LEONCE
PEILLARD

scmum CIIIIUI8ATNL

22 SEPTEMBRIE 1943 .
EDITURA POLITICA

B U C U R E Ş T I - 1 9 7 4 Cuvin t înainte
de viceamiral SANDU GHEORGHE
Traducere din limba franceză de SERGIU STANCiU

LEONC-E PEILLARD • COULEZ LE TIRPITZ! Robert Laffont, Paris, 1905

Coperta: FLORIN IONESCU

CUYÎNT ÎNAINTE

TIRPITZ? Ce a reprezentat această navă purtînd numele unui amiral german, ee rol şi destin a avut acest cuirasat pentru a merita să i se consacre cartea de faţă?

Vom încerca să răspundem la aceste întrebări evocînd evenimente din tr-o epocă dramatică şi zbuciumată.

★

★ ★

După instaurarea regimului hitlerist la 30 ianuarie 1933, Germania fascistă şi revanşardă se pregătea să redeschidă eu arme noi, la o scară mult mai mare şi agitînd lozinci tot mai odioase, lupta pentru reîmpărţirea lumii. Hitlerismul a creat în Germania un regim profund antidemocratic, a transformat statul german în tr-o puternică maşină de război care a atentat la libertatea şi independenţa popoarelor, de- clanşînd un masacru cumplit.

Drumul dintre Tratatul de la Versailles din 1919 şi renaşterea oficială a militarismului german în 1935 (constituirea aviaţiei militare, crearea Wehrmachtului şi acordul naval anglo-german) este jalonat, pe de o parte, de acte unilaterale ale Germaniei de denunţare sau încălcare a unor tratate şi acorduri menite să-i limiteze puterea militară, iar pe de altăparte de acte de expectativă binevoitoare sau chiar de încurajare ale puterilor occidentale, care sperau să propulseze elanul revanşard al militarismului hitlerist împotriva „bolşevismului sovietic[44].

Evenimentele următorului deceniu, începute cu promulgarea legilor rasiale de la Nurnberg (15 septembrie 1935) şi terminarea, tot la Nurnberg (noiembrie 1945), cu procesul principalilor criminali de război nazişti, aveau să demonstreze, eu preţul unor imense sacrificii pentru omenire, că atît imperialismul agresiv nazist cît şi cei care l-au încurajat s-au înşelat amarnic, neţinînd cont de năzuinţa de libertate şi dreptate socială a popoarelor.

Anul 1936 se prezenta sub semnul unor serioase incertitudini pentru o mare parte a omenirii. E adevărat că, la 15 februarie, se încheiase o convenţie comercială între U.R.S.S. şi România, dar, pe de altă parte, Germania încălca la 7 martie convenţia de la Locarno prin introducerea de trupe în zona renană; la 18 iulie se producea rebeliunea fascistă din Spania şi începea războiul revoluţionar al poporului spaniol împotriva rebelilor şi a intervenţiei germano-italiene; în sfîrşit, la 25 noiembrie se încheia „pactul anticomintern[44] între Germania şi Japonia.

în aceiaşi an 1936, pe calele şantierului naval german din Wilhelmshaven se instalau primele elemente constructive a două nave „gemene[44], întrucît erau proiectate a fi de acelaşi tip, cu caracteristici identice. Numai puţini oameni ştiau, la acea dată, numele pe care le vor purta cele două nave, ce forţă considerabilă aveau să reprezinte. Dar nimeni nu cunoştea care va fi destinul lor, cu acelaşi final, dar derulat într-un mod atît de diferit.

La sfîrşitul anului 1938, marele-amiral Karl Raeder, comandantul marinei de război germane, ii prezenta lui IIilIer două planuri strategice pentru războiul pe mare, în Atlantic:

— în ipoteza unui război iminent, toate resursele navale germane să fie dezvoltate şi dirijate spre un „război de cursă[44] (în principal cu submarine şi prin acţiuni de minare);

— Planul „Z[44] (în ipoteza că nu vor fi declanşate ostilităţi în următorii zece ani) prevedea crearea unei puternice flote de nave de suprafaţă, superioară celei engleze, pentru a realiza dominaţia maritimă.

La acea dată Hitler a optat pentru Planul „Z[441].Planul „Z[44] avea la bază teoriile militare asupra războiului pe mare elaborate şi dezvoltate în marile flote capitaliste, în perioada dintre cele două războaie mondiale. Aceste teorii susţineau, în esenţă, că misiunea principală a flotei constă în „distrugerea forţelor navale inamice pe mare, în cadrul unei bătălii hotărîtoare, rolul decisiv în această acţiune revenind navelor de linie — principala putere de lovire[14]. Aceleaşi teorii preconizau pentru aviaţie şi submarine numai misiuni auxiliare, de asigurare, în războiul pe mare.

Unul dintre ideologii militari ai acelei perioade (Kraswell) afirma categoric: „Acea flotă ale cărei forţe de linie pot să-şi menţină superioritatea asupra flotei de linie a inamicului se află pe drumul cel adevărat pentru a putea controla toate activităţile pe mare[44].

în conformitate cu aceeaşi teorie, la 19 iulie 1940, Congresul Ş.U.A. aprobă Legea cu privire la cele două oceane, cu următoarele probleme de principiu:

— construirea a două flote de linie puternice;

— realizarea superiorităţii în Pacific asupra Japoniei[2],

Aproape pe aceeaşi linie se înscria şi concepţia lui Raeder
(confirmată prin planurile şi acţiunile sale din preajma şi de la începutul celui de-al doilea război mondial): „Crearea unor grupări de nave de suprafaţă, cu nucleul format din nave de linie, care să execute misiuni de distrugere a detaşamentelor de acoperire şi escortă a convoaielor engleze şi chiar să participe la nimicirea acestor convoaie[44].

Experienţa bătăliilor navale din cel de-al doilea război mondial a demonstrat falsitatea acestor teorii.

1 Ulterior, el îşi va shimba fundamental această decizie.

2 **Pe de altă parte, Japonia se pregătea pentru războiul din Pacific pe o cale puţin diferită: fără a neglija navele de linie, Japonia şi-a concentrat eforturile şi spre construcţia unei puternice flote de portavioane — cu misiuni de lovire, nu de asigurare.**

în marile flote ale statelor capitaliste (mai ales ale S.U.A., Japoniei şi Angliei) a crescut rolul portavioanelor, în detrimentul navelor de linie. Acestea din urmă vor primi spre sfîrşitul războiului mai .mult misiuni de asigurare a portavioanelor şi a convoaielor. S-au desfăşurat numeroase operaţii antisubmarine în care navele de linie erau ineficiente. Teoriile antebelice nu au prevăzut crearea şi introducerea în înzestrarea flotelor a unor noi mijloace tehnice şi de luptă — în primul rînd a radioloeaţiei. Se preconiza că luptele pe mare se vor desfăşura numai ziua — ca în primul război mondial. Datorită mai ales radioloeaţiei, din cele circa 40 de bătălii.navale de mai mare amploare din al doilea război mondial, 18 bătălii navale (45%) s-au executat pe timp de noapte.

★

Pe măsură ce desfăşurarea evenimentelor politice prevestea declanşarea apropiată a conflictului, planul strategic german „Z[u] se dezvolta, se completa şi se preciza. Comandamentul german a stabilit ca misiune principală a flotei sale în Atlantic (respectiv Marea Nordului) interzicerea sau îngre- unarea la maximum a comunicaţiilor oceanice engleze, eu scopul de a sugruma economia Angliei şi a o determina astfel să slăbească presiunile asupra Germ an iei.

S-a hotărît rezolvarea acestei mişiuni prin reeditarea „războiului de cursă“ (desfăşurat şi În primul război mondial), la care urmau să participe atît submarine, cit şi navele mari de suprafaţă.

Strategia engleză a războiului pe mare era opusă celei germane. Ea prevedea, în principiu, blocarea porturilor germane din Marea Nordului şi împiedicarea pătrunderii în Atlantic a navelor mari germane, folosind în acest scop Flota metropolitană (Home Fleet), cu baza principală la Scapa Flow.

Scopurile generale urmărite prin acest plan constau în asigurarea transportării celor aproximativ 40 OCX) 000 de tone de mărfuri şi materii prime ce trebuiau să sosească anual, pe calea mării, în Anglia.

I întărirea lui Hitler privind adoptarea Planului „Z“ a pus într-o situaţie grea marina germană şi pe comandantul ei. Cu cele mai intense eforturi care s-ar fi depus cu începere din 1939, nu era posibil să se creeze o flotă puternică de suprafaţă decit piuă fn 1945. Erau realizabile pentru prima perioadă numai nave intermediare, mijlocii. De aceea începutul se face cu nave obişnuite, din clasele cele mai frecvent utilizate (crucişătoare uşoare, distrugătoare, submarine ş.a.). fn paralel însă se continuă şi construcţiile de nave mari (cuirasate sau nave de linie şi crucişătoare grele),

începute din 1936.

La declanşarea războiului, flota germană avea următoarea compunere: 2 crucişătoare grele *(Scharnhorsf; Gneisenau);* 3 crucişătoare grele, de alt tip, de construcţie mai recentă *(Hipper*, *Prinz Eugen*, *Bliicher);* 2 cuirasate (sau nave de linie), aproape? terminate *(Bismarck, Tirpitz);* 3 crucişătoare uşoare, sau „cuirasate de buzunar “ *(Deutschland, Admirai Scheer*, *Admirai Graf eon Spce);* alte 6 crucişătoare uşoare, de

/alt lip; 26 de nave comerciale, transformate în crucişătoare auxiliare; un număr apreciabil de alte clase ele nave mijlocii şi mici.

Flota de submarine, comandată de amiralul Karl Do.nitz, dispunea de 57 de unităţi.

Cu imaginea flotei germane în minte, Raeder va scrie cu amărăciune la 3 septembrie 1939: „Forţele noastre de suprafaţă sînt .atît de inferioare forţelor britanice corespunzătoare, incit, chiar o perind în bloc, ele nu pot deeît să arate cum se moare cu onoare, pentru a pune bazele unei viitoare reînvieri'[4].

De ia începerea construcţiei celor două mari nave germane la YViihelmshaven, au trecut trei ani de gestaţie.

Prima navă, lansată la începutul anului 1939, a primit numele „cancelarului de fier" *Bismarck.*

După numai cile va luni (la 1 aprilie 1939), lui *Bismarck* i-a urmat „fratele său geamăn[3]', care avea să poarte numele marelui amiral Tirpitz, considerat, pe bună dreptate, creatorul flotei germane în primul război mondial. La ceremonia lansării a participat Adolf Hitlcr.

Tirpitz este considerat, la timpul respectiv, „gigantul mării *, cea mai mare şi mai puternică navă de luptă din emisfera vestică a globului terestru (înglobînd Europa occidentală, Atlanticul, S.U.A. şi jumătatea de est a Pacificului)*.

Cîteva caracteristici principale ale navei ne vor edifica pe deplin.

Deplasamentul total (cu încărcătura completă) — 56 000 de tone. Armamentul principal: 8 tunuri, calibru 380 mm; această puternică artilerie (blindată în patru turele, a două piese) era însoţită de 12 tunuri de 150 mm, 16 lunuri de 105 mm. 16 tunuri de 37 mm şi încă 80 de tunuri de calibru mic (20 mm) eu tragere rapidă. Un adevărat „arici de foc"! Nava avea o cuirasă foarte puternică (pînă la 380 mm în zonele vitale ale navei) şi un foarte bun compartimenta]. A fost concepută ca o „artilerie plutitoare — imposibil de scufundat".

★
★ ★

3 Numai japonezii îl depăşeau eu cele două uriaşe nave de linie *Y am alo* şi *Masasin* avînd un deplasament de 72 000 de tone. Ambele au fost scufundate de americani în timpul războiului din Pacific*

în toamna anului 1938, înapoi ud u-se de la Conferinţa de la Miinchen, Nevilîe'Chamberlain,.primul ministru britanic,declara: „Pentru generaţia noastră, aceasta reprezintă pacea!“ După numai un an, la 1 septembrie 1939, ora 04,45, prin invadarea Poloniei de către Germania fascistă, începea cel mai crîncen, cel mai distrugător război din istoria omenirii.

Evenimentele imediat următoare sînt, în general, cunoscute: „războiul fulger[44] împotriva Poloniei, care a fost cotropită în cîteva săptămîni; declanşarea stării de război în Anglia şi Franţa, pe de o parte, şi Germania, pe de altă parte; „războiul ciudat[44] din iarna 1939—1940, cu toate caracteristicile şi consecinţele sale.

Dar în timp ce în vestul Europei trupele de uscat ale statelor devenite beligerante stăteau în expectativă de-a lungul liniilor fortificate „Maginot-Siegfried[44], pe întinsul Oceanului Atlantic războiul începea efectiv.

Chiar în ziua cînd Anglia a declarat război Germaniei (3 septembrie 1939), cargoul britanic *Athenia* a fost torpilat şi scufundat de submarinul german *U—30.* Războiul din Atlantic se poate considera declanşat.

După puţin timp (mijlocul lunii septembrie) *Deutschland* scufundă două cargouri engleze şi capturează cargoul american[îîi] *City ofFleel* (acţiune care a provocat în S.U.A. o reacţie puternică împotriva Germaniei).

Pînă la sfirşitul anului 1939 mai sînt de semnalat două acţiuni de luptă mai importante pe acest teatru:

— La 14 octombrie submarinul german *U—47* pătrunde în puternic apărata bază engleză Scapa Flow şi scufundă cuirasatul *Royal Oak*.

— La mijlocul lunii decembrie are loc bătălia de la Rio de La Flata, în care crucişătorul greu *Exeter* şi crucişătoarele uşoare *Ajax* şi *Achilles* (toate trei engleze) angajează lupta eu „cuirasatul de buzunar[44] *Graf von Spee.* De o parte şi de alta, navele suferă avarii. *Graf von Spee* se refugiază la Montevideo, unde nu i se permite însă decît o staţionare de 72 de ore. Acest timp fiind insuficient pentru reparaţii, iar muniţiile pe terminate, nava este evacuată de echipaj, apoi aruncată în aer la ieşirea din estuar.

Anul 1939 (primele patru luni de război în Atlantic) se încheie cu cel puţin cîte o concluzie importantă pentru fiecare din beligeranţi: [4]— englezii, după scufundarea *Atheniei,* îşi dau seama de marele pericol pe care îl prezintă navele germane pentru cargourile izolate şi îşi îndreaptă atenţia spre executarea transporturilor maritime prin sistemul convoaielor;

—- germanii, pe de altă parte, după pierderea lui *Graf Spee*, nu au mai folosit timp de mai multe luni nave mari de suprafaţă ca „nave corsari

Anul 1940 se caracterizează prin acţiuni de luptă desfăşurate mai ales pe uscat şi în aer, în apusul Europei. Au loc evenimente importante, dealtfel cunoscute, asupra cărora nu mai insistăm: invadarea Danemarcei şi a Norvegiei de către Germania („Operaţia Weserubung"); debarcările aliaţilor în Norvegia şi apoi evacuarea acestei ţări de către aliaţi*[1]; invadarea de către Germania a Olandei, Belgiei şi Franţei; „Bătălia Angliei" şi proiectul de invadare a Angliei („Operaţia Seelowe") — acestea din urmă cu consecinţe negative pentru germani.

Pînă în octombrie 1940, majoritatea flotei germane a fost angajată în aceste operaţii terestre executate de Germania în Europa occidentală. Submarinele germane continuau însă atacarea transporturilor maritime engleze, cu rezultate destul de însemnate. în cursul anului 1940, media lunară a pierderilor în nave comerciale suferite de englezi în urma atacurilor submarinelor germane a fost de 340 000 de tone, şi pierderile aveau să fie şi mai mari în anii 1941 — 1942, după care aceste atacuri încep să scadă în eficacitate.

În urma înfrîngerii Franţei (iunie 1940), Germania intră în stăpînirea unor baze maritime importante în Canalul Mîneeii şi Atlantic.

Plecînd de la aceste baze (în special Brest), navele mari de suprafaţă germane aveau condiţii mai favorabile de atac asupra cargourilor care aprovizionau Anglia.

în octombrie 1940, „cuirasatul de buzunar*[4] *Admirai Scheer* şi crucişătorul greu *Ilipper*

---

4 **încă înainte de începerea războiului, comandamentul german deplasase în Atlantic 21 de submarine şi 2 „cuirasate de buzunar[44] *(Graf von Spee* şi *Deutschland),***

continuă atacurile în Atlantic. Ele sînt înlocuite în februarie 1941 prin crucişătoarele grele *Scharnhorst* şi *Gneisenau*. Cu toate acestea, rezultatele obţinute de „navele corsar" nu au fost la nivelul aşteptărilor. De la începutul războiului şi pînă în iunie 1941, acestea au reuşit să scufunde numai 700 000 de tone nave comerciale

* Cu o consecinţă politică importantă: căderea guvernului englez. La 10 mai 1940 W. Churchill îl înlocuieşte pe N. Chamberlain în funcţia de prim-ministru al Angliei.engleze. în primăvara anulai 1941, *fi în per* şi *Admirai Schccr* sînt readuse în Germania, iar *Sekarnhorst* şi *Gne isc nan* staţionează la Bresl.

Tot la începu;lu! anului 1 9 I L. Tirpilz intra în compunerea marinei germane (25 februarie), iu timp-ce *Bismarck* îşi termină probele de recepţie (.martie) şi execută în Marea Baltică antrenamente împreună eu *Prinz Engen.*

în aceeaşi, perioadă, mare le-a mi ral Haeder concepe o operaţie navală ambiţioasă („Operaţia Rheinnbung")- 19anul operaţiei prevede trimiterea în Atlantic a Ini *Bis mar eh* şi *Prinz Eugen,* care, raîiiml pe *Seharnlwrsi* şi *Gneisenau* (staţionate la Bre st), urmau să constituie o puternică forţă navala. Se preconiza ca prin acţiunile acestei grupări operative, sprijinite de atacurile submarinelor, să.se paralizeze transporturile maritime care alimentau economia Angliei. Operaţia urma să fie asigurată de cinci tancuri petroliere şi două nave de transport (destinate aprovizionării cu combustibil şi materiale de tot felul a marilor nave de luptă), precum şi prin cîteva nave comerciale camuflate în nave neutre, cu misiuni de cercetare. Pentru a feri cele două nave germane de atacurile aviaţiei engleze, s-a prevăzut deplasarea'lor în două etape: într-o primă etapă, deplasarea la Bergen (Norvegia), iar de aici T- după apariţia unor condiţii favorabile — pătrunderea navelor în Atlantic prin Strimtoarea Danemarcă.

Comandantul operaţiei a fost numit viceamiralul Lutjens, am I) ar (* a t p e *B is n i arek*.

, Plecate din Gdynia la 18 mai, *Bismarek* şi *Prinz Eugen* sosesc la Bergen în seara de 21. mai. A dona zi, cele două nave •pleacă din Bergen spre nord.

Deplasarea navelor germane a fost detectata de aviaţia engleză în apropiere de Bergen şi — după stabilirea intenţiilor acestora — toate navele engleze din Scăpa Flow sînt puse în stare de alarmă (gata de plecare în două ore). în afară de aceasta, amiralul sir John Tovev (comandantul Flotei metropolitane) ia măsuri de mobilizare şi concentrare a majorităţii principalelor forţe engleze disponibile în Atlantic. Pentru a împiedica

pătrunderea în Atlantic a celor două nave germane au fost destinate să participe, în total, următoarele forţe engleze: 5 nave de linie, 3 crucişătoare grele, 2 portavioane, 14 crucişătoare, 22 distrugătoare.

— Menţionăm, pe scurt, principalele momente ale acestei operaţii, pe larg descrisă în lucrările referitoare la „războiul pe mare”: dimineaţa de *23 mai* — primul contact între crucişătorul englez *Suffolk* şi navele germane în Strimtoarea Dane- mărcii; începe urmărirea acestora;

— la *23 mai*, ora 05,35, nava de linie engleză *llood* (comandant amiral 11 ol land) ia contact cu navele germane şi în curînd începe lupta de artilerie; unul din primele proiectile trase de *Bismarck* loveşte pe *llood* în magazia de muniţii la ora 06,00; nava de linie engleză explodează, este pur şi'simplu pulverizată; majoritatea echipajului dispare;

— *23—26 mai* se continuă urmărirea navelor germane şi concentrarea principalelor forte engleze dirrA Han tic; *Prinz Eugen*, avariat, se desparte de *Bismarck* şi, după 10 zile, va intra la Brest; pierderea contactului dintre navele engleze şi *Bismarck:*

— *26 mai*, ora 10,30 — un avion „Cătălină[44] semnalează pe *Bismarck* la 750 de mile marine de Brest; se execută un atac cu aviaţia torpiloare; o torpilă loveşte pupa lui *Bismarck*, blocîndu-i cirmele; din acest moment, conducerea navei devine foarte dificilă;

— la *27 mai, în* raionul luptei sosesc navele engleze mari; navele de linie *Rodncy* şi *King George V* încep să schimbe primele salve de artilerie cu *Bismarck* la ora 08,47; deşi grav avariată, nava germană continuă să tragă bine; apoi, după lovirea postului de comanda a artileriei principale, precizia focului lui *Bismarck* scade simţitor; în curînd nava devine aproape o epavă;

— la ora 10,30, crucişătorul *Dorselshire* lansează trei torpile, din care una loveşte cui rasatul german; *Bismarck* se clatină, comandantul ordonă deschiderea val vu le lor de fund pentru a se grăbi scufundarea şi — la ora 10,40 — nava dispare de la suprafaţa apei şi dispare, de asemenea, majoritatea echipajului (aproximativ 2.300 de oameni).

Episodul *Bismarck-llood* merită să fie subliniat şi pentru consecinţele pe care le-a avut asupra desfăşurării ulterioare a războiului din Atlantic. Diferenţa de numai cîle va luni în construcţia celor două nave germane a făcut ca întrebuinţarea lor în luptă să fie mult deosebită datorită rapidităţii cu care realităţile războiului au obligat conducătorii militari să modifice concepţiile de folosire a forţelor. După pierderea lui *Bismarck*, comandamentul german renunţă la folosirea navelor mari de luptă pentru atacul convoaielor care veneau spre Anglia. ■*. Navele mari de luptă germane *(Scharnhorst, Gneisenau* şi *Prinz Eugen)* care îşi terminaseră reparaţiile la Brest au fost aduse în Germania, printr-o surprinzătoare acţiune de forţare a Canalului Mînecii, sfidînd întreaga aviaţie de lovire din metropola engleză.

Dar acelaşi episod a mai avut şi alte consecinţe, de altă natură. Hitler începe să-şi piardă din consideraţia pe care o avea anterior pentru Raeder, precum şi din încrederea iniţială în navele mari de luptă, purtătoare de artilerie. „Războiul de cursă⁴' din Atlantic rămăsese în seama submarinelor amiralului Donitz care începe să facă primii paşi spre comanda Kriegsmarinei.

* *

După terminarea antrenamentelor din anul 1941 în Marea Baltică şi efectuarea ultimelor revizii, cuirasatul *Tirpitz* pleacă în seara zilei de 12 ianuarie 1942 din Iviel, iar la 16 ianuarie soseşte în Norvegia, unde se adăposteşte cît mai bine în fundul ramificaţiei Aasenfjord a fiordului Trondheim. Comandant al navei era — de la 25 februarie 1941 — căpitan de rangul 1 Karl Topp.

Marele-amiral Raeder, care a propus şi obţinut aprobarea trimiterii cuirasatului *Tirpitz'în* Norvegia, a adus trei argumente importante în sprijinul acestei redislocări.

în primul rînd, fiordul Trondheim era situat la jumătatea distanţei dintre Skagerrak (sudul Norvegiei) şi Narvik (oraşul cel mai nordic); de aici *Tirpitz* putea apăra coasta de nord a Norvegiei împotriva atacurilor dinspre Arctica.

• tn al doilea rînd, *Tirpitz* avea rolul de „ameninţare poten- ţială", imobilizînd importante forţe anglo-americane la Scapa Flow şi în Atlantic şi împiedicînd astfel trimiterea lor pe alte teatre de război (Pacific, Mediterana).

În sfîrşit, din această poziţie *Tirpitz* avea condiţii favorabile de atac împotriva convoaielor care se deplasau pe căile maritime de nord din S.U.A. spre

U.R.S.S.

Dar englezii, în frunte cu bătrînul, dar încă vigurosul lor premier (fost prim-lord al Amiralităţii), vegheau. Amărăciu- nea pricinuită de sfîrşitul lui *Hood* nu dispăruse încă. Era vie şi amintirea lui *Bismarck,*care-i scufundase. Dar cea mai mare îngrijorare o provocau existenţa lui *Tirpitz* şi surprizele pe care acesta le-ar fi putut produce flotei engleze şi convoa-ielor din Atlantic. Se bănuiau (sau poate chiar se cunoşteau) planurile comandamentului german în legătură cu *Tirpitz*.

La 18 ianuarie 1942, în Downing Street 10, Londra (reşedinţa oficială a prim-ministrului britanic), Winston Cliurcliill elaborează decizia-sentintă: „SCUFUNDAŢI CUI RASATUL *TIRPITZ* "!

La 23 ianuarie, după ce elementele de cercetare engleză descoperă prezenţa lui *Tirpitz* Ia Trondheim, Churchill detaliază planul de scoatere din luptă a cuirasatului german, pe diferite variante. Astfel, dacă *Tirpitz* reuşeşte să iasă în Atlantic, va fi atacat cu Flota metropolitană. Dacă rămîne în fiord, va fi supus unor bombardamente continue de aviaţie. În paralel cu aceste bombardamente aeriene vor fi folosite împotriva lui şi unele mijloace speciale de luptă ca: „torpile conduse de oameni" (T.C.O.) şi „submarine pitice[44] (sau „de buzunar[44])[5].

De la această dată, majoritatea forţelor disponibile (Flota metropolitană, aviaţia de pe aerodromuri, serviciile secrete) îşi vor uni eforturile pentru a distruge cel mai mare şi mai puternic cuirasat al inamicului.

în perioada de la 28 ianuarie 1942 la 12 noiembrie 1944 (data scufundării lui *Tirpitz)* au fost executate 16 atacuri aeriene asupra „gigantului[44]. Din toate acestea, numai la trei atacuri au fost obţinute lovituri în ţintă şi numai după 3 aprilie 1944, Cînd *Tirpitz* nu se mai găsea în fiordul Trondheim, ci în fiordul Alta.

Nava germană ieşea rar şi cu prudenţă în mare, iar în fundul fiordului era atît de bine protejată

5 Se trăgeau concluziile necesare din experienţa dureroasă încercată de englezi ia 21 decembrie 1941, cînd, în Alexandria (foarte puternic apărată), au reuşit să pătrundă trei T.C.O. italiene, care au scos din luptă pentru mai mult timp navele de linie *Oueen Elizabetk* şi *Valiant*.

(prin condiţii naturale şi forţe şi mijloace militare de apărare), încît era pur şi simplu imposibil de lovit din aer şi dinspre mare cu forţele obişnuite de luptă.

A tunci a fost necesar să se pregătească şi să se declanşeze mijloacele speciale de luptă:

O primă acţiune, denumită „Operaţia Tifle[44], a fost concepută să se execute cu torpile conduse de oameni. „Operaţia Tifle[44] (31 octombrie 1942), a cărei pregătire şi execuţie sînt pe larg descrise în carte, eşuează din cauza unui accident stupid, provocat de o furtună. Cele două T.C.O. au fost pierdute înainte de folosirea lor efectivă.în această perioadă s-au mai petrecut pe coastele Norvegiei cîteva evenimente demne de remarcat.

La 22 februarie sosesc la Trondheim navele *Admirai Sckecr* şi *Prinz Eugen* pentru a întări pe *Tirpitz* în acţiunile de luptă proiectate împotriva convoaielor din nord.

La 3 martie *Tirpitz* părăseşte fiordul în vederea atacului asupra unui convoi semnalat că va trece prin regiunea arctică. Convoiul nu este descoperit, iar la întoarcere *Tirpitz* este atacat, fără rezultat, în zona insulelor Lofoten, de 12 avioane torpiloare de pe portavionul *Victorious*. La 13 martie nava germană se înapoiază la Trondheim.

La 31 decembrie 1942 are loc atacul german asupra unui convoi mare, avînd 50 de nave de luptă în escortă. La atac participă: cuirasatul de buzunar *Liitzow* (cu vechea denumire de *Deutschland)* — sosit şi el între timp din Germania — , crucişătorul greu *Hipper* şi 6 distrugătoare. Nici un cargou din convoi nu a fost scufundat. Englezii pierd în luptă un distrugător, germanii, de asemenea, un distrugător, iar *Hipper* este grav avariat.

La 30 ianuarie 1943 Raeder este înlocuit la conducerea marinei de către amiralul Donitz*. Raeder rămîne „inspector general al flotei[14].

Donitz, fost comandant al submarinelor şi adversar din umbră al lui Raeder (susţinătorul navelor mari de suprafaţă), ajuns la comanda marinei, începe să privească problemele de pe un alt plan, sub alt aspect.

Una din importantele sale hotărîri o constituie crearea unei puternice forţe de luptă în nord *(Tirpitz*, *Sckarnhorst*, *Liitzow*, 6 distrugătoare), sub comanda contraamiralului Kummetz, cu misiunea de atac al convoaielor în Arctica.

Pentru condiţii mai bune de acţiune, *Tirpitz* este transferat mai spre nord, în fiordul Alta (paralela 70°).

*

* *

La insistenţele lui W. Churchill, se pregăteşte o nouă operaţie cu mijloace speciale împotriva lui *Tirpitz*.

Operaţia denumită. „Source[44] urma să fie executată cu submarine pitice.

■*** Istoricii sînt în majoritate de acord cu concluzia că, la începutul anului 1943, „bătălia Atlanticului" putea fi considerată cîştigată de aliaţi.** Şi această operaţie este descrisă — în toate detaliile ei — în prezenta carie; de aceea nu vom vorbi prea mult despreea. Vom spune doar că, în cadrul acţiunii respective, ia oare participau 6 submarine mari oceanice — şi 6 submarine pitice *dj>* tipul „X[u], au ajuns la ţintă numai 2 submarine pitice (echipaj 4 oameni), care şi-au lansat lingă *Tirpitz* cele 4 încărcături de exploziv de cîte 2 tone fiecare (22 septembrie 1945). *Tirpitz* a fost grav avariat şi scos din luptă pentru cîteva luni.

în perioada aprilie-octombrie 1944 (după ce reparaţiile fuseseră aproape terminate) asupra lui *Tirpitz* se mai execută numeroase atacuri aeriene (în fiordul Alta), care îi produc avarii şi mai grave.

La 15 octombrie 1944, pe baza ordinului lui Donitz, *Tirpitz* se deplasează din fiordul Alta la Tromso, unde trebuie să aibă rolul de „fortăreaţă'plutitoare[14] şi unde îşi va găsi sfîrşitul lipsit de glorie. Dealtfel, încă de atunci, se spunea despre *Tirpitz* că „mai .merge, dar nu poate alerga[44]; toţi de pe navă ştiau că acest colos este condamnat definitiv.

La 12 noiembrie 1944, între orele 08,40 şi 09,50, 32 de avioane de bombardament „Lancaster[44] atacă nava cu bombe de 6 tone. Se apreciază că 3 bombe au lovit nava, iar 2 bombe au căzut în apropierea ei. Nava începe să se încline, apoi se răstoarnă: majoritatea echipajului, închis în compartimente blindate, nu reuşeşte să se salveze. La ora 09,55 totul se terminase.

★

★ ★

în încheiere, considerăm nimerit să-l prezent ăm'cititorului şi pe autorul acestei interesante lucrări.

Leonce Peillard s-a născut la Toulon, dintr-o familie de marinari. Urmînd deplasările numeroase impuse de cariera tatălui său, şi-a făcut studiile în diferite porturi: Toulon, Brest, Lorient, Dunkerque. La 18 ani (1917) se angajează în marină şi participă — în timpul războiului — la campaniile din Orient: Salonic, Dardanele, Marea Neagră. Revenit în Franţa, în 1919, îşi reia studiile comerciale şi de drept. De cîte ori are ocazia, L. Peillard călătoreşte. Parcurge Europa, cele două Americi şi ajunge pînă în IIong-Kong şi Japonia.L. Peillard debutează în literatură în 1942. Romanul său „Frangoise[44], este distins de Academia marinei cu „Premiul romanului maritim'[4]. Urmează o serie de alte cărţi cu teme marinăreşti, lucrări în legătură cu primul înconjur al lumii, printre care se distinge „Magellan[44].

Dar L. Peillard devine cu adevărat renumit în 1961 prin „Cazul Laconia[44]. Această carte îl situează printre cei mai buni autori maritimi, prin stilul său clar, prin corectitudinea sa de istoric care se întoarce la surse, verifică, controlează cele mai mici amănunte. „înainte de a scrie un rînd — spune el — încep prin a fi detectiv şi acesta este un lucru pasionant[44].

Aceasta este metoda pe care autorul a aplicat-o şi în prezenta lucrare dedicată lui *Tirpitz.* El s-a deplasat în repetate rînduri la Kiel, la Ilamburg, la Whitehall, la Londra, la Oslo, ia Portsmouth. A parcurs, de asemenea, fiordurile norvegiene în care a staţionat şi şi-a găsit sfirşitul *Tirpitz.* A studiat documente oficiale, jurnale de bord, fotografii, filme. Serviciile secrete britanice i-au deschis cîteva dosare rămase secrete piuă în zilele noastre. Toată această muncă ar reprezenta partea oficială, tehnică a cărţii.

Peillard a căutat martori şi a stat de vorbă cu mulţi dintre cei care au participat la acţiunile de luptă legate de *Tirpitz.*

In lucrarea sa Leonce Peillard pune în lumină o pagină din lupta popoarelor împotriva brutalului regim hitlerist, bazat pe violenţă, arbitrar şi dictat, înfăţişînd nu numai acţiunile forţelor navale engleze, ci şi eroismul mişcării de Rezistenţă norvegiene, căreia ii aduce adeseori un cald omagiu. „Fără norvegieni — i-a spus lui L. Peillard

un ofiţer englez —, n-am fi putut face nimic[44]. Atitudinea plină de abnegaţie a rezistenţilor norvegieni, care le semnalează englezilor toate mişcările cuirasatului german şi care iau parte la acţiunile de nimicire a lui *Tirpitz* constituie o pildă de patriotism şi de înfruntare a barbariei hitleriste de către un popor mic care şi-a adus contribuţia la înfrîngerea definitivă a fascismului.

Deşi uneori autorul nu sesizează resorturile sociale care determină evenimentele, sau nu le adînceşte îndeajuns, iar profilul personajelor sale nu se conturează clar pe un fundal soeial-istoric, cartea lui Leonce Peillard exprimă mîndria de a fi urmaş al acelora care, în marea conflagraţie a secolului, au luptat împotriva agresiunii hitleriste, şi e pătrunsă de grijă pentru ca viitorul omenirii să fie ferit de încăş i şi mai cumplite.

Nu putem încheia aceste cîteva padini introductive decît cu emoţionantele cuvinte ale lui L. Peillard: „Este timpul ca asemenea lucrări, în care se îmbină istoria oficială, întemeiată pe documente, cu viaţa cotidiană a oamenilor, să iie scrise. Fapte de război, ele vor sluji păcii pentru că dezvăluie zădărnicia acestor lupte[44].

Viceamiral SANDU GIIEORGHE

PREFAŢA

Irit li rn-am trezit în faţa unei lumi populai o cu necunoscuţi: marinari ai a'rial ori englezi, germani, patrioţi norvegieni, consideraţi de britanici „agenţi secreţi”, iar de germani „spioni”, solii şi văduve ale eroilor. Fiecare reacţiona potrivit temperament ului său şi rasei sale. Pe .englezi i-am găsit răspîn- clili prin toate colţurile lumii; germanii, cu spiritul lor de grup, reuniţi îri asociaţie, continuau editarea ziarului care apărea 3a bordul *TirpUz-ului.* „Der Scheimverfer'* („Farul”); norvegienii din *Vriâergraurul*[6] uitaseră de Rezistenţa lor şi de jertfele ei. Evenimentele acestea s-au petrecut în urmă ca douăzeci de ani, iar azi mulţi dintre participanţi nu mai sîiit în viaţă. Este timpul ca asemenea lucrări, în care se îmbină istoria oficială, întemeiată pe documente, cu viaţa cotidiană a oamenilor, să fie scrise.

6 Denumire dală în limba engleză mişcărilor ilegale antihitleriste. — *Nota traci.*

Fapte de război, ele vor sluji păcii pentru că dezvăluie zădărnicia acestor lupte. Mă gîndesc la 1 aprilie 1939, cînd la Wilhelmshaven a fost, lansat *Tirpiiz*-ul, cel mai mare cuirasat al Europei. Uit Ier a rostit atunci unul din discursurile sale războinice cu care ştia să înflăcăreze mulţimile. Numele ciii-rasatului, *Tirpitz* — un omagiu adus creatorului flotei germane care a luptat, nu fără succes, clin 1914 pînă în 1918 — , era scris cu litere gotice pe coca navei, pavoazată cu culorile naziste. Naşa lui a fost doamna von Hassel, fiica marelui- amiral von Tirpitz şi soţia ambasadorului german la Roma[2].

Ce a mai rămas din acest cuirasat uriaş, din tunurile sale care puteau nimici cele mai mari vase engleze? Nimic. Într-o noapte luminată de aurora boreală, în preajma unui pămînt îngheţat am văzut o grămadă de fier vechi; ceva mai departe, asemenea unor măruntaie, plasa ruginită a *Tirpitz-ului* zăcea culcată, uitată, pe un povîrniş care cobora spre mare...

Pentru a aduna toate elementele lucrării de faţă mi-a fost necesară o tenacitate pe care îndrăznesc să o calific drept britanică. A trebuit să mă deplasez la Londra, Oslo, Hamburg, Kiel, Trondheim şi Tromso, să forţez uşi, să fac să coboare scările navelor, să pătrund — la Londra — în subteranele Amiralităţii pentru a cerceta arhivele şi jurnalele de bord. Poate chiar că, lipsit de discreţie, am devenit şi inoportun? Aş vrea să exprim celor care m-au ajutat mulţumirile mele şi totodată scuze pentru insistenţa mea. Să-mi fie îngăduit să mulţumesc cu deosebire domnului Heinz Bernstein, ofiţer- electrician, care s-a salvat de pe *Tirpitz.* El i-a adunat adeseori — pentru mine — la Hamburg şi la Kiel pe foştii săi camarazi, care mi-au luminat faţete, rămase pînă atunci obscure, ale acestei întîmplări cu multiple aspecte. Serviciul de istorie al Amiralităţii britanice mi-a pus la dispoziţie toate documentele pe care le-am solicitat, motiv pentru care mulţumesc conducătorului său, locotenent-comandorul P.K. Kemp, şi colaboratorilor săi. Datorită lucrării mele *A facerea Lacoma,* locotenent-comandorul G.B. Place — purtător al ordinului Victoria Cross — , unul din eroii „Operaţiei Source“, m-a primit la bordul vasului pe care-l comanda pentru a-mi discuta cartea. Mi-a îngăduit să vizitez Fort Blockhouse, centrul submarinelor engleze, şi îndeosebi X-24, submarinul miniaturizat, păstrat şi expus ca o piesă de muzeu. Mulţumesc văduvei prietenului său Don Cameron —-purtător al ordinului Victoria Cross — , care a murit la Gosport în aprilie 1961. După ce a refuzat să mă lase să arunc o privire în jurnalul de bord scris de soţul ei

pentru ea şi pentru fiul lor, Eve — sper că îmi va permite să-i spun pe numele mic, aşa cum fac prietenii ei, care alcătuiesc marea familie a echipa-

[2] **Ambasadorul, care a participat la complotul din 20 iulie 1944, a fost executat din ordinul lui Ilitler.**

jelor submarinelor engleze —, înlăturînd neîncrederea, pe deplin justificată, faţă de un necunoscut, mi-a trimis copia jurnalului, însoţind-o de aceste cuvinte: „Dacă Don v-ar fi cunoscut, fără îndoială că v-ar fi acordat tot ajutorul[41].

Să îndrăznesc oare, pentru a termina, să exprim mulţumirile mele norvegianului Leif Larsen, care, după ce a devenit erou naţional, s-a retras într-una din miile de insule înşirate de-a lungul coastei? Proprietarul vasului *Arthur* n-a răspuns la nici una din scrisorile mele! Am străbătut fiorduri, insule, rn-arn rătăcit în acest labirint de apă şi piatră pentru a mă afla în cele din urmă în faţa unui crescător de păstrăvi, care trăia solitar şi ignorat. Cu Leif Larsen dacă am schimbat cîteva vorbe despre *Tirpitz*, dar am învăţat cum se cresc păstrăvii într-un lac cu apă de mare, i-am privit ochii albaştri, trăsăturile feţei istovite, frămîntate şi adînc brăzdate şi în zilele acelea am înţeles ce înseamnă modestia şi ura împotriva războiului... „Cu atît mai bine că tinerii aceştia habar n-au cine sînt eu!“ — îmi spuse Larsen arătîndu-mi un grup indiferent de pe cheiul micului port unde mă însoţise la plecare.

Voi aminti, de asemenea, pe colonelul Bjorn A. Rorholt, pe Biergen Gronn şi pe Gdc! Sorii, care mi-au dat lămuriri în legătură cu Rezistenţa norvegiană,

Aşa cum se întîmplă adeseori între adversari, aceştia, după ce lupta s-a încheiat şi pacea a fost restabilită, îşi întind mînâ, La 13 februarie 1960, portavionul englez *Victorious* făcea, escală la Hamburg; afluenţa vizitatorilor germani era mare* Nu se uitase că nava fusese unul dintre inamicii cei mai înverşunaţi ai *Tirpitz*-ului. Spre seară, la bord a avut loc o recepţie oficială. Printre invitaţii germani se afla şi un contraamiral cu chip delicat. Braţul sting îi lipsea. Surîzînd, trecea de la un grup la altul, prezentat de aghiotantul săli. Era contraamiralul Hans Meyer, şef ul apărării de la Academia navală din Blankensee, fostul comandant al cuirasatului *Tirpitz*. Pe neaşteptate se trezi în faţa unui ofiţer de marină englez, slăbuţ, scund, care se ţinea foarte drept şi a cărui amabilitate şi umor ascundeau greu o autoritate de comandant. Era locotenent-eomandorul Godfrey Place, cel care, cu douăzeci de ani în urmă, îşi condusese submarinul de buzunar prin barajele fiordului Kaa, reuşind, înainte de a cădea prizonier, să plaseze sub *Tirpitz* mine şi să provoace explodarea lor. Cu paharul în mînă, cei doi marinari discutară îndelung despre atacul cu submarinele X. Amiralul german crezuse căun singur submarin englez, X-6, comandat de Donald Came- ron, reuşise să-şi îndeplinească misiunea, Godfrey Place ii deschise ochii. În incinta protejata de plase păi ninseseră două submarine X, intre care şi al sau. Rola!arca căpitanului S.VV. Roskill, purtător de cuvînt oficial al marinei britanice, căruia ii datorăm numeroase precizări, a confirmat explicaţiile date de Godfrey Place fostului său adversar.

Am putut deci să confrunt cele două fete aie istoriei şi, traindu-Je succesiv, să mă integrez lor. Am reuşit oare să ogiieiiez cele doua fete ale acestui f anus? Cititorul va aprecia.„Englezii nu se descurajează niciodată şi, chiar dacă se retrag şi se împrăştie în neortiiduială, revin întotdeauna ia luptă cu o sete de răzbunare care-i ţine a ti t;a vreme cit mai există o fă rimă de viată în ei'\
GIOVANNt MO CE NI GO Ambasador al Veneţiei în Frânt;», către Doge, 8 aprilie 15-88.

CAPITOLUL I

mwmm STREET IO ,

în acel 18 ianuarie 1942 Londra se trezi acoperită de brumă. Cerul, cenuşiu, înnorat, prevestea ninsoare. După un an în "Tare bombardamentele şi dezastrele se ţinuseră lanţ, **1941** se termina printr-un crăciun discret, fals înveselit de cîteva petreceri.

Poli ce în anul[1] care, singur-singurel, cu casca trasă pînă pe ochi şi cureluşa-i fixată pe bărbie, păzea locuinţa primului ministru se oprise între cele două coloane corintice ale peri- stilului, sub un felinar camuflat cu o pînză albastră. Bobby[7] [8] ştia ea băl rinul Winston, după o scurtă absenţă, revenise de undeva din lumea largă, dintr-una din călătoriile şale ful- ger, care deveniseră pentru el ceva obişnuit. Cu sentimentul confuz că veghează la salvarea imperiului, polieemanuî, încremenit asemenea unui soldat din *horse guard*[9], în ciuda temperatului de aproximativ zero grade, scruta strada pustie.

7 Poliţist. — *Nota irod.*
8 Nume familiar dai poliţistului englez. — *Nota irod.*
9i? Regiment de cavalerie al gărzii regale engleze. — ***Nota irod***.

Winston Churchill lucra, lucra zi şi noapte. în seara aceea, premierul, copleşit de griji, se întrerupse o clipă din scris, ndicîndii-se de la masa de lucru. Asemenea comandantuluiaflat pe puntea de comandă a unei nave a Maiestăţii Sale, făcu citi va paşi prin vastul său birou.

Winston Ghurchill era îmbrăcat într-un mod bizar. Purta o salopetă impecabilă care se mula pe corpul său bondoc. Peste umerii bine legaţi, masivi şi uşor încovoiaţi, treceau două, bretele care se încheiau pe piept cu doi nasturi mari, negri. Îi plăceau costumele şi pălăriile ieşite din comun. Era în aceeaşi măsură o manifestare a umorului său şi nevinovata satisfacere a nevoii de a părea puţin teatral.

În ciuda obezităţii, pe care salopeta o scotea şi mai mult în evidenţă, se plimba prin cameră cu un pas vioi, suplu, raolfăind un trabuc. În timp ce pufăia dintr-însul, examina o hartă a Europei de nord, agăţată între două biblioteci Chip- pendale, apoi revenea la biroul său, aşeza trabucul în scrumieră şi, desfăcînd ambele braţe, ca pentru a-şi susţine gîn- durile, făcea o mică săritură, după care îşi relua, îngîndurat, preocupat, acel du-te-vino.

Fruntea mare, aproape fără riduri, pometii proeminenţi, striaţi de vinişoare vinete, faţa rotundă, roză, bărbia puternică, pătrată, dădeau premierului britanic, la şaizeci şi opt de ani, o expresie de tinereţe, de vioiciune spirituală, de inteligenţă şi, cu deosebire, de voinţă, de tenacitate.

După un fel de bombănit, reveni la biroul său, luă alt trabuc şi îl aprinse.

Pentru el, ziua marca o certitudine: va cîştiga războiul. Aşa cum avea s-o consemneze în memorii: *Nu mai eram singuri. Doi aliaţi puternici, Rusia şi Statele Unite, se găseau de acum înainte alături de noi, strîns legaţi de imperiul britanic şi, deşi din motive diferite, ei se angajaseră irevocabil să lupte pînă la capăt. O asemenea grupare de forţe făcea victoria certă*|

Pînă atunci ştirile nu erau prea bune: în afară de Cire- naica, pare-se definitiv degajată de presiunea lui Rommel, Malaysia fusese invadată de japonezi! în cursul luptelor de ariergardă purtate pentru a încetini înaintarea niponilor spre Singapore, din patru divizii, una fusese pierdută, o

alta decimată, şi toate acestea pentru a cîştiga vreo patru sau şase săptămîni! Mult mai valoroasă ar fi fost o repliere spre fortăreaţă la momentul potrivit, dar trebuia să i se acorde încredere lui Wavell, care se afla la faţa locului. Între timp se făcuse tot ce era cu putinţă pentru a întări apărarea oraşului Singapore, acest Gibraltar al Extremului Orient.

[4] Winston Churelиill, ***Memoires sur la Deuxieme Guerre mondiale***. ***Le Tournant du destin,*** voi. I, Editura Pion,Tocmai atunci îi parveni lui Churehill informaţia că un convoi important, care cuprindea 50 de avioane Ilurricane, un regiment de artilerie antitanc cu 50 de tunuri, două regimente, unul de artilerie grea, altul de artilerie uşoară, fiecare cu cîte 50 de tunuri, în fine al 54-lea grup tactic de infanterie britanică, adică aproximativ 9 000 de oameni, a ajuns teafăr şi nevătămat la Singapore. Fortăreaţa va rezista.

Nava americană *Mo unt Vernon* transportase ea singură 4 500 de oameni; ce dezastru ar fi însemnat torpilarea ei în strîmtoarea Sondelor! Pe Churehill l-a încercat acest gînd, dar el l-a alungat imediat, socotindu-l fără rost. în ajun ii scrisese un lung mesaj primului ministru al Noii Zeelande, care începea să se alarmeze de înaintarea japoneză în Pacific.

li informase în linii mari despre ajutorul american discutat cu Roosevelt şi obţinut la Washington în cursul şederii sale din săptămîna precedentă.

Situaţia în raporturile cu australienii era mai încordată. Premierul australian, Curtin, îşi şi vedea continentul atacat şi invadat de japonezi; diseutind, făcea observaţii lipsite de politeţe şi-şi proclama în gura mare convingerea că Singapore va cădea neîntîrziat. La 11 ianuarie şi-a îngăduit să scrie: „0 *repetare a celor petrecute în Grecia şi în Creta*[u]. După el Cirenaica ar fi trebuit abandonată pentru a apăra Australia!

Winston Churehill mai avea încă, pe biroul său, două pagini cu note, ciorna unei telegrame lungi pe care era gata s-o expedieze lui Curtin. Fiecare punct era tratat într-um paragraf. Nu era raportul arid al unui militar şi cu atît mai puţin un text lung şi încîlcit. Claritatea şi precizia nu prejudiciali cu nimic stilul; lămuririle se încrucişau cu ordine, sugestii, sfaturi şi reproşuri! *Vă mulţumesc pentru sinceritatea dumneavoastră. Nu-mi revine nici o răspundere pentru neglijarea mijloacelor noastre de apărare şi pentru politica de conciliere care a premers acestui război. Timp de unsprezece ani am rămas în afara guvernului şi n-am încetat să lansez avertismente de-a lungul celor şase ani care au precedat declanşarea ostilităţilor*[5].

Nu, Churehill nu accepta un blam în legătură cu Creta şi Grecia, şi nici chiar cu Singapore.

[5] Scrisoarea aceasta a fost expediată la 19.1.1942. Textul ei, ea şi al celor care vor urma, a fost extras din W. Churehill. *Memoires sur la Deuxieme Cuerre mondiale*, voi. IV, Editura Pion. *Controller of Her Majesti/s Stationery Office* a binevoit să ne autorizeze a le reproduce.La al cincilea paragraf, Winston Chnrehill scrisese doar numele a două vase: *Prince of |Vales, Re puise.* Cele. două bastimente fuseseră scufundate în mai puţin de o oră de către avioane japoneze, în apropierea capului K nan-lan, în timp ce se îndreptau spre apele australiene, tocmai pentru a le apăra.

La al şaselea paragraf, încă trei nume ale unor nave aparţin înd Maiestăţii Sale: *Bar ham*, *Queen Elizabeth*, *Valiant.* Prima, scufundată la 25 noiembrie în răsăritul Mediteranei, celelalte două avariate sub linia de plutire de către o „torpilă umană[Ci] fuseseră scoase din funcţiune, una pentru trei luni, cealaltă pentru şase. Isprava se petrecuse în noaptea de 19 decembrie în rada portului Alexandria, iar autorii ei fuseseră ofiţeri ai marinei italiene!

Winston Chnrehill se întoarce la hartă. Privirea ii cade pn Schleswig-11 olstein, mai exact pe portul Kiei, bine adăpostit în Baltica. După ultimele recunoaşteri, acolo era locul unde se afla *Tirpitz-wl. Tirpitz*, cel mai mare cuirasat care naviga în apele europene[6]. *Tirpitz*, strălucitorul vas nou-nouţ cu armamentul său compus clin 8 tunuri de 380, cu artilerie secundară şi cu nişte punţi blindate, despre care se spunea că rezistă la obuze de cel mai mare calibru! Ce avea de gînd niarele-amiral Raeder şi, mai ales, fiihrerul său, I l i t l e r î l vor trimite în Norvegia, pentru a încerca să intercepteze convoaiele care merg spre Uniunea Sovietică şi să împiedice orice debarcare a englezilor, sau îi vor da ca misiune un raid în Atlantic, trecîndu-l pe la nordul Islandei, prin strîmtoarea Danemarcei, aşa cum făcuseră cu *Bismarck* şi cu *Prinz Eugen ?* într-adevăr, ouirasatului *Bismarck* i se venise de hac, dar pentru a-l şeu funda nu trebuise oare ca Tovey să-l urmărească cu tot Home Fleet-ul[7]; ca, pierzîndu-l, Coastal Com- mand[8] să întreprindă cercetări în toate direcţiile pentru a l regăsi; ca *Victorious* să-şi trimită la atac avioanele, iar *Arfe Royal*, adus de la Gibraltar, să-şi ridice în aer Swordfish-urile? Nu putea să se laude cu victoria aceasta, întunecată şi de pierderea navei *HoocL* Şi iată că *Tirpitz-u* 1, frate cu *Bismarck*, intră în arenă, imobilizînd la Scapa Flo'w[9] cele mai" mari bastimente ale Home Fleet-ului!

0 Japonezii aveau pe *Yamato* şi *Musashi* (72 800 de tone).

Primul a fost scufundat în octombrie 1944 în golful Leyte, al doilea la Okinawa în aprilie 1945.

7 Flota metropolitană. — *Nota trad.*

8 Comandamentul apărării litoralului. — *Nota trad.*

? Bază principală a Flotei metropolitane. — *Nota trad.*Aşa uim ştia oricine, premierului englez mi-î plăcea, el nu putea suporta gîndui să existe o navă de linie mai puternica decît cele mai puternice vase de luptă ale Maiestăţii Sale! Oare *Tirpitz-u* 1 se mai afla la Kiei, aşa cum semnalaseră ultimele fotografii ale A.G.I.U.[10][11]? Winston Clmrchill şi ia acum că, pregătirile fiind terminate, marele cuirasat duşman era gata să iasă în larg. Îşi părăsise *Tirpitz-ul* birlogul avîntîndu-se în Marea Nordului? în acest caz, Home Fleet-ul va avea grijă să-i facă de petrecanie. Hitler îl va trimite mai curînd într-un fiord norvegian şi acolo, în spatele unei perdele de insule şi insuliţe, protejat de un păienjeniş de şenale imposibil de parcurs de către o navă de suprafaţă sau chiar de un submarin, la adăpostul plaselor de apărare împotriva torpilelor, marele cuirasat german va deveni o permanentă şi teribilă ameninţare!

Qwcen Elizabeth şi *Valiant* au fost atacate şi avariate în rada portului Alexandria de către oamenii-torpilă italieni, transportaţi probabil de un submarin! Ideea nu era originală, un anume colonel Jefferies[11], împreună cu ofiţeri din Ro-yal Navy[12], încercau încă din 1940 să pună la punct un submarin de buzunar prevăzut cu un sas care trebuia să permită came- nilor-broaseă să părăsească vasul, să fixeze mine sub chila unei nave inamice ancorate într-un port şi să revină sau să fie luaţi prizonieri, aşa cum s-a întîmplat cu italienii.

înapoindu-se la biroul său, Churchill scrise:

Londra 18 ianuarie 1942

Primul ministru către generalul Ismay pentru consiliul şefilor de stat-major: Veţi binevoi să mă informaţi despre, ceea ce s-a întreprins pentru a imita isprăvile italienilor din portul Alexandria şi toate celelalte procedee analoge. La începutul ostilităţilor, colonelul Jefferies a avut, în legătură cu această temă, o serie de idei excelente, care au fost prea puţin încurajate. Există vreun motiv ca să rămînem în urma italienilor în folosirea realizărilor ştiinţei pentru necesităţile războiului ofensiv? Se pare că dimpotrivă. Vă rog să mă informaţi precis asupra situaţiei în acest domeniu.*

10 ***Allied*** *Central În Ier pretat ion* ***Unii.. Nev.*** **i anexa;** docil **montul I.**
11 **Vezi anexa; documentul II.**
12 **Marina militară engleză. — *Nota trad.***

Pentru Winston Churchill noaptea nu se sfîrşise. Pitind o clipă de navele britanice scufundate şi de *Tirpitz,* care trebuia distrusese ocupă de convoaiele pentru Uniunea Sovietică. îi puse în vedere secretarului de stat al aerului, sir Archibald Sinclair.

Londra 18 ianuarie 1942

Am aflat că au lipsit 45 de aparate din totalul promis Rusiei pentru decembrie, că această întîrziere nu o a fi recuperată înainte de 25 ianuarie şi că livrările din ianuarie nu vor fi executate înainte de februarie. Mi se pare extrem de supărător...

Churehill se gîndea la toate: la proiectul debarcării aliaţilor în Africa de nord; la consiliul de război al Pacificului, pe care Roosevelt şi el hotărîseră să-l creeze la Londra, pu- nîndu-l în legătură cu unul asemănător la Washington; la funcţionarea comitetului mixt anglo-american al şefilor de stat-major. De cum se înapoiase la reşedinţa sa din Downing Street, fusese prins din nou în vîrtejul treburilor. Să fie mustrat generalul Auchinleck, care, după ce s-a angajat să-i taie lui Rommel legătura cu infanteria italiană aflată în retragere, a lăsat-o să se strecoare; dificultăţi cu generalul de Gaulle, pretenţios ca întotdeauna...

Pentru sir Winston venise momentul să expună în faţa naţiunii ultimele evenimente internaţionale. O va face cu sinceritate în cursul unei mari dezbateri parlamentare pe care se pregătea s-o înfrunte în Camera Comunelor.

Miezul nopţii. Big Ben bătu în clipa aceea douăsprezece lovituri înfundate... Winston Churehill îşi aprinse ultimul trabuc şi stinse lampa de pe birou. Se pregătea pentru o odihnă bine meritată.

Un amănunt nu-i dădea pace: *Tirpitz*-ul... De ce naiba se încăpăţînează Amiralitatea să menţioneze cuirasatul german în rapoartele sale; în conversaţii cu numele complet *Admirai von Tirpitz?* Asta obliga personalul de la transmisiuni, de la cifru şi chiar dactilografii să piardă o grămadă de vreme...[13]

În timpul acesta, *Tirpitz*-ul îşi petrecea a doua noapte în Norvegia, pe care Hitler o numea „ţara destinului[41]*.

Winston Churehill nu o ştia pe atunci. [13]**CAPITOLUL AL 1I-LEA LA BORDUL TIRPITZ-ULUI**

Începînd din după-am iaz a zilei de 16 ianuarie, *Tirpitz-* ul se afla în.fiordul Trondheim, mai exact în fundul ramificaţiei denumite fiordul Faetten[1].

Comanda vasului fusese încredinţată lui Karl Topp. Intrat în marină în 1914, Topp comandase un submarin *în* Mediterana mai înainte de a naviga pe contratorpiloâre şi de a deveni ofiţer cu navigaţia pe *Emden.*

Sub cascheta-i albă, dată cu o oarecare neglijenţă pe spate, chipul său cu trăsături accentuate, bărbia voluntară, ceafa de taur exprimau voinţa. Marinarul acesta energic şi aspru părea menit să comande o asemenea navă puternică.

Primul care a luat comanda cuirasâtului chiar în ziua de 25 februarie 1941, cînd şantierele din Wilhelmshaven au predat *Tirpitz*-ul marinei de război, a fost Karl Topp. Odată cu el s-a îmbarcat un grup întreg de ofiţeri, printre care căpitanii-comandori Paul Diiwel, Robert Weber, inginerul-şef Oskar Stellmacher, locotenenţii-comandori Werner Koppe, Paul Steinbicher, inginerul-electrician Heinz Bernstein. Aceşti ofiţeri urmăriseră pe şantier montarea tuturor instalaţiilor,

1 Fiordul Faetten sau Aasen — una din multiplele ramificaţii ale marelui fiord Trondheim.

13**i! La 27 ianuarie 1942, Churehill trimise o notă primului lord al Amiralităţii în termenii de mai sus. (W. Churehill. *Le Tournant du destin*, voi. 1, anexa B.) Toate textele tipărite cu cursive au fost luate din această lucrare.**

îlo maşinilor electrice, a artileriei. De atunci se scursese un an; mai exact unsprezece luni, iar bastimentul era gala de luptă.

Karl Topp poate să fie mindru eă se află iu comanda *Tirpifz-w*lui. Ei ştie că tonajul Washington[14] al vasului este de 48 000 de t mo, şi nu de 35 000, aşa cum s-a declarat oficial[15]!

Ca să cunoşti în amăruiul inie acest vas de război colosal, ai nevoie de săptărnîni întregi. Karl Topp a străbătut de mii de ori coridoarele, punţile, inspectînd maşinile, instalai iile punlii de comandă şi ale centrului de comandă al navei, oohorind pînă la ultimele compartimente de sub punte şi ureînd pe suprastructuri pînă la telemetrul gigant. De la prova ta pupă, măsurat pe cota dimensiunii maxime, *Tirpiîz-* ul atingea 251 m. Lăţimea era de 36 m, pescajul de aproape li m[16]. În ce priveşte blindajul, el desfidea orice proiectil.

La bord se obişnuia să se spună:

— Este exclus ca *Tirpitz-ul* să fie scufundat.

„Exclus să fie scufundat!“ Karl Topp şi ofiţerii lui au de co să fie convinşi de aceasta. O carapace de 120—200 mm grosime cu o înclinaţie spre borduri, ca aceea a unei broaşte ţestoase, proteja opera vie a *Tirpitz-ului:* maşinile, posturile centrale de dirijare a artileriei, centralele electrice, compartimentul Compasurilor giroscopice, magaziile cu muniţii, infrastructura turelelor. Bombele, dacă ar fi căzut vertical, trebuiau să lovească blindajul punţii superioare, prevăzută cu o cuirasă mai puţin puternică, dar suficientă ca să provoace percutarea detonatorului bombei şi explozia ei înainte de a atinge această carapace. Pe doi metri, de o parte şi de cealaltă a liniei de plutire, începînd dinaintea primei turele şi mergînd pînă după cea de-a patra, se Întindea o centură blindată. Aici grosimea

14 Denumirea „tonajul Washington" a apărut în urma conferinţei internaţionale întrunite în acel oraş în 1922 şi în virtutea căreia navele militare se clasificau după deplasamentul lor. — *Nota (rad.*

15 Datele se referă la deplasamentul fără combustibil şi muniţie. Cu încărcătura completă, tonajul se ridica la 56 000 de tone.

16 Vezi în anexa III caracteristicile *Tirpitz*-ului.

blindajului era maximă: 380 mm. în cursul probelor, oţelul special al acestor blindaje rezistase celor mai puternice proiectile existente.

în spatele acestui sistem de protecţie, panourile laterale alcătuiau o compartimentare foarte compactă. Era rodul bătăliei Jut landei[17], bloc h sec florie[18] pierduse atunci mai pu-ţine vase decît Home Fleet, deşi cuirasatele ei primiseră mai multe lovituri de artilerie.

Tirpitz, vasul care nu putea fi distrus şi scufundat! Totuşi lovitura a fost puternică atunci cînd, la 28 mai 1941, după probele la care a fost supus *Tirpitz-vl* în Baltica, s-a aflat 1a Kiel despre sfîrşitul glorios al lui *Bismarck*, de pe care n-au fost salvaţi decît cîţiva marinari dintr-un echipaj de 2 400 de oameni. Ulterior s-au primit amănunte mai liniştitoare. Pentru a-i veni de hac lui *Bismarck*, pe urmele ciiira- satului a trebuit să fie lansată aproape întreaga flotă britanică: cuirasate, crucişătoare de luptă, crucişătoare uşoare, torpiloare, portavioane. O adevărată hăituială! Norocul a fost de partea englezilor! O torpilă lansată de un avion a atins cîrma lui *Bismarck.* Nemaiputînd să ţină direcţia, el s-a sabordat cu pavilionul fluturînd, după ce a luptat pînă la ultimul obuz[7]!

Comandantul Topp cunoştea puterea artileriei instalate pe *Tirpitz*, precizia ei aproape absolută. Şi în această privinţă se gîndea la *Bismarck*, care, cu artileria lui, cu o singură salvă l-a trimis la fund pe *Hood.*

în ziua aceea de 16 februarie, după ce în ajun nava ancorase în fiordul Faetten, mateloţii, sub privirile comandantului Topp, acopereau cu o pînză pestriţă de camuflaj cele opt tunuri de 380 mm grupate în patru turele. în faţă, Anton şi Bruno, în spate, Cezar şi Dora. Pe borduri camuflajul cuprindea şi cele 12 tunuri de 150 mm amplasate în şase turele duble. Numai artileria care putea sluji în cazul unui atac prin surprindere al aviaţiei inamice rămîne gata de luptă: 16 guri de foc de 105 pe afete duble, 16 tunuri antiaeriene de 37, fără să mai luăm în considerare cele 80 de guri de foc de 20 cu tragere rapidă.

Iiarl Topp ar vrea ca pînzele acestea de camuflaj care acoperă marile turele să fie ridicate cît mai curînd ca să poată porni în larg. De îndată ce fulirerul i-ar da ordin sau i-ar lăsa mină liberă, Topp ar părăsi fiordul Faetten pentru a ataca vasele engleze care navighează în convoi în Arctica sau, şi

---

17 Germanii dau acestei în Uluiri denumirea de bătălia de la Ska- gerrak (31 mai —1 iunie 1916).

18[G] Flota de război germană. — *Nota trad.*

[7] O torpilă lansată de un avion de pe *Arh Royal* a atins cîrma. Germanii au rămas întotdeauna convinşi că *Bismarck* s-a sabordat, în realitate, ordinul de sabordare a fost dat şi este sigur că a fost executat. Dar în această fază a luptei nava a fost lovită de trei torpile lansate de *Dorsetshire* (C.V. Martin). La a treia, *Bismarck* se culcă pe babord, se răsturnă şi dispăru. Nici maşinile, nici altceva din ceea ce se afla sub puntea blindată nu au fost atinse.mai bine, pentru a scufunda un crucişător, poate un mare cuirasat! La nevoie va trece în Atlantic pentru a se alătura escadrei de la Brest.

Fiordul măsura în partea sa cea mai largă 400 m, dar în locul unde era ancorat *Tirpitz*-ul lăţimea se reducea la 200. Şoseaua şi calea ferată se aflau foarte aproape şi, dacă şoseaua era cam pustie, în schimb, trenul trecea de două ori pe zi, cu uruitul lui, care se auzea de departe, tulburînd liniştea îngheţată a peisajului nordic. Înainte de a dispărea către Trondheim sau Steinkjerk îl vedeai strecurîndu-se printre mesteceni.

Ivarl Topp ar fi preferat un loc de ancorare mai îndepărtat de orice mijloc de comunicaţie, departe de un oraş atit de important ca Trondheim. „Cînd frontiera suedeză este la 50 km — se gindea el —, englezilor nu le va trebui prea mult timp ca să descopere prezenţa *Tirpitz*-ului[a].

În ajun Topp inspectase unităţile de apărare antiaeriană amplasate de-a lungul fiordului, ascunse sub ramuri de conifere. Acum îşi putea vedea de pe puntea de comandă marinarii corn pieli ud camuflajul vasului, ale cărui tonuri de gri se confundau cu cenuşiul închis al zidului stîncos de care se alipise! Ningea, şi norii joşi se reflectau în apele de culoarea ardeziei; comandantului i se părea că, printr-un fenomen de osmoză, *Tirpitz*-ul se integra în fiord.

Topp priveşte ieşirea către Trondheim, închisă de insula Sattoya; pe aici vor apărea într-o zi avioanele britanice dacă nu cumva vor ţîşni brusc deasupra colinei care surplombează vasul. Un atac din această direcţie nu-l nelinişteşte, bombele lansate prea devreme se vor rostogoli pe povîrniş, iar cele lansate prea tîrziu vor cădea în apă.

O singură grijă are: pe mare, după ce *Tirpitz*-ul ridicase ancora la Wilhelmshaven şi înainta cu 20

de noduri pe oră, inginerul Steinbichler îl avertizase: „Păcat, s-au cam grăbit să-l dea în funcţiune. Lipsesc de pe vas prea multe piese de schimb şi utilaje[44]. „Nu se putea sta mai multă vreme la Kiel — i-a răspuns Topp. —- Bombardierele engleze l-ar fi distrus înainte de a executa prima manevră de plecare[44].

în realitate — şi el ştie acest lucru — bastimentul a fost trimis la luptă prea devreme, mai înainte ca probele să fie satisfăcătoare din toate punctele de vedere, în toate amănuntele lor. Graba aceasta, lesne de înţeles din partea înaltuluicomandament, zorit] să opună inamicului o asemenea forţă, îi va obliga să execute pe vas lucrări care ar fi trebuit puse la punct în arsenale. Un generator s-a şi stricat şi ar trebui reparat la Wilhelmshaven.

Ca un bun german ce este, comandantul *Tirpitz-ulm* deplînge finisajul incomplet. Ei şi! Are sub ordinele sale o echipă de ofiţeri inteligenţi, harnici. Provenind din industrie, mulţi dintre mateloţi sînt specialişti; cînd va veni clipa încleştării, dexteritatea lor în demontarea şi montarea maşinilor, în verificarea bogatului şi complexului aparataj electric va reprezenta o adevărată garanţie împotriva avariilor şi accidentelor.

Topp este cam dezamăgit. Fără să-şi mărturisească, se preface că întîmpină cu bunăvoinţă hotărîrile superiorilor lui. Sentimentul acesta îl împărtăşea cu căpitanul-comandor Bidlingmaier, dezolat că-şi vede amînate *sine die* proiectele de forţare a strîmtorii Caîais şi a Mării Mînecii pentru a se alătura escadrei din Brest. într-o zi din toamna anului 1941, pe Baltica, ofiţerul cu navigaţia i-a prezentat avantajele acestei operaţii: „Vom străbate strîmtoarea Calais noaptea. Ziua, dacă vom merge pe Marea Mînecii urmînd coasta franceză, vom fi protejaţi de Luftwaffe, care va putea să-şi concentreze aparatele. Torpiloarele de la bazele din Cherbourg şi Brest vor ieşi în întâmpinarea noastră. La Brest, *Tirpitz-ul* împreună cu vasele *Scharnhorst*, *Gneisenau* şi *Prinz Eugen* vor constitui o forţă de şoc puternică ce va ataca vasele din Atlantic. E calea cea mai scurtă, cea mai economică pentru consumul de combustibil. Să trecem pe la nord de insulele britanice ar însemna să atragem pe urmele noastre flota engleză ancorată la Scapa Flow. Englezii vor fi surprinşi, lumea întreagă va fi surprinsă chiar dacă nu vom scufunda nici un vas; nu trebuie să pierdem vremea dînd o luptă. Trecerea singură va însemna o victorie“. Topp îl aprobase: „Alcătuiţi un proiect, un plan, expuneţi argumentele dumneavoastră, înainte de a-l transmite marelui stat-major voi pune pe el apostila“.

în săptămîna dintre crăciun şi Anul nou, Topp şi Bidlingmaier, rugaţi să se prezinteTa4>irouî statului-major din Kiel, au apreciat convocarea ca fiind de bun augur. Ieşind, Bidlingmaier îi spuse cu satisfacţie: „Domnule comandant, cred] ca proiectul nostru este

aprobat“. „Aşa mi se pare$_t$

x 15dragul meu. Dar nimic nu e sigur. Crede-mă, sini om eu experienţă[8]''.

Topp şi-a spus că marele stat-major avea motivele sale pentru a-i trimite cuirasatul în Norvegia şi că lui nu-i rămlne decît să îndeplinească ordinul primit, dacă nu cu entuziasm, oricum cu toată conştiinciozitatea profesională.

Decepţia încercată de respingerea proiectului său avea să fie repede dată uitării m febra pregătirilor de ieşire în larg. Ca să poată străbate canalul Kiei, care lega prin cei 99 km ai săi Marea Baltică de Marea Nordului, încărcătura vasului trebuia cit mai mult redusă. Trecerea prin K al Legat ar fi obligat *Tirpitz*-ul să navigheze la vedere, de-a lungul coastelor Suediei, iar de acolo observatorii aflaţi în slujba britanicilor n-ar fi întîrziat să le semnaleze imediat ieşirea şi direcţia de

5 5 5

marş.

Aşadar, în seara de 12, *Tirpit.z-u*| o porni prin canalul Kiel, arborada-i înaltă trecînd la limită pe sub tablierul podului Prinz Henrich. în plină noapte, abia luminat, pentru a scăpa observaţiei aviaţiei inamice, protejat de numeroase baterii antiaeriene terestre — cele de pe bord şi ele în stare de alarmă —, *Tirpitz*-ul, cu foarte puţină apă sub chilă, înainta încet, atingînd uşor cu bordurile cele două maluri. în ciuda remorcherelor, nava smulse o estacadă de pe o dană. Topp nu s-a liniştit decît atunci oînd bastimentul său[1] a putut, în sfîrşit, să manevreze nestînjenit în rada de la Schillig — acolo a zăbovit cîteva ore pentru a-şi completa cantitatea de păcură şi a reîncărca unele materiale grele de care fusese detestat în vederea acestei călătorii dificile.

[8] Nici comandantul *Tirpitz*-ului şi nici acest ofiţer superior nu ştiau că propunerile lor sosiseră cu cîteva zile prea tîrziu. încă din 13 noiembrie 1941, marele-amiral Raeder îi expusese lui Hifler, la marele cartier general de la Wolfsschanze, în prezenta generalului Judi şi a comandorului von Puttkamer, proiectul său prevăzînd trimiterea *Tirpitz*-ului într-un fiord norvegian, cel de la Trondheim. Raeder a explicat şi motivele care l-au determinat să renunţe Ia ideea iniţială, aceea de a trece vasul în Atlantic: lipsa de combustibil, umbra lui *Bis mar ck,* dispărut cu 2 000 de oameni la bord. Hitler, întotdeauna sensibil la primejdia unei debarcări engleze în Norvegia, îl

aprobase, dar hotărîrea definitivă nu fusese adoptată. Ea avea să fie luată abia la 29 decembrie — cu o zi înainte de vizita lui Topp şi Bidlingmaier la birourile din Kiel. Marele-amiral Raeder a revenit asupra problemei. De data aceasta, în afară de şeful marelui stat-major al O.fe.W.-ului, era.de.faţă şi viceamiralul Fricke. Raeder insistă: trupele germane din Norvegia erau aprovizionate aproape în exclusivitate pe mare. Englezii puteau distruge aceste

1GÎn primele ore ale zilei de 14 ianuarie, *Tirpitz* a ridicat ancora. Pe un timp frumos, chiar prea frumos, nava, escortată de 5 contratorpiloare, străbătu cîmpurile de mine care apărau Wilhelmshaven şi gurile Elbei... Deodată radioul anunţă o formaţie de 30 de bombardiere engleze. Apărarea antiaeriană a fost pusă în stare de alarmă, dâr, nevăzîndu-se nici un avion inamic, alarma a încetat curînd[9]. În cursul după-amiezii, vremea s-a stricat... fără vreo altă alarmă, .vasul atinse zona
de staţionare la ancoră în fiordul Faetten.

Cu cascheta înfundată pînă la urechi, cu gîtul înfăşurat într-un fular de mătase albă strecurat cu îngrijire într-o manta largă, comandantul Topp înaintă pe puntea de comandă pînă la extremitatea babord. Sensibil la frumuseţea peisajului nordic, privi muntele înzăpezit reflectîndu-se în oglinda apei, liniştită ca un lac. Fulgi uşori acopereau vasul cu un strat care se îngroşa încet... Astfel, printr-un mimetism protector, natura completa munca omului.

Frecînd cu furie, demontînd şi ungînd tot ceea ce era mobil, fiecare lucra de zor la postul său. Unul din borduri ora în repaus. în total, 2 400 de oameni trăiau la bord în subordinea lui Topp. Mulţi, aflaţi la bord încă de la primele probe, desfăşurate pe Baltica, au fost straşnic antrenaţi; una din ieşiri a ţinut opt săptămîni, fără să se atingă nici un port. Acum nava şi echipajul alcătuiau un bloc, o forţă.

între timp trebuia să-i găsească acestui tineret o ocupaţie, să-i organizeze jocuri, conferinţe, spectacole cinematografice.

vase mici prin atacuri săvîrşite între Bergen şi Narvik; puteau chiar să încerce mici debarcări.

Raeder defini cu precizie avantajele prezenţei ***Tirpitz***-ului în regiunea Trondheirn:

1. Trondheirn se află, în mile marine, cam la jumătatea distanţei dintre Skagerrak, în sudul Norvegiei, şi Narvik, oraşul cel mai nordic; ***Tirpitz***-ul putea proteja coasta de nord împotriva atacurilor provenind din Arctica.

2. Prezenţa sa avea să imobilizeze forţe importante, atît la Scapa Flow, cît şi în Atlantic, iar aceste nave nu vor putea fi trimise în alte sectoare ca: Mediterana, Pacific. În fapt, ***Tirpitz*** ar fi îndeplinit în acelaşi timp rolul de „prezenţă navală[4]" şi de navă capabilă să atace convoaiele îndreptate spre Uniunea Sovietică. Raeder a propus 10 ianuarie ca dată pentru începerea manevrelor de plecare; Hitîer şi-a dat consim- ţămîntul, iar ordinul a fost transmis neîntîrziat

comandantului navei ***Tirpitz.***

[9] Bombardierele aveau să atace Wilhelmshaven, unde germanii făcuseră în mod ostentativ preparative de parcă urmau să găzduiască *Tirpitz*-ul vreme îndelungată.De pe acum, ofiţerii îşi propuneau sa meargă la solii pe coastele din jur. Un program întreg de pus la punct...

Topp ştia eă ofiţerii şi mateloţii săi îl numeau simplu: Chariie; ştia să şi zîmbeaseă, aşa cum a ştiut să-şi facă eclii- pajul să rida într-o zi din vara anului 1941, cînd un submarin care făcea şi el probe pe Baltica naviga de-a lungul cuirasa- tului său. Topp, înconjurat de ofiţerii aflaţi în cart, stătea la extremitatea punţii de comandă. *Tirpitz-ul* şi submarinul — un elefant şi un purice! Comandantul lui *U-156*, mai mic în grad, a salutat primul: „Comandantul submarinului către comandantul *Tirpitz*-ului“. Topp răspunse, dar comandantul micului bastiment — fie că i s-a părut că vede pe chipul lui Topp o urmă de ironie, fie că a vrut să facă pe grozavul —a strigat în orice caz: „Comandante, faceţi ca mine![44] Şi submarinul coborî imediat în adine[10]. Topp începu să rîdă. Povestea a făcut do îndată înconjurul navei.

Karl Topp se întoarse în apartamentul său, demn de un asemenea vas: un birou spaţios, sobru, luminat de candelabre duble, fixate în pereţi, un dormitor cu sală de baie alăturată, totul dat în ulei alb şi bine încălzit. Un apartament asemănător este rezervat unui amiral. Pentru moment însă, la bordul *Tv'pitz*-ului nu se află nici unul Le desparte o sufragerie vastă, comună, care poate sluji şi drept sală de conferinţe. încăperea este împodobită cu două portrete: unul al marelui-amiral Tirpitz în ţinută de gală, cu capul pleşuv şi fruntea înaltă a unui cugetător; mustaţa şi o bogată barbă albă se uneau mai înainte ea barba să-şi desfăşoare cele doifă extremităţi ascuţite pe reverele albe ale uniformei, pe care strălucea marea cruce a vulturului imperial. Celălalt portret era al lui IIil Ier. Fuhrerul era puţin reprezentat ia bordul *Tirpitz*-ului. Doar comandorul Dtiwel îl cinstea printr-o fotografie aşezată în cabina sa. Se mai afla expus şi pe pereţii careului subofiţerilor. Asta era tot.

Karl Topp se aşează la masa sa de lucru. Pe birou se afla, într-o ramă, fotografia unui marinar, fiul său mai mare. Infirmier marinar, se pregătea să devină medic. Liniştea în fiord era absolută, întunericul din jurul navei — deplin. Comandorul desfăşură o hartă, aceea a fiordului Trondheim; la 30 km de locul unde staţiona la ancoră *Tirpitz*-ui, se afla

[10] Este vorba de locotenent-comandorul Werner Hartcnstein, comandantul lui *IJ-loO*, care a scufundat *Laconici.* (Vezi *Afacerea*

***Lacoma* de acelaşi autor.)** oraşul Trondheim — aproximativ 50 000 de locuitori, trăind de pe urma industriei de conserve, construcţiilor navale şi pescuitului. Tranlerele norvegiene circulau încoace şi încolo în apele marelui fiord, dar nu-şi prelungeau cursa pînă în fiordul Faetten. Aici nu se auzeă decît arareori păcănitul caracteristic al motoarelor lor. De partea cealaltă a insulei Sattoya, alte vapoare mai mari transportau în această ţară, cu şosele proaste, pasagerii dintr-un port, de pe un ţărm pe celălalt. Un trafic întreg care trebuie supravegheat, fără a-l interzice în întregime, pentru a nu flămînzi ţara, în care Reichul avea destui duşmani ca să-şi mai facă şi alţii.

La 40 km vest de Trondheim, la intrarea în fiord se află două ponturi pescăreşti: Agdenes la sud şi Hasselvik la nord; primul — apărat de un fort, al doilea — de baterii. Ofiţerii de pe vasele de patrulare inspectează orice barcă norvegiană, cercetîndu-i documentele de bord, obţinute şi ele în urma a numeroase formalităţi. Topp cunoaşte toate aceste măsuri. Totuşi oare este controlul acesta suficient? în ţara asta duşmănoasă, în oraşul Trondheim, care l-a văzut pe *Tirpitz* trecînd, în aceste case de lemn, vopsite într-un roşu aprins sau albastru deschis, în aceste cabane izolate din munţi, oare cîţi spioni şi agenţi ai Intelligence Service-ului se află? Englezii au şi prins de veste că nava e în fiord; Topp nu se îndoieşte nici o clipă. Mîine un avion va zbura sus, foarte ^us, deasupra *Tirpitz-uhii,* în afara razei de acţiune a A.A. Există, e drept, cîteva avioane, ale Luftwaffei la bazele de la Bodo şi Bardufoss, dar ele nu se arată decît arareori... Englezii vor face fotografii aeriene, după care vor urma bombară dierele.

Comandantul Topp face planuri, elaborează proiecte. Există, fără îndoială, o plasă împotriva torpilelor care închide întregul fiord, dar atîta nu e de ajuns. În valea îngustă a rîului Hopla, care se scurge în fiord la o sută de metri de *Tirpitz*, va trebui pusă o reţea de cabluri care să oprească avioanele prea curioase sau prea agresive. în ceea ce priveşte pitoreasca insulă Sattoya, împădurită cu brazi, cu pante dulci, ţărmuri crestate şi nisipoase, o va transforma într-un centru de odihnă pentru echipaj. Oamenii au nevoie de aer curat, de verdeaţă, de un colţişor unde să se simtă bine şi să zburde puţin.

Comandantul Topp se gîndeşte la tinerii care dorm duşi în hamacurile lor, în baterie, la Paul Diiwel, secundul său, care, întotdeauna atent la ordinele sale, îî urmează ca o umbră, la ofiţerii lui, care se odihnesc în cuşete sau care scriu în clipa asta familiilor lor ori mai lucrează încă. Toţi au încredere în el, în' bătrânul lor Chariie. Karl Topp îşi cîntăreşte povara răspunderii: comandă cea mai mare, cea mai puternică navă a Germaniei şi 2 400 de oameni! *Tirpitz*-ul îi va duce la victorie, apoi, după ce războiul se va termina, va reveni în Germania împreună cu întregul echipaj, răsplătit, decorat. Eî însuşi va fi amiralul Karl Topp. Nu sună rău!

CAPITOLUL AL Ml-LKl
NORVEGIENII

Se împlineau cile va săptămâni de cînd *Nordsjoen* ieşise din I anina Yoe, portul pescăresc aşezat pe coasta de nord-est a insulei Maiuhmd, cea mai mare din arhipelagul Shetland. Pe maiorul L.H. Mitchell, din armata britanică, şi pe căpitanul de marină David Howarth soarta cuierului norvegian începuse să-i nelinişteascâ. Vasul părăsise locul de staţionare sub conducerea *skipper*[19]-ului Gjertsen, la 19 octombrie 1941, în timp ce un vlnt violent dinspre nord-vest agita cu furie marea, acoperind cu talazuri puternice blocurile enorme de piatră care alcătuiau cheiul, zburătăcind ţiglele de pe casele joase din preajma portului. Echipajul cuierului era alcătuit din Leit Larsen, Karsten Sangolt, Merkesdăl, Bjor- noy. Pletten şi Nils Nipon. Un specialist, maestrul de echipaj Percy din Royal Navy, i-a pregătit pentru aşezarea minelor. Hărţuit de marea umflată de furtună, s-o fi scufundat oare *Nordsjoen* cu încărcătura sa de mine, pe care trebuia să le aşeze la nord de Kristiansund, în fiordul Edoy, sau nava a fost inspectată şi reţinută de un vas de patrulare german? Aceeaşi soartă o fi avut şi *Vila,* comandat de Ingwald Johan- sen, caro a părăsit Lunna în aceeaşi zi spre a lua la bord cîţivamembri ai Rezistenţei norvegiene şi a-i aduce în Anglia? Nici
el nu se mai întorcea![20]

Misiunea dată de Amiralitate maiorului Mitchell, comandantul bazei, şi adjunctului sau, Howarth, prevedea primirea vaselor de pescuit norvegiene care se refugiau în insulele Shetland[21]. Trebuia asigurată repararea cuierelor, îngrijirea, cazarea şi aprovizionarea echipajelor lor. Scurt timp după aceea ei le trimiteau să debarce în Norvegia agenţi secreţi, cu arme şi ap arate de radio telegrafie, sau să lanseze m ine pe şenale, căile înguste de legătură dintre fiorduri. Era una din misiunile pe care trebuia să o îndeplinească şi *Nordsjoen.*

Întorcînd spatele maiorului Mitchell, căpitanul de marină Howarth făcu cîţiva paşi pînă la una din ferestrele marii clădiri unde locuia împreună cu pescarii norvegieni,

19 **Stăpînd ambarcaţiunii, căpitanul, patronul. — *Nota trad*$_T$**

20 Urmărindu-i pe norvegienii debarcaţi, germanii capturară ambarcaţiunea *Vita.* Zadarnic i-a interogat Gestapoul pe căpitanul ei şi pe oamenii lui pentru a obţine informaţii despre contraspionajul britanic de la baza situată pe insulele Shetland. Echipajul a fost deportat într-un lagăr pînă la sfîrşitul războiului.

21 Insulele Shetland fuseseră odinioară ocupate do vikingi. Numele lor este o denaturare a vechiului termen norvegian Hjalt-land. Pe aceste insule cu faleze sălbatice, norvegienii s-au simţit imediat ca la ei acasă. Unii dintre locuitorii acestora purtau nume asemănătoare cu ale lor. Asemenea refugiaţilor norvegieni, ei erau săraci şi exercitau aceeaşi meserie — pescuitul, în timp ce soţiile lor torceau lînă şi împleteau.

al căror număr varia în funcţie de sosiri şi plecări. De la casa construită din piatra cenuşie a insulei, pe versantul micii coline, Howarth putea vedea istmul de aproximativ 180 m care unea lunga şi îngusta peninsulă Luîma Ness de partea principală a insulei. în stingă istmului, pe ţărmul sudic, un golf larg deschis — Vidlin Voe —, presărat cu recife şi stînei izolate, adăpostea portul în care erau amarate bărcile. Două insuliţe legate acum între ele, aşezate în avanpost, alcătuiau un golfuleţ aproape închis. Peisajul era aspru, pustiit.

Pînă la douăsprezece vase de pescuit norvegiene, care scăpaseră de nazişti, stăteau ancorate la Lunna Voe. Echipajele se angajaseră din nou în lupta împotriva invadatorului. Acum lucrau pe vase, eălăfăluiau, vopseau şi frecau de zor. S-ar fi spus că se pregăteau pentru un rodnic pescuit.

Căpitanul de marină Howarth, înalt, zvelt şi drept ca un catarg, avea treizeci de ani. Era unul din acei englezi stăpîniţi de spiritul aventurii, niţel romantic, ştiind — atunci cînd se ivea ocazia — să unească visul cu realitatea. îndrăgea această singurătate sălbatică, aceşti pescari, oameni curajoşi, certaţicu disciplina, care pe mare nu dau înapoi. Howarth ii cunoştea bine pe norvegieni. Le învăţase limba în cursul unei călătorii în Norvegia şi lucrul acesta ii facilita legăturile cu ei.

Mitchell se afla în continuare în faţa şemineului în care turba ardea mocnit. Un fum acru plutea prin Încăpere, dar se părea că cei doi ofiţeri nu se sinchiseau. Aveau alte griji. Ţinuta maiorului Mitchell — şi el tot în vîrstă de treizeci de ani — trăda un ofiţer care dispreţuieşte înfăţişarea ostentativă. Pentru el uniforma nu era un certificat de inteligenţă şi nu conferea autoritate; dealtfel, acestor marinari norvegieni, care se izbeau pe mare de greutăţi şi riscuri, le impuneau doar calităţile reale. Mitchell — comandantul unităţii ■— ştia că posedă aceste calităţi, fără să facă deloc caz de ele.

Maiorul locuia la eîteva mile depărtare, la Flemington Horise, în apropiere de micul golf Cat Firih şi de Lenvick, cel mai important oraş de acolo, dacă un asemenea tîrg. se putea numi oraş. Flemington Horise, o mare fermă părăsită, cu aspect sinistru, îi mai adăpostea şi pe agenţii aflaţi. în trecere. Casa era bine cunoscută în Shetland după singurul copac care se înălţa în faţa porţii. În împrejurimi nu erau decît arbuşti, conifere şi scoruşi.

Cei doi ofiţeri cinaseră copleşiţi de tristeţe. Chiar în această dimineaţă îngropaseră un matelot norvegian, aproape un copil, rănit mortal de o rafală de mitralieră trasă de un bimotor german care, zburase deasupra vasului *Siglaos.* Nava revenea din Norvegia, de la Oklandsvaag, unde patronul ei, Gundersen, îmbarcase un agent britanic. Doi mate- loţi* de pe *Siglaos* au avut chiar norocul să ajungă într-un sat învecinat — Brennes — şi să-şi sărute părinţii. Unul din ei, Nils Nesse, era tînărul matelot pe care îl îngropaseră în dimineaţa aceea în pămîntul insulelor Shetland. Nils Nesse era primul om căzut din unitatea lori Toţi au fost puternic impresionaţi de ceremonia funebră, emoţionantă prin simplicitatea ei.

— *Nordsjden* nu se mai întoarce, spuse Mitchell fără să se clintească din fotoliul său. Trei săptămâni... Păcat, un echipaj bun, şi Leif Larsen...

— Un căpitan de nădejde, continuă Howarth.

Mie-mi spui, David! Eu am fost primul care l-am interogat în februarie 1941, cînd a debarcat aici pe *Motig* 1 împreună cu un grup de refugiaţi. Se prezentase simplu: Leif Larsen, *skipper-ul* acestei bărci. Am fugit de naziști* Sperăm să vă fim de folos.Mai tîrziw am aflat că fusese angajat *în* armata finlandeză, ca apoi să se înapoieze în Norvegia invadată, pentru a continua lupta. Ulterior, Larsen a urmat cursurile de la Slod- ham[22] ca şi al li membri ai Rezistentei. Prima sa săritură cu paraşuta a avut loc lingă Bir mingi ram.

Maiorul revedea imaginea refugiaţilor extenuaţi după o traversare grea, debaremd la Lerwick de pe *Motig* /. Larsen, şeful lor, avea un chip marcat de linii energice, buze subţiri, trăsătură care ieşea la iveală atunci cind surîdea.

Tocmai atunci uşa care dădea în cămăruţa ce-i slujea lui Howarth drept locuinţă se deschise, lăsind să .intre un ofiţer.

— Howarth, cobor pînă ta mal. Vii cu mine?

lîowarth ştia că o discuţie liberă, desfăşurată în timpul plimbării, avea să fie mult mai utilă deeît o oră petrecută în faţa biroului pentru a face un raport, oriei! de precis ar fi fost.

— S-a făcut.

Howarth se înfăşură în haina-i impermeabilă căptuşită cu molton, îşi puse cascheta şi ieşi.

Era o zi foarte rece, dar fără vînt. Coborîră în beznă pe. cărarea abia marcată. Cei doi marinari ghiceau la picioarele lor apele liniştite ale micului golf, vasele ancorate ale norvegienilor. Pe chei citi va mateloţi îşi

22 Casă mare de ţară, din apropiere de Oxford, unde se antrenau agenţii secreţi: lupta fără arme, lupta corp la corp, diferitele modalităţi de a săvîrşi un sabotaj. Norvegienii alcătuiau compania Linge. Căpitanul Martin Linge, din armata norvegiană, a fost unul din primii care s-a alăturat Londrei. Patriotul acesta îi primea pe cei care erau ho tăi îţi să continuo lupta în ir-o casă mare de ţară .aşezată la Stodham, lingă Oxford. Acolo îi antrena, timp de cîtcva luni, uneori doar eîteva săptămâni. Martin Linge nu se mulţumea să-i îndemne pe alţii la luptă, ci participa el însuşi la numeroase operaţii. în decembrie 1941, în cursul unei debarcări în satul Maaloy din insulele Lofoten, Martin Linge căzu ucis. „Căpitanul Linge se bucura în nudul forţelor norvegiene de o repu taţie legendară; ei a fost unu I din acei rari ofiţeri care ştiau să inspire un devotament nemărginit tuturor oamenilor din subordinea sa. L-am în i îl ni t o singură dată, în ul timele zile ale vieţii sale, şi nu pot deeît să aduc omagiul meu unui om a cărui activitate a rămas un exemplu pentru soldaţii norvegieni, vreme îndelungată după ce a căzutU — David Howarth.

dezmorţeau picioarele. Unii locuiau la fermă. Alţii preferau să doarmă la bord.

Ofiţerul şi Howarth ajunseră pe chei.

Spune-mi, Howarth, crezi că Blystad va reuşi să găsească un echipaj pentru *Olaf?Olaf* era o mică ambarcaţiune ancorată Ia Cat Firth.

Per Blystaci — cunoscut sub numele de Pete — îi ceruse la dejun lui Mitehell să-l armeze pe *Olaf* şi să-i dea lui comanda; vizitatorul auzise cererea.

Mă îndoiesc, răspunse Howarth, mai ales dacă *Narcis-joen* nu se întoarce. Tocmai acum ne-a părăsit norocul.

în clipa aceea, căpitanul de marină avu impresia că aude în depărtare un zgomot.

— Ascultă...

S<[i] opriră amin doi.

Nu mai auzeau nimic, în afară de izbitura resacuîui lovind cheiurile de piatră... Şi totuşi...

tac... tac... tac... zgomotul îndepărtat, dar caracteristic al unui motor norvegian. Nici o îndoială în această privinţă. Dar al cui? *Narcis joen* sau un nou cuter venit din vreun ■fiord? Păeănitul creştea. Se părea acum că umple întregul golfuleţ. Nu se auzea decît acest zgomot de motor, regulat, tînguitor şi totuşi victorios. Cînd nava depăşi capul istmului apăru un catarg. Urmară prova, apoi coca în întregime.

— Nn-i unul de-ai noştri, spuse Howarth. Ia te uită... Vasul emite litera ,,V“ — trei semnale scurte, imul lung. Ciudat! Nimeni în Norvegia nu poate cunoaşte senatul care permite intrarea în port, iar ăsta manevrează ca şi cum a ancorat în apele astea de o sută de ori şi emite semnalul de recunoaştere! E unul din oamenii noştri. Hai, vinci

Cei doi ofiţeri săriră într-o barcă. Pentru a ajunge cit mai repede, se opinteau la visle din răsputeri. Pe coca navei au putut citi un nume necunoscut, scris cu litere albe pe o f-îşie neagră: *Arthur*.

Brusc Howarth îl recunoscu pe Larsen, care stătea în pragul uşii timoneriei. Bjornoy şi ceilalţi se pregăteau de acostare.

— *By God*[23], ce fericit sint că vă revăd! — strigă Howarth. Larsen, Bjornoy, Pletten, Sangolt, Nipen, dar unde sint Gjeri.sen şi Merkesdal şi ce-i cu vasul ăsta afurisit?

înainte de a răspunde ceva, Larsen zîmbi răutăcios, ca un copil care a făcut o poznă în toată legea:

23 Pe dumnezeu. — *Nqfa (rad.*

— L-am furat.

între timp şi alte bărci ajunseseră pînă la *Arthur*. întrebările[4] curgeau în norvegiană. Larsen îşi mai ridică puţin buzele subţiri care-i conturau gura mare, dar nu răspunse.Obişnuit cu tăcerea şi singurătatea mării, lui Larsen nu-i plăcea deloc să vorbească. Pentru a-şi dezlega limba îi trebuiau un timp mai îndelungat, o ambianţă prietenoasă închegată în jurul unui foc bun, mai multe pahare de alcool. Vocea nu şi-o ridica niciodată, chiar dacă nu era de acord, nici măcar la mînie.

Arthur a fost ancorat în mijlocul celorlalte cutere. Se regăsiră cu toţii în faţa unei mese de pe care nu lipseau paharele.

Cu Larsen trebuia să ştii să aştepţi. Mîncă mai întîi în tăcere, sîrguincios, ouăle cu costiţă care i-au fost servite, întrerupîndu-se pentru a trage o duşcă de bere.

Mitchell şi Howarth îl priveau fără să scoată o vorbă. Ochii lui albaştri, adînciţi în orbite, nemişcaţi ca şi cum ar fi observat un punct pe mare, sclipeau şiret.

După ce a cinat şi a dat pe gît ultimul pahar de gin, se hotărî:

— Da, la plecare am avut o vreme destul de proastă, apoi un vînt bun, care sufla dinspre sud. Am ridicat pînzele. Am traversat fără peripeţii. *Nordsjoen*, cu cele 42 de mine bine legate la bord, a sosit în faţa Kristiansundului, din păcate prea tîrziu pentru a se prezenta la postul de observaţie de la Gripholen şi a-şi petrece noaptea la adăpost, printre insule. în această situaţie, *skipper*-ul nostru hotărî să se îndrepte către insula Smolen, la nord de Gripholen şi de fiordul Edoy. Acolo sînt sute de insuliţe, de stînci — rută dificilă, dar nu imposibil de parcurs, mai ales dacă se găseşte şenalul. După ce am rătăcit preţ de patru-cinci ore fără succes, ne-am întîlnit cu doi pescari într-o barcă mică. Le-am propus să-i luăm la bord. Ne-au refuzat. Le-am oferit 250 de coroane, cafea, unt. Cum să rezişti la o asemenea tentaţie! La orele patru după-amiază ne-au călăuzit spre o insulă unde ne-am adăpostit. Am lansat o ancoră şi i-am poftit pe pescari s-o şteargă, iar ei nu s-au lăsat rugaţi. Ne-am pus pe treabă ca să pregătim minele destinate primei lăsări la apă şi să punem în funcţiune mecanismul de ceasornic[6]. Am pus capul pe direcţia farului de la Kyrhaug, situat la intrarea în fiordul Trondheim. Vînt, beznă, rafale de ploaie îngheţată. Acolo trebuia să lăsăm la apă prima încărcătură explozivă.

Datorită mecanismului de ceasornic, mina era inofensivă un timp, în cazul de faţă două ore; acest timp era suficient pentru a asigura securitatea celor care lansau minele.împreună eu Sangolt am împins prima mină în mare. „Noroc!“

Alte două o urmară. Din păcate, marea devenea din ce în ce mai furioasă şi minele începură să se agite...

— Să se agite? ii întrerupse Mitchell.

— Vreau să spun că se porniră să ruleze împreună cu cărucioarele lor ca nişte vagonete pe şine. Noi ne străduiam din răsputeri să le imobilizăm. Două alunecară de pe căruciorul lor şi, în cădere, se ciocniră de punte, indoindu-şi antenele. Totul putea sări în aer. Nu s-a întîmplat nimic... Un noroc... în felul acesta am aruncat în mare, împreună cu Sangolt, 42 de mine, adeseori apucîndu-le de antene... Marea le împingea înapoi către *Nordsjoen.* Ele erau fixate la 3 m sub suprafaţa apei. Dar *Nordsjoen* luase o grămadă de apă prin tambuchiul deschis în cursul operaţiei de lansare. Cum marea devenise foarte agitată, apa mugindă i n vadă postul de comandă. Puţin după miezul nopţii, motorul înecat se opri; *Nordsjoen* intră în derivă, îndreptindu-se spre recife. Am ridicat pînza mare şi brigantina. Am început să scoatem apa care creştea, creştea mereu.

Ajuns aici. cu povestirea, Larsen surîse, deşi n-avea nici un motiv... îşi adusese aminte un amănunt... în timp ce scotea apa cu găleata din compartimentul motorului i s-au rupt bretelele, iar pantalonii au început să-i alunece. Larsen era at-ît de ocupat, că nu observă decît în clipa în care încercă să meargă, Legîndu-şi bretelele în chip de curea, îşi reluă munca, Trecu incidentul sub tăcere. Nu insistă nici asupra luptei istovitoare pe care au trebuit să o ducă toată noaptea împotriva mării dezlănţuite.. Lăsă să se înţeleagă incapacitatea patronului Gjersten, puţin obişnuit cu acest gen de navigaţie, şi autoritatea pe care el, Larsen, şi-a asumat-o în faţa primejdiei.

Nordsjoen, care se scufunda din ce în ce mai mult, intră pe canalul Ivristiansund. Acolo rafalele de zăpadă îşi pierdură din intensitate. Se vedea Ramsoy. La 9 mile de capul Grip, cuierul începu să se ducă la fund. Norvegienii aruncară ceva merinde într-o iolă şi săriră cu toţii în ambarcaţiunea fragilă. *Nordsjoen* a fost abandonat.

În zori, ne spuse Larsen în faţa unui alt pahar de rachiu de ienupăr, ne-am tras ambarcaţiunea pe uscat. Obosiţi şi uzi, am putut vedea catargele lui *Nordsjoen* ieşind din apă. Nu va trece prea mult pînă cînd germanii vor repera epava, poate chiar o vor cerceta. Am dat iola din nou laapă, îndreptînd-o către insula Tustna. Eram şapte, bărboşi, cu hainele noastre de marinari ferfeniţite. Cînd am pus piciorul pe pămînt, am rupt-o la fugă ca să ne încălzim un pic. Un pescar curajos ne-a adăpostit cîteva oî'e în casa lui, dar un nătărău le-a telefonat nemţilor că se petrece ceva ieşit din comun. Gestapoul — trebuie s-o spunem — a instaurat în aceste insule teroarea, aşa că le e frică, unora le e frică. Am fugiţ. Sper că pescarul n-a avut necazuri din pricina noastră. În goana aceasta i-am pierdut pe Gjertsen şi Merkes- dal. Seara, 1a. orele şase, după ce am mers vreme îndelungată, Bjorndy, Karsten, Sangolt„ Nipen, Pletten şi cu mine am găsit o cabană cu o sobă, în apropierea unui lac. Acum vedeam limpede. Trebuia să atingem coasta şi să trecem în Suedia, sau, mai bine, să găsim un vas pe care, la nevoie, să punem stăpînire şi cu el să ajungem în insulele Shet- land.

Trec peste zilele următoare; fiindcă şi la orele trei dimineaţa tot acolo am fi. într-o zi un pescar ne-a vîndut o barcă. Am mers şi cu un vapor de pasageri; pe vas, un tînăr striga: „Este aici unul care se plimbă înarmat'[4]. Era coltul meu, care ieşea din haină. Cînd s-a lăsat noaptea, am debarcat la Eide, unde am trecut prin faţa a doi soldaţi germani care visau. Treptat am prins curaj: ne-am ciocnit de alţi soldaţi, fără să le mai dăm vreo importanţă. Şi, totuşi, aduceam a piraţi. Bjorndy voia neapărat să ia un taxi pînă la Gamlen, unde locuia familia lui. în căutarea unui afurisit de taxi a străbătut distanţa pînă la Vestnes cu o bicicletă, sau, mai degrabă, a împins-o mai mulţi kilometri, deoarece şoseaua era acoperită de un strat gros de zăpadă. înţepeniţi de frig, ascunşi într-o şură dărăpănată, l-am aşteptat.

în cele din urmă a găsit o maşină hodorogită care a acceptat să ne ia. La un viraj ne-am trezit nas în nas cu un convoi de camioane germane care staţiona. Imposibil să mai dăm înapoi. Dealtfel şoferul nu ştia cine sîntem. Soldaţii germani, rîzînd zgomotos, ne bombardau... cu bulgări de zăpadă, şi noi nu puteam să răspundem. în schimb le-am oferit cele mai fermecătoare zîmbete. în sfxrşit am ajuns pe ţărmurile fiordului şi în micul port Sovilcsnes, unde îocuiau părinţii lui Palmer Bjornoy. Străbătusem în cinci zile şi jumătate peste 180 km; pe mare, cu barca, pe vase de pasageri, pe uscat, mărşăluind îndelung prin zăpadă. Soseam însă în taxi, ca nişte turişti! înainte de a-şi întîlni părinţii, Palmer îşi luă măsurile sale de preeauţiune. S@temea să nu-i provoace mamei o emoţie prea puternică. Tatăl lui, un om cu sînge rece, sigur de sine, comandă o navă de pasageri, *Regent*, care navighează în Alesund, şi face parte dintr-o grupă de Rezistenţă. Palmer îi transmise un mesaj printr-un băieţaş. Aşteptam într-o casă părăsită de prin apropiere. Tatăl lui Bjornoy veni neîntîrziat; omul acesta de treabă îşi reţinu cu greu bucuria, dar şi nelinişitea, căci nemţii se aflau şi ei în sat.

Am fost sărbătoriţi ca .şi cum am fi făcut parte cu toţii din familie. Între timp, bătrînul lup de mare se străduia să ne găsească o navă care să ne ducă înapoi pe insulele Shet- land. în aşteptare se scurseră două zile. În ciuda cercetărilor şi a cererilor sale discrete de la prieteni, tatăl lui Bjornoy nu a găsit nimic. Situaţia începea să devină critică. Riscam să fim prinşi: se găsesc destui care întind repede vorba.

— Daţi-mi o bere, mi-e sete... Mulţumesc.

Bjornoy tatăl ne anunţă într-un tîrziu că un vas nou-nouţ, o barcă de pescuit frumoasă, „cu o parte din rate neplătite încău, preciză el, urma să sosească în ziua următoare.

A doua zi — era în 29 octombrie — vasul se afla acolo, ancorat în apropierea ţărmului. Părea solid — în jur de 18 m lungime. Se numea *Arthur*. După părerea lui papa Bjornoy, proprietarul nu era un om sigur... Nu exista decît o soluţie, să punem mina pe vas, şi încă repede, în noaptea următoare. Se ridica o problepiă. Exista oare la bord destul combustibil pentru a realiza traversarea? Dar n-aveam de ales.

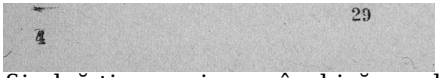
Ziua a fost lungă foarte lungă. S-a hotărît să atacăm vasul puţin după m'ezul nopţii. Din pricina bombardierelor R.A.F.[7]-ului, la ore.e 21 s-a dat alarma; foc gratuit de artificii. În clipa aceea am văzut-o venind pe mama lui Bjornoy cu răsuflarea tăiată.

— Repede, plecaţi. Vine poliţia germană. Umblă după cinei oameni în mantale de cauciuc. Grăbiţi-vă...

îşi îmbrăţişă fiul.

Strada, noaptea, ţărmul, o goană pînă la chei. Am luat prima barcă cu vîsle care ne-a apărut în cale. Şi trage-i pînă la *Arthur*... Să fie cineva la bord?... L-am fi capturat şi l-am fi luat cu noi. Ambarcaţiunea părea părăsită. Ne-am căţărat pe vas. Bjornoy s-a ocupat de motor — unul de 50 de cai putere; ceilalţi au apreciat cită motorină avem — rezervoarele brâu pline — şi cită hrană. În ce mă priveşte,

1 Roval Air Forc-e. — *Nota trad.*

fiindcă timoneria era închisă cu cheia, ham forţat uşa proptind u-mă o dată cu umărul în ea. Am găsit acolo actele de bord: nava era gata pentru ieşirea în larg. Avea chiar şi pînzele de schimb, toate noi. Papa Bjornoy a venit pînă sus, aducînd alimente, o hartă, un loch. „Riscaţi să rămîneţi fără combustibil. Pe chei este un butoi cu motorină". Omul acesta se gîndea la toate.

Am pornit fără dificultăţi. Un salt pe chei, o oprire pentru a lua barilul, apoi, prin strîrntori, spre largul mării. Nemţii erau prea ocupaţi cu bombardamentele britanice pentru a ne acorda atenţie. Era o noapte neagră.

Artliur este prima noastră captură de război, încheie Larsen.

A doua zi, în faptul dimineţii, Mit cheli şi Howarth urcară pe *Arthur*. Larsen făcea onorurile, lăudînd calităţile navei. Norvegienii priveau de la distanţă noua unitate de luptă încadrată în „Compania de autobuze din Shetland"[24].

— O să facem, fără îndoială, o treabă bună cu ea, spuse Howarth, care-l cîntărise pe *Arthur* dintr-o privire. Da, o treabă bună!

Dominat de masiva fortăreaţă de la Kristiansen şi de fleşele catedralei sale gotice de la Nidaros, în care sînt încoronaţi şi azi regii Norvegiei, oraşul Trondheim, spărgind încercuirea în care l-a închis rîul Nidelva, se resfiră pe malul sudic al marelui fiord.

Şantiere de construcţii navale, antrepozite, rafinării, mici fabrici de conserve virile printre case înguste şi cocoţate ca şi cum ar fi vrut $ă-şi asigure fiecare cîte o porţiune de chei, un fel de punte de comandă ce se întinde de-a lungul canalelor, al rîului. Acolo vin să amareze, sub streaşinile acoperişurilor ascuţite, bărcile pîntecoase. Multe din aceste antrepozite mai au sub streaşină scripeţi, dar ei nu sînt folosiţi decît din cînd în cînd. Mirosul dulceag de peşte uscat se amestecă cu cel al apei stătute. îndărătul lor, străzile sînt curate, largi.

24 în Norvegia, aceste vase au căpătat curînd denumirea de *Sliet- land bus.* Este şi titlul unei cărţi de Da vid Howarth, care povesteşte amănunţit istoria lor. (*The Shetland bus*, David Howarth, loeotenent- comandor R.N.V.R., Thomas Nelson and Co. Ltd.)

Colinele din jur sînt acoperite cu vile cochete, în care lemnul îşi dispută întîietatea cu piatra.

Activitatea portului în acest ianuarie 1942 este foarte mult redusă. Armata germană e prezentă. Ea ocupă, se im-pune, se desfăşoară, se revarsă, invadează, izgoneşte. Marina, mai discretă, mai puţin numeroasă, nu e mai puţin prezentă, Vasele ei de supraveghere brăzdează fiordurile, marile sale cuirasate s-au ambosat în fundul lor. La Trondheim, mulţi l-au văzut pe *Tirpitz* trecînd cu mare viteză. Lucrări în vederea primirii lui au fost întreprinse în fiordul Faetten: geamanduri din beton armat, găuri perforate în stîncă pentru fixarea cablurilor de arnarare. Quislingii se făleau cu puternica protecţie germană; ceilalţi — marea majoritate — aşteptau în tăcere, strîngînd pumnii. Doar studenţii Şcolii politehnicecea mai bună din. Norvegia — izbucneau. Vorbeau, discutau, născoceau mijloace iluzorii pentru distrugerea marii nave militare. Imprudenţi, îşi strigau public ura lor împotriva naziştilor.

Vor afla curînd, în urma cîtorva arestări, că Gestapoul s-a instalat la Trondheim, că a pus mîna pe închisoare şi că a început să o umple. Şeful Gestapoului, Gerhard Flesch, Qber- sturmbannfuhrer în serviciul de securitate, cu o înfăţişare înşelătoare de om binevoitor şi cumsecade, te făcea să te gîndeşti la unul din acei şerpi care, cu un fluierat dulce, îşi adoarme viitoarea-i pradă. Pentru patrioţii din Trondheim era cu atît mai primejdios. Avea ajutorul unui trădător, norvegianul Henry Oliver Rinnan, care îşi înjghebase o bandă.

Birger Gronn, directorul şantierelor navale Mekanisks Verkoter din Trondheim, a fost unul clin primii care a cunoscut poziţia exactă ocupată de *Tirpitz*. I-a indicat-o unul din inginerii care, locuind în preajma zonei unde ancorase, se deplasa zilnic, cu trenul sau cu bicicleta, pe şantiere. Birger Gronn întruchipa figura norvegianului energic şi îndatoritor, harnic în munca sa de director al şantierelor, dar cultivînd artele, pictura, muzica, literele... Era totodată un patriot, hotărît să întreprindă totul pentru a-i ajuta pe englezi să-i izgonească pe invadatorii nazişti. In primul rînd a strîns maximum de informaţii despre sistemul ele apărare german. Va merge el însuşi pînă la fiordul Faetten ca să dea tîrcoaîe cheiurilor, va nota poziţia a două debarcadere în construcţie, cîte unul de fiecare parte a fiordului, a bateriilor antiaeriene plasate pe colina din dreptul navei. Îi aprecie şi înălţimea: 70 m. Colina este împădurită cu brazi, iar un drum în diagonală urcă pînă la o fermă. Pe o foaie din notesul său, Gronn schiţează linia cablurilor pe care germanii le întind de la o creastă la alta, peste valea rîului Hopla, pentru a împiedica

*'Vi*avioanele • care ar cuteza sa atace în picaj bastimentul s-o
fa ca.

La 30 km vest de oraş, fort areal a ALO te nes apără intrarea în fiord. A e o I o, î | i ă i1 n t r n î *t* re ţ ele lor»de s î r > no ghim pată, i o o ia un om pe nume Magnodfassol. Destul de ciudat. dar--ocupantul I-a lăsat în casa lui. care are vederea spre port şi mare.

Gri iun, care i-a cunoscut .prin fratele său, sudor ta şantierele sale, îl chemă la telefon:

— Cum o moi duci, ilassei?

— Bine...• încerc să fac caso bună cu ştii hi cine.

— Pot sa contez pe tine în orice împrejurare?

— Bineînţeles.

Gr6rin pune telefonul în furcă.

Pe atunci Londra era uri loc de refugiu al francezilor, belgienilor, norvegienilor, danezilor, polonezilor care fugiseră din ţările lor ocupate fie din motive rasiale, fie pentru a continua să se opună agresorului, cî(codată din ambele, motive. Se grupau după ţările de • origine şi se mtîlneau, caut îmi temeiuri pentru a spera.

Printre norvegieni se remarca un ofiţer tînăr. De statură mijlocie, voinic şi îndesat, cu părul blond, des şi ondulai, cu ochii de un albastru deschis — aşa arăta sublocotenentul Bjbrn A. Rorholt[25]. Autoritar şi puţin cam încăpăţînat, Rorholt, deşi nu avea deeît 21 de ani, avea un trecut de rezistent călit. Englezii conveniseră eu el să nud trimită niciodată în Norvegia, pentru că îşi punea în primejdie viaţa, ceea ee, fără îndoială, nu-i era indiferent; locotenentului J. M aurice Turner din Green 11 owards" îi mărturisise că germanii îl socoteau, în mod greşit, şeful unei grupe de patrioţi — cel puţin optsprezece dintre ei fuseseră arestaţi şi torturaţi —, iar el însuşi mărturisi că nu e în stare să garanteze că va tăcea dacă va fi prins şi interogat în asemenea condiţii atroce.

În scurt timp Rorholt şi Turner devenire buni prieteni. Vorbeau norvegiana, îşi evocau amintirile din tinereţe; mama lui Turner era norvegiană, şi el îşi petrecuse copilăria în fiordul Stâng, unde tatăl său conducea o societate engleză de aluminiu.

25 Astăzi Bjorn Rorholt este colonel în armata norvegiană.

Fost elev al Şcolii politehnice din Trondheim, 3a 9 aprilie 1940, cmd nemţii au invadat Norvegia, Rorholt era cadet la Academia militară din Oslo.Luat prizonier şi eliberat la scurt timp după aceea, s-a întors la Trondheim pentru a-şi continua studiile tehnice. Dar pe tînărul nostru îl interesa radiofonia, dorea, dacă ar fi găsit materialele necesare, să-şi poată construi un post de radioemisie. Soldaţii nazişti cu căştile lor masive, cizmele care răsunau în pasul cadenţat al patrulelor, cîntecele lor, comenzile guturale ale ofiţerilor, în sfîrşit afişele în chenar negru anunţând executarea prin împuşcare a primilor luptători din Rezistenţă, ameninţările cuprinse în alte afişe au înteţit ura lui Rorholt şi a prietenilor săi.

Tînărul nostru şi-a văzut părinţii şi prietenii arestaţi şi transportaţi în lagăre de concentrare. A fugit deci în Anglia, a ajuns la Londra, unde lucra cu ofiţeri şi tehnicieni polonezi într-un atelier în care se construiau aparate de radioemisie. Polonezii puseseră la punct un aparat miniatural, pe care norvegianul îl admira mult. Prin mijlocirea prietenului său Turner, el transmise britanicilor observaţiile sale, rod al experienţei dobîndite atunci cînd la Bymarka, în munţii situaţi la vest de Trondheim, lansase primele sale mesaje destinate Londrei.

Pentru Rorholt timpul la Londra se scurgea încet.

într-o zi de la începutul anului 1942, Rorholt primi o convocare din partea Amiralităţii. Era pentru prima dată că pătrundea în acest important sediu al puterii engleze. Trecu, cu o uşoară nelinişte, pe sub una din micile arcade laterale ale intrării, străbătu curtea şi prezentă portarului convocarea. La stingă, într-o anticameră, pe scaune aşteptau ofiţeri de marină în uniformă, *gentlemeni* purtînd cu demnitate umbrele şi ţinîndu-şi gambeta pe genunchi. Bjorn înţelese, după discreta consideraţie arătată de uşierul care dirija pe vizitatori, că urma să fie primit de un personaj important.

Ginind norvegianul fu condus de către un planton pînă la un birou imens, împodobit cu portrete şi hărţi. într-un colţ, un pat de campanie. Un om la vreo şaizeci şi cinci de ani, purtînd un costum civil de culoare închisă, care îi ascundea gradul, probabil înalt, în marina britanică,' îi întinse mina suri zi rid.

— Nu ştim exact unde este *Tirpitz*-ui, îi spuse el, după ce rostise cile va cuvinte de bun venit. Poţi să-mi propui un om, unul din compatrioţii d urni tale, care ar accepta să plece în Norvegia şi să meargă la Trondheim ca să determine poziţia navei .şi să ne precizeze prin radio locul unde staţionează la ancoră, precum şi eventualele sale deplasări... Acestblestemat de *Tirpitz* ne deranjează grozav. Prezenţa sa ne obligă să menţinem două cuirasate în nord, în timp ce noi am avea mare nevoie de ele în Mediterana...

Lui, lui Rorholt, nu-i este îngăduit să îndeplinească această misiune, oamenii de la Intelligence Service i-au repetat-o de nenumărate ori. Se simte observat, scrutat cu autoritate şi simpatie. „Acest mare şef al Amiralităţii, se gîndeşte el, are posibilitatea să găsească singur, prin Intelligence Service, pasărea rară. Atunci, de ce îmi cere mie, un biet sublocotenent din armata norvegiană, să-i recomand pe cineva ?“

Brusc, Rorholt ghiceşte ce ar dori acest om să audă de la el: „Cred că vă înţeleg... Cînd aii dori să încep?“

Englezul zîmbi.

— De fapt, tinere, am prevăzut că vei accepta, chiar am anticipat puţin... Un avion te şi aşteaptă.

Rorholt este surprins, emoţionat chiar, că se trezeşte aruncat în chipul acesta în luptă. Englezul nu i-a spus cum va ajunge în Norvegia. Se şi vedea ba într-un Spitfire[26], ba într-un submarin, ba pe o navă. Pentru el această chestiune era un detaliu.

În capul lui Rorholt gîndurile se succed rapid. Misiunea o acceptă fără cea mai mică şovăială, dar existau şanse destule să fie prins de germani, executat... în cazul acesta va pierde cele o sută de lire pe care le are într-o bancă din City...

Rorholt se trezi spunînd:

— Permite-ţi-mi să pun o mică condiţie.

— Ah! Care anume ?

— Să nu părăsesc Londra decît peste douăzeci şi patru de ore. Am o sută de lire la o bancă din City şi vreau să le lichidez înainte de^ a fi lichidat eu.

Englezul surîse. îi plăcea soiul ăsta de oameni.

— Ne-am înţeles. Cheltuieşte-ţi banii. Distrează-te. Să nu bei prea mult şi mai ales să nu vorbeşti

26 Avion de vînătoare britanic. — ***Nota traci.***

nimănui despre misiune. E în joc viaţa dumitale.

Şi, în timp ce-l conducea pe tînărul norvegian, adăugă:

—- Cînd te vei întoarce, vei regăsi cele o sută de lire sterline la bancă, în contul dumitale...

Scena se petrecea în ianuarie 1942, cu cîteva zile mai înainte ca Winston Churchill să fie informat de către cercetarea aeriană despre prezenţa *Tirpitz*-ului în fiordul Faeţten.Rorholt, puţin dezorientat în capitala britanică, surprins de ceea ce tocmai ii spusese acest V.I.P.[27], înţelese că din ziua aceea aparţinea vastei reţele de agenţi secreţi care avea să înconjure cu plasa ei cuirasatul *Tirpitz.* Cum Bjorn Rorholt era un tinerel,-dădu fuga la bancă, îşi retrase banii şi, socotindu-se foarte bogat, intră la *Savoy* pentru a începe printr-o cină bună...

La 20 ianuarie Rorholt părăsi Londra în uniformă de locotenent norvegian, cu destinaţia Shetland. Era însoţit de prietenul său J. Maurice Turner, care primise ordine foarte stricte ca Rorholt să nu se întîlnească cumva cu vreunul din ceilalţi membri ai „bandei[44]. Aceasta era denumirea, dată între ei, grupului de agenţi secreţi din Shetland. Se instalară la *Queen's Hotel* din Lerwick; acolo Rorholt avu întrevederi îndelungate cu maiorul Mitchell şi cu David Howarth. Cu ei vorbea în norvegiană. Discutară despre problemele din Norvegia, despre ocupaţia germană. Se aplecară peste harta ţării sale: mii de stînci, multe din ele la nivelul apei, insuliţe, insule cu munţi acoperiţi de zăpezi eterne, o multitudine de sinuozităţi, golfuleţe, mici porturi, debarcadere improvizate, fiorduri de toate formele, adinei, înguste, încîlcite, labirinturi de apă care îşi împing ramificaţiile între bancuri de nisip, munţi acoperiţi cu păduri de mesteceni şi brazi, întretăiate de poieni, totul desfăşurat pe mai mult de 1 700 km.

— La Trondheim, frontiera suedeză este la numai 70 km şi deocamdată nu este prea supravegheată, explică Rorholt. Dealtfel germanii nu sînt atît de numeroşi ca să fie" prezenţi pretutindeni...

Britanicii preseriau prudenţă, tăcere, folosirea mesajelor prin radio doar în situaţii excepţionale. „Fiecare din voi are o misiune de îndeplinit şi nu trebuie să o cunoască pe a celorlalţi, chiar dacă se află în aceeaşi regiune, chiar dacă urmăreşte acelaşi scop[44], îl preveni Mitchell.

— Te va transporta în Norvegia Larsen, cu *Feie*, îi spuse într-o zi. Pregăteşte-te, Rorholt. Cum se îmblînzeşte vremea, porniţi.

27 V.I.P. — prescurtarea lui ***very important person*** (personaj foarte important).

Din păcate, vîntul sufla peste Shetland, răscolind marea, smulgînd ţiglele de pe acoperişuri. Frigul era puternic. Zilele petrecute la *Queen's Hotel*, fără să iasă din casă, i se părurălui Rorholt lungi. A avut timp clin belşug să se gfhdeaseă, să apreciere la justa lor valoare riscurile care aveau să se iveascâ de îndată ce va pune piciorul în Norvegia. încă do la Oslo, cu cîteva zile înaintea plecării, îşi vopsise părul în negru, ceea ce, la ochii lui albaştri deschis, u dădea un aspect straniu. În camera de la hotei şi-l re vopsi şi şi-l aranja.

După ce marea se linişti puţin, *Feie* ridică ancora, şi robă tă 26 ianuarie 1942. Era prima misiune a acestui cuier recent sosit în insulele Shetiand. Larsen trebuia să-l debarce pe Rorholt într-un punct situat la nord de fiordul Nord. Niciodată o traversare n-a fost atît de grea, atit de plină de ghinioane. în rezervoare apa se amesteca cu combustibilul, iar motorul una-două se oprea, pentru a porni iarăşi după o vreme. Rorholt bombănea. I se părea de neînchipuit ca o navă avind de Îndeplinit o misiune atit de importantă să fie lăsată să plece fără a fi pusă la punct şi în astfel de condiţii. Vremea rea şi frigul făceau navigarea dificilă. Întinseră pînzele. Curînd sarea mării, apa care îngheţa prefăcură pînza într-un carton cu neputinţă de manevrat. Motorul, care pornise, se încingea şi bătea. Toţi, inclusiv Larsen, s-au îmbolnăvit. Treizeci şi şase de ore în cap petrecute pe mare i-au trebuit lui *Feie* ca să ajungă la coasta norvegiană. Căzuse noaptea şi nu mai era chip să pătrundă în fiordul în care trebuia debarcat Rorholt. Poposiră pe o insulă. Necazurile lor nu se terminaseră. Cînd se crăpă de ziuă, doi pescari acostară vasul lor. „Veniţi de dincolo — spuse unul din ei —, atenţie, în locui unde vreţi să mergeţi germanii fac un nou controD.

Larsen, în ciuda bunăvoinţei pe care i-o arătau aceşti bravi oameni, i-ar fi trimis la dracul Seara următoare *Feie* era în acelaşi loc, cu motorul avariat. Navigînd cu ajutorul pînzei către sud, cap Kinn, Larsen hotărî să meargă să vadă dacă un agent lăsat de el pe coastă în cursul unei călătorii precedente se mai află în fiordul Stâng. Omul era tot acolo unde fusese debarcat de Larsen, dar nu reuşise să trimită nici un mesaj; aparatul său de emisie nu funcţiona. Urcă la bord şi Rorholt îi repară emiţătorul. Interveni un moment de şovăială, o oarecare nehotărâre care nu se potrivea nici cu caracterul lui Rorholt, nici cu cel al lui Larsen. Dar traversarea foarte anevoioasă îi pusese la grea încercare, îi obosise. Au rămas în apropierea unui chei dintr-un mic port şi Rorholt îşi aminti că în fiordul Stâng trăia încă bunicaprietenului său Tumer, că acolo crescuse prieiemil său..; Pentru a cere instrucţiuni la Londra a fost pus în funcţiune înăuntrul cuiemfui un generator cu benzină, destul de zgomotos. Mergea prost şi emanaţiile de oxid de carbon l-au intoxicat pe mecanicul Iversen. Imediat după aceea îşi pierdură cunoştinţa alţi doi mateloţi. Niciodată o misiune n-a avut aillea ..ghinioane". Aflaţi în comă, oamenii an fost aduşi, înveliţi în pături, pe puntea acoperită cu gheată; după un timp îndelungat .au reuşit să-i reanimeze, făcîndu-le respiraţie artificială şi folosind apoi mari porţii de alcool. Valurile care se spărgeau pe puntea vasului *Feie* lăsau, retrăgîndu-se, o crustă de gheaţă. Cel mai rezonabil era să se întoarcă îa Shetland. A fost şi hotărîrea pe care au luat-o Larsen, Rorholt şi agentul, toţi trei foarte indispusă

Traversarea la înapoiere a fost dificilă. Marea continua să fie agitată, frigul poleia puntea şi parîmele cu un strat subţire de gheaţă, pe care alunecai. Din nou se îmbolnăviră unii membri ai echipajului. Mecanicul Iversen, epuizat, uită să deschidă un robinet de ulei. Neavînd lubrifiant, cămaşa de răcire a motorului plesni cu un zgomot puternic. La o tornadă care sufla din sud au ridicat velele, dar bastonul de bompres s-a rupt. De bine, de rău l-au reparat, pentru a se trezi la nord de insulele Shetland, cît pe-aci să le depăşească. Larsen preferă să revină la Lunna Bav, mult mai aproape decit Lerwick. La 30 ianuarie, pe un viscol zdravăn, *Feie* intră în micul port şi aruncă ancora în mijlocul celorlalte cuiere norvegiene. Toţi erau nemulţumiţi. Misiunea eşuase. Mai rău, Rorholt se întîlnise cu un agent pe care nu trebuia să-l cunoască şi iată că acum se găsea la Lunna printre alţi agenţi secreţi! Englezii erau nemulţumiţi, Rorholt la fel. în cursul călătoriei spre Norvegia el emisese la fiecare oră

cîte un mesaj la care englezii ar fi trebuit să răspundă, ceea ce nu s-a întîmplat. Rorholt nu mai avea încredere în aparatul său şi cu atît mai puţin în englezi...

Norvegianul petrecu noaptea la Lunna. în cursul serii a fost anunţat că şeful său, Eric Welsh, vrea să-i vorbească de la Londra. împrumută un Hillman care îşi trăise traiul şi a doua zi în zori, însoţit de Larsen, care se instalase în ultima clipă pe scaunul din spate, se îndreptă spre Lerwick pentru a telefona. Drumul, tăiat printre pereţi abrupţi, era prost şi întortocheat, aidoma unei piste de bob. Furtuna de zăpadă îl obliga pe Rorholt să meargă încet. Deodată se trezi bot în bot cu o altă maşină, care, frînînd, derapa pepantă. Fiindcă era nevoit să conducă încet a putut să evite şocul şi accidentul... În lumina difuză, novergianul văzu o siluetă înaltă strecurîndu-se din maşină. Era un militar, ofiţer, şi, fără îndoială, unul superior.

— Mergi nebuneşte. Cine eşti dumneata? Să văd actele.

—- Nu rni-e îngăduit să vă spun cine sînt şi cu atît mai puţin să vă prezint actele mele, răspunse Rorholt.

— Ei bine! am să-ţi spun eu cine sînt: colonelul Macken- sie din *Royal Scotch.* O să mai auzi despre mine, şi scoate-ţi mîinile din buzunar. Ce fel de ţinută este asta![28].

Rorholt se supuse. Ţinea cîte un colt în fiecare mină.

— Regret, dar vă rog să vă adresaţi maiorului Mitchell, care este şeful meu, îi spuse el colonelului furios.

Larsen, după cum îi era obiceiul, rămăsese tăcut ca un peşte.

28 Cîteva luni mai tîrziu Rorholt îl întîlni pe maiorul Mitchell la Londra: „îmi datorezi mai multe pahare duble de whisky, îi spuse acesta, paharele pe care a trebuit să ile ofer colonelului ca să-l potolesci“

Duminică 1 februarie, Rorholt se afla din nou la Londra, dar nu pentru multă vreme...„Moştenirea nepreţuită (a puterii maritime), izvorî tă clin starea noastră insulară, a fost transmisă şi cultivată de-a lungul timpurilor".

LORD BEATTY Alocuţiune rostită cu prilejul alegerii sale ca rector al Universităţii din E din burg, 28 octombrie 1920.

CAPITOLUL AL IV-LEA-

YOLUNTARI PENTRU O OPERAŢIE PRIMEJDIOASĂ

Nelson este întotdeauna prezent la Amiralitate. Strîris în uniforma sa, mie, slab, el străpunge cu privirea-i ascuţită pe ofiţerii şi marinarii englezi care de mai bine de un secol vin aici pentru a da sau a primi ordine, pentru a-şi îndeplini îndatoririle cotidiene. Într-adevăr, nu este decît o statuie a învingătorului de la Trafalgar, dar, venind prin YVbite Hali, această solemnă magistrală care leagă Charing Cross de YVest- minster Abbey, trebuie să treci prin faţa ei înainte de a pătrunde în inima puterii maritime engleze[29].

29 Este vorba de reproducerea la scară redusă a statuii lui Nelson care se găseşte în vîrful coloanei din Trafalgar SjJuare. Lucrarea datează din 1844. Este opera sculptorului E.H. Baily (1788 — 1878).

Amiralitatea este un minister: cu uşieri care poartă lanţuri ornate cu ancora marinei, în vestibul cu fotolii prevăzute cu covergi din piele neagră, care altădată au servit drept adăpost şi loc de odihnă pentru căpitani obligaţi să rămînă vreme îndelungată pe duneta corăbiilor lor, cu birourile împodobite cu portretele amiralilor şi eu scene de bătălii navale. Dar Amiralitatea este şi o navă imensă cu cabine, coridoare cu plafoane joase, străbătute de nenumărate cabluri şi ţevi, acoperişuri pe care se înalţă antene alecăror unde pot pătrunde pînă la cea mai mică navă ancorată pe un rîu din Asia sau Africa, în sfîrşif, cu pavilionul său ridicat la ora prevăzută, cu acelaşi ceremonial uzitat pe toate navele Maiestăţii Sale.

Aici lucrează într-un ritm lent, cu un calm şi cu o seninătate britanice, amirali, ofiţeri, civili şi W.R.N.S.[30] piirtînd tricorn şi uniformă albastră.

La 26 ianuarie 1942 domnea atmosfera premergătoare unei lupte. Se auzeau paşi grăbiţi, telefoanele zbîrnîiau. După aerul preocupat al celor care cunoşteau ştirea, era clar că un eveniment de importanţă majoră scosese lucrurile din. rutină. Într-un fiord norvegian *Tirpilz*-ul era gata pentru a ieşi în larg!

în 17, Allied Central Interpretation Unit dăduse alarma. *Tirpilz*-ul nu era nici la Kiel, nici la Wilhelmshavon. Dispăruse... Pentru securitatea navelor aliate era un eveniment de o importanţă deosebită.

Sir John Tovey, amiral, comandantul-şef al Home Fieet- ului, adoptă imediat decizia cea mai urgentă: plecarea convoiului P. Q.13[31] spre Uniunea Sovietică a fost amînată *sine die.* Crucişătoare uşoare trimise la sud de Islanda trebuiau să împiedice trecerea cuirasatului german sau cel puţin să semnaleze prezenţa lui unor forţe superioare dacă *Tirpilz*-ul ar fi încercat să treacă în Atlantic, ocolind Marea Britanie pe la nord, cum a făcut-o *Bismarck*. în fine,

30 W.R.N.S. — Women's Royaî Naval Service (Serviciul feminin auxiliar al flotei).

31 Convoaiele care plecau din Marea Britanie spre Uniunea Sovietică erau desemnate prin iniţialele P.Q., urmate de numărul convoiului. Cele care navigau în sens invers aveau indicaţi vid Q.P.

operaţiile în largul coastelor Norvegiei au fost anulate.

Neliniştea îşi pusese amprenta pe activitatea Amiralităţii. în aer plutea ameninţarea unei nenorociri.

La 23, un mesaj provenit de la Medmenham a adus, în sfîrşit, o precizare: camuflnt, confundîndu-se cu muntele lingă care acostase, *Tirpilz*-ul se găsea în fiordul Faetten[32] la 15 mile est de Trondheim. O reţea de plase antitorpile li apăra cele trei laturi vulnerabile.

A.C.I.U. lucrase bine şi repede, pentru că între dispariţia *Tirpilz*-ului şi reperarea sa atît de precisă trecuse mai puţin de o săptămină.

în ziua aceea W ins ton Giuichill, care se afla la Amiralitate, în biroul primului lord al Amiralităţii, sir Dudiey Pound, citea copia unei instrucţiuni, datată 25 ianuarie, semnată de premierul britanic şi adresată generalului îsma'y pentru Consiliul de stat-major.

Acum şi im de trei zile că Tirpitz-ul se găseşte la Trondheim. Distrugerea, sau numai scoaterea acestui bastiment din luptă ar constitui azi cel mai mare eveniment naval. Nici un alt obiectiv nu se poate compara cu acesta. Fără îndoială nu dispune de o proiecţie antiaeriană asemănătoare celei care există la Brest sau în porturile germane. Chiar dacă nu va fi deeît serios lovit, ii va fi greu să se înapoieze în Germania. Merită, fără îndoială, să aşteptăm luna plină pentru a întreprinde un atac nocturn, dar raidurile pe clar de lună nu se pot compara, totuşi, cu cele desfăşurate în plină zi. Situaţia navală în întreaga lame va fi modificată, iar dominaţia Pacificului va fi recucerită.

Trebuie să existe o coordonare perfectă între aviaţia de bombardament, forţele aeriene ale marinei militare şi cele de pe portavioane. Trebuie elaborat un plan în vederea unui atac convergent — declanşat în zori sau în amurg — al unor avi- oane-torpiloare de pe portavioane şi al unor bombardiere grele, întreaga strategic a războiului gravitează în momentul de faţă în jurul cui rasatul ui care imobilizează patru mari nave de luptă britanice, fără să mai vorbim de cele două noi ciur a- sate americane care sini menţinute în Atlantic. Consider problema aceasta ca fiind de cea mai stringentă urgenţă şi de cea mai mare importanţă... O voi discuta mîine în şedinţa de cabinet şi ea trebuie examinată detaliat în

32 Fiordul Trondheim e alcătuit din mai multe fiorduri mai mici, dintre care unul este fiordul Faetten.

şedinţa Consiliului apărării de marţi seară..A

— Da, aveţi dreptate, întreaga strategie a războiului naval se învîrteşte acum în jurul *Tirpitz*-ului, spuse sir D ud - ley Pound. Trebuie distrus, şi încă repede. De la Trondheim poate încerca să se alăture bastimentelor germane de la Brest . Poate să taie calea convoaielor pentru Uniunea Sovietică, să le distrugă. Artileria crucişătoarelor care protejează vasele de comerţ nu reprezintă nimic faţă de tunurile grele cu care este dotat *Tirpitz.* Navele noastre vor fi distruse mai înainte ca inamicul să intre în bătaia artileriei lor. Am dat ordinele necesare pentru ca între 10° longitudine vestică şi 15° [33]longitudine estică să nu circule în acelaşi timp decît un singur convoi. Două cuirasate din clasa *King George* sînt gata ori- cînd să ridice ancora de îndată ce avioanele de supraveghere anunţă ieşirea *Tirpitz-uluL* Din păcate, monstrul poate să scape..,

— Este de dorit ca el să părăsească vizuina, spuse Chur- chill. Acolo e greu de atacat. Aparatele de pe portavioane nu-şi pot folosi torpilele într-un canal atît de îngust, înconjurat de munţi. Cît despre bombardiere, distanţa pînă la baza lor din Scoţia e prea mare. Chiar în noaptea asta flota noastră aeriană va efectua un prim atac cu vreo cincisprezece avioane[6] — Ilalifax-uri şi Stirling-uri. Dacă o bombă l-ar putea măcar avaria! Trebuie să-l determinăm să iasă, să lupte. Atîta timp cît nava aceasta blestemată va fi pe linia de plutire, ea va însemna pentru noi nesiguranţă, perturbarea traficului maritim. O ameninţare teribilă.

În timp ce-l asculta pe sir Winston, sir Dudley Pound îşi închipuia *Tirpitz*-ul năpustindu-se cu toată viteza pe la nord de Marea Britanie.

— Dacă pătrunde în Atlantic, în caz de avarie gravă, spuse el în cele din urmă, un singur doc uscat îl poate primi, cel pe care francezii l-au construit la Saint-Nazaire pentru *Normandie.*

—- Să distrugem cala de la Saint-Nazaire.

— O să-l însărcinez pe Forbes[7] să studieze chestiunea.

Cum avea să scrie Winston Churchill în *Memoriile* sale:

,,Saint-Nazaire era singurul loc de pe întreaga coastă atlantică unde *Tirpitz*-ul ar fi putut să folosească un doc uscat dacă avea să fie avariat. Dacă vom reuşi să distrugem bazinul amenajat pentru reparaţii — unul dintre cele mai mari din lume —, pentru cuirasatul

---

33 **Wieston Chuirh-ill. *Lr Toumanldu deşii*//, voi. IV, Pion, p. 116 —**

german va fi mult mai periculos să părăsească Trondheim în vederea unor operaţii pe ocean../[4]

Winston Churchill insistă, cerînd distrugerea cuirasatu- lui german.

— în aşteptarea submarinelor de buzunar trebuie să studiem cu perseverenţă noi mijloace pentru scufundarea *Tirpitz*-ului: să folosim, de pildă, oamenii-torpilă, cum au făcut italienii,

ff „

6 Mai exact: la atacul din noaptea de 28 spre 29 ianuarie 1942 au participat **nouă** avioane Halifax şi şapte Stirling.

Amiralul Charles Forbes comanda pe atunci baza Piymouth,— Greutatea constă în transportarea oamenilor-torpilă pînă în fundul fiordului norvegian. Cit despre micile submarine, pe care le studiază Varley, ele vor avea de străbătut toată Marea Nordului! În actuala situaţie este imposibil. Dar chestiunea nu ne-a scăpat din vedere, credeţi-ne, sir...

—- Să rezumăm, conchise Churcliill. Obiectivul : distrugerea *Tirpitz*-ului sau grava lui avariere cit mai rapid posibil. Mijloacele: dacă iese: Flota metropolitană; dacă rămîne în fundul fiordului: aviaţia. Bombardamentele trebuie să se succeadă fără întrerupere. În fine, noile mijloace de distrugere... Omul-ţorpilă la început, submarinul de buzunar după aceea. Să fie folosite toate aceste mijloace fără amî- nare... Voi expune aceste proiecte, amănunţit, marţi seară, la Consiliul apărării.

Voluntari pentru o operaţie primejdioasă! Iată expresia care a fost aleasă de către sir Max K. Ilorton, amiral, autoritatea supremă a flotei de submarine britanice. De o mare probitate morală, marinarul acesta n-a vrut să ascundă voluntarilor care se prezentau marile riscuri, pericolele mortale pe care le aveau de întîmpinat. Pe de altă parte, prin lipsa lui de precizie, apelul nu putea să-i dezvăluie duşmanului intenţiile Amiralităţii!

Sir Max K. Ilorton începu prin a recruta doi ofiţeri pe care îi cunoştea bine deoarece ii avusese sub ordinele sale la bordul submarinelor: G.M. Sladen şi W.R. Fell. Ei aveau misiunea să aleagă printre voluntari pe cei mai buni şi să facă din ei oameni-broască.

Ofiţerul cel mai mare în grad din această comisie de selecţie, comandantul G.M. Sladen, ofiţer activ, cu un spirit vioi, era omul hotărîrilor rapide. Foarte înalt —- Sladen avea aproape 2 m —, corpolent, acest fost portar al selecţionatei de fotbal a submarinelor era în stare să antreneze pe oricine prin elanul său. Comandant al submarinului *Trident,* el debarcase recent, după ce torpilase crucişătorul *Prinz Eugen*[8]*.*

Al doilea, W.R. Fell, avusese sub ordinele sale, înainte de a participa la acţiunile periculoase din largul coastelor Irlandei, flotila de submarine de la Portland. În cursul tentativei de debarcare în Norvegia, comandase nava de

? La 23 februarie, orele 6, în largul fiordului

Trondheim.
debarcare[9] *Prince Charles*. Dar cea mai mare mîndrie a îui „Tiny[4410] Fell era originea: se născuse în Nona Zeelaridă. Visa ca după război să se reîntoarcă, să cumpere un vas cu pînze, o „brigantină[44], şi să viziteze insulele...

Era departe de realizarea acestor visuri, cînd, în martie 1942, *Prince Charles* fiind în reparaţie într-un doc londonez, [x] „Tkiy[u] Fell, care, în ciuda poreclei sale, nu era mic, a fost rugat să meargă să-l vadă pe amiralul Horton.

" — Cunoaşteţi acţiunea întreprinsă de oamenii-broască italieni la Alexandria? îl întrebă amiralul.

— Sigur.

— Aţi fi interesat să faceţi ceva asemănător, bineînţeles nu dumneavoastră personal, dar să antrenaţi oameni, să puneţi la punct echipamentul?

— Da, sir.

— Bine. Duceţi-vă la *Blockhouse*[n], îl veţi găsi pe Sladen.

A şi pus mîna pe doi sau trei voluntari, de un curaj nebun.

N-a fost nevoie de mai mult pentru ca săptămîna următoare ambii ofiţeri să se afle împreună la Fort Blockhouse. Pimînd laolaltă energia primului cu experienţa celui de-al doilea, ei au început să alcătuiască din aprilie 1942 ceea ce avea să devină *Experimental Submarine Flotilla.*

Apărat dinspre mare de sparge-valuri, bastioane căptuşite cu dulapi ca pe timpul lui Nelson, Fort Blockhouse serveşte drept bază a submarinelor flotei maritime militare. Acolo debarcară, în martie 1942, primii voluntari pentru „operaţia primejdioasă[44].

Cine erau aceşti oameni? De unde veneau? Nici ambiţia, nici chiar patriotismul nu-i puteau îndemna pe cei mai mulţi dintre ei să ia ceea ce presupuneau a fi *one way tichet* (un bilet numai de dus). Unii erau sătui de monotonia postului pe care-l aveau, alţii îndrăgeau riscul, fantezia sau, pur şi simplu, marea. Un medic îi examina de îndată ce soseau. Sladen şi Fell îi interogau pe un ton amical, cîteodată confidenţial. Ceea ce te izbea cînd îl întîlneai pe Tiny Fell pentru prima dată erau zîmbetul, veselia şi farmecul său. Muntele ăsta da

[f] *Combined operations Infantry As.sciuli Ship.* Intrat în marina militară engleză în 1918, Fell a servit pe submarine. Din 1925 a comandat navele de aprovizionare ale .submarinelor X, *Tilari ia* şi *Bonavenlure.*

10 Tiny — micuţ. — *Neta traci*.

Blockhouse este numele curent pentru Fort Blockhouse; numele oficial: H.M.S. *Dolphin.*om inspira imediat încredere în raporturile cu subalternii lui; darul său de a reduce distanţele, deşi îşi păstra superioritatea datorită mai mult calităţilor sale umane decît galo a- nelor, se exercita fără ca cineva să-şi dea seama. Cu părul ciufulit, purtînd o uniformă uzată, el trecea de la unul la altul, inforrnîndu-se discret asupra nevoilor, a vieţii fiecăruia, dînd sfaturi fără a avea aerul că o face. Era gata să pună toate aceste calităţi în slujba noii sale sarcini: formarea unor echipe de oameni robuşti, buni înotători, capabili la nevoie să ia singuri o hotărîre.

Sladen şi Fell experimentară un aparat ciudat: un soi de torpilă care, ulterior, avea să fie dotată cu un cap exploziv detaşabil, menit să se fixeze sub coca unei nave inamice. Pentru moment, *Cassidy.,* astfel se numea acest monstru de lemn, prototip de torpilă ghidată fără mijloace de propulsie, poseda totuşi două cîrme, una de direcţie şi alta de irnersi- ime, lest şi tuburi de aer comprimat. Primele încercări au avut loc într-un rezervor cu apă dulce.

A doua zi, pe o vreme frumoasă, în canalul îngust de la Horsea Loch, un colţ pustiu al portului, doi oameni din prima echipă, după ce şi-au îmbrăcat costumele de scafandru, au încălecat pe *Cassidy.* Pentru a reuşi în operaţia de scufundare a torpilei, remorcată de o barcă cu motor, au fost necesare mai' multe încercări şi modificări.

La t iunie 1942, două luni după instalarea lui Fell la Fort Blockhouse, grupa cuprindea 24 de ofiţeri din Royal Navy, 2 ofiţeri ai armatei de uscat şi 30 de subofiţeri şi marinari.

Prima victimă a fost locotenentul P.C.A. Brdwning. El îşi îmbrăcă D.S.E.A.[34]-ul, se scufundă, dar nu se mai ridică la suprafaţă. Scafandrii i-au găsit trupul după mai multe ore de căutare. Pentru prima dată aceşti oameni au înţeles că misiunea lor este riscantă, primejdioasă, şi aceasta mai înainte de a se fi început vreo operaţie împotriva inamicului şi într-un moment, dealtfel, foarte îndepărtat de ea. Pentru cîievâ zile entuziasmul le scăzu. Sladen şi Fell ştiau de multă vreme că punerea la punct a aparatelor de scufundare, în aşteptarea unor torpile ghidate apte de luptă, antrenarea oamenilor cereau luni îndelungate de experimentare, semănate cu piedici şi greutăţi.

Prin tatonări, pe baza experienţei cotidiene, urmau să fie puse la punct aparate noi. în privinţa oamenilor acestora tineri, nu întotdeauna uşor de dirijat, trebuia oare „să îi se toarne gaz peste foc“ cîtă vreme nu erau în măsură să atace, sau entuziasmul lor se cerea temperat, cu riscul de a le coborî moralul? Trebuia adoptată o linie de mijloc, şi încă flexibilă, în funcţie de fiecare om. în acest joc dificil, Fell excela. Autoritatea sa lipsită de duritate, cunoaşterea ciudăţeniilor, defectelor şi calităţilor fiecăruia, amabilitatea îl ajutau să-i ţină pe toţi în frîu, fără ca ei să-şi dea măcar seama. Celor doi ofiţeri le era frică de altceva. Seara, voluntarii plecau la Portsmouth sau la Gosport, unde mergeau la baruri, şi unii din ei la femei. Din pricina băuturii puteau să devină mai vorbăreţi decît trebuia, în ciuda recomandărilor care li se făcuseră de a păstra secretul... Duşmanul îşi avea şi el agenţii şi spionii lui în porturile engleze.

---

34 *Davis Submerged Escape Apparalus* (D.S.E.A.) nu era de fapt un Scafandru autonom, ci un aparat de respirat, alcătuit dintr-un sac de cauciuc de formă pătrată (40 cm x 40 cm), fixat de o butelie metalica cu oxigen. Butelia umplea sacul cu oxigen. în interiorul sacului se găsea o mică cutie de protosorb, produs care absorbea oxidul de carbon.

în cele din urmă veni ordinul ca primele echipe să plece în Scoţia pentru a se îmbarca pe *Titania* — această hodo- roagă bine cunoscută de oamenii de pe submarine sub numele de *Tites*, ca una care le slujise înainte de război în Mediterana şi în Extremul Orient drept depou. Această primă etapă permitea izolarea şi un antrenament intensiv, ultima pregătire fizică şi morală dinainte de faimoasa operaţie primejdioasă. Fell şi Sladen erau mulţumiţi de acest prim pas spre namic.CAPITOLUL AL V-LEA

• INSULELE LOFOTEN

Fără a'părăsi în cursul lunii februarie fiordul Trondheim, *Tirpitz*-ul a continuat să-şi antreneze echipajul şi şi-a pus la punct artileria şi maşinile. La bord — din ordinul comandantului Topp — se dădea foarte des alarma şi fiecare alerga la postul său. Zi şi noapte, toţi cei aflaţi pe vas, chiar cei care nu erau de cart, aveau ordin să semnaleze imediat orice anomalie, orice punct suspect care ar fi apărut la suprafaţa apei, pe cer sau chiar pe uscat. Pe *Tirpitz* carturile se succedau, unul după altul, în monotonia lungilor nopţi de iarnă, a peisajului alb-cenuşiu şi a tăcerilor îngheţate, întrerupte doar de ţipetele stridente ale pescăruşilor care se roteau în jurul suprastructurilor,

Temlndu-se de atacul aviaţiei engleze, comandantul *Tir*- /u7z-ului schimba adeseori locul de staţionare. Primul raid avusese loc în noaptea de 29 ianuarie[1]: cincisprezece avioane zburaseră deasupra fiordului. Nici o lovitură nu şi-a atins ţinta. Este adevărat că *Tirpitz*-ul, asemenea unei bijuterii aşezate în fundul unui sipet, era greu de atins în acest şanţ al fiordului.

îVezi nota 6, p. 42.De atunci, avioane venite, pare-se, din Uniunea Sovietică supravegheau de la mare înălţime deplasările navei. A.A. uşoară de pe vas, ea şi cea terestră bubuiau. Avionul — aducînd a ţînţar[35] [36] — nu părea să se sinchisească de obuzele care explodau în juru-i. îndrăzneala extraordinară a acestor observatori avea ceva provocator în ea.

La 13 februarie, în timp ce o parte din ofiţeri luau dejunul în careu, veni o ştire surprinzătoare transmisă la radio:' „Sub ordinele amiralului Ciliax, *Scharnhorst*, *Gneisenau* şi *Prinz Eugen* au părăsit Brestul în noaptea de 11 spre 12 februarie. Sub protecţia Luftwaffei au străbătut Marea Mînecii şi strîmtoarea Calais. Vasele au intrat într-un port german*[6]. O adevărată victorie pentru germani! Totodată o surpriză şi pentru germani şi pentru întreaga lume. Aşadar, englezii erau departe de a fi stăpînii mărilor , aşa cum pretindeau.

Pe căpitan-comandorul Bidlingmaier ştirea îl lăsă perplex. „În fond, gîndi el, au fost folosite planurile mele, dar în sens invers[44].

La rîndul său, Topp înţelese că Hitler avea să întărească Grupul naval de Nord, căruia *Tirpitz-ul* îi va servi drept navă-amiral, şi asta îl mai consola puţin cînd se gîndea că ideea lui de a trece cu cuirasatul în Atlantic se mai amîna.

Reuşita „Operaţiei Cerberus[44], realizată de amiralul Ciliax, întări încrederea ofiţerilor şi echipajului de pe *Tirpitz* în şefii şi navele lor. Superioritatea englezilor nu era decît vorbă goală...

în seara aceea, la 30 km de *Tirpitz*, într-o cameră din Trondheim, un tînăr eră cuprins de o mînie cuxatît mai violentă, cu cît nu putea s-o exprime. Ochii săi albastru-deschis contrastau ciudat cu părul negru; se putea uşor observa că părul era vopsit.

35 Avioane Mosquiţo (în engleză — ţînţar) aparţinînd lui Coastal
36Command,

Norvegianul tocmai ascultase postul de radio german irîmbiţîndu-şi victoria; lui i se părea că englezii, surprinşi, n-au ştiut să reacţioneze cu promptitudinea necesară. Trebuia să-şi verse furia pe ceva sau pe cineva. Deschise un dulap. Acolo se găseau, sub o pătură zdrenţăroasă, un sac de pînză groasă, cum folosesc marinarii, şi o valiză mică din carton presat. Luă valiza, o aşeză pe masă şi o deschise. Era de fapt un post minuscul de radioemisie. Folosind un cartonnu mai mare de.eît o carte de joc, împărţit în pătrăţele cu cifre şi litere, redactă şi transmise un scurt mesaj : *îs your Navy asleep*[3]*?* Cînd se gîndi la mutra pe care o va face englezul care va descifra mesajul — îl va transmite oare superiorilor lui? —, tînărul norvegian se potoli şi zîmbi. Se ridică şi merse pînă la fereastră. Afară vîntul spulbera zăpada, frigul se înteţea. Străzile — dîre în negru şi alb — erau pustii. Tînărul se întoarse la locul său, se gîndi o clipă şi alcătui un al doilea mesaj: *Gr and father good health!* (Tata-mare este sănătos tun!) Ce nostim! Nici unul în afara celor iniţiaţi n-ar fi putut înţelege că se referea la *Tirpitz*, ancorat în fiordul Trondheim.

Mesajele odată transmise, tînărul se gîndi la pericolele eare-l păşteau dacă ar fi prins. Trei aparate de emisie în dulapul deschis, la îndemîna oricui! Carnetul său! Pe naiba, ori un aparat, ori trei, tot aia e! În ce priveşte codul şi carnetul,, poate va avea timp să le distrugă. Fie ce-o fi, simte nevoia să noteze şirul zilelor, însoţind datele de eîteva cuvinte care, mai Urziţi, îi vor permite să-şi reamintească întîmplările[4].

Bjorn Rorholt — căci el era — puse emiţătorul înapoi în dulap, alături de sacul în care mai erau încă două, şi aruncă peste ele pătura. Îmbrăcînd o scurtă care-l făcea să semene cu un marinar, coborî, treeînd pe lingă gazda care îi închinase camera mobilată. Doamna Eileen Mitlid, o văduvă de război cu doi copii, punea eîteva buturugi în soba de tuci, copiii lucrau sub lampa cu abajur. La salutul său ii răspunse cu o privire bănuitoare. Pe vremea aceea nu Snchiriai cu plăcere unui necunoscut. Sosise în ajun, în cursul dimineţii, cu o vali- joară în mină şi cu un sac de marinar în spate şi nu discutase preţul camerei, ceea ce era o greşeală.

Pe străzile diii Trondheim, norvegianul se furişă pe lingă ziduri, evitind puţinele puncte luminoase; dacă se încrucişa cu cineva, întorcea capul, de teamă ca vreun trecător să nu-i recunoască şi să exclame: „Ia te uită,

Rorholt, ce-i cu tine aici, te-ai întors?[44]

Trecu peste un pod, unul din numeroasele poduri din Trondheim. Făcu semn unui taxi să oprească. Âplecmdu-şi capul, Rorholt dădu adresa lui Birger Gronn. Taxiul alunecă încet şi Rorholt avu timp să vadă defilînd fiecare casă. Multe

3 „Marina dumneavoastră doarme?'[4] — *Nota trad.*

Graţie acestui carnet a fost în măsură colonelul Rorholt să ne informeze' aii t de exact.erau locuite de prieteni, de oameni de vîrsta lui. Oare ce s-o fi întîmplat cu ei? Ar fi vrut să oprească, să sune la uşa lor, să se intereseze de ei, dar aşa ceva îi era interzis. Pînă atunci totul mersese bine, şi nu voia, dintr-o imprudenţă, să strice treaba. Traversarea mării din insulele Shetland pînă în Norvegia pe *Arthur*, cu căpitanul Larsen, tot taciturn, dar mai amabil, s-a petrecut fără incidente, în afară de faptul că s-a simţit foarte rău din cauza vremii proaste. Pe bord se mai aflau alţi doi norvegieni, din S.O.E.[5], cărora, în momentul plecării, le-a fost prezentat sub numele de Rolf Christiansen. Din fericire, agenţii cunoşteau bine regiunea, fiindcă fără ei, după debarcarea lor la Norddjoy, în faţa insulei Froya, el s-ar fi prăpădit... Rorholt se gîndi cît de degajaţi erau cei doi oameni, îşi aminti de vasul de pasageri pe care l-au luat toţi trei pînă la Trondheim. Un soldat german l-a ajutat să-şi ducă valiza cu... aparatele de emisie. Rorholt conchise: pentru a trece neobservat, cel mai bine era să se amestece în mulţime, să folosească autobuzele, trenurile, vasele de pasageri, la fel de firesc ca toată lumea.

Ajunse pe înălţimile care domină Trondheimul. îşi plăti taxiul în faţa casei lui Birger Gronn. Poarta se deschise în faţa lui fără să fie nevoit să sune.

—- Intraţi şi vă încălziţi. Ce vreme! Ce vînt afurisit! Slavă domnului! Datorită şantierelor pot să mai am puţin cărbune. Scoateţi-vă şi paltonul... luaţi loc... un pahar cu coniac?... Da, coniac veritabil. Mai este ceva pe fundul unei sticle... Odată şi odată trebuie să se termine şi el.

De îndată ce se instală într-un fotoliu, Rorholt vorbi.

—- Adineauri am semnalat englezilor prezenţa *Tirpitz-* ului în fiord... De fapt, nu v-am mulţumit pentru primirea de ieri, de la birou. Eram obosit din cauza călătoriei şi puţin emoţionat că mă regăsesc în acest oraş.

— Am preferat să vă primesc aici. Pe şantier sînt sigur de oamenii mei, dar nu luăm niciodată suficiente măsuri de precauţie. Dealtfel, domnii aceştia vin adeseori să mă viziteze. Repar una din navele lor. Bineînţeles, nu-mi place treaba asta, dar cum aş putea proceda altfel? Aşa pot să ştiu o sumedenie de lucruri despre starea şi mişcările vaselor lor.

— Tocmai pentru aceasta, răspunse Rorholt, vreau să organizez o reţea de prieteni în punctele principale ale

coas-

î Special Operations Executive — Serviciul secret operaţional.

tei. Vor dispune de aparate de emisie, menite să semnaleze englezilor aceste mişcări. Am adus cu mine trei aparate.

— Trei ?

— Sini în camera mea.

Birger Gronn ridică capul.

— Va trebui să vă găsesc o altă locuinţă. Nu prea ştiu mare lucru despre această văduvă.

— Are doi 3opii.

— Să revenim la reţeaua noastră. M-am gîndit şi eu la ea după venirea germanilor şi am vorbit cu prieteni de nădejde... Magne Hasseî, Odd Sorii[37] şi fratele lui, Trygy Gundersen, Herbert Helgesen şi alţi cîţiva...

— Pentru englezi, obiectivul numărul unu *e$te'Tirpitz-ul,* „Grand father". Operaţia este denumită „Nurse Maid Operation"[38].

Gronn zîmbi. Rorholt ăsta nu era lipsit de imaginaţie.

— Trebuie să plasez mai întîi posturile de emisie... Voi păstra unul, polonez, continuă Rorholt. La Londra nu voiau să-mi dea aparatul acesta minuscul. Aşa că l-am subtilizat.

Gronn păru să ezite... Un timp rămase tăcut, contemplînd coniacul din pahar, de o frumoasă culoare castaniu-aurie.

— Pentru primul post aş avea pe cineva, spuse el în cele din urmă. Unul din prietenii mei, Magne Hassel... Din păcate, există o dificultate, şi încă una serioasă...

—- Care anume?

— Casa lui este la Agdenes.

— Agdenes! La intrarea în fiord! Perfect! De acolo poate vedea intrarea şi ieşirea vaselor... O poziţie strategică.

— Mai mult decît strategică! Locuinţa prietenului meu se găseşte în interiorul fortăreţei. Nu poate intra nimeni în casă fără o autorizaţie a Comandaturii din Trondheim sau a ofiţerului care comandă Agdenes şi nu vă văd prezentîndu-vă la corpul de gardă cu postul dumneavoastră de emisie în mînă!

— într-adevăr, nu mă văd nici eu. Totuşi...

37 Odd Sorii şi Pevik erau cei doi agenţi aparţinînd S.O.E., sosiţi la Trondheim împreună cu Rorholt la 12 februarie 1942.

38*?* „Operaţia Dădaca". — *Nota trad.*

O să încercăm să facem o treabă bună... încă niţel coniac. A rămas prea puţin pentru ca să nu-l terminăm. După aceea am să vă arăt tablourile mele. Pictez, asta mă distrează... Aveţi în faţă Montmartre, Butte şi Saere-Coeur. Aici e căsuţa unde îmi petreceam vacanţele în vremurile bune!Rorholt se prefăcu interesat de pictură. În fond se gin dea la *Tirpitz*, la „Operaţia Dădaca[44], pe care trebuia s-o organizeze de-a lungul întinsei coaste norvegiene[8].

Prin minte îi treceau şi alte nume de norvegieni decit cele amintite de Gronn: Hugo Munthe-Kaas, Kristian Fougner, Grande, Novik, care locuiau în apropiere de locul unde era ancorat *Tirpitz*-ul. Cei mai mulţi fuseseră antrenaţi împreună cu el în compania Linge şi toţi ştiau să se folosească de un post de radioemisie.

în seara zilei de 21 februarie, *Tirpitz* părăsi pentru cîteva ore locul de staţionare de lingă colină, pentru a se deplasa în fiord şi a ieşi în întâmpinarea crucişătorului *Prinz Eugen* şi a cuirasatului *Admirai Scheer*, semnalate în drum spre Trondheim. Escortate de trei distrugătoare, navele veneau să întărească flota de nord. Vremea era proastă şi trîmbe de zăpadă reduceau vizibilitatea. Vasele au reuşit să ajungă în fiordul Grimstad, la sud de Bergen, unde au ancorat, fără să fie reperate de aviaţia inamică[9].

Ghinion! Torpilat la 23, la orele 6 dimineaţa, în apropiere de fiordul Trondheim, *Prinz Eugen* a suferit avarii grave. *Prinz 'Eugen* a luat parte între 12 şi 13 ale aceleiaşi luni la trecerea navelor, prin Marea Mineeii, de la Brest la Wil- helmshaven. Submarinul care l-a torpilat la 23 februarie a fost *Trident* (comandant G.M. Siaden).

Tirpitz a rămas deci în fiord. Comandantul său şi ci ţi va ofiţeri ştiau acum că submarine engleze patrulează în largul Troncîheimului, aşteptînd euirasatul la ieşirea din strîmtori, dacă se va hotărî să iasă în larg.

Admirai Scheer sosi în după-amiaza zilei de 22 februarie şi aruncă ancora în apropiere de *Tirpitz*. *Prinz Eugen*, deşi avariat, reuşi să-şi continue călătoria. în aceaşi seară, la orele 23, a ajuns la Trondheim.

A doua zi Rorholt îi preveni pe englezi: *We hcwe got Ihe two babies, are safe and sound mth their otker playmates[10].*

[3] De fapt, existau mai multe reţele, organizate şi conduse de englezi, care nu ştiau una de existenţa

celeilalte.

9 Amiralitatea a trimis în recunoaştere nişte avioane Beaufort, deoarece aflase de plecarea navelor *Prinz Eugen* şi *Scheer* din Wiiheîms- haven.

„l-am găsit pe cei doi copilaşi, care sînt teferi şi nevătămaţi, împreună cu ceilalţi tovarăşi de joacă[u]. —* *Nota irod.*Plictiseala se isca din uniformitatea zilelor, mistuite de lunga, noapte polară, care deregla şi perturba deprinderile.

În ciuda multiplelor ocupaţii, a alarmelor şi a exerciţiilor efectuate în fiord, a timpului liber organizat după un regulament meticulos, vremea se scurgea greu. Din Germania veneau veşti bune, excelente chiar în ce priveşte Wehrmach- tul, care repurta victorii, neliniştitoare pentru oraşele germane, supuse unor bombardamente din ce în ce mai frecvente. Amănunte despre aceste raiduri, care erau cu atît mai cumplite cu cît depărtarea creştea, circulau printre marinari. Ei începură să bombăne împotriva grăsanului de Goring şi a forţelor sale aeriene, care, în ciuda fanfaronadelor, nu puteau nici să apere populaţia civilă şi nici măcar să-l pună pe *Tirpitz* la adăpost de privirile indiscrete.

Nu puteau fi puşi la nesfîrşit să-şi iroseasc㠄 timpul demon- tînd maşinile, ungînd tunurile, verificînd instalaţiile electrice. Cu toate că entuziasmul din primele zile nu se spulberase, Înaltul comandament înţelese că trebuia să vegheze la menţinerea moralului. înghesuiţi în spaţii restrînse, luîn- du-şi mesele mereu în acelaşi loc, prinzîndu-şi hamacele unul alături de celălalt, nedespărţindu-se nici măcar cu prilejul scurtelor ieşiri pe uscat, erau de ajuns cîţiva nemulţumiţi, cîţiva „protestatari'[4], pentru a contamina întreg echipajul. Nimic nu este mai propice pentru izbucnirea unei rebeliuni deeît un mare cuirasat Nu era cazul cu *Tirpitz*, unde glndul la vreo revendicare nici nu le trecea prin minte celor 2 400 de tineri mateloţi. Totuşi marele-amiral Raeder nu uita de revolta marinarilor în timpul înfrîngerii din 1918, aşa că edita şi difuză printre ofiţeri o broşură, con- ţinînd sfaturi menite să evite orice mişcare subversivă.

Diiwel, însărcinat să vegheze în special asupra, disciplinei, cerea rapoarte; comandantul.Topp organiza conferinţe; eîteodată se dădeau filme, dar reîmprospătarea programelor era dificilă. Echipajul asista la spectacole prin rotaţie. Dr. Kiel montă un spectacol cu marionete. Personajele, costumele, decorurile, sala de teatru le construi pe toate singur, cu răbdare şi cu o îndemînare care stîrniră admiraţia tuturor. La aceste reprezentaţii ofiţerii şi echipajul stăteau de-a valma pe aceleaşi bănci.

La această egalitate, atît în timp de război cît şi în timp de pace, comandantul Topp ţinea mai presus de

orice. Ştia bine că, în unele flote străine, flagranta deosebire de tratament, mai ales în privinţa hranei, intre ofiţeri şi trupă îşi
avea partea ei de vină în istoria revoltelor. Pe bordul euirasatului *Tirpitz* se serveau aceleaşi bucate pentru toată lumea. Mesele abundente şi bune puteau fi invidiate de mulţi dintre civili, deşi erau, poate, cam lipsite de variaţie: supa de fasole, cartofii şi carnea erau gătite la un loc. „Bucătarii[44] de pe *Tirpitz* făcuseră ucenicie şi cursuri speciale şase luni de zile la Berlin!

O treime din echipaj cobora, pe rînd, pentru cîteva ore pe ţărm. După ce se împrăştiau pe colină sau de-a lungul drumului şi îşi făceau cîteva cumpărături în prăvălioarele din satele dimprejur, se întorceau degrabă la bord. Unii se mulţumeau să urce pînă la o fermă mare, aşezată sus pe colină, într-o vîlcea. Fermierul Harold Rokke văzuse cu inima strînsă această navă uriaşă amarînd în linie dreaptă, la o sută de metri de casa şi de grajdul său. Adio linişte şi pace. Se întreba âacă n-ar trebui să-şi evacueze soţia şi cei doi copii, două fetiţe, cînd văzu apropiindu-se pentru prima dată cîţiva marinari. N-aveau înfăţişarea unor indivizi rău intenţionaţi. Le-a vîndut ouă, au băut lapte. Cîteva zile mai tîrziu, soldaţii se instalară într-o clădire şi săpară o groapă circulară la douăzeci de metri de casa lui. Apoi montară un tun de apărare antiaeriană. Pentru Harold Rokke începea războiul[11].

Ofiţerii, cum era inginerul-şef al navei, Paul Steinbichler, învăţau norvegiana, studiau istoria şi filozofia cu ajutorul cărţilor din biblioteca de pe vas. Se puteau împrumuta cărţi de pe un vaporaş de pasageri care altădată îşi făcea serviciul pe Elba. Transformat în bibliotecă plutitoare, naviga între Stravanger şi cercul polar.

Cîţiva ofiţeri melomani cîntau la pian şi la vioară; echipajul prefera acordeonul sau ocarina. Duminica îşi puneau cu toţii ţinuta de gală pentru a asculta fanfara vasului sau, adunaţi pe puntea din spate, un discurs rostit de Charlie.

Gorniştii, trompeţii şi toboşarii aveau o înfăţişare impunătoare cu instrumentele lor împodobite cu fanioane pe care era imprimat blazonul navei: două corăbii ale vikingilor[12],

10 Ulterior germanii rechiziţionară ferma lui Rokke. Ea a fost distrusă de bombele engleze. Astăzi Rokke locuieşte într-o casă reconstruită. :

însemnele blazonului au fost stabilite la scurt timp după lansarea navei. Foarte ciudat, *Tirpitz*-ul avea să-şi desfăşoare cariera navală şi să sucombe în apele străbătute eîndva de vikingi.Marea problemă era alcoolul! Ofiţerii şi mateloţii primeau o raţie suplimentară de ziua onomastică şi de ziua de naştere. O dată pe lună, mai toţi primeau încă o porţie. Unii o păstrau ca să o schimbe cu norvegienii pentru somon afumat şi tricotaje de lină.

Ofiţerii făceau excursii de douăzeci şi patru de ore, un fel de week-end-uri, pe care şi le petreceau la Trondheim, Aasen sau chiar în Suedia. Ca să treacă frontiera era suficient să se îmbrace civil. Marile distracţii erau pescuitul, care îmbunătăţea obişnuita masă zilnică, şi schiul. Pe pantele înzăpezite care coborau spre rîul Hopla, ofiţerii şi mateloţii alunecau, cădeau, în hohotele camarazilor, se ridicau şi porneau mai departe. Comandantul Topp privea aceste distracţii cu un ochi binevoitor, deşi menţinea întotdeauna nava gata pentru executarea manevrelor de ieşire în larg în timpul cel mai scurt.

Popularitatea lui Charlie a crescut datorită unui incident care i-a făcut pe cei ce se bărbiereau să rîdă pe seama celor bărboşi. Lui Topp nu-i plăcea părul de prisos, detesta barba în chip de colier, pe care cîţiva ofiţeri tineri credeau că sînt datori să şi-o lase ca să capete o înfăţişare serioasă, demnă de un lup de mare. Într-o zi, pe cînd comandantul se afla în careul ofiţerilor, se adresă pe un ton pe jumătate sever, pe jumătate mucalit, unui locotenent, purtătorul unei bărbi în devenire.

— Domnule locotenent, fă-mi plăcerea şi dă jos iarba aceea care-ţi creşte pe bărbie, şi cît mai curînd.

Tînărul roşi pînă în vîrful urechilor şi dispăru. După zece minute se reîntoarse în careu proaspăt ras. Prezenţa lui Charlie împiedică rîsetele.

A doua zi toate bărbile dispăruseră.

Week-end-ul de la 6 la 7 martie a rămas în stadiul de proiect. La 5 martie, orele 23,45, sosi un ordin. Cercetarea aeriană[13] reperase un mare convoi englez în apropierea insulei Mayen, şi *Tirpitz*-ul a trebuit să părăsească locul unde stătea la ancoră într-un răstimp de patru ore; moralul oamenilor crescu precum mercurul în barometru după furtună. Porneau, în sfîrşit, la luptă! Ştirii îi urmă o aşteptare îndelungată şi neliniştitoare pentru un echipaj care nu cunoscuse încă botezul focului...

Un avion Focke-Wulf descoperise convoiul la 5 martie, la prînz,
în ziua de 6, la amiază, pe o vreme complet senină, *Tirpitz*-ul se îndreptă spre ieşirea din fiord... Trondheim fu lăsat *în* urmă, la babord. îl încadrau trei distrugătoare: *Hermann Schoemamu Friedrich Ihn* şi *Z-25,* Trecu prin faţa localităţii Agdenes şi deodată se pomeni în largul mării; 25 de noduri! Marea navă nu suferea din pricina hulei, a valurilor înalte de mai mulţi metri; pe toate punţile, în suprastructuri, oamenii erau la posturile de veghe. Nu se arăta nici un avion, nici un submarin[14]. Totul arii fost perfect daca navele de escortă ar fi reuşit să menţină aceeaşi viteză. Cele trei distrugătoare îşi păstrau cu greu poziţia în formaţie. Dificultăţile lor erau vizibile. Provele li se cufundau adine în valul provocat d.e hulă înainte de a se ridica lent, pentru a reintra apoi în valuri în timp ce tone de apă se scurgeau de pe vas. *Tirpitz*-ul însă înainta repede, uniform, sigur. Stăpînea marea. Topp reduse viteza la 23 de noduri. În felul acesta avea să coiisume mai puţin din preţiosul carburant, iar contratorpiloarele vor naviga mult mai lesne.

La bordul *Tirpitz*-ului, amiralul Ciliax, îmbarcat cu puţin înainte de ridicarea ancorei, îşi arboră pavilionul. După succesul „Operaţiei Gerberus[44], prezenţa sa.în preajma lui Topp era o garanţie de victorie[15]. Adeseori era pe puntea de comandă alături de Topp şi Diiwel, ultimul întotdeauna ceva mai în spate. Despre convoiul englez se credea că ar fi alcătuit din 14 vase înţesate eu materiale, tancuri, avioane şi că s-ar îndrepta spre Murrnansk. Fără îndoială că a doua zi va putea fi văzut. îl şi vedeau dispersat, scufundat, împreună cu escorta de crucişătoare şi distrugătoare.

îngrijorător era faptul că, de la plecarea din Trondheim, amiralul Ciliax şi comandantul Topp nu primiseră nici o ştire. Dar vremea era atic de proastă!

Noaptea de 6 spre 7 trecu fără incidente.

La 7 martie, orele 8 dimineaţa, *Tirpiîz-ul* se găsea în dreptuî portului Tromso. Scurt timp după aceea, amiralul Ciliax ordonă distrugătoarelor să se detaşeze şi să înainteze în linie de front către nord-est, la cîteva mile spre tribord. Începînd din momentul acela, aprecia el, convoiul şi escorta

14 Germanii se înşelau. Submarinul *Seawolf,* care veghea în largul Trondheimului, observă, în seara de 6, un mare bastiment inamic şi semnală ieşirea lui.

15 Amiralul OHo Ciliax primi drept recompensă Crucea de fier la 21 martie 1942. Intrat în marină în 1910, el avea în 1942 cincizeci şi

unu do ani.sa puteau fi observate în fiecare clipă. Se lăsase un frig straşnic; punţile se acoperiră cu chiciură, apoi cu gheaţă, care se prinsese de toate asperităţile, atîrnind în formă de ţurţuri. Navigau în Oceanul îngheţat de Nord la peste 70° latitudine* Pentru vasele mici noaptea a fost grea.

Amiază. Convoiul încă nu se zăreşte. Situaţia e desperată. Să fi consumat de pomană atîta păcură? *Tirpitz-ul*, imensă fantomă albă, este singur pe oceanul cenuşiu-murdar, sfîr- tecat de hulă.

Amiralul Ciliax nu ştia, şi nu putea să ştie, că tocmai atunci convoiul P. Q.12 se găsea la cîteva mile în urma *Tirpitz-ului,* în timp ce Q. P. 8 era în drum spre Anglia, aproape gol, la o mică distanţă *în* faţa lui. în realitate, *Tir*- jP&s-ul era singur, în timp ce flota amiralului Tovey: *King George V*, vasul-amiral, *Duke of York*, *Renomi*, care purta pavilionul viceamiralului A.T.B. Curteis, comandantul secund al Home Fleet-ului, *Berwick*, *Victorious* şi 12 distrugătoare se aflau la distanţe între 80 şi 90 de mile de *Tirpitz:* Tovey a recepţionat mesajul vasului *Seawolf*, retransmis de Amiralitate, şi Home Fleet-ul a ieşit neîntirziat în întîmpinarea, *Tirpitz*-ului, atacarea convoiului fiind prevăzută între insula Jan Mayen şi insula Urşilor.

Vizibilitatea este foarte proastă, iar timpul trece. S-a atins limita gheţurilor, care se întrevăd între două straturi groase de pîclă sau prin perdeaua îngheţată a ploii. În sfir- şit, la orele 16,30, mesajul contratorpilorului *IIermana Schoemann* curmă monotonia cursei. Intîlnise un vas sovietic care i se părea că naviga gol. Cu o torpilă îl scufundase! Să fie acesta convoiul visat? Nu! (Era vorba de //ora, care se găsea în urma convoiului Q. P. 8.) În jurul *Tirpitz*-ului, care acum se îndrepta spre est, în punctul unde vasul sovietic fusese scufundat, marea continua să rămină pustie. Contratorpiloareie consumaseră atîta păcură, încît trebuia sau să fie reaprovizionate, sau să se ordone înapoierea lor îa bază. *Friedrich Ihn* este trimis la Harstadt. Celelalte două distrugătoare navighează în cerc în jurul *Tirpitz*-ului, doica lor. E gata totul pentru transfuzia de carburant. Dar marea este prea agitată. Punţile sînt îngheţate. Oamenii alunecă şi cad. Totul e îngheţat. *Z-25* se prezintă şi abia după un bun sfert de oră, pe o noapte neagră, în care nu s-a aprins nici măcar un beculeţ, reuşesc să-i bage un furtun. De îndată ce pompele intră în acţiune, hula violentă îl îndepărtează pe *Z-25* şi smulge totul din loc. Operaţia este reluată fără rezultat. Vine la rînd *Hermann Schoernann!* Aceeaşi

muncă grea, acelaşi insucces. Amiralul Ciliax nu ezită: aprovizionarea cu păcură a celor două bastimente se va face la Tromso, aşa că ele vor părăsi *Tirpitz*-ul a doua zi dimineaţa.

Sînt însoţite o bucată de drum... Acum cuirasatul este singur, izolat în Oceanul Arctic. Pe data de 8 se găseşte între Capul Nord şi insula Urşilor.

Deodată alarmă! Oamenii de veghe semnalează la orizont fum şi catarge... Să fie Home Fleet-ul? Nu. Marele telemetru, instalat deasupra postului de comandă, un Zeiss, o realizare a industriei optice germane, nu observă decît neguri şi sloiuri de gheaţă care dispar şi reapar pe un orizont închis.

Şfichiuită de ger şi de vînt, se mai scurge o dimineaţă. Un orb în căutarea altor orbi[16] şi riscul de a se ciocni de gheţari plutitori era mare...

Orele 12! Alarmă pe *Tirpitz!* Un submarin la babord. Iese la suprafaţă. Distanţa 400 m. Topp se năpusteşte pînă la extremitatea punţii de comandă. Nu-i nevoie de binoclu pentru a vedea vasul la suprafaţă. „Atenţiune! Gata pentru deschiderea focului[a]. Dar turela submarinului se deschide şi apare un ofiţer.

Comandant către comandant. N-am fost avertizat de prezenţa voastră şi eram gata să vă torpilez, semnală el. Tppp grozav ar fi vrut să-i răspundă: „Nici noi şi era cît pe-ce să vă scufundă Dar se abţinu, ar fi însemnat să dea în vileag o defecţiune de organizare, de corelare între seviciii. Submarinul se scufundă din nou...

În ciuda rezistenţei sale, Topp începu să simtă oboseală. Pe marea agitată, patruzeci de ore fără un repaus adevărat! La orele 8 seara, amiralul Ciliax îl rugă să părăsească pentru un moment puntea de comandă şi să vină să discute la el în birou.

Amiralul Ciliax este omul hotărîrilor rapide. Trufaş, tăios, cuvintele sale, deşi poartă întotdeauna pecetea unei desăvîrşite politeţi, sînt totuşi ordine.

[16] La prînz, în ziua de 8, *Tirpitz* a trecut pentru a doua oară pe la sud de insula,Urşilor, la cîteva mile de convoiul P.Q.12. Comandantul convoiului primise ordin să treacă pe la nord de această insulă, dar a fost împiedicat de o banchiză. Neexecutarea ordinului, deşi din raţiuni majore, ar fi putut fi fatală pentru convoi, care ieşea astfel de sub protecţia Home Fleet-ului, aflată atunci la o distanţă de 500 de mile spre sud-vest.

— Domnule comandant, spuse amiralul, goana .noastră după convoi este inutilă acum... Ne-a scăpat, desigur, de sub ochi. Pe timpul ăsta mizerabil, aviaţia nu poate efectua nici o recunoaştere. Pe de altă

parte, sîntem singuri, fără protecţie, şi Home Fleet, înştiinţată de plecarea noastră de la Trondheim, este acum pe mare... Oamenii aceştia sînt bine informaţi. Mă înapoiez... Aveţi obiecţii?

Topp nu putea decît să aprobe hotărîrea care se conforma devizei *Tirpitz*-ului: *Ziel erkannt. Kraft gespannt. Pflicht getan. Herz obenan*[17]. Fără să mai aştepte, ordonă ofiţerului cu navigaţia Bidlingmaier: „Gap sud. Direcţia Trondheim".

8 martie, orele 5,30 după-amiază. La bordul vasului *King George* F, amiralul Tovey tocmai îşi bea ceaiul, folosind una din acele ceşti mari, fără toartă, împodobite cu o ancoră, care poartă însemnele flotei maritime militare: R. N. Sir John Tovey este comandantul-şef al Home Fleet-ului de la 1 decembrie 1940. Chiar dacă luptele n-au fost prea numeroase de la începerea ostilităţilor, în schimb Tovey a participat la aproape toate ciocnirile; s-a aflat în fruntea divizionului de crucişătoare engleze în cursul luptei împotriva flotei italiene dată la 9 iulie 1940 la Punta StiJio; în calitate de comandant al Home °Fleet-ului a condus şi a luat parte la operaţiile care aveau să se termine cu distrugerea navei *Bismarck.*

Ca şi adversarul său, amiralul Ciliax, Tovey a părăsit rareori puntea de comandă. A fost văzut plimbîndu-se cu paşi mari — pentru a-şi dezmorţi picioarele — pe puntea vasului *King George V* şi oprindu-se cîteodată pentru a privi marea. Ochii lui, două liniuţe luminoase de-abia vizibile sub pleoapele cam umflate, te făceau să te gîndeşti la cei ai unui boxer. De fapt va desfăşura un adevărat meci, în mai multe runde, dacă este necesar. La cincizeci şi opt de ani amiralul era zvelt, de o eleganţă sobră. Tovey scruta fără binoclu orizontul, unde nu se vedea nici urmă de inamic. Poziţia navelor sale o cunoştea cu precizie. Toată noaptea, şase dintre distrugătoare au scotocit cu atenţie marea, cap nord, pe presupusa rută de întoarcere a *Tirpitz*-u- lui... Nimic şi iar nimic... Atunci Tovey, nemulţumit, se pregăti de înapoiere. În spatele lui, Home Fleet se îndrepta spre vest, către Irlanda. S-a terminat. Cu atît mai rău, o vom lua de la-capăt.

[17] „Obiectivul cunoscut. Forţa încordată. Datoria împlinită. Sus inimile!" — *Nota trad.*La 5,30 soseşte o ştire de la Londra. „Inamicul sud de insula Urşilor"[39].

încă nu-i totul pierdut. Amiralitatea e îndeobşte bine informată. Un submarin sau un avion al forţelor din Coastal Command a observat, desigur, *Tirpitz*-ui şi i-a indicat poziţia. Inamicul continuă să fie pe mare şi poate mai ameninţă convoiul pe care Tovey îl considera în mod nejustificat în afara razei sale de acţiune. Sînt transmise pe loc ordine fiecărei nave. Primul virează *King George* L, iar celelalte bastimente îl urmează.

Direcţia este nord-est. Tovey transmite optimismul său comandantului vasului lui *King George* F, ofiţerilor şi flotei sale eu laconismul obişnuit marinei militare: „Gonim către inamic". La căderea nopţii întreaga Flotă metropolitană naviga spre insula Urşilor aflată, vai!, la o zi de mers pe mare cu 25 de noduri pe oră. Sufla un vînt îngheţat, Nu-i prea plăcut să stai într-un post de veghe, dar fiecare rămî- ne pe locul lui, încordat, scrutînd orizontul, marea, ecranele radarului...

Spre ziuă, la orele 2,30, un mesaj al Amiralităţii curmă monotonia nopţii petrecute pe mare: „Inamicul se îndreaptă
spre sud A

39 Rezumăm mişcările Home Fleet-ului începînd de îa 5 martie, împărţită în două forţe, cea principală alcătuită din cuirasa tul *King George V* (comandant-şef amiralul sir John Tovey), din portavionul *Viciorious*, *Bermck* şi şase distrugătoare; cealaltă din *Renown* (viceamiral A.T,B. Curteis), *Duke of York* şi şase distrugătoare, flota aceasta avea ca misiune să asigure protecţia convoaielor plecate la 4 martie, unul P.Q.12 (şaisprezece nave) din Irlanda, celălalt Q.P.8 (cincisprezece nave) dlntr-un golf ai peninsulei Kola (Uniunea Sovietică). Cele doua convoaie erau însoţite, ca, dealtfel, toate convoaiele, de cîte o escortă. Cele două grupări navale patrulau în jurul lui P.Q.12. La 6 martie, .spre seară, *Secuvolf*, submarinul în misiune de patrulare în largul Trondhei- rnului, semnală ieşirea marelui bastiment de război şi a trei distrugătoare. Puţin după miezul nopţii informaţia a fost retransmisă de către Amiralitate lui Tovey. La 7 martie, orele 8 dimineaţa, forţa principală se îndrepta spre inamic, cap est. *Victorious* a fost informat; el trebuia să-şi trimită avioanele de recunoaştere să repereze inamicul. Din păcate însă, vremea rea împiedică orice zbor. La orele 11,22, în timp ce convoaiele se încrucişau la 200 de mile sud-vest de insula Urşilor, Home Fleet şi *Tirpitz*-ul se găseau la 80 şi 90 de mile în urma lui P.Q.12 şi înaintea lui Q.P.8. în ziua de 7, îa orele 16,30, un cargou rusesc care

Tovey se apleacă peste harta în care este consemnat zigzagul rutei urmate, oră cu oră, din după-amiaza de 5 martie, clipa în care Home Fleet-ul, alcătuit din două formaţiuni, se găsea la circa 100 de mile de convoiul cu indicativul P. Q. 12, oare număra şaisprezece vase. Acum, dacă vrea să-i taie drumul *Tirpitz-uhu,* care se îndreaptă spre Narvik sau Trondheim, trebuie să-şi sporească viteza şi să ajungă în arhipelagul Lofoten pînă dimineaţă... Poate că va avea norocul să găsească cuirasatul inamic în largul acestor insule şi să-l oblige să primească lupta? Tovey are impresia că *Tirpitz-ul* este acum singur, fără cea mai mică protecţie navală. Nu are . decit o teamă: Luftwaffe cu bazele sale norvegiene de la Bardufoss şi Bodo ar putea să protejeze *Tirpitz-ul,* să-l apere şi să atace navele lui...

De la orele 2,30 dimineaţa, navele înaintează cu 25 de noduri pe oră... La orele 6,40, *Victorious* îşi lansează avioanele de recunoaştere. Fără să aştepte rezultatele recunoaşterii, douăsprezece avioane-torpiloare Albaeore părăsesc la rindul lor puntea aceluiaşi portavion. Tovey îi urează comandantului vasului *Victorious* „Mult noroc![44] şi-şi completează mesajul cu: „Domnul să fie cu voi[44].

Făcînd haz de necaz, amiralul Ciliax şi comandantul Topp îşi spun că clacă n-au scufundat convoiul, ieşirea, prima în largul mării, n-a fost cu totul inutilă. în ciuda oboselii, vizibilă pe faţa fiecăruia, moralul echipajului este excelent. Aerul de larg, frigul puternic au biciuit voinţele şi chipurile. Topp a distribuit hrana şi băutura cu ceva mai multă largheţe. La bord totul se desfăşoară bine. Lofoten, insulele acelea cu culmi înzăpezite, încep să defileze la babord.

se tîra după Q.P.8, *Ijora,* este scufundat de un contratorpilor german. El trimite un S.O.S., dar Tovey nu poate identifica cu precizie poziţia. *h't* acelaşi timp poate să creadă că este vorba de *Tirpitz.* Ia direcţia est la orele 17,50 şi o modifică, punînd cap nord-est, la orele 20. Apreciind că *Tirpitz*-ui trebuie să se întoarcă la bază, detaşează pe rula probabilă şase distrugătoare. Acestea se îndreaptă la 8 martie, între orele 2 şi f> dimineaţa, spre nord. Zadarnic. Lipsit de informaţii, pe data de 7, la miezul nopţii, Tovey se îndreaptă spre sud. A doua zi, pe 8, la orele 4 dimineaţa, trage concluzia că l-a scăpat pe *Tirpitz,* şi cum distrugătoarele sale nu-l măi. protejează, hotărăşte să se înapoieze, punînd cap vest. între timp, amiralul Tovey ordonă lui P.Q.12 să treacă la nord de insula Urşilor. Banchiza împiedică convoiul să execute ordinul. La prînz, *Tirpitz-ul* este la 80 de mile sud de convoi. După-

amiază, Home Fleet-ul, care se îndepărtează, se află la 500 de mile de P.Q.12. între timp Amiralitatea conchide că *Tirpitz-u*| se găseşte la sud de insula Eroilor şi nu se înşală. Amiralul Tovey primeşte îa orele 17,30 ordinul să vireze de bord şi să reia căutarea inamicului. Tocmai în această fază a mişcărilor reluăm relatarea noastră. (După *The War ai Sea,* voi. II. Cpt-.'s.w. Roskill.)

SISe văd bărci de pescari, care, de îndată ce zăresc gigantul euirasat, care pentru ei este un monstru marin, se dau prudent îa o parte.

9 martie, orele 7,30

Din ajun, de la orele 22, viteza se menţine la 25 de noduri. Amiralul Giliax se retrage în apartamentul său dinspre pupă. Ştie că la primul semn alarmant, va fi prevenit. Comandantul Topp îşi permite o scurtă odihnă în camera de veghe din spatele timoneriei. Complet îmbrăcat, doarme aşa cum ştie să doarmă un marinar: cuprins de un somn profund de îndată ce s-a întins, dar capabil să redevină stăptn pe judecata lui deîndată ce este trezit, în afară numai dacă un soi de instinct nu-l înştiinţează că ceva anormal se petrece pe navă.

Deşi cuirasatul a părăsit Arctica, frigul este încă puternic, vîntul suflă de la sud, prova *Tirpitz*-ului se cufundă şi

ridică lent. Ofiţerii de cart sînt la posturile lor pe puntea de comandă, la cîrmă, în timonerie, marinarii de veghe scrutează cerul şi marea. Spre seară *Tirpitz-ul* îşi va ocupa din nou locul său de ancorare la Trondheim.

Pentru amiralul Tovey, pentru statul-m&jor al vasului *King George V* aşteptarea e lungă. Se vor întoarce oare avioanele Albacore fără să fi zărit nimic? În şfîrşit, la orele 8, un avion de recunoaştere transmite: „Văzut *Tirpitz*“. Comandantul grupului de avioaţie-torpiloare comunică: „Recepţionat mesaj ul“.

Cele douăsprezece Albacore se precipită în direcţia inamicului. Zboară jos, pentru a surprinde *Tirpitz*-ul printr-un atac neaşteptat. Din păcate, vîntul suflă din sud, aşa că îl au în faţă, reducîndu-le viteza. Dar iată-l şi pe *Tirpitz*, care, avînd cap sud, este şi el sub vînt. Înaintînd cu mare viteză, cuirasatul se îndreaptă spre Narvik sau Trondheim, La babord îl urmează un contratorpilor care se pare că luptă din greu pentru a-şi menţine viteza. La orele 8,40, primul avion-torpilor ajunge la distanţa din care poate ataca. Dar brusc, apărarea antiaeriană a navei deschide focul, un foc violent,.şi *Tirpitz-u* 1, cu o surprinzătoare supleţe pentru un bastiment atît de voluminos, schimbă de cap...

Instalat în biroul timoneriei, locotenent-comandoriil Bidlingmaier, ofiţerul cu navigaţia, îşi redacta jurnalul, ca *m* fiecare dimineaţă, precizind că în seara din ajun i-a sugeratcomandantului să intre la Tromso, unde fusese stabilită o bază pentru navele mari» Acolo* s-ar fi putut aştepta informaţii privind convoaiele, deoarece Tromso era la o distanţă mai mică decît Trondheim de presupusa lor rută. Uneori, eind ridică ochii, Bidlingmaier ' poate vedea în direcţia babord, la aproximativ 120 de nţile, munţii din insulele Lofoten. S-ar fi spus că e un decor de teatru pentru o operă de Wagner. *Tirpitz*-ul şi-a sporit viteza la 28 de noduri.Ofiţerul se gindeşte la manevrele din ajun. Fără a cunoaşte amănuntele, ştie totuşi că ordine şi contraordine, sugestii şi instrucţiuni au fost date de către statul-major naval de la Berlin şi de Marine-Gruppenkommando Nord de la Kiel. S-a vorbit de Trondheim, Tromso, apoi de Narvik. O impresie penibilă de imprecizie, ba chiar de dezordine! Deodată, de la unul din posturile de veghe instalate pe suprastructurile cele mai înalte ale *Tirpitz*-ului se auzi o voce care anunţa: „Două avioane în pupă: distanţa 530 de hectometri[44]. (Germanii calculează distanţele în hectometri.)

Imediat, Bidlingmaier aleargă spre puntea de comandă. Acolo ordonă: „Anunţaţi-l pe comandant, 30 de noduri... cap est... avioanele de pe bord gata să treacă la izgonirea inamicului[44].

în clipa în care comandantul Topp apare pe puntea de com andă, sună şi alarm a. Bidlingmaier expune în cil e va cuvinte situaţia şi măsurile luate. „Bine[44], aprobă Topp... Se apleacă peste hartă şi hotărăşte: „Cap către Vestfjord. Vom trece prin Moskenesstraumen[44]. Se privesc. Sint numai 4 mile între promontoriul cu care se termină Moskenesoy, insula din extremitatea sudică a arhipelagului Lofoten, şi insuliţa Mosken. Moskenesstraumen n-a văzut niciodată aven- turlndu-se în apele sale periculoase altceva decît bărci de pescuit şi cîteva mici nave de călători.

Topp vrea să-l pună pe *Tirpitz* la adăpost. E lipsit de orice protecţie. Se îndreaptă cu mare viteză spre defileul presărat cu stinci. „Un avion inamic în această regiune a ţărmului, se gindeşte el, şi-a luat zborul nu de pe o pistă terestră, ci de pe puntea unui vas, a unui portavion, probabil *Victorious.* Or, bastimente de acest fel nu navighează niciodată singure. Fac parte dintr-o escadră cu cuirasate, crucişătoare, contratorpiloare... *Viclorions* este, cu siguranţă, undeva la vest. *Tirpitz*-ul singur, cu toată puterea sa de foc, nu va putea lupta împotriva unei flote bine organizate caHome Fleet. Da, trebuie să se pună la adăpost în adîncul Vestfjord-ului şi aceasta fără întîrziere“.

Cele două avioane de la bord sînt catapultate în momentul în care amiralul Ciliax ajunge pe puntea de comandă.

Nu s-au scurs decît două minute de cînd veghea a anunţat cele două avioane inamice, şi centrala de radiotelegrafie înştiinţează puntea de comandă că a captat semnale: „Provenienţa: două avioane de recunoaştere engleze“, a precizat centrala.

Topp n-a avut timp să-şi manifeste satisfacţia pentru această corelaţie, pentru această armonie dintre diversele posturi de luptă ale *Tirpitz*-ului cocoţate pe arboradă sau ascunse în adîncurile vasului. Ambele avioane pornite de la bord atacă în acest moment cu mitralierele cele două aparate inamice, care fac o jumătate de întoarcere; unul clin ele fumegă, zburînd la nivelul mării, şi lasă în urma lui o dîră lungă,, neagră.

Ah! dacă Luftwaffe ar trimite doar cîteva avioane de vînătoare ! Topp le-a şi cerut ajutorul, dar el cunoaşte ostilitatea surdă dintre aviaţie şi marină, pe care nu poate decît să o regrete[40]. .

În aceeaşi clipă, marinarii din posturile de veghe de pe *Tirpitz* avertizează puntea de comandă că un distrugător înaintează spre sud, îndreptîndu-se spre *Tirpitz* cu foarte mare viteză. Este un inamic? Bastimentul îşi comunică numele prin semnale luminoase: e *Friedrich Ihn*, comandat de locotenent-comandorul Wachmruth. Vizibilitatea e bună, şi Topp poate recunoaşte cu certitudine contratorpilorul, care vine la ţanc, chiar în clipa cînd urmează să se angajeze lupta.

40 Mesajul prin care cerea protecţie aeriană nu a ajuns la Bodo decît după două ore şi jumătate, deci prea tîrziu.

Cînd avioanele-torpiloare inamice au devenit vizibile, *Friedrich Ihn* atinsese aproape acelaşi aliniament cu *Tirpitz*. Un grup venea dinspre nord, altul dinspre sud, ca şi cum ar fi vrut să-l prindă între două focuri. Sînt, pare-se, douăzeci şi cinci[41]. A.A. declanşă tirul. Tunurile uşoare — 16 guride foc de 37 mm, 48 de 20 — trag asupra avioanelor, în timp ce artileria antiaeriană de calibru mijlociu — 12 guri de foc de 150 mm şi 16 de 105 mm — execută un tir de baraj cu obuze a căror explozie era reglată.

Vacarmul e asurzitor; fiecare din cei aflaţi la bordul *Tir- pitz*-ului are impresia că nici un avion nu va reuşi să se apropie suficient pentru a lansa torpila. „O singură torpilă ajunge pentru a scufunda *Tirpitz*-ul sau a-l avaria atît de grav, încît viteza sa să fie redusă, şi Home Fleet-ul nu este departeu, gîndesc amiralul Ciliax şi comandantul' Topp.

Dar iată primul atac. El se conturează la babord. Karl Topp face în acest moment dovada cunoştinţelor sale în ştiinţa navigaţiei, a capacităţii sale de decizie, a curajului său.

„Banda stîngă“, ordonă el timonierului Kurt Panje în clipa în care vede primele avioane coborînd şi dînd drumul fiecare la cîte două torpile.

Ele cad orizontal pe suprafaţa apei, ridicînd o jerbă înspumată, pentru ca apoi să dispară. Se remarcă siajul lor, o dîră rectilinie pe care o mînă nevăzută o trasează pe sub apă, direct către *Tirpitz*.

Dar acesta virează de babord şi dîra se pierde undeva în urma lui. Cînd bastimentul îşi reia drumul drept înainte, cu timona liberă, un avion în flăcări se prăbuşeşte atingînd aproape prova şi dispărînd sub o jerbă de apă repede absorbită de etravă. Alte două avioane atinse de A.A. sînt dobo- rîte[21].

Pe puntea de comandă, amiralul Ciliax şi comandantul Topp urmăresc siajul torpilelor. Unele trec vîjîind periculos pe îîngă vas, altele par să înainteze drept spre ţintă, dar nu urmează nici o explozie. Prost reglate, trec oare ele pe sub
cocă?

Topp continuă să-i ordone lui Kurt Panje.

---

41 Germanii au apreciat numărul avioanelor-torpiloare la douăzeci şi cinci. în realitate, de pe puntea vasului ***Victorious*** şi-au luat zborul douăsprezece Albacore, fiecare purtînd două torpile. Ele au venit toate dinspre nord, în urma ***Tirpitz***-ului, cu vîntul împotrivă. Acest lucru

“ La stingă 35.

în acel moment se aude vocea amiralului, care spune:

— Banda dreaptă.

Timonierul îşi întreabă din ochi comandantul. Ce trebuie
să facă?

le-a redus viteza de atac şi a permis personalului de veghe de pe *Tirpitz* să le observe cîteva minute după ce ele îl văzuseră pe inamic. Surpriza scontată nu s-a mai produs. în plus, şeful escadrilei fusese numit la comandă de curînd, iar aviatorilor le lipsea experienţa individuală şi antrenamentul în grup. Curajul lor însă a fost remarcabil.

Rapoartele oficiale engleze menţionează: două avioane pierdute.Topp reacţionează pe loc.

— Domnule amiral, eu sînt comandantul acestei nave şi răspund pentru ea. Apoi, intorcindu-se spre Panje, zice:

— Timonier, execută ordinele mele. Banda stingă acum.

Kurt Panje se supune. Nava schimbă direcţia atit de repede,
Incit masa sa enormă pare să se încline. Ostentativ, fără să spună vreo vorbă, amiralul Ciliax se îndreaptă spre extremitatea punţii de comandă.

A. A. trage cu o asemenea viteză, incit acum avioanele par să ezite. Unele dau drumul torpilelor de la prea mare înălţime. Cînd ating apa, lasă impresia că se sparg.

Bidlingmaîer, de la aripa babord a punţii de comandă, a văzut rămăşiţele unui avion trecînd la cîţiva metri de el! L-a văzut şi pe pilot cramponat de fuselajul în flăcări, a văzut ochii englezului cuprinşi de groază. Ceea ce a mai rămas din avion a alunecat de-a lungul peretelui în mişcare al *Tirpitz-ulm.* Un punct negru în vîrtejul înspumat al apei tulburate de eliei, şi nu s-a mai văzut nimic...

Dar iată că pe punţi ricoşează gloanţe. Curajoşi, cîţiva aviatori englezi, după ce şi-au. lansat toate torpilele, atacă puntea *Tirpitz*-ului cu mitraliere.

Bubuind, vibrînd, *Tirpitz*-ul execută în mijlocul torpilelor o adevărată gymkhana[2]*. Cîrma a fost supusă la o asemenea încercare, încît sergentul mecanic Albert, care răspundea de întreţinerea ei, i-a admirat soliditatea, dar s-a arătat şi îngrijorat.

Avioanele engleze s-au îndepărtat...

Atacul a durat exact nouă minute. Un calm ciudat se instalează din nou pe mare. De la diferitele posturi ale navei, ofiţerii raportează comandantului.

— Nimic de semnalat.

— Nimic lovit.

Doar trei răniţi — de gloanţe — printre servanţii artileriei antiaeriene uşoare.

Amiralul Ciliax revine la mijlocul punţii de comandă. Pare că a uitat incidentul de adineaori.

— Douăsprezece torpile, spuse el cu voce tare, aveau şanse să atingă bastimentul. Una sau două mi s-a părut că merg la ţintă, dar n-au explodat. Topp, aţi manevrat admirabil. Norocoasă navă!

[22] Sărbătoare hindusă în aer liber, cu jocuri şi exerciţii sportive care cer o mare dexteritate. — *Nota traci.*Complimentul n-a scăpat ofiţerilor cîe cart, timonierilor.

Dar nu se terminase totul. Se aştepta un nou atac, deoarece englezul este perseverent. Locotenent-comandorul Bidlingmaier se urcă pe suprastructurile vasului. Se instalează la marele telemetru şi caută la babord printre numeroasele stînci îngrămădite, la nivelul apei, şenalul din Moske- nesslraumen.

Viteza *Tirpitz*-ului este atît de mare, prova sa ridică un val atît de înalt de spumă, încit stropii purtaţi de curent urcă pînă la el. La telemetru caută strîmtoarea. Iată capul Hela, În punctul cel mai înaintat al insulei Moskenesoy. Recifele alcătuiesc pete negre înconjurate de spuma albă. La bord nu există nici o hartă marină a zonei. Moskenesstraumen odată străbătut, vor urca fiordul Vest şi vor arunca ancora în apropiere de Narvik...

Fără a-şi reduce viteza, cuirasatul este pe punctul de a intra în strîmtoare. Hidrolocatorul[42] semnalează: „Submarin babord 35“. Aproape simultan, două torpile ţîşnesc către *Tirpitz*. Dar aparatul a lucrat precis şi, conform indicaţiilor sale, s-a manevrat... Au scăpat! încă o dată![43]

Cînd *Tirpitz*-ul trecu de Moskenesstraumer şi punea cap nord, în Vestfjord se şi făcuse amiază. La orele 15,30 i se alăturară celelalte două contratorpiloare.

Locotenent-comandorul Wachmruth, comandantul vasului *Friedrick Ihn,* asistase la întreaga luptă, dar nu putuse interveni altfel deeît trăgînd cu toate tunurile sale antiaeriene asupra avioanelor-torpiloare. Nici unul din avioane n-a manifestat nici cel mai mic interes pentru contratorpilorul Său. Acum calmul s-a reinstalat, şi *Tirpitz-vl*, precedat de *Friedrich Ihn* se angaja cu toată viteza în Ofotfjord. Deodată Wachmruth vede uriaşul cuirasat îndreptîndu-se direct către el. Dacă nu manevrează, şi încă repede, abordajul e inevitabil...

Locotenent-comandorul schimbă direcţia, dar cum atîta nu-i de ajuns, trimite *Tirpitz*-ului mesajul „KF KF KF“[2r>].

Dar ofiţerii cuirasatului aflaţi în cart nu par să înţeleagă semnalul, folosit mai des între contratorpiloare la manevre! *Tirpitz*-ul îşi continuă cu 25 de noduri cursa ameninţătoare spre *Friedrich Ihn*. în acest moment comandantul

42 Aparat care detectează submarinele cu ajutorul ultrasunetelor. — *Fota trad*.
Era vorba de un submarin sovietic.
43„Kurs faîscir — direcţie greşită. — *Nota trad*.

Topp, care se găsea în camera hărţilor pentru a studia drumul dificil spre Narvik, se înapoiază pe puntea de comandă. Acest veteran vede semnalul KF repetat şi înţelege.

— înapoi cu toată forţa, ordonă el.

În cele trei săli ale turbinelor, la postul de comandă al maşinilor, surpriză, uluire. Se supun, dar fiecare vrea să ştie ce se petrece. Întrebat, inginerul-şef răspunde: „De unde vreţi să ştiu?“ Nu poate da un telefon pe puntea de comandă ca să-i ceară lui „Charlie“ o explicaţie. Prin interfon îl întreabă pe fochist, care îşi are postul pe catarg, deasupra coşului de unde poate supraveghea gazele arse evacuate din căldări.

— Ce s-a întîmplat, de ce mergem înapoi?

— Domnule căpitan, răspunde celălalt, sîntem la capătul fiordului!

Către orele 17 *Tirpitz* intră în Bogenbugt, în apropiere de Narvik, şi aruncă ancora. Apărat împotriva torpilelor submarine printr-un baraj de reţele, este încadrat pe flancuri de contratorpiloarele care amarează şi ele la rîndul lor. Dădaca floţei, marele cuirasat, le aprovizionează cu păcură, apă şi alimente.

Fuga din faţa inamicului, oricît de justificată ar fi, staţionarea provizorie la Bogenbugt, unde s-ar părea că sînt aşteptate ordinele superiorilor pentru a se pleca din nou la drum, dau impresia unei nehotărîri şi şovăieli în rînduriîe înaltului comandament. „Ah! dacă lui Topp i s-ar fi lăsat mînă liberă, dacă ar fi fost complet stăpîn pe mişcările sale, atunci ar fi cunoscut şi englezii greutatea obuzelor trase de *Tirpitz* se spunea la bord. Unii ofiţeri, fără să o mărturisească, începură să pună la îndoială strategia germană. 8 100 de tone de păcură irosite! Toate astea pentru a scufunda un vas sovietic neînsemnat, navigînd fără încărcătură.

Amiralul Ciliax şi comandantul Topp aveau alte motive de neliniştej ei ştiau prea bine că englezii, din moment ce aflaseră că *Tirpitz*-ul se refugiase în Vestfjord, nu vor întîr- zia să revină cu forţe masive, pentru a-l bloca.

Avioane, engleze începuseră să şi zboare deasupra regiunii.

Zilnic, avioanele de pe *Tirpitz* plecau în recunoaştere în largul insulelor Lofoten. Or, la 12 martie, unul din piloţi Semnală distrugătoare englezeşti care navigau spre Vestfjord[26]*

[26] Erau opt distrugătoare.

Comandantul Topp, care avea aproape certitudinea că marele inamic al *Tirpitz*- ului, *Victor io us,* nu era

departe, ceruse Marelui stat-major autorizaţia să se reîntoarcă la Trondheim, mai bine protejat.de apărarea antiaeriană terestră, de bateriile instalate la intrarea în fiord, de reţeaua de plase. Trebuia să se grăbească şi să părăsească Bogen înainte ca britanicii să-i avarieze vasul, ataeîndu-l cu aviaţia îmbarcată, înainte ca submarinele lor să facă periculoasă intrarea în fiordul Trondheim.

Comandantul *Tirpitz*-ului nu se înşela în previziunile sale. La 10 mile nord de farul de la Halten, la intrarea în Fro Havet, în seara de 9, la orele 18,45 patrula submarinul francez *Junon*, sub comanda locotenent-comandorului Quer- ville. În iunie 1940, pe cînd lucrările de carenaj erau pe sfîr- şite, iar motoarele diesel erau în curs de remontare, *Junon* fusese remorcat de la Cherbourg la Plymouth. Inginerul- mecanic Henne a reuşit, nu fără dificultăţi, să-i asigure capacitatea de navigare, de imersiune şi de luptă: motorul diesel de la babord fusese aproape complet refăcut cu piese dimensionate după sistemul britanic, în timp ce cea mai mare parte a celui de la tribord era lucrat cu piese din sistemul metric; tuburile lanstorpile de 550 mm fură adaptate pentru a lansa torpilele britanice de 533.

Apoi, comandantul Querville se pomeni cu un echipaj fără antrenament şi fără experienţă în navigaţie submarină. În ciuda acestor deficienţe, *Junon* participa la operaţiile întreprinse împotriva *Tirpitz*-ului.

în 10 şi 11 martie navigă spre nord pînă la un punct situat la 22 de mile de Sklinden, pe care îl atinse în ziua de 11 la amiază. Punînd cap sud, submarinul se găsi în zilele de 12 şi 13 în faţa zonei de acces la Fro Havet.

Pentru a pătrunde în fiordul Trondheim, era probabil că *Tirpitz*-ul va lua calea cea mai scurtă: ruta pe şenalele interioare, prin Indrelet. înainte de a se angaja în acest Fro Havet, trebuia să treacă prin largul farului de la Sklinden (65°12' latitudine nordică).

Submarinul *Junon*, aparţinînd Franţei libere, era o piesă „aliatău introdusă pe acest eşichier lichid. Submarinul *Trident* se găsea ceva mai la sud de *Junon*, în zona de coastă Halten, în timp ce *Seawolf* patrula în jurul farului de la Kya, iar submarinul norvegian *Uredd* făcea de gardă la vest de farul de la Sklinden*

De-abia la 12 martie primi comandantul Topp autoriza ţi a de a se pregăti de drum. El işi informă ofiţerul cu navigaţia.

— În noaptea aceasta ridieătn ancora, plecăm spre Trond- heim. Fiţi gata. Ieşirea din Vestfjord va fi periculoasă. Fără îndoială Home Fleet circulă în larg, iar

inamicul trebuie să-şi fi dispus submarinele pe tot parcursul.

— Vom veghea, domnule comandant, răspunde Bidling- maier, şi vom trece de-a curmezişul, în mare viteză, ridicînd ancora pe la ora 1 după miezul nopţii.

Topp reflectă o secundă. Privirea i se îndreptă spre calendar.

— Nu. începem manevrele de plecare în seara aceasta. După miezul nopţii va fi vineri 13... Cunoaşteţi superstiţiile marinarilor noştri..,

Tirpitz îşi părăsi geamandura în 12 martie, la orele 23. La bord avea doi piloţi norvegieni. Aceştia însă, precum constată curînd ofiţerul cu navigaţia Bidlingmaier, se dovediră a nu fi de nici un folos, căci nu erau deprinşi să piloteze printre aceste insule o navă atît de mare, cu o viteză de 30 de noduri. Poate că la mijloc era chiar o oarecare rca-voinţăi

în aceeaşi zi, Wehrmachtul publică un comunicat care se voia triumfal: „în cursul unei acţiuni a forţelor navale germane în Oceanul îngheţat de Nord, contratorpiloarele au scufundat în apropiere de insula Urşilor o navă comercială rusească. în cursul aceleiaşi operaţii au fost doborîte trei avioane-torpiloare britanice[44].

De *Tirpitz* nu s-a pomenit nimic; această trecere sub tăcere a fost remarcată cu amărăciune la bordul cuirasatuliu;

Un alt comunicat, de data aceasta strict secret şi pesimist, provenind de la marele-amiral Raeder, ţinut la curent cu toate amănuntele nefericitului raid, i-a fost adresat lui îli- tler: *Această operaţie pune în evidenţă slăbiciunea forţelor noastre navale din zona Nord. Inamicul răspunde fiecărei ieşiri pe care o intre prindem, opunîndu-ne forţe superioare, cu deosebire portavioane, care reprezintă un foarte mare pericol pentru bastimentele noastre grele. Extrema slăbiciune a apărării noastre este ilustrată de faptul că inamicul îndrăzneşte să pătrundă în apele noastre, aproape de ţărmurile zonei Nord, fără să fie zdrobit de forţele aeriene germane. Forţele noastre defensive — distrugătoare şi contratorpiloare — sînt -atît de reduse numeric, incit vasele noastre sînt întotdeauna extrem de hărţuite cînd intră în conctact cu^inamicuL*Într-adovăr, marele-amiral Raeder se plîngea, şi nu fără temei, de lipsa sprijinului aviaţiei lui Goring, fie pentru acţiuni de recunoaştere, fie pentru atacarea vaselor şi avioanelor britanice.

Raeder cerea totodată în raportul său punerea în funcţiune cit mai repede posibil a singurului portavion în construcţie pe şantierele germane* *Grof Zeppelin*[44].

Începînd din ziua aceea, în mintea fuhrerului cota acţiunilor marinei militare începu să scadă.

★

★ *

44 Sub ordinele lui Goring se afla şi aviaţia forţelor navale, această stare de lucruri fiind cauza discuţiilor, respectiv a ostilităţii dintre el şi Raeder la început şi dintre el şi Doriitz după aceea. *Graf Zeppelin* a fost lansat în 1938, dar în 1942 încă nu era terminat. Hitler hotărî de mai multe ori să fie abandonată construirea lui. Raeder încerca să-i schimbe părerea. Goring nu voia să-l doteze cu avioanele necesare şi făceaA promisiuni vagi pentru sfirsitul anului 1944.
în aprilie 1942, deci la o lună după raportul menţionat mai sus, Raeder însuşi, constatînd că pînă într-im an coca nu se va termina, că vor fi necesari doi ani pentru instalarea catapultelor, că avioanele- torpiloare speciale nu vor fi gata înainte de 1946, i-a propus lui Hitler abandonarea construirii portavionului, mergînd astfel în întîmpinarea dorinţelor lui. Tunurile antiaeriene destinate vasului *Graf Zeppelin* au fost trimise în Norvegia, pentru apărarea coastei împotriva debarcărilor, anumite echipamente în Italia pentru armarea navelor *Roma* şi *Augustus*, pacheboturi transformate în portavioane. *Graf Zeppelin* căzu în inimile ruşilor, la Stettin, în timpul prăbuşirii Wehrmachtului. Nava se scufundă pe drumul de la Stettin spre Rusia.

în zorii lui 13 martie, *Tirpitz*-ul, escortat de cinci contra- torpiloare, se afla în dreptul localităţii Bodo. La orele 15,30 traversa Sklinden. Vremea era rea, iar vizibilitatea era redusă uneori la mai puţin de o milă. Totuşi, dacă atît comandantul Topp, cît şi ofiţerul cu navigaţia Bidlingmaier îşi asumau riscuri mari — cel din urmă mărturisea mai tîrziu: „A fost pentru mine un tur de forţă şi un eoşmar[i:] — m a r e a aceasta sfîrteeată, negurile acestea care coborîseră pînă la nivelul apei aveau darul să-i protejeze de toate atacurile aviaţiei şi ale submarinelor aliate: *Uredcl* n-a văzut nimic. *Junon* era cît pe ce să fie scufundat. *13 martie, orele 13,5*[45]*:*

45 Raport privind operaţiile submarinului *Junon*. Statul-major general, Serviciul istoric al marinei franceze.

Vasul se găsea la 64°26'5" latitudine nordică şi 9°52'5" longitudine estică cînd observă un trauler pe care-l zărisela orele 12,15. L-a pierdut din vedere la orele 13,35, iar *Janon* a continuat să răinînă în imersiune, ridicînd peris- copul pentru observaţie la fiecare jumătate de oră, apoi la fiecare douăzeci de minute, fără să constate nimic anormal.

Orele 16:

Poziţia 64°27'3" latitudine nordică şi 9°48'2" longitudine estică.

Orele 16,2:

în cursul unui tur de orizont e sesizată explozia a două grenade antisubmarine la aproximativ 1000 de iarzi. La periscop nu s-a observat nimic. Hidrolocatorul nu înregistrează nici un ecou. Avînd impresia că va fi atacat de un avion, comandantul Querville dispune coborîrea la 75 m. În cursul manevrei de coborîre sînt sesizate exploziile a şase grenade.

Orele 16,11:

Două grenade.

Orele 16,24:

Două grenade.

Orele 16,38:

O grenadă.

Orele 16,42:

Două grenade.

Orele 16,52':

Trei grenade la foarte mare depărtare.

Orele 17 şi 17,41:

Explozii foarte îndepărtate. Iese la suprafaţă la orele 19,55. Temperatura excepţional de coborîtă, ninsoare abundentă, mare agitată. Se constată că taximetrului de la tri- bord i-a dispărut alilada. Poziţia la orele 23: 64°39'6" latitudine nordică şi 0°31'6" longitudine estică.

în tot cursul zilei de 14 marea era atît de potrivnică, *)

încît observarea prin periscop era imposibilă la o viteză
de peste două noduri, din cauza vibraţiilor, iar *Junon* a trebuit să iasă la suprafaţă de mai multe ori. Pe 15 martie marea se linişti. Noaptea, la orele 1,23 (16 martie), motorul de la tribord a avut o pană. A fost pus din nou în funcţiune, dar, după toate semnele, se părea că nu va merge mai mult de patru zile. Cel de la babord, care funcţiona în cinci cilindri — deoarece un piston trebuise scos din funcţiune —, avea vibraţiile excesive. Considerînd că şansele de a intercepta *Tirpitz-vl* se reduseseră considerabil, Querville hotărî să părăsească serviciul de patrulă şi să se reîntoarcă la Ler- wick.

Aşadar, pioni, ture, cai şi nebuni au fost deplasaţi necontenit în acest joc inegal, germanii posedînd mult mai puţine piese pe tabla de şah. Uneori n-a lipsit mult, cîteva mile sau o singură privire a unui singur om de veghe, pentru ca, prin- tr-o manevră îndrăzneaţă, regele partidei germane să fie făcut mat.

Dar deznodămîntul nu avea să se producă acum. în ziua de 13 martie, la orele 21, *Tirpitz* intra în fiordul Trond- heim, la orele 22,8 îşi reocupa locul său la ancoră în Faetten- fjord.

La Trondheim, Birger Gronn şi Rorholt au profitat de absenţa *Tirpitz*-ului pentru a stabili contacte eu prietenii lor. Discuţii prelungite au avut loc pe înălţimile Trondheimului sau la directorul şantierelor Trondheim Mekaniske Verksted. Instalaţiile executate la Faettenfjord, îmbunătăţirile pe care germanii le aduceau zilnic demonstrau în chip evident că *Tirpitz*-ul urma să revină în acelaşi loc de staţionare.

La 11 martie, după ce a reflectat îndelung asupra planului, Rorholt propuse englezilor „Operaţia Dădaca“. împreună cu el trebuiau să participe la operaţie trei norvegieni deja călîţi — ca unii care nu erau la prima lor debarcare pe coasta norvegiană: Hugo Munthe-Kaas, Kristian Fougner, Arne Christiansen.

La Trondheim, nesiguranţa apăsa oraşul. Flesch începuse să aresteze norvegieni. Prietenos, le oferea ţigări, cafea, încercînd să le cîştige încrederea; dacă nu reuşea cu aceste procedee amabile, trecea la altele...

Rorholt află veşti despre părinţii lui, prizonieri într-un lagăr, unde se pare că Gestapoul îi uitase. în ceea ce-l priveşte, se tot gîndea cum să găsească o modalitate pentru a transmite unul din posturile de emisie acelui Hassel pe care încă nu-l cunoştea, dar despre care directorul şantierelor navale îi vorbea numai de bine.

Renunţase de mult la camera mobilată închiriată la văduva Mitlid. După diferite locuinţe, puţin sigure, s-a aciuit la nişte oameni de treabă, familia Breida. Fără nici un pic de şovăială, familia Breida l-a găzduit, ştiind prea bine cineera şi ce riscau. Într-o zi, Breida tatăl se înapoie acasă foarte agitat.

-L-am întîlnit pe pastorul Fjellbu, îi spuse el. Mi-a arătat o carte poştală care-l înfăţişează pe regele Haakon. Spunea că o are de la Odd Sorii şi Pevik. Mi-a vorbit şi de un alt agent secret venit cu ei din Anglia. Pastorul m-a privit fix şi a adăugat: „Trebuie să fie Bjorn Rorholt!“ Eu i-am spus, bineînţeles, că nu cred! dar omul este un flecar. Trebuie să părăsiţi ţara...

Rorholt îl linişti pe Breida. Odd Sorii şi Pevik erau încă în Scoţia! Omil bisericii avea vedenii!

Alarma aceasta l-a făcut pe Rorholt să înţeleagă că tre-, buie să se pună în gardă, să fie circumspect, să se ascundă cu mai multă grijă.

Din cînd în cînd se ducea în zona Agdenes şi dădea tîr- coale fortăreţei. Avea întotdeauna sub braţ o servietă, în care se aflau contracte de asigurări, cele mai multe în alb. Pe buletinul lui de identitate eliberat pe un nume fals — Ghristiansen, era menţionat, la rubrica profesiunea: agent al companiei de asigurări. Un admirabil pretext pentru plimbări!

în cursul raitelor sale la intrarea în fiord, tînărul norvegian privea adesea către mare. Ar fi vrut să-l vadă cu ochii lui pe cel pe care-l denumise „tata-mare“, revenind şi ală- turîndu-se în adîncul fiordului Faetten cu „Tovarăşii dejoacă" ai săi... Atunci ar fi transmis englezilor un mesaj al cărui conţinut îl avea — în imaginaţie — gata!

De-abla în dimineata zilei de 14 martie a fost în măsură Rorholt să le trimită englezilor informaţia: *Tirpitz-ul* şi-a reluat locul de ancorare în Faettenfjord în seara din ajun. Britanicii n-au avut confirmarea decît în 18, cînd un avion din Coastal Command a putut zbura deasupra euirasatului german. între 13 şi 18 martie vremea proastă împiedicase orice recunoaştere.„Că oamenii constituie o cei ale. rut zidurile şi nici corăbiile goale de oa- meni"
Thukydides*
Cuvlntarea lui Nieias către alenieni la Siracusa

CAPITOLUL AL VI-LEA **LA ANTRENAMENT**

Neastâmpărată, iute ca argintiii viu, mereu pusă pe ris şi pe glume, aşa arăta Eva. Fetişcana asta cu nasul în vîiit le-a dat mult ele furcă părinţilor ei, scoţieni care purtau numele de Kilpatriek. Inteligentă, dar nedisciplinată, Eva a fost eliminată din mai multe şcoli. Apoi a venit războiul, mobilizînd încet, dar sigur, toate energiile britanice. Eva n-a rezistat. Din patriotism, dar şi fiindcă o ispitea uniforma bleumarin, completată cu tricorn — căci era cochetă şi dornică să placă —, se angajă la W.R.N.S. în ţinuta aceasta Eva era îneîntătoare, şi o ştia. Dealtfel, se spunea că acest serviciu feminin al marinei a prilejuit multe căsnicii.

Casa de la Salterns în care locuia familia Kilpatriek era o clădire mare, aşezată pe ţărm. De la ferestrele camerei ei, Eva avea priveliştea luciului întins al apei, apărată dinspre larg de insula Wiglit, care, printr-im canal larg, se prelungea pînă în rada din Southampton. în timp de pace, pe acolo treceau mari pacheboturi, strălucind seara de lumini, şi imaginaţia Evei o purta în călătorii îndepărtate, la balurile de la bord... Acum toate acestea erau de domeniul trecu- [46] tului. Prin faţa ferestrelor ei alunecau vase de război cenuşii sau bălţate, în culori posomorite de camuflaj, cargouri încărcate cu mărfuri, cu trupe.

Eva Kilpatrick îşi făcea serviciul foarte aproape de casă, la Royal Naval Air Station din Lee-on-Solent: seara, cînd se întorcea de la serviciu, se aşeza la fereastră, unde se simţea şi mai atrasă acum, cînd cîmpia şi marea păreau întinerite de primăvara ce se apropia. Cîteva veliere evoluau graţios, dar Eva nu le dădea atenţie. Privirea ei se îndrepta spre nord, la gura unui rîu: Hamble River. În amonte, pe malul sting al frumosului rîu, se înălţau şantierele de construcţii navale Varley Marines.

De îndată ce se lăsa noaptea, un mic vas ciudat ieşea

46 Thukydidos. ***Războiul peloponcsioc***, Bucureşti, **Editura** ştiinţifică, 19G6, p. 642. Traducere de N.I, Barbu.

de pe Hamble River şi intra în mare. Puntea minusculă, o migdală cenuşie ce plutea pe întinsul apei, era străpunsă de o gaură; ieşeau pe acolo unul sau doi oameni care, aşezaţi pe vine pe tabla vasului, meştereau la diferite aparate, verificau capacul găurii, mult mai mică decît o gură de canal. Unul dintre ei scotea o pipă curbată, o umplea cu tutun şi o aprindea cu grijă. Cît timp se afla pe puntea navei, n-o mai lăsa din gură decît pentru a o lovi de panoul de tablă ca să scuture cenuşa, apoi şi-o punea din nou în gură, se strecura în interior prin gaura punţii şi închidea tambuchiul deasupra capului. Atunci puntea pustie a vasului dispărea sub apă. Toate acestea se petreceau în semiîntunericul nopţii. Reflexele luminoase ale apei prinse în joc cu cele ale lunii creau o atmosferă de taină, de mister... Eva era neliniştită. Dacă micul submarin nu mai iese la suprafaţă? Dacă aceşti ofiţeri — nu puteau fi decît ofiţeri — se îneacă? Bietul fumător de pipă! Uneori, cînd vasul naviga la suprafaţă/valurile măturau puntea şi navigatorii reuşeau cu greu să se ţină pe picioare.

încercarea acestui nou instrument de război era întotdeauna supravegheată de un bastiment de suprafaţă, fie o vedetă, fie o navă-atelier denumită *Present-hclp* (Ajutor de urgenţă). Ofiţerii ei urmăreau prin binoclu evoluţiile micului submarin şi îţi dădeai seama că nu se simţeau pe deplin liniştiţi decît atunci cînd copilaşul se refugia lîngă poalele mamei lui.

Eva le împărtăşea teama. După cîteva ieşiri se obişnui. Dar ce putea fi oare acest ciudat mic vas? La ce putea servi?

Eva Kilpatrick se interesă. Totul se află — chiar şi secretele cele mai bine păzite. *X-3* — aşa se numea — era un sub-marin de buzunar construit la Varley Marines, la bordul căruia se găseau trei voluntari veniţi de la Blockhouse.

într-o seară, mica ambarcaţiune trecu aproape pe sub ferestrele camerei ocupate de Eva. O fi remarcat-o oare omul cu pipa? Intenţionat o fi întreprins această manevră? Oricum, a ridicat capul, a văzut-o, şi-a scos luleaua din gură şi a zîmbit.

Intllnirea dintre Donald şi Eva a avut loc. O simplă întîmplare? Sau Eva, care, sub o înfăţişare nepăsătoare, ascundea o puternică voinţă, a dat întîmplării o mînă de ajutor? Nu se ştie.

Donald Cameron[2], „Don“, cum îi spuneau camarazii, avea douăzeci şi şase de ani. Calmul, tăcerile lui, în opoziţie cu vorbăria, întreruptă de izbucniri de rîs nervos ale Evei, erau bine cunoscute. Contrastul dintre aceste două fiinţe i-a făcut să se iubească şi i-a condus la altar. Căsătoria a avut loc la Salterns în iunie 1942.

Evei nu i-a trebuit mult pentru a înţelege că acest Quac- kie — aşa îl poreclise — ascundea multă bunătate şi curaj sub o aparenţă de răceală izvorîtă dintr-o mare timiditate şi din greutatea de a da glas sentimentelor pe care poate numai ea — în toată lumea asta — era în stare să o învingă.

înainte de război Cameron navigase pe vasele marinei comerciale; străbătînd mările în lung şi-n lat, căpătase o bogată experienţă. în 1939 a intrat în serviciul marinei militare şi prima lui îmbarcare a fost un transport care a mers pînă la Kattegat. în martie 1941 îl găsim la bordul lui *Stur- geon*, un submarin unde l-a avut ca prim-locotenent pe Wil- liam Meeke. Acest Meeke, care apreciase calităţile lui Don, i-a propus să facă parte din echipajul lui *midget submarine*[3] *X-3,* căruia îi făcea primele verificări în Southampton Water.

Inginerul-mecanic al ambarcaţiunii, Richardson, provenit şi el din echipajele unor mari submarine, era mai specializat în explozivi şi mine. Meeke, Richardson şi Cameron se înţele-

2 Comandorul Donald Cameron a murit la spitalul maritim din Gosport la 10 aprilie 1961, în vîrstă de patruzeci şi cinci de ani.

I

I

Submarin miniaturizat. De acum înainte îi vom spâne *X.* Acest prototip a primit numărul 3*; X-l* a fost cîndva un mare submarin, armat la turelă cu două tunuri, *X-2* era numele unui bastiment inamic capturat.gemi bine şi oricare dintre ei putea trece fără greutate de îa timonă la diesel, de la motorul electric ia periscop.

X-3-, lansat duminică 15 martie 1942, la orele 23, de către Varley Marines Ltd., se afla pe şantier de trei ani. Treptat, *X-3* suferise diferite transformări şi îmbimătăţiri, aduse de comandorul Cromweil Varley, D.S.O., R.N.[4]

Cu două luni înainte amiralul sir Max Horton venise să inspecteze şantierele şi să cerceteze în amănunt cum înaintează construirea submarinului de buzunar. Cînd *X-3* a fost lansat la apă, el era de faţă. De îndată, mica navă, complet echipată, în afară de cele două încărcături explozive, laterale a ajuns, prin propriile-i mijloace, la postul ei, un fel de navă prevăzută cu două coci, printre care s-a strecurat. Acest catamaran fusese construit anume pentru a putea repara micul submarin fără a-l expune unor* priviri indiscrete.

X-3 avea aproximativ 16 m lungime, diametrul maxim al cocii interioare nu depăşea 1,65 m; elicea, cîrma de direcţie şi stabilizatorul reduceau lungimea utilă la 11,50 m. înălţimea disponibilă în postul central de control era de 1,55 m, nici măcar înălţimea unui om de talie mijlocie.

La pro vă se găsea timoneria cu aparatele de direcţie, de adîncime, de control şi periscopul[5]. în continuare se găsea un sas, cunoscut sub numele de *Wet and Dry* (prescurtat *W and D).* Piesa aceasta „umedă **şi** uscată[44] era un fel de butoi metalic cu trei deschideri, care putea fi închis ermetic. Două dintre ele răspundeau în submarin, una în partea din faţă, cealaltă înspre spate. A treia, un tambuehi, se deschidea spre punte. Un om-broască putea să se închidă în *W and D*. Sasul se umplea cu apă. Cînd presiunea interioară ajungea să fie egală cu cea exterioară, scufundătorul deschidea tambuchiul şi ieşea din submarin. Se ducea să taie — cu ajutorul foarfecelor eu aer comprimat — ochiurile plasei de oţel care apărau nava ee avea să fie atacată, pentru a permite trecerea submarinului prin spărtura făcută în plasă. La

3 Distinguished Service Order, Eoyal Navy —ₓOrdinul pentru merite în serviciul marinei regale. — *Nota trad.*

4 Trei deschizături mici, un fel de ferestre prevăzute cu două geamuri groase, una de fiecare flanc, și a treia, orizontală, pe partea superioară, trebuiau să dea posibilitatea de a se vedea coca obiectivului, mai bine zis umbra acesteia, în cazul cînd se defecta periscopul folosit în imer- siune.

SGnevoie, scufundătorul degaja elicea submarinului prinsă ia plasă. După ce-şi termina treaba, omul se înapoia în *W and D* şi închidea tambuchiuL Un sistem de pompe golea sasul, om u l-broască deschidea uşile din interior şi revenea alături de camarazii lui.

W and D a fost inventat şi perfecţionat de sir Robert Davis, specialist de renume mondial în domeniul scufundărilor.

Nici o torpilă nu se găsea la bordul lui *X-3*, care dealtfel nu dispunea de tuburi lanstorpile. Nu avea mitraliere şi, cu atît mai puţin, tunuri. *X-3* era un puitor de mine de un fel deosebit: era ca un măgar ce ar fi purtat, aii maţi de o parte şi de alta a spinării, doi saci enormi, care, luaţi la un loc, aveau aproape acelaşi volum cu al corpului său. *X-3* transporta o încărcătură explozivă la babord şi alta la tribord, conţinînd fiecare cîte două tone de trotil; încărcăturile, care, pentru a nu-i reduce viteza, luaseră forma alungită a submarinului, puteau fi desprinse dinăuntru, explozia fiind comandată printr-un mecanism de ceasornic. Toată greutatea consta în a le pune sub coca obiectivului!

Sistemul de propulsie al submarinului *X-3* era acelaşi cu al oricărui alt submarin: motor diesel la suprafaţă, motor electric alimentat de la baterii în imersiune. Viteza la suprafaţă era între 6 şi 7 noduri, sub apă 4 noduri şi ceva.

Pentru a nu trezi bănuielile inamicului, primele două încărcături experimentale au explodat în larg, în dreptul localităţii ltcheuor, din Sussex, departe de *X-3*, care îşi continua antrenamentul. Experienţele au fost urmărite de *Present-help*, comandat de locotenentul George Washington. Bastimentul acesta avea să devină curînd o navă-anexă a ambarcaţiunii *X-3,* spre a o urma, a o repara, a o adăposti şi a-i hrăni echipajul.

A doua zi după lansare, în seara zilei de 16 martie 1942, *X-3* coborî pe Hainble River şi îşi începu probele.

în timpul acesta, voluntarii pentru „operaţii primejdioase[14] continuau să sosească la Fort Blockhouse, unde Sladen proceda la o selecţie riguroasă. Fără a face prea multe precizări, le dădea destule lămuriri pentru ca să înţeleagă ce se aşteaptă de la ei. După aceea puteau, dacă voiau, să renunţe şi sa fie puşi îa dispoziţia serviciului general. Niciodată vreunul dintre ei n-a făcut uz de această posibilitate ce ii se oferea.Amiralitatea pregătea în secret două operaţii foarte deosebite între ele, cea care urma să fie realizată cu torpile ghidate[47] şi cea cu submarine *X.*

Fell şi Sladen alegeau printre voluntari oameni pentru cele două feluri de operaţii. Calităţile cerute nu erau aceleaşi, şi antrenamentul, asemănător la început, ulterior se diferenţia. Nici una dintre grupe nu trebuia să cunoască activitatea celeilalte şi, după primele contacte avute la început la Fort Blockhouse, voluntarii erau despărţiţi[48].

În perioada aceea, cei mai mulţi voluntari erau destinaţi torpilelor ghidate.

în cursul lunii februarie, la Varley Marines a fost un du-te- vino al ofiţerilor superiori, fiecare propunînd pentru *X-3* diferite îmbunătăţiri şi instalarea unor noi instrumente de control. Dar interiorul vasului era deja ticsit, şi cei trei- patru oameni care se strecurau înăuntru trebuiau să se ghe- muiaseă, să se încastreze între toate aceste materiale necesare, nemaifiind chip să se clintească. Cel mai vitregit era ofiţerul în sarcina căruia intrau motoarele din spate. El trebuia să se strecoare între diesel şi compresoare şi să rămînă acolo fără să mai poată face vreo mişcare.

47 Aşa cum se va vedea mai tîrziu în „Operaţia Title“, aceste torpile ghidate, un soi de torpile umane, trebuiau transportate de către un vas în apropierea bastimentului inamic, unde urmau să fie lansate la apă. puse în mişcare prin electricitate, torpilele ghidate trebuiau să înainteze Pe sub apă pînă la coca vasului, pe care încărcătura explozivă era fixată cu ajutorul unor magneţi. Un mecanism de ceasornic declanşa cu întîrziere explozia.

48 După ce părăseau Fort Blockhouse, echipajele nu mai aveau să se întîlnească niciodată, fiind trimise la baze diferite: H.H.Z. (Loch Cairnbawn), H.ILX. (Loch Corril), Varbel. O singură dată, în mai 1943, cînd locotenentul David Locke *(X-7)* s-a înecat în timp ce tăia plasa de la Loch Striven, Terry-Lloyd şi Philip au fost trimişi la H.H.Z. să recruteze printre conducătorii torpilelor ghidate cîţiva oameni pentru sumbarinele *X.*

Echipajele lui *X-3* constatară curînd existenţa unor grave inconveniente: apa se prelingea pretutindeni, iar în interior umiditatea era mare. Existau două periscoape, dintre care unul fix, special pentru noapte. Adeseori, sistemul de ridicare a periscopului de atac se bloca. Uneori apa se infiltra în sistemul optic şi era cu neputinţă să mai distingi ceva. Echipajul lui *X-3* se străduia să-l repare singur[49].După prima echipă, formată din Donald Cameron, „Wiily“ Meeke şi Richardson, a urmat a doua, din patru ofiţeri: John Lorimer, John Terry-Lloyd, David Locke şi Powel, precum şi din cei doi E.R.A.[9] „Nigger[44] Goddard şi Pomeroy. În iulie au venit nouă ofiţeri, Thomas, Matthews, Henty-Creer, Wilson, Crossman, Ball, Barr, Weston şi Philip, însoţiţi de ingineri-mecanici, printre care erau Morti- boys, Whitley şi doi membri ai Rezistenţei franceze, Dennis şi Glenson[10]. O a patra echipă, formată din 15 ofiţeri şi ingineri-mecanici, a sosit în august. Printre aceştia se aflau ofiţerii Godfrey Place, Martin, Brooks, McFarlane, Hudspeth, Shean, Marsden. Englezii şi scoţienii erau cei mai numeroşi. La sfîrşitul anului 1942, „străinătatea[46] era reprezentată de 5 australieni, 3 sud-africani, 3 irlandezi şi 2 francezi.

Toţi aceşti voluntari veniţi din lumea largă pentru a apăra bătrîna Anglie aveau să formeze în cele din urmă nişte echipe de prima mînă, sudate atît în antrenamentul de zi cu zi, cît şi la distracţii.

Dar, din păcate, din aceste submarine exista doar un singur exemplar şi, cu toate că la început voluntarii veniţi la Fort Blockhouse n-au fost în număr prea mare, ru puteau fi antrenaţi toţi împreună pe acest prototip. Unii au fost trimişi la Rothesay să facă stagii scurte pe marile submarine. Meeke plecă în misiune la Barrow-on-Furness, la atelierele Wickers-Armstrong, unde se construiau submarinele *X.*

Sir Max Ilorton, ştiind cît de nerăbdător era Winston Churchill să vadă submarinele de buzunar pregătite să-l atace pe *Tirpitz*, forţă experienţele la maximum. Păstrînd cel mai desăvîrşit secret în ceea ce priveşte scopurile urmărite de Amiralitate, sir Max punea la punct, împreună cu serviciile secrete britanice şi cu Rezistenţa norvegiană, o operaţie preliminară care purta numele „Title[44]. Agenţii serviciului de spionaj se deplasau la Trondheim şi Stock- holm, din Suedia în

---

49 Acesta a fost defectul principal al submarinelor *X*. Englezii nu au reuşit să-l remedieze sau poate l-au subapreciat. Aşa cum se va vedea, în cursul traversării Mării Norvegiei, înainte de a ataca vasul *Tirpitz*,

Anglia, apoi se întorceau în Norvegia. Dacă această operație, prevăzută a fi efectuată cu torpile și chiar în timpul atacului, avariile provocate de pătrunderea apei și de umiditate au fost atît de grave, s-au repetat de atîtea ori, încît erau cît pe ce să compromită „Operația Source".

9 E.R.A. — Engine-Room-Artificer — inginer-mecanic. — *Notatrad.*

Dennis şi Glenson sînt nume de împrumut. Dennis, originar din Marsilia, avea să debarce ulterior în apropierea oraşului său natal, în urma unei dispoziţii a serviciilor secrete britanice.ghidate deservite de oameni-broască, nu avea să dea rezultatele scontate, micile submarine *X* urmau să intre în scenă. Iar dacă, printr-un noroc nesperat, „Operaţia Title[u] reuşea, *X-erafts*[11] urmau să servească altor scopuri, căci războiul era departe de a se termina...

Cînd a venit la Varley Marines, John Lorimer, şi el fumător de pipă, după ce l-a ascultat pe Cameron, s-a uitat la *X-3* şi nu s-a putut abţine să nu remarce: ,.E într-adevăr un submarin minuscul! De neînchipuit... să poată spera cineva că va traversa Marea Nordului!“

Iar cînd se deschise panoul şi voluminosul Lorimer aruncă pentru prima oară o privire în interior, îşi exprimă îndoiala că va putea rezista acolo vreodată.

A doua zi Lorimer făcea prima sa ieşire la bordul lui *X-3,* care era remorcat pentru a se verifica rezistenţa parî- melor de cînepă.

în mai 1942, la nici două luni de la lansare, *X-3,* remorcat de ***Present-help***, a fost lansat în largul portului Portland. La periscop era Meeke, Cameron controla la curmă sistemul de pompe, iar la timonă se afla Riehardson. Pentru a asigura reperarea submarinului în caz de accident, un balon- geamandură, legat cu o pari-mă de coca lui *X-3,* plutea la suprafaţă, tîrît de submarinul în imersiune. în faţa peninsulei Portland s~au făcut mai multe experienţe, submarinul a străbătut baraje de plasă, pe care în prealabil le-a tăiat cu foarfecele, apoi şi-a desprins minele sub nişte obiective fictive...

După aceste exerciţii *X-3* se înapoie la Hamble River. Nu pentru multă vreme. La 26 august, în casa cea mare de pe malul răului, Don îşi luă rămas bun de la Eva. Ea i-a promis că va veni la el pentru a sta împreună cit mai mult cu putinţă, pînă în ziua cînd el va pleca în acea faimoasă misiune periculoasă, cea din care, fără-îndoială, nimeni nu se mai întoarce.

Prima etapă era la gura rîului Clyde, în Scoţia. Mai intii s-au ocupat de transferul submarinului. *Present-help* l-a escortat pînă la docurile din Southampton, unde a fost încărcat într-un vagon special amenajat. Camuflat sub prelate, *X-3* luă drumul Scoţiei. Urma să se regăsească în elementul lui, marea, la Faslane, un mic port la capătul riu- lui Clyde, în apropiere de Glasgow. În faţa lui Meeke, Ca-meron, Riehardsen şi Lorimer, veniţi cu citeva zile înainte, o imensă macara ridică încet mica navă şi o aşeză pe apă.

Antrenamentul fu reluat imediat în apropiere de Rothesay, în Loch Striven. Oamenii au fost cazaţi la Port Ban- natync, în hotelul *Kyles Hydro*, o mare clădire dreptunghiulară cu trei etaje, construită din piatra cenuşie a regiunii. Apa care curgea în numeroasele cade, instalate în caturile de jos ale hotelului, avea proprietăţi curative, şi în timp de pace reumaticii veneau aici să facă băi. De la ferestrele hotelului se vedeau, la poalele colinei, Port Bannatyne, un mic sat de pescari, şi Loch Striven. De multe ori, oamenii de pe X-3, cînd se întorceau noaptea anchilozaţi din cauza vremii proaste şi a oboselii ce le încovoia umerii, după imersiunile efectuate în Loch, aveau să blesteme drumul acesta abrupt, care străbătea un teren bolovănos.

Hotelul rechiziţionat a fost botezat *Vorbei*[12]. Citeva membre ale serviciului feminin, care lucrau la cifru, la telefon sau erau stenodactilografe, populau birourile, aducînd puţină gingăşie şi calm în această ambianţă masculină. Ele pregăteau şi serveau la popotă ceaiul de la orele 5. Dacă n-ar fi fost uniformele şi subiectele conversaţiilor — se vorbea despre remorcaj, imersiune, materiale —uneori în acest salon, ale cărui ferestre largi dădeau spre mare, te-ai fi crezut în timp de pace. În rîndurile personalului feminin erau şi trei ofiţeri, domnişoarele Moncreiffe, Ruth Barham şi o brunetă înaltă cu ochii de un verde-cenuşiu şi un nas cam cîrn, Althea Tickler. Această domnişoară, fiind cam împrăştiată şi distrată, era pusă uneori în situaţii ridicole, absurde, de care ea făcea haz prima; rîsul ei în cascade, care răsuna în camera de gardă, cucerea simpatia generală. Repartizată la „cifru“, Althea Tickler, al treilea ofiţer al formaţiei, nu refuza niciodată să dea cuiva întîietate sau să înlocuiască o camaradă. Toată lumea la *Vorbei* o iubea.

în cursul primelor luni, *Vorbei* se afla sub ordinele dinamicului comandor D.C. Ingram, înlocuit ulterior de „Wil lie“ Banks, comandantul lui *Bonaventure*, cu care

venise aici. Ofiţerul acesta ştia să îmbine farmecul personal cu autoritatea, fiind ajutat în această direcţie de soţia lui, încîntătoarea Audrey. Animatorul era loeotenent-comandorul „Boy“ Brown, care mai tîrziu avea să se ocupe pe *Bonaventure* de distrac

Denumirea Yarbel era o combinaţie între numele comandorilor Varley şi Bell.ţiile echipajelor, organizînd o emisiune specială de radio „Radio Angostura".

Dintre locotenenţi, o figură simpatică era Peter Philip, originar din Africa de sud. Cam bondoc, cu nasul coroiat, Peter Philip se remarcă foarte curînd prin serviabilitatea lui, prin precizia, dîrzenia şi rezistenţa fizică vădite în cursul antrenamentelor. înainte de război, copiii de la Cap îl cunoşteau sub numele de „Unchiul Peţer", nume sub care putea fi ascultat atunci la emisiunile pentru cei mici.

Bineînţeles că între marinari şi corpul W.R.N.S. s-au ţesut unele idile mai mult sau mai puţin serioash, soldate uneori prin căsătorii. Nici unul dintre aceşti bărbaţi nu va putea uita Coding Office[13], deschis ziua şi noaptea. Cînd se întorceau după o zi grea de antrenament pe mare, cu ochii năclăiţi de sare, cu degetele înţepenite, cu hainele şiroind de apă, găseau fata de serviciu din corpul W.R.N.S. aşezată la masa ei de lucru şi întotdeauna cu o ceaşcă de ceai fierbinte pregătită pentru ei. Schimbau cîteva glume..., rideau, şi apoi bărbaţii, extenuaţi, urcau în camerele lor şi adormeau cum puneau capul pe pernă. Pavilionul de vînă- toare rechiziţionat al familiei Geddes, situat la capătul peninsulei, la poalele unei coline înverzite, unde păşteau vacile şi ciuguleau iarba găinile, a fost botezat *Varbel II.* Aici disciplina era ceva mai relaxată decît la *Varbel I.* Seara, în faţa unui foc de buşteni, sorbindu-şi cănile de bere, ascultau poveştile marinăreşti ale comandorului „Tissy[a] Bell[14]. Adeseori *Varbel II* răsuna de rîsete.

Într-o zi sosi la *Varbel* un locotenent mic de stat, slab, cu părul negru lins, periat cu grijă, despărţit la mijloc de o cărare; nu avea mai mult de douăzeci şi doi de ani şi era cel mai tînăr din toată ceata. Elev al Şcolii navale de la treisprezece ani, acum, în pofida aerului său timid, era în posesia decoraţiei D.S.C.[15] şi a Crucii Poloniei pentru merit, obţinute în urma faptelor săvîrşite în februarie 1942 la bordul submarinului polonez *Sokol.* Acesta era locotenentul God- frey Place. Lui i s-a încredinţat comanda lui *X-4,* al doilea submarin de antrenament sosit la Port Bannatyne; coechipierii erau locotenentul Thomas şi E.R.A. Whitley. Cu

12 Biroul codurilor. — *Nota trad.*

13 Scriitor pe care cititorii îl cunosc sub pseudonimul Ian Scott.

14 Distingued Service Cross.

saumorul lui sec, cu ironia, cu poznele lui uneori, no întîrzie să se facă remarcat. Şefii îi apreciau munca neprecupeţită, spiritul de observaţie, voinţa; camarazii — umorul, amabilitatea şi chiar un fel de nepăsare simpatică ce mergea pînă la o totală indiferenţă faţă de tot ce era aspect vestimentar. La *Varbel*, Godfrey o descoperi pe Althea Tickler...

Curînd, Loch Striven, apele de la Inehmarnock, la nord de insula Aran, fură străbătute de vedete, de cîteva *Pre- sent-help*, de X-3, apoi de un al doilea submarin de încercare, *X-4.* Toată lumea era nerăbdătoare să vadă sosind celelalte submarine, cele adevărate, de luptă.

O navă mare, solidă, avînd o formă greoaie, cu un coş înfipt la mijloc, două punţi ce erau protejate de un bastin- gaj înalt şi deasupra cărora se înălţau bigi puternice, ancoră în faţa *V arbel-ului.*

Bonaventure de la Clan Co a fost construit pentru transportul locomotivelor; „ Jumbo[44], biga lui principală, ie putea ridica şi aşeza pe bord sau descărca pe chei. Submarinele *X* luară locul locomotivelor.

„Willie[44] Bank, care primise misiunea să organizeze a „12-a flotilă de submarine[44], alcătuită din unităţi de tip A, avea toată autoritatea asupra vasului *Bonaventure* atîta timp cît era ancorat în serviciul submarinelor.

Vasul *Bonaventure* avea cabine, instalaţie de băi şi, mai ales, un careu în care se servea o bere straşnică. După zile şi nopţi petrecute pe mare, pe orice vreme, şi fără să guste o picătură de alcool, *Bonaventure* constituia pentru echipaje un loc de jelaxare, şi chiar de desfătări. Seara îşi schimbau hainele, pentru a merge la masă. Whisky înainte de masă, sherry la supă, cîteodată vin, după desert lichioruri şi coniacuri. Era o viaţă frumoasă.

„Willie[44] Bank venea adeseori să ţină tovărăşie echipajelor; conversaţia lui era simplă şi plină de umor. La *Varbel* umorul acesta deveni celebru. Adeseori oamenii rîdeau şi cîntau. Dar toţi erau obsedaţi de acelaşi gînd. Cînd vor fi gata de atac? Care va fi obiectivul? Atunci pe chipurile lor tinere se aşternea o umbră, şi partidele de pocher se între- rupeau. Ca să uite, beau ceva mai mult, rîdeau mai tare, cîntau cît îi ţinea gura nişte cîntece care l-ar fi făcut sa roşească şi pe unul din garda călare. La *Varbel* //, pe *Bona- venture* sau chiar la *Varbel I* nu o dată corurile au intonat„Casey Jones“, „You canH go to Heaven“, „She’s a Tid- dley Ship[i;] şi „Green Grow the Rushes-0“[16].

în septembrie, Eva Cameron, care obţinuse un concediu, a sosit la Port Bannatyne. Şi~a găsit locuinţă într-o cameră modestă, în casa paznicilor de vînătoare ai domeniului Ged- des. Tînăra femeie, foarte tulburată de speranţa că va avea im copil, îşi împărţea timpul între vizite la W.R.N.S., unde se împrieteni curînd cu Althea, şi lungi plimbări solitare de-a lungul ţărmului. Aşa cum făcea şi pe malul lui Harnble River, urmărea şi aici evoluţia micilor submarine, gîndin- du-se la vremea rea, la frigul care va veni odată cu sfîrşitul verii; seara era din nou împreună cu Cameron.

Exerciţiile continuau fără incidente. Dar, într-o după- amiază de început de noiembrie, în timp ce Cameron ere liber, iar comanda lui *X-3* o avea John Lorimer, care ieşise să antreneze doi sublocotenenţi, Gay şi Laites, pe dunga lui *Present-help* se ridică deodată pavilionul „Tripper“, ceea ce însemna: „Semnal de naufragiul

Un naufragiu! Nu putea să fie vorba decît de *X-3* cu Lorimer, Gay şi Laites la bord... Din păcate, cei de la *Varbel* nu puteau face altceva decît să spere. *Present-help* urmărea cu microfoanele dirijate spre mare şi motoarele oprite pentru a auzi mai bine dacă *X-3,* pe care l-au văzut cum se ducea direct la fund, îşi manifesta prezenţa prin vreun semnal... Minutele treceau greu. La *Varbel* orice activitate a fost întreruptă. Nava de salvare *Tedworth*, bine echipată, cu oameni-broască experimentaţi, a fost pusă în stare de alarmă.

După patruzeci de minute nesfîrşite, oamenii de veghe de pe puntea lui *Present-help* văd un om ieşind din apă. Era Gay, îmbrăcat în costumul lui W.S.E.A.

Imediat după el apăru şi Laites, fără aparatura de scufundare. Era sleit, aproape leşinat. În timp ce cei doi erau ridicaţi la bord, ieşi îa suprafaţă şi John Lorimer, complet echipat.

La orele 23, pe suprafaţa lui Loch Striven apăru şi *X-3*[17].

15 Titlurile cîntecelor, în afara de primul, care este nume propriu, sînt: „Nu poţi merge în rai“, „Ea este o mică navu“ şi „Oh! Cum mai creşte trestia verde“. — *Nota tra/L*

În iniei.1 valva orifieiului de aerisire nu se închisese în cursul manevrei de imersiune, apa pătrunsese în submarin, care s-a scufundai, înclinîndu-se cu 85°. La o adîncime de 35 m, Lorimer a aşteptat pînă cînd submarinul s-a umplut cu apă şi atunci a deschis tambuehiul şi a ieşit cu oamenii săi.Eve Cameron, impresionată de accident şi înfiorată la griului că şi Cameron s-ar fi putut afla pe vas, timp de oiţe va zile abia dacă a mai scos un cuviiit.

X-S, care nu mai era în stare să se scufunde, toată aparatura urrnînd a fi demontată şi revizuită, fu expediat cu trenul la Portsmoiith, pentru a fi reparat. Întrucît speranţele Evei Cameron că va deveni mamă fură confirmate, se înapoie îa Lee-on-Solant. Atmosfera familială, calmul erau preferabile nervozităţii de la *Varbel*, spaimei de a vedea minusculul vas zgîîtiit de hulă, scufundîndu-se şi dispărînd.

Într-o noapte de decembrie se petrecu prima dramă, în seara aceea fusese o vreme furtunoasă şi *X-4* ieşise în prima lui probă de noapte. Sub comanda lui Godfrey Piace, la bord se aflau Whitley şi velşul Morgan Tliomas, un bărbat scund şi îndesat, plin de viaţă.

X-4 naviga la suprafaţă, îar puntea îi era măturată de valuri puternice, care uneori o acopereau complet. Morgan, asurnîn- du-şi riscurile, vru să asigure veghea. Deschise tambuchiul compartimentului *W and D* şi, în timp ce ieşise în afară pînă îa jumătatea trupului, un vai uriaş se sparse, hiîndu-l cu el. *W and 1)* nu mai era deeît o putină din care se revărsa apă şi spumă. Morgan Tliomas dispăruse. *X-4,* caro îşi pierduse echilibrul, nu se scufundă, dar luă o poziţie verticală. Place era În fală, Whitley în partea din spate, între ei *W arul D* plin de apă, uşile închise împiedicau orice comunicare. Place nu-şi pierdu cumpătul. Aşteptă două ore -nesfîrşite fără să ştie ce s-a întîmplat şi ce soartă au avut Tliomas şi Whitley. în sfîrşit, auzi cum nişte oameni loveau în cocă, sesiză zgomotul produs de frecarea cablurilor de ridicare, încordarea acestora, deplasarea lentă a vasului. Alarmat de faptul că *X-4* nu fusese prezent la întîlnire, *Present-help* Ta căutat şi l-a găsit; acum îl ridica, îî aducea la suprafaţă. Place şi Whitley au fost salvaţi, Morgan Tliomas dispăruse. Era primul accident mortal; la *Varbel*, ştirea despre această dramă a produs un şoc puternic! Lui Peter Philip, bun prieten eu velşul, zile de-a rîndul nu Ta auzit nimeni glasul.

Din fiecare accident — au mai fost şi altele, fără consecinţe fatale — se trăgeau învăţăminte. Locotenentul Hezlefc dădu dispoziţie să se monteze pe

punte o bară de siguranţă de care se puteau agăţa cirul era vreme rea. Sistemul de închidere a (ambuchiului a fost plasat în interior la postul central. Au fost aduse îmbunătăţiri şi aerisirii. Chiar clnd naviga la suprafaţă şi hula era normală, submarinul lua apă, din care cauză erau obligaţi să închidă tambuchiul. Tubul de aerisire slujea la reîmprospătarea aerului viciat din submarin. Curînd a fost folosit şi în alte scopuri; omul care stătea în picioare pe punte putea — ţinîndu-l cu amîndouă mîinile — să-şi menţină echilibrul şi totodată să-l utilizeze ca portavoce, pentru a comunica cu interiorul vasului.

Toate aceste îmbunătăţiri au fost aduse şi submarinelor de tipul *X*, aflate în construcţie la Barrow-în-Furness. „Willy" Meek, care fusese detaşat la aceste ateliere, făcea adeseori naveta între *Vorbei şi* Barrow-în-Furness. Dădea explicaţii, examina planurile, urmărea lucrările.

în orăşelul Barrow-în-Furness, la Vickers Armstrong, se construiau în cea mai mare taină submarinele de tipul *X*. în atelierele spaţioase, încetul cu încetul, coca se înălţa, luînd forma necesară, în timp ce în apropierea clădirii se strîngeau echipament şi instalaţii. D-l Johnston, directorul, providenţa echipajelor care veneau să urmărească construirea vaselor destinate lor, asculta cu răbdare sugestiile, făcînd concesii în privinţa adăugirii unui dulap suplimentar sau acceptînd să modifice cu' cîţiVa centimetri Înălţimea mesei pentru hărţi. Uneori ii invita la el la masă, Peter Philip şi unsprezece dintre camarazii lui aveau să păstreze o amintire de neuitat despre un anumit Crăciun la care, în pofida restricţiilor, s-au ospătat cu gîscă, curcan şi budincă de Crăciun, stropite cu vin şi chiar cu şampanie. La ora două dimineaţa zeul protector al marinei a trimis, din fericire, un taxi încăpător în faţa casei d-lui Johnston. Strigăte! Exclamaţii! Rî- sete! Cei doisprezece marinari s-au înghesuit cu toţii înăuntru, ca într-un *X-craft.* Aşa au fost aduşi înapoi la anexa lui V.P.H., *Victoria Park Hotel*, care la miezul nopţii îşi închidea porţile. N-avea nici o importanţă! S-au căţărat, ca' pe un catarg, pe un burlan care cobora în dreptul sălii de baie. Apoi n-a mai fost nevoie decît să deschidă fereastra glisantă. Multe le-a mai fost dat să vadă celor de la V.P.H. cu cheflii aceştia. Oare nu i-a trecut într-o zi prin cap locotenentului Terry Lloyd să-i înveţe *crap-shooting*[18] pe un distins colonel din armata Indiei şi pe două fete bătrîne, punîndu-i să se tîrască pe burtă prin holul hotelului?

în posomoritul Barrow-în-Furness, bîntuit de vînturi,

înceţoşat, umed şi înnegrit de fum, echipajele se amuzau cum puteau, ducîndu-se cînd la circiumă, cînd la cinema sau la sala de dans.

*[8] Joc de noroc cu zaruri. — *Nota trad.*

Dimineaţa se întîlneau din nou eu toţii la Viekers Arm- strong, unde cercetau un prototip din lemn sau cereau explicaţii desenatorilor şi maiştrilor. Urmăreau cele mai mici amănunte în construirea vasului *lor*, a aceluia care îi va duce poate spre inamic, şi începeau să-l îndrăgească.

Pentru Godfrey, Peter, Henty, Don şi toată această bandă veselă se punea o problemă importantă. Ce nume să le dea submarinelor lor? Nu putea fi vorba ca nave atît de mici să fie botezate de Amiralitate... Să îngăduie ca vasele lor să traverseze marea, să se scufunde şi să lupte sub denumirea de *X-5, 6, 7* li se părea un lucru împotriva firii, liotă- rîră să le pună ei nume, să le boteze. Bine, dar ce nume? Numele de oraşe, de flori, de plante, de păsări, de peşti, de eroi, de amirali au fost luate toate, cel puţin aşa se părea, de navele precedente. Au dezbătut îndelung problema aceasta serioasă în faţa unor pahare cu gin. La submarinele mari, prima literă a numelui lor — *Trident*, *Thrasher*, *Truculent, Sea- nymph*, *Sceptre*, *Syrtis* — indica tipul şi seria.

— De ce să nu procedăm şi noi aşa cu *X-crafts* ale noastre? spuse Philip.

— Prima literă, bineînţeles, trebuie să fie *X,* sugeră Ca- meron, fără să-şi scoată pipa dintre dinţi.

— De acord, dar avem nevoie de nişte nume nostime, neobişnuite.

— Pentru submarinul meu vreau numele unui animal din patrie, spuse australianul Henty-Creer.

— Dacă fiecare o să aibă asemenea pretenţii, bombăni Place...

— Numele submarinului meu va fi *Platypus* („Ornito- rinc"), i-o tăie scurt Ilenty-Creer, care de multă vreme se gîndise la această problemă.

Urmă un concert de exclamaţii!

—- Ce pasăre rară mai este şi asta?

— Are înotătoare?

— E o insectă coleopteră?

— O moluscă gasteropodă?

— Este un mamifer care trăieşte în Australia în apele rturilor, unde îşi depune ouăle, explică Ilenty-Creer.

Toţi deschiseră ochii mari. Şi ce-i cu asta?

— Ei bine! *Platypus* va transporta nişte ouă uriaşe şi le va depune sub bastimentul inamic... Acolo vor ieşi

dîhtr-o dată din găoace bubuind. E limpede.

Da, şi tu ai să le cloceşti...Godfrey Place a fost de părere că litera P nu-i rea deloc... Poate pentru că numele lui începea cu P!

-- Trebuie să găseşti un peşte mîndru, delicat, al cărui nume să înceapă cu un P, spuse Cameron.

Zadarnic au căutat.

Lui Philip, sud-africanul de la radio, i-a venit o idee:

— Mîine ne întâlnim la biblioteca oraşului. O să căutăm în dicţionar.

A dona zi s-au întîlnit cu toţii în sala dc lectură a bibliotecii din Barrow-în-Furness. Tulburînd calmul acestui lăcaş de meditaţie al acelor locuri, au început să discute mai iutii în şoaptă.

— Dinichthys... iată un animal pe care nu-î întîlneşti la tot pasul, zise Place. Al meu este! şi o să-i pun înainte litera P: *Pdinichthys.* Savanţii vor căuta mult şi bine să descopere ce animal preistoric este ăsta.

— Al meu se va numi *Excalibur*, după numele săbiei regelui Arthur... Litera *X* este a doua, dar totuşi nu lipseşte, spuse Iludspeth.

— Pe al meu îl va chema *Piker* („Ştiucă"), declară Cameron, cu accentul său scoţian.

Au părăsit biblioteca din Barrow-în-Furness şi s-au înapoiat pe şantier, nu fără a face o escală la o circiumă, ca să sărbătorească botezul.

Stagiul la Vickers Armsirong dura între cinci şi şase săp- tămîni, timpul necesar pentru a monta motoarele în interiorul navei şi diferitele echipamente.

Prima serie de 6 submarine de luptă, destinate atacării vasului *Tirpitz* — de la *X-5* pînă la *X-10* —, deşi de aceleaşi dimensiuni cu *X-o* şi *X-4,* au suferit modificări importante. În faţă se găsea compartimentul bateriilor, urma *W and D,* apoi postul central, în sfîrşit, compartimentul motoarelor.

în felul acesta interiorul era organizat asemenea marilor submarine. S-au adus atîtea instrumente şi aparate, într-un spaţiu vital atît de redus, încit echipajul avea senzaţia că trăieşte într-o debara sau în vreo chiţimie de sub o scară. X-d, X-6', *X-7* au fost livrate unul după altul [50]. Fiecare comandant îşi însoţea vasul „său" de la Barrow-în-Furness la Faslane. Îşi invita prietenii, în măsura în care serviciul acestora o îngăduia, să asiste la ceremonia lansării.

50 *X-5* a fost lansat la Faslane la 31 decembrie 1942; *X-O,* la 11 ianuarie 1943; *X-7* la scurt timp după aceea.

Expediţia începea de Ia Vîckers Armstrong. Poarta cea mare se închidea în urma locomotivei, care trăgea im vagon- platformă şi unul de călători, de îndată ce aceasta intra pe linia ferată de garaj.

Submarinul era arimat pe platformă şi acoperit cu o prelată, pentru a-l feri de privirile indiscrete. Echipajul se urca în vagon. Apoi, încet, convoiul pornea în noapte, oprindu-se adeseori în staţii pentru a fi garat, după care îşi continua călătoria. În zori au ajuns 3a Faslane. După o scurtă oprire, îneet-încet, pufăind, scuipând, şuierînd, locomotiva şi suită ei pătrundeau în port; locul unde submarinul urma să fie lansat la apă era păzit de marinari.

Sosirea lui *X-7* a rămas de pomină printre echipajele submarinelor britanice.

Pe chei, la o oarecare depărtare de ofiţerii care-l aşteptau pe *X-7,* stătea o tînără în uniforma W.R.N.S. Debarcase dintr-un trauler venit de la Rot.hesay, care urma să-l escorteze pe *X-7* pînă la Port Baimatyne. De cum o zări de la fereastra vagonului pe fata din W.R.N.S., Godfrey Place îi făcu semne cu mîna, la care ea răspunse pe dată.

— Ia te uită, Althea, exclamă Philip.

— A venit să-şi întîmpine logodnicul, răspunse simplu Godfrey.

Trenul se opri. întrucit,platforma era plasată sub macara, prelata a fost scoasă de pe submarin; palanele au fost fixate cu multă grijă, iar lanţurile se întinseseră şi, instinctiv, întreaga asistenţă se dădu eîţiva paşi înapoi.

Aici, ca în toate porturile, erau linii de cale ferată, vagoane, grămezi paralelipipedice de brichete de cărbune, fier vechi. Althea,~îndepărtîndu-şe de micul grup al ofiţerilor veniţi să asiste la lansarea lui *X-7,* se urcă pe un taluz. De acolo putea vedea submarinul cum se ridică încet, deasupra vagoanelor, cum se balansează uşor ca o nacelă. În momentul acela privirea i se opri asupra unui nume scris cu litere albe pe cocă. Scoase un strigăt. Apoi încercă să-I pronunţe: Pdin,.., dar mai departe nu reuşi.

— Ce nume afurisit! exclamă.

Nimeni n-a auzit observaţia ei.

Dar Place îi făcea semne sa coboare de pe tal uzul pe care se cocoţase şi îi întinse o sticlă de şampanie.

—■ Arunc-o, îi spuse el... Ca să-l botezi. Şi spune-i numele: Pdi-ni-ch-tbys — în patru silabe. Nu-i greu.Submarinul, după o scurtă călătorie prin aer — hotărît lucru, aceste submarine foloseau toate mijloacele de a călători, în afară de cel pentru care erau construite — a fost aşezat încetişor pe apă. Părea să se simtă la largul lui! Venise momentul solemn. La un semn al lui Godfrey, Althea, cam neliniştită din cauza „numelui afurisit^ şi a distanţei care o separa de vas, apucă sticla.

—ll botez pe P... Of! mai departe nu mai ţim minte! exclamă ea şi aruncă sticla. Din fericire, aceasta se sparse, lovindu-se de etravă.

Un cap ieşi prin tambuchiu. Era „Willie“, rămas singur la bordul submarinului.

— Ce s-a întîmplat?

— *Pdinichthys* a fot botezat! strigă Godfrey Place.

—Să trăiască *Pdinich...,* spuse Althea, care făcea eforturi să nu izbucnească în rîs într-un moment atît de solemn.

Aproape imediat, *Pdinichthys* se îndepărtă, prin propriile lui mijloace, spre Port Bannatyne.

Şefii aveau alte motive de îngrijorare. Faptul că plaja de la Rothesay era atît de apropiată îi neliniştea pe David Ingram şi pe „Willie“ Bank. Oricine putea vedea minusculele submarine amarate de geamandurele lor sau făcînd exerciţii pe apele Loch-ului. În mulţimea care venea să-şi facă week- end-ul se puteau strecura şi spioni germani[51].

Amiralitatea era nerăbdătoare să vadă submarinele puse la punct de către echipajele lor, plecînd din aceste locuri atît de frecventate, pentru a arunca ancora în portul secret din Scoţia.

51 Locuitorii din Rothesay şi din Port Bannatyne au păstrat secretul. Mai tîrziu, cînd ziarele au anunţat atacarea *Tirpitz-u)ui* de către submarinele *X*, un locuitor din Port Bannatyne a lăsat în faţa porţii centrului *Varbel* un ziar pe care scria cu litere roşii cuvîntul: *„congratulai ions"* (felicitări).

VCAPITOLUL AL VII-LEA
PRIMELE ATACURI AERIENE

Una din preocupările majore ale comandantului Topp era să ofere ofiţerilor şi echipajului lui distracţii chibzuit alese. El ştia că nu poate sili nişte oameni tineri să trăiască izolat pe vas. Teatrul, concertele oferite de trupe venite în turneu, cinematograful, conferinţele nu erau suficiente pentru a-i feri de maladia tablei — *Blechkrankkeit*[52], Toţi aceşti oameni trebuiau să iasă la aer, să aibă o ocupaţie. Topp rechiziţionă insula Salto. Situată la intrarea în fiordul Faetten, insula, cu pădurile ei de conifere, cu pantele ei domoale, ce coborau spre mare, era o mică Elveţie. înainte de război, norvegienii instalaseră aici un sanatoriu. Cum n-o despărţeau decît trei kilometri de locul unde staţiona *Tirpitz*, era uşor accesibilă cu vedetele sau cu bărcile. Marinarilor de pe vas nu le-a trebuit prea mult timp pentru a construi un centru de odihnă cît se poate de atrăgător. Pentru echipaj au fost ridicate barăci cochete, făcute din trunchiuri de brad cojit, vopsite în ctilori vesele. O casă rezervată ofiţerilor căpătă denumirea de *Percig-Heim*, x fiindcă Percig, comandantul unităţii de camuflaj, condusese lucrările de construcţie şi deÎmpodobire. Comandantul Topp a făcut unor ofiţeri cinstea de a da numele lor cltorva case: *Rovenich-Hcius*, *Kumpel-Wiese, Du wds-Berg*, iar *Krill-Stube* şi *Hindenberg-Lagcr* aminteau de cîreiumioarele din Germania.

Colţişorul pe care fuseseră înălţate corturile era aşezat pe o pantă lină, la liziera unei pădurici de conifere. S-a semănat chiar şi gazon în faţa casei celor trei santinele; la fiecare două săptămîni santinelele erau schimbate.

însoţit de inseparabilul Diiweî şi de ofiţerii statului-ma- jor, comandantul Topp inaugura cu toată solemnitatea *Tipii 6,* în ziua aceea, fanfara de pe *Tirpilz* chita pentru prima oară într-un chioşc cîmpenese.

La bordul *Tirpilz*-ului şi la debarcaderul insulei a fost afişat regulamentul pe patru pagini „Erholungsstätte Ti- pito“[53]. Totul era prevăzut: respectarea plantelor şi florilor din grădina publică, permisiunea de a primi ofiţeri din Wehr- macht şi civili de naţionalitate germană. Lista lucrurilor interzise —

52 *Blechkrankkeit* — maladia tablei, provocată de şederea îndelungată pe un maro. bastiment cu structuri metalice. — *Nota trad.*
53 Siaiunea de odihnă Tipito. — *Nota trad.*

verboten — era impresionantă: era interzis să se culeagă flori; era interzis să se rupă crengi din copaci; era interzis vmatul; era interzis să se ia ouă de pescăruş; era interzis să se aprindă focul; era interzisă aducerea unor animale; era interzis să ai legături cu norvegienii şi, cu atît mai mult, să-i introduci pe insulă.

V i uzarea tutunului şi alcoolului era reglementată. Fumatul era permis numai înăuntrul barăcilor. ÎL caz de alarmă, oamenii trebuiau să se înapoieze la bord cit mai repede cu putinţă, folosind cele două vedete care asigurau serviciul intre cuirasa! şi *Tipito*. Dacă erai surprins pe insulă de un bombardament, ordinul era să te refugiezi în adăpost.

La 22 martie era aniversarea Wehrmachtului. Ga şi în anul precedent, s-a făcut o colectă pentru *Winîcrkilfe* — ajutorul de iarnă. Cînd cei însărcinaţi cu organizarea colectei s-au prezentat În faţa comandantului, foarte mîndri de suma realizată, unul dintre ei a făcut un pas înainte şi a spus : „Domnule comandant, sîntem bucuroşi să vă romi tem în numele echipajului suma“. Comandantul întinse mina să ia plicul, dar marinarul adăugă: „Da, însă noi am hotărî! în unanimitate să punem o condiţie: să vă lăsaţi barbă![u]. Surprins, Topp tresări, apoi îngînă: „De acord” şi puse plicul în casa de bani.

O lună mai tîrziu, cînd amiralul Schniewind, comandan- tuLşef al flotei, se îmbarcă pe *Tirpilz*, la început nuT recu- noseu pe comandorul Kar] Topp, care îl intim pină în capul scării pe punte: comandantul *Tirp.itz*-ului arbora o barba superbă! Dar, socotind că este de ajuns o singură barbă la bord, aceea a mareltii-amiral Tirpiiz, n-a purtat-o multă vreme.

Cam tot în perioada aceea, cîţiva ofiţeri au demontat uşa de Ia cabina pastorului Muller. Cum avea un somn adine, acesta n-a băgat de seamă.

Gînd s-a, deşteptat a constatat că i-au dispărut cîteva sticle eu bere. Şi totuşi uşa era întotdeauna Încuiată...

Finalul a avut loc în careu în hohote generale de rîs,

Distracţiile nu-i făceau să uite de război şi continuau să se antreneze intens. Alarmele erau frecvente, poate chiar prea frecvente. Cum fiecare membru al echipajului era obligat să semnaleze orice obiect suspect, unii dădeau alarma şi atunci cînd erau doar victima unei iluzii optice sau a propriei lor imaginaţii. în posturile echipajului, aceşti zeloşi erau luaţi „în tărbacă[44]. De

aceea s-au jurat să tacă chitic chiar de-ar vedea un submarin inamic ţîşnind în interiorul plaselor.

Seara, radioul, jurnalul de actualităţi cinematografice prezentat la cinematograf ofereau ştiri şi imagini din război: în luna martie, 81 de nave aliate, cu o capacitate de 460 000 de tone, au fost scufundate de *U-boote*[3]. Dacă se continua în ritmul acesta, în curînd nici un vas aliat nu va mai putea pluti pe mări, iar Anglia — înfometată — va implora pacea. Batavia, Rangoon au căzut în mîinile japonezilor care debarcau în Nona Guinee. În Libia, Rom mei a recucerit Rengazi. E adevărat, de frontul rusesc se vorbea mai puţin, dar, fără îndoială, acolo erau consolidate poziţiile cucerite. Pentru Marele Reieli totul mergea cum nu se poate mai bine! La 28 martie, la radio se auziră din nou strigăte de biruinţă! În noaptea de 27 spre 28, comandouri britanice au încercat o debarcare de proporţii reduse la Saint-Nazaire. Cu pierderi considerabile, inclusiv numeroşi prizonieri, ele au fost respinse. În comunicat nu era vorba decît de tentative de debarcare. Poate o mică încercare înainte de debarcarea cea marc.! Însă gînd ol comandantului *Tirpiiz-* ului şi al cîtorva ofiţeri, care continuau să spere că-şi vor vedea cuirasatele trecînd spre Atlantic, s-a îndreptat spre marea cală uscată

Denumire prescurtată folosită pentru submarinele germane, deri- yînd din Unlerseeboote. — *Nota trad.*de la Saint-Nazaire. roită pentru *Normandie,* dar care ar fi fost atît de utilă pentru *Tirpiîz*[4].

În ajun, un convoi fusese surprins de către Luftwaffe la răsărit de insula Urşilor. A fost bombardat şi, după ce a pierdut trei vase, dispersat. În ziua următoare, în cursul unei ciocniri între trei contratorpiloare germane şi nişte crucişătoare britanice, un crucişător englez a fost scufundat[5].

în Arctica, unde gheţurile începeau să se topească, iar ziua devenea mai lungă, lupta continua violentă, aspră, totală.

Pe o vreme proastă, în noaptea de 30 spre 31 martie, la bordul *Tirpitz-ului* sună alarma. Toţi cei de pe vas se grăbiră să-şi ocupe posturile de luptă. Pe un cer pe care se fugăreau nori mari, negri, învolburaţi, ca nişte peşti printre alge, se strecurau avioane, zburînd la mare înălţime. A.A. uşoară intră imediat în acţiune. Bateriile instalate pe sol trăgeau. Cîteva bombe lansate de avioane căzură pe colinele învecinate, altele în apă. Unele avioane, atinse, alunecau de pe cer ca nişte meteoriţi în flăcări. Atacul nu dură decît trei minute. După aceea, în fiord nu se mai auzi decît mugetul vîntuîui. Topp ordonă încetarea alarmei. La bordul *Tirpitz*-ului, cei care nu erau de cart în noaptea aceea adormiră la loc, fără ca nimic să le tulbure liniştea. Aviatorii aceia nu au riscat suficient de mult pentru a avea şanse să atingă *Tirpitz*-ul, a cărui protecţie antiaeriană atingea perfecţiunea. Şi, chiar dacă cuirasatul ar fi fost atins, n-ar fi sufe-

4 Din cei 630 de oameni care participaseră la debarcare, 144 au fost ucişi şi 250 luaţi prizonieri. *Campbeltown,* umplut cu explozivi, care eşuase lingăpoarta marelui bazin, a doua zi, la orele 11 a.m., a sărit în aer, ucigînd 60 de ofiţeri germani şi 320 de oameni veniţi să examineze zona debarcării. Amiralul Charles Forbes, care pregătise acest atac, avea să scrie Amiralităţii cîteva zile mai tîrziu: „Consider că atacul împotriva obiectivului Saint-Nazaire a fost mai dificil decît cel împotriva lui Zeebruge, întrucît o forţă mare, slab înarmată, a trebuit să străbată pînă la locul atacului peste 500 de mile, fără a fi descoperită, cu o viteză medie de 11,5 noduri, printr-o zonă pe deasupra căreia, în general, patrulează cercetarea

aeriană inamică... Principalul scop al atacului a fdst atins, pentru că marele doc, avind capacitatea să-l primească pe ***Tirpitz,*** a devenit inutilizabil pentru timp îndelungat*[4]. ***(Supplement*** *of* ***London-Gazette,*** 30 septembrie 1947.^

Convoiul P.Q.13. în realitate, contratorpilorul german ***Z-26*** a fost scufundat şi celelalte două avariate. De partea engleză ***Trinidad*** a fost torpilat, dar nu scufundat. ***Eclipse*** a fost serios avariat.rit mai mult decît carapacea unei broaşte ţestoase marine lovite de o bilă...![6]

La 21 aprilie a sosit *Hipper*, care a aruncat ancora la o mică distanţă de *Tirpitz.* Acum, în fiordul Trondheim, sub ordinele amiralului Schniewind, se aflau patru bastimente mari: *Tirpitz*, *Prinz Eugen*, *Amiral Scheer* şi, în sfîrşit, *Hipper*... O flotă frumoasă, constituită din unităţi noi, bine înarmate, rapide. Dacă ar fi dispus şi de un portavion ca *Victorious* şi de cîteva contratorpiloare în plus! Problema cea mare era păcura. Cantitatea consumată în cursul ieşirii de la începutul lunii martie nu era înlocuită decît cu încetul de petrolierele care, înfruntînd mari riscuri, se strecurau de-a lungul coastei norvegiene. Într-o zi, un ofiţer de pe *Scheer* a fost ucis cu un foc tras de pe coastă. Vinovatul n-a fost găsit niciodată. Să fi executat Gestapoul, drept represalii, cîţiva ostatici? Kriegsmarine nu ştia. Dar întîmplarea aceasta dovedea că partizanii norvegieni se găseau prin împrejurimi, că inamicul dădea tîrcoale.

La 27 aprilie[7] era vreme proastă, iar vîntul agita cu furie apele adinei ale fiordului. în afară de oamenii de veghe de pe punţi şi din suprastructuri, expuşi la muşcăturile frigului, înăuntrul marelui cuirasat ceilalţi se simţeau bine.

Era aproape de miezul nopţii. Deodată se auzi prealarma — *Vorwarnzeil* —, un sunet prelung ca acela al deşteptării. Aflaţi întotdeauna prin preajma pieselor lor, jumătate dintre servanţii tunurilor antiaeriene erau gata să se alăture bordului de serviciu.

în aceeaşi clipă, foarte sus, pe cerul senin, apărură avioane inamice. Erau o duzină[8]. Alarma — una adevărată: un sunet lung, unul scurt —- răsună în întregul cuirasat. A doua jumătate a echipajului alergă la posturile de luptă. Porţile etanşe au fost închise, fiind lăsate libere numai anumite locuri de trecere.

A.A. uşoară a deschis tirul. Bombardierele zburau atît de sus, î'ncît nu puteau fi atinse. La rîndul lor, britanicii nu. aveau nici o şansă, în afară de cazul cînd ar fi intervenit un

5 La acţiune au participat 33 de avioane Haîifax, aparţinînd grupului nr. 4. Din pricina timpului nefavorabil, cele mai multe dintre avioane n-au putut repera *Tirpitz*-ul. Cinci avioane au fost doborîte.

6 în acel moment, P.Q.15 (25 de vase) şi Q.P.ll (13 vase), puternic apărate, treceau prin Arctica.

La atac au iuat parte 12 avioane Lancaster, apoi 31 avioane Halifax din grupul nr. 4. Au fost pierdute 5 avioane.miracol, ca măcar o singură lovitură să-şi atingă ţinta. Pe sol, de-a lungul drumului, pe vas, pe puntea superioară au fost aşezate şiruri de butoiaşe conţinmd substanţe fumigene. Li s-a dat foc. Fumul s-a ridicat în vălătuci groşi. *TirpUz*-ut, drumul, fiordul dispărură înghiţite de stratul de fum pe care vin tul il tîra, intmzîndu-I, aproape orizontal, paralel eu solul. Curînd, în zona amplasamentului presupus al cuirasatului german, englezii n-au mai avut sub ei decit o mare cenuşie, striată, în mişcare.

J'irpitz-ul fiind învăluit în ceaţă, A.A. a vasului se afla ea însăşi în imposibilitate de a mai trage. în momentul acela, pe punţi, în centrele de comandă şi suprastructuri se auzi sunetul surd, caracteristic unui număr mare de motoare de avion. Apreciind după intensitatea vîjiitului, inamicul trebuia să fie foarte aproape. înainte ca A.A. să-şi poată modifica reperul pieselor, un mare număr de avioane care zburau foarte jos apărură deodată de pe înălţimile înconjurătoare. Cu o cutezanţă nebănuită, bombardierele se lăsară în picaj asupra *TirpUz*-|||*m* şi îşi lansară bombele străbătui d straiul de fuîn. Fapt curios, bombele nu erau lansate direct spre navă, ei spre pantele colinei sub care se adăpostea *TirpUz*-iii. Mai iutii copacii, apoi stâncile le opriră. Vacarmul bombelor care explodau, al A.A. care trăgea era asurzitor. în lupta aceasta dintre orbi, copacii ardeau ca nişte torţe.

Nici o bombă, pare-se, n-a atins nava. în vîlvătăile care împurpurau exploziile a fost văzut un avion căzînd şi cî-teva paraşute deschizîndu-se şi apoi dispărând în vălătucii de fum. Se aşternu o linişte absolută... Din toate posturile de pe *TirpUz* se raporta comandantului:

Nimic!... Nimic!... Nimic!... Nici o bombă n-a trecut nici măcar pe aproape de cuirasa!.

îrr plină noapte, suspendat de paraşuta sa ^*wing-comman* der*^*-ul* Bennet cobora lin... Unde va cădea? în apele îngheţate ale fiordului? Va rămîne într-un copac? Bennet a fost ultimul care a părăsit Îi aii faxul şi ştia că toţi membrii echipajului au sărit normal. A văzut paraşutele deschizlndu-se şi dispărând apoi în noapte. Pămâniii se apropia repede. Copacii ardeau... Un luminiş pe o pantă dulce... Stînci puţin înălţate deasupra pămîntului. Acolo a atins Bennet solul,

[0] Comandantul de aripă. Grad în aviaţia britanică, echivalent cu îoeotenent-coloneL — *Nota trad.*fără a înt.împina nici cel mai mic inconvenient. Se eliberă de paraşută şi privi în jurul lui. Linişte, nici o suflare. Echipajul său nu putea fi prea departe.

Strigă: *Group 4... group 4...* Era numărul formaţiei... Nn-i răspunse nimeni. Se hotărî să urce spre vîrful muntelui. Cum studiase planul regiunii, ştia că jos este drumul, calea ferată, fiordul cu *Tirpitz.* Acolo patrulau, desigur, nemţii.

— *IIere Bennet!* mai strigă el, nu cu prea multă convingere.

— *IIere John!*

Cel care răspundea era radiotelegrafistul său. căzut în apropiere. Alergară unul spre celălalt.

— Trebuie să ajungem în Suedia. Frontiera este la treizeci şi cinci de mile de aici, spuse Bennet. Am o hartă... Poate ii vom găsi şi pe ceilalţi în drumul nostru.

în timp ce englezul rostea aceste cuvinte, văzu un soldat german pe schiuri, care privea iu direcţia lor. în uniforma lui verde, se detaşa limpede pe albul zăpezii. Desigur că germanul a auzit oameni strigînd, vorbind. I se alăturară şi alţi soldaţi. Bennet şi John, lungiţi în spatele unui mesteacăn, nemişcaţi, tinîndu-şi răsuflarea, se străduiau să se facă una cu terenul. Chiar în momentul acela se auziră, ceva mai la stingă lor. nişte chemări în engleză. Schiorii germani se năpustiră în direcţia respectivă. După strigătele de triumf care-i ajunseră la ureche, Bennet înţelese că tovarăşii lui au fost făcuţi prizonieri. Şi el şi radiotelegrafistul au rămas multă vreme aşa, nemişcaţi. Aveau impresia că soldaţii germani, mulţumiţi de captura făcută, au cohorît din nou la bază. Pe la orele două, spre ziuă, în liniştea adlncă a pădurii, cei doi fugari au pornit la drum spre răsărit, spre Suedia. Zăpada era moale şi se afundau în ea pînă la genunchi. Marşul acesta istovitor dură cinei ore îndelungate. Cind se lumină, găsiră un drum,

dar nu s-au încumetat să pornească de-a lungul lui. Uniformele lor, deşi în zdrenţe, n-ar fi rămas neobservate. Bennet hotărî să se ţină departe de drum, dar fără a-l scăpa din ochi. La începutul după-amiezii trecură, în sfîrşit, frontiera suedeză[10]...

în timpul acesta, ofiţerii artificieri de pe *Tirpilz* examinau proiectilele neexplodate lansate de englezi. Nu erau bombe,

[10] Scurt timp după aceea au fost repatriaţi. Bennet deveni vice- mareşal aî Aerului şi comandant al formaţiilor Bomber Command's Pathfinder.ci mine. Avioanele Halifax — ei socoteau că au doborît cinci — n-au urmărit să atingă vasul *Tirpitz* direct, ci au aruncat minele pe deal. Aceste mine trebuiau să alunece spre fiord, să coboare pantele pînă la cuirasat. Englezii nu s-au gîndit la copaci, la stînci, la zăpadă, care au oprit proiectilele...

A doua zi, aproape la aceeaşi oră, pe o noapte senină, un atac de acelaşi fel, în condiţii asemănătoare, n-a avut mai mult succes[11].

Topp a reflectat îndelung la greşeala săvîrşită de englezi, şi concluziile lui au fost: cu ajutorul avioanelor de observaţie care survolau adeseori regiunea, al spionilor care dădeau tîr- coaie navei, al celor care puteau să constate din tren că *Tir- pitz*-ul este nevătămat, Londra nu va întîrzia să afle că atacurile ei au suferit un eşec. „Oamenii ăştia sînt încăpăţînaţi, tenaci, îşi spuse el. Vor căuta altceva mai eficace, mijloace noi", şi, în consecinţă, se hotărî să schimbe mai des locul de staţionare.

Cu cîteva zile înainte de aceste atacuri, Rorholt, pentru care devenise periculos să mai stea la Trondheim, îl vizită pe Birger Gronn.

— Daţi-mi un bilet pentru prietenul dumneavoastră Magne Hassel, îi spuse el. Mîine mă voi duce să-l văd. Voi lua cu mine contractele mele de agent de asigurare... şi ceea ce ştiţi.

— Dar....

— M-am gîndit bine. Voi reuşi...

A doua zi, Bjorn Rorholt o porni la drum. Avea o valiză mică de carton, uzată şi jerpelită. Sub contractele de asigurare, unele completate, altele în alb, şi sub o pijama se afla un post de emisie.

Timpul cît a durat drumul cu vaporul de la Trondheim la Agdenes i se păru norvegianului lung. Din cînd în cînd Rorholt arunca cîte o privire la valiză, pe care se străduia să o ducă cu nepăsarea firească faţă de un bagaj obişnuit; avea însă momente cînd îşi regreta îndrăzneala şi i se făcea frică. Dar, de vreme ce luase această hotărîre, trebuia să meargă pînă la capăt. La Agdenes, un drum urca pînă în apropierea fortăreţei. Zăpada aşternută pretutindeni părea a fi, pe întinderile dintre brazi, un cearceaf desfăşurat peste muşchi, care, deasupra stîncilor, căpăta contururi de basorelief. Rorholt

[10] Au luat parte la atac 23 Halifax şi 11 Lancaster. Pierderi: două avioane.

întîlni cîţiva soldaţi germani, care nu-l luară în seamă... Poarta ansamblului fortificat se afla acum la douăzeci de metri, la zece, la cinci în faţa lui. Santinelele... Un post de gardă, un sergent cu cască pe cap, care-l privise cum urcă. Rorholt se prezentă: „Mă numesc Rolf Christiansen,'agent de asigurări. Pot să-l văd pe ofiţerul de serviciu sau pe comandantul fortului ?“ spuse el într-o germană stîlcită. Sergentul îl conduse pe Christiansen la comandantul fortăreţei, un locotenent-co- mandor cu un aer plin de bunăvoinţă.

— Numele meu este Rolf Christiansen, spuse el fără să lase valiza din mină. Sînt agent de asigurări şi am venit la un anume Magne Hassel, care locuieşte în incinta fortăreţei, ca să semneze o poliţă... îmi cer scuze că n-am autorizaţia Co- mandaturii din Trondheim, dar n-am avut timp şi rn-am gîn- dit că...

— Vreţi să-i daţi lui Hassel să semneze o poliţă de asigurare, îl întrerupse locotenent-comandorul. De acord, am să dau dispoziţie să fiţi condus pînă la locuinţa lui, căci nu puteţi circula singur în această zonă militară.

Şi cum Rorholt, oftînd uşurat, se îndrepta spre uşă, ofiţerul adăugă:

— Dar spuneţi-mi, n-aş putea să semnez şi eu o poliţă din astea, de-ale dumneavoastră, de asigurare? Am familie.

— Nu. Cu dumneavoastră sînt prea multe riscuri!

Ofiţerul începu să rîdă.

— Păcat! După ce terminaţi, plantonul o să vă aducă înapoi aici... Dacă vă schimbaţi părerea în legătură cu poliţa...

Rorholt evită să privească tunurile, lucrările de fortificaţii, camuflate sub plase acoperite cu ramuri. în partea de jos, prin deschizăturile practicate spre mare, se vedea micul port Agdenes, farul lui şi, pe celălalt mal al intrării în fiord, satul Hasselvika. Pe drum, Rorholt observă privirile pe care soldatul le arunca spre valiză. Omul văzuse amabilitatea arătată de şeful lui acestui necunoscut şi, desigur, se întreba dacă n-ar trebui să se ofere să-i ducă bagajul... Ajunseră în faţa unei mici case vopsite în verde deschis. Un om lucra la grădina de zarzavat.

— Vin din partea d-lui Gronn, spuse Rorholt.

Luînd-o înainte, Magne Hassel intră în casă şi-î pofti să ia loc.

— Norvegianul îi întinse biletul scris de directorul şantierelor, apoi îi vorbi de o asigurare pe viaţă pe care ar fi bine să o contracteze.Şi cum slnt primele, mari ?

— Nu vă faceţi griji în privinţa primelor. Vor fi plătite... la Londra, după război, şi vor fi cu atît mai importante cu cit informaţiile pe care le veţi da vor fi mai exacte.

Rorholt se ridică şi se apropie de fereastră. Soldatul german se plimba în sus şi în jos prin faţa casei.

După o clipă de tăcere se îndreptă spre valiză şi o deschise.

— Iată un post de emisie, e minuscul... Acceptaţi? Ce riscaţi, ştiţi. N-aveţi nici o obligaţie. Pot să-l duc înapoi.

— Accept. Există, totuşi, o dificultate. Eu nu cunosc alfabetul morse... Şi apoi e nevoie de un cod.

— Vă voi explica, nu e greu; cit despre cod, iată-!.

Rorholt îi arătă un carton, nu mai mare decât o carte de
joc, avînd imprimate pe el pătrăţele, litere şi cifre.

Din eînd în eînd, unul din cei doi oarneni'aruncş o privire către soldatul german, care, ca orice bun ostaş, ştia să aştepte.

— Puteţi pleca liniştit, spuse în cele din urmă Magme Hassel, am înţeles, dar presupun că nu-mi încredinţaţi acest post pentru a semnala exerciţiile soldaţilor din fort!

— Bineînţeles că nul Ne interesează numai intrările şi ieşirile marilor bastimente... Indicaţi şi ce direcţie iau... spre nord sau spre sud... Dacă puteţi... Şi acum, să nu uitaţi următoarele: nu transmiteţi radiograme decit eînd e vorba de cazuri importante. Fiecare mesaj transmis înseamnă unul mai puţin din numărul celor pe care le puteţi emite. Ah! Poliţa de asigurare. Semnaţi aici... Primele vor fi mari, sint sigur...

—- N-o fac pentru bani.

— Ştiu. Dar aţi putea avea un accident... Să fiţi prudent.

Peste câteva clipe, Rorholt se afla din nou în faţa comandantului forţă re (ei. Se simţea mult

mai la largu l lui. Despre contractul de asigurare n-au mai pomenit.

— Vă mulţumesc.

— Cu ce vă înapoiaţi la Trondheim?

— Cu vaporul, dacă mai există vreunul... sau pe jos. Dar n-are importanţă.

Ofiţerul păru să ezite.

— Vedeta noastră pleacă peste zece minute, spuse el în cele din urmă. Dacă vreţi să mergeţi cu ea, ajungeţi mai repede.

O clipa Rorholt încercă un sentiment de jenă că a tras pe sfoară un om atît de cumsecade... Nu toţi germanii erau caalde Fieisch. Dar se gîndi la ţara lui, la tatăl şi la mama lui închişi într-im lagăr.

(and vedeta acostă în portul Trondheim se lăsase noaptea. Rorholt debarcă ultimul... În aceeaşi seară transmise din camera sa un mesaj către Londra: *Royal Mail.* Ceea ce voia să însemne că a instalat un post de emisie în fortăreaţa germană Agdenes.

Tot oraşul Trondheim a fost trezit din somn de alarmele urmate de bubuitul tunurilor. Mulţi, în pofida ordinelor, au ieşit din case. De pe coline au văzut obuzele explodînd, dîra luminoasă a gloanţelor mitralierelor grele, incendiile. Nu era primul foc de artificii pe care-l vedeau izbucnind în partea din fund a fiordului, dar în noaptea aceasta era foarte spectaculos. Nu se poate ca *Tirpitz* şi *Hipper* să nu fie „pocniţi'[4]. Mîine vor şti, vor încerca să afle. Fină la urmă, întotdeauna se află!

în dimineaţa lui 29, un bărbat îmbrăcat cu un blazon cafeniu, căptuşit eu blană, lua trenul din gara Trondheim. În mină ducea o mică valiză. Era Rorholt. La uşa gării stăteau de pază cîţiva soldaţi germani. Norvegianul trecu prin faţa lor etalîndu-şi actele false. Luă trenul pentru Stjordalshalsen. După o jumătate de oră de drum, prin fereastra compartimentului putu vedea vasele *Tirpitz şi Hipper* camuflate. Copacii mai ardeau, iar echipajele erau încă în forfotă. A Ut cit a putut Rorholt să-şi dea seama în cele eîfceva secunde, nici o avarie importantă nu părea să fi fost pricinuită inamicului. Trenul intră în vale. Norvegianul coborî la Stjordalshalsen. Să-şi continue drumul cu trenul pînă la frontiera suedeză ar fi fost periculos. La Formofoss, eînd a coborît din autobuz, Rorholt a văzut un soldat german care se îndrepta spre el, cu pistolul-mitralieră aţintit asupra sa... O secundă îi trecu prin gînd să se apere, după toate aparenţele germanul era singur; Rorholt avea un revolver de 38 mm în buzunarul blazonului şi un colt la piept... Imposibil să facă cel mai mic gest: soldatul, care părea că l-a aşteptat la sosirea autobuzului, ar fi tras înainte ca el să poată face vreo mişcare.

— *Papieren* (Actele)!

Rorholt lăsă mîinile în jos pentru a-şi scoate portofelul. Era singurul moment în care avea latitudinea să aleagă: sau să apuce cu mîna dreaptă coltul de

calibru 32, pe care-l avea la subţioara stîngă, sau cu mîna stingă revolverul, ţinut împreună cu actele în buzunarul bluzonuIuL
m

Arma soldatului continua să fie îndreptată asupra lui. Se gîndi că orice violenţă ar sfîrşi prost şi îşi scoase actele de agent de asigurare. În timp ce le prezenta, bîigui cîteva cuvinte în limba germană despre munca lui care-l obliga să călătorească pe orice vreme.

-- Bun, puteţi trece, spuse soldatul.

Rorholt îşi ridică valiza şi se îndepărtă. Dacă în faţa primejdiei îşi păstrase calmul, acum inima îi bătea mai repede şi se stăpînea cu greu să n-o ia la goană, să nu fugă. Se străduí să meargă cu un pas domol, ca un agent de asigurări care soseşte într-un mic oraş unde trebuie „să tragă de şnurul soneriilor[64]. „Germanii, se gîndi el, îi caută, probabil, pe aviatorii englezi căzuţi în apropiere de fiordul Faetten. Da, asta este, bluzonul meu seamănă cu un *baitle-dress*...[12]

înainte de a lua autobuzul pentru Nordli, Rorholt se duse să-şi vadă un prieten, căruia îi lăsă postul de radio polonez şi revolverul. Coltul şi-i păstră. Cînd a fost sigur că se află pe pămîntul Suediei, l-a aruncat într-o pădure.

La scurt timp după aceea, poliţia suedeză îl arestă şi îi oferi, cu toată amabilitatea, un bilet de tren pentru a se prezenta la un lagăr. În gara Krylbo, Rorholt îşi cumpără prin intermediul unui localnic, cu banii suedezi pe care-i avea ascunşi în fundul pălăriei, un bilet de tren, oferindu-şi pînă la Stockholm o călătorie cu vagonul de dormit clasa I. li plăcea confortul şi, apoi, se simţea murdar. Fără îndoială că arăta ca un vagabond. De îndată ce trenul se puse în mişcare, fiind singur în compartiment, prima lui grijă a fost să se dezbrace şi să se spele. Bluzonul şi l-a aruncat neglijent pe cuşetă. Bluzonul ăsta avea, într-adevăr, un aspect „made în England[44]. Nu era de mirare că soldatul german l-a luat drept un englez! Ceva îl îndemna pe Rorholt să cerceteze căptuşeala buzunarului interior. De ce, nu ştia. Ceea ce văzu în momentul acela îl făcu să îngălbenească, simţi că i se taie picioarele, aşa că se aşează pe pat. Pe o panglicuţă cusută în interiorul buzunarului se puteau citi cuvintele: „Bjorn A. RORHOLT[44], urmate de numele şi adresa croitorului din Sackville Street. Era chiar şi data: decembrie 1941.

În ziua de vineri 8 mai, Rorholt aterizá în Scoţia, la Leu- chars.

în redingotă, cu pantaloni reiaţi, cravată cu picăţele şi un lanţ gros de aur peste vestă, Winston Churchill

traver-
l [2] Bluză militară engleză, costum de luptă. — *Nota trad.*

10Gsează camera de consiliu din Downing Street 10 şi aruncă o privire spre masa lungă cu cele douăzeci şi patru de fotolii de piele din jurul ei, unde se întrunesc miniştri, şefi de stat-ma- jor, amirali, generali...

Churchill nu este mulţumit. La cererea lui, lordul Cher- will a dat instrucţiuni de a se evita risipa de pîine. Oamenii au folosit-o pentru hrănirea porcilor şi a găinilor! Un scandal ![54] Şi ziarele acestea care se amestecă în chestiuni de strategie, preconizînd ocuparea insulei Urşilor, a insulelor Spitzbergen... Şi ce mai vor! Nici o ţară nu-i dezvăluie dinainte duşmanului nici intenţiile, nici punctele ei slabe! Redactorii ăştia de la ziare ar face bine ca, înainte de a publica articole de felul ăsta, să ceară avizul generalului Lawsen[55]. Va trebui să fie convocaţi marii directori ai periodicelor şi să li se facă o praftură bună. Dar asta e un fleac. De *Tirpitz* s-a vorbit mult. Nu s-a făcut nimic. În orice caz, nu s-a obţinut nici cel mai modest rezultat! Trebuie să se treacă la fapte! Primul lord al Amiralităţii a răspuns la nota mea din 13 martie prin care întrebam dacă amiralul Phillips ar putea recurge la aceeaşi manevră ca *Tirpitz*-ul, lansînd un ecran fumigen? Dar poate că asta ar împiedica tirul A.A.[56]

Winston Churchill intră ca o furtună în biroul său. îl străbate cu paşi repezi, se opreşte o clipă să aprindă un trabuc şi pufăie de trei ori, apoi pleacă din nou..., continuînd să reflecteze:

...Submarinele inamice constituiau o ameninţare, dar asta nu însemna nimic pe lingă cea a marilor nave, a cuirasatelor care stăteau la pîndă lingă Trondheim. Acestea, dacă surprindeau un convoi, chiar protejat de distrugătoare, puteau face ravagii. Pe de altă parte, Winston Churchill fusese informat că *King George V* a avut o ciocnire cu distrugătorul *Pundjabi*, care s-a scufundat. *King George V* a fost avariat şi a devenit indisponibil. Prezenţa *Tirpitz*-ului obliga Royal Navy să asigure protecţia convoaielor cu vase puternice, ceea ce nu era întotdeauna posibil, căci trebuia să supravegheze şi Atlanticul...

54 Scrisoarea din 10 martie 1942. Primul ministru către lordul Cherwill.
55 Scrisoarea din 22 martie. Primul ministru către ministrul Informaţiilor. Generalul Lawsen era consilier militar pe lin^ă Informaţii.
56 Scrisoarea din 13 martie 1942. Primul ministru către primul lord al Amiralităţii.

„Facem tot ce putem, mai mult decît putem. Ah, dacă avioanele noastre ar fi reuşit să atingă *Tirpitz*-ui cu citeva bombe, dar nimic, nimic! Nici o lovitură nu şi-a atins ţinta, O să folosim însă alte mijloace, rnai eficiente. Nu-mi scapă mie *Tirpitz*- ul![u]

Winston Churchill îşi striveşte trabucul cu un gest furios, c*a şi cum acest gest ar fi fost suficient ca să alunge marele euirasat german de pe întinsul mărilor.

în timp ce în Downing Street Churchill înjura *Tirpitz*-ui, nu prea departe; într-un mic hotel din Charing Cross, Rorholt, scăpat de orice grijă, satisfăcut de cele realizate la Trondheim, dădea frîu liber juvenilei lui pofte de mîncare. La 12 mai dimineaţa îşi deschise carneţelul, care nu-l părăsea niciodată. După numele *Tirpitz*, *Hipper* şi datele referitoare la poziţiile lor, notă: *Big breakfast*[16]. Trecuse multă vreme de cînd nu mai mîncase atîta porridge[17] şi ouă cu slănină!

În aceeaşi seară putea fi văzut în faţa lui Charing Cross Station, mişunînd de ofiţeri de toate gradele, de toate naţionalităţile, de fete în uniformă. Cu un aer dezinvolt, intră la *Savoy...*

Într-o sală mică îl aşteptau nişte ofiţeri ai Amiralităţii în civil. Printre ei, căpitanii Dennis şi Towers. După prezentările de rigoare, norvegianul dădu unele amănunte în legătură cu timpul petrecut de el la Trondheim, trecînd sub tăcere „Operaţia Royal Mail“, dar insistînd asupra atmosferei care predomina în oraş. Au vorbit despre *Tirpitz* şi despre atacul din 27 aprilie, care nu a dat rezultate.

— Se poate pătrunde în fiord cu submarinele de buzunar? întrebă deodată un ofiţer.

— De intrat în fiord se poate. Sînt acolo cîmpuri de mine, dar presupun că le cunoaşteţi. Plase la intrarea în fiord nu s-au pus, le-aş fi văzut de la Agdenes... Dar de ieşit de acolo va fi imposibil.

Discuţia a continuat şi la cafea. Cînd erau pe punctul de a se despărţi, unul dintre ofiţeri spuse, ca într-o doară:

— Sir Dudley Pound a dispus să se verse în contul dumneavoastră de la bancă cele 100 de lire pe care vi le-a promis personal, locotenente Rorholt.

[15] Mic dejun copios. — *Nota trad,*

17 Terci din făină de ovăz sau orice alt fel de făină de cereale amestecată cu apă sau lapte fiert. — *Nota trad.*

— Cum? amiralul flotei... Sir Dudley Pound, primul lord al Amiralităţii, el a fost?...

— Firește, el v-a primit în ianuarie... Nu ştiaţi? Dar pe sir Dudley Pound îl veţi revedea cu siguranţă[18].

Sir Dudley Pound nu-l slăbea pe *Tirpilz*, care reprezenta pentru el inamicul nr. 1, cuirasatul care trebuia doborît. Pe această temă avea la Amiralitate cu viceamiralul sir Ilenry Moore, şef de stat-major, cu contraamiralul sir Claud Barry, marele şef al flotei de submarine, conciliabule frecvente, în care fiecare îşi expunea punctul de vedere asupra operaţiilor aflate în pregătire împotriva cuirasatului. Mai întîi trebuia pusă la punct o operaţie cu torpilele ghidate, ulterior, dacă aceasta ar fi eşuat sau n-ar fi fost eficientă, avea să urmeze o altă operaţie, de o mult mai mare anvergură, cu mijloace mult mai puternice: submarinele de buzunar. Într-o zi — în jur de 15 iunie 1942 — sir Claud Barry îl invită în biroul său pe comandorul lord Ashbourne, din Royal Navy.

— Ashbourne, îi spuse el, vă rog să vă duceţi la S.O.E. şi să vă interesaţi la sir Charles Hambro sau la generalul- maior Gubbins dacă an posibilitatea să coopereze la un plan de atac împotriva *Tirpiiz*-ului, aflat în acest moment la ancoră în fiordul Aasen — mai precis la 61°33' latitudine nordică, 10°58' longitudine estică — în fundul fiordului Trondheim. Noi vom folosi torpilele noastre ghidate, transportate pe celălalt ţărm al Mării Nordului de un mic vas, bunăoară o barcă de pescar. Colonelul Wilson, de la secţia norvegiană a S.O.E., împreună cu Rezistenţa din Trondheim, va pune la punct amănuntele.

Chiar în ziua cînd avea loc această convorbire, colonelul J.S. Wilson[19] — un om mic de stat, care întotdeauna a uzat şi a abuzat de activitatea lui şi continua să-şi ducă propriul război secret — începea, fără a pierde o clipă, să studieze atacul. Prin intermediul lordului Ashbourne, el luă legătură cu ofiţerii Amiralităţii, consultă pe unii, chestiona pe alţii. Se gindea, de asemenea, la ajutorul pe care i-l va da grupa Lark[57], membrii organizaţiei Rezistenţei din Trondheim,

18 Sir Dudley Pound avea să-i remită mai. tîrziu lui B. Rorhoît D.S.O.

19 Colonel J.S. Wilson a organizat — după generalul Baden-Powell — asociaţiile de cercetaşi engleze. Astăzi este preşedintele de onoare al lui *The International Fellowship of Former Scouts and G ui des* (Amicala internaţională a foştilor cercetaşi).

57 Lark (în norvegiană Lerken) era denumirea unui grup al Rezistenţei norvegiene din Trondheim. Guvîntul înseamnă „ciocîrlie“, fără îndoială pentru că trilurile sale ofereau britanicilor ştiri despre mişcările flotei germane, îndeosebi ale *Tirpitz*-ului.

al cărei şef era Helgesen.

La 26 iunie era gata primul plan al colonelului Wilson, un plan-cadru, care urma să fie modificat, ştia acest lucru, în funcţie de posibilităţile Amiralităţii, ale celor din Trondheim şi de circumstanţele în veşnică schimbare. înainte de a i-l supune lui Charles Hambro, îl reciti:

a) Transportarea unui grup operaţional şi a echipamentului acestuia din insula Shetland pînă la mica insulă Froya (63°48' latitudine nordică, 8°50' longitudine estică), situată la nord de marea insulă Froya, adică la vest de intrarea în fiordul Trondheim.

b) Transportarea unui grup de doi-trei oameni pînă la o barcă de pescar de prin partea locului. Barca va trebui găsită şi obţinută prin intermediul organizaţiei Lark. Ea urmează să transporte oamenii, să remorcheze materialul, străbătînd controalele germane, apoi să-i debarce în mijlocul fiordului Trondheim, la sud-vest de insula Tautra (aproximativ 63^32' latitudine nordică, 10°32' longitudine estică).

c) Operaţia va fi executată la începutul lunii octombrie.

Liniile principale ale „Operaţiei Title[44] erau trasate. Numai deplasarea *Tirpitz*-ului în alt fiord sau înapoierea lui, foarte puţin probabilă, în Germania puteau zădărnici acest proiect. *„Tirpitz*-ul ar putea părăsi Trondheimul pentru a ataca un convoi, de exemplu, dar noi sîntem aproape siguri că se va întoarce, i-a spus lordul Ashbourne colonelului Wilson. Au făcut acolo instalaţii importante... în sfîrşit, trebuie să ne asumăm acest risc. Esenţial este să se afle în fiord înainte de octombrie, după aceea apa va fi prea rece pentru scufundători...[44]

Planul, aprobat de sir Dudley Pound, a fost transmis prin cod consulului Nielsen la Stockholm. între plan şi realitate puteau interveni dificultăţi, greşeli de interpretare. A trebuit să se stabilească parole şi numeroase mesaje radio cifrate au circulat între Stockholm şi Londra în perioada 27 iunie— 26 iulie. în sfîrşit, la 26 iulie, înarmat cu instrucţiuni, un om din compania Linge, caporalul Arne Christiansen, plecă de la Stockholm cu destinaţia Trondheim. Primise toate indicaţiile pentru a se întîlni mai întîi cu Herbert Helgesen, şeful orga-nizaţiei Lark în acest oraş, apoi pentru a-l găsi pe proprietarul bărcii de pescuit — un om ale cărui simpatii faţă de patrioţii norvegieni eraâu cunoscute —, să-l convingă, să stabilească punctul de întîinire şi să-i indice parola.

Norvegianul plecă; Nielsen află'că omul a trecut frontiera fără nici o încurcătură. Apoi se aşternu tăcere... Nu-i rămînea decît să aştepte rezultatul acestui prim pas. Între timp, în noaptea de 2 iulie, Amiralitatea a aflat că *Tirpitz-ul* şi-a părăsit locul de staţionare din fiordul Trondheim, în jurul orelor 14. Escortat de contratorpiloare, a ieşit din fiord şi s-a îndreptat spre nord. Sir Dudley Pound a înţeles imediat: flota germană se pregătea să atace marele convoi P. Q.17, alcătuit din 34 de cargouri, care părăsise porturile Islandei la 27 iunie.

„Operaţia Title“ trebuia amînată pentru mai tîrziu. Iar pînă atunci, celui mai puternic cuirasat din lume trebuia să i se opună flota contraamiralului Hamilton şi, dacă era cu putinţă, întreaga Home Fleet.

\CAPITOLUL AL VIILLEA

„OPERAŢIA ROSSELSPItUNO [58]

— Vă dăm de băut timp de trei zile dacă reparaţia grupului electric se execută la Trondheim. Acestea au fost cuvintele cu care l-au întîmpinat cîţiva ofiţeri pe inginerul-şef Steinbich- Ier cînd intră în careu.

— Din păcate, trebuie să vă decepţionez. Reparaţia se va face pe mare, cu mijloacele existente la bord... Nu la Trondheim... Mîine aruncăm ancora în fiordul Bogen.

Toate chipurile se strîmbară. Singurul mod în care îşi puteau îngădui să-şi exprime dezacordul.

în ziua aceea, 7 iulie 1942, *Tirpitz*, împreună cu. vasele *Admirai Hipper*, care purta pavilionul viceamiralului Sehnie- wind, *Admirai Scheer*, cu distrugătoarele *Ihn, Lody*, *Galster*, *Riedel*, *Eckholt* şi *Steinbrink* porneau din nou de-a lungul insulelor Lofoten, în direcţia sud.

Pe navă toată lumea era nemulţumită. Aşa cum s-a întîi expiat şi cu prilejul ieşirii din martie, nu trăseseră nici măcar **o** lovitură de tun.

58 Săritura calului (la jocul de şah). — *Nota irod.*

Victoria le era rezervată altora.Seara, pentru ca toţi, chiar şi cei care erau de cart, să poată cunoaşte succesele'germanilor, următorul comunicat a fost repetat în mai multe emisiuni radiofonice.

„începmd de la 2 iulie, o amplă operaţie a forţelor aeriene şi navale îndreptată împotriva convoaielor cu destinaţia Uniunea Sovietică a avut loc între Capul Nord şi insulele Spiţzbergen, la 300—400 de mile marine de coasta norvegiană. Aviaţia şi submarinele germane au atacat în Oceanul Îngheţat de Nord un convoi anglo-american, care a fost distrus aproape în întregime. Convoiul era alcătuit din 38 de nave comerciale şi transporta avioane, care de luptă, mftniţii, alimente. Destinat să ajungă la Arhanghelsk, el avea o puternică escortă de forţe navale grele, distrugătoare şi corvete. în strînsă colaborare cu marina, aviaţia a scufundat un crucişător greu american şi 19 nave comerciale avînd un tonaj brut de 122 000 de tone; submarinele au scufundat 9 vase, respectiv 70 000 de tone; deci, în total, 28 de vase cu un deplasament de 192 000 de tone. Luptele împotriva rămăşiţelor convoiului complet dispersat continuă. Un număr considerabil de marinari americani au fost salvaţi şi făcuţi prizonieri de avioanele de salvare^.

Deci, încă o dată se sărbătoreau succesele submarinelor şi ale aviaţiei. În timp ce ascultau aceste strigăte de biruinţă, comandantul, ofiţerii, marinarii aveau cu toţii acelaşi gînd: „Şi noi? Noi ce am făcut în încăierarea aceasta? Nimic! Sîntem datori s-o recunoaştem. *Tirpitz*, ca toate celelalte mari bastimente, n-a întîlnit nici cea mai neînsemnată bărcuţă a inamicului^.

TsTici un crucişător greu american n-a fost nici atins, nici scufundat. în schimb, din cele 34 de cargouri ale convoiului P.Q.17, care părăsise Islanda la 27 iunie, 23 au fost scufundate, iar echipajele au pierit în apele îngheţate ale Arcticii. Din încărcătura de 200 000 de tone, la Arhanghelsk '(în loc de Murmansk, distrus de bombardamente) au ajuns doar 20 000 de tone. Convoiul avea o escortă formată din 6 distrugătoare, 2 vase cu A.A., 2 submarine şi 11 unităţi mai mici. în plus, protecţia era asigurată de 2 crucişătoare americane şi 2 crucişătoare britanice, însoţite de 3 distrugătoare. Flota se afla sub comanda contraamiralului Hamilton. Era pentru prima oară că americanii participau la o operaţie de acest fel. Primul lord al Amiralităţii, apreciind în seara zilei de*4 iulie că atacarea convoiului este iminentă* a dat ordin, de la Londra, contraamiralului Hamilton, mai întîi să-şi retragă în mare viteză crucişătoarele spre vest (orele 21,11), apoi navelor convoiului să se disperseze (orele 21,23). Ele urmau să străbată, izolat, drumul piuă în porturile ruseşti. Hamilton nu putea decît să se supună. „Din nenorocire, distrugătoarele de escortă au primit şi ele ordin să se repii- eze“, spune Winston Churchill în Memoriile sale. Se pare că amiralulDouă mari convoaie au fost, poate, în bătaia armelor lui. Atunci cum se explică fuga aceasta? De ce acest ordin de retragere? De ce a fost nevoie de această faimoasă „Operaţie Rosselsprung“, atît de bine pusă la punct, cu forţe atît de importante, şi încheiată atît de brusc? Dacă Home Fleet se afla în larg, se putea angaja o luptă, iar cuirasatele ei ar fi fost scufundate. Grupul de Nord era destul de puternic pentru a obţine victoria pe mare.

Cei de la bord îşi reaminteau de marea speranţă ce le încolţise în inimi, dînd aripi imaginaţiei şi trezindu-le dorinţa de luptă, în momentul cînd, în ziua de 2 iulie, la orele 16, Grupul de Nord a părăsit brusc fiordul Trondheim, după ce un avion de recunoaştei’e reperase la sud de insula Mayen o sumedenie de cargouri care se îndreptau spre Uniunea Sovietică; erau atît de încărcate cu materiale, încît linia lor de plutire coborîse sub nivelul apei. Dispozitivul de atac — avioane lanstorpile, submarine înşirate de-a lungul rutei dintre insula Mayen şi insula Urşilor — a fost de îndată pus în mişcare. Toată lumea ştia că acest uriaş convoi era protejat de un mare număr de vase

de război britanice.

În timp ce *Tirpitz*-ul avea să împrăştie sau să scufunde vasele de escortă, un mare cuirasat va lovi convoiul şi, cu artileria lui mijlocie, va distruge toate cargourile, unul eîte unul, ca la un exerciţiu de tir. Dar, pe cînd navigau între fiordurile Trondheim şi Alta, n-au mai aflat nimic despre convoi. O linişte îngrijorătoare.

La amiază, în ziua de 4 iulie 1942, flota germană stătea ancorată în fiordul Alta, situat la paralela 71° nord, la mai

Pound, fiind informat de prezenţa unei mari forţe navale germane în Arctica, s-a temut să expună crucişătoarele grele la o luptă în care riscau să fie nimicite. Oricum ar fi fost, distrugerea, în împrejurări tragice, a celei mai mari părţi a convoiului P.Q.17 a fost considerată în Anglia şi în Statele Unite ca un dezastru. P.Q.18 (prevăzut să ridice ancora la 18 iulie) n-a mai plecat. Aceasta a dus la un schimb de scrisori dure între Winston Churchill, care explica situaţia, şi Stalin, care considera că aliaţii nu respectă acordurile. (Winston Churchill. *Le Tournant du destin*, voi. I, Pion.)

După cum se vede, deşT *Tirpitz*, ca şi celelalte bastimente din Grupul de Nord, n-a scufundat nici un vas, prezenţa lor n-a fost inutilă pentru germani.

„în urma dezastrului suferit de P.Q.17, avea să conchidă Winston Churchill, Amiralitatea a propus să se suspende trecerea convoaielor prin Arctica, cel puţin pînă cînd banchiza septentrională se va topi şi retrage, iar ziua polară se va sfîrşi. Am apreciat că este o hotărîre foarte gravă şi am înclinat mai curînd pentru sporirea decît pentru reducerea riscurilor, conform devizei: în înfrîngere — intransigenţă'[4].puţin de 100 de mile de Capul Nord. Fiordul acesta imens, protejat de un colan de insule mari — Soroya, care avansa în mare pe o lungime de 60 km, în spatele ei Kvaloy, Seiland, Stjernoy —, se afla ia o distanţă de cîteva ore de mers pe mare de insula Urşilor, pe unde, în mod obligatoriu, trebuia să treacă convoiul.

Între timp, pe *Tirpitz*, ofiţerii şi echipajul dădeau semne de nelinişte, de nervozitate. În ajun se aflase că crucişătorul *Liitzow*, venind de la Narvik cu *Scheer*, s-a ciocnit pe ceaţă de o stîncă. Avariate, crucişătorul şi alte trei torpiloare, care de asemenea au fost cît p-aci să atingă cu pupa fundurile mici, s-au întors la Trondheim. Hărţile norvegiene nu erau de nădejde şi numeroase indicaţii cu privire la relieful fundului mării lipseau.

în fiordul Alta, *Tirpitz* aştepta ordinele. în condiţiile alarmei de luptă, aşteptarea părea fără sfirşit.

Comandantul Topp şi ofiţerii săi au aflat atunci că *Tirpitz-* ul urmează să lupte împotriva a două cuirasate, a unui portavion, a cinci crucişătoare grele şi a cîtorva distrugătoare. Aceste precizări au mai făcut să scadă spiritul combativ al echipajului. în seara de 4 iulie, vasele făcîndu-şi plinul cu păcură, oamenii se aşteptau ca în cursul nopţii ancora să fie ridicată, pentru ca a doua zi să înfrunte flota engleză.

Ciţi marinari germani vor mai fi în viaţă, cîte dintre navele care îşi etalează forţele în acest fiord pustiu vor mai fi mîine, 5 iulie, la aceeaşi oră, pe linia de plutire?

După ce au văzut un film despre carnaval, care le-a mai destins nervii, au urcat pe punte pentru a admira soarele de la miezul nopţii. Priveau globul roşu învăpăiat, care cobora încet, în spatele vîrfurilor acoperite de zăpadă, eînd, brusc, el îşi întrerupse cursa, începînd să se ridice chiar în clipa în care era pe cale să dispară, de data aceasta insă mult mai repede, ca o minge de foc.

Nimeni nu se hotăra să se ducă la culcare; a fost nevoie de mustrările şi sfaturile unora mai raţionali şi de gîndul că poate a doua zi va avea loc lupta cea mare; numai aşa a putut fiecare să se desprindă, să pornească spre cuşeta sau hamacul său.

Şi noaptea a trecut fără ca cei mai mulţi să-şi poată

găsi, în această semizi polară, somnul.

Dimineaţa, după înălţarea pavilionului şi după micul dejun — cafea cu lapte şi felii groase de pîine —, a fost afişat un prim şi promiţător comunicat:

„Aviaţia a scufundat 24 000 de tone — 11 vase avariate. Submarinele au trimis- la fund 12 000 de tone. Operaţia de distrugere a convoiului şi a escortei lui continuă".

Oare nu vor ajunge după ce prada va fi fost împărţită? Era timpul să ridice ancora.

Primele ore ale dimineţii s-au scurs greu. Fiecare trecea pe rînd de la neliniştea dinaintea luptei la certitudinea victoriei. În cele din urmă, la orcl¡Qji0,30, au început manevrele de plecare.

— De data aceasta este „de-adevăratelea". înainte!

Orele 11. Cu 24 sie noduri, escadra iese din fiord, cap nord. Cele trei mari cuirasate, *Tirpitz*, *Hipper* şi *Scheer*, însoţite şi protejate de 7 contrâiorpiloare, strecurîndu-se printre insule, constituiau, într-adevăr, un spectacol frumos. Nu se ştie pe ce cale, dar pe bordul *Tirpitz*-ului toată lumea ştia că un crucişător american de 10 000 de tone proteja convoiul britanic. 10 000 de tone! Cîteva lovituri de tun bine plasate, şi americanul ăsta va dispare de pe faţa mării.

După-amiază, un nou comunicat al Wehrmachtului: „Un vapor inamic de~7 000 de tone, transportând tancuri, ' a fost scufundat[44]. Ei, totul merge bine. Pe cer nici urmă de inamic, pe mare la fel. în larg aerul îngheţat biciuia obrajii...

Orele 19.

Alarmă! Submarine semnalate în zonă. Nu puteau fi decît unităţi ruseşti. Deoarece microfoanele au vibrat, con- tratorpiloarele au lansat încărcături de adîncime. De îndată ce gheizerele au dispărut şi viitoarea efervescentă s-a potolit, pe luciul apei n-a apărut nici o pată de ulei, nici un submarin n-a ieşit la suprafaţă[59]. Aveai

59 în realitate, submarinul sovietic *K-21* şi-a lansat torpilele împotriva *Tirpitz*-ului, şi comandantul său a pretins că o lovitură a atins ţinta. Ofiţerul era, fără îndoială, de bună credinţă, dar cartea de bord â *Tirpitz*-ului nu face nici o aluzie la această torpilare. *Tirpitz*-ul n-a

impresia că sub ameninţarea teribilului *Tirpitz*, crucişătoarele inamice s-au făcut nevăzute, lăsînd în voia soartei resturile convoiului.

La orele 22 sosi ordinul, ordinul de neînţeles, stupid: „Calea întoarsă. înapoierea![44]

suferit nici o avarie în cursul acestei ieşiri. Un submarin englez l-a văzut şi a semnalat Amiralităţii poziţia lui.

în momentul acela toată lumea de pe *Tirpitz* a început să bombăne. Dar ,.disciplinau disciplină[44]. Intrucît c-ontra-torpdloarele nu mai aveau combustibil, amiralul a ■ hotărît să intre în fiordul Alta pentru a-şi faee plinul cu păcură,

A doua zi, la orele 17, *Tirpitz*-ui, care ridicase ancora, n-a înaintat prea mult. O ceaţă deasă îi răpi vizibilitatea. Topp, nevrînd să-şi asume riscul unei eşuări a vasului, al ciocnirii Cu o stîncă, cum a păţit *Lutzow*, sau chiar al abordării unui contratorpilor, a ordonat, prudent, să rămînă peste noapte la ancoră. Celelalte nave ale escadrei au făcut acelaşi lucru.

La 7 iulie, întrucît ceaţa se risipise, Grupul de Nord şi-a reluat drumul. *Tirpitz*-ul trecu, cu o viteză de 25 de noduri, prin faţa insulelor Lofoten; dar, pentru ca să ocolească periculosul Moskenesstraumen, viră în larg, după care o luă în sus pe fiordul Vest, pentru a reveni la locul său de ancorare din fiordul Bogen. „Operaţia Rbsselsprung[u] se sîîrşise...

Sfîrşitul lunii august 1942.

De o lună şi jumătate *Tirpitz*-ul stă la ancoră în faţa Narvikului. Au fost făcute cîteva exerciţii combinate cu trupele terestre, aviaţia şi bastimente ale escadrei în fiordul Vest, dar această agitaţie, care părea atît de zadarnică, nu-i împiedică pe ofiţeri şi echipajul să se plictisească. Bîn- tuie maladia tablei, pe care nu e uşor s-o combaţi. Unii ofiţeri pleacă la Narvik după cumpărături sau să viziteze oraşul şi împrejurimile. Se organizează excursii pînă la frontiera suedeză.

într-o dimineaţă, ca de obicei, se face apelul de fiecare zi. în fiecare post sînt strigate numele oamenilor, unul după altul, se 'răspunde „prezentă

— Schmitz ... prezent ... Schulz ... Fitcbel ... prezent.., Turowski ...

Turowski nu răspunde... Unde este tînărul Turowski? Plutonierul repetă: „Turowski?“ Nici un răspuns. Turowski nu este. Poate-i bolnav? Poate a întîrziat pe undeva prin- ţr-un ungher al vasului?

,, — Cine l-a văzut ultimul pe Turowski?

Nu răspunde nimeni şi această tăcere este de rău augur.

Plutonierul raportează absenţa matelotului Turowski ofiţerului de serviciu, acesta îl anunţă pe comandantuî-se- cund Diiwel. Informat la rîndul său, Topp se încruntă şi spune: „Să fie găsit, viu sau morţ“«Se trece la o interogare mai severă a camarazilor celui dispărut. Nu l-au văzut pe Turowski din după-amiaza zilei precedente. Nici la cină n-a fost, dar au crezut că i s-a dat o permisie excepţională. Cel puţin aşa pretindeau.

Să fi căzut oare în mare? Doar ar fi fost văzut, ar fi strigat, ar fi. cerut [ajutor. Se lasă seara... Se face din nou apelul, şi Turowski continuă să fie absent. Să fi dezertat? Ar fi primul caz. Deocamdată, ideea aceasta neplăcută este respinsă. Topp ar prefera ca tînărul marinar să fie găsit mort decit să afle că există un dezertor pe vasul său... Urîtă poveste! încurcată treabă! Şi aşa trec patru zile... Turowski e bun dispărut. Dar, într-o dimineaţă, o maşină opreşte pe drum, nu departe de debarcader. Coboară doi jandarmi din Wekrmacht, apoi este scos şi un marinar cu cătuşe la mîini. E Turowski. Cîţiva oameni de pe punte l-au recunoscut şi ştirea se răspindeşte: Turowski a dezertat. Prins de jandarmeria de campanie, a fost adus la bord.

Dezertorul este condus de îndată în faţa ofiţerului de serviciu. Se află amănunte: Turowski a fost arestat la cîţiva kilometri de frontiera suedeză, pe care încerca să o treacă. Era înarmat cu un revolver furat de la un ofiţer de pe bord. E grav, foarte grav. Turowski este închis în temniţa de pe *Tirpitz*, această închisoare care n-a fost folosită niciodată, pentru nimeni; o santinelă este plasată în faţa uşii de fier.

Interogatoriul şi judecata au avut loc, doua zile mai tîrziu, în marea sală de conferinţe a vasului. Oricine putea asista. Mulţi dintre mateloţi au preferat să nu se ducă. în faţa unei săli pline de ofiţeri, Turowski a răspuns la întrebările tribunalului militar. Toată lumea a fost surprinsă de declaraţia lui: „Da, am dezertat... De ce? Mă plictiseam şi nu mai puteam suporta monotonia serviciului ... Pe bordul *Tirpilzm*lui nu se întîmplă nimic ...“

Intenţia dumitale era doar de a merge în Suedia, sau voiai să treci în Anglia, în slujba inamicului?

— Voiam să ajung în Anglia sau în Statele Unite, să intru în serviciul uneia dintre aceste marine. La ei, oamenii fac ceva. Aici nimic.

O tăcere apăsătoare se lăsă peste acest adevăr pe care nimeni nu se încumetase să-l mărturisească. în realitate, omul acesta, un prostănac, care nu-şi dădea seama de gravi-iatea comportării lui, era de o naivitate dezarmantă. Ai fi zis că e vorba de altul, nu de el, după calmul şi totala lipsă de emoţie.

Pledoaria a fost scurtă. Avocatul, apărător din oficiu, nu-şi făcea iluzia că ar putea salva capul t mărului.

Tribunalul, prezidat de un judecător militar, se retrase pentru a hotărî sentinţa. Emoţia ajunsese la apogeu cînd se auzi cuvîntul aşteptat: „Tod“[4]. Turowski urma să fie împuşcat pe vas. Comandantul Topp o ceruse, pentru ca, în felul acesta, să devină un exemplu.

Şase zile lungi au mai trebuit să aştepte pînă cînd a venit dimineaţa fatală. Pentru a deveni executorie, sentinţa trebuia să fie'eonfirmată de amiralul-şef al Grupului de Nord.

În această dimineaţă tot echipajul este aliniat pe puntea de la pupă, în faţa tunurilor din turelele Cezar şi Dora.

încadrat de un pluton, soseşte Turowski, înaintînd. în pasul rapid al escortei. E palid, dar nu tremură... Stîlpul de execuţie a fost fixat în faţa catargului pavilionului.

în timp ce condamnatul este legat de stîlp, se apropie pastorul Miiller.

— Vrei să spui ceva? îl întrebă confesorul.

Turowski ridică capul şi se uită la plutonul de execuţie, care stă cu arma la picior. Erau camarazii lui, vecinii lui de masă; cu o privire îmbrăţişă grupul compact al echipajului şi, în liniştea desăvîrşită care domnea, spuse simplu: *Auf W iedersehen*[5].

Salva răsună. Turowski se prăbuşeşte... Medicul vasului se apropie, se apleacă peste trupul căzut. E străpuns de unsprezece gloanţe...

Cadavrul lui Turowski este cusut într-un sac şi aruncat în mare.

Cam tot în aceeaşi perioadă, mai exact la 26 august, fiihrerul îl primea pe marele-amiral Raeder la cartierul său general.

Amiralul se aştepta să primească felicitări pentru distrugerea marelui convoi aliat de către submarinele lui Do- nitz. Din păcate, Goring, care se vedea cu Ilitler mai des

4 Moarte. — *Nota trad.*

La revedere. — *Nota trad.*decît niarele-amiral, luase deja partea leului pentru aviatorii lui. Totuşi, Uit Ier îl primi pe amiral cu căldură.

— Se pare că, după distrugerea tuturor acestor nave, englezii au suspendat plecarea oricăror noi convoaie.

— Nici un convoi aliat n-a ridicat ancora, răspunse Rae- der. Putem deci presupune că submarinele şi avioanele noastre, care au distrus complet convoiul precedent, l-au

'^constrîns pe inamic să renunţe pentru moment la această rută sau chiar să-şi modifice radical întregul sistem de linii de comunicaţii. Livrările efectuate în porturile septentrionale ale Rusiei continuă să aibă un caracter decisiv pentru ansamblul războiului desfăşurat de către anglo-saxoni. Este foarte probabil ca inamicul să continue trimiterea de material în Rusia de nord, de aceea statul-major ai marinei trebuie să-şi menţină submarinele de-a lungul aceloraşi rute. Cea mai mare parte a flotei va fi de asemenea concentrată în Norvegia de nord, nu numai pentru a face posibilă atacarea convoaielor, ci şi din pricina pericolului permanent al unei debarcări inamice. Numai menţinînd flota în apele norvegiene putem spera să înfruntăm victorioşi acest pericol. în afară de aceasta, avînd în vedere strategia generală a Axei, este deosebit de important ca flota noastră să ţină pe loc Home Fleet-ul, mai ales după pierderile grele pe care englezii şi americanii le-au suferit în Mediterana şi Pacific. Japonezii îşi dau şi ei seama de întreaga importanţă a acestei măsuri. Pe de altă parte, minele lansate de inamic în apele noastre constituie un pericol ce nu încetează să crească, aşa că nu trebuie să deplasăm unităţile navale clecît pentru a le repara sau a le antrena. Menţinerea lor în Norvegia este de o importanţă primordială.

— Da, Norvegia este ţara destinului, răspunse Hitler pe gînduri. Bine, domnule mare-amiral, vă mulţumesc.

De fapt, nici unul dintre aceşti doi oameni nu uita soarta pe care a avut-o *Bismarck* înainte eu un an, şi considerau că nu trebuie să rişte pierderea *Tirpitz*-ului — nava lor cea mai puternică. Ameninţarea pe care o reprezenta el a constituit principala cauză a dispersării

convoiului, urmată de nimicirea lui de către Luftwaffe şi U-boote.

Rămas singur, Raeder se gîndi la această întrevedere. Fuhrerul îi acorda încă încredere, dar pentru cît timp? Raeder ştia că sub influenţa lui Goring şi Keitel, Hitler socotea tonajul bastimentelor grele prea mare. Acestea aveau ne-voie de oameni, **tunuri,** păcură, care, după păferea lor, **puteau** fi **mai bine folosiţi** în altă parte. Raeder mai remarcase **un lucru.** Hitler i se adresase cu „domnule mare-ami- ral[a], în **timp** ce **marele** şef al Luftwaffei era interpelat cu **„Gdring“,- şi acest lucru,** chiar dacă era uneori o dovadă de amiciţie, **nu** vădea mai puţin lipsa de respect. Cît priveşte pe Keitel, **tonul** fuhrerului cînd striga „Keitel“ era acela al **stăpînului cînd Îşi strigă** valetul[60].-

60 Marele-amiral KarI Doriitz avea să facă. mai tîrziu aceleaşi con-* statari

Dar **asta nu** era **destul** pentru a linişti temerile marelui- **amiral.**CAPITOLUL AL IX-LEA PRELUDIU LA „OPERAŢIA 1ITLE(

ÎHi primăvară, activitatea vaselor norvegiene din portul Sealloway crescu. Din avioanele de pe două linii aeriene care asigurau legătura cu insulele, — „Scottish Airways[44] prin Inverness şi „Allied Airways[4]'* din Aberdeen — debarcară tineri în uniforme fără galoane, toţi băieţi solizi, antrenaţi şi instruiţi pentru alergări, sărituri, natație, tir, lupte corp la corp. Aceşti agenţi secreţi rămîneau la Sealloway o zi sau două, apoi dispăreau pe neaşteptate. Vasele îi debarcau într-un punct pustiu al coastei norvegiene. Duceau cu ei arme, explozivi, aparate de radiotelegrafie. în aceste nenumărate golfuleţe sau mici porturi, în aceste insuliţe, patrioţii îi luau în grija lor — din păcate, nu întotdeauna. Rezistenţa norvegiană, susţinută, ajutată, folosită de englezi, era alcătuită din diferite reţele care se îmbinau, cîteodată se suprapuneau.

Pe insulele Shetland, din motive de securitate, agenţii nu trebuiau să se întîlnească sau să-şi vorbească vreodată... Deplasările fiind reglementate de la Aberdeen, se evita orice contact între cei care se înapoiau dintr-o operaţie şi cei care plecau.

Debarcate în timpul nopţii, stocurile de arme erau ascunse în adînciturile stincilor, sub o prelată sau sub crengide copaci. Fiind cîteodată descoperite de pescari norvegieni neavizaţi, aceştia trăncăneau şi, eurînd, armele ajungeau în miinile germanilor; metodele au fost schimbate: lăzile cu arme erau acum predate direct patrioţilor norvegieni.

La înapoiere vasele aduceau refugiaţi care voiau să scape de sub ocupaţia nazistă. Aceşti nefericiţi puteau fi văzuţi coborînd, extenuaţi din pricina traversării, abia tîrîndu-şi picioarele, pe cheiurile din Lerwick. Marinarii îi ajutau să-şi ducă boccelele sărăcăcioase, apoi, înainte de a fi trimişi la Londra, erau supuşi unui interogatoriu sumar...

Din nefericire, uneori survenea drama: luni de zile nu se mai primea nici o veste despre eîte un vas. Tăcere! Apoi, într-o zi, după multă, după foarte multă vreme, fie prin cineva care a reuşit să scape şi să treacă în Suedia, fie din vreo ştire care şi-a făcut drum din port în sat şi din sat în oraş, se afla ce s-a întîmplat cîndva... Dintr-un eşec dureros se trăgeau învăţăminte.

Askel, *BergholmNordsjdn*, *Feie* nu s-au mai întors. în pofida acestor pierderi, compania n-a dus niciodată lipsă de voluntari; aproape la fiecare trei zile, un bus[61] pleca din Scal- loway pentru a se întoarce după cinci sau şase zile şi a îmbarca imediat alt agent sau arme, de cele mai multe ori şi agent, şi arme.

în februarie, de data aceasta la bordul vasului *Arthur*, Larsen a părăsit Lunna Voe. Mica navă, încărcată cu arme, traversa Atlanticul pe o hulă puternică, pentru a ajunge în apropiere de Smolen. În această zonă erau cîmpuri întinse de mine, dintre care multe, fiind smulse de la locul unde fuseseră fixate, rătăceau la voia întîmplării...! Larsen a ajuns fără să întâmpine nici o piedică în apropierea fiordului Trondheim, la 160 de mile de *Tirpitz*, a depus pe uscat lăzile lui grele şi apoi *Arthur* s-a întors la Lunna.

61 Bus — autobuz; aici sugerează frecvenţa şi regularitatea curselor executate de aceste vase. — *Nota trad.*

După aceste ieşiri, adesea pe vreme rea, vasele aveau nevoie de reparaţii, or nu exista decît o singură cală, cea de la Lerwick, Lunna oferind navelor şi oamenilor numai puţine posibilităţi. Cu autorizaţia Amiralităţii şi cu mijloace proprii, baza Shetland a construit la Scalloway altă cală[62]. Baza a fost transferată acolo. Dar portul prezenta inconvenientul că se găsea pe coasta de vest a insulei, deci, pentru anaviga spre Norvegia, trebuia să se facă ocolii] insulei. Nu mai vedeai ofiţeri. Cu timpul, disciplina s-a întărit şi aceşti bărbaţi, fără uniforme, fără pregătire, dar toţi pescari încercaţi şi solizi, au fost' constrînşi să-şi îngrijească ţinuta, să îa poziţie în faţa superiorilor. Un ofiţer norvegian sosii de la Londra încercase zadarnic să se impună, să introducă o organizare militară cu constrîngerile şi ierarhia ei. Nu a reuşit.

între norvegieni şi britanici au intervenit şi unele.incidente, dar, cu oarecare bunăvoinţă, acestea au fost repede aplanate. Să se ajungă la un acord cu norvegienii în ceea ce priveşte comandamentul era o problemă importantă. Desigur, norvegienii înţelegeau că acesta revenea englezilor, dar doreau să participe măcar la pregătirea operaţiilor. Amiralitatea le dădu satisfacţie.

Baza primi un nume sau mai curînd o siglă: N.I.U.[9] Maiorul Mitchell, căpitanul de marină Dăvis Howarth şi un misterios domn A. Rogers[10], cu grad de căpitan în Royal Marines, îşi desfăşurau activitatea în mijlocul unei mulţimi formate din agenţi, pescari şi refugiaţi. Subterana, donjonului vecinului castel din Sealloway era plină de arme, aparate de emisie, rachete, echipament complet pentru agenţii secreţi. Cei trei ofiţeri britanici trăiau o pasionantă aventură. Totuşi, ei visau să se îmbarce o dată, o singură dată, pentru un fiord norvegian. Dorinţa aceasta nu îe putea fi satisfăcută.

--- Priviţi planul acesta, ii spuse într-o zi Howarth lui Mitchell la Flemington IIause. Aici, *Tirpitz* la ancoră, într-un fiord. Aici, un trauler norvegian, de pildă *Arthur*, sub a cărui cocă am instalat două tuburi lanstorpile. Cînd vasul trece paralel cu bordul cuirasatului, lansează torpilele. Ce spuneţi? O barcă împotriva unui cuirasat!

— Daţi-mi planul dumneavoastră, 11 voi trimite Amiralităţii, hotărî pe loc Mitchell.

---

62 Cala aceasta, inaugurată de prinţul moştenitor al Norvegiei, îi purta numele: „Cala prinţului moştenitor 01af“.

De această propunere, comandantul şi adjunctul bazei din insulele Shetland nu mai aveau să audă niciodată. A trecut oare prin filiera birourilor Amiralităţi, sau a fost pur şi simplu înmormîntată?

9 Norvegian Independent Unit — Unitate norvegiană în dependență. — *Nota trad.*

[J0] Arthur Rogers, pe numele lui adevărat Arthur Sclater, era însurat cu o norvegiană ai cărei părinţi, rămaşi în Norvegia, puteau fi victimele unor represalii. A venit îa bază în octombrie 1941.în iunie 1942, Howarth a fost trimis în Scoţia. Trebuia să primească eîteva vase mari de pescuit care veneau chiar atunci din Norvegia, după ce făcuseră o escală în Islanda. Amiralitatea cerea precizări cu privire la spaţiul disponibil de pe puntea fiecăruia dintre aceste vase, la puterea troliului lor, a bigii, precum şi planurile tuturor bărcilor mari de pescuit norvegiene aflate la Shetland.

— Ce scop au toate aceste întrebări? se miră Howarth.

— De unde vreţi să ştiu? răspunse Mitchell. Nu văd nici o explicaţie.

Cei doi ofiţeri nu ştiau nimic despre conferinţa care avusese ioc înainte cu citeva zile între amiralul sir Max Horton, comandantul flotei de submarine, comandorul lord Ash- bourne şi loeotenent-colonelul J.S. Wilson, şef al S.O.E. (secţia Norvegia).

Întrucît nu primiseră nici o ştire de la agentul trimis la Trondheim, via Stockholm, care întîmpina, probabil, unele greutăţi în a-l găsi pe proprietarul bărcii din Froya necesară operaţiei, marii şefi ai Amiralităţii şi ai S.O.E. au luat hotă- rîrea să-şi modifice planul iniţial. Nu va mai fi folosit un vas aflat în Norvegia, ci un cuter care va porni din insulele Shetland şi va transporta în Norvegia oameni-broască şi torpile ghidate. Se va căuta cel jmai solid dintre „buses“ şi i se vor face toate transformările indispensabile pentru a duce la bun sfîrşit operaţia.

în acelaşi timp, aceeaşi idee era discutată la Trondheim de Hebert Helgesen, şeful grupului Lark, Herluf Nygaard, Ewald Ilansen[63], agentul M-20 şi fratele său Oyvind. Acest M-20 fusese instruit ca agent secret în cadrul companiei Linge. Avea douăzeci de ani, dar părea şi mai tînăr.Obrazul său bucălat, pometii rumeni strălucitori, ca cireşele după ploaie, ochii albaştri ca florile de nu-mă-uita, mersul agale, puţin legănat, cu m îi ni ie veşnic în buzunare, ascundeau un duşman de temut pentru germani. Colturile, pistoalele- mitralieră, grenadele, puştile silenţioase îi erau familiare; M-20 purta întotdeauna un pumnal, o armă cumplită, cu minerul şi lama dintr-o singură bucată, avînd un echilibru perfect; tînărul norvegian n-ar fi ezitat să se servească de el la primul gest făcut de vreun german sau de vreun hirdman[12] pentru a-l aresta.

După un timp li se alătură şi Arne Christiansen.

— Am pierdut mai multe săptămîni pentru a ajunge la Froya, explică el. Legăturile prin fiorduri şi insule sînt foarte anevoioase. Uneori a trebuit să aştept zile în şir, ascuns în vreo colibă, pînă să găsesc o barcă şi să traversez un braţ de mare. Şi aproape pretutindeni sînt germani. În cele din urmă am reuşit să-l găsesc pe omul meu. E de-al nostru, dar n-a vrut să ne dea barca lui. îi e frică... Familia... Gestapoul... N-am putut să stărui.

Hebert Helgesen reflectă:

— Da, ai avut dreptate, spuse el... Dar de ce dracu nu folosesc o barcă de la baza Shetland? Noi le-am

---

63 Ewald Ilansen nu era numele adevărat al acestui operator, a cărui identitate patrioţii norvegieni n-o cunosc nici pînă astăzi, într-o zi, în timp ce transmitea un mesaj — emitea de două sau de trei ori pe zi — , agenţii Gestapoului s-au năpustit în cameră şi l-au arestat. Ilerîuf Nygaard, care venise să-l vadă, a fost şi el arestat. Amîndoi au fost duşi în faţa şefului Gestapoului din Trondheim; acesta i-a supus unui interogatoriu cu prilejul căruia a desfăşurat toată gama de seducţii, amabilităţi şi ameninţări. în timp ce erau transferaţi la închisoare, Nygaard a reuşit să scape şi să se piardă în mijlocul mulţimii. A trecut în Suedia şi ulterior a ajuns în Anglia. Ewald Ilansen a fost torturat. Fiind foarte slăbit, a murit în închisoare din pricina unei pneumonii.
Germanii, care puseseră mîna pe cod, au încercat să transmită ntesaje la Londra, dar operatoarele care le-au recepţionat şi-au dat seama, după ritmul în care bătea semnalele cel ce emitea, că Ewald Harisen şi Herluf Nygaard au fost prinşi.

pregătit hîrtiile pentru a face faţă controalelor, autorizaţiile şi tot ce e nevoie! Oyvind este în stare să le procure!

— Cunosc proprietari ai unor bărci care ar fi dispuşi să-mi împrumute documentele lor. Le vom fotografia. Semnăturile ofiţerilor care dau autorizaţii sînt cunoscute. Singura primejdie ar eonstitui-o unele schimbări, care ar putea Să intervină de la o zi la alta.

Hebert Helgesen conchise:

— E o încercare care merită să fie făcută, operaţia se cere efectuată fără greş. Şi, întorcîndu-se către M-20, adăugă: Trebuie să te întorci imediat la Stoekholm, să-l vezi pe Nielsen şi să-i ceri să transmită propunerile noastre.

La 4 septembrie, după ce a ascultat cele comunicate de M-20, Nielsen a transmis la S.O.E. un lung mesaj cifrat.

La Londra, mesajul a fost imediat luat în discuţie.

[12] Hirdmanii erau membri norvegieni ai organizaţiei naziste conduse de Quisling. Purtau o uniformă care semăna cu cea a germanilor. Aveau centre în principalele oraşe, unde defilau cintînd, copiindu-i pe germani. Colaborau cu Gestapoul. De cele mai multe ori, aceşti qms-lingi erau nişte rataţi înăcriţi, dispreţuiţi de norvegieni şi chiar de germani.— Norvegianul din Froya nu acceptă să ne împrumute barca, spuse Wilson adjunctului său, locotenent-colonelul X[ia]... Din fericire, am prevăzut acest refuz. Cei de acolo au avut şi ei aceeaşi idee: să fie folosită o barcă de la baza Shetland. Vom pune din nou în studiu „Operaţia Title“. Trebuie să acţionăm rapid. Da, ştiu că *Tirpitz*-ulnu este la Trondheim, dar se va înapoia. Au lăsat acolo instalaţii costisitoare în vederea staţionării, inclusiv bateriile de A.A. Pasărea se va întoarce la cuib.

Un moment Amiralitatea se gîndi să folosească nava *Andholmen*, care făcea serviciu în Islanda. Vasul era mai solid decît cele din Shetland... Din păcate însă, forma şi linia lui nu se potriveau cu cele ale vaselor care navigau în mod frecvent în apele din jurul Trondheimului. Po^te *Arthur? Arthur*, condus cu dibăcie de şeful de barcă A. Leif Larsen, om de un calm imperturbabil, li s-a părut a fi unul din cele mai indicate ^ pentru această operaţie. Iată de ce maiorului Mitchell şi căpitanului Howarth li s-au cerut de la Amiralitate relaţii cu.privire la bărcile disponibile la Shetland... *Arthur* nu fusese încă desemnat nominal... Nu încă.

Avea să fie la 8 septembrie, adică la nici patru zile de la recepţionarea de către S.O.E. a mesajului lui Nielsen. Noul plan prevedea îmbarcarea a două torpile ghidate, cu două perechi de specialişti şi doi oameni care să ajute la îmbrăca- rea echipamentului, în total şase englezi. Lansarea la apă urma să aibă loc Ia sud de insula Froya. în mod oficial încărcătura era turba, căci intre insule şi Trondheim traficul cu acest cărbune al săracilor — şi al ţărilor ocupate — era practicat în mod obişnuit.

La 12 septembrie un mesaj lung pleca de la Londra spre Stockholm: în el se făceau precizări cu privire la cooperarea cerută organizaţiei Lark în vederea salvării, după efectuarea operaţiei, a celor zece oameni de pe *Arthur,* şase britanici şi patru norvegieni. Erau luate în consideraţie mai multe eventualităţi şi pentru fiecare din ele erau prevăzute cuvintele de cod care aveau să fie transmise de B.B.C. şi W.T.[34]

13 Locotenent-colonelul ne-a rugat, din modestie, să-i păstrăm anonimatul; îi respectăm dorinţa.

Wireless Transmitter. De-a lungul coastei engleze de est erau camuflate numeroase posturi de radiotelegrafie cu putere redusă, aflate în. legătură cu posturile agenţilor secreţi.Nielsen încercă să-i transmită imediat lui Hebert Helge- sen aceste amănunte* Din nefericire, germanii îşi întăriseră controalele la frontieră, şi M-20 nu putu să ajungă la Trond- heim decît la 23 septembrie 1942. Dar n-a fost nevoie să ră~ mînă multă vreme în oraş. Documentele de bord erau pregătite. Le băgă în portofel şi luă trenul pînă la frontiera suedeză, pe care — prezentîndu-şi actele false — o trecu fără impedimente. Datorită acestui agent, „Operaţia Title“ va putea fi, în sfîrşit, pusă la punct. Nielsen era atit de convins de lucrul acesta, încît hotărî să-l trimită pe M-20 să ducă chiar el documentele la Londra, căci cunoştea întreaga poveste şi putea să dea informaţii utile la S.O.E.

Două nopţi M-20 a dormit într-o mansardă a consulatului, în timpul zilei fremăta de nerăbdare, ar fi vrut să iasă, să se plimbe pe străzile Stockholmului. în timpul acesta, consulul Nielsen — eficient şi plin de fantezie — căuta veşminte de cleric care să i se potrivească cît de cit lui M-20 şi o biblie ^ în limba norvegiană. Ah! această biblie în norvegiană! Nielsen a avut destulă bătaie de cap pînă să o găsească. A colindat prin toate librăriile din Stockholm. în cele din urmă, într-o biserică, descoperi una ferfeniţită.

— Incepînd de astăzi, sînteţi pastorul Moe, refugiat norvegian. îmbrăcaţi-vă, luaţi un aer smerit şi nu vă uitaţi prea insistent după frumoasele'suedeze. Da, veţi ieşi o oră, după apusul soarelui... Dar nu singur... Veţi avea o doamnă de companie, domnişoara Gammel. Aici îi spunem „mătuşa Gam.mel[w], nu e frumoasă, dar e foarte devotată. Un buldog vă va însoţi. Veţi face, toţi trei, o mică plimbare pe cheiurile Strandvâgen şi pe Birger Jarlsgatăn... Distracţie plăcută!

A doua zi, pastorul Moe, însoţit de la distanţă de Nielsen, luă avionul pentru Londra. Documentele se aflau în valiza diplomatică!

Slaydon, comandant de submarin, bine cunoscut în Roval Navy, de îndată ce sosi la Scalloway, selhdreptă spre Fie- mington House.

— Am venit să vă vorbesc despre *Tirpitz*, spuse el lui Mitchell şi Howarth.

îşi plimbă privirea de la unul la altul, dar pe chipurile lor nu se citea nici urmă de mirare. Atunci adăugă:

— Vom încerca să-l distrugem. Acum sîntern pregătiţi pentru această operaţie.

12SŞi le explică sistemul de funcţionare al torpilelor ghidate[35], încredinţate oamenilor-broască: „Vom folosi două maşini din acestea. Dacă reuşim, *Tirpitz-ul* va fi scufundat sau atît de serios avariat, incit nu va mai putea ieşi în larg. îl vom imobiliza la Trondlieim. Torpilele ghidate şi echipajele vor fi transportate pe unul dintre vasele voastre. E posibil?[44]

în timp ce asculta explicaţiile lui Slaydon şi-i răspundea îa întreb ari, Howarth se revedea cu cîteva luni în urmă, în aceeaşi încăpere, demonstrîndu-i lui Mitchell cum l-ar putea torpila pe *Tirpitz.* Era proiectul lui, modificat, care lua viaţă; dar cum nu se făcea nici o aluzie în acest sens, zîmbea gîndin- du-se că adeseori se întâmplă aşa cu ideile care, fără să fie furate, zboară[16] singure.

Slaydon continua să dea explicaţii : două echipaje de trei oameni pentru fiecare torpilă ghidată, doi scufundători pentru manevrarea fiecărei torpile şi un om care să-i ajute la îmbrăca- rea costumelor de scafandru autonom şi la fixarea rezervoarelor de oxigen. Cele două torpile ghidate, care la plecare urmau să fie arimate pe puntea cuierului şi ascunse sub prelate şi plase, aveau să fie lansate la apă şi fixate sub cocă pentru a fi remorcate cu cîteva ore înainte de a se prezenta la posturile germane de control de la intrarea în fiordul Trondlieim. în timpul acesta, oamenii-broască, toţi englezi, vor răfnîne ascunşi în interiorul ambarcaţiunii, într-o minusculă cală secretă.

— La opt mile depărtare de ţintă, oamenii noştri, instalaţi pe torpilele ghidate, vor porni singuri la atac.

— Cit cîntăresc aceste torpile ghidate? întrebă Mitchell.

— în jur de două tone fiecare, inclusiv încărcătura.

Howarth aprecie că două vor putea fi aşezate fără dificultate pe oricare din ambarcaţiuni, căreia va trebui să i se consolideze biga.

— Şi căpitan cine va fi? întrebă Slaydon.

Fără să se consulte, cei doi şefi ai bazei Shetland rostiră în acelaşi timp: Larsen!

— Bine, Larsen să fie. Va accepta?

îs Torpilele ghidate aveau dimensiunea unei torpile normale de 21 de inci, cu un cap detaşabil conţinlnd 600 de livre de exploziv. Bateria ii permitea să navigheze 6 ore cu 2,9 noduri, deci să parcurgă o distanţă de 18 mile. Scufundarea se făcea cu ajutorul balastului şi al unei cîrme, direcţia se asigura printr-un compas; tabloul de bord avea indicatoare luminoase.

16 Joc de cuvinte intraductibil. în limba franceză *voler* înseamnă şi *a fura* şi *a zbura. — Nota îrad.*

— 3! 29Fără îndoială, şi dacă lucrul este cu putinţă, va reuşi, Ce se va întâmpla cu el şi cu oamenii lui după explozie?

— Vasul va fi sabordat de către echipaj, iar celor ce deservesc torpilele ghidate, precum şi echipajului li se va stabili un punct de întîlnire cu membrii Rezistenţei din Trondheim, şi anume la Wikhammar, la 15 km est de oraş. Vor trece în Suedia, de unde ulterior vor fi repatriaţi. Ştiţi vreun vas care ar putea fi folosit?

— *Arthur*. Cuterul este de un tip frecvent în regiunea Trondheim şi n-are nici o caracteristică particulară[64].

Două zile după ce la Flemington House a avut loc această convorbire, pe un teren militar din Scoţia cobora dintr-un avion, venind de la Londra, un bărbat tînăr, purtând haine de cleric.

Un ofiţer de poliţie îi ceru actele.

— Sînteti preot?

— Da.

— O.K. Numele dumneavoastră este Moe, nu-i aşa? observă poliţistul privind paşaportul.

—- Da, Moe.

— Bine, mulţumesc.

Şi ofiţerul de poliţie scrise tacticos în registrul de control alt nume: Odd Sorii! numele adevărat al agentului M-2Q[65].

A doua zi Odd Sorii, cu senzaţia că e un om foarte impor- ° tant — călătorea singur, numai cu pilotul —, era depus la baza Shetland. A fost primit de un ofiţer al armatei engleze.

— Maior Mitchell.

— Odd Sorii, sublocotenent în armata norvegiană, scuzaţi-mi ţinuta de cleric!

Mitchell se stăpîni cu greu să nu rîdă. în viaţa lui nu mai văzuse un preot atît de bucălat şi muşchiulos!

în aceeaşi seară, la Flemington House a avut loc o conferinţă. De faţă erau un bărbat în civil, cu ochelari şi

64 Vasele norvegiene sînt din lemn şi au două catarge. Prova este destul de înaltă faţă de nivelul apei, iar timoneria se află la pupă. Basl în- gajul şi suprastructurile sînt albe. Coşul nu este vopsit, cbuns cu ulei de în. Trei tipuri principale se succed de la nord la sud, plus cîteva variante pentru anumite porturi. Astfel încît pescarii norvegieni, eventual unii germani, după formă, după anumite detalii, pot recunoaşte locul de origine al acestor ambarcaţiuni.

65 Odd Sorii a trecut frontiera suedeză de patruzeci de ori; în Anglia a fost de trei ori.

cu un aer profesoral — locotenent-coloneluî X, care lucra la S.O.E. sub ordinele lui Wilson —, precum şi Mitchell şi Rogers.

Locotenent-colonelul îl interogă imediat pe Sorii în norvegiană.

— Cunoaşteţi puterea de loc a fortăreţe! Agdenes?

— Da, cunosc amplasarea bateriilor şi puterea lor.

— Aliat Care este profesiunea dumneavoastră?

— Tipograf.

— Credeam că sinteţi cel puţin marinar. Maior Mitehell, vreţi să-l invitaţi pe Larsen să asiste la instructajul nostru?

O clipă mai tirziu, Larsen, însoţit de Howarth, fu prezentat locotenent-colonelului şi lui Odd Sorii. Skipperul îi privea pe toţi aceşti oameni, care păreau că-l aşteaptă, fără ca în ochii de un albastru de porţelan să i se poată citi nici cea mai mică umbră de tulburare.

Locotenent-colonelul îl cercetă din privire pe acest Larsen, despre care auzise vorbindu-se. I se păru numai fălci, cu vîrful bărbiei ieşite înainte, ajungînd aproape la nivelul nasului scurt, turtit.

— Larsen, am ceva nou pentru dumneata., deschise Mit- cheli numaidecît discuţia. Este vorba de *Tirpitz*... S-a luat hotărirea ca dumneata să fii trimis cu *Arthur*, pentru a-l scufunda. Va transporta oameni-broască. Amănuntele operaţiei, care a fost studiată şi pusă 3a punct, ţi le voi explica. Accepţi ?

— Da, răspunse Larsen, fără cea mai mică ezitare.

— Cu *Arthur?*

— Cu *Arthur*.

— Compatriotul dumitale — Mitehell îl arăta pe Odd Sorii — a adus acte recente de la Trondheim. Vom Întocmi
.documente false pentru *Arthur*.

... Trebuie să fie completate de mina. mea, spuse Larsen*

— Eşti sigur că-*Arthur* va fi controlat la intrarea în fiord ? întrebă locotenent-colonelul de Ia S.O.E., întorcîndu-se către Odd Sorii.

— Da. Va trebui să arate documentele de bord imediat după ce va trece prin faţa fortăreţei Agdenes. Acolo se află în permanenţă o navă de control.

— Dumneata ce părere ai, Larsen?

— Părerea mea e că treaba se va face. Dacă s-a îiotării, am să trec.

~~ La bordul lui *Arthur* va fi o încărcătură de turbă, elii- purile îmbarcată pe insula Edoy. Aşa. că important este să nu se inspecteze nava înainte.

Nu prea există acest pericol Voi ajunge la Edoy noaptea.— Bine, Larsen. îţi mulţumesc. Mitcliell şi Howarth **se** vor ocupa împreună cu dumneata de amănunte. Noroc.

Locoteiient-coloneiiil N ridică şedinţa.

A doua zi, în timp ce Odd Sorii, la fel de pătruns de importanţa sa, se întorcea la Londra cu un avion special[66], întrebîn- du-se cum de i-a putut cunoaşte poliţistul adevărata identitate, la bordul lui *Arthur* oamenii începuseră treaba.

În primul rînd au fost construiţi doi cavaleţi de lemn. care au fost bine arimaţi pe punte. Erau destinaţi să adăpostească în cursul traversării cele două torpile ghidate. Biga a fost întărită. S-a făcut o probă cu două blocuri de piatră, de cîte o tonă fiecare. Ulterior, într-im colţ al malului pustiu, destul do departe de Scalloway, *Arthur* a fost culcat pe carenă. La o treime din lungimea vasului, măsurată de la otravă, sub linia de plutire, au fost implantate cu bidoane două inele solide. De aceste belciuge au fost legate marinăreşte odgoane pentru remorcarea torpilelor ghidate. Un capăt liber prins într-un ho ban urma să le menţină în poziţie orizontală.

Rămînea încă de rezolvat partea cea mai delicată a amenajărilor, dat fiind că la Agdenes un ofiţer german urma să facă o inspecţie minuţioasă calei. Cum să-i camuflezi, să-i ascunzi, fără prea multe riscuri, pe oamenii-broască englezi?

La aproximativ 60 cm de despărţitura dintre cala cea mică din faţă şi camera maşinii fu încastrat un perete făcut din scinduri vechi, fixat cu cuie ruginite. Nu exista decît o singură deschizătură pentru a pătrunde în această ascunzătoare, o uşiţ ă lingă motor care se putea închide pe dinăuntru; pe ea a fost fixat tabloul de distribuire a curentului electric, murdăririi cea mai

66 Trebuia să-l întîlnească pe maiorul Munthe, fiul scriitorului suedez Axei Munthe. Acesta, angajat în armata scoţiană, avea ca secretara pe d-na Peggy Walker, care iubea at-ît de mult Norvegia, încît de pe atunci îşi exprimase dorinţa să fie înmormîniată pe pămîntul Norvegiei. În 1952, fiind invitată la Oslo, a murit chiar în seara recepţiei ce-i fusese, oferită. Dorinţa i-a fost împlinită.

mare grijă.

Dacă nu erai informat, ţi-era cu neputinţă să descoperi încăperea secretă. În plus, din pricina turbei, *Arthur* avea să fie de o murdărie respingătoare.

în cală fu montat un generator cu benzină, a cărui ţeava de eşapament trecea prin gaura practicată în coca, pentru dirijarea troliului. Generatorul era destinat să încarce bateriile torpilelor ghidate. După lansarea la apă a acestora, aveasă fie aruncat peste bord; pe locul rămas liber urma să se împrăştie turbă.

Arthur a fost supus la toate aceste transformări fără a trezi nici cel mai mic interes în rîndurile locuitorilor din Seal- loway. Nu prea curioşi din fire, ei nu se mirau de nimic. Puţin le păsa de reparaţii şi de acest du-te-vino al bărcilor norvegiene.

Septembrie se apropia de sfirşit; *Arthur* era pregătit să iasă în larg. într-una din primele zile ale lunii octombrie şi-a părăsit locul de ancorare. Pe bord se aflau Larsen, Bjornoy, Kalve şi Ştrand. Cîţiva marinari norvegieni aflaţi pe dig îî salutară ca pe unul care pleacă pentru o operaţie primejdioasă pe ţărmurile patriei lor. Larsen îi înţelese şi le strigă: „O plimbare de 48 de ore în Scoţia. Curînd ne ini Unim la un ‚pahar[a].

Răspunseră printr-un hohot de rîs. Nimeni nu-l credea.

După ce digul din Seallowăy fu depăşit, din camera de lingă motor, unde stătuse ascuns, ieşi un om, căpitanul de marină David Ilowarth.

În larg, în dreptul insulelor Orkney, Larsen îşi informă oamenii că în curînd vor ataca vasul *Tirpitz* cu nişte arme de un tip nou, care a doua zi vor fi încărcate la bordul lui *Arthur*.

Oamenii şi-au dat imediat seama de dificultatea acestei operaţii, de riscurile la care se expun, dar nici unul nu crîcnL Tăcerea, un mic zîmbet care flutura în colţul gurii lui Bjornoy erau de ajuns pentru a le exprima aprobarea.

Depăşiră capul Wrath.

— Ai spune că asta e Norvegia, remarcă Bjornoy, privind ţărmul scobit şi stâncos.

în cursul după-amiezii, după ce au trecut de Gruinard Bav şi au luat direcţia Loch Broom, fără să întîlneaseă decît nişte*vase de pescuit, se treziră deodată în faţa intrării unui fel de fiord mai animat. După vedetele flotei britanice care patrulau aici au înţeles că se află în apropierea unei baze navale. *Arthur* pătrunse în Cairn Deirg. Se apropie de el un mic vas de patrulare.

— Aici *Arthur*, răspunse Larsen la întrebarea celor de pe vas.

Au aşteptat un moment, care li s-a părut lung,

pentru primirea autorizaţiei de a merge mai departe. Vasul de serviciu a întrebat la bază ce să facă cu această ambarcaţiune cu motor... În sfîrşit, sosi răspunsul: „Trecere liberă[44]'.

mDetaliile reliefului muntos se conturau mai limpede: păduri de conifere, cîteva ferme. În umbră, lîagă munte, au observat o navă mare cenuşie, un cuirasat vechi — *Rodney*. Pentru ca să-l vadă, au trebuit aproape să dea cu nasul de el. Howarth şi Larsen au înţeles imediat: astfel ambosat, *Rodney* ocupa acelaşi amplasament ca-şi *Tirpitz*, într-un cadru natural asemănător.

Pe cînd *Arthur* se îndrepta spre un vas-atelier, *Alecto*, de pe *Rodney* fură emise semnale luminoase.

— Ce vrea? îl întrebă Larsen pe Howarth.

— Nu cred că sînt pentru noi. Vasele mari emit semnale 24 de ore din 24... aşa se obişnuieşte.

Arthur îl acostă pe *Alecto.*

Pe puntea vasului-atelier, Feti şi Sladen, în combinezoane de lucru, le strigară:

— Ia ascultă, vă credeţi un bastiment prea important de nu răspundeţi la semnalele lui *Rodney?*

Izbucniră în rîs.

Cînd au aflat că la bordul lui *Rodney* era amiralul sir Claud Barry[20] şi că a doua zi avea să facă o inspecţie pe *Arthur*, risetele se potoliră.

Lui Howarth şi, cu atit mai puţin, lui Larsen nu le plăcea genul acesta de vizite, întotdeauna precedate de împrospătarea vopsitoriei, freeatul alămurilor, spălarea punţii şi arborarea ţinutei de paradă. Ultima problemă, uniforma, era . lucrul cel mai greu de rezolvat pe *Arthur*. Nu aveau decît îmbrăcămintea pe care o purtau pe mare, murdară şi roasă.

— Eu cobor pe uscat, Howarth. îl veţi primi singur pe amiralul vostru, spuse Larsen.

— Nici vorbă de aşa ceva... Dumneata eşti comandantul -lui *Arthur*... Iar *Arthur* este un vas norvegian, deci îţi revine
cinstea de a face onorurile.

A doua zi, sir Claud Barry făcu o scurtă inspecţie. Se arătă interesat, amabil, simplu.

Cînd vedeta amiralului se îndepărtă, Larsen se întoarse spre Howarth.

— Uf! După asta, atacarea *Tirpilz-ulm* nu mai înseamnă nimic!

În cursul unei reuniuni care a avut loc a doua zi la bordul lui *Alecto*, cu participarea lui FeU, Sladen, Howarth şi

20 Amiralul sir Claud Barry i-a succedat amiralului sir Max IIor ton.

Larsen, se luă hotărârea efectuării unor exerciţii, care începură fără întîrziere.

Cele două torpile ghidate au fost ridicate pe puntea lui *Artliur*, aşezate pe cavaleţi şi armate. Howarth, Larsen, oamenii de pe *Arlhur* priveau curioşi aceste maşinării care, cu coca lor de două locuri, semănau cu unul din avioanele ce se văd pe la bîlciuri, dar căruia i s-ar fi retezat aripile. Aceleaşi echipaje care aveau să atace *Tirpitz*-ui repetau acum manevra.

În primul rînd, cei doi piloţi ai torpilelor ghidate: locotenentul W.R. Brewster, zis „Jack“ Brewster, scoţianul care avea comanda ambelor echipe; sergentul Craig, zis „Sliorty“ provenit de la Royal Engineers. Secunzii lor erau: Jack Brown şi „Bob“ Evans, un englez înalt, cu alură de student, În vîrstă de douăzeci de ani[21], ambii mateloţi brevetaţi.

Ei formau două echipe care erau antrenate de Fell şi Sla- den[22]. Dacă norvegienii îi priveau cu oarecare interes cum lucrează, oamenii-broaseă erau prea octrpaţi pentru a arunca măcar o privire spre echipajul lui *Arthur,* Unul dintre englezi făcu totuşi un spirit care stîrni rîsetele camarazilor lui. Autorul era „Bill“ Tebb, un ştrengar din Londra, care vorbea în dialectul specific periferiei oraşului lui. împreună cu Malcolrn Causer, care părăsise Brazilia pentru a se angaja în marină, „Billy“ ajuta la îmbrăcarea oamenilor-broască şi era expert în toate aparatele de imersiune şi respiraţie. Ca un căpitan de echipă înainte de primul meci, comandantul Fell, venit pe *Arthur*, nu-şi lua ochii de la oamenii lui.

La căderea nopţii, *Arthur,* încărcat cu cele două torpile ghidate, se îndepărtă spre ieşirea din radă. Coborîrea în apă a scufundătorilor se desfăşură fără nici o dificultate. Fell a verificat costumele şi a supravegheat fixarea rezervoarelor cu oxigen. Brewster şi Evans au sărit primii în apă pentru a primi torpilele ghidate şi a le fixa conurile care aveau să conţină explozivul. După ce, cu ajutorul odgoanelor, mi fixat torpilele sub chilă, oamenii-broaseă au ieşit la suprafaţă şi remorcarea a început. în feiul acesta au fost parcurse mai multe mile.

21 Robert Paul Evans s-a născut la Londra, la 14 ianuarie 1922.

Aceşti voluntari şi-au făcut antrenamentele la Loch Erisort, în arhipelagul Hebriaelor, înainte de a se îmbarca pe *Titania*, care i-a dus la Loch Gairnbawn, în golful secret H.H.Z.Veni noaptea şi, odată cu ea, momentul atacului fictiv. Cauciucul negru, şiroind de apă, al scafandrilor[23] strălucea în razele lunii. Ochii, pe careu ghiceai î'n spatele ochelarilor, tubul de aerisire dădeau un aspect fantasmagoric, grotesc celor patru monştri, care pînă nu demult se mişcau greoi, stîngaei, abia puţind, să se deplaseze eu tălpile lor de plumb, pe puntea lui *Arthur*, iar acum evoluau suplu şi uşor în apă, în jurul bărcii. Miinile lor goale, singurele care îşi păstraseră un aspect uman, dispărură o clipă sub cocă, pentru a desface torpilele pe care le încălecară, în timp ce erau pe jumătate acoperite de apă, bătute de valuri.

Cu motoarele electrice în acţiune, cele două torpile ghidate, semiscufundate, făcură ocolul vasului. Printr-un gest, degetul mare de la mina dreaptă ridicat spre cer, cei patru scufundători semnalară că totul merge bine. Fell le răspunse, făcînd acelaşi semn. Howarth şi Larsen urmăreau cum dispar sub apă formele eu reflexe întunecate şi strălucitoare, ea nişte foci, apoi capetele oamenilor care alunecau asemenea unor baloane pe suprafaţa lichidă. începea atacul împotriva lui *Rodncy*.

„Tiny[w] Fell, căzut pe ginduri, îşi spunea că atunci eînd *Tirpitz*-u! va fi cu adevărat atacat, el nu va mai fi acolo. N-are cum să fie. Dar asta îi era soarta, şi nu putea s-o schimbe.

Pe *Rodncy*, de-a lungul balustradelor, pe suprastructuri, oamenii de veghe urmăreau cu ochii căscaţi-, alţii la aparatele acustice încercau să prindă cele mai slabe vibraţii sonore. Dar nimeni n-a putut vedea torpilele ghidate apropiindu-se şi nimeni n-a auzit zgomotul foarfecelor ce tăiau plasele — pînă acolo erau rînduri de baraje. Sub coca euirasatului, încărcăturile au fost fixate cu ajutorul magneţilor... Mai mult, torpilele ghidate au făcut calea întoarsă pînă la *Arthur* fără să fie observate.

Ah! Dacă *Rodney* ar fi fost *Tirpitz!*

Arthur, cu echipajul şi oamenii-broască, armat cu cele două torpile ghidate, însoţit de *Alecto*, se înapoia la Lunna Voe. în cursul călătoriei, norvegienii au avut posibilitatea sări cunoască pe englezi. Aveau să formeze o echipă, să înfrunte împreună aceleaşi primejdii, să fie legaţi prin aceleaşi

[23] Era vorba de an costum la fel cu cel folosit de

comandantul Cousteau.

I3Gsuferinţe. Dar preocupările, un fel de pudoare, obiceiul oamenilor de pe mare de a se înţelege între ei prin cîteva cuvinte sau gesturi simple n-au îngăduit ca gheaţa să se spargă repede.

La 6 octombrie 1042 totul era pregătit sau aproape, pentru ca la 10 octombrie să înceapă „operaţia Tifle[41]. Imprimatele confecţionate cu cea mai mare grijă de maiorul C.B. Inc-e, de la centrul 15, sosiseră între timp cu avionul. Dar principalul interesat lipsea de la întîlnire: *Tirpiiz* se afla în continuare în fiordul Bogen, în apropiere de Narvik! Va trebui oare ca toată această operaţie, atît ele bine pusă la punct, să fie amî- nată pentru toamna viitoare? Căci iarna era prea aspră, iar nopţile de vară prea scurte!

Ziua de 11 se scurse încet...

în aceeaşi zi, sir Claud — în marea familie a echipajelor de pe submarinele din Royal Navy i se spunea pe numele mic — hotărî să amine operaţia pentru 25 octombrie. La această dată vor fi definitiv gata şi pînă atunci vor fi stabilite ultimele amănunte privind operaţia între organizaţia Lărk şi Londra.

17, 18, 19... *Tirpitz-u* 1 încă nu şi-a părăsit locul de staţionare.

Deodată, la 23 octombrie, în cursul după-amiezii sosi vm mesaj: în această zi, la orele 10 dimineaţa, *Tirpiiz* a ridicat ancora. Şi-a părăsit locul de staţionare, dar, după ieşirea din fiordul Vest, exista posibilitatea să urce spre nord, spre fiordul Alta! Moment dramatic pentru Amiralitate, pentru S.O.E.!

Au fost trimise avioane de cercetare, s-au urmărit toate mesajele parvenite de pe coasta norvegiană!

Tirpiiz-ul se îndrepta spre sud... Se va opri oare la Trond- heim, sau îşi va continua drumul pînă în Germania? La Amiralitate neliniştea creştea.

Totuşi, amiralul sir Dudley Pound nu-şi pierdea speranţa. El considera că, după o staţionare atît de îndelungată departe de o bază importantă, bastimentul avea nevoie de reparaţii şi de o revizie generală. Kiel şi Wilhelmshaven erau mai bine utilate deeît Trondheim, dar nu voia Hitler să-l menţină pe *Tirpitz* în Norvegia, fie şi numai pentru prestigiu?

Sir Dudley Pound nu s-a înşelat. *Tirpitz*-ui s-a înapoiat la Trondheim şi şi-a reluat locul său k ancoră în fiordul Faetten, lingă colină.

La 25 octombrie, sir Claud Barry expedia bazei Shetland următorul mesaj:

„Carry out «Operation Title» — Target TIRPITZ în Faettenfjord. Day D.o. october 31st Acknowledge. Wishing you att the best liick“[11].

„Operaţia Title“ a fost declanşată. [67]CAPITOLUL AL X-LEA „OPERAŢIA TITLE“

Luni 26 octombrie 1942, orele 10 dimineaţa.

Leif Larsen doarme şi, totuşi, n-a trecut decît o oră de cînd *Arthur*, salutat de *Alecto* printr-un sunet prelung de sirenă, a părăsit Lunna. Larsen a putut vedea silueta zveltă a lui Mitehell, care urca trist, singur, drumul întortocheat şi stîncGS spre clădirea mare, cenuşie. Fell, după ce a ridicat mina dreaptă şi a strigat un *Good luck* care s-a âuzit slab, acoperit de mugetul mării, a intrat în cabina sa de pe *Alecto*.

Obosit după ultimele două zile petrecute pe uscat, Larsen doarme.

Cu două zile înainte, la Norway House[1] din Scalloway, organizatorii şi membrii expediţiei au fost prezentaţi prinţului moştenitor Olaf, care venise de la Londra, însoţit de generalul Hansteen, comandantul-şef al forţelor armate norvegiene din Anglia. Howartk, Mitehell şi Rogers, încercînd să-şi ascundă neliniştea, au sporovăit cu consulul Nielsen, de asemenea prezent, dar despre *Tirpitz* n-au vorbit nimic. După plecarea prinţului au continuat să bea, şi petrecerea s-a terminat tîrziu.

67 „Executaţi «Operaţia Lrtle». Obiectivul, *Tirpitz,* este în fiordul Faetten. Ziua Z — 31 octombrie. Confirmaţi. Vă doresc tuturor mult noroc[44]. — *Nota trad.*

I Casa Norvegiei. — *Noi a trad.*Pentru a evita orice indiscreţie, nimeni n-a pomenit cuvin tul *Tirpitz.*

În ajunul manevrelor de plecare, pe eînd Larsen, obosit în urma ultimelor pregătiri, se culcase devreme, de la Trond- heim sosise un mesaj. Se anunţa că *Tirpitz*-ul continuă să se afle la locul lui din fiordul Faetten, în spatele reţelei protectoare alcătuite din plase. Dealtfel, un Spitfire l-a reperat chiar în aceeaşi zi. Dar un amănunt i-a atras atenţia lui Larsen, care a socotit necesar să refacă lista mărfurilor ce alcătuiau încărcătura lui *Arthur*. Cu scrisul stîngaci s-a apucat să refacă această treabă. Urma să recopiere totul, făeînd unele schimbări, luînd în consideraţie vremea, viteza vuitului, fluxul şi refluxul, faptele aşa cum s-au petrecut sau ar fi putut să se petreacă. Deplasările anterioare ale vasului eu diverse încărcături trebuiau bine precizate, înlăturîndu-se orice lucru care ar fi putut părea neverosimil.

în spatele lui Larsen, norvegienii în picioare îşi spuneau părerea cu privire la locurile şi la drumul pe care-l cunoşteau, apoi documentele au fost murdărite, ceea ce nu era deloc greu de făcut cu mîinile lor mari, aspre, năclăite şi pline de cicatrice. în ziua executării manevrelor de plecare, Larsen s-a culcat la 4 dimineaţa.

Doarme... Vremea e rea, marea străbătută de valuri lungi de hulă. La cîrma lui *Arthur*, Brewster le priveşte cum vin, sfrinse, la intervale regulate; ambarcaţiunea se opinteşte sub şocurile repetate,-geamurile de la timonerie şiroiesc de apa ce nu apucă să se scurgă pînă la valul următor, care se sparge lovindu-se de vas. Brewster se simte în deplină siguranţă. Ba chiar încearcă un fel de bucurie, înaintînd astfel împotriva mării nu pe un mare bastiment de război, cum era obişnuit, ci la bordul acestei bărci masive, bine încheiată, vînjoasă ca uir luptător. Daeăr nu va avea o pană de motor — îi auzea „tac-tac-tac-uL regulat —, *Arthur* ii va duce pînă la *Tirpitz.*

Din eînd în eînd Brewster aruncă, prin hubloul din spate, o privire celor două torpile. Sînt acolo, ascunse sub plase şi prelate; uneori talazurile mării le acoperă, dar n-are nici o importanţă. înainte de a coborî, Larsen l-a ajutat să întărească mai bine cablurile. Bine amarate pe cavaleţii lor, torpilele ghidate nu se vor mişca din loc nici cu un deget.

în timonerie, Johannes Kalve este orietnd gata să-i dea o mină de ajutor; jos, Bjornoy supraveghează motorul.Din cînd în cinci se văd prin iamb ne hi capetele Ini BiîJy şi Causer. Sînt verzi şi vomită tot ce an în stomac.

„Shorty[44] Craig şi Evans, lungiţi pe o cnşetă, încearcă să doarmă. Marinarii norvegieni nu arată nici ei mai bine, deşi pînza ridicată a îmbunătăţit stabilitatea lui *Arthur*.

Ore întregi, cu vintul în faţă, *Arthur* loveşte valurile, se scufundă, se ridică, se scutură, luptînd împotriva mării dezlănţuite...

În cursul serii, Ia vreo 50 de mile de insulele Shetland, vintul se potoleşte. Larsen continuă să doarmă.

După zece ore de somn adine, Larsen, proaspăt şi bine dispus, urcă, în sfîrşit, pe punte şi, după ce bea o cană mare de ceai şi dă pe gît o duşcă de rachiu, intră în camera de navigaţie.

— E rîndul meu, spune el. Mulţumesc.

Fără un euvînt în plus, ia locul lui Brewster şi Kalve, care făcuseră cu rîndul Ia cîrmă.

Locotenentul începu să simtă cum i se suie greaţa pînă-n gît.

în primele douăzeci şi patru de ore, *Arthur* a făcut în medie 3 noduri pe oră. Acum marea este acoperită de o ceaţă deasă; *Arthur* nu se vede nici de la zece metri. Larsen ştie că riscurile serioase vor începe la vreo 50 de mile de coasta norvegiană, zonă în care toate vasele sînt suspectate că se îndeletnicesc cu orice, numai cu pescuitul nu. Aviatorii germani le mitraliază fără cruţare, ucigînd echipajul, găurind coca. De cînd au plecat de la Lunna n-au văzut nici urmă de barcă.

Dacă timp de douăzeci şi patru de ore condiţiile atmosferice nu se schimbă, *Arthur* va trece fără a fi observat.

Marti 27 octombrie,

Zi fără incidente. Vintul s-a mai liniştit, dar, Ia intervale regulate, o hulă de fund zguduie vasul şi pe cei zece oameni care se află pe el.

Miercuri 28 octombrie, orele 4 după-amiază.

Johannes Kalve ţine timona; în faţă, la tribord, deasupra stratului de ceaţă, apare un lanţ de munţi cu crestele înzăpezite. Larsen recunoaşte vîrfurile care se ridică deasupra oraşelului Bud, la sud de Kristiansund. Urmează să intre în apele de la Hustadvija. în amurg, la 15 mile de punctul Bud, Larsen ordonă: „Cap nord-vest[44].

„Avem timp, îi explică lui Brewster, aplecat peste hartă. în noaptea asta vom urca încet de-a lungul coastei, ţinîndu-ne la o distanţă de 30 de mile de ţărm. Vom trece prin faţa farului Grip, situat pe o insuliţă, apoi vom da de cîmpurile cu «ciuperci»[2] din faţa insulei Smola şi a portului Edoy. Acolo trebuie să încărcăm turba“.

Nici nu şi-a terminat bine Larsen explicaţiile, că motorul începe să tuşească, apoi se opreşte şi se aşterne tăcerea. Nu se mai aude decît zgomotul de fond, valurile, care a intrat acum în prim plan. Bjornoy, aflat pe punte, a sărit în picioare şi a coborît în caiă... *Arthur*, legănîndu-se, derivă încetişor. Brewster şi Larsen se străduiesc să rămînă calmi, să-şi spună că nu s-a întîmplat nimic grav... Motorul nu este un lucru care nu se poate repara... Au luat cu ei cîteva piese de schimb, poate nu acelea care trebuie... Întotdeauna se întîmplă aşa.

Nu trece mult şi Bjornoy reapare. Pe chipul lui prietenos se citeşte bucuria.

— N-are nimic. îl fac îndată.

Timp de trei ore, *Arthur* navighează cu pînzele, expus privirilor santinelelor din posturile germane de pe coastă. Marea este pustie. Norvegienii privesc spre uscat, spre ţara lor, Norvegia, lăsînd să se vadă o tulburare absolut firească. Pe puntea îngheţată, bătută de vînturi, Causer deschide ochii mari. în Brazilia lui tropicală n-a văzut niciodată zăpadă, şi liniile sinuoase ale culmilor care se conturează, albe pe cerul cenuşiu, i se par de o frumuseţe ireală.

„Tac... tac... tac... tac... tac...“, motorul îşi reia melodia. Răsuflă uşuraţi.

Larsen, ca mulţi marinari deprinşi cu tăcerea, poate sta ore în şir fără să scoată o vorbă; cînd cineva îi inspiră încredere, vorbeşte. în seara aceasta pare mult mai limbut. Apreciază meritul lui Brewster, sau vrea, să rupă muţenia scoţianului, care se gîndeşte la ziua de mîine?

Brewster se uită des la ceas.

— Cred că este timpul să mergeţi la culcare, îi spune în cele din urmă Larsen. Noapte bună... [N]

Brewster coboară, lăsîndu-l pe Larsen la cârmă peste noapte. Dar nu adoarme imediat. Peste cîteva ore, aşezat pe torpila lui ghidată, împreună eu Bob Evans, va pleca să scufunde *Tirpitz*-ul... Doi purici împotriva unui elefant! Noapte fără lună. *Arthur*, cu motorul redus, este legănat uşor de valuri.

[2] Mine. — *Nota trad.*

UZJoi 29 octombrie, orele 7.

Arthur se apropie de Edoy, un mie port aşezat în partea de sud a marii insule Smola. Ziua se anunţă printr-o lungă diră trandafirie aşternută peste mare. Toată lumea este în picioare. Fiecare îşi face toaleta, ea şi cum ar şti că multă Treme de acum înainte nu vor mai fi curaţi şi bărbieriţi. Pentru prima dată de la plecare, o barcă de pescuit trece prin apropierea lor. Englezii sînt în *baUle-dress,* dar în negura dimineţii îmbrăcămintea lor seamănă cu bluzele pescarilor. Barca se îndepărtează fără ca echipajul ei să fi schiţat cel mai mic gest. Acum *Arthur* este înconjurat de insuliţele stîneoase de la vest de Edoy. Acolo sînt cîmpurile de mine. Se Apropie momentul ca plasele să fie aruncate peste bord, căci vasul de pescuit *Arthur* se va transforma în transportor de turbă ... Se gîndeso, de asemenea, să degajeze conurile explozive, ascunse în cală, sub turbă...

— Doamne, Dumnezeule! exclamă Billy, pus din nou pe zeflemele, să mergem repede să ne trimitem petardele drept În bucile *Tirpitz*-ului! Afurisită traversare!

Larsen îl conduce pe *Arthur* prin mijlocul recifelor. Marea este calmă, dar frigul continuă să fie aspru. Iau dejunul: ouă eu slănină, ceai, şi asta ii reconfortează. Fumătorii îşi aprind care ţigara, care pipa.

Englezii au impresia că zgomotul motorului, ambalat de, Bjdrnoy la maximum, va atrage toate navele germane care patrulează în regiune. Cit despre norvegieni, nu era prima oară cind dădeau tîrcoale meleagurilor ăstora.

Arthur ajunge la vest de Edoy şi Larsen ordonă să fie oprit motorul şi să se arunce ancora. E ora 8 dimineaţa. Brewster stabileşte poziţia. Sînt pe coasta de vest a lui Ho- gorkke (63°18' latitudine nordică, 7°58' longitudine estică). Se începe încărcarea acumulatorilor torpilelor, dar, după 15 minute, generatorul se opreşte. N-au noroc.

— Acumulatorul e suficient încărcat, spune Brewster. Putem acoperi distanţa.

Nu se mai aude decît mugetul mării... Locul este pustiu. Un mic cap pare sad protejeze pe *Arthur* de orice privire indiscretă.

— înainte, Kalve, ordonă Larsen. La cea mai mică primejdie, strigi.

Şi pornesc la treabă; Brewster şi Bill Tebh, coboriţi în cală, încep să scoată de sub turbă cele două capete conice*
Evans ajutai de Ştrand, Tebb, Causer şi Craig dezvelesc

torpilele ghidate, pregătind palanele bigii.

— Un avion!

Cel careta strigat a fost Kalve.

În aceeaşi clipă se aude vîjîitul motoarelor.

— Intindeţi plasele peste torpile. Repede. închideţi ta.m- buchiiirile! ordonă Larsen.

După un viraj scurt, înclinat pe o aripă, avionul vine în picaj asupra lor. Germanul l-a observat pe *Arthur* şi vrea să arunce o privire asupra navei. Torpilele, camuflate sub plase,.
în se văd.

Doi norvegieni se fac că aruncă o plasă în mare. Kalve, În picioare la provă, urinează în apă.

Deodată Larsen îl vede pe Billy alergînd spre pupă. Vrea să ridice capacul butoiului şi să pună mit raliera în poziţie de tragere,., să tragă...

— *TVhaî to hell, you blootly foolP* strigă Larsen cu o autoritate şi o perfecţiune în mmuirea 'înjurăturilor engleze pe care nimeni nu i le cunoştea.

Billy îşi regăseşte pe loc sîngele rece, iar avionul trece vuind, la douăzeci de metri deasupra lor. Se îndepărtează, apoi revine şi face, în imediata apropiere a *lui Arthur,* o serie de exerciţii: picaje, ieşiri din picaj, viraje, ca şi cum pilotul ar fi vrut să le demonstreze acestor amărîţi forţa şi măiestria lui. **În** afară de degajarea capetelor conice **în** cală, nu se poate lucra nimic altceva. Exerciţiile de înaltă clasă ale avionului durează cîleva ore, pînă la prînz. Brewster turbează do furie. Se glndeşte la timpul pierdut, la *Tirpitz*, care ar putea, să-şi 'schimbe locul de staţionare sau chiar să plece. Dar nu poate face altceva decît să aibă răbdare şi să aştepte ca pilotul ăsta să obosească! **În** cele din urmă, atirigînd în zbor razant •crestele valurilor, avionul dispare!

Cînd să pornească Ia treabă, un alt avion le vine pe cap. Este un Messerschmitt care coboară în picaj asupra lui *Arthur*, apoi se ridică vertical şi dispare în înaltul cerului.

S-a pierdut prea mult timp: dacă vor să intre în fiord înainte de căderea nopţii, trebuie să riste, nu se mai poate aştepta. Prima torpilă este,-în sfîrşit, ridicată... Conul exploziv e pregătit pentru a fi fixat cap. Brewster priveşte marea, care, deşi nu se poate spune că e furtunoasă, e foarte- agitată, ceea ce face munca extrem de dificilă.

: Ce dracii faci, nebun afurisit! — *Nota tr&d*.

Fără un cuvînt se uită la Larsen şi face o grimasă sugestivă. Căpitanul ambarcaţiunii a înţeles. La ordinul

lui, Bjornoy reia drumul... Lui Larsen nu-i trebuie mult timp pentru a găsi un loc mai adăpostit, un fel de faleză stîn- coasă, a cărei creastă străjuieşte o apă liniştită. Dar, din păcate, adîncimea este atît de mare, încît ancora aruncată nu prinde. Larsen nu spune nimic, sare în barca de legătură dintre ambarcaţiune şi chei, duce ancora pe uscat şi o înţepeneşte între stînci.

Toate manevrele astea au luat timp. Iar în această perioadă a anului, şi la această latitudine, zilele sînt scurte. Noaptea este prea aproape pentru ca ei să poată cobori torpilele ghidate pe mare şi, mai mult chiar, să le fixeze sub coca lui *Arthur*.

— Vom petrece noaptea asta aici, spune Larsen. Voi, cei cu torpilele, duceţi-vă la culcare. Mîine aveţi o zi grea. Oamenii mei şi cu mine asigurăm veghea.

Vineri 30 octombrie.

La orele 5 dimineaţa, după ce s-au asigurat că nu se zăreşte nici o fiinţă omenească şi nici o barcă, îşi reiau pregătirile. Echiparea lui Brewster şi Evans durează mult, în pofida antrenamentului ajutoarelor lor. Ei sar în apă în momentul cînd prima torpilă ghidată, ridicată la bigă, părăseşte puntea vasului. Luînd-o în primire, încearcă motorul electric, verifică instrumentele de bord. Cu a doua torpilă procedează la fel. Apoi se scufundă pentru a ie fixa sub chilă, la ceva mai mult de doi metri de la suprafaţa apei: *un* odgon legat cu un capăt în partea din spate a torpilelor şi cu celălalt amarat pe *Arthur* le menţine în poziţie orizontală. Operaţia este terminată; pe punte, Brewster şi Evans sînt ajutaţi să-şi scoată costumele de scafandru; deodată, Bjornoy, care supraveghează marea, îi anunţă:

— O barcă... atenţie... Vine spre noi.

Englezii, pe jumătate dezechipaţi, dispar prin tanibuchi. Din fericire, barca înaintează încet. Un bărbat trage la rame fără grabă. Barca îi acostează la tribord. Necunoscutul, un bătrln cu o barbă sură, neîngrijită, cu hainele uzate de mare şi de vuituri, ii priveşte pe Larsen şi pe Bjornoy cu curiozitate. Punîndu-şi mîinile lungi şi descărnate pe parapetul vasului, mormăie, mesteeîndu-şi tutunul.

— A mers bine pescuitul? întreabă Larsen.De ce ancoraţi prin locurile astea? ripostează celălalt.

— Am avut o avarie la motor şi ne-am petrecut noaptea aci.

Omul scrutează plasa lui *Arthur*.

— Sînt plasele voastre, îmi închipui?

— Da, bineînţeles!

— De unde veniţi?

Larsen nu răspunde.

— Ce anume pescuiţi?

— Cîini-de-mare.

Larsen îşi spune în gînd că moşneagul e prea curios. Deodată îl vede că se uită la pupa lui *Arthur;* norvegianul îşi lasă barca să alunece şi apucă odgonul care reţine una dintre cele două torpile. Odgonul ăsta îi stîrneşte curiozitatea! Trage de el şi îşi îndreaptă privirea sub coca lui *Arthur*.

— Oh, exclamă el aplecat peste apă. Ce-i asta?

— O maşină pentru a face minele să explodeze, îi răspunde Larsen.

— Lucraţi pentru nemţi?

Bjornoy răspunde autoritar.

— Da. Cîţiva sînt aici la bord. Dorm.

— Aha! făcu pescarul, care, tot molfăindn-şi tutunul, părea adîncit în gînduri,

!n timp ce Larsen şi Bjornoy se întreabă cum ar putea să se descotorosească de nepoftit, acesta adăugă:

— Grăsimile sînt rare, copiii mei... Voi, cu nemţii... n-aveţi puţin unt?

— Du-te şi adu unt, îi spune Larsen lui Bjornoy.

Larsen începe şi el să pună întrebări.

— Cum te descurci?

— Cu pescuitul... dar e greu... Peştele-i puţin, iar eu «înt sărac.

— Locuieşti aici?

— Da, într-o colibă, trăiesc singur... Din fericire, fiica mea şi soţul- ei nu locuiesc prea departe. îi văd din cînd în cînd.

Bjornoy vine cu un calup de unt; la vederea lui, pescarului îi sclipesc ochii de poftă.

— Oh! n-am cerut atîtl

—* Nu-i nimic, luaţi-], spune Larsen.■Şi, brusc, acum, ciud avea o superioritate asupra bătrf- nul ui, ii strigă, vorbind răstit, cum obişnuiesc germanii:

—Gata, ajunge cu pălăvrăgeala. Ai grijă. Ştim unde locuieşti tu, unde locuieşte fiica-ta. Dacă sufli un cuvînt despre această întîlnire, despre vas, despre noi, Gestapoul o s-o găsească imediat pe fiica ta şi pe tine... Ne-am înţeles... Dă-i drumul... *Raus!*

Omul nu aşteptă să i se spună de două ori. Mormăi: „N-am să spun nimic... Niciodată../[4] şi, dînd drumul eepas- tiei lui *Arthur*, se aşază la rame şi se îndepărtează grăbit»

—Puteţi ieşi, domnilor germani! le strigă Larsen englezilor, explieîndu-le ce s-a întîmplat.

— V-aţi descurcat bine! Bravo!

Izbucnesc în hohote de rîs. Dar Brewster, care redevine serios, adăugă: „Fiindc-a venit vorba de germani, o să4 intilnim curînd. Tot ce este englezesc pe bord, în afară de lucrurile din ascunzătoare, trebuie să dispară: etichetele de pe cutiile de conserve, pachetele de ţigări, cutiile de Navy €ut[4] etc. Totul peste bord. Nu uitaţi că vor inspecta vasul eu toată meticulozitatea[44].

Şi Brewster dă exemplu, aruneîndu-şi cu regret în mare pipa englezească. Mitraliera este demontată de pe soclu şi eoborîtă în compartimentul secret. Patul armei, deteriorat, ca să nu i se poată identifica originea, ia drumul mării» Ştrand îşi scoate eu părere de rău postul emiţător pe punte, ezită o clipă, căci e un aparat perfecţionat şi foarte scump, şi-i face vînt peste parapet.

Atunci cînd Larsen se aşterne din nou la drum, la orele 14, timpul e frumos şi luciul mării abia încreţit de o briză uşoară. Lasă portul Edoy în urma lor. Larsen priveşte spre punctul sudic al insulei Smola. Ştie că de pe uscat binoclurile germane supraveghează deplasările lui *Arthur*, direcţia pe care o ia. Degeaba încearcă să se convingă că n-are nici un motiv să-i fie teamă. Documentele de bord sînt *Sa* regulă, englezii şi materialul lor de scufundare se află în compartimentul secret, totul este prevăzut pînă în cel mai mic amănunt, totul pregătit. Totuşi, se gîndeşte că ar putea interveni vreun accident stupid, bunăoară interdicţia categorică, hotărîtă pe neaşteptate de germani, de a pătrunde într-o anumită zonă.

Dar Larsen nu este omul care să se lase multă vreme pradă îngrijorării* A spus că va trece, o va face. A sosit

4 Cunoscută marcă de ţigări şFtutun de pipă britanic. — *Nota teaâ**

momentul. Traficul a devenit acum mai intens şi *Arţhur* se încrucişează în drumul lui cu vase comerciale înarmate cu tunuri; la pupa lor flutură pavilionul german

de război. *Arthur* urcă pe lingă coasta de sud a marii insule Ilitra; acum pot vedea căsuţele norvegiene de lemn, vopsite în roşu sau albastru, cu fundamentul de piatră sau beton, pentru a rezista zăpezilor iarna, cu ramele obloanelor albe, detaşîndu-se pe culorile vii, vesele; uneori în faţa caselor se înalţă un catarg, un catarg pentru sărbători, stingher acum, în aceste vremuri de restrişte, pentru că nu-i mai flutură în vîrf pavilionul norvegian. Pe drum oamenii trec, se opresc... Britanicii stau în cală, dar din cînd în cînd un cap apare din tambuchi pentru a privi această ţară necunoscută, această ţară cu un aspect îmbietor, vesel, unde natura şi construcţiile făcute de mina omului se îmbină într-o armonie de culori. Brewster urcă şi i se alătură lui Larsen, pentru a-şi lua rîndul la timonă.

Bjornoy umblă de colo pînă colo, supraveghind motorul, surîzînd pămîntului, bărcilor de pescuit care trec atît de aproape, încît se pot auzi glasurile oamenilor. Şi aşa se scurge toată după-amiaza...

Deodată se aude un zgomot nefiresc; motorul funcţionează neregulat, regimul lui scade şi *Arthur* pierde din viteză.

Larsen, lăsîndu-i lui Brewster timona, sare.

— Ce s-a întîmplat?

Capul lui Bjornoy apare de după tambuchi. Face o grimasă expresivă.

— Sper că nu este nimic.

Larsen coboară în camera maşinilor şi cei doi bărbaţi privesc motorul, îi ascultă respiraţia, gîfîită, sacadată. Bjornoy îşi apropie urechea:

— Apa a pătruns, probabil, în cilindru, îi spune eî lui Larsen, stînd aplecat asupra motorului.

Aşadar, motorul lui, după ce i-a mers perfect în cursul atîtor traversări din Shetland în Norvegia, îi face figura asta lui, lui Bjornoy, care l-a dichisit atîta. Un fum negru, acru umple camera maşinilor,

— Poate că este pistonul... să-l lăsăm să meargă mai departe înseamnă să riscăm să se strice de tot, adaugă Bjornoy.

Nu, trebuie să meargă mai departe, dar cu viteză redusă, răspunde Larsen, care într-o secundă a examinatsituaţia şi a luat o hotărire: un vas cu motor care navighează cu pînze le-ar putea părea dubios germanilor şi ar veni să vadă ce s-a întîmplat. Trebuie să meargă pînă la Hestviek...

La capătul de răsărit al insulei Hitra, în satul de pescari Hestviek, locuieşte un anume Nils Strorn, care ţine un mic magazin de alimente. Larsen poate să i se adreseze cu toată încrederea. Aceste informaţii i-au fost date înainte de plecare de către Odd S5rli. Englezilor, enervaţi că sînt ţinuţi atît de mult în interiorul bărcii şi neliniştiţi de zgomotele nefireşti ale motorului, li se anunţă avaria.

— Peste o oră se va înnopta, adaugă Larsen, şi veţi putea urca pe punte.

Dar norvegianului i se ridică altă problemă. Pe Trond- heimsleida, între insula Hitra şi continent, sînt cîmpuri de mine; există un şenai liber, dar pe unde trece? Desigur, *Arthur*, cu pescajul lui redus, poate trece fără nici un pericol peste aceste mine, dar prezenţa lui în asemenea locuri n-ar risca să atragă atenţia germanilor?

Tocmai atunci, un vas mare sub pavilion german îl depăşeşte pe *Arthur*, îl prinde în vîrtejul său şi intră direct pe şenai. Larsen n-are decît să-i urmeze siajul.

Jos, Bjornoy, cu fruntea acoperită de broboane mari de sudoare, ascultă zgomotul motorului. Se va opri definitiv? Sughiţe, bate, dar merge mai departe. La căderea nopţii, englezii ies pe punte şi se aşază pe plase.

— La ce distanţă sîntem de ţintă? îl întreabă Brewster pe Larsen.

— ■ Aproximativ 75 de mile.

— Dacă motorul ne lasă, este imposibil să ajungem cu torpilele. E prea departe.

Drept orice răspuns, Larsen arată cu bărbia spre mal, unde se zăresc cîteva lumini. Se apropiau de Hestviek. Ceasul arată orele 23 şi motorul bate din ce în ce mai tare. E timpul să ajungă. Luminile satului sînt aproape atunci cînd oamenii de la torpile coboară în cală. Pe uscat se observă mişcare, oameni mulţi; li se pare ciudată această animaţie la orele 11 noaptea, într-o ţară ocupată; s-ar putea -ca pe chei să fie germani.

Cînd fundul se află la o adîncime de 10 braţe[5], Larsen aruncă ancora. La această adîncime nu este nici un pericol

„v *l* Un braţ — 1,83 *m.* — *Nota trad.*ea torpilele ghidate să se lovească de fund şi să se deterioreze.

— Palmer, ii ordonă Larsen lui Rjbrnoy, apucă-te şi demontează motorul. Johannes, tu dă-i o mină de ajutor; eu cobor pe uscat împreună eu Ştrand.

Şi sar am îndoi în barca de legătură.

în sat e sărbătoare, şi pe drum se văd tineri care se plimbă. Barca de legătură acostează; Larsen, urmat de Ştrand, se îndreaptă spre un mic grup de adolescenţi.

— Ni s-au terminat proviziile şi am ancorat în faţa Hestvickului. Vă rog să-mi arătati cum pot să ajung la Nils Strom.

Tinerii 11 privesc miraţi pe necunoscut. Să vrei să cumperi ceva la orele I I noaptea! Dar unul dintre norvegieni vine spre ei:

Vă conduc eu, deşi e foarte tirziu. Şi, riziiid încetişor, adăugă : Nils Strom este tatăl meu. Nu e prima oară cînd nişte marinari vin să-i ceară ajutor; urinaţi-mă.

Nils Strom locuieşte într-una din primele case din sat. Fiind sărbătoare, nu s-a culcat încă. Înţelege nuinaidecît ce vor de la el: alimente.

Prăvălioara mea este alături mergeţi cu mine s-o deschid. Dar nu vă aşteptaţi să găsiţi rafturile pline. Germanii au curăţat tot.

Intră. înăuntru, intre etajere şi tejghele, stat îngrămădiţi saci; miroase a pline, a ulei şi a gaz, tot ce se poate găsi în aceste prăvălii de ţară care vînd de toate. Nils Strom scoate ei te va plini ascunse într-un dulap.

— Poftim, spune ei. Luaţi-le. Costă...

Dar Larsen nu-i dă răgaz să spună preţul.

— Aveţi nevoie de turbă? îl întrebă el.

Fraza aceasta, convenită cu agentul Sorii înainte de plecare, este parola. Răspunsul nu este însă cel pe care-! aşteaptă Larsen.

— De turbă ducem lipsă, aşa cum ducem lipsă de toate. Stat dispus să iau toată încărcătura voastră, dacă doriţi.

Larsen zîmbeşte. Omul e negustor şi trebuie să cumpere tot ce i se oferă...

În momentul acesta este cuprins de îndoială. Numele patronimic Strom, deşi ceva mai puţin răspîndit deeit cei de Larsen, este totuşi curent în Norvegia. Iar prenumele de Nils! Nils Strom! Dar cum să-l faci pe acest prăvăliaş săînţeleagă, fără să te desconspiri că... li vine ideea să introducă într-o frază numele lui Sorii.

—- Bineînţeles, răspunde el, după o lungă tăcere. Singurul lucru prost este că turba nu-i a mea. Proprietarul este Sorii. Ca să vă fac o plăcere, fiindcă aţi fost atît de binevoitor cu mine, pot să vă cedez o mică cantitate.

Prăvăliaşul, Larsen a observat acest lucru, s-a încruntat cînd l-a auzit pronunţînd numele lui Sorii. Işi pleacă ochii şi pare frămîntat de gînduri. Apoi, privindu-l fix pe Larsen, îl chestionează:

— Andreas Sorii din Orkanger?

Buzele subţiri ale lui Larsen, destinse într-un zîmbet, par să-i ajungă pînă la urechi, care numai mici nu sînt.

La rîndul său, negustorul stă în cumpănă.

— Nu. Nu Sorii din Orkanger, ci Odd Sorii din Trondheim.

Atunci Strom îi întinse cu francheţe mîna.

— Am înţeles. Ce pot face pentru voi?

Larsen îl informează despre avaria motorului. Reparaţia trebuie neapărat făcută peste noapte. Atît a spus.

Cîteva minute mai tîrziu, Nils Strom şi fiul său sînt pe *Arîhur.* îl găsesc pe Bjornoy murdar tot pe obraz cu unsoare, finind în mînă pistonul plesnit.

— Gazele de la eşapament au fost respinse în carter. Am avut mare noroc că am ajuns pînă aici. Am încercat să fixez o placă filetînd pistonul. Dar nu ţine. Trebuie să găsim altceva.

Strom propune să meargă să-l trezească pe fierarul satului, un prieten de nădejde. Bjornoy, luind cu sine pistonul, este condus de către cei doi norvegieni pînă la casa fierarului. La ferestrele casei nici o lumină; se aude chiar cum sforăie, şi să-l strige nu pot, ca să nu trezească vecinii. Atunci, Strom-junior ia o pietricică şi o aruncă îndemînatic în geam. Aproape imediat fereastra se deschide şi în cadrul ei apare silueta unui bărbat în cămaşă de noapte. Fierarul se apleacă în afară, priveşte.

-<j

— Ah! Tu erai, Strom. Ce s-a întîmplat?

Cîteva minute după aceea, Bjornoy lucra în atelier. Meşterul li încredinţase toate sculele lui şi Bjornoy se dovedi un om priceput. Fără să ridice o clipă capul, fără să respire, sfredelea găuri, nituia cu înverşunare... în timpul acesta Larsen ii ceru lui Nils Strom să-i arate documentele micului-vas pe care-I stăpînea, pentru a le compara cu cele ale lui *Arthur.*

Două ore mai tîrziu pistonul era gata pentru a fi montat la loc. în tot acest răstimp petrecut împreună cu fierarul şi prăvăliaşul, aceştia n-au pus nici o întrebare. Larsen şi Bjornoy le mulţumiră şi porniră spre *Arthur*. *Sîmbătă ol octombrie, orele 7 dimineaţa.*

— Pînă ia Trondheim va merge, dar nu se poate conta că va rezista şi mai departe.

Bjornoy a montat motorul la loc şi l-a încercat.

Tăcuţi, britanicii admiră excelenta organizare a norvegienilor.

— Cum. aţi reuşit, în plină noapte, într-o ţară necunoscută? se extaziază Billy.

Bjornoy îl străpunge cu privirea.

— Ţara necunoscută?... Dar este ţara mea!

— Peste două ore plecăm mai departe, le-o retează Larsen. Să mergem la culcare.

Doi oameni stau de veghe. Larsen şi Bjornoy erau, probabil, de un calm ieşit din comun dacă au putut dormi după oboseala şi surescitarea acestei zile, acestei nopţi...

Se face ziuă... Pe micul dig cîţiva norvegieni curioşi se opresc să se uite la *Arthur...* E timpul să ridice ancora.

La orele 9 dimineaţa, *Arthur* se îndepărtează de llest- viek. Pe ţărm, cei doi St rom fac echipajului un semn discret de rămas bun.

Cu viteză redusă, *Arthur* înaintează spre intrarea fiordului, care este, de fapt, un canal îngust între Bresktad şi Agdenes. O briză uşoară încreţeşte faţa de mătase a mării. Toţi sînt la posturile lor: Larsen la timonă, lingă el Bjom iiuy, mai de folos aici, în eventualitatea unor neplăceri cu germanii, decît lingă motor, pe care nu poate decît să stea să-l asculte' Motorul este lăsat în grija lui Ronald Ştrand. Kalve stă la provă. Britanicii s-au închis în compartimentul secret, de unde nu trebuie să iasă cu mitraliera decît dacă aud focuri de armă. Norvegienii, rămaşi din acest moment singurii stăpîni, au toţi revolvere ascunse sub bluze... *Arthur* pătrunde într-o zonă supravegheată îndeaproape de germani. Vîntul încetează brusc. Marea, verde ca un brad, albul imaculat al crestelor, cerul albastru cenuşiu, totul e numai calm şi pace; doar „tae-tac-tae"~ul lui *Arthur* sparge liniştea. Un vas german fie patrulare! Se îndreaptă spre *Arthur !* Aruncind o ultimă privire asupra punţii, Larsen îşi mai repetă o dată că nimic nu poate da de bănuit că barca aceasta mare, ca alte sute care trec zilnic de-a lungul coastelor, ar transporta altceva" dee.it turbai

Orele 10.

Vasul german se Încrucişează cu *Arthur*, îi despart o sută de metri,. Sus, la comandă, un ofiţer, pe punte cîţiva marinari care îşi văd de treburile lor. Se Îndepărtează, urmînd Îndeaproape siajul lui *Arthur* [1] care se clatină puţin. Larsen se întoarce, micul vas'nu mai este decît un punct la orizont. în faţa Agdenesului se află un cîmp de nune şi Larsen, care ştie de existenţa lui, • îl ocoleşte, ' depăşmdu-l pe la nord (63°38" latitudine nordică, 9°45’ longitudine estică). Acum *Arthur* pătrunde prin intrarea propriu-zisâ a. fiordului. Agdenes şi fortăreaţa sa la sud, micul port Hasselvika la nord, intre ele canalul, care se Îngustează. Pretutindeni posturi de observaţie şi baterii care pîndesc ascunse în scobiturile stâncilor. Şenalul continuă să se îngusteze şi, în mijlocul lui, un trauler, armat cu un tun. Ia provă, pare să-i aştepte î A sosit momentul critic.

Larsen li spune lui Bjornoy:

— Du-te, înştiinţează-i pe englezi. Vom fi controlaţi. Tăcere absolută. Să fie pregătiţi. Intoarce-te imediat.

în timp ce Bjornoy se Îndepărtează de timonerie, Larsen îşi pipăie bluza de marinar. Revolverul, încărcat, la locul lui, la subsuoară. Documentele de bord sînt

aranjate într-o cutie pusă într-un vechi sertar, sub măsuţă. Larsen le scoate., dar Bjornoy se întoarce Îngrijorat.

— Briza a căzut complet. O să .ne vadă dracului torpilele cîiid *Arthur* o să se oprească.

Şi arată spre apa fiordului, neclintită ca o oglindă. O oglindă transparentă. Orice soldat al Wehrniaohtului poate descoperi de la 5 m torpilele ghidate amarate sub cocă, dar e prea tîrziu ca să se încerce fie şi cea mai simplă manevră. Nava de control germană se află Înaintea lor, la 50, la 40 m...

~~ la timona, îi ordonă Larsen lui Bjornoy, drept înainte.

Bjornoy execută, cu cascheta pe o parte, cu mina pe eehe, priveşte prin fereastra, timoneriei vasul german oprit.

m... 15 m... 10. La prova traulerului, eare-I depăşeşte pe *Arthur* în înălţime, un grup de tineri marinari privesc curioşi ambarcaţiunea norvegiană gata' ua acosteze.P-e mica. punte -fie -comandă, *un* locotenent imberb — -comandantul — em cascheta- lui mare trasă pe ceafă, pâre a da ordine unui tî'năr ofiţer, bondoc.

— *Guten Mor gen!* strigă Larsen ieşind din timonerie, ca şi cum în fiecare dimineaţă ar trece pe acolo şi ar saluta nava de gardă. în acelaşi timp duce mina la caschetă, eu respect, dar fără urmă de rigiditate militară.

Deodată, Larsen şi Bjorndy zăresc un tinăr militar german care priveşte cu atenţie suprafaţa apei şi ridică mina. A, văzut oare torpilele, va striga, va da alarma...? Dar, *im* aceeaşi clipă, de la prova lui *Arthmr* Johannes Kalve aruncă parima. Ea se desfăşoară în aer intre cele două vase şi cade *m* precizie, dar absolut din întâmplare, pe umerii tînărului marinar. Cu o mişcare rapidă, marinarul o dă Ia o parte, în timp ce un altul ia parima şi o amarează la o- babă a vasului de patrulă. Parima se întinde, se produce un şoc. *Artkm* acostează. ^

Ca un zîrnbet în colţul gurii, Larsen se uită la Bjdrndy. Nu vor afla niciodată dacă marinarul german a văzut: sau *mm* torpila[68] !

Locotenentul german a şi sărit pe puntea lui *Artkm*. E plin de importanţa, de autoritatea: lui. Sub braţ ţine o servietă din imitaţie de piele.

— ***Papier e!***

68 Povestea aceasta a mai fost. relatată,.. în diferite variante. Warren şi Benson *în Above the wawes,* Frithjof S'aelen în *Sjetiands Larsen* afirmau că Johannes Kalve a aruncat parima cu scopul vădit de a-! face ridicol pe tînărul german care, furios, *în* mijlocul risetelor camarazilor săi, a coborit numaidecît înăuntrul vasului.

David Howarth, în *The Sketland Bus*r trece, prudent, sub tăcere ■acest incident.
Gunoscîndu-i pe germani — om era posibil ca un ofiţer să îngăduie unui amărît de pescar norvegian să-şi bată astfel joc de un membru al echipajului său — şi, fiind informaţi că acest Kalve, un marinar destoinic, nu era atît de ager ta minte ca să. aibă o asemenea reacţie, l-am întrebat chiar pe Larsen: „Kalve n-a făcut-o Intenţionat, nu, mi-a spus el. A aruncat parima şi, din întimplare — survin uneori asemenea situaţii — , aceasta, s-a încolăcit în jurul gltului tînăru-M german. Comandantul său nu putea să se simtă vexat“.

Larsen, care ba ieşit în Intimpinare germanului, fi întinde documentele. Se aşteaptă să-l vadă pe ofiţer arancindu-şi •ochii asupra semnăturilor, etipriitzînd cu o privire puntea navei şi spunînd: „E în regulă.... Daţi-i drumulîª Nu, ofiţerul, foarte „oficial[44], nu ia documentele din ruina lui Larsen, trece prin faţa lui Bjoraby şi coboară prin tambuebi în com-partimentul din spate. Larsen îl urmează. Ofiţerul se aşază pe o bancă, în faţa mesei pe care mănlncă echipajul, deschide servieta şi scoate nişte birt ii. Larsen, în picioare, îi întinde documentele lui *Arthiir*.

Tacticos, ofiţerul le ia, le înşiră pe masă şi, încet, le cercetează unul cîte unul, rînd pe rînd.

în spatele lui, Larsen aşteaptă cu sufletul la gură.

Din cînd în cind germanul compară o semnătură cu una din propriile lui documente. Citeşte chiar cu jumătate de glas, ca şi cum i-ar face plăcere să prelungească formalităţile de control.

— Prezentaţi-ini conosamentele livrărilor precedente...? *auswcis*-ul special pentru trecere.

Tonul este autoritar.

Larsen are toate aceste documente, inclusiv autorizaţia.

— Poftim!

— *Gutf.*

Chipul ofiţerului pare a se destinde.

..Numai de nu s-ar îngrijora, acolo sus, băieţii mei şi n-ar face vreo prostie[44],, se gin deşte Larsen,

— După cîte văd, dumneavoastră veniţi de la Kristian- suncL spune pe neaşteptate germanul. Îi cunoaşteţi pe prietenul meu, locotenentul Ormann, căpitanul portului?

— Cum să nu, îl cunosc pe locotenentul Ormann, un om minunat.

— Sîntem născuţi în acelaşi oraş, am fost colegi de şcoală. ...Şi iată cît de ciudată este întâmplarea în război: amîndoi am făcut parte din rezerva marinei de război, am fost trimişi în aceeaşi regiune.

— Da, la mai puţin de 50 de mile unul de celălalt, continuă Larsen, care intră în joc... căpitanul de port Ormann este foarte bun eu pescarii clin Kristiansund... Pentru noi, norvegienii, viaţa e grea... Aprovizionarea nu se poate face şi nu te poţi hrăni numai eu peşte.

— E vina englezilor. Noi vă ocrotim împotriva unei debarcări a trupelor lor. Prima dată, din fericire, le-am aruncat în mare, împreună cu cele franceze. Dacă vor mai încerca... Ei nu ştiu ee-i aşteaptă aici... Mie,

bineînţeles, nu-mi place războiul, dar englezii ne-au obligat să-l facem... nu este aşa? La fel cu spaţiul nostru vital... 90 000 000 de germani... [69]

Conversaţia se prelungi mult pe această temă. Larsen răspundea prin eîteva cuvinte, cînd într-o germană stîlcită, cînd în'norvegiană... Aproba... Ce alta. să facă?-

în sfîtfşit, cu un zîmfoet larg, germanul scoase din servietă un imprimat, pe oare-l completă sîrguincios: numele vasului — tonajul — lungimea — lăţimea. — încărcătura — numărul de **conosament** — **numele şi prenumele proprietarului — portul de destinaţie.**

— **lata** *au$weis-Bl,* **spuse, după ce semnă Mrtia. îl predaţi la sosire căpitanului portului Trondheim. Şi el îmi este prieten. Vă va facilita cursa următoare. La revedere.**

Examinarea a durat pe puţin un sfert de oră. în timonerie Bjornoy stătea de-vorbă cu Kalve, eontmumd să-l menţină pe *Arthur* **acostat de vasul de gardă.**

— **ii urează mult, acolo jos.** * '

— Da, **durează... mă duc să văd...**

— *Nu...* **Nu te mişca,**

— Atenţie, iatăd...

Ofiţerul german îşi relua se aerul arogant.

— **Acolo înăuntru e turbă; desfă un sac, spune el.**

Larsen scoate un cuţit, un cuţit norvegian, şi face o
Crestătură în sac. Cîteva bucăţi de turbă cad pe punte.

— **Mai desfac unul ?**

— Nu... ajunge.

Germanul aruncă **o privire în compartimentul motorului, în camera, de navigaţie; apoi, dintr-o săritură, -se întoarce pe vas. Cu un gest condescendent face un semn care Înseamnă: ₀,E în regulă, puteţi pleca[14].**

Larsen salută şi se întoarce la timonă, în timp ce Bjornoy se duce Ia motorul lui şi-l pune în mişcare. Élicea bate apa, o tulbură, acum nu se mai pot vedea, torpilele. Marea e calmă, timpul foarte frumos. S-ar părea că .nimic nu-l va mai putea opri acum pe *Arthur în* **drumul lui spre** *Tirpitz.*

— **Du-ţe şi anunţă-i pe englezi, ordonă Larsen**

69 Bine. — *Nota trad.*

lui Kalve, că pot să iasă din „cabina[44] lor, dar să nu se urce pe punte... să fie gata să intre înapoi îa cea mai mică alarmă. Spune-le că totul este în regulă.

O clipă mai tîrziu, Larsen putea să-i audă glasul lui Billy cu accentul' lui coekney[8], rîsetele celorlalţi... Gura cea mare. a căpitanului se destinse puţin într-un zîmbet amuzat... Motorul mergea, bine... înaintau normal. Nori albi se îngră-

[8] Jargon caracteristic locuitorilor din periferia londoneză East-End. '— *Nota trad.*mă de au fugărindu-se pe cer şi *Arthur* era zguduit de hulă. Vin tul batea de la nord-est.

Pentru a se feri de vînt, Larsen o luă de-a lungul malului nordic al fiordului.

Circulaţia este intensă în ambele sensuri; bărci de pescuit, cargouri. La scurt timp după ce a depăşit Strorren, un distrugător german, navigînd cu mare viteză, trece atît de aproape de *Arthur*, încît multă vreme după aceea cuterul continuă să fie puternic zgîlţîit de valuri. Englezii, veniţi pentru o clipă pe punte, abia mai au timp să se refugieze în camera de navigaţie. Larsen reduse imediat viteza pentru a nu avaria torpilele ghidate.

Pe la orele 7 seara, Larsen îngădui britanicilor să iasă definitiv din celula lor. Noaptea era pe aproape, o noapte fără lună. Aceste ultime ore înainte de atac li se par nesfîr- şite. Brewster, poate din dorinţa de a da oamenilor o ocupaţie, îi pune pe toţi să-şi repete rolul.

între Hangan şi Rokke este un baraj de plase... „Vom. trece fără nici o greutate^, spune Larsen.

Orele 17,45,

Arthur depăşeşte baliza de la Rodberget (63°29' latitudine nordică, 10°44' longitudine estică), care îşi aprinsese lumina. Se lasă noaptea. La babord se văd luminile de la Statsbygd. La tribord abia se distinge Trondheim, la 20'. Fiordul, care arată acum ca un cîrnat lung dintr-o băşică de bou, uşor gîtuită la mijloc, face o curbă spre nord. în momentul în care se porneşte o briză uşoară, Larsen modifică direcţia.

-A Iată Trondheim, îi spune Larsen lui Brewster, pe tonul unui ghid bucuros să conducă un străin care-i vizitează ţara. în lumina amurgului, oraşul aşezat pe ţărm, cele două ileşe cenuşii ale catedralei şi colinele din jur nu se văd prea bine.

Una după alta, pe cartiere, se aprind luminile oraşului.

— Aici nu est*e black-out*[9], constată Brewster.

— în principiu este, dar pînă acum germanii s-au arătat îngăduitori în această privinţă.

Conversaţia încetează. Fiecare minut, fiecare învîrtitură «le elice, fiecare „tac-tac“ pe care-) scoate ţeava de eşapament ii apropie de *Tirpitz...* Curînd vor putea vedea silueta lui lungă şi înaltă, în tonuri de cenuşiu, alipită de peretele*

[8] Camuflaj. ***Nota irod.*** de piatră al colinei. încă cincisprezece mile, nu mai mult. Ora, clipa atacului se apropie.

Locotenentul se uită la Larsen, îi zimbeşte. Norvegianul răspunde printr-un semn imperceptibil al capului.

— Daţi-i drumul, le spune Brewster lui Craig şi Bob Evans.

Urmaţi de Tebb şi Causer, cei doi bărbaţi coboară în interiorul navei... Trebuie să-şi pună costumele de scafandru.

Suflă un vînt uşor de la est—nord —est, hula creşte.

La tribord, luminile oraşului Trondheim se oglindesc tremurate în apele fiordului.

Brewster începe să se impacienteze. 1 se pare că echiparea lui Craig şi Evans durează prea mult. Coboară şi el, urmat de Brown. încăperea este prea mică, nu au loc să se îmbrace toţi în acelaşi timp. Din fericire, Craig şi Evans sînt gata. Nu mai rămîne decît să li se fixeze ia costumul de scafandru butelia de oxigen. Brewster se aşază pe o ladă şi începe să-şi pună partea de jos a costumului. Deodată, o zdruncinătură puternică îl face să-şi piardă echilibrul, cit p-aci să-l răstoarne.

— Noapte fără lună, puţină hulă. Condiţiile de atac sînt ideale, spune el pentru a se linişti.

Deasupra lor, în camera de navigaţie, Larsen observă neliniştit valurile, din ce în ce mai mari, care asaltează vasul. Sub loviturile lor, mica ambarcaţiune tanghează, Vîntul puternic care goneşte la suprafaţa apei anunţă vreme proastă. „Curînd *Tirpitz-vl* va începe să se zărească, chiar dacă nu va fi la o bătaie de puşcă, şi peste englezii mei nu ştiu ce boală a dat, ca să nu mai punem la socoteală cit de greu este să-i lansăm la apă în plină noapte“, gîn- deşte norvegianul.

Deodată, un val uriaş ridică prova lui *Arthur* şi nici n-apucă vasul să-şi reia poziţia că e lovit de un al doilea, tot atît de puternic, dacă nu chiar mai puternic. Motorul merge alandala.

— Micşorează viteza, îi strigă Larsen lui Bjornoy, con- tinuînd să manevreze.

Are impresia că torpila şi-a rupt amarajul, că elicea s-a izbit de ceva.

Larsen bandează mult cîrma... o torpilă pierdută, poate amîndouă. Căpitanul îşi cunoaşte bine vasul şi îşi dă seama de cea mai mică anomalie în comportarea lui, o ghiceşte, o simte, o aude. Aciim *Arthur* este pe creasta unui val şi,

«iib cocă, cablurile de remorcare atîrnă slăbite... Este limpede că la capătul lor nu mai e nimic.

— Torpilele!

Strigătul e al lui Brewster, care a apărut pe punte, echipat pe jumătate. Larsen, care a încetinit motorul, nu răspunde.

O clipă mai t-îrziu, în afară de Kalve, rămas lingă motor, toţi s-au adunat, înghesuiţi, în minuscula cameră de navigaţie. La început multă vreme nici unul n-a rupt tăcerea, împietriţi parcă în faţa realităţii.

— Poate că una din torpile a mai rămas, spune Larsen, fără să pară nici el convins. Un scufundător va cobori de îndată ce vom găsi un loc mai liniştit.

— Tu, Evans, spune Brewster. Tu eşti echipat.

Se uită, doborîţi, unul la altul. Oamenii aceştia sint marinari, gata să îndure toate toanele mării, orice, dar asta nu. Nu!

Toată truda, toate pregătirile, toate antrenamentele, riscurile, toate aceste cheltuieli chiar, traversarea Mării Norvegiei pe o vreme mizerabilă, repararea motorului, vasul de control cu ofiţerul iscoditor, chiţibuşar, toate astea au fost degeaba! *Arthur* nu mai este deeît o barcă amărită, cu un motor care merge prost, cu documente false, înconjurat de duşmani. Cei zece oameni simt toţi întreaga povară a desperării lor. Sînt atit de copleşiţi, incit nu se aucle nici o înjurătură, nici un blestem. Ce-i de făcut?

— Dacă nu găsim nimic, spune în cele din urmă Brewster, trebuie să debarcăm în apropiere de Makin, unde ne aşteaptă norvegienii eu maşinile.

—- Nu, răspunde Larsen, e imposibil, marea este prea furtunoasă şi nu putem acosta acolo cu o băreuţă de salvare. Nu încăpem zece deodată, şi nu-i chip să facem două curse.

Şi, cum se lasă o tăcere apăsătoare, care se prelungeşte, Larsen continuă:

— Timpul se va îndrepta. Asta se poate întîmpla foarte curînd, dar nu putem rămîne aici în plină zi. Se presupune că ar fi trebuit să descărcăm turba la Trondheim, pe care l-am depăşit de mult. Trebuie să-l sabordăm pe *Arthur*. Spre Frustra vom fi mai la adăpost.

— Dacă am face calea întoarsă... Jerrii[10] încă n-au dat alarma, spune Billy, aşa cum aruncă cineva un colac de salvare, deşi ştie că e inutil.

— [10] Poreclă dală germanilor. — ***Nota trad.***Este imposibil să trecem a doua oară pe la controlul de la Agdenes, n-avem documente... şi, apoi, turba pe care n-am descărcat-o.

— O putem arunca în mare!

— Motorul nu va rezista, o tăie scurt Bjornoy. Nu e nimic de făcut. încă 10, 20 de mile, şi va fi mort, terminat.

— Ai dreptate, Larsen. Fiindcă în nici un caz nu ne putem întoarce, conchise Brewster, *Arthur* trebuie sabordat în apropierea coastei, într-un loc pustiu, dar nu adine. Ei nu trebuie să găsească vasul, ca să nu bănuiască ce ţeluri urmărim.

— Vom merge încet pînă la insula Tautra, îi lămuri Larsen. Acolo, între insulă şi Frostaland vom scufunda vasul; curenţii, vintul de nord-est îl vor devia spre mijlocul fiordului... în cîteva drumuri cu bărcuţa de salvare vom ajunge la ţărm, şi de acolo în Suedia.

Toată lumea este de acord cu Larsen; nici nu se putea altfel.

O clipă mai tîrziu, *Arthur* îşi reluă drumul. Unul cite unul, sacii cu turbă au fost aruncaţi în mare. Astfel îneît, dacă germanii aveau să descopere epava, nu vor putea deduce pe loc nimic. Şi această ultimă corvoadă îi împiedică pe oameni să se gîndească prea mult la durerea lor. în cală Brewster şi Kalve pregăteau sacii cu alimente ce urmau să fie luaţi pe drum. Din păcate, la bord nu se aflau decît trei raniţe, pe care le umplură. Apoi verificară buna funcţionare a armelor şi luară cu ei muniţii. Cu părere de rău renunţară la haine, la aparatele de scufundare, la mitralieră, acum inutilă, fiind prea bătătoare la ochi pentru a fi luată.

Cu luminile stinse, *Arthur* se apropia de ţărmul Frostalanduîui. Motorul a fost oprit.

— Brewster, este momentul ca Evans să se scufunde, spuse Larsen.

Arthur se găsea în apele liniştite dintre insula Tautra şi coastă, în faţa punctului Melhus. Bob Evans, în echipament de scafandru, dispăru sub apă. Cu ajutorul unei lămpi electrice reuşi să constate cauzele eşecului. Inelele fixate de conurile explozive nu rezistaseră; continuau să atîrne, rupte, la lanţurile lor; bidoanele fixate de chilă erau *în* perfectă stare.

în acest timp barca de legătură dintre ambarcaţiune şi chei a fost lăsată la apă, iar Kalve, instalat la rame, i-adus po Bjornoy, Ştrand, Causer şi Brown la ţărm. De îndată ce Kalve s-a întors cu barca — pe jumătate plină cu apă din cauza acostării defectuoase —, alăturînd-o la bordul vasului, Larsen a repus motorul în funcţiune, îndepărtlndu-l încet pe *Arthur* de ţărm... Au fost ultimele clipe ale micului şi viteazului vas.

(dare gîndul căpitanului să se fi dus o clipă spre ziua în care l-a „furat[44] dintr-un port norvegian, cu complicitatea tatălui lui Bjornoy? Nu se ştie. Avea, fără îndoială, mult de lucru cu deschiderea celor două valve. în fundul calei apa gîlgiia, urcînd repede în camera motorului. Trebuia să plece, să-l abandoneze pe *Arthur*[11].

Luă cu sine documentele de bord. *Arthur* se scufundă la o jumătate de milă de coastă. Kalve aştepta în barcă. Larsen, Bob Evans, Craig, Billy se îmbarcară. Barca făcu ultima cursă. Unul cîte unul săriră pe uscat. Era miezul nopţii. [70]

CAPITOLUL AL XL LE A

SPRE SUEDIA

Pe ţărm, cei zece oameni, înmărmuriţi, îl urmăreau cu privirile pe *Arthur*, care se scufunda încet. Nu simţeau încă frigul, deşi britanicii nu aveau pe ei decît bluzoanele de uniformă, iar norvegienii nişte veste amărîte.

Larsen îşi dădu seama că spectacolul acesta nu era de natură să le ridice moralul. „La drum![44] Mica barcă dc. legătură trasă pe uscat era ultimul vestigiu al lui *Arthur*. îi mai aruncară o.privire şi îşi puseră sacii pe umeri. Larsen mergea în frunte, urmat de Brewster. Se gîndea la norvegienii pe care avea să-i întîlnească. Nu-şi vor da imediat seama că sînt nişte fugari? Pericolul acesta nu-i pîndea încă. În spatele perdelelor trase ale celor cîtorva case din apropiere, oamenii dormeau. Nu se zărea nici cea mai mică lumină. Wehrmacht- u! ocupa numeroase ferme. Posturi de supraveghere, mici cazemate erau implantate pe faleză, la încrucişarea drumurilor. *Tirpitz* şi alte cuirasate stăteau ancorate la o distanţă de cîţiva kilometri şi desigur că paza zonei a fost întărită.

---

70 *Arthur* n-a fost (irit de curent spre mijlocul fiordului. Catargul său depăşind apa, vasul a fost găsit de germani, care l-au scos şi, după ce l-au reparat, l-au folosit în fiordul Trondheim. Deşi nu şi-au dat de la început seama, În mod precis, că fusese destinat să scufunde *Tirpitz-uî,* au avut unele bănuieli chiar înainte de a afla acest lucru, o lună mau (tîrziu, aşa cum se va vedea. La sflrşitul războiului, *Arthur* a fost recu- . perat de norvegieni, care ulterior l-au restituit primului lui proprietar,

Ocoliră o fermă mare, cufundată în tăcere; nu se auzea nici măcar un lătrat. Nimic nu tulbura liniştea, în afară de zgomotul făcut de paşii lor pe solul pietros. O pădure se întindea mai sus de fermă. Se afundară în ea, avînd impresiacă aici sini mai în siguranţă. Fină atunci, ocupaţi cum au fost cu sabordarea vasului, n-au avut timp să se gmdeaseă prea mult la ghinionul lor. Acum, în timp ce mărşăluiau, fără să schimbe o vorbă, reflectau la eşecul lor... Englezii se îndoiau că vor aj unge vreodată în Suedia, şi se întrebau de ce norvegienii din Rezistenţă, organizaţia subterană, n-au asigurat aici prezenţa cîtorva oameni care să-i primească şi să-i îndrume... De la Hestvick nu mai dormiseră şi proasta dispoziţie le era sporită de povara oboselii şi a emoţiilor acumulate. Tăcuţi, înaintau în întuneric, alunecînd pe cîte un bolovan, pe stratul de frunze veştede, zgîriindu-se de mărăcini, de tufele de iarbă neagră, poticnindu-se de buşteni şi de rădăcinile ieşite la suprafaţă.

O lumină palidă învăluia cerul; fără ca ei să bage de seamă, zorile împurpuraseră vîrf urile brazilor, ramurile din care curgea răşina, scoarţa copacilor umedă de peste noapte, muşchiul spongios. Se aflau, probabil, la o altitudine de 200 m deasupra fiordului. În luminişuri se vedeau pete mari de zăpadă subţiată.

—- Să ne oprim o clipă în tufişul ăsta, spuse Larsen, ru- pînd tăcerea. *

Cuvintele acestea, ziua care se ivea îi mai îmbărbătară puţin.

— Aici nu ne poate vedea nimeni. Să mîncăm nişte biscuiţi.

Ce-ar fi să facem un foc de lemne, propuse Bjdrnoy.

— Nu. Riscăm să fim reperaţi... Nu încă.

Au deschis o cutie cu biscuiţi şi cei zece oameni, aşezaţi în cerc, începură să ronţăie.

— Sîntem prea obosiţi ca să pornim acum mai departe. Trebuie să dormim, spuse Larsen, care luase comanda. Fiecare dintre noi va sta de veghe cîte o jumătate de oră. Ceilalţi vor dormi. Trebuie... Prima gardă o voi face eu.

Zimbea, dracul ăsta de om.

— La amiază ridicăm ancora, adăugă el.

Viitorul apărea în culori mai puţin sumbre. Au adormit pe pămîntul gol, strînşi unul lingă altul. Schimbul nu se făcea după reguli fixe. Din cînd în cînd, cîte doi dintre ei, în picioare, făceau cîţiva paşi. Tăcerea era ruptă de o viaţă ascunsă, nevăzută: o pasăre aşezată pe o creangă îşi lua deodată zborul eu un filfîit de aripi, lăsînd să cadă o pulbere de zăpadă; un animal pitit într-un tufiş se mişca.

Cu puţin înainte de amiază s-u trezit, şi-au întins oasele şi s-au frecat pe faţă cu zăpadă. Aşezaţi mai la o parte,

Larsen şi Brewster, aplecaţi deasupra unei miei hărţi a regiunii. stabîleau cu aproximaţie poziţia, eu ajutorul unei busole. Se aflau pe înălţimile peninsulei Frosta. Jos, pe ţărmul peninsulei, drumul urma sinuozităţile fiordului Pe celălalt versant, la picioarele unei faleze abrupte, la mai puţin de un kilometru în linie dreaptă, era amarat *Tirpitz-* **til. Trebuiau să ajungă în Suedia, în apropierea orăşelului de graniţă Sandvika, după ce vor fi străbătut podişul înalt de 1000m, mărginit de văile Yerda! şi Styorda'l. „Nu este prea înalt, explică Larsen. Dar pe platou bate adeseori un viat dinspre nord, însoţit de căderi mari de zăpadă. Avem de străbătut 70 km... cu ocolurile, o sută. Nu-i un lucru chiar atît de greu,.. La drum".**

În şir indian, şerpuind pe poteci, ocolind casele şi fermele, mergeau de două ore. Imaginile încremenite ale copacilor şi stâncilor se oglindeau Într-un lac. Ralve, care se îndepărtase puţin, strigă deodată: „Veniţi... veniţi să vedeţi...*

De pe promontoriu, printr-o deschidere, au privit în jos, la apele întunecate, tivite cu spumă albă, ale fiordului. Ca un animal care vrea să se facă una cu pămintul, să se apere prin mimetism, un cuîrasat avînd culoarea stîneii, a copacilor şi a zăpezii se afla tupilat acolo.

*ScharnMrsi-***ul camuflat, spuse Brewster.** *Tirpiîz-* **ui . se află la dreapta, ascuns privirilor noastre, dar este acolo...**

Priveau în tăcere, Acum distingeau mai bine turelele acoperite cu o prelată vopsită în cenuşiu şi verde, barajele de plase, siajele în formă de V lăsate ele vedetele minuscule. Toţi aveau acelaşi gîncl amar; nici unul nud dădu glas.

Smtem într-o regiune populată. Zece oameni e prea mult, spuse an cele clin urmă Larsen. Mai bine să ne despărţim în două grupe de cîte cinei... li iau cu mine pe Bîlly, Craig, Bob Evans şi Kalve... Dumneata, Brewster, ia conducerea celei de-a doua grupe, eu Bjornoy ca ajutor, şi cu Ştrand, Gauser şi Brown. O vom lua spre răsărit, mergînd paralel eu şoseaua, pe poteci sau prin păduri, după Împrejurări, pînă la Markabygd. După aceea, locurile sînt mai puştii, poteci de munte şi platoul acoperit cu zăpadă.

îşi împărţiră hrana şi muniţiile. Doar englezii

purtau peste blazoane hainele cu glugă albastre ale echipajelor de pe submarine. în calitatea lor de combatanţi din rîndul forţelor armate, chiar dacă ar fi fost luaţi prizonieri, n-aveau de ce să se teamă. Norvegienii, îmbrăcaţi ca nişte pescari, ar fi fost consideraţi partizani şi împuşcaţi... Toţi zece erau înarmaţi, fiecare avînd un pistol.

În primele ore ale după-amiezii de 1 noiembrie 1942, cele două grupe s-au despărţit.

în aceeaşi duminică, o duminică cu un ger uscat, comandantul Topp a dispus înălţarea pavilionului la orele 8 dimineaţa. A fost oficiată slujba religioasă. îndată după aceea, un grup de marinari în permisie au coborît pe uscat, alţii preferind să se deplaseze cu vedetele la Tipito. Ziua aceasta de duminică avea să se scurgă în linişte, fără ca cel mai mic incident s-o tulbure.

Aceeaşi situaţie era şi la bordul lui *Scharnhorst*, ancorat la cîteva sute de metri de cealaltă parte a fiordului.

La 15 km de acolo, puţin după satul Vikkamar, patru oameni stăteau pe o pajişte ce cobora în pantă lină pînă la ţărm şi nu-şi luau ochii de la apa care se întindea în faţa lor.* Ai fi zis că sînt nişte muncitori care, după o săptămînă de trudă, se destindeau pe malul fiordului. Din cînd în cînd ciuleau urechile, crezînd că aud zgomotul unei explozii surde venind dinspre fiordul Faetten, altă dată li se părea că văd o coloană de fum care se înalţă în spatele insulei Soltovă. Dar nu se intîmpla nimic. îşi împărtăşeau în şoaptă îngrijorarea: „Au dat greş,... ar fi trebuit să fie aiei". Tăcere îndelungă. Vedetele germane cu marinari în permisie se deplasau spre Soltoyă. Timpul trecea şi nu se putea vedea nici o băreuţă supraîncărcată cu oameni venind spre ei. Nici o explozie..., **nici** o coloană de fum... Nimic!

La amiază se ridicară în tăcere, urcară pînă la o fermă şi intrară în curte. Acolo descărcară baloturile cu fin presat, legate pe platformele a două camioane cu gazogen. Înainte de a părăsi Ekkamar nu s-au putut opri să nu arunce o privire spre ţărm, spre apele fiordului.

— Au dat greş, repetă unul din bărbaţi în timp ce se urca în camion. Numai să nu-l fi reţinut pe *ArtJuir* la controlul de la Agdenes... în cazul ăsta...

Cu puţin înainte de Trondheim, cei patru bărbaţi din reţeaua Lark coborîră din camioane şi fiecare se întoarse la e! acasă.

Pe măsură ce înaintau pe drumul care şerpuia peste cîmpii, păşuni şi păduri, casele se răreau. Larsen şi Kalvemergeau în frunte. La cîteya sute de metri în urma lor veneau englezii. La un semn al norvegienilor ar fi avut timpul să părăsească şoseaua şi să se ascundă în şanţurile laterale. Dacă s-ar fi întîlnit cu vreun trecător şi le-ar fi pus vreo întrebare, Larsen şi Kalve ar fi putut schimba cu ei cîteva cuvinte în norvegiană.

Trecuseră mai multe ore de cînd pierduseră din ochi grupul lui Brewster şi Bjornoy. Larsen mergea cu pas întins pe drumul străjuit de o pădure de mesteceni în care se vedeau, acoperind întinderi mari, stînci ruginii îmbrăcate ici-colo cu un muşchi des. Prin rîpi mai dăinuia zăpada căzută cu cîteva zile înainte. Trecură pe marginea unui lac montan. N-aveau nici timp, nici chef să admire frumuseţea locurilor, gama infinită a nuanţelor de verde. Pe stînci, cîţiva pescăruşi veniţi din fiord stăteau neclintiţi, ca împietriţi. La apropierea lor, îşi luară brusc zborul cu strigăte ascuţite şi tînguitoare.

Pe la orele 7 seara, Larsen şi Kalve, mereu în frunte, au luat-o pe un drumeag care trecea, la o anumită înălţime, paralel cu şoseaua. Uitîndu-se în jos, au văzut luminile primelor case din Ronglan. Era prea multă lume — şi poate şi soldaţi germani pe străzi — pentru a risca să traverseze oraşul. Pe de altă parte, întrueît oboseala se făcea simţită, Larsen hotărî să se oprească.

— O să încercăm să ne găsim un refugiu înainte de Ronglan, le spuse el englezilor, care îl ajunseseră din urmă, vreun hambar... uite ăsta.

Şi arătă spre un fel de hambar construit pe panta pietroasă. Pentru a ajunge însă la el, dacă nu voiau să facă un ocol foarte mare, trebuiau să treacă prin faţa casei fermierului. Se înnoptase şi era tocmai ora la care norvegienii se adună în jurul mesei pentru a mînca nişte tartine şi a bea căni mari cu cafea — cafeaua fiind înlocuită acum eu orz prăjit. D@*şi nici o rază de lumină nu se strecura prin perdelele trase şi nu se auzea nici un zgomot, şi-au dat seama, datorită mirosului de lemn ars, că înăuntru sînt oameni. Trecură unul cîte unul prin faţa uşii închise... Deodată un trosnet scurt rupse tăcerea. Evans călcase pe o creangă căzută. Se opriră, uşa se deschise şi silueta unui bărbat, aureolată de o lumină difuză, se profila în cadrul ei.

— Cine-i acolo?

Ar fi putut să fugă, să se piardă în noapte. Dar'erau prea obosiţi şi, fără să-şi dea bine seama, căldura acestui cămin, mirosul plăcut de rufe spălate ii atrăgea. Riscul dea nimeri peste un quisling era minim şi, dealtfel, era prea tîrziu ca să mai dea înapoi.

—Vă rugăm să ne lăsaţi să înnoptăm în şura clumnea- vostră, spuse Larsen. Nu vă vom pricinui nici o pagubă. În zori plecăm.

— Intraţi, răspunse simplu fermierul.

Abia aşteptau această invitaţie.

Oară mai tîrziu, încăperea cea mare, care servea şi de sufragerie şi de bucătărie, răsuna de l ise te.

În dialectul său londonez, Billy mima atacul unei poziţii germane de către un avion englez, un Spitfire, pilotat de Evans şi avîndu-l pe el ca mitralior: „Zburam la firul ierbii. Jerrii fugeau ca nişte iepuri de casă. Am dat drumul unei benzi întregi de cartuşe. Hopa! Am luat din nou înălţime şi am picat din nou peste nemţi. Acum nu mai fugeau ca nişte iepuri de casă, ci ca nişte iepuri nedomesticiţi... Şi zin... zin... zin... Hopa! Din păcate, o aripă a Spitfire-ului nostru, care coborîse prea jos, s-a agăţat într-o ramură de copac... Trosc! Ne~am trezit singuri într-o pădure... Din fericire, doi norvegieni curajoşi, care se află de faţă, şi dintre care unul ştia puţin englezeşte — arată spre Larsen — ne-au venit în ajutor, slujindu-ne drept călăuze“. Billy, cu mimica lui, avea atîta haz, încît, deşi nu înţelegeau ce spune, norvegienii deduceau şi se prăpădeau de rîs. Britanicii se stăpîneau să nu izbucnească în hohote, ca să nu strice tot efectul.

Seara s-a prelungit foarte tîrziu. Gospodina şi-a terminat spălatul cu ei de faţă. Bunicul fuma, savurînd tutunul Navy Cut, pe care i-l oferire Billy pentru a înlocui paiele pe care tocmai le toca la sosirea lor. Mirosul de miere al tutunului amestecat cu cel al ciocolatei englezeşti, care se topea într-o cratiţă pe maşina de gătit încinsă la roşu, crea o atmosferă de familie în încăperea afumată şi caldă. Englezii admirau podelele bine frecate, ca puntea unei nave, lemnul lăcuit, şerveţelele brodate, ordinea şi curăţenia specifice unei locuinţe norvegiene, în care pătrundeau pentru prima oară.

Fermierul, mîndru că adăposteşte aviatori englezi, le dădu informaţii minuţioase cu privire la potecile de munte pe care e bine să le urmeze pe o distanţă de treizeci de kilometri. Tot vorbind şi mîneînd, timpul trecea. Pe la miezul nopţii, fugarii, obosiţi, şi-au luat rămas bun şi le-au mulţumit înainte de a se duce să se

culce pe o saltea de fîn bine uscat în grajdul gol.

A doua zi dimineaţa pe Ia orele 6 au plecat fără să-şi. mai trezească gazda din ajun. Era frig şi s-au aşternut temeinic la drum. Luind-o pe o potecă, pe la prînz au ajuns la răsphi- tia de la Skogn. Calea ferată şi şoseaua duceau mai departe spre Lavanger, în timp ce ei trebuiau s-o urce pieptiş spre răsărit şi să intre într-o zonă muntoasă, mai pustie, mai sălbatică.

înainte de a o înfrunta, Larsen hotărî să facă o baltă mare, să se odihnească pînă seara. în apropiere se afla un codru des,, întunecat. Se instalară sub brazi, numai unul rămase de strajă, eu pistolul încărcat la îndemână. Au aprins un foc- mic, au făcut puţină mişcare ea să-şi dezmorţească picioarele, au raineat, au dormit şi au jucat chiar şi un pocher... Nu mai simţeau nici un fel de oboseală, nici o nelinişte. Nici măcar la *Artkirr* sau la *Tirpitz* nu se mai gindeau... La căderea nopţii au plecat mai departe. Au ocolit pe la nord micul oraş Markabygd, ale cărui căsuţe de lemn cu fumul ieşind din coşuri le-au văzut de departe.

De îmbrăcăminte, în afară de ciorapi, n-aveau nimic de schimb şi începură să simtă umiditatea şi frigul. Engleziior, nu prea obişnuiţi cu mersul pe jos, le venea greu. În cizmele de marinar, nepotrivite pentru acest marş pe un teren atit de dificil, picioarele li se umflau. Nimeni nu o mărturisea, nimeni nu se plîngea, mergeau mai departe, păşind încet. Cînd observă acest lucru, Larsen ordonă: „Ne oprim... E mai bine să ne cruţăm forţele, să nu ne grăbim, ca să putem face faţă unei eventuale întilniri nedorite... Seoateţi-vă cizmele şi frec a ti-vă picioarele^. Şi, pentru a le da e xemplu, îşi desculţă ghetele.

Din locul în care se aflau, puteau vedea un cîmp întins acoperit de zăpadă, care cobora pînă la Markabygd. Zăpada era brăzdată, amintind de valurile Mării Nordului în timp de iarna. în faţa primelor case se vedeau dire negre care se între- tăiau. Urmele acestea de sănii, de viaţă erau indiciul unei mari aglomeraţii. Poate că se aflau pe acolo germani. După ce s-au încălţat la loc, nu fără eforturi şi strimbături, au pornit mai departe. Acum nu mai erau deeît cărări proaste, care adeseori se pierdeau în zăpadă. Se aflau la înălţime, pe podişul pustiu, bătut de vinturi, îngheţat. Vintul sufla, stirnind vir- tejuri de zăpada, care le biciuiau obrajii eu mii de ace de gheaţă. Orbiţi, se afundau pînă la genunchi în zăpada afinată. Din fericire, după o jumătate de oră, Larsen văzu ridieîn- du-se fum de la o fermă izolată, aflată la cîteva sute de metri.

Fără o vorbă, le arătă refugiul. Le-au trebuit două ore ca să ajungă pînă acolo. Cînd s-au aflat în faţa porţii, fără să stea pe gînduri, Larsen a bătut. După obiceiul norvegienilor, fermierul i-a primit, le-a oferit tot ce avea, a încălzit chiar vase mari cu apă în care să-şi pună picioarele umflate... Halta asta binefăcătoare a durat patru ore, Fermierul n-a întrebat nici cine sînt, nici de unde vin, deşi ştia foarte bine unde se duc; din proprie iniţiativă le-a arătat drumul.

De îndată ce trecură pragul se întîlniră din nou cu zăpada, cu noaptea, cu vîntul. La capătul unei ore de mers anevoios, atingînd o înălţime, păşiră, în sfîrşit, pe zăpadă mai vîrtoasă, aproape îngheţată... Încercară să alerge pentru a se încălzi. După treizeci de metri se opriră, extenuaţi, cu inima bătîn- du-le tare. înţepenite, hainele de pe ei trosneau şi deveniseră aproape tot atît de grele şi de incomode ca şi un costum de scafandru. Rebegiţi de frigul care-i pătrunsese pînă la oase, căci zăpada li se strecurase şi pe sub haine, ar fi murit degeraţi dacă n-ar fi dat peste o cabană singuratică construită din trunchiuri de brad.

Au spart broasca. Înăuntru era o sobă, bușteni, o masă şi trei scaune grosolane, fără spetează. Curînd în sobă trosnea focul, spre care şi-au putut întinde degetele înţepenite, apro- piindu-şi de flăcările roşietice chipurile de oameni hăituiţi, înăsprite şi murdare, arse de vînt şi de zăpadă. După ce s-au încălzit, s-au dezbrăcat şi s-au frecat unul pe altul cu zăpadă. Apoi, într-un vas mare topiră zăpadă să se spele. Larsen a tăiat felii subţiri dintr-un cîrnat primit de la fermier, au băut apă încropită şi au mîncat. Cînd au intrat erau atît de obosiţi, incit n-au văzut în întunericul dinăuntru două laviţe, avînd fiecare cîte o saltea şi nişte pături strînse. Aşternutul era umed, mirosea a mucegai... Afară, în frigul tăios ca oţelul, noaptea părea de cristal.

Se culcară, unii pe jos, alţii strecurîndu-se pe laviţe. Stăteau pe rind de veghe şi întreţineau focul, fără a face economie la buşteni. Larsen, mijindu-şi ochii şi punîndu-şi degetele butucănoase de om al mării pe hîrtia mototolită, studia harta. Vor ajunge la Brennval şi vor coborî pînă la sud de Kraaksjoeen... Acolo e muntele Merraskar, în sfîrşit Suedia... „Afară e un ger de crapă pietrele — se gîndi Larsen —, cu atît mai bine... mîine soarele va străluci, iar noi vom putea înainta mai repede pe zăpada îngheţată**. Pe la orele două, soba începu să scoată fum, aşa că au fost nevoiţi să deschidă uşa. Dumnezeule! cît era de frig... Au preferat să seasfixieze şi au închis-o la loc. Din cauza filmului n-au mai putut adormi.

Cu mult înaintea răsăritului au strîns păturile, au pus totul la loc şi s-au îmbrăcat cu grijă.

— Am putea lăsa castelanului cîteva cuvinte de mulţumire şi de scuze, glumi Billy...

Ş-au ridicat zorile şi un soare palid colora în trandafiriu uriaşa întindere de zăpadă. Din păcate, continua să fie la fel de afinată... Mergeau ca la coardă, unul în urma celuilalt; la coborîre, primul se*oprea şi bătătorea zăpada cu lovituri puternice de călcîi.

Din nou îi pătrunse frigul. Simţeau cum le îngheaţă urechile şi aveau impresia că loburile li se vor sparge, ca nişte stalactite, şi vor cădea. Mănuşi n-aveau. îşi înfundau inimile în buzunare, dar nevoia de a-şi asigura echilibrul pe zăpada alunecoasă ii silea să le scoată repede. Fără un cuvînt, aproape fără să gîndească, înaintau metru cu metru. Dacă se opreau pentru o clipă, le venea greu să pornească din nou. Acum urcau Hermannese. La picioarele lor, în apa îngheţată a unui mare lac, nu se mai oglindea nimic. După splendoarea pădurilor împodobite cu zăpadă, a marelui podiş imaculat, crengile acestea rupte, negre, răspîndite pe întinderea cenuşie te făceau să te gîndeşti la o gospodărie lăsată în părăsire. N-au aruncat nici măcar o privire spre lac... Englezii păreau la capătul puterilor, gata să se prăbuşească.

Larsen citea desperarea în ochii lor; le adresă un surîs anemic. Kalve abia îşi tîra picioarele şi începuse să-şi piardă răsuflarea.

Cel mai epuizat era Evans. Se oprea din ce în ce mai des şi trebuiau să-l aştepte. Trupul lui slab se încovoia spre pămintui pe eare-l fixa cu ochii rătăciţi, cu pleoapele înroşite.

— încă un efort. Imediat vom intra într-o vale şi vom fi În Suedia, spuse Larsen.

Nimeni nu-i răspunse, nici chiar Billy. Dacă Larsen ar fi făcut cel mai mic semn, ei s-ar fi trîntit pe stratul gros de zăpadă şi acolo ar fi căutat uitarea şi şi-ar fi aşteptat sfîrşitul. Dar Larsen înainta cu acelaşi pas legănat cu care străbatea, pe vreme rea, cei cîţiva metri cit măsura puntea lui *Arthur*, Luptînd el însuşi împotriva unei apatii toropitoare, o intuiţie vagă îi spunea că trebuie să părăsească locurile acestea pustii şi îngheţate, să coboare, să coboare pentru âda de o vale, de oameni, indiferent cine ar fi ei. Nici Larsen, nici Kalve na erau înarmaţi. Acum regreta gestul pe căre i il făcuse în prima seară în casa de la Ronglan. Fermierul îi mărturisise că se simte foarte izolat, că soţiei lui ii era uneori frică noaptea. Şi i-a lăsat revolverul lui; la fel făcuse şi Kalve., La 70 km de frontieră, atunci. cind i se părea că întreaga Norvegie le va veni în ajutor, a crezut că nu va mai avea niciodată nevoie de el. Acum căpitanul de vas îşi dădea seama de greşeala făcută. Englezii aveau toţi arme.

— Vom coborî spre Risvath şi Brenna, spuse el după ce aruncase o privire pe hartă. Curaj... Ne apropiem.

Şi grăbi pasul pentru a-i face să-l urmeze. Cind zăriră primii arbuşti, citeva tufe de iarbă neagră, prima vegetaţie după întinderile nesfîrşite de zăpadă, sub care se ascundeau viroage şi bolovani alunecoşi, îşi regăsiră încetul cu încetul energia. Urmară citi va copaci răzleţi, ca nişte posturi de strajă avansate în faţa masei compacte a pădurii care se întindea mai jos. O luară într-acolo, ghicind că dincolo de desişul pădurii se află valea, oamenii. Frigul se mai îmbtinzi se. Pămînlul era spongios, scoarţa copacilor — îmbibată cu apă. Se opriră într-un codru bătrîn să mai răsufle. Nişte lemne tăiate, aşezate ordonat, ea brichetele de cărbune într-un port, semnalau că prin apropiere se află un sat, case. Au tăiat nişte crengi ca să-şi facă bastoane şi au pornit mai departe. în timp ce mergeau de-a lungul malului răsăritean al lacului Risvath, în Brenna se aprindeau primele lumini. Amin înaintau mai repede. întâlniră un ţăran care-i privi cu un,aer bănuitor. Larsen se duse spre el şi-l întrebă dacă nu ştie o colibă, o şură unde ar putea înnopta. 'Omul mormăi ceva şi dispăru. Era prima oară cind întâmpinau un refuz din partea unui norvegian. Acesta ii privise cu un fel de ură. Poale s-a temut de aceşti cinci oameni cu mutre fioroase iniiinili în pădure. Şi-au continuat drumul.

Ceva mai departe, o femeie bătrînă căreia i s-au adresat s-a arătat şi mai ostilă. Fără a părea deloc înfricoşată, femeia se porni pe ocări. Erau la capătul puterilor şi s-ar fi adresat oricui ar fi trecut pe acolo. Trebuiau cu orice preţ să-şi găsească un adăpost. A doua zi vor ajunge la frontiera suedeză, pe care o presimfeau foarte aproape. Oare apropierea frontierei, incidentele provocate de numeroşii fugari, care mai
furau şi ceva de-ale gurii — un ou din cuibar, vreunul din bidoanele cu lapte lăsate în faţa porţii —, sau prezenţa germanilor, a Gestapoului, care percheziţionau, aruncau oamenii îh închisoare, să fi fost cauza acestei primiri neprietenoase? în orice caz, aşa gîndea Larsen.

Curînd au găsit, dincolo de sat, şoseaua care ducea direcţia Sandvika, cale de 5—6 km, nu mai mult. Larsen ştia bine că regiunea este controlată de patrule germane, că la frontieră sînt postate numeroase pichete germane. Dar n-avea importanţă, mergeau în grup pe şoseaua principală, eăutînd din ochi o casă, o fermă puţin mai izolată unde să încerce — pentru ultima oară — să ceară azil. O cocioabă se ivi la marginea drumului. Asta sau alta...

— *HalteZ*[1]

în faţa lor stăteau doi oameni. Pîndind după colţul casei, îi văzuseră venind. Unul din cei doi era în uniformă, celălalt în civil. Fără îndoială un german şi un membru al organizaţiei Ilird, un norvegian. Fiecare îndrepta arma asupra fugarilor...

— Cine sînteţi? Unde vă duceţi? întrebă norvegianul cu o voce care trăda frica. Aruncaţi bastoanele. Mîinile sus, sau tragem.

Nu puteau decît să se supună. Lăsînd să-i scape bîta, Larsen ridică încet mîinile pînă la înălţime# capului. Ceilalţi ii urmară exemplul. Germanul, încins cu un centiron peste uniforma de culoare închisă, era înarmat cU un pistol-mi- tralieră, hirdmanul cu un revolver.

— Daţi-i drumul înainte, spuse quislinguj.

Larsen şi Billy mergeau în frunte, Evans, Craig şi Ivalve ii urmau. în spatele lor, cu armele în bătaie, escorta părea că ii împinge.

Se îndreptau spre Brenna, către postul german, unde

vor fi, desigur, interogaţi, maltrataţi, pe norvegieni aşteptîn- du-i împuşcarea, pe englezi internarea într-un lagăr. Aveau la dispoziţie două, poate cinci sau zece minute pentru a reacţiona, pentru a fugi... da, dar cum? La cel mai mic gest, cele două străji vor deschide focul asupra a doi dintre ei Cu atît mai rău...

— * Stai! — *Nota trad.*Seoate-ţi revolverul şi trage, îi şopti Larsen lui Billy.

În urma lor, Bob Evans şi Craig îl văzură pe Billy că, deodată, se apleacă şi trage. Aproape în acelaşi moment, cei doi englezi s-au întors şi au deschis focul. Poliţiştii au tras şi ei. în confuzia creată, în întunericul străpuns de scânteierea' focurilor de armă, cîteva umbre fugiră spre pădure, *în* direcţia Jnna. O siluetă lungă a rămas întinsă de-a curmezişul şoselei.

Cîteva minute mai tîrziu, Larsen se întîlni cu Billy şi Craig pe un cîmp.

' — L-am ucis pe tipul în uniformă, spuse Billy.

— Pe Evans l-am văzut căzînd pe şosea. A fost lovit în clipa în care ne întorceam, îi anunţă Craig... şi Ksflve... ce s-a intîmplal cu el?

— Nu-i purtaţi de grijă. L-am văzut alergînd şi ascunzîn- du-se în pădure... O să-l găsim, răspunse Larsen. Dar Evans este rănit sau...

— De unde să ştim? Să mergem să-l căutăm,

O clipă Larsen stătu în cumpănă.

— Nu, hotărî el în cele din urmă... Dacă este rănit, aşa obosit cum e, nu va putea face cei cîţiva kilometri pînă în Suedia, nici chiar cu ajutorul nostru. Dealtfel, alarma a şi fost dată. Să ridicăm ancora în mare viteză.

Şi, ca pentru a se linişti pe sine însuşi în privinţa sorţii lui Evans, adăugă: „Va fi îngrijit într-un spital şi internat[44].

în pădure chemară încet: „Kalve... Kalve...[44] Nimeni n-a răspuns. Norvegianul n-avea nici o hartă, nu cunoaştea regiunea, n-avea la el nici un fel de provizii, dar Larsen îl cunoştea bine pe Kalve al lui, ştia că este viguros, calm şi tenace. Va izbuti să ajungă la frontieră.

Cei trei bărbaţi străbătură pe o distanţă de vreun kilometru malul rîpos în căutarea unui vad. Nu exista nici unul sau nu l-au văzut.

—^ Cu atît mai rău, spuse Larsen, vom merge la cel mai mare risc. Principalul post al germanilor este la Sandvika. De acolo vor veni, s-o luăm pe şosea, ca să înaintăm mai repede. Dacă auzim zgomote sau vedem un far de automobil — fără faruri nu pot merge —, ne ascundem. înainte de a ajunge la Sandvika tăiem prin pădure.

Urmat de Craig şi Billy, Larsen grăbi pasul pe şoseaua înzăpezită. Mai aveau puţin, terenul moale, elastic îi îmbiaIa mers.. Au avui două momente de alarmă: un ţăran cu **o** brişcă în care troncăneau nişte bidoane cu lapte şi o maşină care trecu eu farurile aprinse. De fiecare dată au avut timp suficient pentru a se ascunde în spatele copacilor. în maşină se pare că nu erau germani. Aşa au străbătut trei kilometri, pînă la un pod. Să meargă mai departe ar fi fost prea periculos. Postul din Sandvika fusese, probabil, pus în stare de alarmă. După cile va pietre, nişte temelii de case în ruină, au dedus că de aici pornea un drum, nn drum vechi, părăsit. Ducea spre răsărit. Au apucat pe acest drum şi l-au urmat: ochii lor obosiţi nu mai vedeau nici copacii, nici păunului desfundat. Mergeau spre răsărit, fără a mai gîndi, minaţi doar de un instinct animalic.

— Cred că sîntem în Suedia, spuse, jn sfîrşit, Larsen..., să mergem mai încet...

Frigul era tot atît de aspru, drumul tot atît de prost, dar aerul ii se păru mai uşor, iar zorile luminau blînd natura adormită... Un baraj prăpădit, făcut din sîrrriă ghimpată, se ridica de-a curmezişul drumului. Nici o santinelă nu păzea această primitivă poziţie defensivă... Erau, într-adevăr, în Suedia. Ceva mai încolo văzură cîteva barăci de lemn, în care totul părea adormit. S-au apropiat şi s-au uitat pe un geam. Nişte tineri dormeau întinşi pe paturi de fier. Deasupra capetelor lor, pe o poliţă, efecte militare, căşti.

— Soldaţi suedezi, le spuse Larsen lui Craig şi Bil'ly. Să intrăm.

Un soldat îmbrăcat, fără arme, le ieşi în întâmpinare. Larsen spuse o poveste pe care o pregătise dinainte. Britanicii făceau parte din echipajul unei vedete-torpilor care eşuase pe coastele Norvegiei.

Ei, norvegienii, nemaiputînd suporta ocupaţia nazistă, li s-au alăturat marinarilor pentru a trece în Suedia.

în timp ce-şi depanau povestea, unii în norvegiană, alţii în engleză, soldaţii suedezi, aşezaţi pe paturile lor, ascultau cii gura căscată, făcînd eforturi să înţeleagă; un soldat slujea de 'interpret.

Li se oferi ceai şi felii mari de pline.cu unt. Se dezbrăcară şi îşi puseră îmbrăcămintea la uscat. Soldaţii îe oferiră cămăşi, indispensabili şi ciorapi.

în ziua de 5 noiembrie, orele 8 — la cinci zile de la plecare — se găseau în faţa unor ofiţeri suedezi care ii

supu

nerseau urmi interogatoriu, fără a le pune prea multe întrebări. O chemare telefonică le întrerupse povestirea pe care o spuneau pentru a doua oară... Germanii înştiinţau pichetul suedez că, după ce au asasinat pe şosea pe unul dintre ai lor, s-au refugiat în Suedia şi cereau ca fugarii să fie prinşi şi predaţi autorităţilor germane.

— Bine, răspunse ofiţerul suedez...

Interogat în legătură cu crima, Larsen răspunse că nu ştia nimic despre treaba asta, că n-a trecut niciodată pe drumul acela.

Suedezul n-a mai insistat. După-amiază, Larsen, despărţit de englezi, însoţit de un soldat de treabă, se urcă într-un autocar care-l duse într-un orăşel. Cazat într-o pensiune, s-a putut desfăta cu prima baie. Totuşi era neliniştit că nu ştia nimic despre soarta lui Kalve... Or fi pus nemţii mina pe el? Desigur că toate posturile se aflau în stare de alarmă, că s-a pornit cu toată energia la cercetări, poate chiar cu ajutorul clinilor... Urmele unui om pe zăpadă... sînt un lucru care se vede. Noaptea petrecută într-un pat bun nu i-a tihnit din cauza acestor frămîntări. A doua zi îl văzu pe Kalve cohorînd din maşină, sub paza a doi poliţişti. La postul de frontieră lucrurile s-au încurcat. în cursul interogatoriului, Kalve a povestit cu totul altă versiune decît cea debitată de Larsen. Acum suedezii puneau totul la îndoială, cu atît mai mult eu cit aflaseră că încă un grup de norvegieni şi de englezi au trecut frontiera. A doua zi, tot sub pază poliţienească, Larsen şi Kalve au luat trenul pentru Kjesăter, localitate situată la nord de Stockholm, unde suedezii îi adunau pe toţi refugiaţii norvegieni. Pe drum, într-o gară, au avut bucuria să se întîlnească cu Billy şi Craig, şi ei tot sub escortă. S-au urcat în acelaşi compartiment. Billy care îşi regăsise limbuţi a, stîrnea iarăşi hohote de rîs, iar paza suedeză, deşi nu înţelegea, surîdea văzînd veselia lor exuberantă. Din păcate, la Kjesăter au fost despărţiţi, căci aici norvegienii trebuiau să coboare. Larsen, întorcîndu-se pentru ultima dată să-şi ia rămas bun, mai înainte ca trenul să se pună în mişcare, il văzu pe Billy surizînd unei frumoase suedeze care îşi aştepta trenul pe peron. în lagărul de la Kjesăter, unde au ajuns Ia 7 noiembrie, n-aveau să rămînă decît trei zile. Larsen a insistat pe lingă şeful lagărului, Hogberg, să-i lase să plece Ia Ştock-hol în, unde îl aştepta consulul Nielsen. Cu zîmbetul lai maliţios, care-i întindea gura pînă la urechi, Larsen i-a mărturisit că venise din Anglia. Ilogberg, care n-avea nimic din calităţile unui gardian-şef, fu de acord. A acceptat chiar ca şi Kalve —- care se bilbîise în timpul interogatoriului — să-I însoţească.

Erau pe punctul de a părăsi lagărul cînd îl. văzură venind pe Roald Ştrand.

— Roald Ştrand! Tu aici... Atunci aţi trecut... Toţi.., fără necazuri...

— Toţi ! da..., dar nu fără necazuri, mai ales în ultimele zile. Lui Causer i-a degerat un picior.

— Povesteşte!

Şi Roald Ştrand începu să povestească.

— Noi am luat-o mai la sud decît voi, şi uşa ne-am apropiat de fiordul Faetten, unde l-am putut vedea pe *Admirai Scheer*, care făcea exerciţii de tir împotriva unui avion,

— Nu *Scheer*, ci *Scharnhorst*.

— Totuna. După-amiază, pe la orele două, am văzut pe drum, foarte aproape de noi, nişte mateloţr germani de pe cuxrasate. Jerrii îşi dezmorţeau picioarele. Ne-am ascuns într-o pădure. Apoi am pornit-o la drum. Prima noapte am petrecut-o pe munte într-o colibă. Am fost atît de obosiţi, incit am adormit imediat, strînşi unul într-altul, fără să punem nici o santinelă la uşă, fără cea mai mică măsură de precauţie. Am mizat pe noroc. Mai ales Brewster voia sa mergem repede, direct spre frontieră.... A doua zi am pornit-o la drum devreme de tot, înainte de a se crăpa de ziuă. N-a intervenit nici un incident. Ba da... lui Causer a început să-i fie foarte frig. Cum draeu! un brazilian... La căderea nopţii ajunsesem la jumătatea drumului. Norocul nu ne părăsea. Am dibuit o fermă. în primul rînd, o masă clasa întîi: supăv ouă, cartofi, după aceea nani în paturi. La fermă se găsea tatăl, mama şi cei doi băieţi mari. A doua zi, la orele 3, s-a servit, într-o mare forfotă, în sufragerie, micul dejun. Apoi plecarea. Cei doi puşti ne-au însoţit o bucată de drum, pînă la prînz. Ne îndreptam direct spre frontieră. Aveam sandvişuri, iar într-o sticlă, surogat de eafea.

— Un fel de excursie, după cum văd.

— Aproape. Ne aflam în faţa unui lanţ de munţi cu vîr- furi ascuţite. Trebuia să urcăm. Zăpada, care pînă aici fusese vicioasă, sau lipsise cu totul, acum era mai înaltă şi afinată.

Celor care, pe *Arthur*, răspundeau de torpilele glii date le venea tot mai greu, în special lui Causer. Cind ne-a prins noaptea, nu înaintasem prea mult. şi mai aveam 10 km piuă în vîrf, dacă nu găseam o trecătoare.

— După aceea, îl întrerupse Larsen, care vedea că se apropie ora plecării la Stookliolrn.

— După aceea, ei bine, ne-am oprit într-o pădure şi acolo am dat peste o cabană de vinătoare... da, o cabană. BJornby^ a făcut clătite.

— Clătite... Glumeşti.

— Deloc. Am găsit acolo o plită, fainâ, unt, în sfîrşit tot ce trebuie. Excursia*în munţi continua. Am dormit bine şi dimineaţa am mai mincat încă o dată. Din nefericire, cînd am ieşit ne-a întîmpinat muntele pe care trebuia să ne cală- răm şi vin tul, un vînt al dracului.

— Ştiu.

— în primele ore mie după-amiezii am ajuns în faţa ultimelor înălţimi. Harta lui Brewster arăta 1 090 m, după care urma coborîrea spre Suedia. Trebuia să mărşăluim şi să urcăm toată noaptea, şi noaptea asta a fost un infern, un infern de gheaţă. Vînt, rafale de zăpadă... toată garnitura.

— Ştiu.

Am mers, am mers fără să ne oprim. Brewster, în frunte, înainta ea o maşină, cu un pas de o regularitate teribilă. Şi noi îl urmam. A doua zi, dis-de-dimineaţă, eram în Suedia. De pe vîrf ui unei stînei Brewster a căzut în zăpadă; dar n-a avut nimic. Jack Brown şi-a urmat şi el şeful în zăpadă. Nu mai aveam ce pune în gură, nici măcar o tabletă de benze- drină, dar eram în Suedia. Între orele 10 şi 11 dimineaţa, ajunşi la capătul puterilor, flămînzi, dar mulţum iţi, am intrat într-un sat. De fapt, eram toţi într-o stare perfectă, în afară de Causer, care avea un picior degerat. Doctorul care a fost chemat l-a trimis imediat la spital. Atunci am aflat că un alt grup de norvegieni şi de englezi sosise în Suedia... voi.

— Noi. Din păcate nu toţi cinci! Bob Evans a rămas acolo, rănit. Aţi făcut pe drum aproape tot atita ca şi noi şi, după* cîte înţeleg, în Suedia aţi intrat nu prea departe de noi. Plec la Stockholm împreună cu Kalve. Să n-ai nici o grijă. Nielsen va face cele necesare pentru a te elibera, în curînd ne vom întîlni din nou la Sltetland...

— Ca s-o luăm de la capăt?

Poate, spuse Larsen..., poate.Trenul de Sloekhoim trebuia să plece. Se despărţiră, „Operaţia Title[t;] se încheiase[2].

[2] BrewsIer şi Larsen s-au regăsit Ia Stockhoîm. Din ziua aceea de demult, cînd s-au înLîinit prima oară la bordul lui *Arthur,* deveniseră prieteni, ba Stockholm. îmbrăcat în hainele civile pe care i le procurase consulul Nieîsen, Brewster şi-a regăsit confortul şi cinele abundente într-un marc hotel. Vineri 17 noiembrie, la orele 10 seara, se urcă într-im avion care-l duse în oraşul său natal, Lenchars, din Scoţia. Larsen se înapoie la Shetland. Brewster a primit ca răsplată pentru meritele sale decoraţia D.S.C., iaj- Larsen Conspicous Galîantry Modal, adică cea mai înaltă recompensă, după Victoria Cross, care se poate acorda unui ofiţer de marină. Larsen a fost primul străin 'care a primit G.G.M. Distincţia i-a fost înmînată de amiralul sir Dudley Pound, care a primit această delegaţie din partea regelui George al V-îea.

între 31 octombrie şi 7 noiembrie, organizaţia Lark a transmis de la Trondheim la Londra diferite rapoarte. în ele se comunica eşecul „Operaţiei Title" şi regretul lor de a nu fi primit nici o dispoziţie să se ocupe de trecerea în Suedia a echipajului de pe *Arthur* şi a englezilor în eventualitatea unui insucces. în realitate, aceste circumstanţe erau imposibil de prevăzut. Amiralul (comandant al submarinelor) ceru să se transmită organizaţiei Lark următorul mesaj: „Preţuim foarte mult: activitatea, cu totul remarcabilă, desfăşurată de către oamenii dumneavoastră din Trondheim în sprijinul nostru şi marile riscuri la care s-au expus, iar faptul că vor să-şi continue rolul, dacă se va ivi un prilej, dovedeşte înalta conştiinţă a norvegienilor[44]. La rîndul său, comandantul adjunct al flotei de submarine, amiralul Moore, în scrisoarea sa din 25 noiembrie 1942 către sir Charles Humbo, avea să recunoască activitatea abilă dovedită de S.O.E.: „Fără colaborarea şi concursul dumneavoastră de nepreţuit, operaţia nu ar fi putut fi niciodată întreprinsă şi aş fi fericit dacă aţi binevoi să transmiteţi mulţumirile mele tuturor celor care au participat şi, îndeosebi, loeotenent-coîoneîului J.S. Wilşon, maiorului X şi întregului personal executant al S.O.E. de ia baza Shetland. Mai mult noroc data viitoare[44].

Abia în ianuarie 1943 s-a aflat la Portsmouth că Evans ar mai fi în viaţă. Nu era decîl un zvon, care nu putea fi controlat. în februarie sosi o ştire din Suedia. Germanii l-au împuşcat. Nu s-a ştiut exact ce s-aîntîmplat cu Evans decît după terminarea războiului. A fost îngrijit într-un spital, unde i s-a făcut o operaţie şi s-a însănătoşit. Adus înapoi la Trondheim, a fost interogat de sinistrul şi amabilul Flesch. Evans, foarte slăbit, şi spunîndu-şi, desigur, că nu mai are nici un motiv să ascundă unele amănunte ale operaţiei eşuate, poate şi pentru a arăta că este un subofiţer englez combatant, şi nu un agent secret, le-a relatat germanilor cele întâmplate. Anumiţi ofiţeri de pe *Tirpitz* au fost informaţi, căci am găsit menţionată operaţia şi capturarea lui Evans în jurnalul de bord al unuia dintre ei. Într-adevăr, Evans a fost interogat de către amiralul Gerhard Wagner personal. Acest amiral, comandantul coastei de nord a

Norvegiei, era şeful statului-major al operaţiilor în direcţia operaţiilor navale.

în cursul procesului intentat de germani lui Evans, FJêscíi a pretins că acestă nu purta uniforma reglementară. Considerat spion, Evans a fost împuşcat la 19 ianuarie 1943, conform ordinelor dale de Hitler, *(Procesúl de la JSiirnberg*, voi. V, p. 45 şi documentul D.864.)CAPITÓLUL AL XIî-LK/i

CUIRASA TUL „TIRPITZ" UONRAMNAT *iW„.*
HITLER

14 noiembrie 1042.

Cu rarele prilejuri cînd se ducea la Berghof, marelmamiral Raeder admira întotdeauna ordinea şi acurateţea exemplară a pajiştilor, a vilelor în stil montan înconjurate de boschete. Pînă şi animalele păreau proaspăt vopsite şi aşezate acolo ca într-un decor de operetă. Străbătând micile poduri de lemn aruncate peste pîraiele ce susurau, drumul urca în serpentine. Profunzimii întunecate a pădurii îi urma un peisaj pietros, stâncos, a cărui linişte nu era tulburată decît de vuietul surd al unui torent invizibil. La ultima curbă, în faţa ochilor ţi se aşternea priveliştea nesfîrşită a culmilor invă- lurite acoperite de zăpadă.

În ziua aceea, o senzaţie neplăcută îl împiedica pe marele- amiral să se desfete cu frumuseţile priveliştii. Nu se mai bucura de bunăvoinţa fuhrerului. Din tăcerile care-l înconjurau, din notele statului său major, din lucruri mărunte îşi ghicea dizgraţia. Cum avea să-l primească Hitler?

Maşina trecu prin dreptul unor cazărmi construite din blocuri de piatră cenuşie. Lingă maşini; soldaţi înalţi în uniformă neagră. Au ajuns pe esplanadă. Doi SS-işii îl salutară* Amiralul răspunse cu gestul neglijent al superiorului..Hitler

*m*îl aştepta în capul scărilor, pe peron. Raeder urcă treptele* Fără a schiţa nici cel mai vag zîmhet, iîitlor ii întinse mina. în holul cel mare, folosit pentru recepţii, se afla mareşalul K ei tel şi comandorul von Puttkamer. După cîteva cuvinte de bun venit, Hitler, care-l poftise pe amiral să ia loc într-un fotoliu comod cu tapiserie înflorată, se aşează în faţa lui, în timp ce Keitel şi Puttkamer rămaseră în picioare. De la început ii puse întrebarea la care amiralul Raeder se aştepta:

— Marile dumneavoastră bastimente *Tirpitz*, *Scharn-Tiorst] Scheer* stau de multă vreme inactive. De ce?

— Fiecare ieşire înseamnă un consum de mii de tone de păcură, iar noi nu obţinem decît o cantitate prea mică pentru a risca s-o consumăm cu ieşiri inutile. Facem deci economie, rămînmd pregătiţi să pornim în larg atunci cînd există şanse ca ieşirea noastră să fie încununată de succes.

Şi arii i r a 1 u 1 ad ă u gă: *

— În acest moment petrolul din România este. dirijat În mare parte spre Mediterana. Acest front...

Hitler îi tăie vorba.

— Americanii au debarcat în Africa de nord, dar asta ge va aranja repede. Am luat măsuri. în curînd Că ano, Abetz, Laval vor veni chiar aici. Franţa va trece de partea noastră. Nu vă faceţi griji. în scurt timp, livrările de păcură către Norvegia vor fi reluate. Pentru mine, Norvegia rămîrie punctul crucial al acestui război. Am, dealtfel, cîteva idei pentru a o apăra împotriva oricărei debarcări. Unde se află navele dura neavoastră ?

— *Tirpitz* şi *Nurnberg* la Trondheim, *Hipper*, *Lutzo&P* şi *Koln* în fiordul Alta. Acestea din urmă, pregătite să intercepteze orice convoi, sînt foarte aproape de traseele lor, cîteva ore de navigaţie pe mare.

— Dar nu mai există convoaie. Cargourile engleze, americane sînt trimise unul cîte unul în Arctica, şi trec fără a fi interceptate.

— Impresia mea, *mein Fuhrer*, este că, odată cu lunga noapte de iarnă şi cu vremea rea, care stînjenesc intervenţia, submarinelor şi â aviaţiei noastre, navigaţia în convoaie va fi reluată curînd. Anumite concentrări care mi-au fost semnalate În Islanda mi-o dovedesc. Atunci crucişătoarele, cuira- satele noastre vor intra în acţiune.

Hitler aruncă amiralului o privire dezaprobatoare, apoi se aşternu o lungă tăcere. Fuhrerului, care acţiona adeseori, pe bază de impulsuri — c©nsiderîndu-)e drept sclipiri degeniu —, nu-i plăceau comandanţii care încercau să prevadă intenţiile, reacţiile inamicului, bazîndu-se pe psihologia şi pe forţele lor,

—- *Lii tzow* trebuie să se întoarcă în Germania. *Prinz Eugen,* d upă ce va fi reparat , va râm i ne la Riel. Vom examina în ianuarie situaţia *Tirpitz*-ului, care trebuie şi el să se înapoieze, Aceste bastimente mari imobilizează mii de oameni, specialişti, păcură, alimente. Artileria lor nu trage — ca să spunem aşa — niciodată. Or, aceşti oameni, aceste tunuri, aceste muniţii ar fi mult mai de folos pe fronturile unde se dă lupta, şi mai au nevoie şi de sute de avioane, inclusiv piloţii lor, de baterii antiaeriene pentru a le păzi. Sînt ca nişte dulăi care ninşi fac datoria... şi care mai trebuie şi ocrotiţi. Norvegia va'fi apărată de bastimente uşoare. Acestea vor putea să întreprindă raiduri fulger, să scufunda convoaiele şi apoi să se întoarcă la bazele lor cu toată viteza,.

Amiralul nu mai spunea nimic. La ce bun? Omul din faţa lui nu avea nici un fel de cunoştinţe în materie de lupte navale şi multe din concepţiile lui erau himere. Realitatea, cu ceţurile ei, cu vremea proastă, cu adversarul tenace, îndirjit, era cu totul alta. Dar liftier îşi reluă monologul.

— Norvegia rămîne punctul crucial al acestui război. Aici se va hotărî îri cele din urmă totul. Aliaţii n-au renunţat la debarcarea în Norvegia..., iar Suedia nu este sigură... Trebuie să ne aşteptăm la o debarcare favorizată de noaptea polară... De .aceea vreau să-l ţin în rezervă pe *Tirpitz.* El nu va ieşi, marile bastimente nu vor ieşi decît la ordinul meu. Eu voi hotărî de fiecare dată.

Amiralul nu răspunse. A avut uneori îndoieli în privinţa geniului fuhrerului său, îndoieli pe care le refulase repede în sinea sa, ca pe un gînd urii. Astăzi avea certitudinea că se află în faţa unui ora cu idei fixe, a unui şef care, poate pentru prima oară, întrezărea prăpastia ce se deschide în faţa lui şi, cuprins de o spaimă pe care nu şi-o mărturisea, lua hotărîri absurde. Ce să-i ilăspundă?*Lace bun să respingă aceste idei printr-un raţionament bazat pe experienţă? Nu putea spune nimic, trebuia doar să aştepte, să-l lase-n voia *Ini.* pînă cînd timpul avea să dovedească de partea cui fusese dreptatea. Mai avea totuşi o speranţă, aprecierea lui Hitler privind soarta *Tirpitz*-ului şi a celorlalte nave mari fusese vagă. Dar resimţi se ca pe o lovitură ordinul teribil, de neconceput. „Marile bastimente nu vor ieşi decît la ordinul meu. Eu voi hotărî de fiecare dată[44], a spus liitler. Era onebunie! Cum pul ea oare, el, 11 it lor, de la Berchtesgaden sau di ti f mulul Prusiei Orientale, cu toată rapiditatea comunicaţiilor, să ştie dacă o parte din Home Fleet a ieşit în larg, dacă vreunul din cuirasa!ele lui Royal Navy s-a expus prea mult, pentru a ordona ieşirea imediată a *Tirpitz-uhn*?

Marele-amira! Kaeder se retrase. în timp ce cobora spre Berchleşgaden era frămîntat de gînduri amare. Pe de o parte, era necesar ca marina de război să repurteze un succes, pe de alta, nu trebuia să se expună nici unui risc. Se hotărî să uite, pentru moment, instrucţiunile lui Hi (Ier privind ieşirea vaselor în larg numai cu aprobarea lui. Va da ordin ca nici o navă să nu angajeze o luptă cu forţe inamice egale şi, cu aţii mai mult, superioare» De fiecare dată cînd se va ivi
0 asemenea situaţie, vasele trebuie să se înapoieze cu toată viteza la bază. Cit despre marile cuirasa!e, şi despre *Tirpitz* !n special, chiar^ şi numai prezenta lor constituia o ameninţare pentru englezi şi imobiliza în nord un mare număr dintre bastimentele lor. Ceea ce dorea mare le-amiral mai presus de orice era un succes rapid, o victorie care ar rezolva multe.

1 ianuarie 1943.

— K cutei!

— La ordinele dumneavoastră, *mc în Fuhrer*.

K oi tel pocni din călcîie şi încremeni în poziţie de drepţi. Mareşalul n-are nevoie să se ui te prea mult la H i f ler ca să-şi dea seama că fuhreruî este pe punctul de a se dezlănţui, de a da frîu liber furiei lui cumplite. E obişnuit şi ştie cum s-o înfrunte: îşi va pleca şira

spinării, va aproba prin citi va *jawohl*[71] bine plasaţi.

Chiar în aceeaşi dimineaţă, mareşalul K ei tel îi prezentase urări cu ocazia Anului nou —■ 1943, şi Hitler părea să fie într-o dispoziţie excelentă. De două zile, de cînd era la Bereh- tesgadeh, fuhreruî primise numeroase telegrame care se adunau pe marea masă de consiliu, alături de buchetele de flori, aranjate cu mult rafinament de Eva Braun.

Cu sprîneenele încruntate, cu mîinile la spate, Hitler se plimba în sus şi în jos fără a scoate un cuvînt... Deodată, furia lui izbucni ca o furtună pe munte.

71 Desigur, aşa e, exact. —- *Nota inul.*

De la posturile de radio engleze trebuie să aflu eu, Hitler, despre lupta navală de ieri! Marile mele cui rasate au ieşit! Şi, din nou, o înfrîngere! Şi cel care o anunţă lumii esteB.B.C.! Dacă englezii nu şi-ar fi trîmbitat 'victoria, nici «pînă acum n-aş fi ştiut despre această ieşire, pe care n-aş fi îngăduit-o. Ei spun că l-au scos din luptă pe *11 ippci*| că au scufundat conica torpiloare şi toate astea cu o forţă navală neînsemnată, două mici crucişătoare. E absurd! Şi eu, eu nu ştiu nimic, absolut nimic... Mi s-a ascuns această înffulgere, aşa cum mi se ascunde tot ce nu merge bine.

— *Mein Fuhrer!*

— Să fie convocat Raeder! Vreau să-l văd pe amiral, să-i spun ce cred despre *Tirpitz-ul* lui, despre *Scharnkorsl-xA* lui, despre toată această fierărie nefolositoare.

în cursul dimineţii, Ui fler s-a calmat şi părea că a uitat de Kriegsmarine. A primit cîţiva intimi. Totuşi, recepţiile de 1 ianuarie de la Berchtesgaden au fost întunecate de diatribele lui. Invitaţii se întrebau ce s-a putut întîmpla în Arctica. Abia a doua zi s-a aflat la Berghof amănuntele bătăliei navale. Unele dificultăţi de transmisie fuseseră cauza acestei întîrzieri, care l-au înfuriat pe fuhrer mai mult decî-t faptul în sine[72]. \

72 La 31 decembrie, *Ilipper,* sub pavilionul viceamiralului Kummctz, şi *Liltzow,* escortate de 6 contratorpiloare, au atacat un mare convoi — J.W.52 — care se îndrepta spre Murmansk. Amiralitatea schimbase sigla prin care desemna convoaiele. Cele care navigau spre Uniunea Sovietică erau notate cu J.W., numerotarea începînd cu cifra 51; cele care se înapoiau — cu R.A. Protejate de o escortă redusă, cargourile erau sortite unei pieiri sigure. Şi, totuşi, cu un curaj deosebit, comandorul Sheerbrooke îl plasă pe *Onslow* al său între *Ilipper* şi convoi» deschizînd focul de la 8 000 m, antrenînd totodată şi celelalte distrugătoare din escortă în această manevră. în acelaşi timp, *Obedient* şi *Obdu- rate* atacau contratorpiloarele germane. Ecrane de fum, canonadă. La orele 10,6, *Ilipper,* atins de trei torpile, cu cîrma avariată, încerca să. întrerupă lupta, în timp ce *Onslow,* şerpuind printre jerbele de apă provocate de obuze, suferea şi el numeroase avarii. La orele 10,20, coşul lui *Onslow,* smuls, atîrna peste bord, instalaţiile de radar erau distruse» coca perforată, cele două tunuri de la provă scoase din luptă... Sheerbrooke, cu un ochi plesnit, cu faţa scăldată în sînge, continua să-şi transmită ordinele de pe puntea de comandă. Fiind transportat în interiorul vasului şi pansat, el a continuat să comande nava.
Nu prea departe de *Onslow* se afla *Achates,* prins sub focul

Ofiţerii şi echipajul *Tirpitz*-ului începeau să simtă întreaga povară a acestui război. De la întoarcerea sa în fiordul Trond- lieim, marele bastiment şi-a părăsit locul de staţionare din fiordul Faetten pentru a arunca ancora ceva mai departe, în fiordul Loo, unde avioanele inamice l-ar fi descoperit mai greu. Era mai departe de Trondheim şi marinarii aflaţi în permisie coborau mai rar pe uscat. Se saturaseră de oraşul acesta căruia îi cunoşteau toate colţurile, toate barurile. Din Germania scrisorile care veneau dădeau amănunte cumplite despre bombardarea oraşelor, despre incendiile provocate de bombele cu fosfor, despre morţii fără număr. Veştile primite de la ham burghezi relatau: Al tona distrusă, Wandsbek nimicit. Căpitanul Steinbiehler a păstrat multă vreme în secret scrisoarea pe care o primise de la soţia sa, Almuth. în seara de 28 decembrie, între orele 8,30 şi 11 seara, valuri de bombardiere engleze au distrus aproape în întregime Wilhemshaven. A.A. nu era prea numeroasă şi, la -văpaia roşietică a incendiilor, âu. fost văzuţi aviatori englezi care, eoborînd la mică distanţă, trăgeau cu mitraliera. Steinbiehler Îşi cunoştea oraşul şi îşi putea imagina ce a mai rămas din el după incendierea tuturor străzilor pe caic le înşira soţia lui.

Cît despre veştile din Rusia, încercuirea multor divizii germane îi făcea pe unii să spună: „Stalingrudul este mormîn- tul tineretului german[44].

Totuşi, sărbătorile de Ia sfîrşitul anului — zăpada căzută făcuse posibilă şi reluarea schiului — a mai atenuat puţin ecoul acestor nenorociri.

Pe punte a fost ridicat un pom de Crăciun şi, sub zăpadă, bradul arăta feeric. La 31 decembrie, un grup de ofiţeri şi-au scos pe furiş uniformă şi s-au îmbrăcat cu nişte bluze largi, negre, iar pe cap şi-au pus cîte o tocă de hirtie. Astfel deghizaţi şi-au făcut intrarea în careul transformat într-un pretoriu al înaltei instanţe. Un subofiţer s-a dus să-i

per, care fugea. Comandantul lui *Achates* fu ucis, nava avea numeroase avarii pricinuite de loviturile primite.

Puternicul *Hipper*, cu toate avariile suferite, *Liiizow* şi contra torpi- loarele aveau convoiul în bătaia artileriei. Cîfceva lovituri de tun, clteva torpile şi le-ar fi venit de hac lui *Hip-*

celor 14 cargouri supraîncărcate...

La orele 11,33, Kummetz văzu fumurile care se înălţau la orizont. Era convins că este Home Fleet-ul care se apropia rapid, eu toată puterea lui de foc... Vedea deja primele salve trase de către cele două mari bastimente din capul escadrei.

Kummetz dădu ordin să se întrerupă lupta, ordin care corespundea cu cel primit: „A nu accepta lupta cu forţe superioare sau chiar egale; într-o asemenea situaţie, bastimentele să se înapoieze la bază". Ceea ce a şi făcut.

Iar B.B.C. a vorbit despre eroismul comandanţilor de pe *Gnshw* şi *Achates,* mărturisind că forţa Home Fleet-ul ui se limita la două mici crucişătoare, *Skeffield* şi *Jamaica*, sub ordinele amiralului Burnett.aducă pe inculpaţii care erau acuzaţi de tot soiul de păcate. Un avocat îi apăra. Sentinţele erau severe: să facă turul punţii superioare Într-un picior, să dea pe gît doi litri de bere în zece minute şi, mai ales, să ofere onorabililor membri ai tribunalului cîteva „rinduri[u] de băut.

Uitler era şi el de faţada judecată: căpitanid-comandor Robert Weber a fost cel care s-a încumetat să-şi împodobească chipul cu faimoasa mustaţă, să-şi tragă pe frunte o şuviţă de păr şi să-şi pună brasarda cu zvastica pe o mînecă a cămăşii.

Era acolo şi un ofiţer nazist, medicul maior de rezervă Iîamann, dar nici n-a crîcnit. Nu s-a depus niciodată un denunţ pentru crima aceasta de lezfuhrer.

Fiecare om din echipaj a primit o sticlă de vin roşu, o cutie cu dulciuri, tutun, prăjituri şi o carte legată.

Vremea era şi ea frumoasă. Liniştea unei ierni nordice, a unui soare palid, ireal, domnea peste fiord, peste colinele înzăpezite, peste acest euirasat straniu, integrat în natura norvegiană.

Veselia domnea sub ghirlandele de liîrtie ce împodobeau careurile şi cazărmile echipajului.

Pentru cină, întregul echipaj a arborat ţinuta nr. 1,

În sfîrşit, în cursul dnpă-amiezii a apărut o ediţie specială a ziarului de bord, „Der Scheinwerjferi'[3], care anunţa pentru miezul nopţii o alocuţiune a comandantului. Cina s-a desfăşurat conform obiceiului, ofiţeri şi mateloţi laolaltă, ospă- tindu-se cu aceleaşi bucate. S-a băut mult. S-a rîs, s-a cântat... La orele 12, un apel transmis prin difuzoare a impus liniştea!

„Oameni de pe cuirasatul *Tirpitz*, camarazi! Vă vorbeşte comandantul vostru.

A doua zi au aflat despre lupta din 31 decembrie.

În timp ce ei beau, rideau, curtau, alţii mureau... Ăsta e războiul!

6 ianuarie 1943.

Uitler era la cartierul său general, „vizuina lupului'[6], amenajat la citi va kilometri de RastSnburg, în Prusia Orientală, o regiune cu păduri dese, cu lacuri, Construcţiile din lemn, risipite .prin pădure, greu de reperat de către aviaţia inamică, alcătuiau un ansamblu care, *în* afara locuinţei lui Hi-fler, cuprindea birourile personalului, barăcile solda-

r Farul. — *Nota irod.*ţilor din gardă. Acolo se aflau şi cele mai moderne instalaţii de transmisiuni.

Ansamblul era protejat de ziduri, de o reţea de sumă ghimpată, de cîmpuri de mine. Instalaţiile nu erau terminate şi organizaţia Todt lucra încă atunci eind Ilider, venit să urmărească şi.să conducă mai bine operaţiile pe Frontul de est, l-a primit acolo pe marele-amiral Raeder.

Cu un calm derutant şi o curtoazie rece, ii intimpiuă cu „domnule mare-amira!“. Acestui ofiţer, care cunoştea în profunzime toate problemele privind Kriegsmarine, pe care el o organizase şi o comanda de 14 ani, a îndrăznit U it Ier să-i ţină o lungă prelegere, să-i facă un adevărat expozeu asupra marinei germane, î-ncepînd de la crearea ei de către Tirpitz, vorbindu-i despre războiul din 1914—1918, de bătălia Jutlăiidei, de revolta marinarilor, apoi de tratatul de la Versailles, cu atîta abilitate ocolit de el, Hitjer. Raeder nu putea plasa nici un cuvînt. Nici nu se gîndea s-o facă; asculta toată această istorie, din care nimic nu-i era necunoscut[73]. Poate că Ilider dorea să-i demonstreze marelui său amiral că el cunoaşte — ceea ce, dealtminteri, era adevărat — caracteristicile navelor, calităţile lor de luptă, mentalitatea marinarilor, căci vorbi pe larg şi eu multe precizări despre aceste chestiuni. Amiralul începuse să se liniştească în privinţa sortii marilor nave de suprafaţă, cînd fuhrerul, după ce i-a spus: „Nu mai vreau să văd aceste cuirasate rămînînd inaetive“, conchise în chip paradoxal: „Nu slujesc la nimic. Tunurile lor mari de 380 vor fi mai utile şi mai puţin vulnerabile în cazematele de pe uscat. Va fi nevoie de mai puţini oameni pentru deservirea lor. Am dispus să se facă planuri pentru construirea unor carapace de beton, voi dezarma aceşti monştri de fier şi voi monta pe uscat tunurile, care vor apăra astfel coastele Norvegiei... Astăzi, în cazul unei debarcări a inamicului, Luftwaffc ar fi folosită exclusiv pentru a proteja vasele dumneavoastră, ea şi toate bateriile antiaeriene pe care le imobilizează. Cuirasatele sînt depăşite, aparţin unei alte epoci. închipuiţi-vă nişte divizii de cavalerie în locul celor de blindate... Această cavalerie a mării trebuie să dispară şi ea. Vreau să le trimit la fier vechi şi să mă folosesc de material pentru a-i da o utilizare mai rentabilă...[74]Văd o modalitate de a le salva pe *Prinz Eugen* şi *//tpper* de la trimiterea lor la fier vechi, spuse Hi (Ier pe neaşteptate. Vasele acestea au o mare viteză. Ar putea fi transformate în portavioane. La fel şi *Liitzow* şi *Şcheer*, care ar deveni mai rapide dacă li s-ar demonta turelele de 280 mm. Am avea acolo punţi mari pentru decolare... Dezarmarea va începe cu *Gneisenau*, care se află de multă vreme în reparaţie. Ma ri.nar.ii disponibili vor fi îmbarcaţi pe submarine, care duc lipsă

73 **Vezi anexa nr. 4, detaliile planului Z, elaborat de marele-amiral Raeder.**

74 ***La tragedie des cuirasses allemands.*** **Cdt. F.C. Bush şi 1T.J. Bren- ner.ke (Payot).**

de echipaje antrenate, sau trecuţi pe uscat în bateriile de coastă[44].

liitler a vorbit o oră şi jumătate fără ca Raeder să poată plasa un cu vin t. Doborît, amiralul asculta pronimţîndu-se condamnarea flotei sale de către acest strateg naval de birou. Dar n-a spus nimic. Virsta sa — cumul avea să împlinească şaizeci şi şapte de ani —-, descurajarea de care era cuprins în faţa acestui om, care într-o zi îi mărturisise confidenţial: „Pe uscat şînt un erou, pe mare un laş[44], îl determină să se lase călcat iii picioare şi să abandoneze lupta. Dealtfel, Hi- tler se ridică: „Ilotărîrea pe care am luat-o acum va avea o semnificaţie istorică[44].

Şi, cu aceste cuvinte, îl conduse pe amiral pînă la maşină. Înainte de a se despărţi îi spuse, reluîndu-şi tonul ceremonios: „Domnule mare-amiral, vă rog să redactaţi un memoriu detaliat cu privire la toate problemele care au fost discutate. La revedere[44].

Raeder era un marinar pătruns de tradiţii, servise sub Hohenzollerni, se scufundase cu *Liitzow* în cursul bătăliei Jutlandei, această bătălie pe care liitler avusese neobrăzarea să i-o povestească. El preconizase atacul împotriva Norvegiei, el era unul dintre puţinii cunoscători ai psihologiei specifice lui Royal Navy, şi, dintr-o trăsătură de condei, fostul caporal îi ordona să-şi distrugă flota! NU! Trebuia să spună „mi“ acestui act de sabotaj şi să-şi înainteze demisia. Redactă deci memoriul cerut de l iitler, dar îşi susţinu punctul de vedere în termeni curtenitori şi hotărîţi totodată.

Cîteva zile mai tirziu, Raeder îi telefonă amiralului Doniiz, care se afla la Paris, pe bulevardul Suchet.

Donitz, voi ieşi Ia pensie... Da, sînt obosit, am slujit destul... Şi am intenţia, să vă propun pe dumneavoastră sau pe amiralul Ca.ris ca succesor... Comunicaţi-mi în următoarele douăzeci şi patru de ore dacă starea sănătăţii vă permite să vă asumaţi funcţia de amiral-şef.Amiralul Donitz comanda flota de submarine a Reichu- lui. Propunerea lui Raeder ba surprins; Preocupat mimai de submarinele lui, nu cunoştea pe atunci diferendul dintre marele-amiral şi Hitler în problema bastimentelor gigant... Cu ghidul că, afli adu-se în cel mai înalt post al marinei, va putea să ofere submarinelor lui toate mijloacele pe care le dorea, din ambiţie, acceptă.

Între timp, Hitler a încercat, fără a insista prea mult, să-l determine pe marele-amiral Raeder să revină asupra 3iotării*ii sale[6].

30 ianuarie 1943,

Fuhrerul îl preferă pe Donitz amiralului Carls. Donitz[7] era omul submarinelor, singurele capabile să cîştige războiul pe mare. în el va găsi un aliat în această chestiune a dezarmării mărilor nave de suprafaţă.

în ziua cînd şi-a luat funcţia în primire, amiralul Donitz, conform regulamentului, s-a prezentat la Hitler. Deşi

(î Marele-amiral Erich Raeder a fost numit inspector general al flotei. Adus în faţa Tribunalului din Nurnberg pentru crime de război (invazia Norvegiei), a fost condamnat, în 1946, la închisoare pe viaţă şi internat în închisoarea din Spandau. Eliberat de aliaţi în 1955, s-a retras la Lippstadt, unde a scris mai multe lucrări, printre care memoriile intitulate *Viaţa mea.*

7 De origine prusacă, dintr-o familie de moşieri care a dat pastori şi ofiţeri devotaţi comunităţii prusace, la Donitz simţămîntul supunerii, al unei discipline riguroase era ereditar. Intrat în marină în 1910, îmbarcat pe *Breslau* în 1913 în calitate de locotenent, a rămas pe această navă din 1914 pînă în 1916 în Bosfor, înainte de a deveni ofiţer de cart, apoi comandant al unui submarin. Înfrîngerea din 1918 ba făcut pe Donitz să sufere. Fără să se amestece în politică, el aproba toate mişcările patriotarde. Din 1924 pînă în 1927 a fost repartizat pe lingă statul-major a) marinei, la Berlin. Din 1930 pînă în 1934 a fost şeful statului-major al bazei maritime din Marea Nordului. Dorind suprimarea cu orice preţ a restricţiilor impuse de tratatul de la Versaill.es, mai ales cele privitoare la marină, el a aplaudat programul lui Hitler, între 1934 şi 1935 a navigat pe *Ernden* în Oceanul Indian. Apoi a privit cu multă bucurie şi orgoliu încălcarea brutală a tratatului de la Versailles. Pe Hiller ba întîlnit de cîteva ori, în 1934 şi

1942, la conferinţe la care asistau şi unii şefi ai marinei militare. „Doream să dispun de* cele mai mari posibilităţi de a acţiona, pe care această funcţie mi le oferea. în i ursul anilor precedenţi am avut foarte mult de suferit din cauza concepţiilor prea exclusiv continentale ale conducerii politice şi ale înaltului comandament al Wehrmachtului. Cu toate eforturile ’marelubamiraî Raeder, nu s-a recunoscut în suficientă măsură că Anglia constituie principalul nostru adversari[1], avea să scrie în cartea sa *Dix am ei vingt jours* (Editură Pion)

m

/nu-şi ascundea gravitatea, răspunderile, dificultăţile pe care îe implica funcţia sa de şef suprem al marinei militare, /totuşi, exultînd de bucurie, se şi vedea în măsură să realizeze toate planurile pe care le elaborase.

Hitler atacă imediat problema marilor nave de suprafaţă. Vreme îndelungată îi explică noului eomaudant-şef de ce a ordonat marelui-amiral. Raeder dezarmarea unor bastimente ca: *Tirpitz*, *Sckarnhorst*, *Scheer*, condamnate din cauza‰ proporţiilor lor.

— Veţi admite, spuse Hitler, că nu au repurtat nici un succes însemnat atunci eînd au ieşit... Dimpotrivă, vasele mici, contratorpiloarele, (crucişătoarele auxiliare au scufundat tonajul inamic. Nu mai vorbesc de submarinele dumneavoastră...

Cînd Hitler termină, Donitz se mărgini să spună:

—■ *Mein Fuhrcr*, nu cunosc încă suficient marile probleme ale marinei.

Hitler era mulţumit. Găsise, în sfirsit, un şef al flotei care părea că îi împărtăşeşte vederile, care nu-l contrazisese.

înapoiat la Berlin, marele-amiral Donitz chibzui îndelung la cele spuse de fuhrerul său. Să condamni marile bastimente, să le dezarmezi şi să le trimiţi la fier vechi e mai uşor de spus decît de făcut. în primul rind trebuiau aduse înapoi în Germania, ceea ce ridica problema protejării lor pe tot parcursul, din fiordurile norvegiene pînă la Klel sau \\ ilhelms- liaven. Englezii, ca întotdeauna bine informaţi, nu vor Intima să afle despre plecarea lor din fiordurile norvegiene! Rolul *Tirpitz*-ului —- fie şi la ancoră — de *fieri în being* va înceta. Apoi va fi nevoie de luni întregi pentru a dezmembra aceste vase pe şantiere, iar operaţia va solicita un. mare număr de oameni. Artileria lor era concepută pentru nave, şi nu pentru o poziţie fixă, într-o fortăreaţă. În sfirşit, Denii z se gîndea la* moralul acestor echipaje debarcate. Poate chiar, fără să şi-o mărturisească, în mod nelămurit i se contura imaginea lui de mare-amiral al unei flote fără bastimente mari de suprafaţă... Raeder â avut, fără îndoială, motive să se împotrivească ordinelor fuhrerul ui!

8 ***Chiar de la preluarea funcţiei sale, Donitz se afla în faţa unei probleme serioase a cărei rezolvare implica grave consecinţe. Studie cu atenţie planurile de dezarmare întocmite de predecesorul său, planuri pe care acesta nu le prezentase şi care îi dădeau mult de gîndit.*** ***februarie*** *1943,*

La nouă zile după.ce a luat comanda, marele-amiral Donitz ii înainta lui 11 it Ier raportul său privind dezarmarea marilor bastimente. Se supusese, cam fără tragere de inimă, fără convingere.

La această conferinţă nocturnă asistau amiralul Krancke, ataşat la statul-major al fuhrerului, şi Speer. Prezenţa ministrului armamentului şi al producţiei de război indica limpede semnificaţia pe care ilitler voia s-o dea conferinţei.

Donitz îşi expuse planurile de dezarmare a marilor bastimente. Citi textul ca şi cum şi-ar fi citit propria lui condamnare la moarte. Fuhrerul nu făcu nici o obiecţie. Obţinuse satisfacţie. Totuşi, făcu o remarcă.

— Dacă molibdenul importat din Portugalia nu ne va mai parveni, s-ar putea să fie necesar să demontăm cîteva vase. Astfel vom putea recupera oţelul şi nichelul din blindaje. În eventualitatea aceasta, voi da ordinele necesare.

între timp se făcuse tîrziu. Nu se hotărlse totul şi, în special, nu se hotărlse viitorul vaselor grele. Pe de altă parte, Donitz trebuia să se înapoieze la Berlin. S-au înţeles ca această problemă să fie rezolvată de către amiralul Krancke, începînd chiar de a doua zi, în absenţa marelui-amiral. înainte de a pleca, Donitz declară pe un ton ferm, cu precizia care ti era caracteristică atunci cînd vorbea: „Pînă atunci, numai eu răspund de ordinele de luptă date marilor nave de suprafaţă, ori de cîte ori apare un obiectiv valabil şi există o şansă de succes. Adaug că, odată aflat în larg, ofiţerului care comandă va trebui să-i revină întreaga iniţiativă de a acţiona şi de a se bate, conform situaţiei tactice, fără a aştepta instrucţiuni speciale de la eşalonul superior. *în* asemenea împrejurări trebuie să ne aşteptăm şi la pierderi[44].

Amiralul îl privi pe fuhrer. Logica raţionamentului era atît de riguroasă, incit Hitler nu putu decît să-l aprobe.

-- Vă dau aprobarea mea totală şi definitivă asupra acestor puncte[75], spuse el.

75 După minţita conferinţei din 8 februarie 1943. *Brassey's Naval Annual* (p. 308— 31 OL

Amiralul Donitz aprecie, pe drept cuvint, că a eîştigat o mică victorie .
16 februarie 1943,

Sir Winston tuna şi fulgera, era într-o dispoziţie execrabilă. Se întorcea dintr-im lung periplu mediteranean. Maiîntii fusese la Adana pentru a încerca şă-i constrîngă pe turei să declare război Germaniei, acum cînd armatele acesteia începeau să se prăbuşească. După Cipru şi Cairo plecase cu avionul la Tripoli. Acolo asistase la intrarea triumfală a armatei a VlII-a, a Highlanderi[9]-lor din Divizia 51, cu cimpoaiele în frunte. În seara aceea, în faţa unui număr de vreo 2 000 de ofiţeri şi soldaţi, a brodat o cuvin tare pe tema: •„În fiecare seară cînd ne instalăm corturile noastre rătăcitoare. am mai parcurs o etapă spre patrie^[10].

Apoi se dusese la Alger să se întîlneaseă cu EisenhoweF, amiralul Cunningham, de Gaulle, Giraud, Nogues, Pey- ro u ton.

De îndată ce se înapoiase la Londra, la 11 februarie* premierul britanic prezentase în Camera Comunelor o dare de seamă cu privire la conferinţa de la Gasablanca[11], la convorbirile avute cu Ismet În o nu, la turneul său prin Medite- rana şi la situaţia generală.

Discursul său durase două ore — o expunere remarca- bilă! Şi toate acestea pentru a se trezi în Downing Street, ţintuit la pat de o inflamaţie la baza unui pţămîn şi cu febră. Doamna Churchill i-a îndemnat pe medici să-i recomande un repaus total. Medicul său curant, lordul Moran, i-a prescris un medicament nou: M. şi B. L-a auzit pe dr. Geoffroy Marshall de la Guy's Hospital spunmdu-i cu un aer echivoc: „Aveţi o pneumonie, sir, boala bălfiniloiT[4] L-a întrebat de ce e considerată aşa. „Pentru că îi răpune foarte uşor!" Ce răspuns stupid! Ca şi cum el s-ar lăsa răpus cînd se simte plin de viaţă şi de elan.

Călcîndu-şi pe inimă, s-a resemnat la regimul de repaus. În pat citi romanul *Moli Flandtrs,* despre care auzise multe aprecieri bune.

Adeseori sir Winston se întrerupea din citit, iar gîndurile lui zburau de la Adana la Alger, la Moscova, unde ar fi vrut să se ducă, la Washington, unde se afla Eden...

Se mai gîndea şi la un anume domn Thomson, care, odată cu urările de însănătoşire, îi transmisese fotografia unui leu pe oare-şi propunea să i-i dăruiască. Era foarte amabil, dar ce să facă el cu un leu, desigur, n-o să-l plimbe de zgardă prin Hyde Park... Şi *Tirpitz*-ul? Ce se întimpla cu acest animai ? Părea că nimeni nu se mai ocupă de el. Şi sir Wm-

[9] Unitate scoţiană. — ***Nota (rad.***

10 Imnul lui James Monlgomory.

*De la 14 la 24 ianuarie.*ston. în pofida interdicţiei doamnei Churehill şi a medicilor,, luă o foaie de Mrtie şi scrise; *16 februarie 1943 — Primul ministru către şeful operaţiilor combinate, a,dministratorui- trezorier general, primul lord*[12]*, şeful statului-major al aerului şi comandantul-şef al aviaţiei de bombardament.* (Nu uitase •pe nimeni.)

Aţi renunţat la ideea unui atac împotriva Tirpitz-*ulm în timp ee se află ancorat la Trondheim? Ni s-a vorbit mult despre treaba aceasta acum cinci luni, dar n-a ieşit nimic — patru sau cinci planuri, cel puţin, erau în studiu. Pare într-adevăr ruşinos ca italienii să se vădească în aşa măsură superiori nouă în atacarea navelor care stau ancorate. Ce s-a înîîmplat cu torpilele ghidate şi cu minele remorcate?*

V-aş fi foarte obligat dacă aţi examina situaţia, în măsura posibilului împreună, şi mi-aţi înainta un raport. Este cumplit să vedem răsplata care ne aşteaptă şi să nu avem pe nimeni, totuşi, care să fie în stare să găsească mijlocul de a o cîştigaP !

Calmat, sir Winston reluă lectura romanului *Moli Flanders*.

La Berlin, marele'amiral Donitz îl avansa pe comandorul Topp la gradul de contraamiral. La 21 februarie, Topp părăsi cu părere de rău *Tirpitz*-ul şi echipajul său. La 26 fu Înlocuit de către comandorul Ilans Meyer. în aceeaşi zi de 26 februarie, marele-amiral Donitz sosea la Vinniţa, la graniţa de apus a Ucrainei, unde fiihrerul îşi avea marele cartier general, întrucît ajunsese la aceleaşi concluzii ca şi predecesorul său în problema marilor bastimente de suprafaţă, venea să vorbească cu Hitler despre aceasta. Amiralul era destul de îngrijorat de modul cum avea să reacţioneze fiihrerul la ceea ce intenţiona să-i comunice.

De data aceasta Speer nu era de faţă. La conferinţă asistau amiralul Krancke, comandorul von Puttkamer şi generalul-locotenent JodL Donitz începu imediat să-şi expună părerile, simplu şi limpede:

— Fuhrerul nostru a hotărît mai demult că nu ne putem permite să lăsăm marile noastre bastimente în stare de inactivitate, pentru eă nu sînt în măsură să intre în luptă. Ca rezultat al acestei hotărâri, *Hipper, Leipzig* şi *Koln* urmează să: fie

[12] Primul lord al Amiralităţii. — *Neta trad.*

E Winston Churehill. *Le Tournant du destin,* voi. II, anexa A.P, 506 — 507 (Editura Pion).dezarmate. Ele vor fi urmate eiirînd de *Schlesien* şi de *Sckles- mg-Holstein.*

Se părea că Donitz este intru totul de partea fiihreralui. Mai mult, în afară de crucişătorul greu *Hipper*, el voia să dezarmeze două crucişătoare uşoare, *Leipzig* şi Jfote, ba chiar şi contratorpiloare! Toţi aşteptau continuarea expozeului. Cu calm, rostind răspicat fiecare cuvînt, aşa cum obişnuia ori de cile ori avea lucruri importante de spus, Donitz continuă:

— Pe de altă parte, sînt de părere că convoaiele către Arhanghelsk constituie obiective excelente pentru navele mari şi consider de datoria mea, în vederea sprijinirii soldaţilor noştri care au de dat lupte grele pe Frontul de răsărit, să exploatez la maximum posibilităţile de a intercepta aceste convoaie. în consecinţă, consider e'a hotărî (oare trimiterea vasului *Scharnhorst* în Norvegia pentru a întări Grupul de Nord. *Tirpitz, Scharnhorst* şi, pentru moment, *Lutzow*, împreună cu G distrugătoare, vor alcătui o forţă navală suficient de puternică.

Surprins, Hitler 11 privi pe marele-amiral, ale cărui spuse se deosebeau de raportul transmis cu cîteva zile înainte. Nu se aştepta să audă asemenea cuvinte din gura acestui ofiţer, care,. în funcţiile sale anterioare, prelinsese întotdeauna acordarea unui sprijin cît mai mare războiului submarin.

Iritat, Hitler luă cuvîntul:

— Mă opun categoric unei angajări, indiferent de ce natură, a navelor de suprafaţă. Începînd cu *Graf Spee,* înfrângerile pe mare s-au succedat una după alta. Nu! aceste mari bastimente sînt de domeniul trecutului. Prefer să recuperez oţelul, nichelul pe care-l conţin, decît să văd metalul acesta preţios dispărînd în cursul unei acţiuni navale.

— Nu este vorba de sacrificarea lor, ripostă Donitz. Ieşirile şi riscurile de a fi distruse vor fi riguros limitate prin restricţiile pe care le voi impune. Totuşi, comandanţii, odată aflaţi în larg, nu trebuie să fie îngrădiţi în acţiunea lor de nici o interdicţie, de nici o cenzură. în aceste împrejurări, ei vor fi singurii chemaţi să aprecieze situaţia, şi răspund pentru ei!

— N-am dat niciodată un ordin comandanţilor voştri care să aibă un asemenea caracter limitativ. Dacă se află în contact cu inamicul, trebuie să angajeze lupta. Ceea ce aur spus, şi ceea ce Tepet, este că, după părerea mea, acest e mari bastimente n-au nici cea mai mică eficienţă, replică

Hitier. Ia timp ce echipajele lor se odihnesc la căldură pe aceste vase confortabile, se distrează la bord, fac schi pe uscat, soldaţii noştri luptă din greu în zăpezile Rusiei, hărţuiţi de im duşman necruţător. Vasele dumneavoastră sint incapabile să oprească convoaiele, Ultimul convoi număra 25 de vase, ticsite cu tunuri, tancuri şi avioane, care au venit să întărească Frontul de răsărit. Este intolerabil!

Hitier ridica din ce în ce mai mult tonul. Marele-am ir al, cu fălcile încleştate, cu buzele lui subţiri strînse, rămînea impasibil.

— în loc de a dezarma cele două mari bastimente, răspunse el cu răceală, consider, dimpotrivă, că e de datoria mea să le fac să intre în acţiune împotriva inamicului, ori de dtc ori aceasta va fi posibil şi obiective valabile se vor afla în bătaia tirului lor.

Fiihrerul îşi dădu seama de tenacitatea lui Donitz. Se afla în faţa unui prusac, a unui marinar, care, politicos, dar categoric, ii finea piept, gata să se retragă clacă ordinele date de el, de Hitier, nu erau în concordanţă cu concepţiile lui cu privire la strategia navală. Şi nu putea să schimbe marii-amirăli la fiecare şase luni!

Pe neaşteptate, Hitier acceptă să-l lase pe *ScharnHorst* să se alăture Grupării navale de Nord. Cum nu voia să se recunoască învins, întrebă:

— După părerea dumneavoastră, domnule mare-amiraî, cit timp vă este necesar pentru a găsi un obiectiv care să merite o ieşire a marilor cuirasate?

— Trei luni.

— Chiar dacă vă acord şase luni, la capătul acestei perioade veţi reveni să mă vedeţi şi veţi îi silit să admiteţi că am avut dreptate.

în felul acesta, fiihrerul a avut ultimul cuvînt. Dar amiralul obţinuse un răgaz pentru marile sale nave de suprafaţă. Era tot ceea ce-şi putea dork

La această conferinţă nu s-a mai pomenit nimic despre *Tirpiiz* şi nici despre *Stharnhorst,* ci numai despre submarinele care continuau să fie scumpe inimii lui Donitz[14].

[14] **După minuta conferinţei S.311 din 26 februarie 1943, redactată la Berlin la 5 martie 1943 de către marele-ami^al Donitz, după notele luate** în **cursul conferinţei** *(Brassei/s Naval Annual 1943)* **şi** *Dix a.ns et vingt, jours* **(Marele-amiral** *Donitz)* **(Editura Pîon).**După această întrevedere, Doniiz se întreba **dacă** Ui!ier nul va îndepărta ciirînd din funcţia sa de eomandant-şef al marinei militare. Nu s-a întîmplat nimic.

Despre dezarmarea *Tirpitz*-ului şi a celorlalte euirasate n-a mai fost niciodată vorba.

Karl Donitz hotărî imediat alcătuirea unei puternice forţe de luptă, pe care o puse sub ordinele contraamiralului Rum- metz. De asemenea, fu de părere că Trondheim se afla prea departe de Arctica, pe unde treceau convoaiele. Dădu ordin ca *Tirpitz* să fie trimis spre nord, îa 70° latitudine, în fiordul Alta. La 15 martie, marele cuirasat părăsea Trondheim pentru Narvik. în ziua de 30 a aceleiaşi luni pornea spre fiordul Alta.* SIE €F;AU!> PREGĂTEŞTE „OPERAŢIA SOURCE“

— Sin te ţi gata?

— Da, sir.

— li ine. Vom porni atacul cît mai curînd posibil. Fixez ziua Z pentru aproximativ 20 septembrie. E timpul cel mai potrivit, căci nopţile sînt încă lungi, iar clarul de lună va înlesni navigaţia în fiorduri. După data de 24 va fi prea tîrziu.

în această zi de 29 august 1943, contraamiralul submarinelor, sir Clarul Barry, sir Claud, cum îi spuneau simplu echipajele, dădea la Amiralitate ultimele instrucţiuni comandorului W.E. Banks, însărcinat să coordoneze antrenamentul submarinelor de tip *X* şi cel al echipajelor lor. Comandorul G.D.S. Davies, şeful său de stajt-major, care pregătise toate planurile operaţiei, era şi el de faţă.

— Să nu lăsăm să treacă această'dată, insista amiralul. Primăvara trecută nu eram gata. Acum însă...

Amiralul puse mîna pe un dosar, pe a cărui copertă scria: „Operaţia Source“.

Banks, plecaţi înapoi la Loch Cairnbawn. Începînd de la 1 septembrie sistaţi toate permisiile. Nimeni — am spus nimeni — nu va putea intra sau ieşi clin incinta bazeiPiuă la noi ordine, reţineţi toate vasele în loch[1]. O indiscreţie este oricînd de temut. Un om care a băut un pahar mai mult într-o circiumă, o femeie guralivă. Unii dintre membrii echipajelor s-au căsătorit recent, nu-i aşa?

— Da, domnule amiral, dar îmi asum toată răspunderea pentru discreţia lor.

Willie Banks se gîndea la locotenentul Cameron, care chiar în acel moment se afla în permisie la Iverness, împreună cu tînăra lui soţie. Se gîndea la locotenentul Place, căsătorit de curînd cu Althea Tickler, al treilea ofiţer W. R.E.N.S. de pe nava *VarbeL* Căsătoria a avut loc la 17 iulie, cu puţin înainte ca baza de la Port Bannatyne să fi fost transferată la Loch Cairnbawn — portul secret al flotei britanice — şi nunta lui Godfrey cu Althea a adus o perturbare plină de voioşie în serviciu. Toţi voiau să asiste la ceremonie. Dar numai Henty-Creer, zis „Tigrul[44] din cauza părului lui roşu, a reuşit să obţină o permisie, în calitate de cavaler de onoare. în răstimpul acestor cîteva zile, Philip a luat comanda lui A-7, iar Terry-LIoyd continua antrenamentul lui *X-5.* La înapoiere, Henty-Creer a povestit cum, în ajunul ceremoniei, a trebuit să caute o biserică prin împrejurimi, întrucît cea din Grimsby ja fost distrusă de un bombardament recent.

Dar altceva îl îngrijora pe comandor. La Port Bannatyne, Althea .dactilografiase ordinele privind misiunea lui X-7, ambarcaţiunea soţului ei. T-a spus oare ceva despre asta lui Godfrey, care, ea şi celelalte echipaje, nu putea să nu bănuiască scopul viitoarei operaţii? Da, fără îndoială, dar „Willie“ Banks avea o încredere absolută în ei. Totuşi, conform unui regulament care prevedea că soţul şi soţia nu trebuie să lucreze în acelaşi serviciu, a cerut săi se dea lui .Althea un alt post.

Banks le cunoştea bine pe Eva Cameron, Althea Place, Susan Martin[76] [77]. O clipă îşi imaginã îngrijorarea acestor tinere soţii eînd va sosi momentul plecării şi, apoi, zilele, poate lunile, de tăcere care vor urma. Dar comandorul alungă aceste gloduri. Doi ani de muncă aveau să-şi vadă acum împlinirea, rezultatele. Sir Claud Barry deschide dosarul „Operaţia Source" şi-l parcurge cu privirile, ea unul care cunoaşte toateamănuntele unei probleme îndelung chibzuite şi care vrea s-o vadă pentru ultima oară în ansamblul ei.

— Şase submarine mari, spuse ei în cele din urmă, vor sosi mline şi poimiine la Loch Cairnbawn. Acestea vor fi *Thrasher*, *Truculent*, *Stnbhorn*, *Syrtis*, *Sceptre* şi. *Seanymph* — toate echipate în vederea operaţiei. La Seapa, *S'atyr* şi *Seadog* vor fi ţinute în rezervă, pregătite să ridice ancora în douăzeci şi patru de ore. intre 3 şi 5 septembrie vor fi efectuate în larg exerciţii de remorcare, precum şi de transbordare a echipajelor, de traversare şi operaţionale între submarinele *X* şi marile submarine. Apoi, după reglarea finală a busolelor, toate submarinele de tipul *X* vor fi ridicate pe bordul vasului *Bonavm- ture* pentru fixarea încărcăturilor explozive. În ultimul moment vor fi îmbarcate proviziile şi se vor da instrucţiuni complete. Mîine, la Loch va veni *Titan ia,* care va servi ca vas de aprovizionare. Cred că n-a fost uitat nimic. Davies vă va însoţi, Banks, pentru a transmite aceste instrucţiuni. E bine. Vă mulţumesc. A! Cu două-trei zile înainte de plecare am să vin şi eu. Dar să nu anunţaţi această inspecţie. Totul trebuie să se desfăşoare în chipul cel mai firesc, fără zarvă.

,,Willie" Banks îl salută pe contraamiral şi plecă, însoţit pmu ia poarta Amiralităţii de vechiul său prieten Davies.

---

76 Denumire scoţiană atribuită braţelor de mare strimte. — *Nota trad.* A .-

77 în perioada respectivă, Susan Martin era iu W.TLB.N.S., încadrată la Roval Naval Air Station din Lee-on-Soîen!, Ha se cunoştea cu doamnele Cameron şi Place.

Rămas singur, şi r Claud căzu o clipă pe gin duri. Se revedea la Loch Cairnbawn îăcînd inspecţia pe *Arthur* înainte de „Operaţia Title“. Între timp, Larsen, Brewster şi ceilalţi s-au reîntors cu toţii, în afară de unul, Evans. Acum ei erau din nou angrenaţi în lanţul preocupărilor rutiniere. Sir Claud se gândise să folosească din nou ambarcaţiunile norvegiene pentru a remorca micile submarine. La începutul anului 1942, în plină iarnă, unul din aceste vase a încercat chiar să remorcheze: un submarin *X* pe vreme rea. Dar cuierul norvegian s-a dovedit incapabil să tragă mica ambarcaţiune. Pe de altă parte, vasele acestea proveneau de la Alesund, Trondheim şi Nârv.îk. EIe.au fost construite după modelul obişnuit în aceste regiuni şi ar fi fost riscant să fie trimise în Extremul Nord, unde staţiona pe atunci flota germană. A trebuit să renunţe la acest mijloc, aşa cum a trebuit să abandoneze şi ideea de a lăsa submarinele *X* să traverseze singure Atlanticul de Nord. Poate că vasele ar fi rezistat numai cu propriile lor mijloace; inginerul Varîey, care le-a construit, a prevăzut dotarea lor eu o rezerva suficientă de carburant pentru a-şi atinge obiectivul şi a se întoarce la bază. Dar rezistenţa umană îşi are limitele ei. După.opt zile de navigaţie pe mare —şi ce mare! —, echipajul n-ar mai fi -avut condiţia psihică şi fizică pentru a ataca inamicul cu oarecare şanse de succes. Acest fapt i-a făcut pe sir CI aud Barrv şi pe Davies să se gîn- dească la folosirea a două echipaje, unul pentru traversare, altul pentru atac, acesta din urmă rămînînd în repaus relativ pe submarinul mare care îl remorca.

Sir CI aud cunoştea în cele mai mici amănunte toate coastele Marii Britanii, căci străbătuse de nenumărate ori mările care o înconjurau. Şi, totuşi, se ridică şi se îndreptă spre o masă mare pe care era desfăşurată o hartă maritimă găurită de bolduri, însemnată cu creionul, marcată cu cruci. Coastele de est, nord-est şi apele teritoriale britanice! Are sub ordinele sale un număr destul de mic de submarine ca să le apere, şi iată că pentru această „Operaţie Source[44] este nevoit să scoată din dispozitivul de apărare a coastelor aproape toate submersibilele lui de tipul „T[44] şi „S[443]. O făcea cu părere de rău. Dar numai încercările de remorcare cu aceste submarine mari au dat rezultate satisfăcătoare. După numeroase experienţe, s-a fixat asupra unei parîme de remorcare din cînepă de Manila, care avea în interior un cablu telefonic pentru a permite menţinerea legăturii între cele două vase. Odgonul acesta lung de aproximativ 200 m era greu. Au fost dispuse la intervale regulate nişte flotoare clin lemn de balsa pentru a-l face să plutească

mai uşor.

Deci, 6 submarine mari aveau să remorcheze 6 submarine mici pînă la locul de unde ţinta devenea accesibilă, undeva cît mai aproape cu putinţă, la o zi sau două de navigaţie, nu mai mult; acolo trebuia să se facă transbordarea echipajelor.

Pentru această remorcare neobişnuită erau prevăzute patru perioade: la plecare submarinul cel mare şi submarinul *X* trebuiau să navigheze la suprafaţă, cu o viteză foarte redusă, căci submarinul de buzunar lua apă la cea mai mică hulă.

Apoi, în cursul traversării Mării Norvegiei, submarinul *X* trebuia să navigheze în imersiune la 4 sau 5 m, iar submarinul cel mare la suprafaţă cu viteză normală şi fără ca echipajul de traversare al lui *X* să aibă de suferit. Pentru aerisire micul submarin urma să iasă la suprafaţă de trei-patru ori în douăzeci şi patru de ore, timp de cîte douăzeci de minute, circu- lînd, bineînţeles, cu viteză redusă.

Cea de-a treia perioadă — ambele vase în imersiune — era prevăzută pentru ultimele două zile de navigaţie, cînd

3 Submarinele din seria tip ,,T“ *(Truculent, Thrasher)* aveau 1 090 de tone, cele din seria tip *(Sceptre* ete.) 670 de tone.

avioanele sau navele inamice le-ar fi putut repera. în timpul ventilaţiei submarinelor *X,* acestea trebuiau, desigur, să se menţină la suprafaţă, beneficiind de supravegherea submarinului mare, aflat în imersiime la o adînoime care să permită exercitarea controlului cu ajutorul periscopului.

în sfirsil, pentru ultima manevră, tran&bordarea-echipa? jelor, se revenea la situaţia din prima etapă: ambele submarine la suprafaţă.

Sir Claud îşi imagina toate aceste operaţii, verificate prin nenumărate exerciţii — acum „vedea[u] cele douăsprezece vase cu cei 400 de oameni ai lor înâintînd pe ini insul Oceanului Atlantic spre inamic. Flota inamică, căci pe ea avea s-o atace sir Claud, se afla în fiordul Alta, ceva mai sus de paralela 70°. în această zonă a Arcticii fusese semnalată prezenţa bastimentelor *Tirpitz, Scharnhorst* şi *Liitzow...* Da, dar vor rărnîne ele acolo?

Sir Claud prevăzuse totul, totul în afară de imprevizibil, oriei nd posibil cînd e vorba de mare şi de surprizele ci. Trebuia să se conteze şi pe noroc.

Operaţia generală întitulată „Source“ se putea realiza în trei variante:

1. „Operaţia FunneF, atacul urmînd să aibă loc la nord de latitudinea 70° (fiordul Alta).
2. „Operaţia Empire“ — la Narvik (între 67° şi 69°).

3. „Operaţia Force[u] — la Trondheim (între 63° şi 65°).

Unde se va afla flota germană la 20 septembrie, ziua Z?

Amiralul submarinelor o va şti din mesajele membrilor Rezistenţei norvegiene. în fiecare regiune erau eîte doi sau trei, dotaţi cu aparate de radiotelegrafiei O va şti din fotografiile aeriene luate de către avioanele Spitfire, recent instalate la Vaenga, în Uniunea Sovietică. O va şti de la submarinele aliate care patrulează în largul coastelor norvegiene.

Amiralul a cerut ca frecvenţa acţiunilor de cercetare să fie sporită cu mult timp înainte de atac, în aşa fel incit să nu atragă atenţia germanilor, să nu-i pună în gardă. Printr-o cercetare de ultimă oră avea să ştie care este amplasamentul cuirasatelor şi al barajelor de plase pe care submarinele trebuiau să le străbată, fie trecînd pe sub ele, dacă plasele nu atingeau fundul, fie tăindu-le ochiurile cu foarfecele.

Or, zona Alta se afla în afara razei de acţiune a avioanelor de cercetare care decolau din nordul Scoţiei. Contraamiralul Barry a studiat deci situaţia eu eomandantul-şef al Home- Fleet-ului. Sovieticii aveau, într-adevăr, avioane de cercetare •şi un serviciu fotografic, dar nu sc puteau bizui exclusiv pe ei, nu puteau lăsa ca succesul unei asemenea operaţii să depindă de alţii. La 12 mai 1943, Amiralitatea a luat hotărîrea de a trimite în nordul Uniunii Sovietice echipaje britanice şi personalul de specialitate, respectiv fotografii necesari. A trebuit să aştepte pînă la 30 iulie pentru a obţine acordul Ministerului Aerului. Amiralul Fisher, care se afla la Moscova, a fost rugat să-şi dea avizul. A consultat chiar el autorităţile sovietice, care s-au declarat de acord să primească la Murni ansk o unitate de fotografi britanici.

La Yaenga se afla un teren al aviaţiei sovietice, un teren destul de ciudat: un şanţ lung, foarte lung şi îngust, trasat în linie absolut dreaptă într-o pădure de brazi, o tranşee. Hangare, dispuse printre copaci, ca un fel de crestături şi care dădeau direct pe această pistă, adăposteau avioanele sovietice. La 21 august totul era pregătit pentru că avioanele Mosquito să-şi ia zborul. Dar, din păcate, condiţiile atmosferice execrabile din Uniunea Sovietică au făcut să întîrzie ora plecării.

în cele din urmă, pe data de 27, cu două zile înainte de această reuniune de la Amiralitate, au putut să se îmbarce împreună cu tot materialul lor, din insulele Faeroertjp, pe bordul distrugătoarelor *Musketeer* şi *Mahratta.* în peninsula Kola aveau să ajungă la 31 august.

Amiralitatea a început să se impacienteze. Oare dispozitivul acesta de cercetare aeriană va fi gata să funcţioneze în termen util, respectiv pînă la 20 septembrie, data stabilită pentru „Operaţia Source[u] ?

La 3 septembrip au ajuns la Vaenga 3 Spitfire, ale căror echipaje au fost bine primite de aviatorii sovietici. Britanicii s-au apucat imediat să-şi pună la punct aparatele şi să-şi instaleze laboratoarele de developare. La 7 septembrie avioanele Spitfire şi-au luat zborul, îndreptîndu-se spre apus. Comandantul lui Photographic Reconnaissanee Unit era căpitanul
D. M. Furniss. în viaţa civilă, bancher din City, Furniss şi-a organizat treaba cu aceeaşi pricepere ca şi afacerile sale. Sub ordinele lui se aflau locotenenţii S.L. Robinson, australianul Dixon, Tairhurst, Walker şi Hardman[4].

Din primul zbor căpitanul Furniss a observat în fiordul Alta vasele *Hipper* şi *Scheer* şi le-a fotografiat. Pe *Tirpiiz*

Walker avea să fie ucis deasupra fiordii i ui A 3 ta, 11 ardrnan m;n **târzi**a, în golful Biscaya.l-a reperat Dixon, rare a şi fotografiat marele euirasat. A. A. a bastimentelor abia clara La luat în. seamă. Nici un avion inamic* n-a încercat să intercepteze aceste rapide) Spitfiro.

Dară amiralul şi-ar fi Fărui .inspecţia la Loch Căirnbawn cu vreo cincisprezece zile mai devreme, ar fi asistat la cea mai frumoasă şi cea mai puţin sîngoroasă bătălie. În ziua aceea n avea loc nici o imersiune, submarinele pitice nu executau nici un. Fel de exerciţii. IFr Iii pa jele le-au abandonat pentru a se împărţi în două tabere; cea a armatei de invazie, care a ocupat poziţiile de pe colinele din jurul Loch-ului, cealaltă de apărare a bazei. Muniţiile erau de un singur tip: bulgări de turbă.

(aiul armata de invazie se dezbin lui, coborî m! spre baza, a fost întîmpinată cu aceste proiectile inofensive, lansate odată cu strigăte puternice: „John, eşti mort!... Bill! eşti prizonier... N-ai dreptul!.Nişte copii mari!

Circi umile şi sălile de dans îi atrăgeau pe toţi aceşti tineri, dar la il.il.Z. nu se alia aşa ceva... făceau mai mulţi kilometri pe micile drumeaguri din Highlands pentru a ajunge fie la *Kylesku fnn*, unde o chelneriiă cu obrajii rumeni le servea tot a ii tea porţii de ouă cu slănină, ceai şi whisky cit pofteau, Fie în satul Drumberg. Acolo dansau piuă la două-trei spre ziuă dansuri populare cu localnice voinice. Dimineaţa se în apoi au obosiţi. Cinci au văzut *Titan ia* acostînd, au înţeles că atacul se apropie. Apoi, în zilele de 30 august, 31 august şi 1 septembrie au sosit G submarine mari. Comandanţii submersibilelor au hiat imediat legătura eu căpitanul comandor D.C. Ingram, cu Davies şi Banks. Ştirea că „toate permisiile şi ut suprimate, că orice corespondenţă e interzisă^ a fost ca un şoc.

Ziua pe care au dorit-o atît de mult era deci foarte aproape. Se gîndeau la familiile lor, cu carpii se tăiase brusc orice legătură, şi aşteptarea deveni greu de suportat. De vreme ce s-a hotă rit, mai bine să se termine imediat.

Loch Gairnbawn zumzăia de activitate ca un stup. Submarinele mari făceau exerciţii de remorcare a celor mici, la suprafaţă şi în imersiune. Echipajele legau cunoştinţe la un pahar cu bere, la popota bazei, sau în larg, în timpul exerciţiilor. Câteva figuri s-au impus imediat. Scoţianul Donald Cameron, care trebuia să-l ducă la atac pe *X--6, Pilier,* îritîini al t scoţian, pe căpitanul Robert Alexander, care comanda vasul *Truculent,* un bărbat roşu la faţă, flăcău zdravăn, vesel şi vioi, cu pometii împodobiţi cu două smocuri de păr, care ii dadeau un neîndoios aer de „bălrin lup de marc".Alexander era vestit în marea familie a marinarilor de pe submarine pentru amabilitatea, distincţia, precum şi pentru calităţile lui de ofiţer de marină.

De asemenea, mai era Mclntosh, înalt şi slab, care bea vârtos şi se lăuda că descinde din „ocnaşii[44] australieni; la acest gentleman calmul, curajul şi cunoştinţele tehnice se îmbinau armonios. Mclntosh comanda vasul *Sceptre*, care avea să-l remorcheze pe *X-10,* condus de compatriotul său, energicul Hudspeth. Davies, ajutat de „Willie[44] Banks, a întocmit tabe**lul** echipajelor afectate submarinelor A, după cum urmează:

SjM THRASHER

X 5

Cdt. Cpt. A.R. Hezlet

Echipa de traversare	Cdt. Cpt. J.ii. Terry-Lloyd Echipaj	B.W. Element N. Garrity
Echipa operaţională	Cdt. Echipaj	Cpt. Henty-Creer Subit. T. J. Nelson

Subit. D.J. Mâlc ol m R.J. Mortibbys

SjM TRUCULENT

X 6

Cdt. Cpt. R.L. Alexander

Echipa de traversare	Cdt. Echipaj	Cpt. A. Wilson J.J. MacGregor
Echipa operaţională	Cdt. Echipaj	W. Oxley Cpt. I). Cameron Subit. J. T. Lorimer

Subit. R.H. Kendall
E. Goddard
SjM STUBBORN X-7
Cdt. Cpt. A.A. Duff
Echipa de .Cdt. Cpt. P.H. Philip
traversare Echipaj J. Magennis

l.nok *Echipa operaţională* Cdt Cpt B.C.G, Place
Echipaj Subit, L.B.C, Whittam *(‘* Subit. R.
Aitken
W.M. Whitley
SJM SEANYMPII X-8
Cdt. Cpt. J.P.H. Oakley
Echipa de Cdt. Cpt.J. Srnart
traversare Echipaj W.H. Pomeroy
J.G. Robinson
Echipa Cdt. Cpt.B.M. McFarla.ua
operaţională Echipaj Cpt.W.Y. Marsden
Subit. R.X. llindsmarsh J.B. Murray
S/M SYRTIS X-9
Cdt. Cpt. M.IL Jupp
Echipa de Cdt. Lt. E, Kearon
traversare Echipaj A. 11. Harţe
G.H. Hollis
Echipa Cdt. Cpt. T.L. Martin
operaţională Echipaj Subit. M, Shean
Subit. J. Brooks V. Goles
SjM SCEPTRE X-10
Cdt. Cpt. I.S. Mclntosh
Echipa de Cdt. Lt. E.V. Page
traversare Echipaj J. Fishleigh
A. Brookes
Echipa operaţională Cdt. Cpt. K.1L Hudspetîi
Echipaj Subit. Enzer.
Subit. G.G. Harding L. Tilley

Ziua Z fiind fixată pentru cel mai tîrziu 20 septembrie, era neapărat necesar ca plecarea să aibă loc în 11 sau 12 septembrie dacă ceea ce se pregătea era „Operaţia FunnePtDupă această dată, luna intra în declin. Or, după ultimele date puse la dispoziţie de D.M. Furniss, care făcuse primul zbor, numai *Liitzow* se afla în fiordul Kaa, *Scharnhorst* şi *Tir- pitz* navigau în fiordul Alta, iar *Liitzow* nu merita osteneala de a se pune în mişcare asemenea mijloace... Orele treceau..., La Amiralitate, Barry aştepta. Nu se mai culca, se odihnea doar cîteva ore în biroul său. La 1 septembrie — mai rămăseseră cel mult 24—48 de ore —, pe la orele 10 a.m., sir Claud află că, în urma unei cercetări, se semnalase în aceeaşi zi că *Tirpitz* şi *Scharnhorst* staţionează din nou în fundul fiordului Alta, mai exact în fiordul Kaa. Aşadar, situaţia se modifica de la o clipă la alta.

Această informaţie venea să confirme mesajul primit din partea unui rezistent norvegian, instalat într-o căsuţă cu vedere spre fiord. El semnalase: *./Tirpitz, Scharnhorst* — fiordul Kaa. *Liitzow* — absent/[1]. Omul acesta, un flăcău de 23 de ani, cu plete blonde, cînepii, ee-i curgeau pe umeri ca ramurile sălciei plîngătoare, se numea Torstein Raaby[5]. în pofida vîr- stei sale, Raaby nu era un ucenic. în 1941 — 1942 comandase staţia meteorologică de pe Jan Mayen, insulă vulcanică, pustie şi îngheţată, situată în Arctica la 71° latitudine. De acolo el a semnalat englezilor cercetările efectuate de aviaţia germană şi trecerea unor submarine germane. în septembrie 1943 Raaby a debarcat pe coasta insulei Senja, la sud de Tromso. Acolo a găsit un vapor care l-a transportat, împreună cu cele trei aparate de radio ale sale, pînă la Ilammer- fest, pe insula Kvaloy. Pe insulă l-a găsit pe norvegianul Rasmusen, care fusese paraşutat şi căruia îi dădu un post de radio. Rasmusen[6] a plecai la Tromso, unde se instala.

De la Hammerfest, cu ajutorul unei bărci cu motor, Raaby a putut ajunge la Alta, ţinta călătoriei sale. *Tirpitz. Scharnhorst* şi un mic crucişător erau ancorate în fiord. în acest tîrguşor din nord, pe care nu-l cunoştea, Raaby a avut norocul să întâlnească un şef de echipă de la Serviciul de poduri şi şosele, împreună cu care lucrase zece luni de zile. Prietenul acesta l-a ajutat să găsească o baracă ce avea o fereastră spre fiordul Kaa. S-a instalat acolo şi în fiecare zi transmitea

4 Pentru serviciile sale, Torstein Raaby a fost decorat cu D.S.A. în 1947 a traversat Pacificul pe pluta *Kon-tiki.* Torstein Raaby, pe .care l-am întâlnit la Oslo în 1963, a decedat, un an mai târziu, încursul expediţiei la Polul Nord

a lui Staib, expediţie la care a participat ca operator radio.

[0] Rasmusen era cît p-aci să fie arestat de Gestapo la o bancă din Tromso. A ales sinuciderea, anincîndu-se pe fereastră de la etajul II.englezilor cile un mesaj. A făcut şi fotografii ale cuirasatului, pe care le-a developat şi le-a copiat singur. Ca armă avea numai un revolver.

în fiordul Alta, Raaby nu era singurul norvegian Înzestrat cu un post de radio. Se afla acolo şi Einar Johansen, care locuia în împrejurimile Altei, într-un beci îngheţat, umed, rareori încălzit. Deşi a suferit de pneumonie, a stat acolo luni Întregi. Cei doi nu ştiau imul de celălalt. Einar făcea parte din altă reţea, cea a lui Rorholt pentru „Operaţia Dădaca". Astfel, toate mişcările *Tirpitz*-ului erau cunoscute de englezi, controlate zi de zi, aproape oră de oră.

Contraamiralul sir Glaud Barry a înţeles că a sosit clipa, marii acţiuni, că ea nu poate fi animată nici cu o oră. A luat imediat avionul şi a zburat la Loch Cairnbawn pentru a face o ultimă inspecţie şi a asista la plecarea submarinelor. După aceea, pentru el va urma aşteptarea. Dacă va reuşi, Home Fleet va fi scutit de ameninţarea care îi imobiliza un mare număr de nave necesare în Mediterana. Dacă va avea un eşec... Dar nu va avea un eşec, era sigur: oamenii şi materialele erau pe deplin pregătiţi, iar circumstanţele se vădeau favorabile.

în portul II.H.Z. a găsit atmosfera proprie din ajunul ridicării ancorei în vederea începerii unei operaţii; o activitate febrilă se desfăşura în port, ateliere, birouri, ca şi pe bordul vaselor. în privirile echipajelor de pe submarine citi rnîndrie, dar şi o oarecare îngrijorare.

Cu cîteva zile înainte, submarinele A au fost ridicate la bordul vasului *Bonaventure* pentru a li se fixa încărcăturile cu explozivi şi pentru ultimele preparative. Un singur incident: scînteile de la un aparat de sudat au provocat un mic incendiu în apropierea a şase uriaşe rezervoare, pline fiecare cu cîte două tone de armatex, ceea ce a dat loc unui moment de

panică. Dacă sare totul în aer, şi *Bonaventure* **şi submarinele...? Incendiul a fost stins cu trombe de apă. Cînd totul s-a terminat, oamenii au aflat că nu existase nici cea mai mică primejdie. La căldură armatexui n-ar fi făcut deeit să se topească. Pentru a-î face să explodeze, ar fi fost nevoie de o detonaţie,**

Unii marinari au fost văzuţi prin papetăriile tîrguşonilui. Cumpărau caiete de elev care aveau să le servească drept jurnale de bord. în ele îşi vor consemna toate amintirile»Donald Cameron şi Joe Brooks şi-au mai luat în plus şi hirfcie de desen; îşi propuneau să Iacă nişte schite.

La orele 10 seara, pe bordul vasului *Titania*, **unde era cazat amiralul, a fost oferit un dineu m cinstea celor 12 comandanţi ai submarinelor \\ căci sir (21 aud nu făcea nici o diferenţă între echipajele de traversare şi cele operaţionale, în marele careu al vasului, la acest dineu au participat: comandorii Banks, Roberts, Ingram şi Davies. În ajun fuseseră întruniţi toţi comandanţii pentru a ii se face un expozeu al operaţiei, a se auzi care sînt observaţiile lor şi a li se răspunde la obiecţiile aduse.**

înainte de a intra în sala unde îl aşteptau eu toţii,
CI aud Barry a transmis un mesaj către amiralul-comandant al Home Fîeet-ului şi către amiralul-comandant al arhipelagurilor Orkney şi Shetland, cărora le-a adus la cunoştinţă că intenţionează să execute „Operaţia FimneF*, ziua Z fiind stabilită pentru 20 septembrie.

La dineul de la bordul *Titanici* **s-au golit multe pahare şi a domnit buna dispoziţie.**

Cameron şedea la stingă amiralului, vecinul său din dreapta era „Willie“ Banks. Don era mulţumit de ultimele exerciţii făcute chiar în după-amiaza aceea cu *PUterul* **său. Înainte de a se duce la acest dineu de rămas bun oferise un tind echipajului. în momentul acela i-au venit în minte gînduri negre: se despărţise de Eva la 26 august pe peronul gării din Inver- ness, după cîteva zile de permisie. Şi de fiul său Tain, care avea patru luni! îi va mai revedea oare vreodată? în cursul conversaţiei, amiralul îl anunţă că el va pleca primul cu** *Piker*, **remorcat de** *Truculent.*
Dineul se termină destul de devreme, întrucit primele plecări urmau să se eşaloneze încopînd. de-a doua zi după-amiaza, piuă în ziua următoare dimineaţa. Seara, cirul s-a întors în

cabină, Don a descins pentru prima oară caietul pe care îşi propunea să-l ţină la zi făoîndn-şi însemnările cît mai des şi cit mai regulat posibil. Foarte emoţionat, îi scrise soţiei sale Eva:

Draga mea. scriu aceste rinduri pentru a-ţi face o plăcere, spete şi pentru fain, citul ea fi destul de mare ca să se intereseze de asemenea lucruri. Din motive uşor de înţeles, nu coi dala în tuci un fel ' această primă parte a relatărilor mele, dealtfel traversarea noastră ca fi destul de săracă în amănunte.

Vineri seara: am fost invitat să iau masa cu amiralul pe „T\ *M în cure şi băutură. Să fim veseli... încredere în Cameroncă va reuşi săi treacă cu bine prin toate... Situaţie puţintel înnegurată la înapoierea pe* **Bonavent-ure.**

O noapte senină, minunată, lună aproape plină. Timpul frumos aşa cum a fost prevăzut. Slavă domnului! înapoierea mea intimpinală eu obscenă de veselie. Paddztj şi' BUF au dansat swing.

Ultima mea noapte într-un cotlon confortabil. Noapte bună, Tubsl

? Paddy Kearon şi Bilî Whittam*

„Trei ani îi trebuie marinei pentru a construi o navă. I-ar trebui trei secole pentru a reface o tradiţie".

(Amiralul sir Andrevo Cunningham către statul său major de la A lexau dria, 19 41)

CAPITOLUL AL XIV-LE A

TRAVERSAREA

Pe un vint puternic şi pe o mare agitată de hulă, *Truculent* îşi desfăşura primul pari mele de remorcare. Era sîmbătă 11 septembrie, orele 4 după-amiază.

În chioşc stătea Alexander, cu gesturi sobre, numai ochi, urmărind odgonul de remorcare ce se întindea încet între submarin şi *X-6.* Alături de el se afla Cameron. În ajun, acesta îşi scrisese ultimele scrisori, una către mama sa, alta către Eva. Ca scoţian practic, îi comunica soţiei sale ce dispoziţii a dat pentru plata soldei în caz de accident sau, mai curînd, în ipoteza că i se va acorda o permisie la întoarcere. înainte de plecare Cameron a fost sîcîit de unul din acele incidente stupide care intervin în ultimul moment. Fiind trimis să-şi ia lotul de hărţi maritime — con- ţinînd harta fiordului Ivaa şi cea a amplasamentului exact al *Tirpitz*-ului —, Lorimer, din greşeală, a luat hărţile cuvenite altui submarin. Imediat a dus aceste hărţi înapoi, schim- bîndu-le cu cele cuvenite lui *Piker*.

în timp ce elicea lui *Truculent* făcea primele rotaţii, Lorimer, Kendall şi Goddard, pentru a nu stînjeni manevrele, au rămas în interiorul vasului. Prin tambuchiul deschis al. lui *X 6* se vedea fata locotenentului Wilson, zis Willîe.

2aAu verificat telefonul, Funcţiona perfect. Au luat-o în jos, pin loch. trec în d prin faţa vaselor *Bonavenlure, litania* şi a celorlalte submarine, care îşi aşteptau ora de ridicare a ancorei.

Toate sirenele navelor salutară pe *Truculent* şi pe *Pilier** De pe *Titani a* şi *Bonaventiire* izbucniră strigăte şi uralel Toate braţele, toate mîinile se întindeau spre ei şi Cameron se întreba la ce oare s-or fi gîndind cei care rămîneau, Zîmbi: *No mort trouble from these bastards for a few days, still good luck io the sods*[1].

Amiralul, mai emoţionat decît lăsa să se vadă, împreună cu „Willie“ Banks îi aştepta la ieşirea din port. Din nou pe mal izbucniră fluierături şi strigăte. Din ce în ce mai slabe* Dublînd Ravens Rock, cele două submarine ieşiră în larg şi, în timp ce *Truculent* îşi mărea viteza, *Piker* se scufundă*

Cameron coborî în interiorul submarinului cel mare şi se instala în minusculul ungher rezervat lui Alexander. În momentul acela descoperi catastrofa. Era îngrozitor! Uitase sau pierduse bereta lui scoţiană, clin lină roşie, pe care i-o tricotase Eva. Semn rău pentru un scoţian! Don îl simţi atunci pe Bungey —- un căţeluş de lemn —, primul dar primit de la Eva, în buzunarul de la pantalon. Ei, totul va merge bine! Se întrebă cum se poate ca el* un produs al civilizaţiei moderne, să dea importanţă unor asemenea gloduri! Ei şi? Nu se va despărţi niciodată de Bungey... îşi notă aceste peripeţii în caietul său, adăugind: *Said a Utile prayer for all of us, darling*[78] [79].

Cameron urcă din nou în chioşc şi aruncă o ultimă privire asupra coastelor familiale, a colinelor, a micilor insule sălbatice care se îndepărtau. Oare cînd le va mai revedea?

Alexander, cu cascheta înfundată pînă la sprîncene, cu obrajii înroşiţi de vini, ii adresă unul din zîmbetele lui calde, care îţi trezeau imediat încrederea.

— Nu vreau să fiu aici un simplu pasager, spuse Cameron, irni veţi da voie să intru în cart ea şi ofiţerii dumneavoastră? Pentru ei, aceasta ar constitui *un* mie ajutor, iar mie o să-mi mai treacă timpul.

78 Cfteva zile bastarzii' ăştia n-or să ne mai sîciie; totuşi, noroc amanţilor I

79 Am spus, **draga mea, o mică rugăciune pentru noi toţi.**

Desigur. *Piker* ieşi la suprafaţă şi Wiîlie semnală că pe risc opul său are un joc, face un zgomot. Don era cu a Ut mai supărat cu cit îşi dăduse multă osteneală pentru ca *Piker* să fie fără cusur. Au încetinit pentru ca să-i dea lui Wilson posibilitatea de a-l repara, după care au reluat viteza normală.

’ . Acum Willie comunică telefonic dificultăţile pe care le întîmpină pentru a se menţine în imersiune. Camerun a rămas o bucată de timp lingă Alexander, apoi, cînd se lăsă noaptea, coborî. Jos îl găsi pe Kendall citind, -întins pe cu- seta ofiţerilor de cart.

— E un Somerset Maugham, spuse el. Sper să-l termin înainte de a ajunge în zona'micii noastre excursii.

Don zîmbi, apoi încercă să se întindă şi el pe cuşeta lui Alexander; deşi era de talie mijlocie, o găsi mult prea mică. Cum de reuşea Alexander, un bărbat atît de înalt, să doarmă într-o asemenea chiţimie. Ultimul lui gînd fu pentru echipajul care asigura traversarea din minusculul submarin remorcat: ei nu dispuneau de nici un fel de confort şi aveau de întîmpinat riscuri mari. După această zi obositoare, plină de emoţii, adormi.

O dalii cu *Truculent* au ridicat ancora şi *Syriis* împreună cu *X-9.*

în aceeaşi zi, la orele 18, se aşternu la drum şi *Thrasher*, care îl remorca pe *X-5.*

La orele 20 le veni rîtidul lui *Seanymph* şi *X-8,* iar după o oră şi jumătate a avut loc ultima plecare din ziua de 11 septembrie, *Stubborn* şi *X-7.*

Sceptre şi *X-10* au aşteptat pînă a doua zi la orele 13 pentru a părăsi Loch Cairnbawn.

Fiecare vas a fost .salutat cu acelaşi entuziasm ca şi *Truculent* însoţit de *X-6.*

În interiorul vagelor de tip *X*, remorcate, navigmd la o adîncime de cîţiva metri, viata nu era prea veselă. Fiecare şi-a adus ce-a putut pentru a-şi îmbunătăţi confortul şi alimentaţia; făcuseră un antrenament îndelungat şi, totuşi, după primele ore au început să simtă o greutate în ceafă, o anchilozare a membrelor: niciodată poziţia chircită nu îi s-a părut atît de supărătoare... Totul era îmbibat de umiditate. Primele lor gînduri, primele intervenţii au fost acordate aparatelor, care trebuiau menţinute în stare bună, mai ales periscopul; fără el, echipajul care va veni după ei nu ar fi declt un cvartet de orbi aruncaţi în luptă. Existenţa telefo-nulul le atenua impresia de izolare absolută. Era pentru ei o mare încurajare.

Or, chiar din clipa plecării, cirul a fost fixată parîina remorcii, acest mijloc de comunicaţie i-a pricinuit necazuri lui Philip, comandantul lui *X-7,* faimosul *Pdinickthys*. l-an trebuit trei sferturi de oră bune pentru a descoperi o defecţiune la priză. După ce a terminat reparaţia, Philip a semnalizat „desfăşuraţi parîmele[44]. Ingram şi Brown le-au strigat prin megafon „Bon voyage![44]; *Siubborn* o porni Ia drum, iar Philip rămase în picioare pe puntea lui *Pdinich-thys.* La orele 22, cele două submarine primeau ultimele urări'din partea contraamiralului Barry: *A gr and tripP*

Erau orele 22,40 cînd, după ce încărcase bateriile şi Închisese tambuchiul, Philip intră în imersiime cu *X-L*

De-abia în clipa aceea şi-a deschis jurnalul de bord şi a consemnat cu amănunte manevrele de plecare. Viteza era de 10 noduri. A avut de întîmpinat unele greutăţi pentru a se menţine în imersiune, întrucît vasul avea o mişcare de asietă foarte neplăcută.

Duminică 12 septembrie, ora 0,30.

Philip notă în jurnalul de bord:

„Tanc de asietă prova: 440 livrei

„Tanc de asietă pupa: 320 livre-[4].

„Tanc de compensaţie: 2 200 livre[44].

„Viteza: 10 noduri[44].

„Curmeie de adineime: 3° în sus[44].

„Adincimea: aproximativ 50—65 de picioare[44].

La orele 4,30 ieşi la suprafaţă, dar cînd voi să se scufunde din nou, prin tambuchiul prost închis, apa pătrunse din abundenţă în micul submarin.

Vădind prezenţă de spirit, Magennis bloca imediat cele două uşi etanşe ale compartimentului *W. and D.* Astfel izolaţi— în timp ce sasul se umplea cu apă — Philip îl coborî pe *X~ 7* la o adinei me de 17 m, în speranţa că presiunea apei exercitată asupra tambucliiului îl va fixa pe marginile panoului. Nu exista altă soluţie. Minutele i s-au părut lungi. în sfirşit, Philip readuse vasul la suprafaţă.

Manevra reuşise. După această emoţie, plini de voie bună, au scos cu ispolul apa care pătrunsese, au aerisit totodată interiorul vasului şi au încărcat bateriile; după aceea au curăţit şi. santina îmbibată .cu apă.

2‘Călătorie norocoasă. — *Nota truuL*

*ZU*La orele 4,35 Philip auzi un zgomot care nu era normal şi care provenea din exterior, ceva se bălăbănea şi se ciocnea. Se gîndi la încărcăturile explozive. Dacă legăturile ar ceda într-un loc, greutatea lor ar dezechilibra submarinul; Trebuia neapărat să vadă ce se întîmplă. Se ridică din nou la suprafaţă şi deschise tambuchiul. Era noapte. Valurile măturau puntea, sasul lua apă. Philip înainta pe vine, zgîlţîit de valurile puternice, folosindu-se de toate asperităţile; apoi, culcat pe burtă, se aplecă şi pipăi articulaţia care fixa încărcăturile explozive de submarin. I se păru că sini bine fixate de flancurile submarinului. Se duse înapoi. Zgomotul continua. Ar fi putut proveni de la uşile sasului. La orele 5 dimineaţa, Philip telefona lui *Stubborn*, care-i dădu poziţia: 210° —5 mile poziţia PP. (Punctul în direcţia 210°, calculat de la nofd, la 5 mile de punctul ele referinţă PP.) O trecu pe o hartă. Nu încăpea nici o îndoială, traversarea nu era o simplă operaţie de rutină.

Foarte ciudat, după opt ore de navigaţie, în timpul cărora n-au şomat deloc, Philip, Magennis şi Luck nu mai resimţeau nici oboseala, nici anchilozarea de la început.

Ziua de 12 septembrie a trecut fără alte incidente. Pe bordul lui *X-7* totul reintrase în normal. Zgomotele nefi-fireşti dispăruseră. Un fel de tangaj foarte ritmic îi legăna pe cei trei oameni claustraţi.

La orele 20 Philip urcă submarinul la suprafaţă. Mica ambarcaţiune era puternic zgîlţîită de talazuri, şi Philip simţi pentru prima oară greaţă. El, comandantul acestei nave, va vomita ca un elev marinar la prima traversare ? Din păcate, îi era rău, chiar foarte rău şi amorul lui propriu suferea mai mult deeît stomacul.

Verificarea densităţii acidului din baterii s-a făcut la orele 22,5; la orele 22,15 submarinul intră în imersiune.

în realitate, pe bordul lui *X-7,* ca şi pe bordul celorlalte submarine *X*, în cursul traversării, comandantul trebuia să ţină cît mai des posibil legătura telefonică eu submarinul-,, tată“, iar cei doi marinari subordonaţi lui trebuiau în această ambianţă de umezeală.să păstreze vasul, şi îndeosebi izolarea electrică, în bună stare.

Locotenentul Philip a trecut prin clipe grele în cursul zilelor de 13 şi 14 septembrie, dar nu l-a informat pe *Stub-horn*, Mai întîi capul periscopului a început să oscileze; a trebuit să-l siringă, ba chiar să-l lege, toate astea fără prea mare succes. La mulul său, Magennis a încercat să controleze viteza cu un aparat Loch Chernikeef, fără a obţine un rezultat pozitiv. Matelotul Luck[4], în pofida numelui său, s a îmbolnăvit. Philip, adormind pentru o clipă, a visat că sir Claud l-a trimis la vatră pentru că a

trecut cu submarinul pe deasupra unei plase. Tot timpul închis în submarin, în afara scurtelor răgaze de ventilaţie, Philip făcu pînă la urmă o depresiune, datorată unui început de claustrofobie; se jură că tot restul zilelor sale şi le va petrece în aer liber!

Marţi 14 septembrie.

Dimineaţa, la orele 8,30, *X-7* simţi o zguduitură.

— Este *Stubborn*, intră în imersiune, le spuse Philip lui Magennis şi Luck. Animalul ăsta trece, probabil, de la ii Ia 4 noduri fără să ne anunţe.

Manevră cîrma de adîncime şi *X-7* se ridică, ieşi Ia suprafaţă pentru a coborî imediat, cu o repeziciune»anormală.

— Pompaţi 1 400 de livre de lest, ordonă el.

X-7 se redresă...

Întrucît lumina a devenit mai slabă, Philip şi-a petrecut toată dimineaţa căutind cauzele pierderii de curent. „Aici e o umezeală ca în iad“, a notat el. Între timp a reuşit să repare loch-ui. Pentru aceasta i-au trebuit foarte mult timp şi foarte multă răbdare, căci spaţiul era mult. prea mic şi aparatul incomod din pricina dimensiunilor lui.

— Acum merge, strigă el, întorcîndu-se spre Magennis şi Luck. Să sărbătorim evenimentul printr-o masă la *Savoy.* Şi şi-au încălzit o supă de roşii, limbă de berbec, mazăre fină, condimentată cu izmă, totul amestecat cu grijă. Nişte fragi cu lapte au încheiat această masă copioasă.

Apoi, comandantul lui *X-7* s-a întins pe o saltea pneumatică aşezată în faţă, în mijlocul bateriilor de acumulatoare, de data aceasta adormind fără vise. La orele 20, proaspăt şi bine dispus, constatînd că puterea bateriilor scăzuse foarte mult, s-a ridicat la suprafaţă şi, pe o mare dezlănţuită, cu motoarele în mers, a reîncărcat bateriile timp de patru ore nesfîrşite. Răstimpul acesta de aerisire a avut ca rezultat uscarea interiorului vasului, dar lumina eontinua să fie galbenă şi slabă; aparatul catalizator necesar pentru absorbirea oxidului de carbon avea, de asemenea, pierderi. Totul ar fi trebuit să fie demontat. Din fericire [80]*ţ* —dumnezeu ştie de ce —, periseopuî a încetat brusc să mai oscileze şi să facă zgomot.

Faptul că *Stubborn* naviga doar cu-motorul său de la babord, avînd o viteză de 7 noduri, îi cerea lui Philip noi eforturi, obligîndu-l să manevreze cîrme'le în mod diferit» Sud-africanul a încercat să-i comunice lui *Stubborn* ce dificultăţi are, dar telefonul nu funcţiona, deşi un zumzăit uşor îi arăta că legătura nu era întreruptă. Cu înţelepciune de filosof, îşi spuse că a rezistat pînă acum, ceea ce nu era chiar atît de rău!

Vremea continua să fie rea. Şi la 26 m adine i ine luda se mai resimţea, la 10 m însă, cănile săreau de pe poliţe.

De la Amiralitate le parveni un mesaj: „Executaţi planul nr. 4[U]. Aceasta însemna că *X-5*, *X-6, X-7* îl vor ataca pe *Tirpitz; X-9* şi *X-10* pe *Scharnhorst*, iar lui *X-8* îi revenea *Liitzow*. în urma unei recunoaşteri efectuate de un Spitfire decolat de la Vaenga la 14 septembrie a fost descoperită prezenţa primelor două nave germane în fiordul Kaa, în timp ee crucişătorul *Liitzow* se găsea în fiordul Lang. Un avion Cătălină a adus în Anglia fotografii în care erau prezentate în amănunţime poziţiile plaselor antisubmarin. Toate aceste informaţii au fost transmise codificat celor 6 submarine mari...

Henty-Greer pe *Thrasher*, Cam eroii pe *Truculent*, Place pe *Stubborn*, McFarlane pe *Seanymph*, Terance Martin pe *Syrtis*, Hudspeth pe *Sceptre* se plecară încă o dată deasupra hărţii fiordului Alta, a locului unde trebuiau să se afle la ancoră euirasâtele germane, a barajelor de plasă care le înconjurau.

Miercuri 15 septembrie.

Primul accident care prezenta o oarecare gravitate a avut loc la orele 4 dimineaţa pe bordul lui *X-8.*

---

80 Luck — iu limba engleză „noroc“. — *Nota traci.*

remorcat cu o viteză de 8 noduri de către *Seanymph*.

X-8 se află în irnersiune. Locotenentul J. Srnart face eforturi pentru a se ţine treaz. Este ora la care oboseala nopţii îţi apasă cel mai greu umerii, la care ochii ţi se închid fără să vrei. Deodată, Smart are impresia că submarinul pluteşte în derivă, eă nu mai este remorcat. Ridică telefonul, nici un sunet, nici cel mai mic zumzet. Parîma de remorcare alîrna destinsă. Smart se ridică imediat ia suprafaţă. Zorile aştern peste mare o lumină lăptoasă. Locotenentul, cu toată vizibilitatea, pe care o apreciază la 5 mile, nu-!zăreşte pe *Seanymph.* Prima sa grijă este să stabilească poziţia lui *X-8:* 69°04' latitudine nordică, 08 14' longitudine estică. Niciodată lui Smart un submarin *X* nu i s-a părut aţît de mic. O coajă minusculă, care se hîţînă pe o mare pustie, nesfîrşită. Ce poate să facă altceva dacă nu să pornească din nou, prin mijloace proprii, în direcţia pe care ar fi trebuit s-o ia şi *Seanymph?* Fără îndoială că Oakley, de îndată ce va observa că parîma de remorcare s-a desfăcut, va face eale-ntoarsă. La orele 4,30, *X-8* porni cu motorul său diesel, avînd cap compas 029[81], viteza 3 noduri.

Cei de pe bordul lui *Seanymph* n-au observat nimic, aşa că submarinul îşi continua drumul.

La orele (5 dimineaţa, ofiţerul de cart priveşte spre pupă şi faptul că nu-l vede pe *X-8* la suprafaţă i se pare ciudat: era doar ora prevăzută pentru aerisire. Imediat îl înştiinţează pe Oakley şi acesta verifică parîma eare-l remorca pe *X-8.* Nu era legată de nimic. L-au pierdut pe *X-8,* dar Oakley şi MeFarlane îşi păstrează singele rece. Legătura fiind întreruptă, *X-8* a ieşit, desigur, la suprafaţă şi în clipa aceea navighează prin propriile lui mijloace. Fac cale-ntoarsă.

— Cap compas 209.

La amiază nu găsiseră încă nimic. Sufla o briză bunicică — 11 piuă la 15 mile pe oră —, era un timp închis, vizibilitatea 7 mile, marea agitată. Oare *X-8* să fie definitiv pierdut?

Ieşind la suprafaţă în aceeaşi zi de 15 septembrie, la orele 7,30, Philip se găsi pe o mare mai calma, deşi încă agitată de hulă. După ce a aerisit, s-a scufundat din nou... La orele îi *X-7* a fost atît de puternic zguduit, în cit cei trei oameni se uitară unul la altul, avînd toţi acelaşi gînd: deasupra lor, vremea rea a făcut, probabil, imposibilă orice navigaţie la suprafaţă. La 20 m adineime, *X-7* făcea mişcări

81 **Roza viaturilor este împărţită în 360°, 0° arată nordul, 90° estul, |80° sudul şi 270° vestul; drumul, sau capul compas al unei nave este= unghiul pe eare-l face axa sa cu nordul,**

de ruliu, de tangaj, de parcă ar fi fost o farfurie aruncată pe o masă; se cufunda şi toţi făceau eforturi de a se ţine să nu fie proiectaţi în peretele vasului şi în motoare, să nu fie răniţi. Ai fi zis ea vasul e pe cale să se răsucească, să se sfărîme. Philip înjura. A avut mai iutii impresia, apoi certitudinea că masivele încărcături cu explozive au fost smulse, că erau pierdute, sau, iu cel mai bun caz, inundate de apă. Telefonul'nu'mai funcţiona. Ce putea face *Stnbborn* prins de furtună? După dimineaţa aceasta agitată — Philip a crezut de cîteva ori că-şi trăieşte ultimele clipe —imediat după-arniază auzi un ţîrîit care venea din receptorul telefonului. Deci, comunicaţia cu *Stubborn* era restabilită! Ridică receptorul.

■— Observat submarin, comunică Duff. Ne scufundăm, *X-7* rămase în imersiune şi, cuprins de o vagă nelinişte, Philip aştepta o nouă chemare telefonică. Era vorba de yn submarin inamic? Notă în jurnalul său de bord incidentul şi ora: 12,55. Avea impresia că indicaţia este greşită, că se înşală cu 30, 40 de minute[6]. O oră mai tîrziu, *Stubborn* şi *X-7* ieşiră la suprafaţă; în limitele vizibilităţii, nimic suspect; *Stubborn* îşi continuă drumul Ia suprafaţă, *X-7* se cufundă din nou.

Orele 15,50,

Godfrey Place se află la postul de comandă al vasului *Stubborn* lingă căpitanul Duff. Cei doi ofiţeri nu vorbesc prea mult între ei. N-ar fi stricat ca vremea să fie mai bună. Dacă *Stubborn* ar fi navigat singur, n-ar fi fost cîtuşi de puţin îngrijorat. în imersiune, la remorcă, *X-7,* aflat în urma lor, trebuie să tragă din greu. îşi dau seama ce dificultăţi întîm- piuă Philip, dar sud-africanul nu semnalizează nici o avarie. Nu se plînge. Marinarul care stă de veghe la pupă strigă deodată: „Parîrnâ de remorcare s-a dus!“. O clipă, Godfrey şi-l imagină pe *Pdinichthys* pierdut în largul mării, dar imediat omul de veghe adăugă: „Parîma a venit, şuierînd, înapoi spre pupă'[4]:. Deci n-a trecut mult de cînd s-a produs accidentul şi *X-7* nu poate fi departe.

Orele 15,50.

Philip se află la postul central. Este totuşi ora de odihnă, ar trebui să meargă în faţă, să se culce, dar preferă să ră~ mină la postul de comandă! Deodată simte că X-7 îşi pierde direcţia. Neplăcută impresie! Să se fi rupt cumva parîma de remorcare? Submarinul coboară repede la 30 m, aprovat la 45°. Cu un gest, Philip bagă în tancurile de balast întreaga presiune pe care o are, în timp ce Luek, cu o înjurătură zdravănă, debreîază compresorul de aer. îndată *X-7* începe

la **realitate erau orele** 12,13 G.M.T.8ă se ridice; Philip deschide tambuehiul şi aruncă o privire în jurul lui. Marea este agitată şi valuri mari măturăpuntea; forţa lor o afcît de mare, incit orice om care ar încerca să iasă ar fi smuls şi aruncat în mare. Fără să stea pe gîiiduri, ţi- nindu-se bine cu amîndouă inimile, Peter se ridică pe punte. Ud leoarcă, zgîlţîit, caută, pipăind, ţeava de aerisire, o găseşte şi se agaţă de ea. între două talazuri zăreşte, în sficşii, silueta lui *Stubborfi*, dar un val şi. mai puternic se sparge', rostogolindu-se; Philip se cramponează şi rezistă. Trebuie să intre înapoi, să se pună la adăpost şi să aştepte. Submarinul cel mare trebuie să manevreze, nu el.

Slubborn se apropie; pe o mare cu valuri înalte de 4 m lansează la apă o barcă pneumatică. Bob Aitken, care se află la bord, trage cu eforturi o nouă parîmă de remorcare. Cinci minute bune îi trebuie lui Philip ca să ajungă, tîrîn- du-se şi coeirj indu-se, la prova lui *X-7.* Acolo, cu ajutorul prietenului său Bob, fără să schimbe vreun eu vint între ei, ataşează perima. Au avut noroc; cu dibăcie, operaţia s-a făcut foarte repede, dar parîma care lega barca pneumatică de *Ştiibborn* s-a desprins. Cum să se înapoieze la bordul vasului? în cele din urmă, Aitken reuşeşte să apuce parîma de remorcare, aflată complet sub apă, şi, punînd pe rînd cînd o mină, cînd cealaltă, încet, aplecat peste mare, reuşeşte să se întoarcă la *Slubborn.* O echipă ridică barca la bord şi Duff porneşte din nou la drum. Sînt orele 17. Philip reintră în inversiune cu A^{r}-7, dar nu pentru mult timp; îşi aminteşte că în grabă a uitat să pună bulonul de siguranţă al verigii de care se prinde odgonul. Se ridică deci la suprafaţă, deschide tambuehiul, se tîrăşte încet piuă la provă şi, intre două valuri agitate, cercetează ou grijă. Slavă domnului! parîma de remorcaj e la locul ei. îşi repară greşeala, şi, muiat pînă la piele, se înapoiază în interiorul lui X-7, care se cufundă. Calmul se instaurează din nou. „Acest mod de a naviga, dacă durează mult, creează o atmosferă paşnică şi te predispune la ăpaticN consemnează Philip.

Cînd *X-7* iese din nou la suprafaţă pentru ventilaţie şi pentru a încărca acumulatoarele sînt orele 20. Philip şi Magennis încearcă să aprindă eîte o ţigară. Sînt ude, ea şi ei, şi nu-i o treabă uşoară. Dar trebuie să profite de moment, căci în imersiune fumatul este interzis.

La orele 20,30, *X-7* continuă să navigheze la suprafaţă. Philip priveşte prin vizorul circular al periscopului: e noapte — o noapte destul de luminoasă. Nu prea desluşit,Întrezăreşte deodată semnalele luminoase emise de *Stubbom:*

„X[a], ceea ce înseamnă *Stancl-by for panic*[82].

Totuşi, *Stubbom* rămîne mai. departe la suprafaţă. Philip aştepta gata pentru orice eventualitate. Dar nu se întîmplă nimic. I se pare că timpul trece încet.

La orele 21,15 — noi semnale luminoase... „T“... ,,T“... Ciudat! Ce vrea să spună Duff? Cum semnalul a încetat, Philip nud ia în seamă. Nu e uşor să vezi ceva prin periscop şi poate că s-a înşelat[83]? Fiindcă *Stubbom* rămîne la suprafaţă, Philip procedează la fel. Timpul necesar ventilaţiei a trecut de mult. Abia la orele 22,25, după oe avusese unele necazuri cu catalizatorul, poate comandantul lui *Pdinich- thyş* să intre în imersiune.

La orele 23,15, Magennis scoate un strigăt urmat de o înjurătură. Lama cuţitului lui Bill Whittam[84] îi intrase în buricul degetului mare. Numai asta mai lipsea. Pansament!

Toate acestea „unchiul Peter[u] le-a notat în carnetul său. A indicat datele, orele, faptele, consu l t ind u-şi ceasul, respeo- tînd succesiunea zilelor şi nopţilor. Deodată îi încolţeşte o bănuială: Unde se află de fapt? în ce zi? Şi se hotărî să nu mai facă în însemnările lui precizări care riscau să fie greşite.

în aceeaşi zi, la orele 16,30, *X-8* îl observă pe *Stubbom* şi se apropie de el în momentul eînd submarinul era pe cale de a-l lua la remorcă pe *X-7.* Smart a avut un schimb de semnale cu Duff şi, curînd, cele două vase se aflau unul lingă celălalt. în cîteva cuvinte Smart i-a relatat comandantului lui *Stubbom* ruta pe care a urmat-o după ce l-a pierdut pe *Seanymph.*

Duff îşi dădu atunci seama că submarinul inamic pe care-l observase la orele 12,13 la 68°51′ latitudine nordică şi 08°34’ longitudine estică nu era altul decît *X-8.*

Stubbom cu *X-7* la remorcă, navigînd cu viteză redusă în apropiere de *X-8,* plecă în căutarea lui *Seanymph.* Ziua trecu fără ca *Seanymph* să fie observat.

Atunci *Stubbom*, însoţit în continuare de cele două submarine, reluă cursa spre nord.

Printr-un mesaj cifrat, Ia orele 19,54, Duff raportă

82 **Fii gata ele cufundare în caz de mare primejdie.**

83 *Stubbom* **îl regăsise pe** *X-8* **şi îi lansa semnale.**

84 **Mai Urzi ti, la bordul unui submarin *X*, Magennis avea să atace *vn* crucişător japonez la Singapore şi să ciştige Victoria Cross.**

Amiralităţii această situaţie.

O oră mai tîrziu, Amiralitatea recepţiona un alt mesaj, din partea lui *Seanymph,* care-i aducea ia cunoştinţă că parima de remorcate s-a rupt şi a pierdut contactul cu *X-8.*

• Sir Claud Barry .rin mai avea altceva de făcut decît sad previnâ p*z Seanymph* că submarinul *X-8* a fost regăsit de *Stiihborn* şi să-i fixeze un punct de intîlnire. Ceea ce aşi făcut la orele 21,51.

— Luaţi direcţia 046, semnală *Slubborn* lui *X-8.*

Era aproape miezul nopţii ciad Duff a observat că *X-8* nu numai că nu se mai vedea, dar nici nu mai răspundea ta semnalele lui [10].

Joi 16 septembrie.

înspre zori, la orele 3, Duff a trebuit să se împace cu realitatea: *X-8* se pierduse, din nou. Foarte obosit, se duse să se odihnească puţin.

La orele 3,15, ofiţerul de cart de pe *Slubborn* a avut o emoţie: un submarin era vizibil În .poziţia 69°35' latitudine-nordică, 10°16’ longitudine estică. Depăşea prea mult nivelul apei pentru a.fi un submarin *X.* După ce 11 observă eîteva secunde, ofiţerul recunoscu un submarin britanic... Era *Seanymph*, care de douăzeci şi patru de ore .îşi căuta submarinul rătăcitor, *X-8.* Fiind imediat prevenit, Duff i-a transmis poziţia aproximativă a lui *X-8,* apoi, remorcîndu-l mai departe pe *X-7,* şi-a continuat drumul spre nord, - - Între orele 12 şi 13, 50, cei de pe *Seanymph* ii zăriră pe *Sceptre* şi Oakley putu să schimbe eîteva cuvinte eu Mc- Intosh.

De-abia la orele 17 îl regăsi *Seanymph* pe *X-8,* spre marea uşurare a lui Smart, care, pierdut şi singur pe mare, începuse să simtă că timpul trece greu. La orele 20, *X-8* se afla din nou la remorca lui *Seanymph:* echipajul micului submarin era atît de extenuat, incit, la insistenţele lui Mc~ Farlane, se luă liotărirea de a proceda la transbordarea lui» Condiţiile de pe mare au permis ca barca pneumatică să efectueze operaţia în două curse. McFarlane, Marsden, Hih.dsm.arsh şi Murray veniră pe bordul micului submarin pentru a lua locul lui Smart, Pomeroy şi -Robinson.

Toate acestea n-au fost decît nişte incidente regretabile, care puteau să Intîrzie unul sau două dintre vasele *X* în

10 **Aceasta s-a datorat unei erori fonetice.** :Pe bordul' **lui *X-8*** -Smart a înţeles: „Luaţi.direcţia 146“.

îndeplinirea misiunii lor de a ataca cuirasatele germane, sau chiar să Împiedice participarea lor la operaţii, totuşi

piuă atunci nu se pierduse nici o viaţă omenească.

Drama a survenit pe la orele 1,45, la 16 septembrie, într-o poziţie estimată a fi 70°49' latitudine nordică şi 11° 40' longitudine estică. Submarinul *Syrlis,* comandat de Jupp, îl remorca pe *X-9*| la bordul căruia se aflau locotenentul S.V. Kearon, mateldţii A.H. Harţe şi C.H. Hollis. Pînă atunci traversarea se desfăşurase fără vreo intîm plare neplăcută.

La orele 1,20, după răgazul petrecut la suprafaţă pentru ventilaţie şi pentru Încărcarea acumulatoarelor, *X-9* a intrat în imersiune şi *Syrtis* şi-a sporit treptat viteza pînă la 8,5 noduri. La orele 3, *X-9* trebuia să urce din nou la suprafaţă pentru aerisire, dar Jupp a apreciat că navigaţia sub apă a fost de prea scurtă durată, motiv pentru care a continuat să navigheze în imersiune pînă la orele 8,55. Atunci a redus viteza la 5 noduri.

La orele 9,07, prin trei mici explozii provocate sub apă, lui *X-9* i s-a dat ordin să iasă la suprafaţă. în spatele lui *Syrtis* marea continua să rămînă pustie. Remorca! Neliniştit, Jupp a hotar!t să strîngă, par»rna şi a descoperit că se rupsese. Pe loc, a virat de un bord şi foarte repede a revenit în propriul lui siaj. V apreciat cu aproximaţie locul în care s-ar fi putut produce accidentul şi s-a ginţii t că-l va regăsi pe *X-9* în zona respectivă. Calculele şi le-a făcut pe baza datelor furnizate de loch şi a consumului de carburant. Da, ruptura trebuie să se fi produs între orele 1,45 şi 3. Or, Jupp nu găsi nimic, absolut nimic... Toată dimineaţa s-a scurs căutind. La orele 15,45, Jupp observă o dlră de ulei foarte vizibilă pe suprafaţa mării; în mod destul de ciudat, pata lungă şi Îngustă se întindea în direcţia 88—90, adică aceea pe care ar fi trebuit s-o ia vasul pentru a atinge punctul de plecare fixat la 200 de mile de ţintă, de la care începea pregătirea atacului. Nu putea fi decît *X-9*. Ce s-a intîm plat? Erau posibile două ipoteze: cea mai favorabilă era că, tre- zindu~se singur, Kearon a încercat să atingă coasta norvegiană, în acest caz, echipajului de traversare, care n-avea nici antrenamentul necesar, nici informaţiile exacte cu privire la poziţia eu {rasatelor germane, informaţii pe care la bordul lui *Syrtis* nu îe deţineau decît Jupp şi Terănce Martin, ii era cu neputinţă să participe, de unul singur, îa atac. Rămînea cea de-a doua ipoteză, pe care nu îndrăzneau să şi-o imagineze: pierderea lui X-9! Ce să facă? Pe amiralul Barry, Jupp nuputea să-l informeze despre accident, intrueît se găsea în zona În care, conform ordinelor date, ruperea tăcerii prin comu nicaţii radiotelegrafice era interzisă.

— Voi urca pînă mai sus de paralela 73° nord, ii spuse Jupp lui Terance Martin. Acolo putem, fără nici un risc, să transmitem Amiralităţii un semnal prin radioemîsie..

La 17 septembrie, orele 1,43, *Syrtis* îşi abandonă cercetările şi puse cap compas nord[11].

Toţi cei de la bordul lui *X-7* numără zilele. încă o zi şi jumătate, poate două şi vor părăsi această vechitură umedă! Şi privirea lui Petcr Philip rătăceşte peste peretele de metal din care musteşte apa, peste hublourile care lasă să treacă o lumină tulbure. Ce soartă va avea acest metal pe care-I însufleţeşte cu prezenţa lui, cu avîntul lui? Oare *Pdinichthys* va sfîrşi pe fundul mării, mîncat de

rugină, sau va fi întreţinut cu toată cinstea într-un arsenal britanic? Cel puţin îşi va duce el misiunea la bun sfîrşit ? Philip n-are timp să viseze, slut o mulţime de lucruri de făcut în acest cilindru de metal, înţesat cu instrumente, pe care trebuie să le menţii în condiţii normale de funcţionare, în timp ce apa se prelinge din toate părţile. Da, cînd Godfrey Place va pune piciorul pe puntea lui *Pdinichthys* al său, pentru a porni la atac împotriva *Tirpitz*-ului, totul trebuie să fie în ordine aici. Godfrey, ciudat tip! Foarte serios în munca tui şi glumeţ, amuzant în clipele de destindere şi repaus. Şi obiceiul lui de a purta întotdeauna haine care riu-i aparţin! „Ciupea*[4] ici o caschetă, dincolo un veston care i se potriveau mai mult sau mai puţin. Toată lumea făcea haz.

Peter îi telefona adeseori lui Godfrey: Piesele de legătură ale periscopului lasă să treacă apa ca dracul[44] sau: „Ne zgil- ţîie, asieta e greu de menţinut[64]. Iar Peter termina întotdeauna prin cuvintele: „Nu te necăji, Godfrey, noi facem tot ce trebuie[44]. Deseori convorbirile erau întrerupte sau nu se înţelegea nimic. Ce importanţă avea, înaintau spre ţintă!

Timpul trecea din ce în ce mai greu. La orele 13 *X-7* ieşi la suprafaţă. Marea era din nou liniştită, eu o hulă uşoară. Deodată, *Stubborn* semnală: *Al fer midnight surfacing course 064*. Voia să spună: „Ieşiţi la suprafaţă la miezul nopţii în direcţia 064, în loc de orele 20“ sau. schimbînd o literă, cuvîntul *Altor* trebuia să devină *A fier*. „După miezul nopţii

Despre *X-9* nu avea să se mai audă niciodată, a dispărut fără urmă.ieşiţi Ia suprafaţă în direcţia 064“? Philip înclină spre prima soluţie.

La orele 13,2.0 se cufundă din nou. în liniştea submarinului medii a asupra mesajului: L sau F? Nu era prima oară ci ud confunda aceste două litere şi se Întreba dacă oboseala nu i-a tocit simţurile. Piuă la urmă nu mai ştia, L salt F?

Pdinichthys ieşi la suprafaţă — pentru a-şi încărca acumulatoarele şi pentru aerisire — la orele 20. O hulă dom oală legăna plăcut submarinul. Deodată *Stubborn* se cufundă. După dispariţia lui bruscă, Philip înţelese că s-a petrecut ceva neobişnuit[85] [86] [87]. Procedă şi el la fel şi notă ora: 2:1,30. Prima parte a nopţii s-a scurs conform rutinei încetăţenite — aerisire şi încărcarea acumulatoarelor la orele 21,55 şi la 23,25. O singură nemulţumire: Philip şi Magennis au trebuit să dea o bătălie împotriva lui „.George[4413], care se blocase în poziţia tribord. O eîştigară, dar nu'' fără greutate.

La capătul puterilor, Philip se refugie în compartimentul din provă. îşi deschise carnetul şi notă: „Orele 23,30 — căzut mort în aşternut[44].
Vin cr i 17 septem br ie.

La orele 5,10 *Stubborn* semnalează: „Intrăm în inversiune pentru zi la orele 10. Direcţia de suprafaţă 095. Schimbarea echipajului ar putea avea loc noaptea aceasta. Semnalul «Fiţi gata» va fi *4 sues*[u<]

Philip se întoarse spre Magennis şi Luc-k.

— Va fi noaptea asta, spuse el.

Cei trei oameni nu se putură stăpîni să nu zî robească. Vor fi (liberaţi! Nimic important nu tulbură dimineaţa şi începutul după-amiezii. Pe la orele 17, în timp ce Magennis pregătea ceaiul, *X-7* fu brusc zguduit de o teribilă explozie submarină. Philip notă:

„O singură explozie — Foarte puternică— Afurisit de puternică — încărcătură de adîncime? Bombă? Torpilă? Oricum, ne-a zgilţiit zdravăn. Ar fi de mirare să facem transbordarea în seara aceasta[44].

85 *Stubborn* avusese o legătură prin radar cu un avion.
86[!;i] (arma automată era poreclită „Georgea
87 **Palm iniei explozii.**

La orele 18,50 un alt „bang[44] mult mai violent îl zgîlţhe pe *X-7.* Explozia, „o explozie infernală s-a produs pe aproape[44]. Ce se iolimplă? Să fie atacate submarinele? Explodeazăîncărcăturile? Petec Philip îşi priveşte camarazii, Nu pot face altceva declt să aştepte evenimentele.

La orele 21,1 *6 Stubbom* semnalizează „'D... D...“ — Cufundaţi-văi

Şi „Unchiul PeteU scrise în jurnalul lui de bord: *y„Mă supun cu dragă inimă. întrerup încărcarea acumulatoarelor şi mă cufund..*

Vasele *Seanymph* şi *X~S1* conform instrucţiunilor, se'aflau amincloua în imersiune, pentru ca intrau în zona de operaţii.

Erau orele 16,30 cînd McFarlane îi semnală lui Oakîey că, de dimineaţă, întîmpină mari dificultăţi pentru a-şi menţine asieta. În cursul'dimineţii a auzit aerul ţîşnind. Ieşea din încărcătura de la tribord şi desigur că apa pătrunsese în fiotoare. Vasul lua banda spre tribord. Pentru a compensa această mişcare, McFarlane goli tancul de compensaţie şi lestul din tancul principal de balast nr. 2.

— Voi abandona încărcătura de la tribord, îi comunică el prin telefon lui Oakley,

— Dacă apreciaţi că trebuie făcut acest lucru... Daţi-i drumul.

— Fixez dispozitivul încărcăturii de exploziv la „securi- tate“ şi o abandonez. Atenţiune,

Cinci minute mai tirziii McFarlane îrivîrtea manivela care desprindea dinăuntru uriaşa masă explozivă, Se produse o zguduitură. Dar *X-8,* datorită măsurilor de compensaţie, îşi reluă aproape imediat echilibrul,

încărcătura, fixată la „securitate^ şi abandonată la 180 de braţe, nu trebuia să explodeze, ci să atingă fundul mării, să se depună uşor şi să rămînă acolo inofensivă în carcasa ei metalică, umplîndu-se cu apă şi ruginind încetul cu încetul.

Amîndouă submarinele erau în imersiune, *X-8* parcursese vreo 900 m; deodată o explozie violentă zgudui submarinul *Seanymph:* zdruncinat, *X-8* se cabră,,.

McFarlane şi oamenii săi au fost proiectaţi în pereţi. încărcătura a explodat pe neaşteptate şi deflagraţia ei, transmisă cu putere prin apă, fără îndoială că a pricinuit stricăciuni clemelor. îngriforaL McFarlane „pipăi[a] toate comenzile,Nimic nu părea jsă se fi mişcat din loc. Nu s-a produs nici cea mai mică avarie[88].

X-8, dezechilibrat, lua acum banda spre babord. McFarlane trase concluzia că şi încărcătura de la babord a fost inundată. îl informă pe Oakley.

— Şi încărcătura de ia babord trebuie abandonată, flo- torii ei sini inundaţi.

— Şi dacă explodează ca şi cea de la tribord?

— Ies la suprafaţă, răspunse McFa.rla.ne. De data aceasta nu fixez la „securitate[44], ci reglez explozia la două ore după abandonare.

— Ies şi eu la suprafaţă.

McFarlane puse cu grijă în funcţiune mecanismul de orio-.gerie. încărcătura trebuia să explodeze după două ore. în momentul acela, vasele aveau să fie foarte departe...

La orele 16,55, încărcătura desprinsă de *X-8* aluneca spre fundul mării...

Pentru McFarlane, Mardsen, Hindsmarsh şi Murray, „Operaţia Source[44] luase sfîrşit.

Seanymphse cufundă din nou. *X-8*■continua să navigheze la suprafaţă. în interiorul micului submarin domnea o tăcere adîneă. Consternaţi, nu îndrăzneau să-şi vorbească. Comandau .tul lui *X-8* se gîndea cu amărăciune: „Să te antrenezi timp de doi ani, să ajungi aproape de ţintă şi, în mod stupid, şa fii obligat să arunci armele în mare! Numai de n-ar fi învinuiţi că s-au grăbit să se debaraseze de ele... După o oră şi trei sferturi străbătuseră 3,5 mile. Deodată se produse o explozie de o foarte mare violenţă, în comparaţie cu care explozia încărcăturii de la tribord n-a fost nimic. Pe bordul celor două vase toţi o auziră ca şi cum s-ar fi produs foarte aproape. Mai întîi, fiecare se gîndi la stricăciunile, la avariile suferite de vase. Uşile compartimentelor etanşe de pe *X-8* erau deplasate şi apa pătrunsese în valuri în comparii montul *W and D* Ţevile erau răsucite, transmisiile rupte. Deocamdată, *X-8* plutea şi, dacă nu exista pericolul imediat de a-l vedea pierind în valuri, fără îndoială că nu mai era în stare să intre în imersia ne.

88 Aceasta a fost explozia pe care a auzit-o Philip. Am respectat diferenţa de o ora — aproximativ 20 de minute — intre indicaţiile lui *X-7,* greşite, după cum spunea Philip, şi cele ale lui *Seanymph*, mai precise.

Pe bordul lui *Seanymph* becurile se stinseseră. O mare îngrijorare domnea pe vas. Dacă, în pofida solidităţii construc-ţiei submarinului, s-a resimţit atît de puternic violenţa exploziei, nu era greu de imaginat ce avarii a putut pricinui ea micului vas reni orcat[16].

Oakley încercă în zadar să intre în legătură telefonică cu MeFarl.ane. Linia părea să fie tăiată;

în cele din urmă, comandantul lui *Seanymph* **reuşi să audă cile va apeluri neclare. Pentru el, aceasta însemna certitudinea că** *X-8* **continuă să se afle la remorcă. Dar, de bună seamă, un** *X-8* **foarte avariat.**

în noaptea de 17 spre 18 septembrie, Oakley i-a telefonat de mai multe ori lui McFarlane. *X-8* **rezista. Pentru prima oară Oakley se ghidi îa sabordarea micului vas.**

în această seară tîrzie de 17 septembrie mai rămăseseră 5 submarine mari care remorcau 5 vase de tip *X*, **dintre care unul —** *X-8* **— scos din luptă.** *Truculent* **şi** *X-6, Trasher* **şi** *X-5,* **care nu avuseseră dificultăţi, intraseră în zona de lansare care le fusese stabilită. Celelalte trei,** *Stubborn* **cu** *X-7, Seanymph* **cu** *X-8* **şi** *Sceptre*, **remorcîndu-l pe** *X-10,* **se apropiau.**

De două ori în cursul aceleiaşi zile, la orele 6 şi la orele 14,50, *Stubborn* **şi** *Seanymph* **s-au observat unul pe altul şi au schimbat semnale prin S.S.T.[17] Astfel, Duff a fost bucuros să afle că** *X-8* **fusese regăsit în ajun, la orele 20, şi că s-a procedat ia transbordarea echipajului.**

Ziua de 17 era prima din zilele Z în cursul cărora trebuia să aibă loc transbordarea echipajelor, Din. păcate, vremea era atît de rea, sufla un vînt de la sud-vest atît de puternic, incit nici unul dintre comandanţi nu s-a putut încumeta la această operaţie. Nu era momentul să se piardă ch ica oameni în cursul acestui du-te-vino, între două vase, pe o mare dezlănţuită.

[16] Nu este prea limpede de ce a doua explozie a provocat asemenea stricăciuni la o distanţă de 3,5 mile, în timp ce prima, la cel mult 900 m, n-a produs nici una. Cele două încărcături au fost abandonate la aproximativ aceeaşi adîncime (180 de braţe). Este posibil ca prima încărcătură, fixată ta dispozitivul de securitate, să fi explodat doar parţial. Indiferent care au fost cauzele, forţa celei de-a doua explozii pare să fi demonstrat prin exemplul ei eficacitatea încărcăturii. îmi vine greu să cred

că explozia s-a produs la o distanţă de 3,5 mile, dar, indiferent care a fost distanţa orizontală, în ceea ce priveşte adinei mea apei nu avem nici un dubiu, astfel ineît, în orice caz, rezultatul exploziei a fost realmente remarcabil. (Raportul înaintat lordului Amiralităţii de către contraamiralul sir Glaud Barry, D.S.O., amiralul-comandant. al submarinelor, la 8 noiembrie 1943.)

Aparat pentru semnalizări sonore între submarine. — *Nota trad.*În acest timp, la Londra, contraamiralul Barry n-a rămas inactiv. înconjurat de statul său major, atit citii era cu putinţă, urmărea pe hărţi ruta submarinelor. în afară de mesajul lui *Seanymph*, primise şi informaţii provenite din fiordul Alta: precizări cu privire la barajele de plasă din jurul lui *Lutzow*, cu privire la cele din fiordul Lang. Le transmise submarinelor împreună eu confirmarea planului nr. 4. Acum nu mai putea să facă docil un lucru: să spere. *Simbătă 18 septembrie*.

Pentru McFarlane, Marsden, Ilindsmarsh şi Miirray noaptea a fost plină de temeri. Nimic nu mai funcţiona pe bordul lui *X-8* şi li se părea că aveau mai multă apă decît era normal la picioare-, în santină, şi că apa urca întruna, Vor fi brusc Înghiţiţi de valuri împreună cu submarinul lor? Nimeni nu împărtăşea celuilalt temerile sale. Cu puţin înainte de ivirea •zorilor, Oakley, care pe *Seanymph* părea să aibă aceleaşi preocupări, alese un moment în care marea era mai liniştită pentru a se apropia de *X-8.* îl asculta pe McFarlane cenfir- mîndu-i avariile provocate de exploziile încărcăturii: „Am hotărît — Reveniţi-vă — trimit barca", strigă Oakley şi, pe un ton care nu admitea nici o replică, nici o discuţie, adăugă : „Sabordaţi vasul".

A luat hotărîrea aceasta după ce a chibzuit îndelung. După părerea lui, era cu neputinţă să-l aducă pe *X-8* în Anglia. Zile de navigaţie cu remorcă, pe vreme rea, fără să aibă nici o certitudine că va obţine un rezultat pozitiv, ar însemna timp pierdut, în timp ce *Seanymph* ar fi putut fi de folos în altă parte, fie într-o nouă operaţie ordonată de Amiralitate, fie pentru a ajuta celelalte submarine să recupereze vasele

după atac. Se putea, de asemenea, ca acest atac să-l determine pe inamic să iasă din fiord — pe *Lutzow*, de exemplu, care acum era în afara obiectivului. *Seanymph* ar fi acolo, în largul fiordului Alta, pentru a-l torpila... cel puţin aşa spera.

Prevăzînd posibilitatea unei asemenea operaţii, amiralul precizase comandanţilor de submarine că, dacă va fi absolut necesar, vor putea sabo'rda micile nave.

La orele 3,45 Oakley a dat dispoziţii să fie lăsată la apă o barcă pneumatică, asigurind-o printr-o parîrnă, şi procedă la îmbarcarea lui McFarlane, Mardsen, ilindsmarsh şi Mur- ray.

X-8 a fost- scufundat în punctul avlnd coordonatele 7l'°41'5* latitudine nordică şi Î8°l 1' longitudine estirau Apoi *Seanymph* luă direcţia spre nord de paralela 73°

pentru a raporta Amiralităţii prin radiotelegrafie pierderea lui *X-8:* La această latitudine îşi putea transmite raportul în deplină securitate[13].

Or, în zona respectivă, cu două ore mai tîrziii, adică la orele 5,5$, a ajuns şi *Syrtis.* Jupp, comandantul său, ii semnală lui sir CI aud o ştire foarte proastă[49]: pierderea lui *X-O.* După transmiterea mesajului, *Syrtis* coborî din nou în zona de patrulare, la nord de insula Soroy.

La bordul lui *Truculent,* navigaţia îşi urma cursul normal, „Rutina", nota Cameron în jiirrialtiî său. Adeseori, el prelua cartul, şi Alexander, fostul ofiţer al marinei comerciale, era mulţumit de felul în care se descurca: Stabilea poziţia' cu sextantul său personal şi compara rezultatul cu cel indicat de instrumentele submarinului.

— Robbie, am o eroare de o jumătate de milă, nu mai mult, îi spunea, nu fără mîndrie, căpitanului Alexander.

— Nu-i nimic.

— **Ţin la sextantul meu, Robbie. fn timpul** operaţiei **il las pe vasul vostru.**

— De acord, Don.

Wilson îi telefona deseori lui Cameron, Şi întotdeauna începea astfel: *We're all right but tfiere,s just oue small snag*[89] [90] [91] *!* După care începea o lungă descriere a avariei pe care o denumise „o boroboaţă[44]: încărcătura de la tribord lua apă şi trebuia compensată pentru a putea păstra nava nebaridată; *Piker* lua o „afurisită[44] de bandă spre tribord; partea superioară a pemcopului se clătina!

■— Lasă că aranjează Goddard asta. răspundea Don rîzîncL

89 După părerea mea, comandantul lui A-# a avut motive. întemeiate să abandoneze încăn ăturile eînd s-a constatat că sini inundate; şi hotărîrea luată de comandatul lui *Seanymph* de al scufunda."pe *X-8* pentru a evita compromiterea acţiunii a fost singura justă.

90 Mesajul nu i-a parvenit niciodată amiralului. Abia la ■» octombrie a priinait el mesajul lui *Syrtis,* cu data de *2,* orele 20,05, ora locală, din care s-ă aflat că *X-9,* rupîndu-şi pariata de remorc are, n-a mai fost văzut de la 16 septembrie şi, în consecinţa, n-a luat parte ta atac. (Notele sînt extrase dintr-im raport al contraamiralului C.B.. Barry.j

91 Totul este *U*| regulă, dar s-a întîmplat o mică boroboaţă!

Sistemul „cuşetelor calde[44] devenise o obişnuinţă. Don se odihnea perfect în cuşeta lui Robbie. Lorimer cel înalt dor-mea cri careul minuscul, iar micul Iven.dall — „Dicky“ — îşi agăţase un hamac într-un coridor. În prima noapte, tot echipajul a izbucnit în ris cînd l-a văzut pimîndu-şi o superbă pijama Înainte de a se căţăra în patul lui atît de confortabil!

Cameron a ho t.arî t să nu se mai bărbierească pînăla sfir- şitul operaţiei şi la întoarcerea lui în Anglia; cînd se privea În oglindă, nu se mai recunoştea.

La orele 6,30 dimineaţa, Philip calculă timpul pe care l-au petrecut în *X-7* **şi îi spuse lui Magennis.**

— Sîntem aici de şase zile şi jumătate, mai exact o sută cincizeci şi şase de ore.

— Da, **straşnic ar fi acum o masă bună, un pahar cu bere, o baie şi o şedinţă la frizer, răspunse Magennis.**

Luek încheie:

— Şi un somn adevărat, să dormi neîntors şi pe săturate.

La prînz deschiseră cutii de conserve: limbă de viţel, supă
de roşii, mazăre fină, urinate de fragi stropiţi cu lapte, iarăşi memi-ui de la *Scivoy***.**

Micile explozii care trebuiau să-i elibereze continuau să se lase aştepta le... La orele prevăzute ieşeau la suprafaţă şi se cufundau din nou. Aceste ultime ceasuri păreau fără de 'sfirşit.

Orele 18,45...

O explozie, două, trei, patru... „Pregătiţi-vă pentru ţrans- bordareV în sfirşit zîmbeau, încercînd să-şi stăpîneasoă bucuria.

Philip şi Luek îşi îmbrăcară imediat hainele lor speciale de scafandru, din cauciuc foarte subţire, dinf r-o singură bucată, şi se apucară cu toţii de curăţenie. Frecară, lustruiră şi puseră toate la locul lor. în cutiile de conserve goale înghesuiră toal e.gunoaiele, toate resturile pe care nişte bărbaţi le putuseră lăsa în urma lor în timpul celor şapte zile petrecute în acest tub lung de oţel.

Orele. 20 J0.

(Vei explozii mici. Sosise momentul să iasă la suprafaţă pentru ultima oară. Magennis deschide I amhuchir.il şi priveşte marea. în lumina amurgului îl vede pe *Stubborh* **apărînd şi dispărînd într-un ritm regulat dintre valuri. Fără să mai astenie. Philip procedează la manevrele obişnuite: pomparea ape adunai e în sau l ină, aerisire, încărcarea bateriilor. Va lurile**mătură puntea minusculului *Pdinichthys* şi apa umple cu zgomot compartimentul *W\ and 1).* Cu acelaşi prilej, W.G.-
—urile instalate acolo sînt spălate cu apă din belşug. Pe punte, ţinîndu-se cu o mină de tubul de aerisire şi aruncînd cu cealaltă cutiile de conserve, Philip îşi strigă ordinele.

Aveau să mai ramină acolo douăzeci de minute nesfîrsite
— ultimele — piuă vor vedea apropiindu-se barca de pe *Si abhora.* La bordul ei se aflau Place şi Whitley. Acostarea bărcii era dificilă din cauza valurilor, care, cînd o proiectau, spre *X-7,* cînd o îndepărtau cu brutalitate. Philip, Mageimis şi Luck, cu degetele îngheţate — mîinile Ini Luck erau tăiate de parîmă —, se menţineau cu greu pe punte, riscînd la fiecare val să fie aruncaţi în mare.

în cele din urmă, barca în care se aflau Philip şi Luck a fost trasă pînă la *Stubborn* şi marele Bill Whittam împreună cu Bob Aitken, bărbosul, luară loc în ea. Ce plăcere să pui piciorul pe *Stubborn* după şapte zile de traversare. Niciodată nu i s-a părut lui Philip un vas atît de solid, atît de stabil ca acest submarin. Curînd veni şi rîndul lui Magennis să ajungă pe *Stubborn.* Abia atunci, după ce şi-a dus treaba la bun sfîrşit, ..Unchiul Peter“ a socotit că are dreptul la odihnă. Coborî în submarin să se schimbe şi să mănînce o supă caldă. Erau orele 21,24. Philip era hotărî! să doarmă, să doarmă ore în şir, să uite. Dar n-a fost chip. Nu se putea smulge din viaţa în care se avîntase, aşa cum nu se poate smulge o navă de sub viatul care o poartă. Atenţia continua să-i rămînă trează, de parcă s-ar fi aflat încă pe bordul lui *Pdinichthys*, de care nu se putea desprinde.

So pregătea să se culce, să încerce să-şi găsească somnul, cînd un strigăt, un mare tărăboi iscat pe bordul submarinului, îi confirmă cu certitudine că parîma de remorcă se rupsese din nou. Consideră că nu e îndreptăţit să rămînă mai departe la căldură, să se bucure de această odihnă, dealtfel pe deplin meritată, atunci cînd submarinul său era în pericol să se piardă. îşi îmbrăcă din nou haina lui de mare — din cauciuc
— , urcă scara de fier şi apăru în chioşcul lui *Stubborn.* în

momentul acela barca era lăsată la apă. Fără a da nici cea mai mică explicaţie, Philip coborî, se aşează pe balastul lateral şi alunecă în barcă chiar în clipa în care aceasta se izbi de flancul submarinului. Barca fu trasă înapoi pentru a i se ataşa un. odgon de remoreare, în noapte Philip văzu profil îmi u-se silueta lui *Stubborn*, care urca şi cobora. Se părea că barca va fi zdrobită. Parîma de remoreare era grea, foarte grea...
Se apropie de *X-7.* Place stătea în picioare pe punte. El împinse barca şi am îndoi, aplecaţi deasupra apei, încercară să apuce padina. Le alunecă printre degete şi dispăru în apa neagră, îngheţată. Pentru a o prinde din nou, Philip băgă capul sub apă. Făcu ast fel mai multe încercări, clar zadarnice. În cele din urmă, o fixă pe parima cared lega de *Stuhborn*, apoi îi trecu capul lui Place, care de la înălţimea submarinului *X.* se afla deasupra lui. Un val însă o smulse din inimile lui Philip. Puteai ajunge Ia desperare.

Atunci *Stuhborn* înainta încetişor şi Place reuşi să fixeze patima de remorc are de odgonul care lega barca de *Stuhborn*. Din nefericire, cînd aruncă parîma, ea se încolăci în jurul gîfcu- lui lui Philip şi fu cit p-aci să-l stranguleze. Găzu în mare. Cei de pe *Stuhborn* urmăreau manevra, atît cit era cu putinţă noaptea, pe o mare agitată. Philip a fost scos din apă şi coborî t înăuntrul submarinului.

„Nu eram de mult timp jos, avea să scrie mai tîrziu Philip, doar cit mi-am scos hainele şi am băut un pahar cu rom, cirul am auzit un strigăt: S-a dus dracului remorca! [21].

Eram ud leoarcă, deoarece combinezonul meu se rupsese în mai multe locuri. Simţindu-mă în formă — fără îndoială datorită paharului cu rom —, mă oferii să mai încerc o dată.

— Nu, bătrîne, eşti prea obosit, îmi spuse căpitanul DufL.. Nii, am să încerc s-o rezolv altfel".-

X-7 se alătură de flancul lui *Stuhborn* şi, înfruntînd riscul foarte mare de a provoca avarii încărcăturilor laterale ale lui *X-7* şi carcasei subţiri a lui *Stubborn*, parîma de remorcare. a fost fixată.

„Duff şi Place au fătmt o treabă bună! Odgonul acesta -ţine deocamdată, dar cit timp va mai ţine, dumnezeu ştie! Se întinde în mod regulat deasupra valurilor, vibrînd ca o coardă' de harfă. În clipa aceasta sentimentele mele sînt amestecate, în timp ce inima îmi sîngerează de milă pentru bieţii oameni aflaţi la bordul lui *X-7.* Trebuie să mărturisesc, cu tot egoismul, profunda mea satisfacţie de

a mă alia aici, instalat confortabil în acest submarin".
Duminică 19 septembrie.

Vremea s-a liniştit. Potrivit ritualului duminical, comandanţii au strîns oamenii în jurul lor, la postul central, pentru a îe citi cîteva versete din *Biblie* şi a rosti cîteva rugă-

[21] Philip crede astăzi că, îritrucît degetele îe erau îngheţate, veriga de siguranţă n-a fost bine blocată.

ciuni. *Stubborn*, puţin înUrziat din cauza repetatelor ruperi ale parîmei de remorcare, încrucişa, la 10 mile de uscat, *pan* faţa fiordului Alta, crieri tind u-se tot timpul zilei cu ajutorul farurilor. *Pdinichthys* se afla la remorcă şi pe bordul micului submarin totul mergea bine. Spre seară, la orele 18.43, *Syrlhis*, a cărui poziţie era de 71°03' latitudine nordică, 22°13' longitudine estică, observă un submarin, relevat ia 308°, la o, distanţă de 3 mile; era, probabil, un submarin german. Intră în imersiune.
Luni 20 septembrie,

Ziua Z. Era aproape 11 dimineaţa — *Stubborn* şi *X-7* se aflau Ia suprafaţă la 70°45' latitudine nordică, 21 03' longitudine estică. ..în timp ce privea în urma sa de Ia postul de comandă, Philip auzi un apel pentru „posturile de imershme", urmat imediat de ordinul: *Simt off for tke depth charges*[22] transmis de Duff. ...Vreun atac... Vreun vas inamic... Vreun avion? Totuşi, *Stubborn* nu se cufundă, ci viră brusc. Abia atunci văzu Philip, în imediata apropiere a babordului, o mină plutitoare. Dacă Duff n-ar fi manevrat, mina ar fi izbit cu siguranţă prova submarinului şi ar fi explodat. Acum, la nici doi metri de coca submarinului, sp ridica şi cobora pe valuri, clătinîndu-şi antenele... Trecînd în spate, ea se abătu brusc din drum, dispărînd pentru cîteva secunde într-un vîrtej, pentru a ieşi Ia iveală în siajul lui *Stubborn*. Agăţată de parîma de remorcare, aluneca lin de-a lungul cablului... Inlr-iin minut, două, antenele minei aveau să atingă prova lui *Pdinichthys,* Toţi cei aflaţi în chioşcul lui *Stubborn* stăteau încremeniţi, cu ochii aţintiţi asupra minei/ care părea că aleargă de-a lungul parîmii de remorcare. Aşteptau înspăimîntătoarea explozie... După aceea, cînd jerba de apă va recădea, din *X-7* şi echipajul lui nu va mai cămine nimic. Şi bestia încornorată şi-a găsit să se cuibărească în veriga de siguranţă eu care era fixat odgonul de prova lui *X-7*|

Stubborn oprindu-se, şocul a fost amortizai. Toţi îşi dădeau acum seama că, dacă mina va exploda, cele 4 tone de exploziv de pe *X-7* vor sări de asemenea în aer, iar *Stubborn* va fi şi el distrus. *X-7* se legăna în voia valurilor

şi nu so întînipla nimic. Se ghiceau şocurile repetate ale minei la fiecare resac care lovea prova tui *X-7,,,* Asta a durat

[22] **încăpeţi porţile-etanşe dintre submarin, şi încărcăturile.de adinei me.cinri minute. Din interiorul lui** *Pdinichthys*, **Place nu observase pericolul. El nu putea vedea mina, care plutea la suprafaţa apei. Legătura telefonică era întreruptă şi Duff nud putea atrage atenţia deeît prin semnale luminoase. Toţi văzură, în sfirşit, silueta zvelt ă a lui Godfrey ieşind prin tambuchiu. Se uită spre pro vă, înţelese, apoi cu un calm desăvirşit înaintă pe puntea lui** *X-7* **pină la pro vă. Cu vîr- fuî piciorului, ca cineva oare vrea sa îndepărteze un animal seirbos, pipăi mina. Apoi încercă să cufunde parîma, pentru a putea desprinde mina. Nu izbuti. în chip periculos, mina se ciocnea întruna de prova vasului. Acum Place încerca mereu cu piciorul să-l degajeze pe** *X-7* **de mină. Asta a durat şapte minute. în sfirşit îi văzură ridieîndu-se în picioare —** *X-7* **se afla la o distanţă de numai citi va metri de** *Stubborn* **—, în timp ce mina se îndepărta leganmdu-se. Place, cu surîsul pe buze, strigă: Si e prima dată cînd resping o mină cu ajutorul coarnelor ei!**

în momentul acela, Philip păli. Cizmele pe care le purta Place, cele eu care atinsese mina erau ale lui. Nişte cizme, din piele foarte fină, căptuşite eu piele de oaie; 5 guinee[23] l-au costat la Gieves aceste cizme, 5 guinee, ochii din cap!

„În seara de 20 septembrie totul era gata pentru a lansa vasele *X* la atac, avea să scrie mai tîrziu contraamiralul Barry în raportul său adresat conducerii Amiralităţii. Între orele 18,30 şi 20, cele patru vase A -o, *X-6*, *X-7* şi *X-10* au fost desprinse de *Thrasher*, *Truculent*, *Stubborn* şi *Sceptre* în poziţia indicată pentru lansare şi au pornit, fiecare singur, în strîmtoarea Sorov. Submarinele s-au retras apoi spre largul mării, în sectoarele lor de patrulare... Consider că această traversare a dat posibilitate tuturor celor care au participat să dea o frumoasă dovadă a calităţii lor de marinari, a bolă- ririi lor".[92]

„Este o treabă primejdioasă şi ziua aceasta poate să fie ultima pentru oricare dintre noi. Dar, să ştiţi, pentru nimic în lume eu n-aş vrea* să fiu în altă parte decît aici".
(Nelson la Copenhaga)

CAPITOLUL AL XV-LEA ATACUL

Luni 20 septembrie, orele 18,45, G.M.T.
Dumnezeule care stăpîneşti mînia valurilor... Ia sub ocrotirea ta pe cei care străbat mările cu drepte temeiuri... Fie să ne putem întoarce teferi pentru a putea aduce laudă bunurilor pâmîntului dobîndite ca roade ale muncii noastre...

Lui Cameron îi suna îndă în urechi vocea monocordă a lui Robert Alexander, o voce a cărei siguranţă voită reuşea cu greu să-i ascundă emoţia cînd, în ajun, în calitatea lui de comandant al lui *Truculent,* celebrase slujba şi ceruse întregului echipaj să rostească o rugăciune pentru „fraţii noştri de arme gata de a porni în primejdioasa lor operaţie[44].

Hazardous operation... aceste cuvinte ieşite de pe buzele lui Robby, aceste cuvinte care — în curînd se vor împlini doi ani — i-au atras atenţia lui Cameron în unul dintre acele comunicate dactilografiate şi afişate în cazărmi pentru a fi citite de marinari. Cită apă a curs de atunci pe sub podul Waterloo din Londra!

---

92 'Monedă engleză **veche,** valorîrul 21 **de** şilingi. — *X o f a trac ^*

în faţa lui Robby, erau cu toţii îngrămădiţi în postul central al submarinului. El, Cameron, se afla în primul rînd, ţinindu-şi pipa caldă încă în căuşul palmei. îşi ridică ochii spre cer, cum îi era obiceiul ori de cîte ori se gîndea sau eraemoţional, Nici o mişcare, linişte absolută, nu se auzea decit scîrţîitul uşor al eîrmelor de adîneime, manevrate de către cei doi subofiţeri aflaţi în cart,

Alexander rupse tăcerea.

—* Nbaptea aceasta, căpitanul Cameron şi echipajul său se vor îmbarca pe vasul lor pentru a ataca flota germană aflată la ancoră. Să ne rugăm şi să le urăm să se întoarcă teferi şi nevătămaţi.

Cit de nesfîrşite i s-au părut aceste ultime ceasuri pe *Truculent!* Pe bord, agitaţia specifică ajunului luptei se îmbina cu o nelinişte pe care nimeni nu voia, cu nici un preţ, s-o lase să se vadă. Lui Cameron i se părea că citeşte admiraţie, dar şi teamă în ochii celor care rămîneau. Pentru Cameron, Lorimer, Kendall, Goddard, momentul acesta constituia o încununare a lunilor de antrenament, de eforturi, griji şi greutăţi. Acum, ţinta lor era aproape!

în postul central al lui *Truculent*, Cameron aruncă pe furiş o privire spre camarazii lui de luptă. Toţi i se păreau calmi, siguri de ei, de parcă ar fi urmat să execute nişte exerciţii în vreun fiord din Scoţia.

Exerciţii într-un fiord din Scoţia!

Cit de lipsite de riscuri li se par acum aceste exerciţii, nişte simple jocuri! Dacă lucrurile nu mergeau bine, o luau de la capăt, se înapoiau pentru a acosta alături de *Tites* şi treaba se termina cu un gin băut cu camarazii. Ce mai gin aveau să le servească lor nemţii dacă vor avea ghinionul să le iasă la suprafaţă chiar sub nas! „Eu, scoţianul Cameron, trebuie «să reuşesc, altfel ce va zice englezul, ruda mea cea mai apropiată?“, gîndea Cameron.

— Pe joi seară sau vineri dimineaţă, îi spuse lui Robby, cu un optimism cam forţat.

. O clipă, Cameron a invidiat calmul lui John, Dicky şi al lui Ernie Goddard, „Negrul". Dicky Kendall şi-l terminase pe „Somerset Maugham" al său, ca şi cum, aflat în vacanţa, ar fi ţinut să termine lectura unui roman înainte de^ a-şi relua activitatea. „Negrul" fredona, Dicky fluiera.

Ridicindu-se la suprafaţă, *Pilier* ia direcţia spre extremitatea de nord a dispozitivului de atac, în faţa insulei Soroy, În zona *Declared mined area*[1]. Don îşi pune

din nou întrebarea cum se vor comporta oamenii săi cînd vor primi botezul focului.

[1] Zonă în care au fost recunoscute cîmpuri de mine.Dar el, Cameron, care totuşi nu este la prima luptă pe mare, ce va face cu acest vas minuscul împotriva giganticului *Tirpitz?* Gînclurile lui Cameron o iau razna. O revede pe Eva ţinîndu-l în braţe pe micul Iain... În acest moment sînt amîndoi la Saltern, iar Eva, de la fereastra ei, ca şi odinioară, priveşte, desigur, întinderea de apă. Din păcate, astăzi nu se mai vede submarinul *X-3* navigînd eînd se lasă noaptea la ora cînd se înapoiază velierele. Eva îi zimbeşte, îi vorbeşte repede, cu vocea ei sonoră: o cascadă de cuvinte care rîd, care hohotesc... Eva, Iain, mama sa, toţi sînt departe... Nu trebuie să se gîndească la ei, asemenea gînduri predispun la sentimentalism. Nu-l are aici, pus bine în buzunarul pantalonilor, pe căţeluşul Bungey? Atîta timp cît Bungey va fi acolo, nu are de ce să se teamă... Bineînţeles, Don regretă puţin bereta lui roşie de scoţian. În momentul acesta Robby este împreună cu Willie, iar Willie se odihneşte, doarme, Willie şi oamenii lui au trăit aici, în spaţiul acesta strimt, înghesuit. Robbie a oficiat ieri dimineaţă un serviciu divin, simplu, cu demnitate; un serviciu divin care-i sernăna. A încercat să strecoare un piculeţ de umor, dragul de Robbie. Dar era, realmente, imposibil!

Cameron îşi amintea amănuntele plecării lui de pe *Truculent*. în cabina lui Robbie îşi îmbrăcase hainele potrivite de mare, calde, grele. S-a asigurat că Bungey e la locul lui, apoi s-a căţărat pe scara de fier a lui *Truculent* ca un vidanjor spre lumina nopţii. Cu ochii lui veseli, plini de încredere, Alexander îl aştepta la postul de comandă.

Mi-am lăsat în dulapul tău uniforma nr. 1. Hainele de lucru le-am băgat într-un sac mic.

— Bine, îi răspunse Robbie. Ai să le găseşti pe toate aici, joi. Dar că a luat de pe poliţa de deasupra cuşetei fotografia Evei şi a pus-o cu grijă în mijlocul sacului de marinar, Don nu i-a mai spus lui Robbie...

După aceasta a fost umflată barca pneumatică de pe> *Truculent*.

— *Good luck*[93], Don.

Comandantul lui *Truculent* a strîns nuna comandantului lui *Piker*.

93 Noroc. — *Nota trad.*

O clipă mai tirziu, instalaţi în barca pneumatică, Cameron şi Goddard au putut vedea silueta lui Willie aplecată peste puntea — mereu în mişcare — a lui *Piker*, înaintau,încet, spre ei. Din cînd în cînd Cameron ii lansa lui Robbie, eare-l urmărea din .ochi, un semnal albastru, cu ajutorai unei lanterne electrice. Marea era destul de calmă, dar frigul le îngheţa mîinile.

— Aici, Willie, atenţie la odgon.

Wilson a aruncat parîma, care a căzut de-a curmezişul bărcii. Goddard a prins-o şi a sărit primul în submarin, în semiobscuritatea pe care o filtra cerul arctic — o zi lunară, ireală —, Cameron a văzut chipul obosit al lui Willie, acoperit de o barbă neîngrijită.

— Totul e în ordine, îi spuse lui Wilson, în afară de încărcătura de la tribord, care ia apă. E udă. Trebuie că urmi din tancurile de balast are fisuri.

S-au apucat amlndoi să controleze toate aparatele imul cîte unul, busola giroscopică, cea magnetică, motorul peris- copului, comenzile de direcţie, de imersiune...

— Mulţumesc, du-te şi te odihneşte... Pe curînd, i-a spus Cameron.

O clipă mai tîrziu, Wilson şi Oxl'ey mai întîi — între timp barca pneumatică se întorsese cu Lorimer şi Kendall—, McGregor după aceea, erau cu toţii pe bordul lui *Truculent.*

Pentru ei începea viaţa la castel...

în momentul acela Cameron aprecie banda lui *Pikcr* la 15°. Kendall a făcut inventarul cutiilor de conserve. Stocul era considerabil, îndeosebi cele cu suc de portocale,

— Va fi destul pentru a scufunda un cuirasat, ar fi spus bunica mea!

— Fă vînt la jumătate peste bord, i-a răspuns Cameron. Şi — ca bun scoţian ce era — a adăugat: „Deşi nu-mi place risipaA

A privit cu părere de rău cum dispar aceste conserve, care le-ar fi prins atît de bine mamei sale şi Evei... Numai să nu regrete acest gest!

Imediat Cameron îi telefonă lui Alexander:

— Sînt gata pentru imersiune.

— Bine. Cufundă-te dacă este nevoie. Ieşi la suprafaţă conform graficului orar. Eu pornesc, încet, la drum.

Parîma s-a întins şi astfel începu remorcarea spre punctul de lansare. Cameron, aşa cum hotărîse încă pe bordul lui *Truculent*, dispuse începerea turelor de cart şi

a schimburilor de veghe: două ore fiecare echipă de doi. Cameron şi Goddard; Lorimer şi Kendall. Echipa aflată în repaus va dormi, un om în postul de la provă, în apropierea acumulatoarelor, celălalt în postul de control... Cei de cart pregăteau masa.

Noaptea de 19 spre 20 septembrie s-a scurs fără nici un incident. Cameron a ieşit la intervale regulate la suprafaţă pentru aerisire. Cu Alexander lua frecvent contact telefonic. Periscopul se aburea din cînd în cînd, dar nu era prea grav. în imersiune asieta se redusese. „Salturile de somon[44] scăzu- seră la minimum. La orele 4 dimineaţa, Cameron observă că din tancul de balast nr. 1 ieşeau bule de aer.

în după-amiaza zilei de 20 septembrie, Alexander îl chemă pe Cameron la telefon. Se auzea prost, dar ştirea era interesantă.

— O mare unitate inamică face exerciţii în fiord. Activitate aeriană intensă. *Tirpitz* continuă să staţioneze în acelaşi loc. Ne apropiem de punctul de lansare.

— Bine, i-a răspuns Cameron. Trebuia să-mi dai drumul la orele 18,30. Cer să amîn operaţia pînă la orele 18,45. Voi fi mai aproape şi va fi mai întuneric.

— De acord.

Cînd la orele 18,40 Cameron ieşi la suprafaţă, i se păru că noaptea nu era atît de întunecoasă cum sperase. înspre est era încă destulă lumină, în timp ce spre vest nori negri mari întunecau orizontul.

Truculent, cu Alexander în picioare la postul de comandă, semăna cu o căpiţă de fîn singuratică pe un cîmp învăluit în pîcla dimineţii. Cu o parîmă înfăşurată în jurul pieptului — nu era momentul să cadă în apă —, Cameron, în picioare pe puntea legănată a lui *Piker*, îi făcu un semn lui Alexander. Telefonul fusese deconectat, parîma de remor- care desprinsă şi trasă pe bordul lui *Truculent.* De acum înainte *Piker* era liber şi singur.

Cîteva minute mai tîrziu, după un ultim semnal bleu, *Truculent* dispăru între două valuri...

Singur pe marea vrîstată de o hulă uşoară, tocmai atît cît trebuie pentru a biciui chipul omului de cart, al cărui bust iese din tambuchiul deschis, *Piker* înaintează în direcţia strîmtorii Stjern, un şenal care separă marea insulă Stjernoy de continent.

Cameron tocmai îi trecuse timona lui Lorimer. Aruncă o ultimă privire în direcţia lui Truculent şi simţi o nevoie imperioasă să-i scrie Evei. îşi deschise jurnalul:Incepînd din acest moment îmi voi face însemnările în termenii unui jurnal de bord, aducînd ici-colo în sprijinul lor propriile mele observaţii, care nu şi-ar putea găsi locul mlr-un document oficial..
Orele 18,45 G.M.T.

în sfirşit liber şi lăsat pe seama propriilor noastre mijloace, Suveran pe tot ce este aici, veghez eu, zeu de tinichea, în acest mic peşte de tinichea. Măi întorc, tîrîndii-mă, la postul de comandă, rcw *fără ca o porţie respectabilă din frigul Atlanticului să-şi fi croit drum pînă la încheieturile mîinilor,* jpmă *la cizmele mele. Nu port costumul pentru veghe,* eaa *îl socot stânjenitor în eventualitatea unui atac neprevăzut. Am privit înapoi, acolo unde Robbie nu mai este decît un punct greu de găsit, care se îndepărtează spre nord în zona lui de patrulare. Mă simt foarte singur, scumpa mea. şi-mi încrucişez degetele. Sub impermeabil îl simt în buzunarul de pe coapsa dreaptă pe Bungey şi asta mă linişteşte. Nu e momentul să mă las emoţionat, acum cînd am intrat în horă. Dar să mă întorc la treburile curente. Am controlat împreună cu John poziţia noastră şi am scrutat depărtările. Jos, băieţii sînt ocupaţi cu treburile de rutină ale navigaţiei, cu marea deosebire că acum ne aflăm în apele inamicului, şi nu în largul coastelor sălbatice, dar în comparaţie atît de primitoare, ale Scoţiei, Aceasta creează o anumită stare de nervozitate. Şi eu sînt foarte nervos gîndindu-mă la ceea ce ne aşteaptă. Sper. însă că totul se va sfîrşi cu bine. încărcătura inundată mă îngrijorează destul de mult. O oră trece foarte repede, în timp ce noi înaintăm normal, urcînd şi coborînd pe valuri. Vîntiil care sufla de la sud-vest a încetat, fâcînd loc unei brize uşoare ce răzuie suprafaţa mării. Puntea lui* Piker *este uscată, pentru prima dată după săptămîni de zile. Obosit să tot vorbesc prin tubul de aerisire, făcînd efortul ca vocea mea, acoperind zgomotul motorului, să se facă auzită de cei de jos, hotărăsc să conduc stînd în picioare în* W. and D. *în felul acesta pot privi afară, îmi este mult mai cald şi îmi va fi mai uşor dacă va trebui să ne cufundăm în cazul unei primejdii grave, neprevăzute. Mi-am dat seama că poziţia aceasta a stîrnit o oarecare tulburare în rîndul oamenilor mei, care au crezut că n-au auzit vreun ordin şi sîntem pe punctul de a ne cufunda. E greşeala mea ! ar fi trebuit să le spun ce intenţii am.*

Totul e în ordine...
Orele 21,15...
Am schimbat de cap, aşa cum fusese prevăzut, pentru a ocoli un cîmp de mine. Acest cîmp de mine german —- primul — formează o barieră de-a latul strimtorii Stjern, dar în această privinţă totuşi informaţiile noastre sînt foarte reduse. Minele le găsim în locul la care ne aşteptam, de tipul corespunzător etc. Cum nu avem idee despre senatele neminate, ne lăsăm în voia norocului; pe aceste drumuri de nord trebuie să închidem ochii, să înfigem un bold pe o hartă şi să spunem: Direcţia punctul X, acolo cîrmiţi spre 15° pînă la punctul Y, iar de acolo pînă la intrarea în strîmtoare. Simplu, nw-Z aşa? *realitate*, aei/zd *în vedere pescajul nostru redus*, mz prea *avem de ce să ne temem dacă ne ţinem în afara liniei de 100 de braţe. Noaptea este de un calm desăvîrşit şi pînă acum era pe cer şi luna, care îşi urma traiectul asupra orizontului. în cinstea noastră, minunata noapte nordică îşi desfăşoară toate luminile. Spre est se zăresc acum înălţimile. Razele lunii luminează zăpada care cade şi se vede intrarea în senatul Stjern. Spre nord-est, în apropierea coastei, observ luminile unui vas mic. E la o distanţă de 3 sau 4 mile de noi*, iutei me-Z *pierd din ochi*, pma *cînd dispare*. Deşi *întreaga zonă de coastă este cufundată în întuneric*, pe UscaJ, *ceva mai departe, aprinse cîteva faruri importante.*
încep să simt frigul şi foamea; şi am cerut să fiu schimbat. Cu motorul în mers, înăuntru temperatura este aproape tot atît de scăzută ca şi afară, dar îmi încălzesc picioarele pe motorul giroscopului şi dau pe gît o ciocolată caldă. Să te aşezi pe un scaun confortabil este şi asia o schimbare plăcută...
La bordul lui *Piker* carturile se succedau. John Lorimer era iii acest moment în *W. and* D., cu tambuchiul deschis. Kendall, după un repaus de două ore, îl schimbase pe God- dard la timonă.
— Unde sîntem, John? îl întrebă Kendall pe Lorimer.
— Chiar în mijlocul unui cîmp de mine, Dicky.
Aşa amestecau laolaltă gluma, adevărul şi nesiguranţa.
Banda lui *Piker* era destul de puternică. încărcătura de Ia tribord continua încet, încet să se umple cu apă. Dacă va merge tot aşa, manevrele vor deveni cu neputinţă.
După două ore, Don îl înlocui pe Lorimer.

— I-ai văzut pe Godfrey şi Henty? îl întrebă Cameron pe Lorimer.Nu. Nici pe unul, nici pe celălalt. *X-7* şi *X-5* au fost lansate cu cel puţin o oră după noi.

— Da, dar n-a trebuit decît să plutească în linie dreaptă spre strîmtoarea Stjern, pe cînd noi a trebuit să coborîm mai spre sud.

Cameron încerca să stabilească poziţia, cînd observă un mic vas militar — primul — îndreptîndu-se spre ei.

— Cufundare-, cufundare!

În timp ce închidea tambuchiul deasupra capului său — n-a avut timp nici măcar să-şi stingă pipa —, motorul diesel a fost oprit, cel electric pus în funcţiune. Orice zgomot a încetat şi în cîteva secunde *Piker* a coborît la 20 m... Deasupra lor trecea un vas. îi auzeau elicele. Zgomotul creştea.

— Este aici, şopti Cameron, arătînd cu coada pipei suprafaţa de deasupra lui. Aveau impresia că chila vasului îl va atinge pe *Piker*... Zgomotul începu să descrească, apoi se aşternu tăcerea. Se uitară unul la altul fără să schimbe o vorbă.

Mai tîrziu a fost rîndul lui John Lorimer, aflat de veghe în *W. and* />., să coboare strigînd „cufundare, cufundare! un vas vizibil spre nord![u]. Oprire bruscă, se pune în funcţiune motorul electric.

— înainte de a intra în imersiune vreau să arunc o privire, spuse Cameron ridicîndu-se în *W. and D.* Într-adevăr, spre nord, la orizont, văzu o lumină la mare depărtare. Se cuvenea să cerceteze mai atent cu binoclul. Don scrută îndelung lumina acestei misterioase nave şi, deodată, începu să zîmbească.

— John, vasul tău este pur şi simplu o stea...

Lorimer a fost primul care a rîs de confuzia lui.

Ora 1 dimineaţa, marţi 21 septembrie.

Cameron îşi reia jurnalul:

în clipa aceasta cerul se luminează spre est şi scurta noapte arctică ia sfîrşit. Briza vine dinspre uscat şi agită marca, care clipoceşte, crestele valurilor sînt împrăştiate în mii de stropi purtaţi de vînt. E un frig afurisit şi nu-mi găsesc adăpost nici măcar în W. and D. *în faţa noastră falezа înaltă se ridică, asemenea unui zid negru, dantelat; intrarea în strîmtoarea Stjern este o îngustă crăpătură cenuşie. Spre nord se conturează, întunecată, insula Soroy. Spre sud, munţii din jurul fiordului Ofoto. Navigăm spre punctul de întîlnire luînd toate precauţiile pentru a nu fi reperaţi de posturile inamice deobservaţie din Sdroyet, aşezat ta intrarea în fiordul O foto. Poziţia aceasta,* m *afară de baterii,* este *dotată cu tuburi lans- torpile,* care *protejează intrarea în strîmtoarea Stjern, inclusiv flota aflată la ancoră în fiordul Alta.*

PZ/iâ *acum nici un semn de la Godfrey şi Henty, dar sper că vor fi prezenţi la întîlnirea de mîine. Zorile se ivesc repede, iar la orele 2,15, pe cînd ne aflam încă la o distanţă de 3 mile vest de strîmtoarea Stjern, hotărăsc să intrăm în imersiune şi să pun capăt suferinţelor. Sînt atît de înţepenit de frig, incit reuşesc cu mare greutate să mă aplec pentru a putea închide tambuchiul, mîinile îmi sînt complet paralizate. Combinezonul meu tir sula e poros...*

Piker se cufundă. Gameron îşi îmbracă haine uscate» apoi, între două observaţii prin periscop, conectară reşou- rile electrice. Goddard făcu ochiuri, deschise o cutie de sardele, pregăti o ciocolată.

— Dumnezeule mare! Urît mai miroase vasul ăsta, spuse deodată Kendall.

— E de la brînza pe ca|,e am desfăcut-o acum, răspunse Goddard. Cred că e de pe timpul lui Nelson!

Îşi încheiară masa cu sardele.

Niciodată o masă nu li s-a părut mai bună. Simţeau cum le pătrunde căldura prin toate mădularele.

La orele 4,15 *Piker* se afla în larg, la o adîncime permi- ţlnd observarea cu periscopul, o jumătate de milă de coasta de nord % intrării în strimtoare. Curentul stînjenea navigaţia. Pe la orele 5 dimineaţa, a trecut de coasta de nord, pe lingă Stjernoy, aflată încă în umbră, în timp ce coasta sudică era complet luminată de soare. Cameron putea să vadă orice navă inamică fără teama că periscopul său ar putea sclipi în lumina unei raze. Coborî la 20 m. Pentru a-şi păstra toate resursele de energie, Cameron vru să-l folosească pe „George“. Dar „George“ refuza să funcţioneze. Reluară manevra cu cîrma de mînă. Fluxul şi curenţii împingeau vasul spre est şi Don spera să ajungă la ieşirea sudică a strîmtorii pe la orele 13.

Cameron schimbase echipele. Acum Lorimer era de

cart cu Goddard, iar el veghea împreună cu Kendall,

Pe la orele 8, întrucît apele fiordului li se păreau pustii, reluară navigaţia la adîncimea periscopică. De la vest sufla o briză uşoară; marea era liniştită. Deşi periscopul nu era în perfectă stare, puteau distinge contrastele dintre umbră şi lumină. Pentru doi oameni să ridice vasul Ia suprafaţăeste o operaţie dificilă. Lorimer şi Godclard reuşiră insă să o facă, în timp ce Carneron dormea la provă. Pe la orele 10, mai mult de curiozitate decît de nevoie, John a efectuat această scurtă ieşire la suprafaţă. Nu i-a spus nimic lui Don cind s-a sculat. Au observat cîteva nave inamice ancorate pe partea lui Klubbeneset, la ieşirea din strîmtoare.

La prinz, navigînd în imersiune la 20 m, *Piker*, care străbătuse cele 20 de mile ale strîmtorii, nu mai era decît la o milă şi jumătate distanţă de fiordul Alta. Pătrunse în fiord la orele 13. încă vreo 10 mile şi vor fi în fiordul Kaa, aproape de *Tirpitz.* Carneron curăţă periscopul, a cărui imagine nu era atît de clară cum ar fi vrut el. încărcătura de la tribord, nu prea etanşă, nu-l mai îngrijora. Se va aranja. Va mai ţine cel puţin douăzeci de ore! îşi făcu chiar siesta obişnuită după-masă.

Carneron încetase să-şi mai scrie impresiile în carnetul destinat Evei. Nu mai avea timp, iar clipele de repaus le folosea pentru a mine a, a dormi. Notă pe scurt:

Orele 16.

Cufundare la adincime periscopică. Poziţia estimată — 6 mile nord de Tommelholm. Vizibilitatea redusă din cauza ceţii. încă nici o mişcare a bastimentelor de suprafaţă.

Orele 18.

Cufundare la adincime periscopică. Acum Tommelholm se vede drept în faţa noastră, ca o masă neagră. Prea periculos pentru a rămîne la adincime periscopică. Coborîm la 27 ml Mă pregătesc pentru munca de noapte. Am hotărit să răsfăţ periscopul pe timpul nopţii, acoperindu-i partea superioară cu aparatul de încălzit electric.

Ceva mai tîrziu scrise:

Orele 18,30.

Poziţia estimată — o milă nord de Tommelholm. Mă ridic la nivelul apei şi cu ajutorul periscopului de noapte arunc o privire asupra orizontului. Nu se vede nimic. Hotărăsc să deschid tambuchiul şi să cercetez cu atenţie împrejurimile. Mare tensiune pe vas.

Am deschis — mă strecor pe punte. O noapte frumoasă, atmosfera, toate în jur sînt limpezi; totul este aşa. Balize la Alten, Besskop şi Lieffshavn foarte

luminate. Cum nu există jiici un indicator de navigaţie, ating aproape pământul Ungă

*24G*un mărăciniş şi la adăpostul acestuia încep încărcarea acumulatoarelor.

Prima alarmă în cursul nopţii, în timp ce ne aflăm la cel mult 18 m de mal. Deodată printre arbori lucesc lumini, uşa deschisă a unei mici colibe. Locuitori care nu se sinchisesc de camuflaj. Zgomot de voci; lumina dispare. Aud uşa trîn- tindu-se. S-a închis. îmi înghit cu greu saliva şi genunchii îmi tremură. încărcarea acumulatoarelor continuă. A doua alarmă: un mic vas de patrulare vine să dea tir coaie prin apropierea malului.

încărcarea se opreşte. Ne cufundăm.

Peste o jumătate de oră ieşim din nou la suprafaţă, pentru a fi din nou trimişi la fund de o navă care vine din direcţie opusă. Odată cu venirea nopţii, o mişcare pare să înceapă în zonele norvegiene de navigaţie. Slavă domnului, luminile lor de poziţie sînt aprinse. Ieşim la suprafaţă după ce vasul se face nevăzut. Pornesc la drum pentru a mă aşeza sub vîntul insulei Tommelholm. Sper să nu fiu stînjenit acolo. Sîntem la punctul de întîlnire, aşa că mă uit cu atenţie pentru a-i descoperi pe Godfrey şi Henty. Din pricina curentului, unele dificultăţi de a mă menţine intre Tommelholm şi Brattholm. Aceasta înseamnă să încetăm încărcarea, dar cum de ambele părţi traficul la suprafaţă este inexistent, merită osteneala.

La orele 21.

Joc pirotehnic la baza de distrugătoare de la Lieffshavn. Rachete şi proiectoare. Un moment îmi vine în gînd că ceilalţi au fost reperaţi, dar, în afară de acest foc de artificii, nu se întreprinde nici o acţiune. Cred că totul e din pricina lui Scharnhorst.

Aşezat pe punte privesc farurile de pe cele două maluri; poziţiile apărării la intrarea în fiordul Kaa şi cele ale Tir- pitz*-ului sînt scăldate în lumină. Văd farurile unei maşini care dansează şi se rotesc de-a lungul malului, iar în cele din urmă dispar în direcţia fiordului Kaa. Dacă maşina îl transportă pe amiralul german? Mă gîndesc cum va reacţiona el miine dacă lucrurile vor merge bine ! Luna se ridica deasupra munţilor şi totul este îmbrăcat în argint! Ah! Dacă Eva ar putea vedea acestea de la Salterns şi dacă lain s-ar putea bucura de acest spectacol! Ce dor mi-e de ţară! Orgoliul de a mă simţi instalat în mijlocul flotei inamice se luptă cu impresia că sînt un băieţel foarte, foarte singur şi care ar vrea să st ducă la el acasă pentru a fi liniştit.*

N-am fost conştient că mi-e frică piuă în acest moment, and am găsit pe cineva căruia să-i vorbesc. Să ne dezmeticim ! Mă gîndesc la „permisia" mea, precum şi la cei doi ani cit am aşteptat ca să ajung, în sfîrşit, la

această clipă.

Puţin înainte de miezul nopţii, o *briză răcoroasă coboară dinspre nord şi cerul se acoperă de nori. Mă schimbă John. E rîndul lui. Cobor pentru a realiza o privire de ansamblu asupra situaţiei. îmi întipăresc în minte ordinele privind ruta şi controlez termenele fixate pentru atac, apoi distrug hîrtiile cu pricina, arzîndu-le. Arunc o privire periscopului şi hainei lui de noapte. Deconectez instalaţia de încărcare, pregătită pentru a fi repusă în funcţiune în dimineaţa următoare.*

înainte de asta mă străduiesc să reglementez cele două mecanisme de ceasornic pentru declanşarea exploziei la şase ore după punerea lor în funcţiune — căci apreciez că am nevoie de acest răgaz pentru a mă îndepărta şi a fugi. Mecanismul de ceasornic al încărcăturii de la tribord, inundat, funcţionează perfect, dar de fiecare dată cînd îl conectez pe cel de la babord, siguranţa sare. Foarte îngrijorat. Sînt „căptuşit^ cu o încărcătură inundată, fixată să explodeze după şase ore, care *probabil — ştiind ceea ce ştiu — nu va exploda şi o încărcătură în bună stare cu un termen de explodare de numai două ore. Dacă aceasta va funcţiona, nu voi avea decît foarte puţin timp pentru a spăla putina.*

Planul meu era să atac la orele 6.30: să-mi arunc încărcăturile şi s-o şterg... Avînd un răgaz de două ore, voi reuşi, dacă totul merge bine... abia voi avea timp să ating apărarea împotriva submarinelor. în momentul acela întregul fiord va asista la inevitabila goană pentru încolţirea cerbului. Dacă nu reuşim, vom fi blocaţi de barajele înguste ale fiordului Kaa şi nu va fi prea plăcut.

Fără să trişeze, Cameron punea în balanţă toate ipotezele. Ştia că nici cea mai mică greşeală nu iartă. Pregătirile de atac îl absorbeau complet.

Deodată îl chemă John Lorimer.

— Vino să vezi.

Cameron se urcă pe punte. La babord trecea un vas de pasageri strălucind de lumini. Se îndrepta spre nord. Doa era gata să-i reproşeze lui Lorimer: „Ar fi trebuit să te scufunzi[44], dar nu spuse nimic. Atacul fiind iminent, nu era momentul să facă observaţii. Dealtfel, lumina era slabăşi *Piker* beneficia de umbra insulei Bratthoîm. Nici o primejdie[3].

— Coboară, John, se mulţumi Cameron să spună, şi cere-i lui Dicky să pregătească ceva cald... Dumnezeule, ce frig e!

Şi-şi roti privirile, sperînd să vadă cele două mici submarine ale lui Place şi Henty-Creer. *Piker* era singur. Cameron reuşi să-l adăpostească între două stînci de pe ţărmul insulei Tommelholm. Acolo era mai bine protejat de vînţ şi de frig.

Miercuri 22, ora 1.

Cameron continua să-i aştepte pe ceilalţi la întîlnire. Ar fi vrut să vadă toate navele *X* plecînd împreună la atacul împotriva *Tirpitz*-ului. împreună s-ar fi scufundat, împreună şi-ar fi lansat sub coca marelui cuirasat inamic minele — toate —-, nu, nu era posibil, fiindcă una era în dificultate. Aceste tone de exploziv trebuiau să taie *Tirpitz-* ul în două, în o sută, în o mie de bucăţi. Din păcate, degeaba scruta marea în noapte, nu se zărea nici un vas. Va trebui deci să pornească singur la atac.

Cameron se gîndea Ia dîra de bule de aer pe care o lăsa în urma lui, bule -rezultate din pierderile de aer ale încărcăturii care continua să se scurgă lent. Ah! *Piker* al lui era serios handicapat. O încărcătură nu prea sigură, mecanismul de ceasornic imposibil de pus la punct, periscopul inundat şi cantitatea de lest prea redusă pentru a asigura asieta navei. Dacă judeca după diferenţa de temperatură dintre apa mării şi cea a fiordului Alta, apa din fiordul Kaa trebuia să fie îngheţată, mult mai rece decît cea din fiordul Alta, şi scăderea aceasta urma să modifice şi mai mult condiţiile imersiunii.

Cameron se gîndea să facă reparaţii şi să mai aştepte o zi. După atacul lui *X-7* şi *X-10* îi va rămîne şi lui un loc unde să se strecoare pentru a provoca pagube inamicului. Da, dar dacă camarazii lui au fost puşi în imposibilitatea de a efectua operaţia, dacă se găsesc în faţa unor dificultăţi şi mai mari decît ale lui? Căci, dacă periscopul funcţiona prost, lua apă, putea totuşi să mai fie folosit. Dacă ar mai

[3] Vasul transporta prizonieri care fuseseră luaţi de germani cu o săptămmă înainte în insulele Spitzbergen, în urma bombardării instalaţiilor aliate de către *Tirpitz*, *Scharnhorst* şi *Liitzow*.aştepta, ar însemna să rişte să-l vadă complet scos din funcţiune.

Cu un singur gest, Cameron înlătură toate aceste obiecţii. *Tirpitz* este aici, la cîteva mile, îl va ataca cu *Piker* al său, aşa cum este el, cam şchiop şi cam chior. închise tambuchiu! şi coborî în submarin. La drum! Direcţia fiordul Kaa, spre *Tirpitz!*

Sceptre şi *X-10* au efectuat traversarea *în* aceleaşi condiţii ca şi *Thrasher* şi X-o. Căpitanul Kcn Hudspeth a nutrit de la început un sentiment de simpatie faţă de comandantul lui *Sceptre*, Mclntosh, amîndoi fiind australieni. Ai fi zis că comandantul Davies, cel care a organizat operaţia în cele mai mici amănunte, a urmărit anume să-i adune pe aceleaşi vase pe scoţieni, sau pe australieni, sau pe englezi. Elegantul Mclntosh avea cu atît mai multă stimă faţă de profesoraşul din Ilobart, Tasmania, venit de la o asemenea depărtare pentru această „operaţie riscantă[44], cu cît îi fusese descris ca un cutezător, nu deosebit de inteligent, mai curînd smintit decît cu adevărat curajos. Or, el s-a trezit în faţa unui flăcău ponderat, modest, care i se păru ceva mai tînăr decît el. Mclntosh avea douăzeci şi trei de ani şi chiar atunci primise comanda lui *Sceptre*, un submarin nou.

Prima întîlnire dintre cei doi bărbaţi a avut loc în portul H.H.Z., cu cîteva săptămîni înainte de ridicarea ancorei. În momentul cînd au înţeles că plecarea este iminentă, cei doi australiei^ au discutat, au examinat cele mai mici detalii, mergînd pînă la stabilirea unor aranjamente care-i priveau numai pe ei. în cursul acestor convorbiri, Mclntosh a apreciat valoarea omului pe care-l părăsea acum poate pentru totdeauna.

Pe bordul lui *Sceptre*, în timpul traversării, Mclntosh a fost foarte bine secundat de primul său locotenent, Charles Parker, desemnat în mod special pentru supravegherea şi întreţinerea vasului remorcat. Conştient de importanţa operaţiei, Mclntosh a verificat el însuşi dacă nava este în perfectă stare şi a supravegheat antrenamentul echipajului său. Aşadar, dacă în cursul traversării totul a mers ca pe roate, aceasta nu s-a datorat întîmplării.

—* Drum bun, şi cît de curînd să bem un pahar pentru revederea noastră, i-a spus Mclntosh lui Hudspeth la 20 septembrie, orele 20, în punctul cu coordonatele 70°40' latitudine nordică şi 21°07/ longitudine estică, văzîndu-l cum se îndepărtează cu

barca pneumatică ee-l ducea spre *X-10*, unde sublocotenentul Page îl aştepta,

O clipă m ai tîrziu, barca se apropia de submarin şi Mc lato sh văzu echipa lui Parker cum îl ajută pe Page şi pe oamenii lui să pună piciorul pe *Sceptre.* Aproape opt zile fără să se mişte! Pe Page nu-l mai ţineau picioarele; a trebuit să fie ajutat să coboare în submarin şi să se culce pentru a se bucura de o odihnă bine meritată.

Hudspeth a constatat imediat care sînt defecţiunile, semnalate de Page, la motorul periscopului lui *X-10.* De îndată ce *Excalibur* dispăru în noapte, Mclntosh luă direcţia zonei de patrulare, în largul fiordului Malargen, pe unde ar fi putut trece *Liitzow*[94]. Hudspeth, după ce execută o imersiune de probă, înaintă cu toată viteza la suprafaţă, străbătând zona minată, pe care o reperase, în direcţia struni orii Stjern.

21 septembrie.

în zorii zilei de 21 septembrie — la orele 2,05 —, pe cînd se găsea la o depărtare de 5 mile de extremitatea vestică a insulei Stjernoy, Hudspeth intră în imersiune. Intenţia lui era de a rămîne în cursul zilei la o mică adîncime şi de a-şi reîn- cărca acumulatorii noaptea. La prima verificare a perisco- pului, acesta nu a putut fi ridicat. Nu-i funcţiona motorul. Sublocotenentul Enzer, un bărbat scund, bine legat, se strădui să-l repare. După un moment îl lăsă şi compasul... Fără îndoială, *X-10* a fost greu încercat de îndelungata traversare şi, cu toată îngrijirea dată de Page, apa s-a infiltrat în toate instalaţiile electrice.

— Trebuie să ne oprim şi să facem reparaţiile, spuse Ilud- speth.

— într-un fiord al strimtorii Stjern?

— Nu. Strâmtoarea este prea strict supravegheată, răspunse australianul. O vom lua în sus pînă în fiordul Smal, la nord de Stjernoy. Acolo vom găsi cu siguranţă liniştea necesară.

Orele 7.

94 Mai tîrziu. la bordul lui *Sceptre*, căpitanul Mclntosh l-a remorcat pe *X-24* în largul portului Bergen pentru a mina un doc flotant aflat în port. Prima tentativă a eşuat, dar a doua a reuşit. În prezent, *X-24* osie expus la Fort Blockhouse (Portsmoutli).

X-10 se odihneâ la 5 m pe fundul de nisip al mării în fiordul Smal. Fără să piardă nici un minut, echipajul se apucăde lucru. Hudspeth voia să termine înainte de amiază şi să plece imediat. Demontară şi montară la loc piesele după ce le-au uscat şi gresat. La orele 17 totul era gata şi au făcut proba la motorul periscopului. Nu funcţiona bine. Defecţiunile giroseopului nu fuseseră înlăturate. Ce era de făcut? Nu era momentul nici să se lamenteze, nici să reînceapă reparaţiile.

— Pornim mai departe, spuse Hudspeth.

Erau orele 17,50.

La orele 20,35 *X-10* intra în strîmtoarea Stjern, navigînd cît mai aproape de malul nordic. La orele 21,35, la babord Hudspeth observă luminile de poziţie ale unei bărci de pescuit care intra în fiordul Store-Lokker. La orele 23,20 *X-10* pătrundea în fiordul Alta.

— Vom merge direct spre fiordul Kaa, cu viteza maximă, spuse Hudspeth. La ivirea zorilor vreau să fiu în faţa intrării în fiord.

— De acord. Aceasta va fi ziua băii mele, răspunse Enzer.

— Băii tale?

— Da, mîine, 21 septembrie, e ziua clubului meu de nataţie şi, pentru a o sărbători, voi plonja în fiordul Kaa, am pariat.

—- Apa e îngheţată şi vom avea altele de făcut, băiatule.

— O să vedem…

Prima întîlnire cu un vas inamic a avut loc la orele 1,15, în momentul cînd Hudspeth tocmai a constatat că girocom- pasul a luat-o razna.

— Vine spre noi, cufundarea.

Cu motorul diesel oprit şi cu motorul electric în funcţiune, *X-10* coborî la 15 m. în cursul imersiunii a descoperit Iiud- speth că arnortizoarele girocompasului nu funcţionează. Ridică compasul magnetic, nici o lumină! Ca urmare a acestor două defecţiuni de funcţionare, *X-10* rămînea fără nici un compas, ceea ce însemna imposibilitatea de a se călăuzi în imersiune[5].

Intrucît vasul inamic plecase mai departe, Hudspeth reveni la suprafaţă. La adîncimea de patru metri încercă să ridice periscopul pentru a arunca o privire. O scînteie ilumină pentru o clipă submarinul, fiind urmată de un sfîrîit şi un miros de cauciuc ars. Motorul, cel pe care l-a reparat şi l-a montat la loc, ardea şi un fum acru umplea vasul.

— ® Nu este de căderea noastră să judecăm, dar nu ne putem opri de a ne arăta surprinşi că după luni şi luni de exerciţii, de verificări etc. instalaţiile acestor submarine *X* au suferit atîtea avarii.La suprafaţă, ordonă Hudspeth.

Deschise tambuchiul. În fiordul Kaa se crăpa de ziuă. O zi lăptoasă care înălbea marea şi munţii din jur. Hudspeth avu impresia că vede fum la sud, înspre fiordul Kaa, de care îl despărţeau cinci mile. Netulburat, calm, Hudspeth n-a reacţionat în nici un fel. Fără compas, fără posibilitatea de a ridica periscopul, nu putea angaja nici un fel de luptă. Era orb.

— Se luminează de zi... Va trebui să luăm de la capăt treaba din fiordul Smal... Vom merge pînă la sud-est de insula Tommerholm, ne aşezăm la fund şi acolo vom face reparaţiile. Nu e nimic altceva de făcut.

22 septembrie, orele 2,15.

Hudspeth îl aşează pe *X-10* la fund, la o adincime de 59,50 m şi vreo sută de metri distanţă de Tommerholm, unde, împreună cu echipajul, se apucă să repare din nou motorul perisco- pului şi busola giroscopică. Voia să le pună repede în funcţiune,, n-aveau timp de pierdut, în cîteva ore trebuia să aibă loc atacul împotriva *Tirpitz*-ului. îşi imagina cum celelalte cinci submarine[95] atacă, trec prin plase, îşi depun ouăle gata să scoată pui sub cuirasatele germane; nu-i mai rămîneau decît cîteva ore pentru a participa şi el la atac, împreună cu ceilalţi... După aceea va fi prea tîrziu...

Hotărît lucru, *Excalibur* n-avea noroc... Enzer uită de baia lui în fiordul Kaa...

Godfrey Place a studiat cu minuţiozitate ultimele date puse la dispoziţie de Amiralitate şi le-a trecut pe harta fiordului Kaa. îl interesa, mai ales, calitatea oţelului din care erau făcute plasele, aşa-zisele „plase cu ochiuri mici", şi adîn- cimea pînă la care ajungeau ele — fundul mării se afla la 36 m, dar bănuia că nu-l ating. Barajul n-ar fi putut suporta greutatea unor asemenea plase. Amiralitatea apreciase că plasele ar ajunge la 15 m şi Place îşi spunea că va trece uşor sub cele două baraje.

Godfrey Place, după un „la revedere^ spus lui Duff —- cu un zimbet pe care acesta îl ghici în penumbra amurgului şi o mină ridicată în semn de salut, aceasta era ultima imagine a comandantului lui *Stubborn* care i-a rămas întipărită —, intră la 20 septembrie, puţin după orele 8 seara, în cîmpul de

95 Hudspeth nu ştia de sabordajul lui *X-8* şi de pierderea lui *X-9*.

mine. *Pdinichthys* îl traversă fără dificultăţi, naviga de-a lungul strîmtorii Stjern, observă cîteva nave pe care le evită cu uşurinţă, apoi pătrunse în fiordul Alta.

La orele 12,45 *X-7* se ridică şi, fără a ieşi la suprafaţă, profitîmLde o briză rece, făcu ventilaţia prin tambuchiu! de aerisire. Direcţia vasului era sud-est.

Erau orele 16,30 cînd Place simţi o puternică emoţie: observase prin periseop un mare vas militar care înainta sub vlntul insulei Aarroy. Cuirasatul o lua în sus, spre nord. O fi oare *Tirpitz?* Nu, nu, nu era *Tirpitz;* dimensiunile lui erau mai reduse.

— Probabil că este *Scharnhorst*, îi spuse Place lui Whittam. Nu ne interesează. Nu este obiectivul nostru.

Place atinse poziţia lui de aşteptare — insula Brattliolm — spre sfîrşitul zilei. Imediat ieşi la suprafaţă şi puse acumulatorii la încărcat. Cu meticulozitatea lui obişnuită, Place inspecta pentru ultima oară toată aparatura lui *X-7.* încercă busola giroscopică, motorul periscopului, stabilizatorii, toate au fost luate la rînd. Whittam îl văzu în cele din urmă deschi- zînd o cutie cu scule, scoţînd o pereche de foarfece, panglică, chit. Netulburat, eu buzele strînse, impecabil pieptănat cu părul lui negru bine lins şi fixat pe cap, Place se apucă să aranjeze ţeava de eşapament destinată a fi folosită în caz de pericol. Fără grabă, o şlefui, o rectifică, o ajusta, fixă panglica în jurul articulaţiilor, apoi o îmbrăcă într-o pînză groasă peste care, pentru a feri totul de umiditate, aplică gutapercă, cu atîta grijă de-ai fi putut crede că importantă este nu numai trăinicia, dar şi frumuseţea execuţiei. În acelaşi fel procedă Place şi la alte dichisuri. în sfîrşit, se întoarse către micul Whittam şi către Aitken, care nu stătuseră nici ei inactivi.

— Gata? îi întrebă privindu-i drept în ochi, ca şi cum ar fi vrut să le transmită toată puterea voinţei lui, iar colţurile buzelor subţiri se ridicară, schiţînd un zîmbet de ştrengar care pregăteşte o glumă bună.

— Gata...

Era aproape ora 1 noaptea. Pigmeul *Pdinichthys* pornea la atac împotriva uriaşului *Tirpitz.*

Joi 22 septembrie, orele 3,40.

...Godfrey Place, la postul de control, îl conduce pe *X-7* în imersiune. Stă cu ochii pe hartă; trebuie să navigheze spre sud, spre munţii care se strthg unul într-altul şi seamănă cu o

pîlnie în care trebuie să pătrundă şi la capătul căreia va da peste baraje, plase şi, în spatele lor, apărat cu grijă, *Tirpitz-vi.* Va trece. Barajele sînt indicate cu precizie pe hartă. Dar Godfrey nu ignoră posibilitatea ca germanii să fi aşezat dispozitive defensive necunoscute

britanicilor. Va nimeri el - într-o plasă neprevăzută, într-o capcană din care nu va putea ieşi fără să se ciocnească de o mină? Înaintează, încercînd să nu se gîndească la pericol. De data aceasta a sunat, într-adevăr, ora H. Place a reglat cele două încărcături şi a scos zece ştifturi de siguranţă — curînd va pătrunde în fiordul Kaa. O privire aruncată prin periscop i-a îngăduit să identifice un fel de promontoriu la babord...

Aici este primul baraj antisubmarin. Place socoate că trebuie să existe o breşă, o deschidere în acest baraj, căci germanii au nevoie de un loc de trecere pentru vasele lor de patrulare, în general, pentru vasele de tonaj redus. Sînt orele 3,50; la o oră atît de matinală, supravegherea la suprafaţă a mării este mai slabă. Dealtfel, dacă acum s-a crăpat de ziuă, trebuie să fie o lumină opalescentă. La suprafaţă... Barajul este în faţa lui. Place are norocul să se găsească chiar în dreptul porţii, care este larg deschisă. Trece. în semiobscuritatea zilei care se ivea, comandantul lui *X-7* observă la trib ord un vas de supraveghere. Numai printr-o mtîmplăre uluitoare ar fi putut cineva de pe vasul german să vadă punctul de pe apă care înainta lent. Dar iată că, drept înainte, răsare un purtător de mine. *Pdinichthys* se cufundă. O clipă ce nu se mai sfîrşeşte. Place rămîne orb, neîndrăznind să-şi ridice periseopul şi cu atît mai puţin să iasă la suprafaţă. Nu era momentul să se lase reperat şi să zădărnicească prosteşte totul.

Lui Place nu-i place să rămînă în această incertitudine şi minutele petrecute sub apă, fără să vadă, fără să ştie nimic, i se par nesfîrşite. *X-7* este la 25 m adincime. Deodată Place are certitudinea că *X-7* a intrat într-o plasă — de o sută de ori, în cursul exercit iilor, a făcut această experienţă —, *X-7* nu mai înaintează. Plasa rezistă[96].

— înapoi cu toată viteza. Goliţi tancurile de balast — ordonă Place.

X-7 se supune, se degajează şi iese la suprafaţă foarte aproape de şirul de geamanduri, cu bordul aproape lipit de plasă. Dă înapoi spre nord. Imediat Place intră din nou în
imersiune. Caută, mai ales, să evite agăţarea spatelui lui *X-7,* mai vulnerabil din pricina cîrmelor şi a elicei.

— înainte.

X-7 a coborît la 29 m.

96 Era careul neocupat al plaselor împotriva torpilelor, folosit pentru ad ap oştirea lui *Lntzow*, absent.

Consideră că plasa nu ajunge la această adîncime.

Din păcate, prova lui *X-7* se agaţă din nou în ochiurile unei plase, de data aceasta situaţia fiind mai gravă. Repetatele comenzi „înapoi cu toată viteza" n-au ca rezultat dccît deplasarea plasei odată cu vasul. Oare *X-7* să fi fost prins într-o capcană?

— Goliţi tancurile de balast.

X-7 reuşeşte să se ridice cîţiva metri; dar continuă să fie agăţat de ochiurile plasei.

— Doamne! numai de nu le-ar atrage atenţia nemţilor toate geamandurile, care, la suprafaţă, trebuie să danseze o gigă, se gîndea Godfrey.

Se zbate, manevrează, îşi obligă submarinul să ia diverse poziţii, îl culcă, îl redresează: „înainte încet", „înapoi cu toată viteza". Se răsuceşte ca un ţipar prins în vintir. Acum Place a uitat de geamandurile care, la suprafaţă, se cufundă, se ridică, înaintează şi dau înapoi.

în interiorul vasului toţi îşi ţin răsuflarea. Stau cu urechile ciulite. Plasa metalică răzuie coca înspre pră. Nu este prima oară cînd Place se încurcă într-o plasă. A făcut-o de o sută de ori la Port Bannatyne cu *X-3*, apoi cu *X-7*, dar atunci cunoştea urzeala plasei şi avea timp din belşug. Aici toate sînt altfel. La 28 m adîncime, orb, se zbate în apele inamice. O secundă se gîndeşte să-l scoată pe Aitken prin *W and D.* Dar operaţia aceasta ar cere mult timp. Nu va recurge la ea decît dacă elicea se va înfăşură în ochiurile plasei sau cîrmeîe vor fi imobilizate.

Minutele se scurg. Dacă Henty-Creer şi Cameron, care chiar în acest moment trebuie să-l atace pe *Tirpitz*, provoacă explozia încărcătoarelor, *X-7* va fi distrus. Trebuie deci să se grăbească.

Deodată, atunci cînd *X-7,* cu tancurile de balast golite, pare că se eliberează, Place constată nişte avarii serioase: girocompasul s-a defectat. Pompa de asietă este scoasă din funcţiune. E rezultatul acestor manevre violente. Cîte baraje or mai fi de trecut înainte de a ajunge la *Tirpitz?* Va ieşi chiar lîngă el, sub focul tunurilor lui? *X-7* se ridică aproape vertical. Place priveşte cu teamă prin periscop.La suprafaţă! Drept înaintea lui, la mai puţin de 20 m, fără nici o plasă de protecţie între el şi *Pdinichthys*, se află *Tirpitz* în neclintita lui enormitate. Sînt exact orele 7,10.
Orele 1,45, Piker *în imersiune — 20 m.*

Don stă în faţa planşetei pe care este întinsă harta fiordului Kaa. în interiorul micului vas domneşte o stare de spirit excelentă. Aceasta are pentru Cameron mai multă importanţă deeît proasta funcţionare a aparatelor care-i stînjenesc manevrele, decît încărcătura de la tribord, umplută în parte cu apă, poate inutilizabilă, decît mecanismul de ceasornic al încărcăturii de la babord scos din funcţiune, şi chiar decît dîra aceasta de bule de aer, care se sparg desigur la suprafaţă.

Aruncă o privire în spatele lui. Camera de control este curată, ordonată. Tot ceea ce era inutil a fost zvîrlit peste bord.

Cameron predă pentru o clipă timona lui Kendall, atîta cit să facă o ciocolată şi să încălzească la aburi o cutie de conserve.

— Mîncaţi, beţi...

Nu adaugă: „Atîta timp cit mai puteţi[u], dar o gîndeşte.

Apoi căpitanul Cameron îşi schimbă hainele. Pentru atac trebuie să se simtă la largul lui şi să nu sufere de frig. Se dezbracă încet, îşi scoate cămaşa umedă şi-şi pune pentru prima oară un „Arthur Askey", rufă de corp din flanelă. Cămaşa încă jilavă o atîrnă într-un colţ din camera maşinilor, împreună cu chiloţii.

—Ai zice că este o spălătorie chinezească, spuse Cameron în timp ee-şi încalţă nişte pantofi uşori de tenis.

Apoi se întoarce la locul său, la hartă, la giroscop şi se gîndeşte. Cameron cel tăcut nu se poate împiedica să gin- dească, să „rumege", cum spune el. Trece de la un subiect la altul, alungă imaginile lui Tubs şi Iain..., îl mîngîie pe Bun- gey în buzunarul pantalonului, se uită la Kendall, la Goddard. Dick se află la comanda cîrmelor. Pare calm, dar Don, care-l cunoaşte pe Dick al lui, îşi dă seama că e cuprins de tulburare. John, la motor, pare şi el destul de nervos. Toate astea sînt fireşti.

—John, deschide o cutie cu suc de portocale, îi zice

Cameron, şi ad-o încoace. S-ar putea ca în curînd să ne simţim gîtul uscat.

Don zîmbi pentru a-şi atenua duritatea prevestirii şi adăugă imediat:

— Dacă timpul se menţine tot aşa, va îi ideal pentru atacul nostru. Nori joşi. Mare agitată şi poate cîteva averse.

Deşi cu o înclinaţie puternică, Lorimer menţinea bine asieta lui *Piker.* Ah! dacă periscopul n-ar continua să fie inundat ca o veche epavă, dacă vizorul lui circular n-ar fi tulbure ca nişte lentile de binoclu pe o ploaie torenţială, a-l atinge pe *Tirpitz* şi a-l scufunda ar fi o nimica toată!

O clipă, gîndul lui Cameron se duce din nou la Godfrey, la Ilenty. Unde or fi ei în momentul acesta? în faţa lui, în interiorul barajelor, sau în spatele lui? Oare *Piker* va fi cel care va pătrunde primul în bîrlogul monstrului marin?

Orele 4.

La adîncime periscopică. Cameron priveşte prin vizor. Nu vede decît o peliculă verde, cu excepţia colţului din stingă, sus, un punct foarte mic, ca o gaură de ac prin care se zăreşte suprafaţa agitată, neagră, cu reflexe ca ale unei gresii cizelate de flăcări.

Cameron înjură! în pofida tuturor precauţiilor, a reparaţiilor, periscopul funcţionează mai prost decît ieri! Şi, deodată, colac peste pupăză, în timp ce Cameron apasă pe pîrghia motorului periscopului, se aprinde o scînteie, şi un fum care te înecă se răspîndeşte în micul lor spaţiu. Goddard se precipită, întrerupe contactul, se uită:

~ Nu este nimic, spune el... Dar trebuie să-l reparăm.

— S-o cîrmim spre nord, ordonă Cameron. La 20 m adîncime vom găsi un colţişor liniştit. •

Piker se îndepărtează de *Tirpitz*. în timp ce Kendall ţine timona, Goddard îl ajută pe Cameron să demonteze capul periscopului şi vizorul lui. O muncă dificilă şi în condiţii normale, darămite acum, cînd atacul este iminent! Motorul face, în sfîrşit, din nou contact. Reparaţia a durat cel puţin un sfert de oră, răstimp în care nimeni n-a scos un euvînt. Acum Don priveşte, studiază încă o dată harta, însemnările. Surprinzînd pe chipurile tovarăşilor săi o umbră de descurajare, îşi dă seama că trebuie să plece mai departe, să atace imediat, chiar şi cu un *Piker* în stare necorespunzătoare. Camarazii săi au aşteptat doi ani această clipă şi nu se poate ca nişte mici neajunsuri să-i lipsească de rodul atîtor strădanii.

— înainte. La adîncime periscopică.
Submarinul se ridică.

Dă-i drumul, John... Motor.Lorimer, cu spatele rezemat de cutia compasului, cu picioarele proptite, apasă manivela... Motorul se pune în mişcare şi periseopul se ridică.

Imediat Cameron aruncă o privire circulară.

—Este încă ceaţă, dar sîntem aproape de intrarea în fiordul Kaa. Văd limpede toate geamandurile. înainte, încet, coborîre la adîncime periscopică.

Orele 4,45.

Cameron îşi reia însemnările în carnet:

Ne apropiem de intrarea în fiordul Kaa. Periseopul cum nu se poate mai prost. Un a as de patrulare e observat la Roşu 60. Un feribot cu un coş înalt şi alb la Verde 10 se îndreaptă spre nord. Schimb ruta pentru a ocoli feribotul, dar în felul acesta ajung foarte aproape de vasul de patrulare. îl ocolesc. Vasul pare că s-a oprit. Trec la o distanţă de un sfert de cablu. Schimb de cap spre[intrarea plasei antisubmarin. Vizibilitate foarte redusă...

In acest moment aude un zgomot de elice. O navă vine spre prova lui, cu direcţia de mers babord-tribord.

Fără să-şi piardă cumpătul, Cameron îşi ridică periseopul. In vizor observă, vagă, nedesluşită, o umbră care-l precede pe *X-6* pe drumul său.

—Ah! strigă el după o clipă, vasul din faţa noastră pătrunde în barajul deschis...

Aproape imediat ordonă:

—La dreapta 20; timona la zero! Ieşim la suprafaţă...! şi adaugă pentru sine: „Sîntem drept în siajul lui![u]

Cameron şi-a dat seama că trebuie să profite de acest prilej excepţional, de nesperat: să intre în radă în urma unui cabotier, care-i indică drumul, în faţa căruia se deschid barajele... Dar cu un submarin pe jumătate orb în imersiune şi, în orice caz, prea lent este cu neputinţă. Va pierde din vedere nava inamică..,.

—Suprafaţă! ordonă^Cameron. Opriţi motorul electric. Puneţi dieselul în funcţiune!

Lui Kendall şi Goddard nu le vine să-şi creadă ochilor şi nici urechilor!

Barajul se închide în urma lor. *Tirpitz* se află la mai puţin de două mile!

Orele 5,05.

Briza uşoară, venind dinspre nord, nici măcar nu încreţeşte suprafaţa apelor îngheţate ale fiordului. *Fiker* este acum înauntrul primului baraj. Cameron nu poate continua navigaţia la suprafaţă fără a se expune unor riscuri inutile.

— Adîncime periscopieă.

Piker coboară.

— Atenţiune, Dicky, propteşte-ţi picioarele... Motor...

În timp ce priveşte prin vizor, Cameron cel taciturn continuă să vorbească.

— Vei fi singurul individ care a pornit la atac cu picioarele pe levier.

Şi Don începe să rîdă, dar nu durează mult.

— Of!... iarăşi complet tulbure. Imposibil să vezi ceva... Cufundare la 20 m la 240.

Dick demontează încă o dată. în interiorul lui *Piker* se aşterne tăcerea...

Kendall reîncepe delicata operaţie. Cameron pare îngrijorat... Hotărît lucru, periscopul acesta îi face multe necazuri. După zece minute, zece minute care par că nu se sfîrşesc, Kendall îşi termină treaba.

— La adîncime periscopieă!

Cameron aruncă o privire la suprafaţa fiordului. La babord, amplasamentul lui *Scharnhorst* gol: un şir de geamanduri susţin plasele. „Dacă aş fi cîrmit mai spre nord, puteam să mă agăţ în ele[a], gîndeşte Cameron. În afară de aceasta, fiordul pare plin de vase mici. *Tirpitz* este aici, străluceşte în lumina soarelui. *Piker* trece prin spatele unui petrolier din clasa Altmarck.

— Cufundare, cufundare, cufundare, strigă deodată Ga- meron.

— Cît p-aci să agăţăm periscopul... Nu era prea mare pagubă, mormăi el. Să ridicăm periscopul...

Piker s-a strecurat exact pe sub un cablu de legătură, între prova unui distrugător şi geamandura lui.

Petrolierul şi distrugătorul au rămas în urma lui. Cameron ia direcţia spre nordul fiordului, astfel încît să navigheze de-a lungul ţărmului. Intenţia lui este să găsească deschiderea ultimului baraj care ocroteşte *Tirpitz*-ul. Poate că va mai avea o dată norocul să treacă în momentul cînd se deschide.

Reflexele razelor solare în apă fac vizibilitatea foarte dificilă, dar Cameron preferă aceste sclipiri de lumină unui peri- scop tulbure. Aruncă o privire lui Lorimer, care menţine submarinul la aceeaşi adîncime, lui Kendall, care cu o mînă ţine timona, iar cu picioarele manevrează levierele periscopului.

2 *m*Dar levierul se blochează şi Dick trebuie să-l forţeze. Acum pompa ele asietă dă semne de oboseală... La 10 m de fund *Piker* înaintează încet.

— Opriţi motoarele.

Piker coboară. Cameron priveşte prin hublouri în jurul lui. La tribord i se pare că zăreşte un banc de pămînt şi chiar peştişori. Deasupra lor, o formă mare neagră, ca un ponton, cu cabluri care atîrnă din toate părţile. Cameron habar n-are ce ar putea reprezenta, dar umbra aceasta nu-i spune mare lucru.

— Înainte, încetişor.

Piker răzuie ceva, răzuie, răzuie. Să fie oare forma neidentificată? S-ar putea spune mai curînd că este o plasă metalică dk-a lungul căreia *Piker* merge ca un peşte ce caută gura vin- tirului... Nu mai ştie unde se află, singurul lucru pe care-l ştie este că *Tirpitz* e foarte, foarte aproape, dar unde? înainte, înapoi? La babord, la tribord?

Deasupra lor trebuie să se fi dat alarma. Nu se poate altfel, sau germanii sînt surzi şi orbi! Totuşi nu se simte nici o mişcare, nici o explozie, este linişte... Ultimele clipe de calm dinaintea bătăliei.

Don observă un fel de baloane, umbre, periscopul este în continuare tulbure. Să fie oare geamandurile care susţin plasa ce-l înconjură pe *Tirpitz?* Prova lui *Piker* trece, alunecă, freacă, atinge, caută spărtura, trecerea.

Orele 7,05.

— Gata! Am trecut! strigă Cameron.

Acum, între *Piker* şi *Tirpitz* nu se mai află nimic! *Tirpitz* văzut prin periscop pare o siluetă metalică care, ici-eolo, sclipeşte!

Cameron se îndreaptă spre pupa bastimentului inamic. Aici îşi va depune prima mină.

Bang! Kendall e cît p-aci să cadă, Cameron e proiectat în perete; submarinul e zguduit. în timp ce vira spre babord, *Piker* s-a ciocnit de un banc de pămînt. Submarinul este proiectat înspre suprafaţă. în ultimul moment, Cameron reuşeşte să oprească această cursă „înapoi". *Piker* coboară. Prin hublouri, Cameron poate vedea un nor de mîl care pare că se ridică la suprafaţă.

— Ne lasă busola giroscopică, strigă deodată Goddard.

— Şi cea magnetică a luat-o razna, adaugă Kendall.

Să se umple tancul de balast Q. Cufundare... 25 m.Cameron nu-şi pierde singele rece. Motoarele o pornesc din nou încet şi *Piker* coboară... Cameron se lasă în voia lui dumnezeu şi a norocului. *X-6* înaintează... spre obiectivul său, poate... Don îi face un semn lui Kendall: „Să ne ridicăm*[4], apoi un alt semn mai violent... Kendall apasă cu toată puterea pe levier. Motorul periscopului funcţionează. Va lua foc? Periscopul se ridică. Tirpp de patru minute, care i se par nesfîr- şite, Cameron ţine sub observaţie suprafaţa fiordului... Nud mai vede pe *Tirpitz.*

Cameron este surprins cum de n-a reacţionat inamicul după atitea manevre...

Orele 7,15.

Piker este la o adîncirne de 23 m. Intră din nap plasă. Ochiurile acesteia sînt, pare-se, foarte fine.

—• înapoi cu toată viteza... Goliţi tancurile de balast.

Piker nu se clinteşte din loc.

— Stop... Atenţiune... înapoi cu toată viteza.

Nici un rezultat.

Orele 7,20.

~~ încă o dată... înapoi cu toată viteza.

Piker, desprins, sare spre suprafaţă. Cu neputinţă să i se Opreascâ urcarea.

— Motor... Feriscop.

Tirpitz este aici, cu prova babord la nici 20 m!

Orele 7,21.

— Suprafaţă. Atenţiune. Fiţi gata pentru lansarea minelor!

Cameron va da ordinul ultim, acela care va hotărî soarta lui *Piker* — pe acesta l-a şi sacrificat —, a echipajului, a lui Dicky şi a lui John, prietenii săi, poate şi soarta *Tirpitz-uduh* Sînt prea aproape pentru #a artileria uşoară a cuirasatului să poată intra, în timp util, în acţiune. Umbra cenuşie a *Tir- pitz-ului* se întinde deasupra lor.

— înapoi, încet, înapoi.

Piker este la nivelul turelei B. Cîrmele lui răzuiesc coca monstrului...

— Lansaţi minele, strigă Cameron.

Cu ambele mîini, Kendall apucă volanul de la babord şi întoarce, întoarce. E cuprins de o bucurie copleşitoare. God- dard, la tribord, execută aceeaşi manevră.Uşurat, *Piker* face brusc un salt. încărcăturile enorme, ea cele două tone de exploziv ale lor, alunecă spre fundul apei, la doi sau la trei metri de babordul provei *Tirpitz*-ului. Prova lui *Piker* se ciocneşte puternic de coca ctiîrasatului... *X-6* este scos din funcţiune. Pentru ei nu există altă soluţie decît să fie luaţi prizonieri.

—Repede, pompele, ordonă Cameron. Deschideţi valvele de scufundare. Distrugeţi cît mai mult. Repede.

Cu un ciocan, Cameron zdrobeşte chiar el compasul, comenzile de direcţie.

— Acum urcaţi pe punte; cu mîinile ridicate...

““Don deschide tambuchiul. Orbit de lumina zilei, priveşte.

Coca *Tirpiiz-vlm* este atît de aproape, inert ar putea-o atinge cu mina. E ca un zid, înalt, lung, cenuşiu. Aude nişte strigăte guturale.

Pe neaşteptate, o vedetă îl abordează pe *X-6.* în ea sînt cîţiva soldaţi şi un ofiţer german cu o figură fioroasă, care-şi urlă ordinele de parcă ar lătra.

—E rîndul tău, „Negrule“, spune Cameron, dîndu-se în lături.

Goddard se caţără pe scara de fier şi dispare.

— Rîndul tău, Dicky...

După sublocotenentul Kendall urmează John Lorimer. Apa urcă în submarinul sabordat. I-a şi ajuns lui Cameron pînă la genunchi. Fără să se despartă de pipa sa, căpitanul Cameron părăseşte ultimul vasul său. încet, *Piker* se cufundă sub chila *Tirpitz*-ului. Sînt orele 8,10.

Orele 7J0.

Printr-un noroc nesperat, extraordinar, Place s-a trezit în faţa *Tirpitz*-ului.

— Cu toată viteza înainte, adîncime 12 m.

După ce a dat acest ordin, Place aşteaptă..., dar nu prea mult. O lovitură puternică, de parcă *Pdinichthys* s-ar fi izbit de un zid de oţel, era cît p-aci să-l răstoarne.

Am atins Tirpitz*-ul la 3 m adîncime pe partea stingă*, avea să scrie Godfrey Place mai tîrziu în raportul său către Amiralitate, *aproape sub turela B, şi* X-7 *a alunecat incet sub chilă, unde încărcătura de la tribord a fost lansată din plin, în umbra vasului. Acolo, la 18 m adîncime, am avut o scurtă oprire (în momentul loviturii,* X-7 *a pivotat spre babord, astfel Incit noi aveam cap aproape de-a lungul chilei* Tirpit*z-ului). Submarinul a dat încet înapoi şi încărcătura de la babord a fost lansatăaproximativ Între 45 şi 60 m de pupă, după aprecierea mea, aproape sub turela „X"*[8]*...*

Nu pot să precizez momentul exact cind a fost lansată încărcătura, dar primele grenade submarine s-au auzit imediat după ciocnire, ceea ce, *potrivit raportului căpitanului Cameron, «/* stabili ora respectivă la 7,22*[9].*

După ce am lansat încărcătura de la babord, a *dat ordinul de a coborî pînă la 30 m pentru a ajunge din nou în poziţia prin care intrasem. La 18 m adîncime am fost din nou prinşi în plasă. Întrucît n-aveam compas, nu-mi puteam face o idee exactă despre poziţia în care ne aflam; dificultăţile prin care trecusem şi necesitatea echilibrării cu ajutorul aerului au dus la consumarea a două butelii de aer comprimat, iar în cea de-a treia nu mai erau decît 545 de litri. încărcăturile lui* X-7 *erau reglate astfel încît să explodeze după o oră, ca să nu mai vorbim de altele care puteau exploda în orice moment după orele 8.*

O nouă metodă a fost atunci pusă la punct pentru a ieşi din plasa antitorpilă. Ea consta în a naviga „înainte cu toată viteza", folosind aerul cu economie, apoi „înapoi cu toată vi- teza". Intenţia noastră era să parcurgem cu vasul atîia drum cît permitea elasticitatea plasei şi să obţinem în felul acesta un anumit impuls care să amplifice acţiunea elicelor în clipa degajării efective din plasă. în cele aproximativ trei sferturi de oră care au urmat, X-7 *a intrat şi a ieşit din mai multe plase, curînd aerul din ultima butelie s-a epuizat şi a trebuit să fie pus în funcţiune compresorul. La orele 7,40, aflîndu-se la aproximativ 18 m adîncime,* X-7 *s-a degajat, în timp ce mai înainta, şi a alunecat peste limita superioară a plasei, printre geamandurile de suprafaţă. în momentul acela nu mă uitam la* Tirpitz*, pentru că metoda aceasta de a te elibera din plasele antitorpilă era nouă şi mă absorbea cu desăvîrşire, dar cred că în acel moment ne aflam în faţa tribordului; în răstimpul care s-a scurs de la atac am trecut în mod cert pe dedesubt. Eram,*

evident, prea aproape pentru a fi supuşi tirului artileriei grele, dar se auzea un număr mare de gloanţe de mitralieră care loveau coca. De îndată ce am trecut pe deasupra plaselor, toate rezervoarele principale de balast au fost găurite şi X-7 *a coborît la fund la 40 m adîncime. Compresorul a fost repus în funcţiune şi am încercat să ne ridicăm din nou la suprafaţă sau la adîncimea perisco- pică, pentru a arunca o privire care să ne permită să folosim goniometrul şi să punem o distanţă cît mai mare între noi şi*

[8] Este vorba de turela C (Cezar).

? A se observa simultaneitatea atacurilor date de Cameron şi Place.

explozia prevăzută. Am avut marea neplăcere de a ne trezi aruncaţi în altă plasă, la 18 m adîne inie. Imediat după aceeai a avut loc o explozie înspăimîntătoare (orele 8,12). Zgudaitura ne-a azvîrlit, evident, în afara plasei şi, ieşind la suprafaţă, am fost contrariaţi văzlnd că Tirpitz *continuă să se menţină pe linia de plutire; aceasta m-a făcut să mă îndoiesc că explozia pe care o auzisem a fost provocată de încărcăturile noastre, şi nu de niste grenade împotriva submarinelor, astfel incit* X-7 *a fost readus la fund...*

Orele 8,14.

X-7 este aşezat pe fundul apei la o adinei me de 40 m. Place ciuleşte urechile. În fiord pare să se fi restabilit calmul, dar el aşteaptă să primească lovitura unor bombe de adin- cime... Repede, împreună eu echipajul său, îl examinează pe *X-7* pentru a şti dacă mai poate fugi spre fiordul Alta... Nici o busolă nu funcţionează. Indicatorii de imersiune sînt scoşi din funcţiune.

— Imposibil să ne orientăm în imersiune. Sîntem orbi, spuse Whittam.

— Coca este intactă, motoarele de asemenea. Vom încerca să navigăm la suprafaţă, răspunse Godfrey.

Pdinichthys apăru la suprafaţa fiordului, în apropiere de tribordul *Tirpitz*-ului, la 90 m de plasă. Imediat obuzele artileriei uşoare, gloanţele mitralierelor grele fac să ţîşnească în jurul lui *X-7* mii de gheizere mici. Coca este atinsă, perforată... Place intră de îndată în imersiune...

înaintează sub apă... încotro, în ce direcţie? Imposibil de ştiut. Prin găurile carcasei perforate pătrunde apă.

— Atenţiune... La suprafaţă.

O grindină de gloanţe răpăie pe punte. Alte găuri şi o spărtură lasă apa să pătrundă.

— Imersiune.

Submarinul coboară anevoie.

— Nu mai e nimic de făcut, spune Place. Vom abandona vasul...

Aruncă o privire spre tambuchi. Place ştie că, de îndată ce va ieşi, o ploaie de gloanţe şi obuze se va abate asupra lui şi deschiderea tambuchiului va deveni impracticabilă.

El, Godfrey Place, comandantul vasului, trebuie să-şi asume primul acest risc. îşi scoate puloverul alb.

Voi ieşi primul. Mă veţi urma imediat... Ultimul, tu, Bob, vei deschide valvele de scufundare...Şi <cum sublocotenentul Bob Aitken aruncă o privire semnificativă spre aparatele Davies[10], Place adaugă:

— Nu: Nu mai avem timp. Sîutein reperaţi. În trei minute bombele de adincime vor fi lansate... Atenţiune, îa suprafaţă.

De îndată, o puzderie de gloanţe ciocănesc tabla. Place scoate capul, bustul. în mină ţine puloverul alb, în semn că se predă. În jurul lui suprafaţa fiordului este măturată de gloanţe; e un miracol că nu a fost atins. Agitîndu-şi tricoul, în dreapta lui întrezăreşte un şlep lung pe care sînt montate pînze... o ţintă de exerciţii... şi Place se trezeşte în apă, Inotînd spre şlep, îl ajunge, se urcă pe el. Qnd se întoarce, *X-7* dispăruse. *

Comandantul IIans Meyer, care de la 26 februarie comanda euirasatul *Tirpitz*, îşi dădea seama că vasul său nu reprezintă o forţă în raport cu Ilome Fleet. Nu pentru că ar fi mai puţin înarmat sau că echipajul ar fi mai puţin curajos, ci pentru că englezii posedă forţe omogene, dotate cu portavioane, crucişătoare şi distrugătoare. Radarul lor este mai perfecţionat decît cel al *Tirpitz*-ului. Ca toţi marinarii, ca toţi amiralii germani, Meyer încearcă o anumită amărăciune din cauză că cercetarea şi protecţia aeriană lipsesc. Dacă pe toate fronturile avioanele lui Goring erau în număr mare, pentru a asigura cercetarea *Tirpitz*-ului nu era nici unul, iar pentru a-l apăra erau puţine, prea puţine. *Tirpitz*, *Scharnhorst*, împreună ou eîtev.a contratorpiJoare erau pierdute, singure, în mijlocul acestei naturi nordice.

La 10 septembrie, inapoindu-se din insulele Spitzbergen[11], *Tirpitz* îşi reluase locul Ia ancoră în fundul fiordului Kaa, la paralela 71, în Atlanticul de nord. De aici era gata să plece Ia atac împotriva convoaielor aliate. Fără a se şti bine de ce, o anumită lîneezeală, o nemulţumire surdă, simţă-

10Aparate de salvare individuală. — *Nota trad.*

11 De la' sfîrşitul lunii martie 1943, din ordinul mareîui-amiral Karl DoiiiU, *Tirpitz* părăsise Trondheim şi se afla în fiordul Kaa, iar *Sçharn- horst* în fiordul Lang. în septembrie 1943, cele două bastimente, escortate de 10 contratorpiloare, au ridicat ancora, îndreptindu-se spre Spitzbergen. Era prima mare ieşire după multă vreme. Aveau misiunea să distrugă mică bază de îa Barentsburg. O baterie norvegiană a fost repede redusă la tăcere de către obuzele *Tirpitz*-ului. O unitate de debarcare a incendiat rezervoarele de petrol, a distrus instalaţiile de

radio- telegrafie şi a luat prizonieri. Un englez a fost ucis. Germanii au pierdut 7 oameni.

2 *m*miiitiil că sînt ghinionişti, că au fost chiar uitaţi îşi făcuse loc prin careurile ofiţerilor şi cazărmile echipajului. Pe bordul *Tirpitz*-ului şi al lui *Scharnhorst* s-au iscat discuţii în legătură cu distribuirea decoraţiilor.

În aceasta zi de 22 septembrie, în zori, temperatura era de 4,6°. Iarna arctică se anunţa aspră. La orele 9[97] comandantul Meyer îşi lua — ca în fiecare dimineaţă — micul dejun în camera sa de la pupa *Tirpitz*-ului. Noaptea trecuse fără nici un incident şi n-avea motive să fie neliniştit . De un atac aerian nu se temea. *Tirpitz* avea acum experienţă, pe care o plătise destul de scump. Patru baterii uşoare de apărare antiaeriană, dispuse pe înălţimile fiordului Kaa, cele de pe bord, precum şi dispozitivul de răspîndire a ceţii artificiale apărau nava.

Dinspre mare, cîmpuri de mină ancorate în faţa coastelor şi în strîmtori. în afară de strîmtoarea Stjern, păzită de o singură navă de control, mai existau două intrări care, datorita minelor şi plaselor de protecţie, erau impracticabile pentru oricare dintre forţele navale inamice. Pe insulele Loppa şi Arov erau instalate baterii, în strîmtoarea Stjern tuburi lanstorpile, cu posturi de observaţie şi de ascultare, care completau acest dispozitiv de protecţie avansat. Mai aproape de *Tirpitz*, chiar în locul în care fiordul Kaa este despărţit de fiordul Alta printr-un pinten de stîncă care pătrunde în mare, o plasă simplă, lungă de 300 m, închisă toată noaptea, fusese tocmai deschisă, ca în fiecare dimineaţă.

97 Este vorba de ora germană. în Anglia erau orele 8.

în interiorul acestui prim baraj stăteau uneori la ancoră *Tirpitz*, *Scharnhorst*, contratorpiloarele[98], nava-atelier *Neu- rnarck*, remorcherele. Tocmai acele remorchere necesare pentru a deschide şi închide poarta la fiecare trecere lipsesc. O navă de supraveghere prevăzută cu un sistem de ascultare se afla în permanenţă în faţa barajului. Veneau apoi al doilea şi al treilea baraj, alcătuite dintr-un şir dublu de plase, suspendate de flotoare; ele coborau pînă la 15 m, dar fundul fiordului cobora brusc la 37 m. Intrarea, închisă şi ea noaptea şi deschisă ziua, se găsea atît de aproape de ţărm, încît acolo apele, fiind puţin adînci, făceau cu neputinţă trecerea unui submarin. Admiţînd că un asemenea vas ar fi reuşit să străpungă primul baraj, el n-ar fi putut decît să-şi lanseze tor-pilele, care s-ar fi oprit în plasă. Deci, nici un motiv de îngrijorare.

Pe bordul *Tirpitz-uhii* măsurile de securitate erau severe. Ţărmul era supravegheat de santinele. După comandantul Topp, Meyer a întărit din nou ordinele şi avertismentele adresate echipajului, pentru a evita orice sabotaj. Manechine, reprezentînd oameni-broaşte, ţîşneau pe neaşteptate în imediata apropiere a carenei vasului. Bule de aer venite din adine plesneau la suprafaţă, plasele antitorpile erau mişcate, se produceau zgomote submarine. Comandantul Meyer se întreba chiar dacă nu s-a exagerat puţin cu acest gen de exerciţii. Rîsetele şi zeflemelele la adresa marinarilor care dăduseră alarma au făcut ca echipajul să devină circumspect. „În orice caz, se gîndea comandantul Meyer, dacă englezii ne joacă o festă ordinară, ea tot de pe cer are să vină“.

Pavilionul fusese înălţat cu tot ceremonialul obişnuit. Noul comandant secund, Junge, ordonase în ajun demontarea aparatelor de ascultare. Nu erau întru totul satisfăcătoare şi trebuiau revizuite. La fel stăteau lucrurile şi cu cîteva piese de antiaeriană uşoară, numai cîteva, căci trebuiau să fie întotdeauna pregătiţi să respingă un eventual atac. Ceilalţi membri ai echipajului erau prinşi cu treburile lor, curăţenia, lustruitul.

Comandantul Meyer îşi lua deci în tihnă micul dejun. Era singur. Auzea deasupra lui zgomotele obişnuite pe vasele care stăteau la ancoră: apeluri, şuierături de sirenă, motoarele vedetelor care manevrează în jur, un murmur îndepărtat, prietenos. Comandantul terminase şi

98Cinci contratorpiîoare se aflau la ancoră în ziua aceea. Nu erau destul de multe pentru a patrula permanent în fiordul Alta — un fiord imens —, dealtfel n-aveau nici combustibil.

se pregătea să se ridice, cînd uşa se deschise brusc şi-l văzu intrînd pe secund, comandorul Junge.

— Iertaţi-mă că vă deranjez, domnule comandant, dar un om de gardă a văzut un mic obiect în interiorul plasei. Un mic submarin, zice el.

Cei doi ofiţeri se priviră sceptici, aproape ironici.

Comandantul Meyer îşi mîngîie bărbia, cuprinzînd-o între degetul mare şi arătătorul mîinii drepte, ceea ce la el era semn că reflectează.

— Un mic submarin! Ei drăcie! spuse el.

— E, probabil, iar o alarmă falsă.

— Cel puţin e o dovadă că oamenii noştri deschid ochii şi că îi deschid cum trebuie... Daţi, totuşi, alarma generală... Cine este de cart?

— Vallucks...Bine... Puteţi pleca. Vă mulţumesc.

Pe bordul *Tirpitz*-ului, cind se vorbea de sublocotenentul Vallucks, oamenii zîmbeau. Era ofiţerul „cu buclucurile[44]; ofiţerul în timpul carturilor căruia se întîmplau catastrofele. Meyer ştia acest lucru, dar se gîndea cu înţelepciune că nimeni n-a luat în seamă nenumăratele carturi ale acestui ofiţer care au trecut fără să se fi întîmplat ceva.

Comandantul Meyer îşi puse cascheta şi mantaua. Se auzi soneria de alarmă. Ciudat semnal! Cinci sunete scurte în loc de unul singur prelung, cum era reglementar.

Cinci, sunete scurte nu se foloseau decît în timp de pace şi însemnau: „închideţi porţile etanşe[44]. Tot acest Vallucks, din pricina tulburării, a greşit, intenţia lui fusese de a emite cinci sunete scurte de sirenă... „Observat submarin[44]... Comandantul Meyer auzea oamenii alergînd la posturile lor de luptă. Şi el trebuia să se grăbească. în acel moment sună alarma generală, cea reglementară, un singur sunet lung, prelungit. Nu ajunsese încă la uşă cînd reapăru Junge. După chipul lui, comandantul *Tirpitz*-ului înţelese că alarma este reală.

Erau orele 9 dimineaţa. Subofiţerul proptit de balustradă supraveghea echipa care spăla puntea de la pupă, cu apă multă, o apă îngheţată. Treaba aceasta nu cerea prea multă atenţie şi din cînd în cînd privirea îi aluneca spre fiordul care ieşea din întunericul nopţii. Plutea o ceaţă uşoară. Deodată observă un obiect care aluneca la suprafaţă. Avea o formă alungită. Un marsuin? Nu, era prea gros şi un peşte ar fi dispărut demult... Poate un submarin. Obiectul era în afara plaselor, dar foarte aproape. Subofiţerul, incapabil să scoată o vorbă, îl arătă cu degetul unui maistru. Acesta privi, şi zîmbi cu un aer complice.

Trecură cinci minute.

Subofiţerul nu-şi lua ochii de la fiord. Obiectul dispăruse. Şi deodată îl revăzu în interiorul barajului, la 20 m de *Tirpitz.*

— Un submarin, strigă el... Un submarin!

Şi Vallucks, ofiţerul de cart, fu anunţat. El alergă la babord şi se uită. Nu încăpea nici o îndoială, era un submarin care se îndrepta încet spre *Tirpitz*, un fel de platformă, ce abia ieşea din apă. De la aparatul telefonic din apropiere, Vallucks îi în ştiinţă pe Junge şi pe. ofiţerul de la artileria uşoară. Apoi sună alarma şi, pierzîndu-şi capul, greşi.Cele cinei-şase minute de aşteptare ale subofiţerului, greşeala lui Vallucks, rectificarea alarmei au constituit o pierdere preţioasă de timp,

Orele 9,05.

Două vedete staţionau, amarate, de-a lungul vasului,

Deodată oamenii îl văzură pe sublocotenentul Leine, urmat de doi mateloţi, eoborînd în mare grabă una din scări şi sărind toţi într-o vedetă.

Tigrul — aşa fusese poreclit Leine din cauza vocii lui răsunătoare şi a mutrei fioroase — puse motorul în funcţiune şi, punînd mina pe eche, strigă unui matelot: „O parîrnă, repede[44]. Altuia, „grenadele[14]. Vedeta se năpusti împotriva micului submarin care înainta lin la suprafaţă, Cum era aproape să abordeze coca submarinului, Leine lăsă echea şi, ridicat în picioare, aruncă grenadele, care explodară. Schijele abia dacă au zgîriat submarinul,

—- Pârîma! Repede!

Matelotul de la pro vă aruncă un odgon, care căzu pe puntea submarinului şi se agăţă de tambuchi. în clipa aceea, tambuchiul se deschise. Patru oameni, la capătul puterilor, cu felele trase, bărboşi şi murdari, ieşiră unul după altul din submarin. Fără un cuvînt, străbătură cei doi metri ai punţii care-i despărţeau de vedetă... în timp ce Leine încerca să fixeze parîma de remorcare, echipajul submarinului, fără a spune o vorbă, sărea în vedetă. Unul dintre ei se întoarse pentru a arunca o ultimă privire vasului ce se scufunda încet. Leine înţelese, l-au sabordat... Totuşi motorul submarinului'mai funcţiona şi, în loc să fie remorcat, el era cel care tîra vedeta spre *Tirpitz*. în dreptul turelei B. submarinul dispăru. Parîma sări.

— Comandantul? întrebă Leine în germană.

Cel care părea să fie şeful celor patru oameni făcu un semn din cap. Vedeta acostă la scară şi, în modul cel mai firesc, omul sări pe platforma eu zăbrele. O secundă păru că ezită. Era oboseala, un moment de slăbiciune, poate vederea acestui enorm cuirasat, ce părea gata să zdrobească minuscula sa persoană. Puse o mînă pe rampă, cu cealaltă îşi pipăi buzunarul pantalonului, ca unul care deodată, înainte de a părăsi un loc oarecare, se întreabă: „N-am uitat nimic?[44] Recăpălm- du-şi stăpînirea de sine, cu capul sus, urmat de cei trei oameni, supravegheat de Leine şi de cei doi mateloţi, care-i priveau urcînd, ofiţerii] puse piciorul pe puntea *Tirpiiz-iihn,* Văzu osantinelă 'care işi îndrepta spre el puşca-mitralieră — gestul îl surprinse, dar nu-l tulbură. Îşi îndreptă apoi privirea spre puntea de la pupă, spre tunuri, spre pavilionul cu crucea incirligată, care flutura Ja extremitatea vasului. Atunci îşi ridică ochii spre cer şi clătină din cap cu aerul de a spune: „Ia te uită! Pe vasul ăsta nu se salută un ofiţer britanic? Eu şi oamenii mei meritäm un semnal de sirenă[i4].

Prizonierii erau: căpitanul Donald Cameron, urmat de Lorimer, Kendall şi Goddard.

/Orele 9,34.

— Domnule comandant, un mic submarin a pătruns în interiorul plaselor. S-a ridicat la suprafaţă. Din el au ieşit patru oameni, apoi submarinul a dispărut sub apă în apropierea navei, a strigat comandorul Junge, pătrunzînd în camera comandantului Meyer.

Au plecat imediat, grăbind pasul.

Din cei 2 000 de oameni ai bastimentului, cei mai mulţi erau deja la posturi; cîţiva întîrziaţi mai alergau. Coridoarele şi scările fiind goale, comandantul Meyer şi secundul ajunseră repede la postul de comandă. Confuzia datorită erorii lui Vallucks n-a durat mai mult de un minut, dar era un minut dintr-un timp preţios... Meyer privi spre fiord. În jurul navei, totul era calm. Din diferite posturi ofiţerii semnalau comandantului, reglementar: „Turela A, gata. Apărarea antiaeriană uşoară, gata... Centrala electrică, gata“. Neliniştit, Meyer aştepta să i se comunice cine erau oamenii care au ieşit din submarinul miniatură. Poate ruşi? Bazele lor nu se aflau prea departe. Englezii n-ar fi putut traversa Marea Norvegiei de la Scapa Flow pînă în fiordul Kaa, Ia cîţiva metri de *Tirpitz. Ar* fi fost un lucru de neînţeles. Dar pentru moment nu era cazul să se ocupe cu asemenea ipoteze.

Oamenii ăştia n-au venit de la o asemenea depărtare pentru a fi luaţi prizonieri!

Comandantul *Tirpitz*-ului se ghidi numaidecît la minele magnetice pe care îe-ar fi putut lansa aceşti marinari inamici, la încărcăturile pe care le-ar fi putut depune pe fundul apei sub cocă, sau chiar la submarinul ce putea fi umplut cu material exploziv... Trebuia să acţioneze fără întîrziere.. Dădu Ordine...

2.71Orele 9,36.

— Doi scafandri să se echipeze în mare grabă, să coboare de-a lungul cocii pentru a dezamorsa minele magnetice, la nevoie să le desprindă şi să le arunce în mare.

Niciodată comandantul Meyer n-a regretat atit de mult insuficienţa echipamentului de imersiune. Unul sau doi oameni-broască, cînd ar fi fost nevoie de zece sau cincisprezece.

— Avionul de pe bord să decoleze pentru a porni vînă- toarca împotrivă submarinelor!

Intrarea barajului a fost închisă, prea târziu! în mod automat alarma implica ordinul de a pune eazancle sub presiune. Dar erau necesare nouăzeci de minute pentru ca nava să poată ridica ancora. Un remorcher! Nu era nici unul prin apropiere. Totuşi Meyer era ferm hotărît să-şi părăsească locul de ancorare cit mai repede posibil.

Trebuia să se îndepărteze în cea mai mare grabă din interiorul barajului în care era închis *Tirpitz.*

În timp ce un scafandru se echipa — nu era decît unul singur —, oameni înarmaţi cu prăjini lungi răzuiau pereţii vasului, cît mai adînc cu putinţă.

împotriva minelor depuse la fund nu exista decît o singură soluţie: deplasarea neîntîrziată a navei, cu ajutorul lanţurilor fixate pe sol prin babale de am arare. Submarinul s-a scufundat la prova babord, trebuia să se deplaseze spre tribord. Comandantul Meyer ordonă neîntârziat executarea acestei manevre. Mişcarea era limitată, întrucît ancorele nu se aflau la o prea mare distanţă una de cealaltă. La pupă mişcarea era mai dificilă din cauza numeroaselor parîme de amarare care ar fi trebuit să fie ridicate înapoi pe bord. Se apucară imediat de treabă.

Orele 9,40.

Deplasarea provei era terminată. Vedetele contratorpi- loarelor *Z-27* şi *Z-30*, cu marinari înarmaţi cu grenade antisub- marine, îşi croiau drum îndreptîndu-se spre fiordul Alta.

La postul de comandă parveni un prim raport: echipajul inamic era englez, de la oamenii aceştia nu se poate scoate nici **o** informaţie.

N-a fost tras nici un foc de armă.

Şi, deodată, mitralierele grele, artileria uşoară se deziân- ţuiră spre provă în direcţia ţintei plutitoare! Mai exista deci şi un alt submarin inamic! Şi era în afara plaselor. Comandan-
tul Meyer renunţă să dispună plecarea *Tirpitz-ulm.*

Amină luarea unei hotărîri. Se gîndi şi la o mină pe care ar fi putut-o pune cel de-al doilea submarin, ce părea c-o ia la fugă. Fără îndoială, prova *Tirpitz*-ului, care se întindea ca o copertină deasupra apei, l-a împiedicat să vadă vasul inamic, cu atît mai mult dacă n-a ieşit la suprafaţă. Toate aceste raţionamente, toate aceste ipoteze îi veneau în gînd, fulgerător, între două ordine, între două rapoarte. Meyer îşi îndreptă binoclul asupra acestui submarin, care, la 50 m, unghi 30°, ieşea la suprafaţă, dispărea, părea că se zbate sub grindina de proiectile. Văzu un om aruncîndu-se în mare, în timp ce submarinul se scufundă.

Orele 9,56.

Toate posturile au prezentat raportul. *Tirpitz* era gata de luptă.

Comandantul cuirasatului telegrafie la Berlin.

Orele 10,01 — Emisiunea FT 0931 m.

„Distrus submarin tip miniatură în interiorul barajului Tirpitz*-ului la orele 9,30, 4 englezi prizonieri. Va urma[u].*

După ce momentul de stupoare a trecut, marinarii germani, înarmaţi cu puşti-mitraliere, îi împinseră pe prizonierii englezi spre puntea de la pupă, unde fură supuşi unui prim interogatoriu. Apoi au fost duşi în careul ofiţerilor. Unul dintre englezi, Lorimer, protesta energic şi ceea ce spunea îi făcea pe camarazii lui să zîmbească. Cerea să fie adus înapoi la scara vasului, pentru a fi salutat reglementar, aşa cum se cuvine oricărui ofiţer. El va răspunde la salut. Făcu chiar cîţiva paşi spre scară; germanii, care nu înţelegeau ce vrea, crezînd că încearcă să fugă, îl ameninţară cu puştile. Ofiţerul care-i luase prizonieri dispăruse.

Puţin buimăciţi, dar foarte fericiţi că şi-au făcut datoria, Cameron şi camarazii lui simţeau nevoia de a se relaxa, de a dormi... Pentru ei totul se terminase. Dar ce soartă le rezervau germanii? închisoarea, tortura, execuţia?... Se gîndeau şi la minutele care se scurgeau încet, foarte încet... Minele aveau să explodeze... *Tirpitz* va fi distrus, iar ei înşişi răniţi sau ucişi? Şi camarazii lor, cei de pe celelalte submarine? Place, Henty-Creer, oare unde se aflau?

— Cameron îşi scosese pipa sa curbată şi o umplea fără grabă. Deasupra lor auzeau oameni care alergau, zgomot de lanţuri şi, deodată, nişte focuri de armă.Trag, spuse Kendall. Deci imul dintre ai noştri atacă.

Artileria uşoară îşi concentrase focul la tribord şi tirul
devenea din ce în ce mai intens. Matei oţii germani făcură cîţiva paşi spre deschizăturile pătrate pentru aerisire ca să vadă spectacolul.

Kendall strîngea pumnii şi înjura.

Ultima salvă fu salutată cu strigăte de germani, care-şi întoarseră spre prizonieri chipurile radioase. Submarinul fusese scufundat? Care? Din cînd în cînd Cameron se uita la ceas. Se gîndea la cele două mecanisme de ceasornic care, în mod inevitabil, avansau spre minutul, secunda...

încă şase minute!

în momentul acela veni un sublocotenent german. Vorbea o engleză guturală.

— Dumneata şi dumneata, urmaţi-mă.

îi desemnase pe Cameron şi Lorimer. Gei doi ofiţeri ieşiră, lăsîndu-i pe Kendall şi pe Goddard în post.

— O să-i interogheze, spuse Kendall ridicând din umeri.

Se uită la ceas. Mai erau patru minute... Clipa cea mare
se apropia. Ce se va întâmpla?

„Dacă aş putea cel puţin să deschid uşa, s-o iau la fugă pe punte şi să sar în mare“, se gîndea Kendall.

Cameron şi Lorimer, aduşi într-un alt post, îşi declinară numele şi gradele. La toate celelalte întrebări au tăcut... Ofiţerul german a dispus să li se aducă ceşti cu cafea şi băutură şi îi privea cum beau. Cu o plăcere vădită sorbeau băuturile reconfortante. Apoi Cameron îşi aruncă privirea asupra ceasului şi nu-şi mai dezlipi ochii de pe arătătoare. încă un minut... Acum secundele...

Numai să!...

Tirpiiz fu zgâlţâit de o explozie înfiorătoare. De una sau mai multe. Minele au explodat[14]. Se auzeau strigăte... Cameron şi Lorimer au fost aruncaţi pe jos. Kendall şi Goddard, săltaţi, au auzit bubuitul exploziilor ca pe nişte lovituri de trăsnet căzute simultan.

în acelaşi timp s-au stins toate becurile de pe vas. Strigăte, apeluri, ordine urlate..., răniţii au fost târâţi din compartimentele de sub punte şi urcaţi pe punte. în timpul acesta intrară în acţiune echipele de securitate. Bernstein, ofiţerul cu electricitatea, se lamenta

constatând că dinamurile nu se

[14] Cele două încărcături puse de Cameron sub provă, cele lansate de către Place în dreptul turelei Cezar şi înspre provă? Niciodată ***nu*** s-a ştiut exact care au explodat.mai rotesc, că disjunct o ar ele erau arse. Inginer ul-şef, Kurt ^ Knothe, care în momentul exploziei se afla aşezat în faţa tablourilor de curent electric alături de căpitanul Gmmicke, a simţit nava ridieîndu-se. S-a trezit pe podea, pe spate, strigînd ca francezii: „Oh! la! la!".

Marinarii care îi păzeau pe Kendall şi Goddard, părăsin- du-şi puştile, s-au repezit la extinctoarele de incendiu şi au proiectat pe pereţi o spumă albă. Nu s-a produs nici cel mai mic incendiu. Apoi îi împinseră pe prizonieri afară, pe punte. După obscuritatea dinăuntru, în lumina soarelui, clipiră din ochi... Kendall constată cu satisfacţie că pe bord toţi îşi pierduseră capul. *Tirpitz* se înclina cu repeziciune spre babord. Vaporii ţîşneau din ţevile plesnite, sparte. În jurul cocăi, o pînză de păcură se întindea încet pe apa îngheţată a fiordului. Artileria uşoară, toate armele cu gloanţe îşi relua- seră cu furie tirul, pare-se, cam la întîmplare.

Camerei! cu Lorimer au fost şi ei aduşi pe punte. Ce le vor face? Se întrebau dacă, în minia lor, germanii nu-i vor ucide. Cei patru prizonieri se priveau, aseunzîndu-şi profunda lor satisfacţie. Aşadar, au reuşit. *Tirpitz* a fost atins. În ce măsură? Nu ştiau, dar lovitura era cu siguranţă gravă... Plini de îngrijorare, aşteptau...

De pe puntea de comandă, comandantul Meyer a văzut ridieîndu-se o imensă coloană de apă la prova-tribord şi a simţit nava vibrînd sub picioarele sale, ca o lamă de oţel pe nicovală. Se gîndea că a fost o mină, una singură!

Răniţii păreau să fie numeroşi, printre ei la infirmeria ,, de pe vas se afla. şi comandorul Junge, care avea capul spart. Un om, proiectat în aer, în cădere s-a lovit cu capul de un lanţ. Era mort.

Totuşi, deşi a suferit avarii serioase, *Tirpitz* continua să rămînă pe linia de plutire, iar englezii începură să înţeleagă că acţiunea lor n-a fost deeît o jumătate de succes. Cameron, Lorimer, Kendall şi Goddard au fost aduşi din nou într-un birou şi un ofiţer de stat-major, locotenent-eomandorul Woytschekowski-Emden[15], reluă un interogatoriu inutil. Văzînd că nu poate scoate nimic de la aceşti englezi, dispuse să fie escortaţi pînă la cazarma echipajului. Lumina, o lumină slabă, revenea.

— Aveţi nevoie de ceva? întrebă Woytschekowski-Emden, care nu se putea opri să nu-i privească cu admiraţie.

[15] Dispărut cu *Seharnlmrst* la 26' decembrie 1943.

— Da. Am mai vrea ceva cald... Un pic de rachiu de ienupăr şi să dormim, mai ales să dormim.

— E în ordine, voi spune să vi se aducă toate astea. O să vi se agate nişte hamace aici... Qdihniţi-vă.

Tocmai îşi beau cafeaua, cînd uşa se deschise şi cei patru bărbaţi văzură apărînd un om fără pantaloni, încălţat cu o pereche de cizme enorme şi îmbrăcat numai cu o flanelă de corp lungă, de lînă. Era Godfrey Place, iar cizmele erau ale lui Philip. „Ai fi zis că e un şobolan prins în capcană...“ Văzîndu-l atît de caraghios costumat, englezii izbucniră în rîs; apoi au împărţit cu el masa ce le fusese servită. Cei de pe *X-6* erau toţi frămîntaţi de acelaşi gînd: Whittam, Aitken, Whitley? Ce s-a întîmplat cu ei? Nu îndrăzneau să-l întrebe pe Godfrey. Au vorbit despre avariile suferite de *Tirpitz,*

— Trebuie că nava a fost deplasată spre babord, spuse Place. Asta a salvat-o. Am plasat o mină sub prova ei.

— Eu le-am lansat pe amîndouă, spuse Cameron.

Nu mai puteau de oboseală. S-au căţărat în hamace şi au adormit. în acest timp, ofiţerii de pe *Tirpitz* încercau să estimeze avariile. Nava plutea cu o bandă de aproximativ 5° spre babord. Păcura s-a scurs prin mijlocul navei şi coca era, probabil, deformată pe o mare lungime. Doar după ce va fi examinată de scafandri şi va intra într-un doc, se va putea şti precis care sînt proporţiile avariilor. Pe puntea de la pupă se vedeau denivelări, răsuciri considerabile. Zona camerei maşinilor era serios avariată. Pasarela superioară răsucită, iar turelele Anton şi Cezar, ridicate de suflul exploziei, nu se mai roteau.

Comandantul Meyer nu-şi punea decît o întrebare: Este vasul meu în stare să iasă în larg?

Vedetele rapide străbăteau fiordul, lansînd grenade anti- submarine în locurile unde apăruseră submersibilele. Pe apă nu se vedeau nici pete de ulei, nici epave. Se,considera că submarinele care au atacat *Tirpitz*-ul au fost în număr de trei. Unul s-a cufundat aproape de coca babord prova. Altul, în apropiere de ţinta plutitoare. În sfîrşit, o altă mică ambarcaţiune apărută la babord, aproape de ţărm — la 800 m de *Tirpitz* — pe la orele 10,45, fiind prinsă sub focul tunurilor de 37 şi 105, s-a scufundat. Prova sa a fost văzută
ridicîndu-se, pentru a dispărea într-o efervescenţă de spumă. Şi în locul acela[16] au fost lansate grenade împotriva submarinelor.

Orele 2 după-amiază.

Pe bordul *Tirpitz*-ului nu se pierde timpul. Comandantul Meyer ordonă să fie rapid montate la loc piesele de artilerie antiaeriană, întrucît el socoate că un atac aerian avea să sprijine şi să încheie tentativa submarinelor engleze. Oamenii se ocupă mai întîi să pună totul în ordine, să facă curăţenie, pentru a se putea evalua pagubele. Toată vesela a fost spartă; pereţii smulşi, geamurile crăpate.

Comandantul Meyer h hotărît să nu-i vadă pe englezi. La ce bun! nu e de competenţa luî să-i interogheze. Şi iată că i se telefonează că a fost făcut şi un al şaselea prizonier! Provine de pe submarinul scufundat în apropierea ţintei, în afara plaselor. Omul, extenuat, are un aparat de scufundare.

—E în regulă. Nu va vorbi mai mult decît ceilalţi. Inutil să fie interogat.

Era sublocotenentul Bob Aitken de pe *X-7.* Cînd a apărut în faţa lui Place, Cameron, Lorimer, Kendall şi Goddard, aceştia se uitară la el ca la un strigoi. Place mai ales. Ce s-a întîmplat cu Whitley şi Whittam? Nu se-ncumeta să-l întrebe.

— Tu eşti, Bob?

—Da, eu sînt. Lăsaţi-mă să beau cafeaua asta şi rachiul... Lăsaţi-mă.

Aitken avea privirea rătăcită, ca a unui om care a văzut moartea cu ochii, care este încă zdruncinat, mai mult moralmente decît fizic.

L-au lăsat să mănînce, să bea şi să doarmă pe săturate. Cît despre ei, încercau un fel de euforie, aceea de a fi încă m viaţă, aceea de a fi reuşit, dacă nu să-l distrugă, cel puţin să-l avarieze serios pe giganticul cuirasat, pe care îl întrezăriseră, la bordul căruia se aflau. Apelurile, înjurăturile pe care le auzeau spuneau multe...

Abia seara Aitken povesti:

[16] Acesta a fost *X-5* (căpitan Henty-Creer R.N.V.R.), cel care fusese zărit pentru ultima oară în larg, în dreptul insulei Soroy, la 21 septembrie, de către X-7. Nu se ştie nimic despre deplasările lui şi nici un membru al echipajului n-a fost salvat (din raportul final al „Operaţiei Source", 26 iulie 1945 — contraamiral G.E. Creasy amiralul comandant al submarinelor).

„Ne-am trezit pe fundul fiordului. Tambuchiul lui *W. and* />:, nu ştiu cum, dar, din fericire, s-a reînehis. Bill a luat imediat comanda. Au fost scoase aparatele D.S.E.A.[17] şi puse la îndemână. în calitatea mea de scafandru le-am încercat pe Bill şi pe Whittam. Eram toţi trei foarte calmi. Să ne ridicăm la[5] 40 m nu era prea mare lucru după antrenamentul făcut cu Cliads[18]. în acest timp, valvele de scufundare fuseseră deschise. Hotărîsem să umplem submarinul cu apă, pentru a putea deschide ambele

tambuchiuri deodată. Whitley urma să iasă prin cei de la provă, Whittam prin cel de la pupă. Apoi, eu, prin primul care avea să fie liber.

Cu apa pînă la glezne, am făcut o primă încercare. Gînd ne-am pus aparatele de salvare, a fost imposibil să atingem poziţia de evacuare. Submarinul era prea strimt.

— Aitken, tu vei ieşi primul prin *W. and* D., a spus Whittam. Pe urmă ne vei ajuta şi pe noi.

în timp ce discutam, apa creştea încet, foarte încet. Ne mai pierdusem din siguranţa de la început; acum ne gin- deam la aerul care se rarefiază, la momentul când apa ne va ajunge pînă la gură, pînă la ochi, peste ochi, peste frunte.

Apa, ajunsă pînă la genunchi, era ca de gheaţă. Am încercat să deschidem alte trei valve de scufundare, dar erau blocate, lipite, nu ştiu. Nu era nimic de făcut. Am aşteptat aşa... o jumătate de oră. Apa, mai bine zis gheaţa, ne ajungea pînă la coapse. Nu puteam face deeît un singur lucru: să aşteptăm... Instalaţia electrică a fost atinsă... siguranţele au sărit'... Fumul... Gazul de la acumulatoare... **în** sfîrşit, ştiţi voi... începând din clipa aceea, a trebuit să folosim oxigenul din aparatele noastre individuale... Şi era o beznă, noapte neagră, de nepătruns, la 40 m adîncime, un mor mint... Ceilalţi doi stăteau lingă mine. După o oră apa ne ajungea Ia piept. O menghină de gheaţă. *X-7* era aproape plin, am trecut în *W. and D:* şi am împins tambuchiul pentru a deschide... Presiunea nu era încă echilibrată... Mai trebuia să aşteptăm. Rezervorul meu de oxigen era gol sau aproape gol. Pipăind prin apă şi întuneric, rn-am înapoiat. îl lăsasem pe Whitley sprijinit de periscop. Voiam să-i cer să mă ajute să ridic tambuchiul. Mina mea nu întîlni deeît vid, mai bine zis apă; am lovit cu piciorul un trup, Whitley alunecase.

17 Aparate de salvare individuală. — *Nota trad.*

Diminutiv de la (diadwiek, un specialist în imersiimi, care î-â instruit şi i-a antrenat pe mulţi dintre aceşti voluntari.M-arn aplecat, i-am pus mina pe faţă, pe piept, pe rezervorul lui de oxigen.., sacul era gol, dezumflat, complet dezumflat, cei doi cilindri de rezervă urau şi ei goliţi. Whitley nu mai putea fi în viaţă şi, chiar dacă ar fi fost, n-aş fi putut să-l ridic, să-l scot afară şi să-l aduc la suprafaţă. Eu însumi simţeam că sînt gata să cad..., îmi golisem şi eu rezervoarele... Am făcut cîţiva paşi înapoi, spre Bill Whittam, cu greu, din cauza apei, a întunericului deplin. Am avut impresia că nu mai am oxigen decît pentru cîteva secunde... Am deschis iute cele două butelii mici de rezervă, ultimele, dar la această adîncime mi se părea că nu-mi ajută cu nimic. Eram la capătul puterilor. Fără să-mi dau seama, m-am tîrît pînă în sas şi am împins tambuchiul... Pe urmă nu mai ştiu,.. Nu mai ştiu nimic. Probabil că am leşinat. Aerul rece, soarele, poate, rn-au reanimat... Da, vedeam, în sfîrşit, cerul după ce am stat două ore şi jumătate acolo înăuntru, în fundul apei. Germanii m-au pescuit... Acum să nu-mi mai vorbiţi de asta, vă rog. Niciodată“.

Aitken, bărbatul înalt, bărbos, lat în spate, părea un copil gata să izbucnească în plîns.

— *Tirpitz* e avariat şi scos din funcţiune pentru mai multe luni, poate pentru totdeauna, îi spuse Godfrey... Acum încearcă să dormi, mai dormi...

A doua zi cei şase prizonieri britanici părăseau bordul *Tirpitz*-ului. De la postul de comandă al navei, comandantul Meyer, căzut pe gînduri, privea cum se îndepărtează oamenii aceştia curajoşi. La început au fost transferaţi la Tromso, apoi, străbătînd toată Norvegia, au fost duşi în Germania pentru a fi din nou interogaţi[19].

[10]La 28 noiembrie au fost trimişi rn lagărul Mari ag-Milag Nord. Acolo Kendall şi Aitken s-au întîlnit cu Greenhold şi Dove, care au luat parte, pe torpile ghidate, la o operaţie încununată de succes la Palermo. Came- ron a rămas cu Place în aceeaşi baracă pînă la încetarea ostilităţilor. Don şi-a salvat de naufragiu pipa, pe Bungey şi caietul de note pe care îl dedicase Eveî. Cum avea talent la desen şi umor, a făcut caricaturile temnicerilor săi...CAPITOLUL AL XYI-LEA ÎNAPOI PESTE MARE

Marile submarine engleze navigau în zona care le-a fost desemnată de către contraamiralul Barry. Sperau că în raza de acţiune a uneia din torpilele lor va trece vreun mare cuira- sat inamic, vreun crucişător gonit din fiordul atacat de micile submarine. Ieşi doar *LiXtzow*, şi *Sceptre* ar fi putut să-l scufunde dacă, spre nenorocul lui, curenţii nu l-ar fi deviat din drum. În ziua de 22 septembrie, orele 12,03, Mclntosh se găsea la 15 mile de punctul în care ar fi trebuit să se afle. În momentul acela Amiralitatea îi ordonă să se deplaseze spre sud, pentru a ocupa poziţia 64°44' latitudine nordică, 17°43' longitudine estică. Or, cînd el a ajuns în punctul indicat, *Lutzow*, escortat de 5 distrugătoare, trecuse deja cu o viteză de 15 noduri.

La 22 septembrie, la orele 8,13, *Stubborn*, împins şi el de curenţi, întreprinse o scurtă, dar periculoasă incursiune în zona minată. Avînd coasta mereu în obiectiv, Duff naviga în irnersîune ziua, pentru a ieşi la suprafaţă noaptea. Marea era pustie. Din cînd în cînd, foarte sus, pe cerul plumburiu, trecea cîte un avion. în noaptea de 23 spre 24, sublocotenentul Philip, refăcut după dificila traversare realizată pe A-7, se afla alături de Duff, cînd postul de ascultare de pe *Stubborn* semnală numeroase emisiuni radiofonice germane. Au dedus că inamicul nu ştia de prezenţa lor.

Atacul împotriva *Tirpitz*-ului avusese loc. Ofiţerii şi echipajele submarinelor mari începură să se intereseze despre rezultatele posibile; se gîndeau şi la momentul apropiat în care vor recupera micile ambarcaţiuni. Din cele cinci, cîte vor mai reveni?[1]

Le aşteptau patru submarine. Patrulînd pe o distanţă de 15 mile, *Thrasher* acoperea cele două sectoare occidentale (FAA şi FBB), *Truculent* sectorul FDD şi sectorul FEE Ia vest de 22° longitudine estică, *Syrtis* sectorul FEE la est de longitudinea 22° şi sectorul FFF. *Stubborn* continua patrularea în zona FCC[99] [100].

Place, Camerun, Henty-Creer şi Hudspeth primiseră ordinul de a reîntilni submarinele în zonele respective. Dacă acest lucru nu era posibil, urmau să se deplaseze într-unui din micile golfuri de pe coasta de nord a insulei Soroy, care trebuia cercetată de către submarine, în ultimă instanţă, în nopţile de 27 spre 28 şi 28 spre 29.

La 26 septembrie, orele 22,30, submarinele avură primele ştiri despre atac. Un mesaj al lui sir Claud spunea: „Reiese din radioemisiunile germane că submarinele *X* au reuşit să atace unitatea principală. Deşi pretind că atacul a fost respins şi că s-au luat prizonieri, mesajele nu dau nici un detaliu asupra rezultatelor, ceea ce poate fi semnificativ[a].

Deci, atacul a avut loc. Se vorbeşte de prizonieri... Cine? Fiecare din marile submarine se ataşase de vasul *X* pe care-l remorcase şi fiecare de la bord era nerăbdător să-l vadă reapărînd cu echipajul teafăr şi nevătămat.

Vremea s-a înrăutăţit. Averse de grindină sfîrtecau marea cenuşie, agitată de hulă; vizibilitatea era redusă, pe bord îngrijorarea creştea.

99 Nu ştiau încă de pierderea lui ***X~9***.

100 La 25 septembrie submarinelor li s-a transmis o modificare în repartiţia sectoarelor; dacă în ziua de 27 nu se stabilea nici un contact, ***Syrtis*** urma să acopere sectorul FFF, ***Truculent*** FEE, ***Stubborn*** FDD (vezi hărţile de îa p. 229 şi 281).

La 27 septembrie, orele 18,35, *Syrtis* a ieşit îa suprafaţă între insula Bondoy şi insula Store Kamoy. La orele 21,49. La văzut şi La semnalat de departe pe *Truculent*, care, la rîndul lui, se apropia de uscat. Apoi *Syrtis* pătrunse îh fior- du! Finii, Nevăzînd nimic, ieşi în larg pentru a reveni în acelaşi fiord în noaptea următoare.

Pierzînd orice speranţă de a regăsi un submarin, Duff hotărî la 29 septembrie, orele 2,15, să se înapoieze la bază.

Truculent patrula şi el ceva mai la sud, în faţa Capului Staalet. Vremea era foarte proastă, vizibilitatea aproape nulă. La 28 septembrie, orele 20,30, Alexander înţelese, la rindul lui, cu părere de rău, că trebuie să-şi abandoneze cercetările. Sperase mereu că norocul îi va aduce în faţă pe Cameron şi *Piker*-ul său. Robbie îi dădu lui *Truculent* direcţia Scoţia.

La 28 septembrie, 55 de minute după miezul nopţii, în timp ce se găsea la jumătate de milă de intrarea în fiordul O, *Stubborn* stabili contactul cu *X-10*.

Era ultima noastră şansă, scria Philip în jurnalul său personal, *şi, sincer vorbind, nu credeam că cineva mai putea spera ceva. Totuşi, pe la miezul nopţii, ofiţerul de cart a observat deodată semnale luminoase venind dinspre uscat. Erau cele ale unui submarin* X. *Cîteva minute mai tîrziu eram în faţa lui* X-10; *cei de la bordul lui erau foarte fericiţi să ne vadă. Erau gata să se resemneze şi să încerce a doua zi să ajungă în Uniunea Sovietică (Murmansk). Cinci* X-10 *s-a apropiat de bord, i-am trecut pentru remorcaj un cablu dublu*[3]*. Am încercat să facem o transbordare, dar era o hulă puternică care-l împingea în chip periculos pe* X-10 *către* Stubborn. *Ingi-jierul-memnic era neliniştit din cauza rezervoarelor de păcură. A trece de pe* X-10 *pe* Stubborn *era dificil, dar posibil. Un om lansă, puţin la noroc, o parîmă grea, o legă de tunul antiaerian şi sări. A ajunge de pe* Stubborn *pe* X-10 *era o altă poveste*; *aveai 50% şanse să cazi între cele două vase şi să-ţi rupi picioarele. Sublocotenentul Geoffrey Ilarding, un bun cufundă- tor, trecuse primul pe* Stubborn *şi aşteptam un momen t favorabil pentru a-i lua locul (deşi nu o făceam din toată inima), cînd Duff hotărî: a) s-a luminat prea tare pentru a mai zăbovi pe aici multă vreme; b) sîntem repede deviaţi spre ţărm. Vom naviga deci împreună cu* X-10 *şi echipajul său de operaţii pe bord pînă ieşim în largul mării, unde intrăm în imersiune. Eram dezolai că trebuia să-i condamn pentru încă douăzeci şi patrii de ore, dar ce altceva puteam să fac?*

28 [s] *Stubborn* nu mai avea de mult paiirae pentru remorcaj care să poată fi folosite.septembrie

în noaptea aceasta mă simt un şi mai mare călău. Dar vremea este mult prea rea pentru ci putea efectua transbordarea.

29 septembrie, orele 20,15.

X-10 *este adus la suprafaţă prin trei semnale şi ne îmbrăcăm gata să trecem pe el cu o barcă pneumatică.*

Radarul semnalează „contact la 9 000 de iarzi[u]*. Luăm repede măsuri pentru orice eventualitate. în acelaşi moment, o lumină puternică albă străluceşte la tribord — ca şi cum ar mătura marea. Executăm cufundarea rapidă, sperînd că* X-10 *va proceda la fel.*

Orele 21

Din nou la suprafaţă. —Nu ştim ce s-a putut petrece, pentru că hidrolocatorul n-a înregistrat nimic; poate un avion a zburat foarte jos, după ce ne-a reperat prin radar. Constat că X-10 *a rămas în tot acest timp la suprafaţă, fără să semnaleze ceva anormal. Au crezut că lumina provenea de la noi.*

Orele 21,10.

Barca pneumatică este condusă de noi. Vreme perfectă. Hulă uşoară, mare liniştită. Vizibilitate bună. Cu lumina nordică chiar prea bună. Ne-am plasat alături de X-10 *de la prima tentativă, chiar fără să folosim o parîmă grea. Oamenii din echipaj par foarte obosiţi. înfăţişarea lor este înspăimîntă- toare chiar şi la această lumină. Trebuie să fie foarte fericiţi că ne văd.*

Aşadar, Philip, Magennis şi Luck îi înlocuiră pe Hudspeth, Enzer şi Tilley. Inainte de a părăsi vasul minuscul, după 10 zile şi 10 nopţi petrecute pe bord, Hudspeth îi spuse lui Philip: „O să aveţi necazuri, majoritatea aparatelor nu funcţionează[44]. După plecarea lor, Philip constată că aprecierea nici nu se compara cu realitatea, probabil pentru că ei se învăţaseră cu aceste defecte. „ *Toiul pare a se ţine cu sfoară şi gumă de mestecat^*, notează Philip.

Girocompasul, periscopul, pompa lui *W. and D.* erau inutilizabile. Compasul magnetic şi instalaţiile de lumină funcţionau alandala.

Hudspeth şi oamenii lui nu părăsiseră *X-10* deeît de o jumătate de oră, cînd s-a înţepenit pompa W.C.-ului.

— Va trebui să folosim găleţile timp de 5 zile, spuse Philip. Acum e momentul să fim constipaţi...Apoi îşi reluară navigaţia cu toată rutina ei... suprafaţă... imersiune... suprafaţă... imersiune...

Iu acest timp, Hudspeth şi camarazii lui, după ce s-au spălat, s-au ras şi au luat o masă substanţială în careul lui *Stubborn*, au dormit neîntorşi 10 ore. Hudspeth în cuşeta lui Duff, iar Enzer, Harding şi Tilley chiar în careu, transformat în dormitor; ar fi putut să doarmă şi pe puntea *\m Stubborn!*

Abia în ziua de 30 septembrie Hudspeth îi explică lui Duff, cu ajutorul notelor, ce se întîmplase.

— La 22 septembrie, orele 2,15, mă aflam la o adîncime de aproape 60 m, în apropierea insulei Tammerholm, exact la 4,5 mile de intrarea în fiordul Kaa, foarte aproape de *Tirpitz*; or, în cursul traversării strîmtorilor am îndurat toate neplăcerile posibile şi imaginabile, compasul, periscopul, nimic nu funcţiona. Ştiam că atacul este iminent. îmi trebuia timp ca să repar toate acestea şi nu-l mai aveam.

La orele 8,30 am auzit două explozii foarte puternice. Era aproximativ ora stabilită pentru atac şi mă gîndeam că au explodat minele noastre. Nu era deeît o supoziţie. în tot cursul dimineţii s-au succedat, la intervale neregulate, detunături, mult mai puţin puternice, asemănătoare zgomotului exploziei unor grenade submarine.

Ziua de 22 a trecut cu repararea avariilor submarinului. Făceam probe, dar de fiecare dată fără nici un rezultat. Eram exasperaţi...

în cursul serii mi-am dat seama: atacul a avut loc, în această privinţă nu era nici o îndoială, dovadă exploziile auzite. Fără periscop, fără compas, eram incapabil de luptă. Mi-aş fi expus echipajul zadarnic.

Hudspeth îşi întrerupse relatarea. Pe moment fusese convins că acţionase just, acum se întreba dacă n-ar fi trebuit totuşi să se lanseze cu *X-10* la atac.

— Aţi procedat bine. în locul vostru aş fi acţionat la fel, îi spuse Duff.

—; Am hotărît deci să mă întorc. Ieşind la suprafaţă, m-'ăm îndreptat spre nord. Erau orele 18,25 cînd, avînd sub mine fund adînc, mi-am lansat acolo cele două încărcături devenite inutile, după ce în prealabil le-am asigurat. Speram să am norocul să întîlnesc un submarin *X* în cursa lui de înapoiere, pe Cameron, Place sau Henty-Creer... Puteam tot aşa de bine să mă trezesc faţă în faţă cu un distrugător inamic, plecat — după atac — la vînătoare. Vizibilitatea era aproape nulă din cauza rafalelor de zăpadă. M-arn anga-jai în S'trimtoarea Stjern. Cînd am ieşit era aproape miezul nopţii. Mă aflam în faţa zonei minate. Am evitat-o punind cap compas nord, direcţia fiordul SmaL

în ziua de 23, la orele 2,15, am intrat în fiord, navigînd sub o ninsoare abundentă din ce în ce mai deasă. Coasta era pustie, nu exista nici cel mai mic bordei, Nimic. Am fost attt de aproape de ţărm, încît am putut arunca o ancoră cu gheare, fixîndu-mă de o stîncă. Totul era înălbit de zăpadă, oamenii mei erau la capătul puterilor, totodată puţin iritaţi şi trişti. Am pus un om de veghe în *W. and* D.-ul deschis. Ceilalţi s-au culcat. Apoi se lumină de ziuă şi începu dimineaţa. Ne-am apucat din nou de treabă, fără mare convingere. Adeseori priveam în larg, sperînd să vedem venind pe unul din voi. îmi era de asemenea teamă de germani, care ar fi putut să aibă un post de observaţie pe uscat. Reuşisem să înlocuiesc lumina compasului magnetic. La orele li, cu periscopul fixat în poziţia ridicat, *X-10* părăsi fiordul. Pînă pe la orele 18 am navigat în imersiune.

— Şi cîmpurile de mine?

— Tocmai, m-am gîndit la ele şi am ieşit la suprafaţă, în zona lor am navigat cu maximum de viteză. Era mai bine să o părăsesc repede. Speram să întîlnesc un submarin patru- lînd în zona FB, unde mă aflam spre orele 23. Nimic. întreaga zi de 24 am navigat în acelaşi fel, pe viscol. N-am văzut pe nimeni, nimic în tot timpul zilei... Nu îndrăzneam să număr orele petrecute în submarinul nostru după ce ati desfăcut remorca. în ziua de 25, la orele 4,30, lipsit în continuare de orice fel de legătură, m-am îndreptat spre fiordul Sandoy, la nord de Soroy. în zona aceea s-ar fi putut să ne caute un submarin. Eram la capătul puterilor şi îmi era frică să nu cedez. Pe de altă parte îmi spuneam: „încă o oră poate... şi aici, în faţa mea, se va afla un s u b m a r i n. D a r nimic. în după-amiaza zilei de 25 am ajuns în faţa plajei de la fiordul Ytre-Reppa. Am aruncat o ancoră cu gheare. Golfuleţul era pustiu, ne-am odihnit. Am gătit chiar şi puţină mîncare. Am rămas acolo pînă în dimineaţa zilei de 27 septembrie, sperînd în continuare să vedem venind pe unul din ai noştri. în cele din urmă am luat o hotărîre pe care am împărtăşit-o lui Enzer şi Tilley: să atingem ultimul punct de întîlnire: Fiordul O, unde să adăstăm cîteva ore, d u p ă care să plecăm spre Uniunea Sovietică. N-aveam altă soluţie. Am atins fiordul O către orele 16. Nimeni... eram destul de descurajaţi. Abia în cursul nopţii am p u t u t capta semnalele voastre optice.Acum toate s-au terminat, Hudspeth. Trebuie să vă odihniţi. Nu vă mai gîndiţi la nimic. *X-10* cu micul Philip este în miini bune. O să-l aducem înapoi *în* Anglia.

în seara de 30 septembrie, Hudspeth se culcă devreme şi adormi.

Un strigăt 11 trezi brusc: „A scăpat remorca".

X~10 era nava lui. Strigătul acesta îl duru. Hudspeth îşi. trase pantalonii şi se urcă în postul de comandă. Duff era acolo, nici el nu apucase să doarmă. La lumina lămpilor albastre şi la cea care venea de la postul central, Hudspeth reuşi să vadă faţa suptă, genele lipite de sarea mării, ochii înroşiţi ai comandantului lui *Stabborn.* Enzer, Harding şi Tiiley urcaseră înaintea lui. Veniseră, părăsindu-şi şi ei cuşetele, la strigătul de alarmă, la fel cum ar fi procedat auzind semnalul „om la apă". Văzindu-i acolo, Hudspeth resimţi o profundă satisfacţie. Privi hula, noaptea...

— A scăpat remorca, spuse el în cele clin urmă., dar l-am observat pe *X-10.* Iese acum la suprafaţă... Acolo la babord... Philip este pe punte.

Ruperea legăturii se produsese la miezul nopţii. După o oră şi treizeci de minute, barca pneumatică a lui *Stubborn*, condusă de Enzer, 11 aborda pe *X-10*, pe o hulă puternică. Pe punte Philip se ţinea din răsputeri ca să nu fie aruncat în mare. Furtuna era atît de violentă, incit nu putură trece nici o parimă. Asieta lui *X-10* atingea pînă la 45°! Lămpile se stingeau.

La orele 2,45, Enzer, în barcă, aruncat, azvîrlit, căzind mereu în golul dintre valurile unei mări îngheţate, se învîrtea în jurul lui *X-10,* încereînd în zadar să-i treacă un sapan. Philip, îngheţat, amorţit de frig, nu-şi mai simţea degetele. Cu o mină se ţinea de fierul ruginit, cu cealaltă încerca să apuce parîma... Avea impresia că frigul intens îi sudase degetele de metal.

— E ceva în neregulă cu elicea, semnală *Stubborn.*

De fapt, remorca, deviată de valuri şi curenţi, se prinsese în elicea lui *Stubborn*.

Philip coborî în interiorul lui *X-10* pentru a se încălzi puţin. La privirile interogative pe care i le aruncară Magen- nis şi Luck, răspunse cu o grimasă.

fn acest răstimp, Enzer, înapoiat pe submarinul mare, aştepta ca o echipă să degajeze elicea. Treaba dură o jumătate de oră. Venise momentul să încerce din nou să fixeze remorca; de data aceasta nu mai era o parimă grea de efnepâ,
ci un cablu de ridicare a periscopului pe care Duff l-a scos din rezervele sale.

Philip se urcă din nou pe puntea lui *X-10* în timp ce *Stub- horn* se apropia încet. Operaţie periculoasă. în cazul unei ciocniri, riscau să-şi provoace reciproc avarii. Philip urmărea cu nelinişte balansarea neregulată a marelui submarin care se apropia şi se depărta, cu Enzer pe punte, gata să sară pe *X-10*. Toate acestea în mijlocul stropilor pe care furtuna îi smulgea din valuri, pe un vînt puternic şi în frig. Deodată cocile se apropiară atît de mult una de alta încît Philip crezu că *X-10* se va sfărîma de tabla tancului de balast de pe *Stub- born.* Enzer sări... şi căzu în mare. Era cît p-aci să fie zdrobit, cînd *XrlO* fu împins în larg. Philip îl pescui din apă. Leoarcă, nesimţind nici frigul şi nici umezeala, Enzer nu se gîndea decît la remorcă, pe care în cele din urmă reuşi să o treacă şi să o fixeze.

La orele 4 dimineaţa, *X-10* era din nou remorcat de *Stub- born* şi Magennis se apucă să repare circuitul electric. Remorca improvizată era într-o stare proastă, în fiecare clipă Philip se aştepta să o audă trosnind, să-şi simtă vasul intrînd în derivă.

Ziua de 1 octombrie s-a scurs fără să se întîmple nimic deosebit. Philip găsea că *Stubborn* merge prea

repede.

La orele 21,15, *Stubborn* emise semnale luminoase pe care Philip n-a putut să le înţeleagă, periscopul lui fiind complet orb. A rămîne pe punte era prea periculos din cauza vitezei mari. Semnalele au fost reperate la orele 22,50. Philip notă o singură literă, „D“.

Ziua de 2 octombrie a fost folosită în cea mai mare parte pentru reparaţii care, în lipsa materialelor, au căpătat aspectul unei cîrpăceli. Racordul tambuchiului, executat din cauciuc, se desfăcu în timp ce submarinul se afla la o adîncime de 50 de picioare şi apa năvăli în vas. Philip abia avu timp să iasă la suprafaţă. în ciuda propunerii lui Duff, ei şi echipajul său refuzară să treacă pe bordul lui *Stubborn* şi se puseră pe treabă, întrebuinţînd chit, lemn şi fundul unei lămpi Oldham... Fără să creadă prea mult în soliditatea unei asemenea cîrpăceli, se cufundă la 100 de picioare. Lucrurile merseră însă bine şi Philip fu de-a dreptul mindru de această reparaţie improvizată.

Marea era acum temperată. Hulă slabă — *Not veri/ comfor table** — consemnă Philip. Erau încă departe de Shct- [101]land, de Lerwick, punctul cel mai apropiat, şi începură să se întrebe dacă îl vor putea salva pe *X-10.* Or, Hud- speth şi Philip voiau să-l vadă pe *X-10* intrînd într-un port britanic, să fie reparat şi să plece într-o nouă misiune,

în cursul dimineţii d$ 3 octombrie simţiră balansul din plin, chiar şi în imersiune, La orele 12,30 remorca se rupse din nou şi *X-10* ieşi la suprafaţă. Phifip nu-l văzu pe *Stub- horn.* Marea era pustie, agitată, de gheaţă. Rafale de ploaie, perdele cenuşii mişcătoare brăzdau cerul.

După un sfert de oră apăru, în sfîrşit, şi *Stubborn*, relie- findu-se detaşat pe suprafaţa mării. Pe bordul lui *Stubborn* nu se mai găsea nici măcar un capăt de cablu sau de parîmă care să poată fi folosit pentru remorcaj. Pentru a întări cablul periscopului, el a fost matisat. Cablul avea aproximativ 100 m, o jumătate rămăsese fixată pe *X-10*, restul pe *Stubborn.* Pe bordul celor două submarine oamenii erau extenuaţi şi cablul era atît de greu de tras afară din apă, încît era necesară o voinţă puţin obişnuită pentru a nu abandona. Ce uşor ar fi fost pentru Philip şi echipajul său să treacă pe *Stubborn* după ce l-ar fi sabordat pe *X-10!* Nu o făcură, şi nici prin cap nu le trecea să o facă.

O dată mai mult *X-10* veni lingă *Stubborn* foarte, foarte aproape, ca şi cum s-ar fi lipit de el. Era singura modalitate să treacă remorca. Dar vai, nenorocire! în cursul numeroaselor manevre, cablul se înfăşură încă o dată pe elicea lui *Stubborn*.

N-ar fi fost atît de grav dacă echipajul nu s-ar fi aflat la limita epuizării. Oamenii acţionau mecanic... Philip continua să stea în picioare la prova lui *X-10,* ţinîndu-se de verigă pentru a nu fi precipitat în mare. Deodată văzu deasupra lui o masă cenuşie. Fără să fi observat, *X-10* se plasase sub prova lui *Stubborn*. Printr-o mişcare de cufundare, micul submarin fu împins în jos, sub prova celui mare. Philip, care nu dăduse drumul verigii de care se ţinea, se trezi în apă. Din fericire, tambuchiul era închis şi *X-10,* degajat de un alt val, reveni la suprafaţă cîţiva metri mai departe, fără ca sud-africanul să fi dat drumul inelului.

—- Cîrma nu mai execută manevrele, strigă deodată Ma- gennis.

---

101 Nu tocmai confortabilă. — *Nota trad.*

Philip înjură. Asta mai lipsea ! Submarinul nu va mai fi curînd decît o epavă remorcată. Coborî şi încercă să pună în funcţiune aparatele de imersiune, de direcţie. Totul era blocat. Philip înjură din nou... Era greşeala lui. Se apropia-seră prea mult de *Stubborn*, -şi oîrmele fragile ale submarinului *X-10 m* lo viseră de cocă. Dintr-o dată, în timp ce t arn- bucliiul era deschis, *X-10* se cufundă, şi Philip se trezi cu apa pînă la subsuori. în ultimul moment îşi salvă vasul. Văzînd ce se întîmplase, Hudspeth şi Enzer săriră în barcă, îi ajutară să apuce cablul de remorcare.

— Dacă hidroplanele[102] nu mai funcţionează, este mai bine să treceţi pe *Stubbom*, sugeră Hudspeth. Nu mai puteţi intra în imersiune.

— în regulă. Magennis, Luck, nu mai sînteţi în stare să rezistaţi. Ordon să părăsiţi *X-10*, comandă Philip.

Magennis şi Luck se su puseră cu o plăcere pe care numai epuizarea îi împiedica să o manifeste. Se înapoiară cu barca, în timp ce Hudspeth şi Enzer rămaseră cu Philip.

Hudspeth găsi o soluţie prin care reuşi să manevreze cîrmele[103]. După cîteva eforturi, ele cedară. Epava redeveni un submarin.

— Să rămînem toţi trei, propuse Hudspeth. îl vom aduce pe *X-10* înapoi în Anglia.

— De acord, răspunse concis Philip.

— C...! strigă în clipa aceea Enzer.

Cuvîntul nu a fost spus la întîmplare; Hula răsturnase o găleată aşezată în *W. and* D., şi în cei cîţiva metri cubi în care oamenii trăiau de 22 de zile se răspîndi o duhoare oribilă. Căpitanul Hudspeth se apucă să cureţe locul.

— Mai curat decît atît nu se poate face, spuse el după cit va timp. Lăsaţi tambuchiul deschis. Dacă o să intre ceva apă de mare, cu atît mai bine, sau cu atît mai rău!

Cablul de remorcare se rupsese la orele 12,30; la orele 17,45 era din nou fixat.

Philip debranşă bateria pe care încercase să o încarce. Un fum acru se răspîndi în submarin. Apoi lumina fu cea care cedă. Hotărît, nimic nu mai funcţiona pe *X-10*.

— Philip, semnalează lui *Stubborn* că trebuie să reparăm circuitul electric înainte de a ne continua drumul, spuse Hudspeth.

102 Este vorba de cîrmele de Imersiune.

103 De fapt, hidroplanele (cîrme de imersiune) fuseseră deteriorate de un cablu care le lovise.

Timpul trecea...

în cele din urmă, la orele 19,15, *Stubborn* lansă un semnal. Tocmai atunci Philip era de veghe la periseop.

„D“, spuse el, *Dive*, ne cufundăm.Coborîră Ia 40 m.

în realitate, Philip nu era toarte sigur că a văzut prin periscopul tulbure litera D... El a executat. Nici nu s-au scurs cinci minute, şi trei explozii submarine s-au repercutat prin apă.

Philip şi Enzer se priviră. Avură acelaşi gînd,

— Ordin de a ieşi imediat la suprafaţă. Ce se mai intim* **P**[lă?]

Hudspeth manevră; de îndată ce *X-10* ieşi, deschise tam- buchiul şi privi către *Stubborn*, care era la suprafaţă. De fapt semnalul pe care Philip l-a luat drept „cufundaţi-vă[u] însemna cu totul altceva.

în biroul său de la Amiralitate, sir Claud Barry aştepta ştirile cu o nerăbdare reţinută. Ştia foarte bine, deşi spera contrarul, că „Operaţia Source[44] se va solda cu pierderea de vieţi omeneşti. Gîte vase vor reveni din expediţie? Din cele 6 pe care le salutase la plecarea lor de pe micul dig de la Loch Cairnbawn, 5 dispăruseră: *X-9* s-a scufundat fără urmă, *X-8* s-a sabordat, ambele în cursul traversării spre obiectiv. X-5, *X-6, X-7* au fost nevoite să se scufunde în fiordul Kaa în cursul atacului împotriva *Tii'pitz-VLlm,* echipajele lor au fost omorîte sau capturate. Rămînea *X-10!*

„Am făcut prizonieri[44], a comunicat radioul german, fără să dea alte precizări. Cine? Cameron, Lorimer, Kendall, Henty-Creer, Whittam, Aitken? Sir Claud îi cunoştea pe toţi aceşti oameni, cu micile lor defecte şi imensele lor calităţi. Tehnicieni curajoşi, dîrzi, antrenaţi pentru a face faţă la toate, tenace...

Sir Claud se gindea de pe acum la recompense: Victoria Cross, cea mai înaltă decoraţie engleză, comandanţilor care au reuşit să plaseze minele sub *Tirpitz*, D.S.O. pentru ceilalţi[104 105].

104 **Căpitanii Godfrey Place şi Donald Cameron primiră Victoria Cross din manile regelui George al Vl-lea, Ia 23 februarie 1945, în pala**

105**tul Buckingham, în prezenţa soţiilor lor Althea Place şi Eva Cameron. „Place, no-a spus unul din camarazii lui, era impecabil în uniforma nr. 1. Cade obicei, împrumutase totul. în afară de cămaşă şi ciorapi[14]. Noi nu vedem, bineînţeles, în aceste cuvinte decit expresia unui umor tipia englezesc.**

Acum, contraamiralul, comandant al submarinelor, era nerăbdător să cunoască avariile provocate *Tirpitz-vfoii.* Din păcate, n-ă fost scufundat. Germanii au lăsat să se înţeleagă acest lucru, dar a fost avariat pentru multe luni, poate pînă la sfîrşitul ostilităţilor. „Animalul acesta trebuie distrus[44],spusese Winston Churchill... Avioanele de recunoaştere plecate din Uniunea Sovietică nu vor întîrzia să-l informeze pe amiral. Mai tîrziu, prin cei ce se vor fi salvat, prin ştirile pe care le vor transmite norvegienii, în sfîrşit va afla...

La 3 octombrie, către orele 17, lui sir Claud Barry i se comunicară previziunile meteorologice: „Furtună prevăzută pentru regiunea 66° latitudine nordică, 4° longitudine estică — viteza vîntului 8^{8} din direcţia sud-vest.

Sir Barry n-avea nevoie să privească harta. Vremea proastă avea să se înrăutăţească şi mai mult în regiunea unde se afla *Stubborn*, care remorca un *X-10* avariat, incapabil să navigheze prin propriile sale mijloace. Mai avea de parcurs 400 de mile. A întîrzia multă vreme însemna a condamna la moarte sigură 3 sau 4 oameni în plus, marinari care aveau să se cramponeze de vasul lor, numai ca să-l readucă în port. Aceasta în nici un caz nu trebuia să se întîmple.

Luarea hotărîrii de a-l saborda pe *X-10* şi de a da ordinul categoric îi revenea lui sir Claud Barry personal. El redactă un mesaj:

— *Către* Stubborn. *Sabordaţi* X-10 *dacă credeţi de cuviinţă!*[a]

Amiralul a adăugat „dacă credeţi de cuviinţă“ în ultimul moment, pentru că nu voia să-i răpească lui Duff, în care avea o încredere deplină, întreaga iniţiativă.

Conform vechii tradiţii navale engleze, hotărîrile, altele decît cele strategice, nu se iau de pe uscat, de departe, ci de la postul de comandă.

Duff primi mesajul la orele 19,15. El transmise imediat un ordin ferm lui *X-10* de a ieşi la suprafaţă. Acesta a fost semnalul pe care Philip l-a interpretat greşit.

La orele 20,30, *X-10* era sabordat de Hudspeth şi Enzer, rămaşi ultimii pe bord. El se scufundă în poziţia 66°13' latitudine nordică, 4°02' longitudine estică.

Stubborn atinse Lerwick la 5 octombrie la orele 13,30. Hudspeth şi Philip îşi înaintară şi ei imediat rapoartele.

Thrasher, *Truculent* şi *Syrtis* s-au înapoiat între 2 şi 5 octombrie.

în ceea ce priveşte submarinele *Sceptre* şi *Seanymph*, ele au rămas să patruleze în largul lui Andoy.

Sir Claud considera că recuperarea unui singur vas de tipul A, după atac, a fost pentru comandantul lui *Stubborn* o frumoasă ispravă marinărească.

35 — 40 **de mile, respectiv** 54—64 **km pe or;v 292**„Pierderea lui *X-10,* după tot ceea ce a întreprins şi toate eforturile depuse pentru a-l readuce în bună stare, este totuşi regretată[44], avea să scrie sir Claud Barry în raportul său înaintat primului lord al Amiralităţii la 8 noiembrie 1943. Şi conchidea: „Nu pot să-mi exprim în suficientă măsură admiraţia pentru cei trei comandanţi: căpitanii H. Henty- Creer, D. Cameron şi G. Place şi pentru echipajele lui *K-5, X 6* şi X-7, care au îndeplinit ordinul de atac şi nu s-au mai putut întoarce. Deplin conştienţi de pericolele pe care se duceau să le înfrunte, aceste curajoase echipaje au pătruns în zona de staţionare a flotei, puternic apărată. Acolo, cu curaj, sînge rece şi hotărîre şi în ciuda tuturor aparatelor moderne pe care ingeniozitatea le-a inventat, adunate pentru detectarea şi distrugerea lor, ei au îndeplinit integral atacul şi unii au reuşit să pătrundă înăuntrul plasei de apărare împotriva torpilelor care înconjura *Tirpitz*-ul. Fără îndoială, ceea ce au săvîrşit aceşti oameni îndrăzneţi a fost un act de curaj şi de spirit întreprinzător de cea mai înaltă clasă, manifestat în prezenţa imediată a inamicului; atacul lor temerar va intra, fără îndoială, în istorie ca unul din actele cele mai curajoase ale tuturor timpurilor[44].

în acest timp, fiordul îngheţat îşi reluase seninătatea nordică. Într-adevăr, remorcherele, erau ceva mai active, vedetele îi brăzdau apele liniştite, dar, văzînd *Tirpitz*-ul de departe, nu puteai crede că monstrul e într-o stare atît de jalnică. Comandantul Meyer primea rapoartele, consem- nînd avariile. Acestea confirmau impresia pe care a avut-o în momentul exploziei: situaţia era gravă. Se consolă spu- nîndu-şi că, oricum, cuirasatul ar fi trebuit să se întoarcă în Germania pentru o revizie generală şi că ar fi fost astfel indisponibil luni de zile.

Pentru a fi reparat mulţumitor era necesar ca *Tirpitz* să intre într-un port german. Primejdioasă operaţie navigarea lentă la remorcă...

Meyer întocmi lista reparaţiilor. Era lungă. Pe lingă ele, comandantul mai socotea t mort, circa 40 de răniţi[106], printre care primul său locţiitor, uşor rănit (o comoţie).Ofiţeri ai statului-major al amiralului Kummetz, veniţi pe bord, au pareurs compartimentele de sub punte împreună eu comandantul Meyer, au examinat maşinile, s-au aplecat peste copastie ca şi cum ar fi fost gata să apară încă un submarin englez, după care pe bastiment s-a reinstalat o aparenţă de rutină. A doua zi după atac s-a început, cu cabluri trase pe fundul mării şi cu oameni-broaşte, căutarea submarinelor scufundate.

X-6 fusese distrus de explozie.

Opt zile după atac, la 1 octombrie, *X-7* a fost regăsit[30] 'şi ranfluat, dintr-un punct situat la 220 m de tribordul provei *Tirpitz-ului,* în afara plaselor de protecţie. Remorcat, el a eşuat pe o plajă a fiordului Kaa. Etrava lipsea în întregime, fusese distrusă fie de tirul artileriei, fie de grenade. Epava a fost trimisă în Germania, acolo au studiat-o şi i-au examinat detaliile în vederea construirii de submarine mici. Epava lui *X-o* a fost regăsită la aproximativ o milă de *Tirpitz*, dar era prea deteriorată ca să mai fie ranfluată.

Germanii au cercetat submarinele în chip minuţios. După hîrtiile de bord şi după hărţi au putut reconstitui atacul. O busolă, o hartă a frontierei suedeze au permis să. se deducă intenţia de a fugi spre Suedia.

între timp, din fiordul Ivaa se transmiteau mesaje mare-, lui-amiral Donitz. El primi vestea impasibil, ca un şef care ştie că a reproşa ceva nu ajută. Raportul lui către Hitler, întocmit la 24 septembrie,"-preciza că nava, chiar reparată, nu-şi va redobîndi niciodată complet eficacitatea operaţională..

Fuhrerul, căruia amiralul ii propuse la început readucerea *Tirpitz-uhn* în Germania, dat fiind că nici o macara plutitoare n-ar fi fost în stare să ridice cele două turele avariate, acceptă. Hotărîrea a fost ulterior revocată, amiralul Donitz socotind că ar fi prea periculos să expună nava, în cursul călătoriei de înapoiere, loviturilor aviaţiei inamice, în fiordul Alta a fost trimisă nemtîrziat nava-atelier *Neu~ mark,* ca şi *Monte-Rosa*, fostul pachebot *New York* al societăţii de navigaţie „Hamburg-Amerieaª, spre a servi drept hotel plutitor pentru cîteva sute de specialişti şi muncitori.

106 **Raportul contraamiralului Barry spune: „Au fost peste 100** da **morţi şi răniţi din cauza tirului şi panicii care se pare că a domnit — un timp scurt — după accidenta Comandantul H. Meyer, astăzi amiral, contestă aceste cifre, ca şi cuvin tul „panică[44].**

O macara cu o capacitate de 100 de tone fu îndreptată spre fiordul Alta. Fiind avariată în timpul traversării din cauza furtunii, ea făcu o escală la Namsos, unde a şi rămas. [107] [108] [109] [110]Curînd, *Tirpitz* îşi reluă viata, sub supravegherea luî Junge, o viaţă în ritm domol, specifică unui convalescent. Sistemul de control al artileriei a fost repus în funcţiune de către locotenent-comandorul Dohnke, instalaţiile electrice prin grija întreprinzătorului Bernstein, găurile au fost astupate prin sudură autogenă. Doar cele două turele continuau să fie imposibil de manevrat. Probleme mai ridica şi coca, pe care scafandrii au găsit-o deformată în urma şocului. Pentru aceste reparaţii importante era necesară înapoierea în Germania şi ridicarea vasului pe doc. Altfel, chiar cu maşinile reparate — numeroase piese fuseseră strîmbate şi dezaxate de explozie — *Tirpitz* nu şi-ar putea regăsi viteza iniţială.

La 22 noiembrie, după două luni de la atac, statul-major al marinei militare germane primea din partea lui Marine- Grappenkommando[11] următorul raport: „Ca urmare a atacului reuşit dat de submarinele de buzunar împotriva unităţilor grele ale grupului de luptă, crucişătorul de luptă *Tirpitz* a fost scos din acţiune pentru mai multe luni";

Forţele navale germane ale Grupului de Nord se reduceau la *un* singur bastiment, *Scharnhorst*, pentru că *Lutzow* îşi avea maşinile în revizie. În aceste condiţii convoaiele către Uniunea Sovietică treceau încărcate cu arme şi materiale...

Multă vreme englezii n-au ştiut care este starea reală a *Tirpitz-vlm.* Pentru ei, marele cuirasat era avariat, poate grav, dar rămînea în funcţiune, putea naviga, armamentul său era intact. „Operaţia Source[44] nu reuşise aşa cum speraseră[12].

[i;] Amiralul Kummetz fiind bolnav, a fost înlocuit în octombrie 19 43 cu contraamiralul Bey.

Atacînd în iarna precedentă convoaiele, Bey îşi făcuse, în calitate de şef al escadrilei de distrugătoare, o reputaţie de ofiţer tenace. Una din operaţiile sale a avut pentru englezi drept rezultat pierderea lui *Edinburgh*.

---

107 **Autorul n-a putut obţine nici o precizare în legătură cu** corpurile

108**lui Whittam, Whitley *(X-7),* Heniy-Creer, Malcolm, Nelson,** Morti-

109**boys *(X-ă).* Primii doi să fi fost îngropaţi cu onoruri militare, cum**

110**spun germanii, iar ceilalţi patru lăsaţi** în **vasul lor? Nu se** ştie.

Ulterior englezii au fost mai bine informaţi. Cu ocazia celui de-al doilea raport înaintat primului lord al Amiralităţii, la 2 februarie 1944, de către contraamiralul C.B, Barry, amiralul comandant al submarinelor, acesta, după ce a nominalizat cîteva din avariile pricinuite *Tirpitz*-ului (patru turele avariate, tunurile dezaxate, tunelul arborelui dislocat, puntea superioară răsucită), trăgea următoarea concluzie: *„Tirpitz* a suferit deteriorări considerabile atît la cocă şi maşină, cît şi la mijloacele de luptă, ca urmare a atacului. Reparaţii provizorii sînt încă în curs de execuţie în fiordul Kaa şi se apreciază că ele se vor termina în mai puţin de una sau două luni şi că bastimentul nu-şi va redo- bîndi eficacitatea pentru operaţii de durată piuă cînd nu va fi pu» pe doc într-un port german".CAPITOLUL AL XVII-LEA „OPERAŢIA TUNG STEN"

în fiordul Iiaa iarna nordică se scurgea încet. În această perioadă a anului şi la o asemenea latitudine, soarele nu se ivea niciodată. Doar în cursul zilei, o licărire palidă asemenea unei piele întinse peste mare răspîndea o lumină alburie pe un cer a cărui culoare trecea, după cum era vremea, de la negrul cernelii la albastrul nopţii. Aceasta nu-i împiedica pe marinari şi lucrători să muncească din greu; ultimii, veniţi de pe nava-atelier *Neumark*, cazaţi pe vasul *Monte- Roşa*, executau reparaţiile de cele mai multe ori la lumina electrică.

Pe uscat a fost construit un batardou uriaş. L-au fixat sub coca *Tirpitz*-ului, izolîndu-i în acest fel flancul de mare, aşa îneît lucrau în toată tihna. Cîrma a fost schimbată. Lucrările erau conduse de consilierul superior de construcţii navale Krux.

Pentru a-i deruta pe aviatorii britanici care, veniţi din Uniunea Sovietică în misiuni de recunoaştere, fotografiau cuirasatul, s-au luat măsuri minuţioase de camuflare. Pentru germani era imperios necesar ca avariile importante să rămînă necunoscute englezilor, care trebuiau să creadă mai departe *în* atotputernicia^lui.Pe bordul *Tirpitz*-ului imobilizat, ofiţerii şi echipajul se grăbeau să-şi revadă, în sfîrşit,* vasul în stare de a naviga şi lupta. În aşteptarea acestui moment se distrau cum puteau: plimbări şi schi pe uscat, teatru, ^cinema, conferinţe şi muzică pe vas...

Se mai făcea şi vînătoare de şobolani. Operaţiile de acest soi le conducea sublocotenentul Stede. Pe uşa cabinei sale, ofiţerul pusese chiar să se scrie următoarele cuvinte: ,,Rattenabwehroffizier“, prescurtat: R.A.Q. Pentru cinci cozi de şobolan prezentate ofiţerului „antiguzgan“, membrii echipajului primeau o sticlă de rachiu. Prima aceasta seducătoare declanşa imediat ofensiva a peste 2 000 de marinari. R.A.O. păstra cozile sub cheie, contabilizîndu-le cu toată minuţiozitatea. Consecinţa: dispariţia şobolanilor.

Timpul trecea...

Crăciunul anului 1943 a fost sărbătorit pe *Tirpitz* aşa cum se cuvine; comandantul Meyer a rostit cu acest prilej un discurs în prezenţa contraamiralului Bey, venit să petreacă noaptea de Ajun pe bordul cuirasatului.

în dimineaţa zilei de 26 decembrie s-a aflat că *Scharnhorst* şi-a părăsit locul de ancorare din fiordul Alta, escortat de cea de-a patra flotilă de torpiloare. Comandat de către comandorul Hintze, *Scharnhorst*, abordînd pavilionul contraamiralului Bey, ieşi la atac împotriva marelui convoi englez Y.W. 55 B. în componenţa convoiului intrau 19 vase de comerţ, protejate nemijlocit de distrugătoare. Vasele au fost descoperite la 22 decembrie de către un avion la aproximativ 400 de mile vest de Tromso. La 25 decembrie un submarin semnală convoiul şi îi stabili poziţia. Donitz ordonă angajarea luptei, acordînd deplina libertate pentru a întrerupe operaţia şi a o opri cu desăvîrşire în cazul apariţiei unor forţe inamice importante. Întrucît Bey, împreună cu toţi ofiţerii lui, au dispărut odată cu *Scharnhorst*, este greu de stabilit cu precizie ce s-a întîmplat. Un mesaj al lui Bey care a întrerupt liniştea ce domnea în eter şi a fost recepţionat de englezi, un cuvin t prost înţeles din mesajul transmis de un avion au fost poate cauzele care au dus la pierderea lui *Scharnhorst*. Amiralul Karl Donitz a considerat că Bey n-a utilizat pe deplin posibilităţile pe care le avea pentru a distruge sau avaria crucişătoarele uşoare engleze. Eroarea sa a avut drept cauză principală greşita interpretare a semnalelor radar în cursul luptei desfăşurate la amiază. El a crezut că se află faţă în faţă cu marile bastimente ale Flotei metropolitane.Echipajul *Tirpitz*-ului regreta că nu poate ieşi pe mare. în ciuda impulsionării lucrărilor, mult avansate, vasul nu era încă în stare să navigheze. Ziua de 26 a fost pentru ofiţerii de pe *Tirpitz* dramatică. Oră de ora, aproape minut cu minut, ei au urmărit lupta lui *Scharnhorst*, atacat la început de crucişătoare, apoi de un cuirasat[1], care l-a răpus. Peripeţiile întîlnirii au fost transmise chiar de către *Scharnhorst*| codificat, prin radio, şi imediat descifrate.

Din cei 1900 de membri ai echipajului, au fost salvaţi doar 36 de ofiţeri, subofiţeri şi mateloţi.

De acum înainte, în apele norvegiene, ca singur mare bastiment de linie avea să rămînă *Tirpitz*. El reţinea în nord importante forţe navale ale inamicului, care ar fi putut fi folosite pe alte fronturi, împiedicând totodată orice debarcare pe coastele Norvegiei. El nu era totuşi utilizabil atîta vreme cit reparaţiile nu erau terminate. Timp de cîteva luni marina militară germană nu putea să opună inamicului nici o forţă demnă de un asemenea

nume. Englezii nu ştiau acest lucru.

În noaptea de 10 spre 11 ianuarie 1944, vreo cincisprezece bombardiere sovietice atacară *Tirpitz*-ul, care ripostă cu toate gurile de foc ale antiaerienei. Doar patru aparate reuşiră să survoleze nava şi să arunce 4 bombe de cîte 2 000 de livre[2]. Nici cea mai mică zgîrietură!

Lucrările progresau. Curînd uriaşa navă [reuşi să facă primele probe pe mare. în cele din urmă, la 15 martie, comandantul Meyer dispuse ridicarea ancorei. *Tirpitz*-ul revenea la viaţă.

în timpul primelor ieşiri s-a făcut reglarea tirului, s-a tras cu artileria grea asupra munţilor care se învecinau cu fiordul Alta şi strîmtorile Stjern şi Varg. Tumultul salvelor se repercuta dintr-un vîrf înzăpezit în celălalt, precum bubuitul tunetelor.

Probele de viteză s-au dovedit satisfăcătoare —■ 27 de noduri —, totuşi viteza iniţială n-a fost realizată. Situaţia se datora deformării cocăi. Cu toate acestea, *Tirpitz*-ul lor, puternic înarmat, mai putea încă repurta o victorie împotriva englezilor.

Comandantul Meyer îşi cunoştea bine adversarii, le cunoştea perseverenţa, tenacitatea. Nu va trece mult şi[f]

1 Crucişătoarele *Bel fast*, *Norfolk* şi cuirasatul *Duke of York*.

1 livră — 489,5 grame. — *Nota trad*aflind despre deplasările lui în fiord, vor pregăti împotriva *Tirpitz*-ului o nouă operaţie. El se aştepta deci la un nou atac.

La 12 martie, cu toată vremea rea, un avion englez trecu foarte sus deasupra fiordului. A doua zi urma un al doilea avion de recunoaştere[3].

— Junge, îi spuse comandantul Meyer secundului său, avioanele acestea nu-mi spun nimica bun. Apărarea antiaeriană să fie pregătită împotriva oricărui fel de atac. Fiţi foarte atenţi. Bastimentul se află înăuntrul barajului exterior. Trebuie să reintrăm în cel de-al doilea baraj, pentru a ne apăra de torpilele pe care le-ar putea lansa avioanele.

1 aprilie găsi *TirpUz-w*| bine apărat, înăuntrul celui de-al doilea baraj. Locotenent-comandorul Hugo Heydel, ofiţerul cu navigaţia, primi pentru a doua zi, 2 aprilie, ordinul de a pregăti ridicarea ancorei.

Ordinul a fost amînat pentru ziua de 3.

Comandorul Hans Meyer se gîndea mereu la avioanele de recunoaştere care veniseră să fotografieze *Tirpitz*-ui. Se asigură că piesele de A.A. de pe uscat şi de pe vas sînt gata de acţiune, că instalaţiile fumigene, amplasate de-a lungul fiordului, sînt în măsură să ofere foarte repede un ecran protector.

La Amiralitate, *Tirpitz* se afla necontenit în centrul preocupărilor.

Fotografiile aduse de un avion Cătălină fuseseră examinate cu grijă de către specialiştii din A.G.I.U. Comparîn- du-le cu fotografiile precedente, ei au tras concluzia că în curîncl *Tirpitz* va fi gata să iasă din nou în larg.

La 27 martie, un mare şi puternic convoi, J.W. 58, alcătuit din 49 de nave, părăsi Scoţia.

Convoiul era apărat de o puternică escortă: crucişătorul american *Milwaukee*, cedat Uniunii Sovietice, 20 de distrugătoare, 5 escortoare, 4 corvete şi portavioanele de escortă *Activity* şi *Träcker*. El plecase din Scoţia la 27 martie. Escorta era sub ordinele contraamiralului F. Dalrymple-Ha- milton, care îşi ridicase pavilionul pe crucişătorul uşor *Diadem.* La trei zile după plecare, un avion german de recunoaş-

[3] Comandantul Meyer nu se înşelase. La 12 şi 13 martie, avioane

Spitfire care veneau de ia Vaenga au luat excelente fotografii atît ale cuirasa!ului ancorat, cît şi ale poziţiilor apărării antiaeriene; fotografiile au fost transportate în Anglia de un avion Cătălină.tere îl reperă. Aproape imediat se dezlănţuiri atacurile, dar Luftwaffe se izbi de aparatele portavioanelor de escortă, hotărîte să nu se lase învinse. Şase avioane germane au fost doborîte. Convoiul îşi continuă drumul său spre Uniunea Sovietică.

Neputînd să arunce în luptă *Tirpitz*-ul, aflat încă în faza probelor, Donitz masă în schimb la sud-vest de insula Urşilor un grup de 16 submarine. Ofensiva lor era prevăzută pentru noaptea de 31 martie. „Convoiul, după cum le ceruse înaltul comandament german, nu trebuia în nici un caz să treacă intact“. Dar comandantul Walker, care comanda distrugătoarele şi eseortoarele, dădu tuturor navelor sale ordinul de a forţa la maximum: la 29 martie *Starling* îl scufundă pe *U-961;* la 1 aprilie, *Beagle* şi un avion trimiseră la fund sau avariară pe *U-355.* La 2 aprilie, *Keppel* îl scufundă pe *U-360.* În zorii zilei următoare, un avion Swordfish îl observă pe *U-388.* Cu ajutorul a două alte aparate, un Wildeat şi un Avenger, el provocă explodarea submarinului.

întregul convoi, cu excepţia unui cargou avariat, care se înapoie la bază, a ajuns la destinaţie.

Amiralitatea pusese la punct un nou atac, şi anume unul de mare anvergură. Operaţia, ale cărei planuri, la ordinele amiralului sir Bruce Fraser, au fost concepute de viceamiralul sir Henry Moore, a primit numele de „Tungsten“. Simultan cu trecerea convoiului J.W. 58, *Tirpitz* urma să fie atacat de noile bombardiere Barracuda, ridicate de pe portavioane. Sir Henry Moore avea să conducă operaţia de la bordul noului cuirasat *Anson.*

Două escadre părăsiră Scapa-Flow. Prima grupare, în zorii lui 30 martie, sub ordinele comandantului flotei Fraser, era alcătuită din *Duke of York*, nava-amiral, *Anson*, *Belfast* şi portavionul *Victorious* (comandant M.M. *Dennj).*

Amiralul Bisset, îmbarcat pe crucişătorul uşor *Roya- list,* împreună cu a doua grupare, compusă din marele portavion *Furious* (comandant G.T. Philip), *Sheffield*, *Jamaica* şi 4 portavioane de escortă, *Emperor*, *Searcher*, *Pursuer*, *Fencer*, ridicară ancora în seara zilei de 30. Intîlnirea a fost stabilită pentru seara lui 3 aprilie la aproximativ 250 de mile nord-vest de fiordul Alta. De acolo, amiralul Fraser trebuia să se înapoieze în Anglia, lăsîndu-i amiralului Bisset grija executării operaţiei. Curînd Fraser află că trecerea convoiului J.W. 58 se desfăşoară fără dificultăţi. Se părea că *Tirpitz*, supravegheat de aproape, nu se mişcase. Vremeaera bună. Fraser hotărî să lase convoiul şi escorta să-şi urmeze drumul fără a le aduce în ajutor propriile sale nave; totodată să declanşeze „Operaţia Tungsten“ cu 24 de ore mai devreme. Schimbarea programului a fost comunicată din timp şi amiralului Bisset. Modificarea obligă portavioanele de escortă să forţeze maşinile pînă la viteza lor maximă: 17 noduri.

Joncţiunea celor două forţe navale a avut loc, aşa cum se prevăzuse, în cursul după-amiezii de 2 aprilie. Amiralul Moore, luînd comanda forţelor de atac, se apropie de coastă cu portavioanele, în timp ce comandantul-şef urma să patruleze spre nord, la 200 de mile distanţă, pînă la sfîrşitul operaţiilor. Atacul trebuia să fie masiv, instantaneu, neaşteptat. Participau 42 de aparate Barracuda: 10 transportau fiecare cîte o bombă perforantă de 1 600 de livre, 22 — cîte trei bombe semiperforante de 500 de livre, celelalte 10 erau dotate cu bombe antisubmarine. Bombele de 1 600 de livre trebuiau să străpungă blindajul interior. Lansarea lor, pentru a fi pe deplin eficace, trebuia să se execute de la altitudinea de 3 500 de picioare pentru bombele grele, de la 2 000 de picioare pentru cele de 500 de livre. Avioanele Barracuda, de un tip nou şi încă secret, puteau lansa bombele de la mari altitudini sau în picaj. Puteau, de asemenea, folosi şi torpile.

Orice s-ar fi petrecut, pagubele trebuiau să fie considerabile. Pentru a proteja bombardierele, dar mai ales pentru a mitralia punţile *Tirpitz*-ului şi artileria antiaeriană, formaţia avea să fie însoţită de 21 de aparate de vînătoare Cor- sair, 20 Ilellcat şi 10 Wildcat.

În seara de 2 aprilie, escadrilele şi-au făcut plinul rezervoarelor de benzină. Bombardierele Barracuda îşi primiră bombele. Pe bordul vaselor domnea o activitate intensă. La 3 aprilie, orele 1,30 dimineaţa, echipajele avioanelor au fost convocate pentru ultimul instructaj. Li s-au prezentat hărţile, machetele realizate de către A.C.I.U. la Medmemham, liniile de atac, altitudinile ce trebuiau respectate. în cele din urmă s-a stabilit ora H, minutul lansării. La 4 dimineaţa, avioanele şi echipajele

erau gata pentru a intra în acţiune. Atacul urma să aibă loc în două etape. Un prim val de atac, comandat de către locotenent-comandorul de aviaţie al R.N.R. Baker-Faulkner, îşi luă zborul la orele 4,38.

În acelaşi timp s-au ridicat în aer şi 11 avioane Corsair sub ordinele locotenent-comandorului de aviaţie al R.N.F. A. Turnbull. Zburînd la 11 000 de picioare, Turnbull vedeasoarele răsărind în spatele bombardierelor Barracuda, fă- cîndu-le invizibile; pentru cîte o clipă aripile lor sclipeau, aruncînd scurte străluciri. Soarele, zăpada de un alb imaculat —- solul era acoperit în proporţie de nouă zecimi — îngreuiau observaţia. Dacă avioanele de vînătoare inamice se ivesc spre răsărit, cum să le deosebeşti de aparatele lui Baker-Faulkner? Turnbull îşi punea această întrebare în timp ce avioanele sale treceau coasta norvegiană. în faţa lui formaţia de bombardiere i se părea mult prea răsfirată în văzduh şi prea lentă în deplasarea ei. Cu fiecare secundă, avioanele sale rapide reduceau primejdios distanţa faţă de ele.

Între fiordurile Alta şi Lang, după un zbor de 65 de minute, aruncară rezervoarele mari de benzină golite.

Şi dintr-o dată piloţii avioanelor Corsair reperară către sud-vest *Tirpitz*-ul şi bombardierele Barracuda care coborau spre obiectiv. După planul de atac, escadrilele Corsair, care aveau misiunea de a acoperi eficace fiordurile şi de a proteja bombardierele Barracuda împotriva oricărui atac aerian provenit de la Bardufoss, unde se afla baza Messer- schmitt-urilor Luftwaffei, trebuiau să urce către nord pînă la micul port Talvik din fiordul Alta, de unde să se întoarcă pentru a reveni spre sud în direcţia *Tirpitz-ului.* Ceea ce au şi făcut. în momentul acela, aparatele Barracuda se lansară la atac, şi în mijlocul perdelelor de fum protectoare care se înălţau piloţii văzură bombele căzînd asupra inamicului şi un mare petrolier arzînd. Avioanele Corsair se întoarseră atunci spre nord, pentru a străbate, deasupra fiordului, la 9 000 de picioare, un mare patrulater. Pe cer n-au întîlnit nici un avion inamic.

În zorii zilei de 3 aprilie 1944, în zona fiordului Kaa, vremea era frumoasă. Doar cîţiva nori cenuşii păreau agăţaţi de munţii înălbiţi de zăpadă. Locotenent-comandorul Hugo Heydel preluase în ajun funcţiile ofiţerului cu navigaţia pe *Tirpitz*. Lui îi revenea comanda manevrelor de ieşire dintre plasele de protecţie. La postul de comandă, lîngă un comandant Meyer taciturn, impasibil, dădea ordine, nu fără o anumită teamă.

Două remorchere erau gata să ajute nava masivă să se degajeze. Bastimentul era amarat cu două ancore la pro vă, pupa fiind legată de sol, în apropierea debarcaderului. Primaancoră fusese ridicată. Curînd urmă a doua: încetişor, remorcherele începură să deplaseze *Tirpitz*-ui.

În aceeaşi clipă, ca şi cum ar fi coborît vertiginos de pe munte spre fiord, apărură treizeci de avioane; vuind cu toate motoarele, ele se îndreptară către babordul pupei. Zburau foarte jos. Trăgeau cu toate mitralierele, măturînd punţile şi suprastructurile. Claxoanele de alarmă sunau strident pe coridoare, în cazărmile echipajului, în sălile maşinilor, în timp ce primele bombe căde au deja, lansate de un val de avioane care zburau foarte sus. *Tirpitz* ieşea dintre plasele de protecţie cu o viteză redusă. A mări viteza însemna a risca o eşuare. Comandantul *Tirpitz*-ului înţelese pericolul care-i ameninţa vasul. Fiecare se afla la postul său: A.A. a vasului şi cea de pe sol intraseră în acţiune. De-abia apucase Meyer să intre în centrul de comandă al navei, că prima bombă iovi puntea din faţă, în locul pe care tocmai îl părăsise împreună cu Heydel. Bombele căde au cu duiumul, explodînd, devastînd puntea superioară, străpungînd blindajele uşoare, tăind şi răsucind tăbliile, spărgînd ţevile cu abur. Oamenii zăceau morţi, răniţi, scăldîndu-se în sîngele lor şi în apa care, ridicată din fiord, recădea pe punţi. Gloanţele mitralierelor aviaţiei de vînătoare lăsau dire lungi, re- ducîndu-i la tăcere pe răniţi, înnebunindu-i pe servanţii pieselor de artilerie rămaşi la datorie; prin fum, printre sclipirile roşiatice ale exploziilor şi focul pieselor de artilerie, ei trăgeau, trăgeau. O anumită şovăială, provocată de surpriză, se făcu simţită la început în rîndurile echipajului, dar el îşi reveni rapid.

Hugo Heydel îl urmă pe comandantul Meyer, care, părăsind centrul de comandă, se instală în postul de comandă al A.A. De la postul de comandă, unde. amîndoi erau expuşi în chip periculos, priveau cu îngrijorare ţărmul, de pe care nu se ridica nici un ecran de fum. Rapid şi singeros, masacrul continua; avioanele inamice zburau prea jos pentru ca artileria să le poată atinge.

Inginerul-şef, locotenent-comandorul Eichler, primea ordinele de la postul prova. Orb, neliniştit de ceea ce-şi imagina că se petrece deasupra lui, deasupra carapacei, executa. El, ca şi toţi cei din compartimentele de sub punte, trebuia să rămînă la postul său, cu porţile etanş închise, şi să aştepte. Deasupra capetelor auzeau trosnetul bombelor — un vacarm îngrozitor —, fără să ştie dacă este vorba de tirul artileriei proprii sau de exploziile proiectilelor inamicului.

Principalele relee de telecomunicaţii erau întrerupte. Au avut impresia, apoi certitudinea că sus, deasupra carapacei de oţel, se petrec lucruri grave.

încet *Tirpitz* continuă să manevreze; deodată Heydel îşi văzu comandantul căzînd. Atins de o schijă, rănit, cu urechile smulse, faţa însîngerată, el zăcea pe pasarelă fără cunoştinţă.

în timp ce-l transportau pe comandantul Meyer la spitalul vasului, deja plin de răniţi, unde făceau operaţii căpitanul doctor Gombert şi doctorul Balloff, situaţia continua să fie confuză.

Heydel avea convingerea că bastimentul nu fusese atins în opera sa vie; protejate de carapace, maşinile şi infrastructura artileriei grele nu suferiseră nici o avarie...

Şi deodată, după acest carusel al avioanelor, după exploziile bombelor, după zgomotul trombelor de apă, care recă- deau în jurul vasului, după pîrîitul mitralierelor, după tirul A.A., la început bine susţinut, apoi mai slab, urmă liniştea... Doar în aer persista mirosul acru al materiilor explozive. Pe malurile fiordului se ridicau coloane de fum, răspîndindu-se, acoperind şi învăluind *Tirpitz*-ul cu un văl sumbru.

Atacul durase exact un minut.

Ultimul avion dispăruse în direcţia fiordului Lang, lăsînd un *Tirpitz* insîngerat.

La postul de comandă ciopîrţit, Heydel luă comanda în timp ce nava, o clipă abandonată, deriva spre stînci. Loco- tenent-comandorul încercă să stabilească legătura telefonică cu diversele posturi ale navei; răspunsurile n-au fost numeroase. Singur, fără ajutorul remorcherelor, care în cursul atacului se îndepărtaseră, reuşi o manevră delicată: aduse bastimentul înapoi la vechiul punct de ancorare dinăuntrul plaselor de protecţie. Tocmai atunci radioul îl informă că a recepţionat pe unde scurte următorul mesaj: „Atenţiune, atenţiune, avioane lanstorpilă". Pentru Heydel aceasta era urmarea logică a ataculuila care fusese tocmai supus. Or, aceste avioane, pentru a-şi lansa torpilele, nu puteau să vină decît dinspre mare; muntele, prea apropiat, împiedica orice atac din direcţia lui. *Tirpitz*, aşezat paralel cu muntele, oferea avioanelor lanstorpilă unul din borduri în întregime. Heydel îşi luă asupra sa executarea unei alte manevre; dînd peste cap plasele de protecţie, aşează cuira- satul perpendicular pe ţărm. Astfel el nu oferea torpilelor decît o suprafaţă redusă.

în momentul acela Wolf Junge, comandantul secund, sosi pe puntea de comandă şi preluă comanda *Tirpitz*-ului.

La orele 5,25, în aceeaşi clipă în care prima formaţie se îndepărta de fiordul Kaa, a doua, 52 T.B.R., comandată

de locotenent-comandorul Rance, decola de pe portavioane. Unul dintre avioanele Barracuda, pus pe pista portavionului *Victorious*, avea defecţiuni de motoare. Timpul nu cruţa, fiecare minut avîndu-şi valoarea sa în planul de atac. Avionul a fost aruncat în mare; un altul căzu în apă, iar echipajul său fu pierdut.

Cele 19 bombardiere rămase îşi luară locul în formaţia de zbor la orele 5,37, la o altitudine între 50 şi 200 de picioare, înaintînd pe direcţia unui unghi de 150°. Trebuia o mare experienţă pentru a menţine formaţia în formă de V la o altitudine atît de joasă. La trei minute după decolare lansară, la fiecare 60 de secunde, geamanduri fumigene, pentru a indica avioanelor de vînătoare din escortă, care-şi luaseră zborul imediat după ele, ruta urmată. Rance privi cerul; cîţiva nori la aproximativ 15 000 de picioare atîrnau deasupra zonei de atac.

La 10 000 de picioare, ţinta apropiindu-se, îşi aşeză escadrila într-o formaţie alcătuită din două V-uri, pe care ulterior, atunci cînd observă că nici un avion de vînătoare inamic nu-şi face apariţia, dar că în schimb A.A. devine periculoasă, o aşeză pe două coloane. Se apropiară de ţintă din direcţia babord. Viteza de croazieră (165 de noduri) crescu la 195* apoi, în cursul atacului, la 210 noduri[111]. De la 7 500 de picioare, cele 19 Barracuda se repeziră asupra *Tirpitz*-ului, în timp ce avioanele Hellcat din escortă atacau bateriile antiaeriene de pe uscat, iar avioanele Wildcat mitraliau punţile *Tirpitz-ului.* A.A. bubuia; Rance, urmărind sclipirile care marcau lansarea proiectilelor, constată că gurile de foc formau în jurul vasului un pătrat. Coca vasului dispărea sub fum, dar catargele se puteau vedea apărînd deasupra vîrtejurilor negre. Prima îşi lansă bombele coloana din stînga. De la 3 000 de picioare a fost lansată într-un unghi de 45° o bombă de 1 600 de livre, cele de 500 — ceva sub 3 000 de picioare cu unghiuri de 50° şi 60°.

Incendiile îşi proiectau lumina pe ecranul de fum. Bombar* damentul se opri brusc. Acest al doilea atac durase de ase- menea un minut. Dacă a fost mai puţin ucigător decît primul, nu e mai puţin adevărat că în urma lui lăsa alţi răniţi, alţi morţi.

Avioanele lanstorpilă nu s-au arătat. Dar cele două atacuri ale bombardierelor, sprijinite de vînătoarea, care nu ezitase să mitralieze punţile, fuseseră teribile.

Pe *Tirpitz* se ridicau răniţii, se numărau morţii.

111 Făcînd parte din aviaţia marinei, aviatorii calculau viteza în noduri (1 nod = 1 852 m/oră).

în cursul primului atac au fost număraţi 108 morţi şi 284 de răniţi. Pe data de 3 aprilie, seara tîrziu, au constatat că situaţia era mai tragică: 122 de morţi şi 316 răniţi, dintre care numeroşi foarte grav. Singur dr. Balloff şi cîţiva infirmieri rămăseseră disponibili pentru a da primele ajutoare răniţilor. La spital, apa a lipsit vreme îndelungată. Curînd veniră şi ambulanţele; între vas şi spitalul din Oe- vrc-Alten se stabili un du-te-vino continuu. Locotenent-co- mandorul Ilugo Heydel, uşor rănit, stătu în spital trei zile. Gnd reveni, găsi *Tirpitz-vl* într-o stare vrednică de milă. După ce fusese curăţat cu măturile mari de pe vas sîngele care se închegase pe punţi, pagubele păreau considerabile.

în aceeaşi zi Heydel îl întîlni pe comandorul Junge, care II înlocuise pe Hans Meyer, rănit. Discutară despre valoarea combativă a *Tirpitz*-ului.

— Stricăciunile sînt mai mult aparente decît reale, spuse Junge. Tot ceea ce este sub carapace este intact. în schimb, Întreaga artilerie uşoară a încasat-o serios.

— Mergem să-l reparăm în Germania?

— Nu cred. Totul se poate face pe loc. Avariile provocate de submarine au fost mult mai importante, deşi mai puţin spectaculoase. Nu. Ceea ce mă frămîntă mai mult este echipajul. Recent am îmbarcat „Volksdeutsche“ fără antrenament. Avînd în vedere ultimele pierderi, este imposibil să ne întoarcem în Germania, cel puţin pentru moment. Dealtfel, lucrătorii de la arsenal sînt încă aici. Nu este nevoie nici măcar de trei luni pentru a vedea *Tirpitz*-ul din nou pe mare luptînd.

— Să vă audă dumnezeu, replică Heydel. O bombă a explodat în apropiere de cocă, provocînd o spărtură sub linia de plutire... Mi s-a spus că sînt 875 de tone de apă în
cale!.*.

— Avarie neesenţială, Heydel... Atenţiune... îndepărta- ti-vă... Iată echipa de artificieri veniţi de la Luftwaffe pentru a ridica o bombă mare care a căzut la probă fără a exploda...

Pe marele bastiment, viaţa îşi reluă cursul. Totuşi, fără să o mărturisească, ofiţerii care supravieţuiseră se priveau cu tristeţe. Se gîndeau la camarazii lor morţi, pe care îi în- gropaseră în ajun, cu toate onorurile militare, la muzica ce intonase cîntecul funebru: *Ich halte einen Kamaraden*[5]; se gîndeau la ghionionul care se înverşuna să urmărească nava lor. Unii, fără să o creadă prea serios, vedeau în aceasta un prilej de a se înapoia în Germania. „Pe timp frumos, cu mare viteză, în largul

fiordurilor, cu o escortă bună de torpiloare[44], spuneau ei. Nu îndrăzneau să adauge: „sub protecţia Luft- waffeiU Pe aceasta o blestemau. Avioanele burduhănosului Goring nu văzuseră nimic, nici portavioanele în larg, nici escadra care le însoţea, nici bombardierele zburînd deasupra fiordurilor![6]

în acest timp, în după-amiaza zilei de 6, cea mai mare parte a flotei engleze se întorcea, în deplină siguranţă, Ia Seapa-Flow, întîmpinată cu urale de echipajele navelor ancorate. în cursul atacului se pierdusera două bombardiere Barracuda, iar un avion de vînătoare n-a reuşit să apun- teze; pilotul a fost salvat.

Regele îl felicită pe comandantul-şef al Flotei metropolitane, amiralul sir Bruce Fraser. Felicitările, chiar dacă satisfăceau amorul propriu al amiralului Fraser şi al primului lord al Amiralităţii, le lăsau gustul amar al rezultatului incomplet. *Tirpitz* continua să plutească şi să navigheze, dacă nu să şi lupte. Blindajul său s-a dovedit de nepătruns pentru bombele existente pînă atunci. Amiralitatea britanică considera ca reparaţiile vor cere pe puţin şase luni. Im acest timp vor organiza alte operaţii. Se ştia că Churchill nu va fi pe deplin satisfăcut decît dacă euirasatul va fi odată pentru totdeauna trimis la fund.

■ Marele-amiral Donitz, informat despre bombardament, despre pagubele materiale şi pierderile omeneşti suferite de [112]
Tirpitz, puse tot ce avea la dispoziţia comandantului Wolf Junge pentru ca nava să fie în stare să iasă pe mare în timpul cel mai scurt. Fiihrerului nu-i vorbi de atac decît la 12 aprilie, fără să insiste asupra pierderilor şi avariilor provocate de avioanele Barracuda. Marele-amiral mai luă o hotă- rîre importantă: în viitor *Tirpitz* nu va mai participa la atacarea unui convoi. Fără îndoială, marele bastiment urma să fie reparat, dar Donitz avea certitudinea că forţa flotei şi aviaţiei engleze era prea mare pentru a risca pierderea acestei nave. În Germania nu se putea reîntoarce; cu viteza redusă, fără o protecţie prea puternică, drumul de înapoiere ii era tăiat. Din clipa aceea, Donitz se gîndi să transforme *Tirpitz-vl* într-o fortăreaţă plutitoare. Va rămîne în nordul Norvegiei pentru a preîntîmpina orice debarcare inamică. Fără să mai aştepte, ordonă să i se găsească o poziţie în apele liniştite. Acolo urma să-l ancoreze.

Specialiştii consultaţi îşi dădură avizul. în ape puţin

112 Am avut un camarad. — ***Nota trad.***
$ Pentru clarificarea acestei situaţii a fost deschisă o anchetă.

adinei, în ipoteza unui atac aerian serios, *Tirpitz* nu putea fi scufundat. S-ar înfunda lent, artileria lui ar rămîne în stare ele funcţiune, oarecum asemenea unui fort care, sub ploaia de obuze, îşi vede cazematele intrînd în teren cu cîţiva centimetri. După părerea generală era imposibil ca el să se răstoarne.

Donitz insistă; trebuie să se găsească un loc în care fundul apei să fie atît de aproape de carenă, atît- de plat, îneît orice catastrofă de acest gen să fie exclusă.

La nevoie, se vor astupa denivelările cu sfărîmături, cu pietre...

în fiordul Kaa zilele deveniseră mai lungi. Cu voinţă şi dîrzenie, marinarii şi lucrătorii, sub conducerea ofiţerilor şi a inginerilor, munceau susţinut. Englezii se încăpăţînau! Ei bine, oamenii de pe *Tirpitz* le vor arăta ce sînt ei în stare.

înaintările în grad aduseseră după ele schimbări în comandamentul cuirasatului. La 21 mai Hans Meyer, înaintat viceamiral, a fost debarcat. Comandorul Wolf Junge, aflat pe vas de la 25 august 1943, a luat oficial comanda la 21 mai 1944. A doua zi după debarcarea trupelor aliate în Normandia, care a avut loc la 6 iunie, veni şi luă comanda grupului de luptă contraamiralul Rudolf Peters. Imediat întreprinse o inspecţie pe *Tirpitz*.

— Vreau să văd bastimentul gata cel mult într-o lună. Spuneţi-mi ce-i lipseşte. Voi aduce piesele din Germaniaj la nevoie cu avionul.

La 15 iunie nava era din nou gata de acţiune şi contraamiralul Rudolf Peters veni să felicite muncitorii şi echipajul. Cu acest prilej se distribui şi o raţie de rachiu.

În acest timp, comandantul Junge veghea. Nu voia să se mai lase surprins. în vîrful unui pisc care se înalţa peste fiordul Kaa înfiinţă un post de observaţie, în care se instalară cîţiva oameni sub comanda sublocotenentului Brunner. Misiunea lor era să semnaleze avioanele inamice de îndată ce intrau în raza lor vizuală, în văile al căror curs îl urmau pentru a ţîşni brusc la circa 400 m deasupra muntelui, de unde veneau în picaj asupra vasului. în felul acesta, nu numai că ar fi avut timp să dea alarma, dar şi piesele mari de 380 mm ar fi putut să execute un tir de baraj, un tir de zonă, cum i se spunea pe *Tirpitz*.

Postul acesta avea şi o altă misiune, mult mai importantă decît aceea de observator. El putea să dirijeze prin telefon A.A. navei, care din cauza perdelei de fum devenea oarbă.

înaltul comandament al marinei încercă să obţină ca măcar o escadrilă de vînătoare să fie afectată apărării cuira- satului. Baza aeriană de la Bardufoss nu era prea departe — aproximativ 200 km — d a r Goring se încăpăţîna în refuzul său de a-şi pune avioanele la dispoziţia marinei.

La 22 iunie, *Tirpitz* ieşea clin nou dintre plasele antitor- pilă, ajutat de 4 remorchere. în clipa aceea, fiecare se gîndea la nefericita manevră de plecare din 3 aprilie. Totul se petrecu bine. în fiord, *Tirpitz* îşi încercă maşinile, făcu exerciţii de tir şi în aceeaşi seară îşi reluă locul său la ancoră.

La 31 iulie ieşi din nou pentru exerciţii nocturne.

După atacul executat cu bombardierele Barracuda, Ro- yal Navy a încercat de mai multe ori să distrugă definitiv cuirasatul, întîi cu avioanele îmbarcate pe portavioanele *Viclorious* şi *Furious*, apoi cu cele de pe *Infatigabie* şi *Formi- dable.* Atacurile acestea din 24 aprilie, 15 mai, 28 mai, 17 iulie, 22 august şi 29 august 1944 n-au dat nici un rezultat;

0 singură dată, în cursul penultimului atac, o bombă de

600 de livre a atins *Tirpitz*-ul la probă, a traversat opt punţi, dar n-a explodat. O alta de 500 de livre a explodat pe cupola unei turele mari, provocînd blindajului de oţel o rană de toată frumuseţea. Celelalte atacuri au fost contracarate fie de vremea proastă, fie de protecţia perdelei de fum. Se părea chiar că norocul se întorsese.

CAPITOLUL AL XVIII-LE A

TALLBOYS

La cincizeci şi trei de ani, Barnes Wallis arăta ca un funcţio- năraş timid şi lipsit de importanţă. Nimic nu te îndreptăţea să prevezi că ar putea avea fie şi cea mai mică influenţă în desfăşurarea acestui război. De meserie proiectant, specializat în domeniul aviaţiei, îi plăceau cifrele şi calculele. La începutul războiului, întrehîndu-se cum ar putea fi de folos ţării sale, a visat avioane uriaşe de bombardament transportând bombe gigantice. Studiind diversele modele de bombe utilizate de R.A.F., dimensiunile, greutatea şi puterea lor distructivă, cumpărând toate cărţile engleze şi străine care tratau despre aceste probleme, chestionînd piloţii, ştia că greutatea maximă a bombelor transportate de avioanele Wellington — el le desenase prototipul — era. de 500 de livre. După părerea sa, atîta nu era suficient ! Totodată, aparatele de ochire ale bombardierelor erau atît de proaste şi dădeau rezultate atît de aproximative, încît erau obligate să folosească sistemul Stick Bombing: se lansau bombele una după alta, într-un covor, în speranţa că unul din ochiurile acestei urzeli va atinge obiectivul. Toate aceste imperfecţi- ; uni îl puneau pe Barnes Wallis pe gînduri. Făcea planuri şi yproiecte, îmbunătăţind încetul cu încetul, în chip ştiinţific,
modelele pe care ar fi dorit să le vadă fabricate. Fără să fie o personalitate de prim plan, Wallis nu era un necunoscut în lumea aviaţiei britanice. La Wickers, unde lucrase ca proiectant în cursul primului război mondial, îşi păstrase relaţiile, în perioada aceea elaborase planurile unui dirijabil, R.100*

Wallis auzise spunîndu-se că statul-major se interesează din 1939 de o nouă bombă de 1 000 de livre. Cîteva bucăţi fuseseră chiar comandate la şase luni după începutul războiului, cu toate că teoria preconiza o multitudine de bombe mici. Personal nu era de acord, voia piese mari, bombe foarte mari, dar n-avea nici o influenţă şi încă şi mai puţină putere.

într-o casă veche din Burhill, în apropiere de Weybridge, unde se găseau atelierele lui Wellington, el desena pe atunci planurile eîrmelor unui nou avion — Warwick. Acasă, în afara orelor de birou, îşi imagina bomba cea voluminoasă: va fi din oţel special, cu o formă aerodinamică şi va cîntări 10 tone, din care 7 va fi greutatea explozivului. Aruncată de la foarte mare înălţime, ea va dobîncii, înainte de a atinge solul, o puternică acceleraţie. înainte de a exploda, se va înfunda pînă la o adîncime de 35 m. Totul în jurul imensului crater, pe o rază mare, va fi distrus ca de un cutremur de pămînt.

Curînd Wallis nu se gîndea decît la marile baraje germane care furnizau energie unei părţi din industria de război. Să le distrugem! O lovitură de maestru, care ar apropia cu luni de zile sfîrşitul războiului. Aceasta îl determină pe proiectant să calculeze forţa de rezistenţă a materialelor care erau folosite la construcţia lor. Cumpără cărţi ştiinţifice şi chiar ziare care relatau accidentul suferit de stîlpix podului Waterloo în 1935.

Wallis se izbi de lipsa de înţelegere şi de încredere a birocraţilor; ca toţi inventatorii, trecu de la exaltare la descurajare. Englez fiind, era perseverent. în cele din urmă un om se interesează de proiectele lui: Arthur Tedder, viceamiral al aerului, ataşat pe lingă White Hali. Acesta, fără să se bucure de mare influenţă, cel puţin la începutul războiului, se ducea la birou să-şi fumeze pipa şi să înnegrească hîrtii. Mai tîrziu avea să devină mareşal al R.A.F. şi şeful statului-ma- jor al aerului.

Tedder începu să vorbească în anturajul său de invenţiile şi de ideile lui Wallis. Ceva îi ajunse la ureche lordului Becve^ook, ministru însărcinat cu producţia de avioane*Energic, iute în adoptarea hotărîrilor, pretinzînd executarea neîntîrziată a proiectelor acceptate, lordul Beaverbrook îi vorbi despre Barnes Wallis, despre ideile şi planurile sale lui sir Wilfried Freemann, mareşal al aerului, însărcinat la Ministerul Industriei Aviatice cu execuţia proiectelor. Intr-o dimineaţă din februarie 1943, Wallis a fost convocat. Timidul proiectant se îndreptă spre minister, unde ajunse la orele 9. O oră mai tîrziu ieşea cu un surîs pe buze, dar puţin îngrijorat. Primise ordin să pună în fabricaţie faimoasa sa bombă de 10 tone. Sir Freemann, căruia îi ceruse în acest SGop cinci luni şi tot sprijinul necesar, îl prezentase lui sir Charles Craven, atotputernicul stăpîn al uzinelor „Wickers[44]. De atunci, inginerul Barnes Wallis a fost respectat, ascultat, dar omul era prea modest pentru a deveni încrezut. In primul rînd trebuia să realizeze o bombă-tip. „Victory[44] a fost numele care i s-a atribuit, dar aviatorii au botezat-o Tallboy — băiatul bine făcut. Bomba trebuia executată dintr-un oţel special, foarte dur, iar în Anglia nu existau decît două oţelării care puteau să-l toarne. Dificultatea era că trebuia să se obţină un metal atît de rezistent, încît să poată străpunge solul sau o cuirasă fără să se deformeze; detonatorul nu trebuia să amorseze explozivul la şocul produs de lovitură, ci după aceea, sub pămînt sau sub cuirasă. Wallis se deplasă în uzinele care aveau posibilitatea să-i satisfacă aceste pretenţii, discută cu directorii. Ulterior trebui să găsească alte uzine în stare să „termine'[4] bomba şi să o umple cu un nou exploziv, R.D.X. O bombă pe lună de uzină, acesta era programul său de fabricaţie.

Mai trebuia învinsă şi o altă dificultate, dar aceasta nu intra decît indirect în atribuţiile lui Wallis: transportul bombelor V. Doar Laneasterele erau în stare s-o facă, şi chiar şi la ele instalaţia de fixare a bombelor de sub carlingă trebuia transformată, fiecare avion Laneaster neputînd transporta decît una singură. S-au gîndit şi la vehiculul care să transporte pe aerodrom bomba pînă la avion.

În sfîrşit se construiră primele bombe *Tallboys.* Wallis privi cu satisfacţie monştrii de oţel albastru deschis. Erau zvelte, cu un profil aerodinamic, lungi de 21 de picioare, grele de 12 030 de livre. Prima a fost lansată de un Laneaster de la înălţimea de 20 000 de picioare. Viteza sa a atins-o repede pe cea a sunetului, apoi a depăşit-o. A doua, puţin modificată, pătrunse în sol pînă la 80 de

picioare.

În cele din urmă veni şi ziua încercării nedisimulate a unui Tallboy încărcat cu explozivul R.D.X. S-a urmărit controlarea efectelor sale distructive cu aparate de genul seismografelor, aşezate la diverse distanţe.

— Trebuie aşezată o cameră de luat vederi la sol, propuse un ofiţer.

— Bine. Dar unde?

— în centrul ţintei. Este sigur că acest punct nu poate fi atins. Camera o vom recupera.

— Bine, spuse Wallis. Aveţi dreptate.

Tallboy căzu exact în centrul obiectivului, pulverizînd camera! în jurul rămăşiţelor ei se formă un crater cu diametrul de 33 m, adine de 27. Rezultat concludent.

Bomber Command. folosi primele bombe Tallboys împotriva tunelului Saumur, pe unde trebuiau să treacă garniturile de tren transportînd o divizie de blindate pe care germanii o dirijau spre nord de Bordeaux. Dealul străpuns de tunel a fost perforat de o bombă care a explodat pe calea ferată. O alta a produs îngrămădirea a tone şi tone de pă- mînt la intrarea tunelului. Rezultatele au fost impresionante.

Amiralitatea cedă în faţa evidenţei. Trebuia să găsească un alt mijloc în locul avioanelor Barracuda dacă voia să scape definitiv de acest *Tirpitz*, care împiedica Flota metropolitană să ridice ancora pentru mările orientale, unde luptele continuau. Pe de altă parte, două mari convoaie urmau să se încrucişeze în Arctica, J.W.60 şi R.A.60, fiecare de cîte 30 de vase. Traversarea era prevăzută în răstimpul 15 septembrie—6 octombrie. Se temeau de o ieşire a *Tirpitz*-ului. Cuirasatul *Rodney* era gata să ridice ancora pentru a-l apăra pe J.W.60, care trebuia să transporte materiale în Uniunea Sovietică plecînd de la Loch Ewe.

Joint Planning Staff[113] de la Londra dezbătu situaţia. „Modalitatea cea mai convenabilă pentru lichidarea *Tirpitz*- ului este folosirea bombardierelor grele care vor ateriza şi se vor alimenta în Uniunea Sovietică[44]. Aceasta a fost concluzia conferinţei. Da, dar sovieticii vor accepta aterizarea pe bazele lor septentrionale a bombardierelor engleze plecate din Scoţia? Statul-major al aviaţiei engleze îl consultă pe Eisenhower, care era autoritatea supremă pentru toate forţele de bombardament. La **2** septembrie Eisenhower **se** declară de acord. La rîndul lor, sovieticii promiteau ajutorul lor. Din acest moment,

113 Statul-major combinat însărcinat cu pregătirea planurilor.

evenimentele se precipitară.

Mareşalul aerului, sir Arthur Harris, comandantul-şef al lui Bomber Command, elaboră planul: va folosi un număr mic de avioane Lancaster, dar îi va da fiecăruia cîte una din aceste noi bombe Tallboys de 12 000 de livre. Dacă o singură bombă atinge *Tirpitz*-ul, ea va străbate puntea blindată şi va exploda în compartimentele de sub punţe. Va fi sfîrşitul animalului!

În această perioadă escadrilele lui Bomber Command acţionau cu maximum de eficienţă. Bombardarea uzinelor, barajelor, porturilor, canalelor, rampelor de lansare ocupa echipajele fără să le îngăduie un repaus prea mare. Printre aceste escadrile, două, 617 şi 9, specializate în distrugerea barajelor germane — poreclite chiar *dam busters* (spărgători de baraje) —, deveniseră celebre prin rezultatele obţinute. în fruntea lor se află comandantul de aripă J.B.Tait. în vîrstă de douăzeci şi patru de ani, născut la Glamorgan în Ţara Galilor, Tait era omul cel mai liniştit, cel mai calm cu putinţă. Trebuia să-i vorbeşti de avioane, bombe, viteze, derivă, obiective pentru a-l vedea însufleţindu-se şi chiar şi atunci rostea minimum de cuvinte posibil. S-ar fi spus că e un gînditor sau un poet mereu pierdut într-o reverie. Cu ocazia fiecărei misiuni, înainte de a pleca, studia în amănunţime traseul şi mijloacele de a atinge obiectivul. După aceea nimic nu-l mai oprea. Putea să vadă prăbuşindu-se avionul unui prieten lovit de A.A. germană; nici un muşchi de pe faţa sa nu se clintea. îl puteai crede lipsit de sensibilitate. Nu era decît o aparenţă, rezultatul unui extraordinar control asupra lui însuşi. Aceste calităţi îl făceau unul dintre cei mai buni şefi de escadrilă din Bomber Command.

Şeful lui, onorabilul Ralf Cochrane, cel do-al treilea fiu al unei nobile familii scoţiene, era un om scund, slab, vioi. Ochii lui adînc înfundaţi, marcaţi de riduri, îi fixau cu o privire tăioasă pe piloţi atunci cînd le cerea să plece într-o misiune periculoasă. Întrucît ştiau că Cochrane studiase cu grijă toate planurile, încrederea pe care i-o acordau era unanimă. în cursul primului război mondial, Cochrane lucrase în Royal Naval Air Service împreună cu Wallis. îl cunoştea deci de mai bine de douăzeci de ani, îi urmărise cercetările şi-l încurajase chiar atunci cînd suferise eşecuri.Mareşalul aerului sir Arthur Harris şi vicemareşalul aerului Ralph Coehrane organizară noul atac împotriva *Tir- pitz-nhii.*

Coehrane plecă pe calea aerului de la Bawtry, unde îşi avea cartierul său general, în Lancashire la Woodhali Spa, ia baza escadrilelor 617 şi 9,

— Tait, spuse el, interpelîndu-l pe comandantul de aripă, vei scufunda *Tirpitz-ull*

Tait nici nu clipi, de parcă l-ar fi anunţat că echipa de fotbal a escadrilei 617 — al cărei căpitan era *— va juca împotriva echipei regimentului Lancashire.

Ralph Coehrane prezentă dificultăţile atacului. Mai întîi distanţa: era mare, peste 3 000 de mile dus şi întors. Bombele, un Tallboy de fiecare Lancaster, erau în număr suficient pentru 617 şi pentru escadrila 9, care i se va alătura.

Tirpitz este ancorat în fiordul Alta, mai precis în fiordul Kaa. Greutatea este să ajungi prin surprindere deasupra obiectivului. Barracudele lui Royal Navy eşuaseră, fiind prea lente. Germanii au instalat pe malurile fiordului, foarte îngust, un soi de conductă. Era suficient să deschidă robinetele ca să se ridice o perdea de fum. Alte instalaţii fumigene se aflau pe bord. Ecranul de fum făcea nava invizibilă în cinci pînă la opt minute. Trebuia să se ajungă înainte.

— Am înţeles, sir.

Şi Tait, scurt la vorbă, se îndreptă spre barul bazei Wood- lialh Se instală pe un taburet şi comandă un whisky. Bind cu înghiţituri mici, se gîndea la noul obiectiv. Se gîndise deja de cîteva ori la *Tirpitz*, dar vasul părea să fie rezervat lui Royal Navy. Şi iată că i se oferă o astfel de trufanda! Se îndreptă spre sala hărţilor. Măsură distanţa, dus şi întors, aproape 3 000 de mile. Un Lancaster încărcat cu bombe n-a parcurs niciodată nici măcar jumătate dintr-o asemenea distanţă. Tait hotărî să facă o probă a consumului de carburant. Chiar a doua zi va trimite trei Lancastere, încărcate cu bombe, le va încadra cu echipajele cel mai puţin experimentate pe care le va putea găsi. Dacă acestea vor reuşi, celelalte vor avea asigurată marginea de toleranţă. După ce şi-au făcut

plinul cu benzină, cele trei bombardiere plecară în zbor în jurul Angliei. Trebuiau să parcurgă exact distanţa dintre Scoţia şi fiordul Alta. Un alt Lancaster a fost trimis cu jumătate din plinul de benzină, pe aceeaşi rută, dar fără bombe. Acest zbor trebuia să indice cantitatea de carburant necesară pentru înapoierea în Anglia.

Cînd avioanele aterizară, aproape fără benzină, Tait constată că nici unul nu străbătuse distanţa necesară. Concluzia: *Tirpitz* este în afara razei lor de acţiune. Il informă şi pe Cochrane, înapoiat la Bawtry.

Vicemareşalul aerului reveni imediat.

— Deci, spuse el, aşa nu merge. Nu face nimic. Am luat alte măsuri. Priveşte harta aceasta. Aici este Iagodnik, în Uniunea Sovietică, la aproximativ 20 de mile de Arhan- ghelsk. Aerodromul e situat pe una din insulele rîului Dvina. Cu sovieticii am aranjat totul. Aterizaţi la Iagodnik, faceţi plinul cu carburant, vă îndepliniţi misiunea, vă înapoiaţi la Iagodnik, din nou plinul şi înapoi în Anglia. Două avioane Liberator transportînd personal tehnic şi piese de schimb vor însoţi Lancasterele. Aeroportul este la 600 de mile de obiectiv. De acord?

— De acord, sir. Cînd trebuie să plecăm?

— În seara zilei de 11 septembrie. Veţi decola de aici cu 39 de Lancastere, 13 transportînd mine, celelalte fiecare cîte un Tallboy. Două avioane Liberator vor transporta armele şi muniţiile necesare. În funcţie de situaţie, voi ordona bombardarea obiectivului înaintea aterizării în Uniunea Sovietică. Posibilitatea există.

Statul-major voia ca raidul să coincidă cu plecarea convoiului J.W.60 de la Loch Ewe, prevăzută pentru 15 septembrie.

Or, la li septembrie vremea era proastă şi deasupra *Tirpitz*-ului se semnală un plafon de nori foarte jos. în consecinţă, Cochrane ordonă: mai întîi aterizarea în Uniunea Sovietică.

La 11 septembrie seara, cele două escadrile încărcate cu bombe îşi luară zborul. Traversînd Atlanticul, urcînd către Arctica, ajunseră în amurg deasupra coastelor Norvegiei. Survolară teritoriul suedez, golful Botnic şi Finlanda pentru a intra în cele din urmă în spaţiul aerian al Uniunii Sovietice. După informaţiile meteorologice, Tait trebuie să găsească un strat de nori la mai mult de 300 m — or, acesta acoperea teritoriul începînd de la o înălţime mult mai mică, încît nu putea vedea nimic. în pofida optimismului său natural, se întrebă cîte din echipajele sale vor fi prezente la întîlnirea de la Iagodnik. în cursul acestei lungi călătorii, bombardierele sale se împrăştiaseră şi, după oboseala lui şi a echipajului îşi imagina starea celorlalţi. Zburînd la 120 m deasupra pădurilor, stepei şi a pămîntului pustiu, fără drumuri, fără sate, Tait îl cerceta din ochi pe Arthur Ward, operatorul radio, care încerca să stabilească contactul cu Iagodnik. Deodată, canadianul Daniel, a cărui misiune era să vizeze obiectivul şi să lanseze bomba, strigă: „Aici e un rîu![4] Tait se lăsă mai jos, suficient pentru a vedea un Lan- caster care ateriza şi alte două care se roteau deasupra aeroportului. Cinci minute mai tîrziu lua şi el contact cu solul.

Socoti imediat numărul avioanelor care lipseau: peste 20! Era un dezastru, pentru că nici unul nu putea avea carburant pentru mai mult de o jumătate de oră de zbor. În jumătatea de oră care urmă, aterizară 7 Lancastere şi cele două Liberator. *

Echipajele, care zburaseră toate peste 12 ore, erau epuizate. Momentan lipseau 13 avioane şi nici unul dintre ele nu se mai putea afla în aer. Într-un fel de colibă pusă la dispoziţie de sovietici, Tait aştepta ştirile. Nu simţea nevoia să doarmă, nici măcar nu se gîndea s-o facă. Se va odihni atunci cînd sovieticii îl vor informa despre soarta avioanelor aterizate sau zdrobite undeva pe acest pămînt care i se păruse pustiu. Un interpret rus îi comunică în sfîrşit: „Un Lancaster a fost găsit. Nici un accident[44]. în ora care a urmat interpretul a revenit de mai multe ori spunînd: „Un Lancaster găsit[44]... Tait îşi făcu din nou socoteala. Toate aparatele sale ajunseseră în Uniunea Sovietică, dar erau răspîndite pe diferite aerodromuri, destul de îndepărtate unul de celălalt. Sovieticii făcuseră minuni pentru a le repera, proteja şi informa. „Rapiditatea aceasta este extraordinară, îi spuse Tait lui Daniel. în Anglia noi n-am fi putut face aşa ceva[44]. De fapt, două aparate din escadrila 617 şi patru din escadrila 9, căzute în mlaştini, au fost scoase din competiţie, întrucît nu se puteau repara într-un timp atît de scurt. După o scurtă odihnă, Tait zbură pe un aparat sovietic, de model vechi,

spre diversele aeroporturi. Concentrarea aparatelor se făcu la Iagodnik, şi echipajele trecură numaidecît la pregătirea atacului. Din păcate, ploua şi aerodromul nu era decît un cîmp imens înnoroiat.

Pe data de 15 apăru, pe un cer fără nori, un soare palid. Un avion de cercetare plecase mult înaintea zorilor. Cînd reveni, şi pilotul anunţă „timp frumos peste fiordul Alta[44], toate echipajele erau deja îmbarcate. Cîteva minute mai tîrziu, 28 de bombardiere Lancaster îşi luau zborul către vest. Cinci au rămas la Iagodnik pentru reparaţii. în cap, Tait zbura cu o viteză redusă pentru a permite avioanelor să i se alăture şi să intre în formaţia de atac. Comunicările radio erau strict interzise. Pentru a nu fi detectaţi de instalaţiile de radar inamice, urmăreau relieful colinelor menţinîndu-se ia altitudinea de 300 m. Trecură pe la sud de lacul Enare. Malurile sale erau pe mari distanţe îngheţate. În continuare survolară platoul pustiu al Finimark-ului. Zgomotul motoarelor speria turmele de reni. La 100 km de ţintă, Tait luă altitudine, 3 500 m; în spatele lui, Laneasterele îşi păstrau formaţia de atac.

Fiordul Alta era acum aproape, şi ei zăriră falezele fiordurilor, care se decupau ca pe una din machetele pe care le studiaseră atît de des. Tait se gîndea la ecranul de fum. Trebuia să ajungă înainte. Spera ca posturile de observaţie germane să fie instalate doar pe insulele Seiland şi Stjer- noy, gata să facă faţă unui atac venit de pe mare; el intenţiona să iasă brusc deasupra fiordului şi să-şi lanseze Tall- boy-ul pe navă. Acum înainta cu toată viteza, motoarele vijîiau şi ţevile de eşapament înroşite lăsau în urmă o dîră lungă, albă. I se părea că vacarmul motoarelor trebuie să se audă Ia mari distanţe dedesubtul lor în toate direcţiile.

La cinci minute de obiectiv văzu primele coloane de fum ridicîndu-se deasupra fiordului; şi deodată A.A. instalată pe înălţimile din jurul fiordului Alta intră în acţiune.

Tait era 3a trei minute de obiectiv, secundele i se păreau interminabile... încă două minute...

Daniel, instalat în nasul Lancasterului, îşi ţinea respiraţia. *Tirpitz* era acolo, puţin mai în faţă, sub fuioarele de fum care se destrămau, se reînfiripau, se împleteau: *Bomb sight on*\[2] Coca *Tirpitz*-ului dispăruse în fum, dar vîrfurile catargelor aveau să mai fie deasupra valurilor negricioase clteva secunde, după care va fi prea tîrziu. în momentul acela Daniel apăsă pe declic şi Lancasterul uşurat făcu un salt» Tait îşi îneleştă mîinile pe comenzi şi vira într-o clipită pem tm a evita schijele obuzelor A.A.

Sub ei, bomba enormă cobora, cobora, repede, din ce în ce mai repede... Tait, Daniel nu se mai gîndeau la ea. Nu mai puteau face nimic... Dar cum se descurcau oare ceilalţi? Şi ei îşi aruncau Tallboy-ii lor în vuietul exploziilor

şi în fum. Tait aruncă o privire spre fiord. I se păru că o bombă atinsese pământul, foarte aproape de *Tirpitz*. Era destul ca să-î avarie ze considerabil» Dar nu putea să aprecieze în ce

1 Atenţie, se lansează bomba! — *Nota trad.*

măsură. Observă cîteva Laneastere care nu-şi lansaseră încărcătura revenind deasupra ţintei, dar fumul care acoperea fiordul era negru ca smoala. Nu se mai vedea nimic, nici ţărmurile fiordului, nici catargele *Tirpitz*-ului.

Toţi se angajară pe ruta de înapoiere spre Iagodnib. Cînd aterizară, Woods, ofiţer din echipajul unui bombardier, afirmă că a văzut Tallboy-ul lui Tait lovind *Tirpitz*-ul în plin. Era prea frumos ca să fie adevărat. N-a fost crezut. Sovieticii suriseră îngăduitor. Pentru ci, atacul britanic se soldase cu un eşec. Cîteva Laneastere se înapoiaseră chiar cu bombele. De fapt, aceştia n-au vrut să-şi arunce încărcătura oriunde, ei sperau într-un nou atac a doua zi. El n-a mai avut loc.

La 17 septembrie, cu plinul de benzină făcut, avioanele britanice se înapoiară în Scoţia. în afară de unul, comandat de Levy, care avea un echipaj alcătuit numai din evrei. Levy avea o mare experienţă şi obţinuse succese deasupra Germaniei. Din motive necunoscute, el s-a sfărlmat pe pă- mîntul Norvegiei.

Aflînd de eşecul bombardamentului, Cochrane strigă: „Doar cu un minut mai devreme să fi ajuns şi *Tirpitz* ar fi fost al vostru! Ştiam că afurisitele astea de oale cu fum o să vă încurce î“

Vicemareşalul nu-l informă pe căpitanul de grup Tait că avea intenţia să-i trimită din nou la atac împotriva cuirasatului german.

Două nopţi mai tîrziu, Tait şi echipajele sale se găseau deasupra canalului care leagă Dortmimd de Ems.CAPITOLUL AL XIX-LEA

TROMSO

Tromso, situat pe paralela 70, este cel mai nordic dintre porturile norvegiene. Construit pe o insulă, străzile sale coboară lin către chei. Strada principală Ivirkegaten, lungă, prost pavată, mărginită de case de lemn neglijent aliniate, dă oraşului aspectul unei mici localităţi din Far-West. îndesate în Ţaţa fabricilor de conserve de peşte, cuterele robuste şi masive aşteptau sezonul de pescuit în largul insulelor Lofoten; mai elegante ca formă erau navele pentru vînatul focilor şi balenierele, ale căror posturi de observaţie păreau nişte felinare. Frigul şi vîntul goneau mirosurile puternice emanînd de la ramele de lemn pe care heringii tăiaţi în bucăţi de aceeaşi mărime se uscau asemenea frunzelor de tutun. În timp de pace, străzile din Tromso erau străbătute de familii de laponi, îmbrăcaţi ca de sărbătoare, greoi în veşmintele lor brodate, încărcate cu fireturi colorate. Veneau la oraş să vîndă blănuri şi să cumpere fleacuri.

în acest octombrie 1944 nu se mai vedea nimic din toate acestea. Vasele erau dezarmate, coşurile uzinelor nu mai fumegau. Feste era puţin. Străzile din Tromso erau pline de refugiaţi veniţi din Finmark. Vreo zece mii au şi trecut prin oraş. Ei şi-au părăsit casele, corturile, colibele, turmele dereni, bărcile. Totul va fi distrus, incendiat de către trupele germane, care dau înapoi în faţa armatei sovietice venite din direcţia Murmansk. Pămîntul lor îngheţat ardea. Fugind spre sud, ei au traversat braţul de mare cu feribotul sau în bărci, sperînd să găsească pe insulă puţină linişte.

În această retragere pe care au încercat să o organizeze pentru a împiedica deruta, au mai traversat Tromso şi 15 000 de soldaţi ai Wehrmachtului. Primăria, biserica, casele, antrepozitele, spitalul aii fost ocupate, înţesate de soldaţi* de refugiaţi, de necunoscuţi.

D-l Ellig, directorul Crucii Roşii, în ciuda eforturilor sale, fu copleşit de această maree umană. Peter Larsen, primarul oraşului, şi cîţiva quislingi, observînd cum stăpînii lor de ieri iau atît de repede înfăţişarea unor învinşi, erau consternaţi; patrioţii începeau să ridice capul. Libertatea lor era precum apa, care primăvara curge tainic sub zăpadă, ca floarea care, spărgînd întinderea albă, îşi etalează culorile; ei simţeau ziua cea mare aproape, o aşteptau. Gîrbovit, diform, strîmb, Egie Lindberg vedea venind această zi cu oarecare părere de rău, nu pentru că a contat pe victoria hitîerişti1or, o! nu, dimpotrivă, dar omul acesta neînsemnat, modest s-a obişnuit cu viaţa periculoasă pe care o ducea din 1942. Angajat la staţia meteorologică, ale cărei ferestre dădeau spre strîmtoa- rea ce desparte insula Tromso de insula Kvaloy, Lindberg avea un post de emisie; el se afla în legătură permanentă cu englezii. Cele mai multe dintre emisii le transmitea din mansardele spitalului, unde putea intra oricînd. Germanii nu-l puteau bănui pe suferindul acesta, care mergea şontîc, şontîc.

în faţa staţiei meteorologice, de partea cealaltă a strîmtorii, la un kilometru distanţă de ţărm, o fermă care aparţinea ţăranului Harald Ericksen servea ca refugiu unei familii norvegiene pe nume Wibe. Funcţionar la banca unde Peter Larsen era director, patriotul Wibe nu putuse locui mai departe în casa acestui trădător. închirie deci două camere la Ericksen, pe insula Kvaloy. Acolo aştepta, împreună cu familia, sfîrşitul furtunii. Soţia sa, blonda Giinvor, era fericită în acest colţ pustiu, departe de atmosfera încordată a oraşului. Cu puţinul pe care-l producea ferma, ea îşi va hrăni copiii — patru la număr, dintre care ultimul, Knit, avea abia un an.

Noaptea erau tare înghesuiţi în mica locuinţă, dar ziua, copiii mai vîrstnici, Erik, de zece ani, blond, zburdalnic, şi sora sa Kari, se jucau pe pantele care coborau în Ivvaloy-
Bundei. Seara, familia se strîngea în jurul postului de radio şi — fără nici o opreliştе — ascultau B.B.C.

La începutul lunii octombrie, vase de transport deşertară în strîmtoare, în dreptul fermei, foarte aproape de mal, tone de pămînt şi grămezi de pietriş. Nici Egie Lindberg, deşi urmărea cu atenţie tot ce se întîmpla, nici familia Wibe nu acordară atenţie acestor manevre.

La 15 octombrie, Egie Lindberg îşi redacta, fără convingere, meteograma cotidiană. Adeseori îşi ridica visător capul, lă- sînd privirea să-i plutească peste Ivvaloysundet, unde nu se afla nici un vas; peste munţii îndepărtaţi, cerul cenuşiu, aproape alb, ca şi culmile dinspre Suedia, o natură încremenită, cu contururi vagi, învăluită în ceaţă, aproape ireală.

Deodată observă un mic torpilor cenuşiu. Etrava sa tăia lin urzeala de mătase irizată a apei. În siajul lui înainta o masă compactă, fimiegindă, de catarge, coşuri, tunuri. Era o mare, o uriaşă navă de război, încadrată de remorchere care păreau că în acelaşi timp o conduc şi o susţin... În faţa fermei lui Ericksen totul se opri. Manevre, semnale de fluier, apeluri. Remorcherele se îndepărtară şi Lindberg putu să vadă mai bine forma cuirasatului, amănuntele artileriei sale.

Tirpitz, nu poate fi decît *Tirpitzl*

Fiordul Alta în care a fost pînă atunci cuirasatul nu se află decît la 80 de mile de Tromso. Imediat Lindberg se gîndi să-i informeze pe englezi. Dar trebuia să aştepte ca bastimentul să se oprească, să-şi arunce ancorele. îndată după aceea se va duce la spital, de unde va trimite un mesaj: „*Tirpitz* prezent Ia Trornsd“. În faţa lui, la Koybotten, nava manevra încet, încet, pentru a se întoarce cu prova spre mare. Larsen auzi loviturile enormelor verigi ale lanţului ancorei care zornăiau în nările de ancoră.

Giinvor Wibe spăla rufe. Urechea ei era obişnuită cu zgomotele mării, cu tăcerile ei. Alergă pînă la peron. Acolo îl văzu pe Erik, care o ţinea pe Kari de mînă. Privind nava imensă, copiii uitaseră de mingea care zăcea la picioarele lor. Pentru ei spectacolul era nou. Giinvor a înţeles, era sfîrşitul păcii şi liniştii în acest colţ de pămînt norvegian. De vreme ce ei erau aici, în preajma fermei aveau să fie instalate baterii antiaeriene. Urmau să vină soldaţi, poate poliţie; vor fi goniţi. Se gîndea şi la aviaţia engleză, care nu va întîrzia să

intervină...

în seara aceea, familia Wibe nu mai ascultă B.B.C.-**ui**
înainte de a se culca şi închise bine uşile»

A doua zi Glinvor văzu cîţiva mateloţi debarcînd şi apro- piindu-se de fermă. îşi chemă copiii şi nu-i lăsă să mai iasă sau îi însoţea cînd ieşeau. Familia Wibe nu a mai avut de atunci înainte decît o singură speranţă: să vadă într-o zi *Tirpitz*-ul pornind spre Narvik, Trondheim sau Germania.

înconjurat de remorchere, *Tirpitz* venea la Tromso să arunce ancora, pentru ultima dată. în cursul traseului scurt dintre fiordul Kaa şi Tromso, străbătut cu o viteză redusă, comandantul Wolf Junge a privit adeseori cu tristeţe, de la înălţimea postului său de comandă, prova navei sale. Acolo era, ascunsă sub prelată, o gaură enormă. Junge ştia, la fel ca şi marea familie a navei, că *Tirpitz* nu mai era un bas» timent, ci un olog, un mutilat. La 15 septembrie, bombe uriaşe, de mărimea coloanelor publicitare pe care se afişează în oraşe programele de teatru şi concert, fuseseră lansate de către bombardierele engleze. Multe căzuseră în apă, pe uscat, săpînd cratere adînci şi distrugînd totul pe o rază mare — se cutremura pămîntul! Una din primele bombe a atins puntea prova, la tribord. A explodat sub punţile navei, lăsînd în urmă această gaură colosală în care s-ar fi putut adăposti o şalupă. Şi totuşi Junge se putea socoti fericit că vede *Tirpitz*-ul plutind, cu artileria nevătămată. Nu s-ar fi întîmplat aşa dacă un telefon dat de un subofiţer al Wehrmach- tului de la Kautokeino nu l-ar fi pus în stare de alarmă — omul numărase 33 de bombardiere inamice. Au avut cîteva minute la dispoziţie pentru a pune în funcţiune dispozitivul fumigen de protecţie; bateriile antiaeriene dispuse pe înălţimi fuseseră şi ele puse în stare de alarmă. De la apariţia formaţiei inamice, la aproximativ 25-30 km, locotenent-comandorul Alfred Fassbender, ofiţerul cu artileria, a putut să dezlănţuie un tir de baraj, pe zone, cu Cezar şi Dora, cum se numeau turelele dinspre pupă. Fassbender a apreciat înălţimea avioanelor la 3 000 m. I s-a părut că primele obuze au explodat prea jos. în momentul acela bombardierele şi-au sporit viteza. La 12 km tunarii au început să-şi ochească obiectivele; fără a se clinti, formaţia şi-a păstrat dispozitivul de atac. După aceea, bombele enorme care au căzut au făcut să ţîşnească gheizere de apă şi noroi, care i-au orbit pe servanţii artileriei uşoare. Două ghinioane au acţionat împotriva *Tirpitz*-ului: în ziua aceea nu sufla vîntul, astfel că fumul nu a acoperit destul de repede cuirasatul. O bombă apreciată la 5 tone a atins tribordul la provă, provocînd gaura aceea enormă. Toatecompartimentele din prova peretului blindat au fost distruse. Din momentul acela viteza *Tirpitz*-ului era redusă la 8 noduri, cel mult 10. A înainta mai repede însemna a supune suprafaţa plană a panoului blindat la o presiune a apei care-i depăşea rezistenţa.

Tirpitz mai mergea încă, dar domol, nu mai putea să alerge.

Or, trebuiau să-l îndepărteze de armata sovietică,

care începuse o ofensivă în direcţia Capului Nord. Marele-amiral Donitz hotărî să transforme cuirasatul într-o fortăreaţă stabilă, şi Ilitler îi aprobă planul. Ordinul acesta satisfăcea în parte intenţiile sale privind dezarmarea marilor bastimente. Conformîndu-se instrucţiunilor contraamiralului Piudolf Peters, o misiune compusă clin amiralul Lasto Piiar- kiister, locotenent-eomandorul Muller, comandant-seeund al artileriei, comandorul Riede şi locotenent-eomandorul Briitzer, ofiţer de navigaţie, a fost deci însărcinată să găsească pe coasta norvegiană un loc cu o adîncime de aproximativ 12 m. Relieful fundului, pe circa 200 m, nu trebuia să fie accidentat. Astfel, *Tirpitz,* aşezat pe un fund de stînci şi devenit fortăreaţă, nu putea să fie răsturnat chiar dacă era lovit de bombe. Trebuia însă ca tunurile sale să apere o poziţie importantă! Hărţile norvegiene fiind de cele mai multe ori inexacte — deseori coasta se contura sub chipul falezelor perpendiculare peste apă eu mari adineimi —, sublocotenentul Schmitz, plecat la bordul unui vas hidrografic, avu destule dificultăţi pentru a găsi acest loc situat la vest de Tromso, în faţa insulei Kvaloy. Gontra-amiralul Peters veni să recunoască poziţia de ancorare, care corespundea exigenţelor impuse.

Aici, adîncimea era de 11 m la pravă şi 12 la pupă, sub mijlocul vasului era o groapă de 17 m, pescajul *Tirpitz*-ului era pe atunci de 10 rn. Pentru a nivela fundul, vasele de transport deşertară tone şi tone de pietriş.

Mecanicii devenind inutili, a doua zi după sosirea la Tromso, vedete remoreînd bărci transportară pe uscat 600 de oameni, care intrară sub ordinele inginerului-mecanic căpitan Walter Somrner, pînă atunci răspunzător pentru turbine şi cazane. Pe bord rămîneau 1 700 de ofiţeri, subofiţeri şi mateloţi, artileriști, electricieni, personal însărcinat cu serviciul de siguranţă, bucătari, mateloţi de punte. însuşi statul-major fu modificat. La 4 noiembrie, comandorul Junge debarcă, trecînd comanda comandorului Robert Weber, cel care încursul unei serbări date pe bord se travestise în Hitler. Robert Weber, comandantul artileriei, deveni comandantul vasului. În subordinea sa directă se aflau aghiotantul, căpitan Heinz Guldenfennig, secundul său, locotenent-comandorul Willi Muller, locotenent-comandorul Theodor Fahr, căpitanul Alfred Fassbender, însărcinat cu A.A., şi şaizeci de ofiţeri de toate gradele.

Mulţi erau noi pe bord; cei vechi încercau sa-i pună la curent cu o mie şi una de lucruri privind această navă imensă. Moralul era foarte scăzut. Fiecare avea impresia că se apropie sfîrşitul.

Wehrmachtul evacuase Franţa şi Italia. Armata americană atinşese Aix-la-Chapelle. Himmler crease Volkssturm-ul. În fine, cele mai multe dintre navele de război care mai rămăseseră se dezarmau pentru a vărsa marinarii la infanterie. Semn prost! Unii mai sperau. Se vorbea despre arme secrete care vor face din Anglia praf şi pulbere. Toate aceste ştiri parveneau prin radio pînă la urechile echipajului de pe *Tirpitz*...

La Tromso, nava nu mai era lipită de un munte protector, ca la Trondheim sau în fiordul Kaa. În jurul ei nu se aflau decît cîteva înălţimi modeste, lanţurile muntoase fiind departe. în ciuda prezenţei unor baterii A.A., amplasate pe uscat, a- unui vechi vas de pază a coastelor norvegiene, pe care se montaseră piese antiaeriene, aveai impresia că *Tir- pitZj* singur, izolat, era la discreţia loviturilor inamicului. Plasele ele protecţie antitorpile, butoaiele cu materiale fumigene sosiseră din fiordul Alta. începuseră să aşeze plasele în jurul cuirasatului, butoaiele de-a lungul ţărmului, dar lucrau fără tragere de inimă.

Toţi cei aflaţi pe bord doreau un singur lucru: să vadă războiul terminîndu-se repede, pentru a se întoarce la căminele lor, pe care le ştiau sau şi le închipuiau devastate, distruse. Totuşi, nici unul nu îndrăznea să-şi formuleze această dorinţă, nici măcar celui mai bun prieten.

Mareşalul aerului sir Arthur Harris, aflînd că un avion de pe *Implacable* reperase la 18 octombrie *Tirpitz-*

ul, ancorat la 3 mile vest de Tromso, îl anunţă imediat pe Cochrane, care-l convocă pe căpitanul de grup Tait.

— Avioanele escadrilelor 617 şi 9 se întorceau după un bombardament întreprins în zona Pas-de-Calais împotriva rampelor de pe care se lansau V-2. *Tirpitz* este acum la Tromso. Avioanele l-au reperat[1]. Pentru noi, situaţia s-a schimbat; este mai aproape cu aproximativ 100 de mile de bazele noastre decît a fost în fiordul Alta. Studiaţi posibilitatea unui nou atac.

0 dată mai mult Tait se aplecă peste hărţi. De la Lossie- mouth, Lancasterele puteau să facă cursa tur-retur pînă la Tromso, dar în caz de vînt potrivnic aparatele ar fi căzut în mare, şi Tait nu era omul care să-şi asume un asemenea risc. Totuşi nu renunţă. Erau necesare două tone de benzină în plus, dar aceasta depăşea limita de siguranţă. Se gîndi la motoarele Merlin 24, montate pe aparatele grupului 5. Ele erau mult mai puternice decît cele ale bombardierelor Lancaster. Le ceru şi le obţinu. Demonţarea motoarelor începu imediat, chiar pe aeroport. În acest timp, la Woodhal mecanicii lucrau zi şi noapte, scoţînd vechile motoare de pe Lancasterele lui Tait, pentru a putea să le înlocuiască cu Merlin 24 de îndată ce vor sosi.

— Merlin-urile pe care le-am furat, spunea Tait.

Brown, un pilot din escadrila 617, a fost însărcinat să
găsească în Anglia rezervoare lungi şi uşoare. Pentru introducerea lor era necesară îndepărtarea turelei din spate a aparatului Lancaster, iar după fixarea rezervoarelor suplimentare, aceasta trebuia readusă în poziţia ei iniţială. Şi nu era încă suficient, greutatea continua să fie prea mare.

Tait obţinu aprobarea lui Cochrane pentru suprimarea turelei mitralierei centrale, ca şi a blindajelor eare-l protejau pe pilot. Aceasta însemna să se supună unui mare risc în cazul unui atac al avioanelor de vînătoare inamice, dar merita să ţi-l asumi decît să faci un amerizaj la înapoiere.

În a doua jumătate a lunii octombrie vremea a fost urîtă; avioanele Mosquito şi informaţiile transmise de agenţii secreţi prin radio anunţau că peste Tromso este un plafon foarte coborît; nici vîntul nu era favorabil. Or, după 26 noiembrie, noaptea polară avea să ia Tromso în deplină stăpînire, în timp ce Tallboys, pentru a fi eficace, trebuiau lansate de la o mare înălţime asupra unui obiectiv vizibil.

Timpul îmbunătăţindu-se la 28 octombrie, cele 36 de Lancastere comandate de Tait aterizară la Lossiemouth şi făcîndu-şi plinul, plecară neîntîrziat mai departe în direcţia

A se reţine că englezii nu pomeneau niciodată de agenţii secreţi. Mulţi nu ştiau de existenţa lor sau lăsau să se creadă că nu ştiu.Tromso. Aparatele traversară Atlanticul, trecură peste coastele Norvegiei şi pătrunseră în spaţiul aerian suedez. Tait, temîndu-se de radarurile de la Tromsd, voia să inter- pună munţii între ele şi formaţia sa. Se gîndea şi la aviaţia de vînătoare germană cu baza la Bardufoss. Dacă era numeroasă şi ataca Lancasterele, acestea nu s-ar fi putut apăra doar cu turela din spate. Nici unul din aceste avioane de vînătoare nu se arătă.

Cînd a ajuns deasupra lui Tromso, Tait văzu bine cuirasatul *Tirpitz,* dar vîntul îşi schimbase direcţia şi nori negri, foarte joşi, venind dinspre mare, înaintau repede spre strîmtoare. Motoarele Merlin 24 au dat — pentru capacitatea lor — maximumul. A fost de fapt o cursă de viteză între ele şi vînt. Fiecare secundă conta. Erau orele 14,30. Piloţii vedeau *Tirpitz*-ul, dar vedeau totodată pătura de nori care, mai deasă decît cel mai opac dintre ecranele de fum, era gata să-l ascundă. 60 de secunde, 40... 30... Prea tîrziu! Observatorul său bombardier, Daniel, îşi lansă bomba în locul în care cu cîteva secunde în urmă văzuse nava şi strigă: *Bomb gone!* Tait coborî pentru a constata rezultatul. La interfon îi auzi pe Iveson, Fawke şi Knights, care anunţau lansarea bombelor lor. întrezări şi alte aparate care se roteau în cerc deasupra insulei Tromso pentru a executa o nouă tentativă.

Pilotul Gumbley trecu de patru ori deasupra navei înainte de a-şi lansa încărcătura. Un aparat, pilotat de Carey, a fost atins de A.A. a navei şi unul din motoare se opri. în ciuda acestei avarii, care putea deveni fatală dacă benzina unui rezervor spart s-ar fi împrăştiat peste ţevile de eşapament înroşite, Carey reveni de mai multe ori înainte de a-şi lansa Tallboy-ul său. îfi cele din urmă îl aruncă, fără mare speranţă. Un alt motor se opri. Carey văzu acum benzina împrăştiindu-se peste aripi, astfel că el rămase numai cu două motoare întregi. în fiecare secundă Lancasterul putea să se transforme într-o torţă, să explodeze... După ce îl informă pe Tait de hotărîrea sa, Carey, lăsînd în urma lui o dîră de fum negru, luă direcţia Suedia. Nu era prea departe, treizeci de mile. Drumul păru lung! Carey ateriză într-o mlaştină, în apropiere de Porgus. Lancasterul său s-a făcut ţăndări, dar echipajul a sărit teafăr pe pămînt.

Fără dificultăţi, Tait şi camarazii lui au revenit la Los- siemouth. Acolo aflară de la un avion de recunoaştere care a zburat deasupra *Tirpitz*-ului după atacul lor că nava n-a fost atinsă. La Woodhall, Tait găsi un mesaj trimis de Coch- rane: „Felicitări pentru zborul vostru splendid şi pentru perseverenţa voastră. Norocul nu va favoriza *Tirpitz*-ul întotdeauna. într-o zi o să-l răpuneţi".

Tirpitz, menţinîndu-se mai departe pe linia de plutire cu întreaga artilerie intactă. îşi păstra în continuare înfăţişarea redutabilă. La 29 octombrie o bombă căzuse totuşi în apă, în apropiere de pupa babord, în dreptul celui de-al şaptelea compartiment etanş. Explodind la vreo zece metri de fundul apei, ea a ridicat o masă enormă de apă şi de mîl; arborele portelice de la babord a fost deformat şi apa a pătruns în tunelul său, dar aceste avarii nu mai aveau consecinţe practice pentru că nava nu mai trebuia să navigheze. Banda care s-a produs, de un grad, nu era totuşi un semn bun. Imposibilitatea de a ieşi în larg, transformarea vasului într-o cazarmă plutitoare afectau moralul echipajului şi al ofiţerilor mai mult decît o făceau atacurile duşmanului.

Comandantul Robert Weber înţelegea cu atît mai bine îngrijorarea echipajului său cu cît el singur încerca aceleaşi temeri. Telefonase de mai multe ori la Bardufoss maiorului Esler pentru ca avioanele sale de vînătoare să fie întotdeauna gata să-şi ia zborul. Pentru a intra în legătură cu aeroportul Bardufoss trebuia să folosească circuitul intermediar, care trecea prin Tromso. Weber convocase chiar la bordul *Tir- pitz*-ului o conferinţă pentru a coordona măsurile de apărare între Kriegsmarine şi Luftwaffe[114].

Adunîndu-şi ofiţerii şi echipajul pe puntea pupa, Robert Weber se urcă pe acel podium care slujise de atîtea ori comandanţilor Karl Topp şi Hans Meyer; de acolo le vorbi. Le spuse că *Tirpitz* nu-şi pierduse puterea de foc, că bombardierele engleze nu reuşiseră la 29 octombrie să-l atingă şi că în viitor se va întîmpla la fel. Insistă asupra prezenţei celor 30 de Eismeerjäger[115] cu baza la Bardufoss, la 70 km în linie aeriană. „Vînătorii aceştia aflaţi sub ordinele unui as al Luftwaffei, maiorul Esler — omul cu 199 de victorii vor apăra nava. Ei vor doborî acele bombardiere grele, încărcate cu bombe

114 Aviatorii germani pretind că această conferinţă n-a avut loc niciodată.

115 Vînătorii mărilor îngheţate. — ***Nota trad***.

enorme, prost apărate împotriva atacurilor aeriene'*, spuse noul comandant al vasului *Tirpitz*, străduin- du-se să confere cuvintelor sale o putere de convingere pe care nu o mai aveau.

Robert Weber era unul din cei mai vechi ofiţeri de pe bord — se îmbarcase la 25 februarie 1941 — şi camarazii săi îl cunoşteau prea bine pentru a nu sesiza temerile ascunse în spatele cuvintelor liniştitoare.

După alocuţiunea comandantului lor, pe jumătate convinşi , ei se retraseră în tăcere.

— Aţi remarcat, spuse un ofiţer, în cursul ultimului atac nu s-a mai folosit ecranul de fum. Acum a devenit inutil pentru că englezii au radaruri care permit reperarea navei şi prin perdeaua cea mai deasă'[4].

Tirpitz era condamnat. O ştiau. Ei înşişi erau condamnaţi, acum, cînd se părea că sfîrşitul acestui război devenea foarte apropiat. Fiecare mai avea însă încredere în norocul său, în steaua sa.

10 noiembrie 1944. Cochrane privi încă o dată harta reprezentând Tromso în detaliu; canalele care-l înconjurau venind dinspre mare. Privirea era fixată asupra unei nave desenate, văzută în perspectiva unei proiecţii orizontale, lîngă insula Kvaloy, *Tirpitz*, acela pe care Lancasterele sale nu reuşiseră să-l distrugă.

Cochrane nu era unul din acei mari conducători care îşi trimit subordonaţii la moarte fără să se gîndească prea mult. El se întreba dacă este cazul să-i dea lui Tait şi echipajelor încă o dată ordinul de a porni, cîtă vreme el, Cochrane, ştia că treizeci de avioane de vînătoare inamice sînt la cîteva mile de locul unde este ancorat *Tirpitz*. „Acum surpriza nu va mai acţiona, oamenii de acolo sînt preveniţi, se gîndi el. Cînd vor sosi la faţa locului, Lancasterele mele vor fi în- tîmpinate de acele avioane de vînătoare. Mitralierele 303 ale R.A.F. — şi nu le au decît pe cele din spate! — nu sînt în măsură să răspundă focului tunurilor montate pe avioanele de vînătoare. În perspectivă, un straşnic masacru!“

Cochrane îşi cunoştea echipajele. Avea o afecţiune pentru taciturnul Tait, pentru Iveson, Marshall, Dobson, An- ning, Knights, Gingles, Castagnola, Sanders, australienii Sayers şi Ross şi atîţia alţii; îi admira. Putea, trebuia să-i trimită la pierzanie?

£ Era inexact.Atunci interveni însă un raţionament care făcu să se aplece balanţa: Churchill, statul-major general, Royal Navy voiau să vadă dispărînd puternicul cuirasat cu orice preţ. Dacă ieşea şi avea norocul să intercepteze un convoi, aceasta ar fi însemnat sute de marinari omorîţi, răniţi, înecaţi în apele îngheţate ale Arcticii, cargouri încărcate sortite incendierii, pieirii inevitabile, pînă la sfîrşit mormîntul în fundul apei.

„Dacă timpul permite — pe cer nu trebuie să fie nici cel mai mic nor —, vor pleca[44], hotărî el.

A doua zi, la 11 noiembrie, buletinul meteorologic, informaţiile despre starea vremii, parvenite de la Mayen, Tromso, anunţau timp frumos. Din biroul său, Cochrane putea să vadă Lancasterele aliniate în careu în jurul aeroportului, îl vedea pe Tait, într-un maiou în dungi, jucînd fotbal împreună cu camarazii lui. Scrise un bilet şi-l trimise căpitanului de grup: „întrerupeţi partida, veniţi la mine imediat, aşa cum sînteţi[44].

O clipă mai tîrziu, Tait, în ţinută de fotbalist, se afla în faţa onorabilului Ralf Cochrane, „Bert[44] pentru echipajele lui.

— Plecaţi imediat... obiectivul: *Tirpitz*, îi spuse el. Escadrila 9 este la Bardney. Va ateriza la Kinloss şi Lossiemouth, Locotenentul de aviaţie Gavin vă va însoţi ca pasager. Buletinul meteorologic anunţă timp frumos; dacă se schimbă condiţiile, veţi fi avertizaţi la Lossiemouth, în ultima clipă. Dv. veţi hotărî.

Lui Tait şi camarazilor lui nu le-a trebuit prea multă vreme pentru a-şi îmbrăca ţinuta de zbor, pentru a decola de la Woodhall Spa cu Lancasterele lor...

Ajungînd la Lossiemouth în seara de 11 noiembrie, şeful bazei îi comunică lui Tait informaţiile aduse cu o clipă înainte de un Mosquito: „Fiordurile sînt acoperite de ceaţă. Nori... La răsăritul soarelui s-ar putea ca ceaţa să dispară. Se formează gheaţă...[44]

Nu era prea încurajator, gheaţa era unul din cei mai aprigi duşmani ai bombardierelor. O frază îi reţinuse totuşi atenţia lui Tait: „La răsăritul soarelui s-ar putea ca ceaţa să dispară[44].

Tait avea încredere în informaţiile meteorologice, dar credea şi mai mult în experienţa sa, în intuiţia sa. Scrută cerul deasupra lui. Senin, presărat cu stele, dar foarte rece. Timp frumos. Discută o clipă cu meteorologii, apoi hotărî: „Plecăm![44].

Pe aeroport se găseau 18 bombardiere Lancaster aparţî- nînd escadrilei 617 şi 20 escadrilei 9, plus unul pentru locotenentul aviator Gavin. Pe acest aparat, aparţinînd escadrilei 463, se afla locotenentul aviator pilot Buckham, locotenentul aviator Loftus, care trebuia să mînuiască aparatul de luat imagini nr. 1, locotenentul

aviator Rogers pentru aparatele nr. 2 şi 3. întregul atac trebuia nu numai filmat de către aceşti operatori, ci şi fotografiat cu aparate automate. Sub fiecare avion exista cîte unul[5].

Duminică 12 noiembrie, dimineaţa la orele 2,30, motoarele au fost puse în funcţiune; după cîteva tunete slabe însoţite de fulgere, raze roşietice se proiectară peste siluetele încă imobile ale aparatelor, peste echipajele care se urcau în carlingi; bătaia regulată, monotonă a motoarelor arăta că totul era gata pentru plecare.

Trecuse un anumit timp de cînd Tait nu mai zburase pe avionul său E.E. 146 — „D. Dog", atins şi avariat deasupra barajului Kembs. Căpitanul de grup era fericit că se află din nou pe aparatul său, care îi purtase întotdeauna noroc. Echipajul se compunea din: mecanic: A.E.Gallagher; observator bombardier: W.A. Daniel, canadian; operator radio: M.J. Ward; mitralior: II.D. Vaughan; navigator: Ellis; o echipă pe care o formase el însuşi şi care participase la toate atacurile împotriva *Tirpitz*-ului.

Trecîndu-şi mîna peste aripi, Tait constată că sînt acoperite de brumă, aceasta în pofida peliculei de glycol cu care acoperiseră bordurile de atac. Fiecare Lancaster transporta 7 tone de carburant şi 6 tone de bombe. Greutatea totală se ridica la 32 de tone. Era mult. Tait calculase totul, prevăzuse totul, afară de chiciura care îngreuia aparatele...

La orele 2,59, pilotul australian A.E. Kell, cu echipajul său de 5 oameni, decolă primul. Din clipa aceea, la fiecare minut un aparat părăsea Lossiemouth.

Tehnicienii se îndepărtară de Lancasterul lui Tait. Acesta decolă şi se ridică încet în noapte deasupra mării; erau orele 3,12.

Şapte aparate ale escadrilei 9, acoperite de promoroacă, nu s-au putut ridica, 13 îşi luară zborul între orele 3 şi 3,35. Cele 18 aparate ale escadrilei 617 se aflau toate în aer

[5] Graţie bunăvoinţei directorului lui Imperial War Museum am outut vedea aceste filme.

la orele 3,35; aparatul D.V. 385 al lui J. Castagnola încheia formaţia.

Încet, pentru a economisi benzină, Tait zbura spre Norvegia. După obiceiul pe care şi-l făcuse cînd survola marea, puse în funcţiune pilotul automat şi se întinse puţin, pentru un somn scurt. Era mai bine să profite de acest răgaz decît să ajungă deasupra obiectivului obosit de o traversare de cinci ore. Era frumos, zorii zilei

înălbeau treptat marea, străbătută de curenţi sinuoşi. Locul de întîlnire era un mic lac, Tornea Trask, în Suedia, la 100 de mile sud-est de Tromso. Soarele se ridica luminînd coasta înspăimîntător de crestată, nenumăratele insuliţe, înconjurate de stînci, fiordurile care îşi înfigeau braţele înăuntrul uscatului. Mai erau cîţiva nori, cîteva zone înnegurate, dar toate acestea trebuiau să se risipească. În mintea lui Tait reveneau cuvintele lui Cochrane: „Norocul nu va favoriza *Tirpitz*-ul întotdeauna... Într-o zi o să-l răpuneţi". Poate va fi de data aceasta?...

În cursul întregului zbor, Tait nu observă nici un aparat. Acum lacul era acolo, sub el şi — în aşteptare — îşi putea vedea Lancasterele executînd un carusel.

Tait îşi anunţă prezenţa prin cîteva rachete trase cu pistolul „Very", după care luă direcţia Tromso. Pentru a se feri de radaruri, zbura foarte jos. În spatele fiecărui aparat, mitraliorii vegheau gata să respingă orice atac. Ţinta nu mai era decît la 3 minute de zbor. Cvadrimotoarele luară altitudine: 14 000 de picioare. Cerul frumos, minunat de limpede. încă un lanţ muntos şi Tait observă insula Tromso, un peşte fără coadă aşezat pe o apă metalizată. Vîrfurile acoperite de gheţuri defilau pe sub aripi şi deodată văzu ceva de o formă obîngă, minusculă şi neagră, aşezat pe o mare lăptoasă: *Tirpitz!* De pe maluri nici un fuior de fum nu se ridica pentru a-l acoperi cu haina sa protectoare.

Aerul era de un calm absolut, totul părea ireal. Tait şi piloţii lui aveau impresia că sînt mînaţi, duşi către ţintă.

Pe mormîntul marin arului nu Înfloreşte un trandafir, Pe mormîntul marinarului nu creşte o floare,
Singura-i podoabă sînt albii pescăruşi Şi o lacrimă vărsată de-o copilă.

CAPITOLUL AL **XX-LEA** SFÎRŞITUL CUIRASATULUI TIRPITZ

Sublocotenentul Adalbert Briinnej? nu este mulţumit. Duminica aceasta, 12 noiembrie, ar fi vrut s-o petreacă pe vas în tihnă, împreună cu camarazii săi, în loc să plece să îngheţe pe insula Kvaloy.

Împreună cu prietenul său Norbert Steden şi 25 de matele ţi rămăsese 6 săptămîni în cort pe uscat în fiordul Kaa apoi 3 săptămîni în fiordul Alta. Demontaseră instalaţiile terestre care mai puteau fi întrebuinţate: postul de observaţie construit pe înălţimile fiordului, care dirija tirul atunci cînd *Tirpitz* era orbit de perdelele de fum. artificial. Rostul fusese distrus.

Briinner îneărcase cea mai mare parte a materialului

pe *Nordmark*, iar el însuși debarcase la Tromso 3a 5 noiembrie. Felul în care îl primiseră camarazii, cabina lui în care s-a întors pe bordul euirasatului l-au făcut să uite timpul petrecut în fiordul Kaa, pustiu, abandonat după plecarea marelui cuirasat.

A doua zi după înapoiere, fără să mai aştepte, comandantul ■ Weber l-a însărcinat să stabilească împreună cu căpitanul Kuhnen un post de observaţie pe unul din munţii din jurul insulei Tromso. Astfel, în fiecare zi, Incepînd de 3a 6 xioiem- .brie, o echipă sub comanda lui Kuhnen cobora pe uscat, transportând materiale, trasind drumuri, mâsurînd, săpînd pămîntuL

— Nici duminică nu există pe nava asta afurisită! De la înapoierea mea din fiordul Ivaa n-am petrecut o singură zi pe vas împreună cu camarazii mei! îi spuse Brunner lui Kuhnen.

— E necesar ca lucrarea să avanseze. Cu cîteva zile înainte de întoarcerea dumitale am fost atacaţi de mari bombardiere engleze. Puţin a lipsit să nu lovească nava. Şi vom mai fi bombardaţi. Instalaţiile trebuie terminate repede. Astăzi lucrăm numai dimineaţa şi doar la ponton.

Pontonul trebuia să uşureze acostarea şi amararea şalupelor *Tirpitz*-ului. Briinner, în ciuda perspectivei de a-şi petrece după-amiaza pe bord, era în continuare indispus. Ziua începuse prost. Ar fi trebuit să părăsească vasul la orele 7,30, Briinner era gata de mult. La pupă, plutonul în formaţie pentru „ridicarea pavilionului*[4] aştepta. Atîta că uitaseră să-l trezească pe căpitanul Kuhnen! Acesta sosi nemulţumit! De-abia se luminase de ziuă cînd, salutat de o salvă a puştilor, se ridica la pupa *Tirpitz*-ului pavilionul negru, alb, roşu al marinei de război.

Cei doi ofiţeri şi oamenii lor săriră în şalupă, care porni imediat. De îndată ce au atins uscatul — erau orele 8,15 — Briinner a observat că s-a uitat gustarea. în grabă nu s-au gîndit să arunce în şalupă şi coşul cu al nente.

— Să se întoarcă şalupa şi să aducă „haleda“, ordonă Kuhnen.

Nu, hotărît, Brunner nu este bine dispus. De cînd s-a sculat toate îi merg pe dos. Nimeni n-avea chef de lucru. Brunner se gîndeşte la prietenul Steden rămas la căldură, pe vas, în timp ce el îngheaţă pe acest pământ negru, acoperit cu polei.

Privi în sus: cerul era pînă în tăriile sale de o mare limpezime. Aruncă o privire scurtă spre *Tirpitz*. Şalupa care trebuia să le aducă alimente s-a plasat alături de flancul marii nave, imobilă, la cel mult 1,5 km.

Deodată, Brunner văzu ridicîndu-se pe o fungă un pavilion galben, albastru, galben. îi cunoştea semnificaţia: „atac aerian[44]. N-are nici o importantă! Nu este prima dată şi nu va fi nici ultima! Hai, la treabă, băieţi! Br inner împărţi munca pe echipe. Se gîndi la şalupa care, reţin ţă de alarmă, nu se putea întoarce,Trecură treizeci de minute, şi deodată o salvă de 380 fu trasă de la tribord de către turela din faţă. Toţi ridicară capul şi observară o formaţie de bombardiere engleze care se apropia, pregătindu-se să-i atace. Era pentru prima dată. Zburau trei cîte trei, părînd eşalonate în înălţime.

Artileria mijlocie şi celelalte unităţi de A.A. intrară în acţiune. Bateriile de pe sol li se alăturară. Schijele căderau.

— Culcaţi, ordonă Briinner oamenilor săi.

Continua să privească cu mare atenţie bombardierele care atinseseră aproape verticala locului. Zburau la aproximativ 4000 m, înălţime cu puţin superioară bătăii A.A. uşoare. Nici unul nu părea atins... Iată-le! Briinner văzu cu precizie bombele detaşîndu-se din pîntecul Lano&sterelor şi coborînd, coborînd, drept asupra ţintei: *Tirpitz*...

Inginerul-meeanic Walter Sommer, pe celălalt mal al strîmtorii, aştepta o vedetă care trebuia să-l ducă pe *Tirpitz*, unde comandantul Weber i-a cerut să revină din cînd în cînd pentru a da consultaţii.

Şi Walter Sommer a văzut ridicîndu-se pavilionul „atac aerian[a].

— Trebuie să aşteptaţi sfîrşitul alarmei pentru a obţine o ambarcaţiune. în general nu durează mult. Rămîneţi aici, îi spuse căpitanul portului.

Walter Sommer vrea să asiste la atac. Va fi pentru prima dată spectator. în cursul atacurilor succesive ale avioanelor Barracuda în fiordul Alta, în cursul celor efectuate de Lancastere la 15 septembrie şi 29 octombrie trecut era la postul său, în compartimentele de sub punte, şi n-a văzut nimic. De data aceasta, pentru a vedea lupta în întregime, pentru a nu pierde nimic, Sommer se urcă repede pe colină. Alergă pînă la o baterie de A.A. Acolo se putea informa de la şeful unităţii şi putea urmări atacul. îndată observă pe cer 6 puncte scînteind, 6 avioane. Sînt încă departe.

— Sînt Boston-uri, îi spuse Sommer locotenentului de la antiaeriană. Sub 4, pe bord nu se dă alarmă. Se va termina repede.

Aproape că regreta. I se va fura spectacolul pe care-l reprezintă *Tirpitz* trăgînd cu toate piesele şi respingînd inamicul ?

— Nu, răspunse locotenentul. Am numărat mult mai multe... Cel puţin 18. Lancastere... şi în urma lor este un al doilea val... peste 12... Se apropie.

Tunurile de 380, din faţă, se deplasează şi trag o primă salvă, urmată de a doua, a treia. Tir de baraj pe zone. Locotenentul a plecat. Dă ordine, ţinteşte cu tunurile.

Lancasterele ajung deasupra *Tirpitz-uhii,* se pare, la **4** 000 m —• şi bombele enorme se desprind. Sommer le vede limpede coborînd, coborind, drept asupra ţintei...

Comandantul Robert Weber este la postul de comandă împreună cu aghiotantul său, căpitanul Heinz Giildenfenning. Secundul său locotenent-comandorul Willi Miiller, ofiţer eu artileria, locotenentul Bernard Schmitz li se alătură fără întîrziere. De dimineaţă, de Ia orele 7,30, i se semnalase pătrunderea Lancasterelor spre suci* în regiunea Bodo. Aveau să fie pentru *Tirpitz?* Nu eră sigur. Totuşi, Weber puse în stare de alarmă pe căpitanul Fassbender, un nou venit pe bordul cuiraşatului[1]. Fassbender era pe *Tirpitz* comandantul artileriei antiaeriene; lui ii revenea sarcina să respingă atacul dacă el va avea loc.

Robert Weber priveşte în jurul său. Sînt acolo remorchere, un vas norvegian cu artileria sa antiaeriană, care este departe de a fi modernă. Pe cer nici un nor, timp ideal pentru un atac aerian. Duminica aceasta va fi o zi frumoasă dacă va trece fără nici un incident.

— Giildenfenning, ordonă comandantul, cereţi posturilor de observaţie de la Bodo un raport mai clar. Aş vrea să ştiu direcţia luată de englezi, dacă este posibil.

— *Jawohl, Herr Kapitän!*[2]

Timpul trece. Se ridică pavilionul. Şalupa cu echipa însărcinată să construiască debarcaderul a plecat. Echipele pentru curăţenie lucrau pe punte. Domneşte calmul absolut, pacea. Numai de-ar ţine aşa! Ce duminică frumoasă!

Orele 8,15.

Postul de observaţie — comandant locotenentul Ham- schmidt — semnalează: „Pătrunderea a 3 Lancastere în apropiere de Mosjjoerr: iar Weber ştie că informaţiile transmise de post sînt întotdeauna foarte precise. Atacul pe care adineauri îl considera foarte îndoielnic acum se conturează.

[1] Căpitanul Alfrcd Fassbender era pe bord de la 11 aprilie 1944. Printre cei scăpaţi cu viaţă din catastrofă, el a fost ofiţerul cel mai înalt în grad. La 4 decembrie 1944 a înaintat raportul despre, luptă, care a servit drept sursă a documentaţiei noastre.

[2] Am înţeles, domnule comandant ! — ***Nota*** *trcid.*

33 **Q**Fassbender, fără a aştepta alarma, l~a prevenit pe căpitanul Hellendorn, secundul cu A.A., şi pe subordonaţii lui Fischer şi Tschirch să fie gata. Ştirea despre un atac aerian probabil circulă în interiorul cuirasatului. De la postul de comandă comandantul Weber scrutează cerul. *Tirpitz* trebuie să fie vizibil de la vreo sută de kilometri. Se gîndeşte că a venit clipa în care e necesar să dea alarma... Mai bine mai devreme decît prea tîrziu. Robert Weber îi face un semn lui Giilden- fenning, care aştepta deja ordinele.

Orele 8,55 — Alarmă: atac aerian.

Soneria răsună pe întreaga navă. Pavilionul „atac aerian[46] se ridică pe fungă.

Robert Weber îl cere la telefon pe maiorul Erler de la Bardufoss. Aviaţiei de vînătoare arctice îi trebuie 8 pînă la 10 minute pentru a intercepta bombardierele engleze. Alarma cuprinde simultan şi A.A. de pe uscat. Nu sînt decît cîteva baterii dispuse pe munţi. Weber deplînge lipsa unei instalaţii care ar fi putut de îndată să răspîndească o pînză de fum. Dar ea este departe de a fi terminată, dealtminteri vîntul nici măcar nu adie.

Fiecare post de luptă de pe *Tirpitz* raportează: „Turelele A, B, C, D, gata, A.A. mijlocie şi uşoară gata de luptă[44], „posturile de salvare gata de luptă[44]. Inginerul electrician Bernstein preciza de la postul său de luptă (E), centrala electrică, că a realizat conectarea şi a pus în funcţiune două centrale diesel, a căror forţă se va adăuga centralei 3. Toţi pereţii etanşi sînt închişi şi zăvoriţi.

Soseşte o comunicare: „Bombardierele inamice se concentrează deasupra lacului suedez Tornea Trask. Sînt la 185 km“. încă cîteva minute pentru a pune apărarea la punct. Toate instrumentele optice sînt orientate către munţi. Pentru observaţie vremea este ideală. După învălmăşeala dinaintea luptei, pe navă domneşte liniştea ~~ s-ar auzi şi fîlfîitul aripilor unui pescăruş.

Orele 9,05 — Iată-le!

Sînt încă foarte departe, la 120 km spre sud, la limita capacităţii de observare a instrumentelor optice. Totuşi sînt numărate... 15... 20... 25... poate mai multe. Formaţia^ etajată pe înălţimi diferite, se apropie încet. Din nenorocire, aparatele, strălucind în bătaia soarelui, îngreuiază pentru moment observaţia. Bombardierele sînt în formaţie de atac,îar viteza lor creşte.,. Comandantul Weber aruncă o privire spre răsărit, nu se văd avioane de vînătoare, cerul e gol.

— Dă-mi urgent Bardufoss.

Să intri în legătură cu maiorul Erler este greu, şi timpul trece.

Acum *Tirpitz* e gata să-i primească pe englezi cu toată puterea artileriei lui. Fiecare se află la datorie.

Minutele acestea dinaintea luptei sînt lungi, se scurg greu. Atmosfera este încordată.

Orele 9,15.

De la Bardufoss, ofiţerul cu informaţiile anunţă din nou: „Mai multe avioane de vînătoare au plecat în direcţia Tromso. încă n-au stabilit contactul cu inamicul''[4].

Lancasterele se apropie. Deodată pe întreaga navă difuzoarele ţîrîie, Vorbeşte comandantul Weber: „Echipajul îşi va face încă o dată deplina datorie. Va rezerva cvadrimo- ioarelor inamice o primire călduroasă[44].

Cei ale căror posturi de luptă se află pe punte sau în suprastructuri pot acum să vadă Lancasterele la tribord cu ochiul liber. Ele se apropie zburînd într-o formaţie foarte deschisă, atît pe verticală cît şi orizontal, Distanţa dintre aparate pare destul de mare.

Orele 9,38.

„Artileria grea turelele A şi B distanta 210 km, deschideţi focul![44]

Căpitanul locotenent Schonherr, al treilea ofiţer cu artileria, comandantul turelelor C şi D, aşezate la pupă, auzind ordinul, telefonă la postul de comandă: „Aici Schonherr cere autorizaţia să deschidă focul cu turelele C şi D[44]. Nu este iacă momentul, se gîndeşte Weber. Bombardierele inamice nu se află în zona acoperită cu foc de Cezar şi Dora. Refuză.

Weber, urmat de Guldenfenning, Miiller şi Fahr, părăsesc postul de comandă, prea expus. Se retrag în postul blindat ,al comandamentului.

Orele 9,40,

Anton şi Bruno deschid focul. Distanţa 21 km, înălţimea 15 000 m. Tirul de baraj, pe zone, al gurilor de 380 —- chiar dacă este ineficace la această înălţime, se poate întotdeauna spera o lovitură fericită — trebuie să disperseze formaţia, dar avioanele engleze nu par deloc stingherite.— Atenţiune, artileria mijlocie şi artileria antiaeriană grea fiţi gata să deschideţi focul la 150 km.

Se scurg zece secunde...

„Foc!“

Piesele de artilerie de 150 şi artileria antiaeriană grea, cele de 105, îşi trag obuzele, care explodează în jurul aparatelor inamice. Bombardierele zboară prea sus pentru a fi atinse de mitralierele care pîrîie. Fără autorizaţie, Schon- herr îi dă drumul unei salve cu Cezar şi Dora. Avioanele înaintează de-a curmezişul. Nici un aparat n-a fost atins.

Silueta cuirasatului *Tirpitz* era în centrul acelor mirei. Era exact 8,40[116]. în aceeaşi clipă, căpitanul de grup Tait văzu puntea vasului acoperindu-se de un fum punctat de fulgere roşietice; s-ar fi, spus că este un foc de artificii tras cu toate piesele grupate, strînse pe o platformă îngustă, pe care un artificier silit să termine în grabă le-a declanşat brusc, sau o navă care emite semnale, puţin la întîmplare, în panica iscată de un naufragiu.

în jurul Lancasterelor, învolburările de fum întunecau cerul. De pe uscat, A.A. trăgea. Cu mîinile jilave, întinse, Tait ţinea manşa. Prin sistemul interfonic auzea răsuflarea lui Daniel. În jurul lui totul vibra. Brusc semnalul roşu se aprinse. Orele 8,41. încă 10 secunde... 5...4...3...2...1... „Lansaţi!“ Masa enormă se desprinde din pîntecul aparatului care se cabrează. Ea coboară... Tait virează către stînga... Unul cîte unul, aproape cu regularitatea unui exerciţiu, Lancasterele îşi lansează bombele. Repede, din ce în ce mai repede, ca şi cum nava aceasta le-ar fi atras, Tallboys alunecau spre ţintă...

116 Ora engleză.

Pe *Tirpitz* servanţii tunurilor, observatorii de artilerie, comandantul Weber, care încă n-a închis uşa blindată a postului de comandă, aruncă o ultimă privire către cer, văd primele bombe detaşîndu-se de aparatele inamice. înălţimea le face să pară minuscule, şi totuşi veteranii de la bord, cei care mai trecuseră prin atacuri aeriene, văzură imediat că sînt mult mai mari decît de obicei... Grele, ele coboară repede, viteza lor creşte, devin — văzînd cu ochii — maimari. O impresie înfricoşătoare. Vin direct asupra ta şi tu n-ai posibilitatea să faci nici cea mai mică manevră. *Tirpitz* este imobil, înţepenit pe poziţie.

Orele 9,42-*

Bombele de cel mai mare calibru cad în imediata apropiere a navei, cele mai multejnăuntrul plaselor de protecţie. La babord două lovituri în ţintă[117] [118]. O bombă pulverizează catapulta hidroavionului, aproape de centrul navei şi pătrunde pînă la puntea blindată, o străpunge şi explodează. A doua bombă cade în traversul turelei B în prova punţii de comandă; altele ating apa, foarte aproape de coca. Fiecare bombă ridică pînă la înălţimea catargelor o coloană de apă şi mîl, care recade pe punte. Sub această avalanşă de apă şi pămînt, comandantul Weber îşi vede nava dispărînd! O simte vibrînd sub picioarele sale. Puntea se şi înclină. *Tirpitz*, atins în opera sa vie, începe să se încline încet. Banda atinge 10 grade în 3 secunde. De pe urma schijelor şi suflului cad răniţi; morţii sînt numeroşi. Datorită maselor de apă care întorc totul cu susul în jos, marinarii sînt izbiţi de metalul ciopîrţit. Compartimentele de sub punte sînt năpădite de apă, înecate. Tirul A.A. slăbeşte. Doar cîteva lovituri de tun răzleţe... În cele din urmă nu se mai aude decît vuietul bombelor, zgomotul produs de masa de oţel care recade şi se izbeşte, cîteva strigăte. Între diversele posturi de luptă apelurile rămîn deseori fără răspuns. Sublocotenentul Stil- Ies, inginerul răspunzător de sala cazanelor, caută să intre în legătură prin interfon cu centrala maşinilor. Inginerii Albert Reinert şi Bernstein,

117 După rapoartele oficiale britanice, bombele escadrilei 617 au fost lansate între orele 8,42 şi 8,45 — 18 bombe Tallboys au căzut pe *Tirpitz* sau în jurul lui în 3 minute.

118 Marele-amiral Donitz apreciase că era de neconceput ca o navă ancorată în asemenea condiţii să se scufunde. Mai tîrziu, hotărîrea şi ordinele sale au fost criticate de un număr mare de ofiţeri ai marinei germane. Toate bombele au căzut pe acelaşi flanc al vasului; aceasta a şi fost cauza răsturnării navei.

care sînt branşaţi, răspund informîndu-l că centrala maşinilor nu mai funcţionează.

Bernstein este atît de ocupat, încît nu vede de la început că nava se înclină — *Tirpitz* are o bandă de 15 grade —, el încearcă să dibuiască posturile ale căror comunicaţii nu sînt întrerupte. în acest timp nava este săltată, zgîlţîită. Zgomotul este atît de asurzitor, încît nu se mai ştie dacă este artileria*grea care Încă mai trage sau sînt alte bombe care explodează. Trebuie să te ţii bine ca să nu fii trîntit pe jos. Mai răspund doar grupele electrogene 1 şi 3. Grupele 2 şi 4 de la babord rămîn mute. Presiunea vaporilor în generatorul de la babord scade vertiginos la zero. Bernstein mai observă că slăbeşte şi curentul de alimentare al turelei Cezar, care acum trebuie să fie imobilizată. Dar ce putea să se petreacă deasupra? Care este situaţia navei?

Reinert ceru ordine pentru umplerea tancurilor de balast şi contrabalansarea bandei, care, cu fiecare minut, devenea mai puternică. Brusc, o zdruncinătură. în cele din urmă Bernstein e chemat prin interfon — liniştea, izolarea în vacarmul exploziilor deveniseră apăsătoare —, este comandantul Weber, care a folosit o derivaţie ce trecea pe la centrala maşinilor:

— A! Dumneata eşti, Bernstein, care este situaţia?

— Inginerul electrician către comandant. Postul de comandă al maşinilor nu mai răspunde. Centralele electrice 2 şi 4 scoase din funcţiune. Menţinerea ansamblului instalaţiei electrice cu centralele 1 şi 3 încă posibilă.

— Ordin către centralele 1 şi 3: interzis de a deschide oricare uşă sau poartă etanşă. Funcţionarea centralelor voastre este indispensabilă.

Astfel, deşi *Tirpitz* este pe trei sferturi invadat de apă, electricitatea va fi furnizată de aceşti oameni închişi pînă la moartea lor în compartimentele de oţel.

De la comandant soseşte un nou ordin: „Evacuaţi apa de peste tot unde e posibil şi părăsiţi spaţiile dintre punţile inferioare[44].

„Ce semnificaţie are acest ordin?[44] se întreabă Bernstein, de care depinde puţina viaţă care mai pîlpîie pe *Tirpitz*. Aici este o contrazicere; dacă evacuează compartimentele dintre punţi, deci şi centralele 1 şi 3, curentul acesta preţios, necesar artileriei, pompelor ce evacuează apa care pătrunde prin spărturi, nu va mai exista!

Or, banda nu este decît de 15° şi Bernstein ştie că centralele pot continua să funcţioneze pînă la 20°.

O clipă, Bernstein se gîndeşte la oamenii săi care vor fi înecaţi, pe care poate că îi condamnă la moarte dacă nu execută ultimul ordin al comandantului. Se hotărăşte să aştepte banda de 20°, mai mult sub impulsul intuiţiei decît al unui raţionament. în judecata lui, cuirasatul va trebui
-eurînd să se aşeze pe fundul apei eu carena sa lată, plată; atunci mişcarea de basculare se va opri.

În clipa aceea se ivi meeanicul-şef Tănzer, care conducea centrala 4.

— A trebuit să evacuăm în faţa apei care creştea. Comandantul a ordonat părăsirea compartimentelor dintre punţile inferioare.

Bernstein îi arătă o portiţă de scăpare care comunica spre tribord cu turela 1 de 150.

— Treceţi pe aici, ieşirea noastră de salvare.

Orele 9,45.

Comandantul Weber constată că focul artileriei sale, ■ puternic la începutul luptei, în descreştere după explozia primei bombe mari care a lovit nava, s-a stins. Nu poate să facă nimic, absolut nimic. Nici măcar să stabilească legătura cu diversele posturi de tragere. Ce va afla? Nume bine cunoscute lui, mort... mort... sau rănit. Dacă nu mai dau semne înseamnă că piesele sînt scoase din luptă, servanţii răniţi sau morţi... Vasul său este acum lipsit de apărare. Dar ce naiba face aviaţia? Unde este maiorul Erler cu vînătorii lui? Weber poate încă să mai pună mina pe Fassbender şi să-i dea un ordin, ultimul: „Foc, cu toate mijloacele posibile[44].

Orele 8,49.

Virînd, căpitanul de grup Tait vede, timp de o secundă, o flacără imensă ridicîndu-se de pe *Tirpitz*, mai exact de pe puntea de la prova. Acum se ridică spre cer un fum negru, gros. O lovitură dată la ţintă. Bomba lui? Habar n-are. Nu ştie. Puţin îi pasă: doar rezultatul contează. *în* urma lui, al doilea val — escadrila 9 — îşi lansează bombele. Ultimele aparate *—două Lancastere G.242 (pilot D. Mc- Intosh) şi P.D.198 (pilot W.Watkins) — şi-au lansat încărcătura lor ucigătoare, bombe mici — lovituri de graţie acum inutile. Atacul a durat în total 8 minute. Misiunea odată îndeplinită, căpitanul de grup G.B. Tait, urmat de piloţii săi, pune cap compas Scoţia. Nici un aparat de vînă- toare inamic nu şi-a semnalat

apariţia[119] [120].

Orele 9,50.

O zguduitură mult mai puternică decît celelalte zdruncină nava. Atunci s-a petrecut ceva extraordinar, de ne* înţeles: turela Cezar, cu cele două tunuri enorme de 380 s-a ridicat, smulsă din cuirasat[7]. Cele 700 de tone ale sale — constituind un singur bloc — au trecut* peste bord. Volatilizat e! N-a mai rămas nimic, decît o gaură larg deschisă. Din locul unde a fost turela se ridică fum, flăcări. Leine, „Tigrul*[4,] şi oamenii lui n-au suferit mult în coşciugul lor de oţel... Karl Kloppmann, care comanda Dora, turela alăturată, a fost aruncat pe jos. în ciuda protecţiei cuirasate, a blindajelor groase, a tambuchiului închis, suflul a fost suficient de puternic pentru a face ravagii[8]. Urrnînd o mişcare înspăimîntător de precisă, enorma masă a cuirasatului *Tir- pitz* continua să se încline.

Spre ieşirile de salvare se desfăşoară o cursă nebună. Se aleargă, se ia direcţie greşită, se creează busculade. Afluxul se îndreaptă spre scările care duc la puntea superioară. În faţa apei care creşte, oamenii dau înapoi.

Trei Lancastere trec la verticală, îşi aruncă bombele, se îndepărtează.

Orele 9,52.

Banda atinge 135°. *Tirpitz* este aproape cu susul în jos şi trebuie- să mergi către compartimentele de sub punte, spre carenă, în timp ce apa care creşte sparge pereţii etanşi, se strecoară. Se aude trosnetul obuzelor, care în magaziile de muniţie cad din lăcaşurile lor, se rostogolesc, exploziile pereţilor care, sub presiunea apei, sar în bucăţi, strigăte şi chemări... Lumina se stinge. Beznă...

Căpitanul Schonherr, Ziebert şi oamenii săi, în ciuda pulverizării turelei Cezar, sînt încă în viaţă în postul lor blindat de la pupă. Cînd nava se răsturnă, Schonherr se Îndreptă spre tambuchi. Va încerca să-l deschidă. îl priveşte şi constată că este prost închis; îl deschide. Această neglijenţă le permite să treacă unul cîte unul prin rama tambuchiului. El iese ultimul. Sînt afară... Dar odată cu aceasta încă nu sînt salvaţii...

[7] După loeotenent-comandorul Fassbender, rra există

119 Două Lancastere din escadrila 9, N.G.249 (pilot C.E. Redfernj şi N.F.929 (pilot G.C. Camsell, un canadian), ajungînd cu 17 minute mai tîrziu la întilnire, s-au reîntors în Anglia fără să-şi lanseze bombele.

120L.L.448 (pilot D.A. Coster, originar din Noua Zeelandă) a fost dat lipsă* De fapt* a aterizat în Suedia.

siguranţa că o bombă a provocat un asemenea dezastru, mai curînd explozia unei magazii de muniţii.

Căpitanul Karl Kloppmann va fi printre victime.Comandantul Robert Weber, ofiţerul de tir Miiller, Guldenfenning, Schmitz, dr. Seeberg, confesorul, sînt închişi în centrul de comandă al navei. În cursul primelor cinci minute ale atacului, comandantul *Tirpitz*-ului, simţind nava înelinîndu-i-se sub picioare, a crezut că mişcarea aceasta nu va dura.

„Banda n-are drept cauză bomba căzută în centrul navei, se gîndi el, ci două bombe care au explodat în apă şi au atins babordul... Carena trebuie să fi fost străpunsă dedesubtul carapacei... Cînd compartimentele atinse vor fi pline, mişcarea se va opri[44].

Comandantul Weber îi cere lui Guldenfenning să-i dea legătura cu inginerul electrician. O obţine greu. Weber Vorbeşte cu Bernstein...

Or, banda se accentuează, periculos, ameninţător, se pare că nimic nu o mai poate opri. Sacrificiul vieţilor omeneşti este inutil, şi fiecare secundă, fiecare zecime de secundă Contează.

— Părăsiţi spaţiile de sub punte, repede, ordonă Weber.

Un minut se scurge în vacarm. Podeaua centrului de comandă este atît de înclinată, incit trebuie să te ţii pentru a nu cădea.

—-> Ordin general de părăsire a navei, comandă Weber. Guldenfenning încearcă, să-l transmită pe întreg cuprinsul vasului... „Părăsiţi şi voi centrul de comandă[44], continuă Weber, adresîndu-se celor care-l înconjurau.

Toţi cei de faţă — care, fără deosebire, aşteptau acest ordin — alergară către uşa blindată de la tribord. Groasă de 400 mm, ea cîntărea acum eu atit mai mult cu cît încet, încet ajunsese deasupra capetelor lor. Degeaba au împins-o, proptindu-şe în ea, cu toate forţele, masa de oţel nu se clintea. Inţelegînd că eforturile lor sînt zadarnice, se lăsară să ^lunece către uşa babord. Aici, levierul de închidere era înţepenit. Nimic de făcut. Sînt prizonieri, în acest cufăr de oţel, care coboară din ce în ce mai repede spre oglinda apei. Confesorul, dr. Seeberg, scoate un strigăt şi se agaţă de locotenentul Schmitz. Aîunecînd, cutia cu hărţi i-a zdrobit piciorul... Strigătul lui nici n-a fost auzit. Comandantul Weber ştie că este pierdut, că va muri înecat împreună cu ofiţerii săi. La lumina electrică ce continuă să funcţioneze, i se poate vedea figura lividă, buzele subţiri.

Locotenentul Schmitz se găseşte alături de o deschidere strimtă; dedesubt se află postul de navigaţie care nu e blindat. Ieşirea aceasta a folosit-o adeseori cînd făcea de cart. Se strecoară şi se trezeşte în

adăpost. Acolo, ca şi în centrul de comandă de deasupra, sînt două uşi. Cea de la babord este deja sub apă. Pe la încheieturi, apa pătrunde clocotind* înclinaţia *Tirpitz*-ului este de 90°. Uşa de la triborcl, întredeschisă, este aproape în aer... Schmitz se caţără, se agaţă, împinge. Cutii cu cartuşe de mitralieră, seăpînd din legăturile lor, alunecă, cad peste el, îl lovesc în spate, îl trag cu ele. Nu se poate ţine de nimic. Se trezeşte în apă. înoată, grăbindu- se să se îndepărteze de *Tirpitz*, care se răsturna; se agaţă în cele din urmă de un flotor de baraj. Alţi oameni au scăpat înaintea locotenentului[9]. Sînt şi ei în apă, buimaci, au faţa înnegrită de păcură... Din *Tirpitz* n-a rămas decît o masă de o formă alungită, spartă în unele locuri. Pe carena neagră, chila apare ca o linie lungă roşiatică... Oamenii se caţără, încercînd să se agaţe de cîte ceva. Schmitz nu simte nici frigul, nici spinarea stîlcită de lăzile în cădere. Trăieşte.
Orele 9,55.

Acum totul s-a potolit. Liniştea a revenit în acest colţ de mare şi de pămînt norvegian. Asemenea unui monstru marin ucis în larg şi remorcat pînă aici, *Tirpitz* pare că aşteaptă pe cei ce-I vor tăia în bucăţi. Dar măruntaiele sale mai fumegă. Naufragiaţii se îndreaptă înot spre baraj, se ridică călare pe bîrne. Alţii încearcă să ajungă la mal. Mulţi dispar... Apa este îngheţată, acoperită cu un strat de păcură.

Negru, parcă uns cu ulei în îmbrăcămintea sa de piele, în care, încet-încet, se infiltrează apa îngheţată, un zdrahon încurajează cu ctteva cuvinte pe cei care, în jurul lui, ţinîn- du-se strîns de piesele barajului dislocat, încep să dispere. Este maistrul Ackermann, unul din veteranii vasului, însărcinat cu controlul sistemului de aparataj fumigen, el se găsea — în momentul atacului — în turela Dora. A fost acolo de cînd s-au tras primele salve. Legăturile electrice au fost tăiate de la începutul atacului, ascensorul nu meii funcţiona, astfel că împreună cu cîţiva oameni din turelă sărise printre primii în apă.

Locotenentul Bernard Schmitz este singurul care a scăpat din centrul de comandă al navei.Se afla Ia 50 m atunci cînd a văzut turela Cezar şi cele două tunuri enorme ridicîndu-se deasupra punţii, căzind în apă şi deplasînd un val de 2 m înălţime. Surprins, Acker- manii înghiţise apă uleioasă. Din locul în care era, a văzut *Tirpitz*-ul, cel mult Ia 40 m de el, răsturnîndu-se. Carena neagră, lucitoare ieşise din mare, în timp ce întregul babord dispăruse. Celor scăpaţi nu le mai rămăsese altceva decît să aştepte un ajutor. Prima ambarcaţiune nu avea să sosească decît Ia un sfert de oră după catastrofă.

D-l Ellig şi doi din prietenii săi, dd Riksheim, rectorul Şcolii superioare din Tromso, şi Johnsen, şeful poştei, hotă- rîseră în duminica aceea să plece după alimente pe la cîteva ferme. După ce au traversat cu feribotul braţul de mare, au auzit, în timp ce mergeau pe biciclete, urmînd drumul care ducea de-a lungul ţărmului mării, primele lovituri de tun. Sprijinindu-şi bicicletele de un taluz, se urcară pe colină pentru a vedea mai bine. Panta era abruptă. Cînd au apreciat că sînt suficient de sus, au luat loc, ca pe gradenurile unui stadion, gata pentru spectacol. Aripile bombardierelor engleze, încă foarte departe, zburînd pe deasupra culmilor înzăpezite, scînteiau sub razele soarelui care răsărea. Mici smocuri negre alcătuiau un baraj pe care-l străbătură fără să ezite, şi din momentul acela bombardamentul păru tot atît de iremediabil şi fatal ca o sentinţă implacabilă.

D-l Ellig încercă să numere aparatele.

— Sînt două valuri la o mică distanţă unul de celălalt, îi spuse lui Riksheim, care, pentru a vedea mai bine, pusese mina streaşină deasupra ochilor.

Acţiunea se desfăşură fulgerător. De la foarte mare înălţime, fiecare aparat îşi lansa bomba şi fiecare bombă cobora către euirasatul german cu precizia şi siguranţa unui mecanism. Apoi a apărut focul, fumul; o coloană de fum densă, groasă, ridicîndu-se foarte sus, întinzîndu-se, întină cerul Aujakucal. Cînd se dispersă puţin, norvegienii constatară surprinşi că din puternicul cuirasat german nu rămăsese decît o cocă culcată pe o parte. în scurt timp văzură bărcile îndreptîndu-se spre forma neagră. Fără să rostească un cu- vînt, cu dinţii încleştaţi, cei trei bărbaţi coborîră pînă la drum. Ridicîndu-şi bicicletele, văzură de jur împrejur schije minuscule de obuz. Căzuseră lîngă ei fără să le fi observat, Cînd au ajuns, Tromso era în fierbere.

Gunvor se trezi cu ferestrele casei smulse ele suflul exploziilor, cu copiii strînşi lingă ea, ascunşi în fuste. Nu avea posibilitatea să întreprindă nimic, putea doar să

privească eu groază carcasa aceasta neagră şi oamenii care încercau să se salveze. Marinari germani înotau spre fermă. Mai aproape de ea, cei veniţi pentru construirea debarcaderului alergau înnebuniţi în toate direcţiile. Unul din cei doi ofiţeri care comandau detaşamentul plecă spre satul cel mai apropiat, celălalt sări împreună cu oamenii săi într-o ambarcaţiune abandonată şi, în lipsa vîslelor, încercară — pentru a se apropia cu barca de camarazii lor care înotau ~~ să se folosească de seînduri[10].

Nu prea departe de fermă căzuse o bombă, săpînd un crater ce măsura 10 m în diametru şi tot atîta în adîncime! Văzînd cuirasatul enorm răsturnat, scufundat pentru totdeauna, Gunvor Vibe îşi spunea că de aici încolo orice pericol era îndepărtat, că ea şi copiii ei nu mai au a se teme de nimic, niciodată de nimic. Incapabilă să se stăpînească, tremura toată, simţind deopotrivă dorinţa să plîngă şi să rîdă.

Fumul se risipi cu o încetineală exasperantă şi *Tirpiiz** ul — ceea ce rămăsese din *Tirpitz* — apăru în faţa inginerului Sommer. Văzînd bombele căzînd pe vas, a înţeles că de data aceasta era sfîrşitul. Observă cele două formaţii ale R.A.F. succedîndu-se la un interval de trei minute. Numărase loviturile în ţintă: 2, poate 3! Una în apropierea catargului de la pupă şi a catapultei. Urmă o explozie puternică şi o coloană de fum negru. Una pe puntea de la provă, în apropierea turelei Anton. A treia a smuls turela Cezar din infrastructura ei. Între prima şi a treia bombă, Sommer a constatat că au trecut trei minute.

Cu inima strînsă, inginerul privea epava, o cocă crăpată, răsturnată. Şi camarazii lui, prietenii lui? Erau morţi? Cîţi au reuşit să se salveze? Se gîndi la el. Dacă ar fi ajuns cu cinci minute mai devreme, dacă ar fi avut şalupa... Dar nu era momentul să se gîndească la el. Oamenii se agăţau de cocă încercînd să se menţină, să se ridice cu ajutorul plasei pe care cuirasatul a tras-o după el cînd s-a răsturnat. Sommer îşi înfrînse apatia. Alergă spre locuinţa căpitanului portului, un norvegian.

9 Era vorba de ofiţerii Kuhnen şi Brimner,

— Repede o barcă.

— N-o am decît pe aceea rezervată medicului. Nu pot s-o dau.

— Medic sau nu, îmi trebuie. Sute de oameni sînt pe cale să piară.

— Bine. Plecaţi.

Ambarcaţiunea n-avea motor. Sommer, singur, se aşează la rame şi vîsli de zor... Nu avea decît 500 m de străbătut. În afară de barca sa. se îndreptau spre

cuirasatul răsturnat şi altele...

Curînd începură să iasă din apă cîţiva marinari. La soare coca lucea unsă de lubrifiant. Sommer se gîndea la cei care au rămas închişi. Citi? Trebuia să facă totul pentru a-i salva, dar n-avea cu ce. Se găsea în faţa unui munte care trebuia deplasat şi el n-avea decît inimile goale. în sfîrşit atinse coca şi, fără să se ocupe de naufragiaţi, încercă să se urce. Pescari norvegieni veniţi cu bărcile încercau, ca şi el, să se urce pe cocă. Era alunecoasă. Imposibil să te menţii. Norvegienii se înapoiara pe uscat şi reveniră cu nisip şi lopeţi. Il imprăştiară ca pe un drum acoperit cu polei.

Sommer şi pescarii reuşiră să se ridice şi să se menţină pe **o** chilă de stabilizare, la 0,8 m deasupra apei.

„Ne trebuie neapărat aparate de sudură, butelii de oxigen, se ghidi Sommer, vom face găuri în cocă". Toate astea există la Tromso. Pentru a efectua drumul dus şi întors, unei bărci cu motor ii era necesară o jumătate de oră.

O barcă condusă de norvegieni se învîrtea în jurul *Tir*- jpite-ului. Avea la bord cîţiva marinari germani scoşi din apă.

Sommer li se adresă. Se apropiam. Le spuse norvegienilor în engleză ceea ce voiau. Norvegienii se prefăcură că nu-I înţeleg şi se îndepărtară. Sosi şi o vedetă germană.

—Duceţi-vă şi eăutaţi-mi Ia Tromso butelii de oxigen şi aparate de sudură. Acţionaţi rapid, le strigă Sommer.

Inginerul cunoştea pe navă toate compartimentele de sub punte; le străbătuse, le studiase planurile. Alunecînd pe genunchi, agăţîndu-se cum putea, parcurse o parte din cocă dinspre pupa. Observă cuirasa ciopîrţită, o deschidere lungă de trei metri, aproape tot atît de largă, tăiată parcă eu o cheie pentru deschis cutii de conserve, dinăuntru spre exterior. O bombă străpunsese puntea cuirasată; explodind, ca a sfîrtecat şi întors blindajul spre mare.

Brusc, Sommer a avut impresia că aude lovituri. Da, se auzeau lovituri! Deci existau încă supravieţuitori! Şi acest oxigen care nu sosea! Dacă măcar nava-atelier^ *Neumark* ar fi fost aici. Salvarea ar fi fost mult uşurată[11]. în cele din urmă Sommer văzu barca cu motor revenind de la Tromso cu un singur aparat de sudură şi cîteva butelii de oxigen. „Am avut mari dificultăţi ca să le obţinem, explică şeful în în timp ce ridica aparatele. Norvegienii nu voiau să le dea".

—Să **ne** grăbim! **Înăuntru sînt** oameni cax^e

trebuie salvaţi.

In clipa aceea, o vedetă sosi acostînd de-alungul *Tirpilz,* - ului. Pe bordul ei, comandorul Kruger, comandantul bazei Tromso. Sommer nu mai era acum singur, dar tot el trebuia să conducă operaţia de salvare perforînd coca.

Sommer continua să audă tot timpul loviturile dedesubt, tocmai în locul în care jetul aparatului de sudură tăia oţelul, care se topea. Timpul li se părea lung celor din echipa de salvare strinşi în jurul lui Sommer, a cărui privire era fixată pe flacără, pe punctul incandescent.

După un interval scurt, un bărbat luă aparatul de sudură din mîinile lui Sommer pentru a-i permite să asculte, să dea dispoziţii.

— Atenţiune... Stop...

Opri flacăra. Gaura, o gaură nu mai mare de 5 cm, fusese străpunsă. Marginile neregulate erau încă incandescente. Dedesubt era gol. Aşteptară o clipă. De pe cocă fiecare avea ochii fixaţi asupra găurii... Şi deodată apăru un deget, degetul unui om!... Aşa s-a stabilit prima legătură.

Sommer strigă supravieţuitorilor:

— Vom mări deschizătura. îndepărtaţi-vă, oţelul topit va curge.

Sommer îi cunoştea pe toţi ofiţerii de pe *T ir pil z* şi pe mulţi dintre oamenii echipajului. îşi puse două întrebări: cîţi? care? Oamenii aceştia, fără îndoială, n-aveau decît puţin oxigen pentru a respira, şi trebuiau să se grăbească. Se în- dîrji la treabă... Din cînd în cînd se îndepărta de orificiul care creştea încet... Străbătu coca, se aplecă şi ascultă...

Unul cîte unul, apoi în grupe răzleţe, pescăruşii reveneau şi se aşezau, pete albe pe acest cadavru gigantic cu pielea lucitoare. Apoi îşi reluau zborul, cu strigăte tânguitoare, asemănătoare scîrţîitului unui seripete prost uns.

10 Nava-atelier *Neumark* era pe mare. Ea sosi a doua zi. Prezenţa ei ar fi făcut posibilă salvarea multor vieţi.

Cind lumina electrică slăbi şi apoi se stinse, inginerul electrician Bernstein şi echipa sa n-au rămas vreme îndelungată într-o obscuritate totală. Un dispozitiv automat a pus în funcţiune iluminatul de rezervă. O lumină slabă, gălbuie le-a îngăduit să vadă centrala electrică cu susul în jos, oameni care se menţineau dificil în echilibru pe o pardoseală stranie, parcă garnisită cu lămpi electrice. Se priviră. în jurul lui Bernstein, maiştrii Kalbert, Cauvet, matelotul de clasa I Ehlemann. încă sub şoc, nu îndrăzneau să scoată un

sunet, să vorbească. Şi Bernstein se întrebă dacă mai posedă simţul gravităţii. Nu poate să priceapă că nava s-a răsturnat într-adevăr, că s-a răsturnat într-un asemenea hal. Alături de el o instalaţie telefonică, desprinsă de la locul ei, atîrna de capătul firului. O apucă şi se servi de ea ca de un fir cu plumb. Aparatul mergea către plafon, plafonul devenit planşeu! *Tirpitz* s-a răsturnat. Timp de un minut se priviră, muţi de stupoare, fără să-şi poată aduna gîndurile.

Straniu! Bernstein căzu pradă unui fel de viziuni: în faţa lui se afla un copil, copilul său, acela pe care-l pierduse cu eîteva luni înainte, un băiat, dar fiinţa pe care i se pare că o vede are păr lung de fată, care îi cade pînă pe umeri şi ochi albaştri ca ai lui[121]. Da, Bernstein va avea un alt copil, o fată cu ochi albaştri... Va avea acest copil..., dar pentru asta trebuie să iasă din acest mormînt de oţel cufundat, trebuie, bineînţeles...

„Vei ieşi de aici![44] TSernstein n-a ştiut niciodată dacă a pronunţat aceste cuvinte sau numai le-a gîndit.

Este cel mai veehi pe vas, cel mai mare în grad; oamenii îl privesc, aşteaptă un ordin.

Printr-o uşă a punţii blindate, de lingă coridorul care duce la postul de luptă E, se strecoară apa. Le trebuie încă un moment ca să priceapă că hubloul se află deasupra casetelor şi că apa pătrunde prin partea de sus a uşii. Prin scara din spate Bernstein se caţără în sala tablourilor de distribuţia 3E. Maistrul Cauvet şi maistrul secund Puderwinski îl urmează. Bernstein nu ştie unde îl duce fuga aceasta din faţa apei, care creşte, dar trebuie să facă. ceva; să acţioneze. Strigă oamenilor săi:

— Urcaţi.

121 D-l H. Bernstein a avut, într-adevăr, *o* fată.

Ajung într-un compartiment de mari dimensiuni. Şî aici funcţionează reţeaua electrică de rezervă, dar totul este răvăşit. Noroc că dulapurile metalice sînt deschise. Acolo se află un aparataj complet pentru respiraţie, butelii cu aer comprimat. Şi-l însuşesc. Dinspre plafon se aude un şuierat continuu. Este aerul care circulă prin găurile practicate în panouri, destinate trecerii cablurilor electrice. În jurul lor toate uşile etanşe sînt zăvorite. Dealtfel, a înainta pe orizontală nu serveşte la nimic. Către compartimentele de sub puntea vasului trebuie să se îndrepte. Bernstein ştie că deasupra lui se găseşte un tanc cu păcură. În mod normal ar trebui să fie dedesubt. Ştie că tancul este gol şi că fundul tancului corespunde cu carena. Acesta ar fi ultimul refugiu, de acolo vor putea să lovească în cocă, să-şi semnaleze existenţa dacă nava nu este complet sub apă; după calculele lui Bernstein, după cunoştinţele lui despre vas, trebuiau să fie deasupra apei. O speranţă, o slabă speranţă...

Bernstein deschide trapa, se ridică şi se trezeşte în faţa unei peşteri negre. Mirosul îl înăbuşă. Totuşi aici trebuie să găsească salvarea. Pătrund înăuntru, mîinile, genunchii devin lipicioşi din cauza păcurii, dar cui îi pasă! În clipa aceea aude lovindu-se într-o uşă' blindată. Sînt deci şi alţi supravieţuitori în compartimentele din jurul lor. Bernstein răspunde. Deschide uşa care îi desparte ele centrala 3 şi se trezeşte în faţa lui Taiizer şi Ostermaier. În spatele celor doi şefi mecanici se află peste 30 de oameni. Bernstein îl cunoaşte bine pe Ostermaier. Masiv ca o uşă blindată, mecanicul-şef are mîini uriaşe. Un nas puţin ridicat în sus îi îndulceşte trăsăturile feţei." Este un mare consumator de bere şi fumător de trabuc. În momentul exploziei, care a volatilizat turela, C. Ostermaier şi-a strîns umerii săi grei. Electricitatea se întrerupse. Apa pătrundea din toate părţile. Nava se înclina repede, iar Ostermaier era pe bord răspunzător pentru aparatele de pompare. Restabilirea echilibrului *Tirpitz*-ului îl pri- privea direct. Cu masca de gaze pe figură, cu căştile telefonului pe urechi, el a dat ordine centralei pentru a pune în funcţiune pompele. Căzînd o altă bombă, a fost blocat de o foaie de blindaj care s-a desprins dintr-un panou. Un matelot l-a tîrît afară. Urmat de un grup de marinari a putut ajunge într-un coridor. Oameni îngroziţi alergau încolo şi încoace, ciocnindu-se, strigînd: „La pro vă compartimentele au fost inundate, la pupă arde![41]'* Într-adevăr, doar centrul navei era aproape intact.

Ostermaier i-a oprit: „Rămîneţi aici cu mine, vom încerca ceva[44].

Grupul cuprindea 12 oameni, inclusiv maistrul secund Kittel.

Ostermaier a hotărît să folosească scările şi să urce, să urce către compartimentele de sub puntea *Tirpitz-uim.* Au ajuns la un compartiment îngust... Au deschis un robinet... Au curs ci te va picături de apă limpede, şi nu mai mult. Ostermaier a tras concluzia că, întrucît cuirasatul este scufundat, au atins compartimentul cu cota cea mai joasă. Cind lumina electrică s-a stins, Kittel a pus imediat în funcţiune iluminatul de rezervă. Un portavoce comunica cu compartimentul învecinat. Maistrul secund vorbi prin aparat, o voce îi răspunse. Acolo erau 20 de oameni. Reuşind să deschisă uşa de comunicaţie, formară un grup de peste 32. Deasupra lor erau valve, Pentru a le deschide le trebuiau chei. Le-au căutat în zadar. Meeanicul-şef Taiizer a avut atunci icleea să deschidă tancul cu păcură, care trebuia să fie gol. Lovind cu ciocanele în închizătoarea blocată, reuşiră să o facă să cedeze ... Acum în această falie goală se găseau peste 37 de supravieţuitori. Deasupra lor o carenă de oţel: dincolo de ea, aerul curat, cerul, viaţa.

—- Şi ceilalţi? I-aţi întilnit? îl întrebă Bernstein pe Ostermaier.

— M-am încrucişat cu un grup condus de Mettegang[13] în apropierea turelei tribord I, sub spaţiul dintre punţi! Am încercat toţi să ieşim prin turelă. Dar era prea tîrziu. Nava se răsturna. Unii au reuşit să scape pe acolo, cred... Mettegang a dispărut.

Trebuiau să încerce ceva. Poate exista vreun mijloc să scape prin conducta de aerisire din sala nr. 3 a grupurilor electrogene? Bernstein, maistrul Cauvet şi maistrul secund Puderwinski coboară. Revin repede.

— Imposibil. Din turbine s-a scurs uleiul, care s-a aprins. Degajă o asemenea căldură, incit n-am reuşit să pătrundem nici măcar cu măştile.

în tancul de păcură, un om lovea coca, ritmic, cu ciocanul. Bernstein îşi privi ceasul: orele 10,30. Cit timp vor ră- mîne închişi în această gaură? Vor muri toţi acolo de foame sau de sete? Sau asfixiaţi?... Cea mai plăcută dintre morţi! încet, încet, aerul se viciază; capul devine greu, urmează visul, inconştienţa! Slavă domnului, Bernstein este un om

13 Locotenentul Ludwig Mettegang răspundea de transmisiuni. El s-a numărat printre victime.

perfect echilibrat, energic sub o aparenţă de nepăsare. Reacţionează.

— Camarazi, spuse el, ori murim toţi de aceeaşi moarte, ori vom fi toţi salvaţi. Căpitanul Sommer este pe

uscat. El va face imposibilul pentru a ne scoate de aici. Noi ne găsim peste nivelul apei. Trebuie să facem neapărat economie de aer. Fiecare din noi să se întindă, să nu se mişte şi, dacă se poate, să doarmă. Mai avem încă trei butelii de oxigen, care nu vor fi deschise deeît la ordinul meu. Economisiţi şi lămpile de buzunare... Stingeţi-le.

Bezna totală este greu de suportat. Vor rămîne astfel poate mai multe ore. Mai bine să nu ştie, să nu numere... Ritmic, un om continuă să lovească coca. Apoi se opreşte şi cei care nu dorm ascultă. Unii — inconştienţi sau foarte calmi — au şi reuşit să găsească liniştea dormind. Bernstein ii invidiază. Se gîndeşte la Sommer, care trebuie să se zbată, sa facă imposibilul pentru a găsi materialele cu care să le vină în ajutor. Se gîndeşte la aviatorii englezi, care i-au distrus de sus, aproape fără nici un risc. Se gîndeşte la ofiţerii din Royal Navy care au început opera de distrugere a euira-satului *Tirpitz* cu ajutorul submarinelor miniaturizate. Ei au riscat. „Dacă îi întîlnesc într-o zi, le voi strînge mîna...“ Bernstein încearcă să nu se gîndească, să-şi păstreze mintea limpede. 1 se pare că percepe un vîjîit în urechi.

—Deschide o butelie de oxigen. încet, foarte încet, spune el.

Se aprinde o lampă electrică... Oxigenul ţîşneşte. E ceva măi bine.

Timpul se scurge lent. în întunericul deplin, toţi sînt întinşi, cu spatele la panou, sau sprijiniţi, spate în spate, unul de celălalt. Se aude respiraţia regulată a celor care dorm. Oameni fericiţi! Frigul începe să înţepenească membrele. „Numai să nu-l apuce pe careva o criză de nervi“, se gîndeşte Bernstein. Nu, toţi rămîn liniştiţi.

Brusc, deasupra, un zgomot de paşi răsună pe cocă. Paşi! Fără îndoială, e sunetul lor caracteristic. La lumina unei lămpi electrice, Bernstein îşi priveşte ceasul: orele 14. Apoi, de afară se aud lovituri. De afară? Este într-adevăr sigur? Ciuleşte urechea. S-ar spune că sint semnale.

—Loveşte, dar loveşte într-un ritm mai lent, ordonă Bernstein.

în felul acesta, loviturile se deosebesc mai bine de cele de afară. Acum printre oamenii înghesuiţi unul lingă altul,în beznă, întinşi în reziduurile de păcură, este o oarecare agitaţie.

Trece un sfert de oră. Deodată aude un zgomot provocat de o bucată de metal care cade. Vine din compartimentul vecin, de cealaltă parte a peretului de protecţie împotriva torpilelor.

—Este o placă de oţel pe care au tăiat-o de afară. A căzut alături. Sînt deci oameni. îi şopteşte Bernstein lui Ostermaier.

— Va veni şi rîndul nostru.

—Loveşte mai puternic în direcţia chilei de ruliu, ordonă Bernstein. Dă-i drumul. Acum este momentul.

Toţi au privirea aţintită către oţelul de deasupra lor. Un punct din acest oţel se roşeşte încet. Un om se ridică, întinde muia, pipăie în jurul punctului înroşit.

—- Arde, spuse el.

— Este Sommer, care-l taie cu aparatul de sudură.

în jurul punctului incandescent, metalul se topeşte. Se dau înapoi şi flacăra se stinge. Fără îndoială gaura este străpunsă, diferenţa de presiune a aerului este cauza stingerii. Toţi ridică capul şi văd în centrul cercului de oţel, care se topeşte din nou, cu picături mari roşietice, de mărimea unei monede de o marcă, un cerc albastru deschis: lumina zilei! Nemaifiind în stare să-şi reţină bucuria, se înghesuie în jurul acestei lumini a speranţei.

Bernstein se apropie, toţi se dau înapoi pentru a-î face loc şefului. Inginerul electrician priveşte prin orificiu şi-I recunoaşte* pe Gunter Zillt, maistrul secund mecanic.

—Zillt, aici Bernstein. La eîţi metri sîntem deasupra apei ?

—■ Aproape 6 sau 8 m,

Timpul trece încet şi, în ciuda certitudinii că sînt salvaţi, ii cuprinde o stare de iritare.

Pentru o clipă aparatul s-a oprit —timpul necesar schimbării buteliei. Bernstein dă indicaţii salvatorilor.

Acolo... acolo... 10 cm mai la dreapta... Da. Şi mai departe... Aşa e bine.

Pretutindeni coca are aproximativ 45 mm grosime, în afara panoului de protecţie împotriva torpilelor. Acolo, plăcile nituite dublează grosimea. Este locul care trebuie evitat.

Gaura creşte.

Oţelul continuă să se topească, picăturile cad şi sfîrîie în contact cu reziduurile de păcură. Mici flăcărui albastre, care se sting imediat, se prefac în vapori.

Bernstein, temîn- du~se de un incendiu, trimite doi oameni să ia extinctoare din compartimentul „superior[44].

Sommer, care tocmai venise, se apleacă.

— Aici Sommer, cum merge?

— Ne ţinem bine.

— Ciţi sînteţi?

—Treizeci şi şapte, toţi sănătoşi. Acum ar putea trece un aparat de sudură. Coboriţi unul. O să vă ajutăm.

O clipă mai tîrziu, o flacără albăstruie ţîşneşte în interiorul compartimentului. În faţa luminii ei orbitoare îşi închid ochii. Şuierătura încălzeşte inimile. Cei care lucrează
0 fac cu atîta dăruire, încît nu simt căldura care se degajă, nu ştiu că-şi ard ochii, nu văd scînteile care, asemenea unor focuri zburdalnice, aleargă la picioarele lor.

O flacără izbucneşte, se ridică.

— Repede, extinctoarele.

începutul de incendiu este stins. Nimeni nu a fost atins.

Acum deschiderea are o formă rectangulară. Curind va putea trece un om.

„Vom începe cu cei mai slabi[46], se gîndeşte Bernstein.
1 se pare că aerul este viciat de produsul extinctor CB, care* el o ştie, e toxic; nu e momentul să te îmbolnăveşti!

—Deschideţi capacul „gaură pentru om[4414], ordonă Bernstein.

Se respiră mai bine. Aparatul de sudură se opreşte. Peste marginile orificiului se aruncă găleţi cu apă, pentru a putea permite celor dintîi dintre cei scăpaţi să treacă. Tare-i îngustă gaura asta! Este momentul. Primul marinar se ridică, împins de cei care rămîn, tras de către oamenii lui Sommer, trece şi dispare. Următorul...

Surpriză! Deschiderea este destul de mare pentru toţi, chiar şi pentru cei mai graşi.

Orele 14,30.

Se regăsesc toţi, cocoţaţi pe cocă, înconjuraţi de cei care i-au salvat. îşi strîng mîinile, privesc în jurul lor uscatul,

Panou folosit numai pentru operaţii de întreţinere, avînd dimensiunea strict necesară trecerii unui om. — ***Nota trad.*** unde sînt adunaţi cei scăpaţi, bîrnele barajului antitorpilă care plutesc răzleţe, bărcile care scot, din stratul negru de păcură, corpurile neînsufleţite. Vedetele fac naveta între uscat şi *Tirpitz. Tirpitz!* i se mai poate da acest nume cada- vrului? Ei sînt în viaţă, această viaţă de care profită; bine- cuvîntează frigul care le muşcă pielea, au chef să-şi dea pumni, să vorbească, să rîdă, pentru a-şi dovedi că sînt încă în viaţă. Se îmbrăţişează.

— Repede un pahar cu bere şi o ţigară bună, strigă Ostermaier.

Căpitanul Sommer discută cu inginerul electrician Bern- stein.

— Mai sînt şi alţii în cocă?

— Da, alături de noi. Au ciocănit, apoi am auzit o placă de oţel căzînd.

— Aceia au fost salvaţi înaintea voastră, spuse Sommer. Se lucrează acum la postul prova... Vă las. Luaţi una din bărci. Duceţi-vă pe uscat cu oamenii dumneavoastră, odihni li-vă!

— Mai este un grup de oameni alături. O ştiu. I-am auzit bătînd.

În clipa aceasta soseşte meeanicul-şef al remorcherului *Arngast* şi un sudor al vasului-atelier *Neumark.* Bernstein coboară din nou în tancul pe care tocmai îl părăsise. Cei doi oameni îl urmează. Bernstein trasează cu degetele porţiunea care trebuie tăiată pentru a pătrunde în camera de comandă a maşinilor. Cu un aparat de sudură rămas înăuntru, ei încep să taie oţelul. Lumina puternică îi orbeşte. Nimeni n-are mască. Cu mîinile şi feţele arse, continuă să atace panoul. Aerul est£ irespirabil. Se simte mirosul de păcură, de vopsea arsă. Se privesc. Sînt livizi: vinele formează proeminenţe albăstrii, dureroase.

— Să ieşim, dacă nu, pierim toţi aici, spune mecanicul şef de pe *Arngast.*

Se caţără din nou afară, respiră adine. După puţin timp coboară din nou şi munca de tăiere este reluaţă...

În fine, o bucată dreptunghiulară de oţel cade. În tăietură văd nişte oameni care-i privesc cu ochii îngroziţi. Sînt 20 de supravieţuitori, între care şi sublocotenentul Volşing.

— Cînd v-aţi oprit adineauri şi n-am mai auzit nimic, am crezut ca am fost părăsiţi...Noi înşine era cît p-aci să ne asfixiem, explică Bernstein. Treceţi prin această gaură, repede[15]...

În cursul serii, Bernstein şi oamenii lui se regăsiră într-o sală a şcolii din Tromso. Două şcoli erau pline cu supravieţuitori, unii încă muţi de stupoare, alţii povestindu-şi aventura salvării. Un fanfaron se lăuda:

— Eram la probă cînd nava s-a răsturnat — ca o plăcintă. în apropiere se găsea un hublou. Trebuia doar un efort! Prin el vedeam lumina zilei şi mă gîndeam că suprafaţa mării nu era prea departe. În această situaţie am fumat liniştit o ţigară. Cînd am terminat-o, am deschis dintr-o singură lovitură hubloul. Apa intra cu putere, dar am reuşit să mă strecor prin hublou şi hop! am ieşit la suprafaţă.

Circulau liste. Fiecare îşi scria numele, gradul şi adresa. Se vorbea de un avion englez care a veriit, zburînd foarte jos, la o jumătate de oră după bombardament, pentru a face fotografii.

Se întrebau:

— Helrnut? Sînt sigur că este salvat. L-am văzut înotind alături de mine... chiar el mi-a spus: „Ce mizerie![u]

— Cum ai spus, Brenecker? Nu-l cunosc...

— Este adevărat, pe acest iaht nu-i cunoşteam decît pe cei din aceeaşi cazarmă, din aceeaşi specialitate. Era atît de mare!

— L-a văzut cineva pe Pille Piontek? întreba marinarul Gerlach, întins pe un pat. Era împreună cu mine în postul central de artilerie.

— Postul central de artilerie? Sub carapace? Ai izbutit să ieşi de acolo? Priviţi această stafie...

La spitalul din Tromso sînt răniţii. Cadavrele se află la morgă, îngrămădite. Infirmiere deschid portofelele, notează numele. Cei care n-au nimic sînt identificaţi cu ajutorul plăcilor pe care le poartă la încheietura mîinii. Mirosurile de clor, petrol şi cadavre infectează .atmosfera.

în podul aceluiaşi spital, Egie Lindberg nu-şi mai încape în piele de bucurie. Tocmai a transmis un mesaj prin radio,

14 S-a spus că un grup de marinari prizonieri în cocă ar fi cîntat „Deutschland liber alles“. Sommer şi Bernstein, chestionaţi în această privinţă, declară că n-au auzit nimic. „Aveam alte preocupări, a'adăugat Bernstein, decît să cîntăm «Deutschland lied». De ce să înfrumuseţăm cu stupidităţi ororile războiului? Genul acesta de afabulaţie nu poate fi decît nefast!“

35Tpoate ultimul: „ *Tirpitz* scufundat. Numeroşi morţi şi răniţi*. Este fericit, foarte fericit, şi nu este singurul; o bună parte din populaţia oraşului Tromso jubilează. În grupuri, bărbaţi, femei, copii se îngrămădesc în partea de sus a oraşului, pe colină, pentru a vedea mai bine cuirasatul răsturnat, cu chila în aer, coca plesnită. Bărcile acostează, pleacă şi revin ca muştele în jurul cadavrului unei balene. Femeile clatină din cap. Se gîndesc la aceşti tineri germani. Duşmani, dar este oare fiecare în parte vinovat?

Pe străzi, imprudenţi, studenţii arborează caschete şi veste roşii ca pentru o zi de sărbătoare. încă puţin şi s-ar înşirui cîte unul, cîntînd. Poliţia germană arestează mai mulţi dintre ei. De pe mal, pescarii, ţăranii privesc epava pe care lucrează oamenii care fac găuri. Clatină din cap, se privesc, surîd. Unul din ei, fermierul Hans Eriksen, îndrăzneşte să spună ceea ce gîndesc şi ceilalţi: „Cînd vor pleca, toate acestea vor fi ale noastre, ale noastre.,.“[16]

15 Fermierii Ilarald Kjels Trop şi Hans Eriksen au fost primii care au pătruns pe epavă. Au găsit acolo, printre numeroase schelete, mii de obiecte personale: portofele, scrisori, fotografii, cuţite, desene... A început, fără autorizaţie, un fel de recuperare individuală. Ulterior epava *Tirpitz*-ului a fost achiziţionată de cîţiva patrioţi norvegieni, care au format în 1944 societatea „Hovding Ship Breakers“. Coca au cumpărat-o de la guvernul norvegian pentru suma de 100 000 de coroane; a fost cea mai bună afacere din viaţa lor. Au demontat motoarele, dinamurile, turbinele, au tăiat cu aparate de sudură tunuri, ascensoare, punţi, coridoare. Importante cantităţi de piese de oţel au fost trimise la Kristiansund, altele vîndute în Germania. Numai'cablurile electrice intacte reprezentau o avere.

Munca aceasta de recuperare n-a fost lipsită de riscuri. Deoarece tăierea se făcea cu aparatul de sudură şi piesele erau acoperite cu un strat de păcură s-au produs incendii. Manipularea obuzelor fiind o treabă delicată — ele trebuiau dezamorşate — , norvegienii aduseră un ofiţer de marină german, căpitanul Roland Hasche, care fusese aspirant pe bordul cuirasa tului.

în sala maşinilor, norvegienii găsiră pe un panou o pictură realizată de un marinar german. Reprezenta *Tirpitz-u*|| în flancul său era un submarin. Sub pavilionul de război al marinei germane, o legendă „Gegen England“

(împotriva Angliei).

Norvegienii au decupat panoul, oferindu-l căpitanului de grup Tait şi escadrilei sale. Un distrugător englez, aflîndu-se într-o zi la Tromso, transportă amintirea. Cîntărea peste 300 kg.[A]

Astăzi din *Tirpitz* n-a mai rămas practic nimic. în *Illustrated* din iulie 1949, Lennart Nilson ajungea la următoarea concluzie: „Germanii s-au lipsit de unt pentru a construi *Tirpitz*-ul, dar norvegienii au fost aceia care ău aflat pe ce parte a feliei era untul[c<].Inginerul Sommer a condus neîntrerupt lucrările de salvare în tot cursul nopţii de 12 spre 13 noiembrie. A doua zi Ja prînz, Bernstein, într-o uniformă nouă, s-a reîntors pe epavă, pe care inginerul mecanic încă nu o părăsise.

— În compartimentul XIII tribord se află încă un grup de 17 oameni. Sînt închişi într-o pungă de aer, spuse Sommer. Din nenorocire, ea este mult sub nivelul apei. Am reuşit să comunic cu ei printr-o coloană de fire electrice.

— Cine?

— Şi-au comunicat numele: Mettegang, Struni, Dieck- mann... Numele sînt consemnate. Pentru a-i salva ar trebui un utilaj puternic, pe care noi nu-l avem. Nu-i nimic de făcut.

Ostermaier, care cunoştea bine nava, ca unul care se îmbarcase din ziua lansării, revenise pe carenă. Echipa de salvare s-a apucat din nou de lucru, coborînd înăuntrul cocii, strecu- rlndu-se prin coridoarele inundate, dînd ici şi colo peste cadavre. *Neumark* sosi la faţa locului prea tîrziu pentru a mai fi de vreun folos. La amiază se mai auzeau încă bătăi. Au mai reuşit să scoată 6 oameni, dintre care unul era în pragul nebuniei. Nu voia să părăsească nava. Au fost ultimii. Sommer şi echipa sa au scos din compartimentele de sub puntea *Tir- pitz-ulm* 87 de oameni.

Operaţiile de salvare continuam pînă miercuri 15 noiembrie. Nu mai scoteau din epavă decît oameni care fuseseră asfixiaţi cu oxid de carbon sau înecaţi[122].

Bilanţul încheiat se prezenta astfel: din 1 600 de marinari, la 12 noiembrie 1944 o sută se aflau în momentul bombardamentului pe uscat, pentru corvezi, în misiune sau permisie; 800 au fost salvaţi. Deci numărul victimelor a fost de 700.

Grupaţi în detaşamente comandate de către un ofiţer, cei salvaţi au fost îndreptaţi prin Norvegia şi Danemarca în Germania. Descurajaţi, trişti, în tăcere, sau lăsîndu-se antrenaţi, fără motive vizibile, într-o pălăvrăgeală gălăgioasă, se deplasau sub jnivirile maliţioase sau aparent indiferente ale norvegienilor.

La Oslo, în port, aproape de gară, detaşamentul lui Bern- stein se trezi deodată în prezenţa a douăzeci de alţi marinari salvaţi de pe *Tirpitz.* Văzîndu-l pe inginerul

122 în total 165. Ei au fost îngropaţi la Tromso cu onorurile cuvenite marinarilor căzuţi în luptă.

electrician, unul din ei, un omuleţ brunet, schiţă o mişcare de retragere:

—îa-iemită, tu aici Konneke? spuseBernstein surprins. Dar tu trebuia să fii mort!

Bilbîind clteva cuvinte, supravieţuitorul ii aruncă o privire imploratoare' Privirea aceea spunea: „Este adevărat. Sînt încă în viaţă pentru că n-am fost — în clipa atacului — la postul meu de luptă, sub puntea blindată a cuirasatului. Nu spuneţi nimic, niciodată, niciodată[44].

Bernstein întoarse capul. Nu voia ca omul acesta să fie împuşcat după ce îşi salvase pielea printr-un miracol.

La Copenhaga regăsiră un alt grup de marinari de pe *Tirpitz,* mecanici debarcaţi înainte de dezastru, li înconjurară pe Bernstein şi pe oamenii lui, privindu-i ca pe niște stafii.

—Aşadar, este adevărat ce spune B.B.C.? nu se putu abţine să nu întrebe un şef mecanic.

— Şi ce spune B.B.C. ?

—Anunţă că *Tirpitz* a fost scufundat, spuse după o clipă de ezitare subofiţerul, vinovat de a îi ascultat postul de radio inamic.

— Este adevărat.

— Atunci ce aşteaptă postul nostru de radio?

—Fără îndoială ca rudele să fie intîi anunţate... La revedere...

Astfel, marea familie a celor de pe *Tirpitz* se risipi în ceea ce mai rămăsese din marele Reich liitlerisL

În după-amiaza zilei de 12 noiembrie, între orele 14,20 şi 16,59, clin cauza viaturilor potrivnice şi a regimului de economie, Lancaşterele au început să aterizeze la Lossiemouth sau pe micile aeroporturi aparţinînd îui Coastal Gommand, răspîndite prin Scoţia.

La Lossiemouth plafonul fiind foarte coborî.t, Tait a aterizat pe unul din aceste terenuri. Întrucît rămăsese în aer exact 11 ore şi 27 de minute, iar zborul de întoarcere se desfă- şurase pe o vreme ploioasă, închisă, Tait era extrem de obosit,

Urmat de 5 oameni din echipajul său, se Îndreptă spre turnul de control. Acolo, un proaspăt ofiţer, un boboc, exclamă văzîndu-i:

— Oh, vă întoarceţi dintr-un raid?

Tait ii răspunse printr-un „Yes[4418] foarte apăsat, în care puse tot umorul său. Dar comandantul bazei veni în fuga mare la faţa locului. [123]

— Revenim de Ia Tromso, i-a spus simplu Tait.

— L-aţi dat gata?

—Aşa cred. În orice caz, i-am dat un ghiont tocmai

123 Da. — *Nota trad.*

bine ca să-l trimitem în iad[124].

— Mulţumesc, i-a răspuns celălalt. Noi ar fi trebuit să-l dăm gata.

Tait şi oamenii săi au ascultat la barul din Lossiemouth emisiunea B.B.C.-ului care anunţa victoria lor. Peste *Tir- pitz-ul* răsturnat, cu chila în aer, zburase la mică înălţime un avion de recunoaştere. „Dam Busters[44] au fost de îndată ovaţionaţi, felicitaţi. O orchestră chita *See the conquering heroes come*. Mesajele de felicitări soseau neîncetat; din partea regelui George al Vl-lea, a lui Winston Churchill, a lui Harris, a lui Gochrane, a lui Wallis, a prinţului Olaf al Norvegiei, din Uniunea Sovietică şi de 1a necunoscuţi.

Incorigibilul Cochrane, ascunzîndu-şi profunda sa satisfacţie, adună în seara de 13 noiembrie micul său stat-major. Aruncînd către Harris o privire pe deasupra ochelarilor, spuse fără emfază: „Ei bine... Noaptea trecută, un raid a fost norocos, *Tir pitz-ul* a fost scufundat...[44] îşi privi hîrtiile şi continuă: „Acum, pentru noaptea asta, operaţia va fi...[44]

Tait a fost rugat să meargă la Londra pentru a explica personal la B.B.C. cum i-a reuşit operaţia. Pentru taciturnul Tait a fost o misiune deosebit de grea, chiar foarte grea. Taciturnul Tait a fost obligat să vorbească. Din fericire, alături de el, tînăra lui soţie, Dorothy, îl încuraja din priviri.

124 în engleză:„Gave. her a hell of a nudge anyway“ *(the Dam Busters*, Pau Brickhill).

Sir Winston Churchill şi-a petrecut ziua de 12 noiembrie împreună cu generalul de Gaulle, străbătînd în maşină drumurile de munte de la nord de Besanpon. Timpul era atit de prost, era atît de frig, încît atacul trupelor franceze, comandate de către de Lattre de Tassigny, la care trebuiau să asiste, a fost arnînat. între două inspecţii, sir Winston discutase pe larg cu generalul de Gaulle. Au vorbit despre momentul solemn cînd în ajun[125], la orele 11 au străbătut împreună bulevardul Champs-Elysees pavoazat, în aclamaţiile a jumătate de milion de parizieni, au discutat despre echiparea modernă a 8 divizii franceze cerută de generalul de Gaulle, despre viitoarea participare a acestor trupe la ocuparea unei zone din teritoriul german.

Sir Winston nici nu se gindea la *Tirpitz*, „acest animal“ care i-a provocat atîtea griji. De-abia cînd a revenit seara la Besançon, după 10 ore de călătorie, Tommy, aghiotantul său naval, i-a inmînat o telegramă: *„Tirpitz* scufundat de escadrilele 9 şi 617“. Desigur, ofiţerul de marină ar fi preferat ca această victorie să fie trecută pe seama lui Royal Navy, dar...

„Trimiteţi o telegramă de felicitări Dam Busters-ilor“, bombăni Churchill.

125 Data de 11 noiembrie — la care s-a încheiat armistiţiul în primul război mondial (1918) — este sărbătorită în ţările fostei Antante ca o victorie. — *Nota trad.*

Mulţumit, aruncă ţigara pe jumătate consumată şi aprinse alta înainte de a i se alătura generalului de Gaulle în trenul special care trebuia să-l ducă pe el la Reims, unde se găsea Ike, pe generalul de Gaulle la Paris.ANEXA I

ALLI» 'CENTRAL INTERPRET A TI ON UNIT

A.C.I.U. sau Allied Central Interpretation Unit îşi avea statul-major instalat la Medmenham, la aproximativ 80 km de Londra. Rolul său nu se limita la a primi toate documentele fotografice luate de avioanele de recunoaştere şi la a le clasa, ci, aşa cum ne indică titulatura, el era chemat totodată să le interpreteze. Bombardierele şi avioanele pendinte de Coastal Patrol (patrulele de coastă) luau, graţie aparatelor automate, mii de fotografii. La Medmenham soseau patru milioane de fotografii lunar. Serviciile sale furnizau zilnic 250 de informaţii armatei, marinei şi forţelor aeriene ale aliaţilor, ca şi cabinetului primului ministru. A.C.I.U. avea filiale la Nuneham Park, aproape de Oxford, şi la Pinetree (High Wycombe), nu departe de cartierul general al forţelor americane. „Interpreţii[44] săi erau ataşaţi pe lingă toate bazele aeriene. De cum ateriza un avion, fotografiile erau developate, examinate, interpretate, iar informaţiile urgente erau transmise telefonic sau prin teleimprimator serviciilor interesate. A.C.I.U. îşi avea oamenii lui în Cornwall, la Gibraltar, în Scoţia şi chiar în nordul Rudei (Murmansk),Personalul număra în total aproximativ 3 000 de bărbaţi şi femei, dintre care 550 ofiţeri. Aproape jumătate dintre aceştia erau americani (U.S. Air Force şi U.S. Army), restul aparţinînd lui Royal Air Force.

Secţia „foto“ folosea 250 de specialişti. Numeroşi „curieri[4]* transmiteau informaţiile la orice oră din zi şi din noapte.

Filiera cuprindea trei faze: Prima consta în recepţiona- rea fotografiilor la aterizarea avionului şi transportarea lor rapidă la A.C.I.U. În cursul celei de-a doua faze se redacta un raport întemeiat pe studiul fotografiilor luate în ultimele 24 de ore. Examinarea lor furniza numeroase informaţii privind mişcarea navelor, a armatelor în cursul unei bătălii, activitatea uzinelor. în felul acesta a reuşit A.C.I.U. să descopere amplasamentele armelor V la centrul experimental de la Peenemunde.

A treia fază consta în analiza informaţiilor în amănunţime. Aceasta era totodată partea cea mai interesantă şi delicată. în acest scop funcţionau 26 de servicii, fiecare specializat într-o chestiune: rezultatul bombardamentelor, şantiere de construcţii navale, uzine, baze aeriene, avioane, lucrări de apărare, camuflaje, activitatea feroviară, radar, A.A., VI şi V2, uzine subterane etc. Verificarea minuţioasă a fotografiilor, adeseori săptămînal, şi din acelaşi punct,

permitea urmărirea modificărilor, progresul lucrărilor.

în porturi, fiecare navă era reperată, pierdută, regăsită cî le va zile mai tîrziu pe mare, aşa cum s-a petrecut şi cu *Tirpitz.* În felul acesta se putea cunoaşte ordinea de bătaie a marinei de război germane. A.C.I.U. a urmărit construirea *Tirpitz*-ului pe şantierele din Wilhclmshaven şi a putut spune aproximativ la ce dată va fi gata cuirasatul. Pe cînd *Tirpifz* îşi făcea probele în Baltica, au fost luate fotografii foarte buhe, deşi era în plină viteză.-Măsurau! distanţa dintre crestele valurilor în siajul vasului, fotografiile permiteau calcularea vitezei exacte a vasului. Pentru *Tirpitz* informaţiile au stabilit viteza de 29 pînă Ia 31 de noduri.

în. timpul şederii sale în fiordurile norvegiene, *Tirpitz*-ul a fost fotografiat aproape săptămînal. Pe vreme rea avioanele de recunoaştere zburau foarte jos. în mod normal înălţimea de la care se luau imagini era de 8 000—10 000 m. Iarna, avioanele îşi aveau baza la Murmansk. Bineînţeles, cheia principală a cercetărilor consta în compararea cu fotografiile precedente; filmoteca pretindea ca ele să fie clasate eu cea mai mare grijă, pentru ca fotografiile referitoare Ia un

36(5anumit subiect să poată fi găsite foarte repede. Adeseori ofiţeri, martori, veneau la Medmenham, cu autorizaţia autorităţilor superioare, şi puteau controla, discuta pe marginea observaţiilor lor, cînd acestea păreau nesigure sau greşite.

Prizonieri evadaţi, refugiaţi din ţările cotropite erau interogaţi la Medmenham cu privire la un punct pe care l-au putut vedea, la o informaţie auzită, care putea să confirme indicaţiile fotografiilor. Astfel au reuşit aliaţii să cunoască noile tipuri de avioane cu mult mai înainte ca ele să fie puse *An* funcţiune.

Allied Central Interpretation Unit, plasat direct sub ordinele lui Joint chiefs of Staff[1], le-a adus cele mai mari servicii aliaţilor şi mai ales marinei şi R.A.F. în vederea distrugerii *Tirpitz-uhii.* A.G.I.U. realiza, de asemenea, machete în relief (acest serviciu folosea 250 de oameni), indicînd poziţiile apărării inamice, punctele în care era posibilă debarcarea, fie pentru agenţi secreţi, fie pentru trupe. O secţie „hărţi“ colabora strîns cu acest important serviciu.

ANEXA II

SUBMARINELE DE BUZUNAR

încă din primul război mondial s-au efectuat studii numeroase de către toate marinele de război, construindu-se prototipuri de submarine de buzunar. în ceea ce-i priveşte pe englezi, primul prototip este amintit în 1909; el a fost opera comandorului Godfrey Herbert. Planul lui pentru *Devastator*, un fel de torpilă, era conceput pentru un singur om. Winston ChurchilI, Primul lord al Amiralităţii, care a avut cunoştinţă de el, nu a dat curs proiectului. Max K. Ilorton, reluind ideea, s-a oferit să ia asupra sa riscurile experimentării. Dar nici el n-a avut mai mult succes pe lingă Amiralitate. Mai tîrziu, în 1924, acelaşi M.K. Horton a studiat la Fort Blockhouse un submarin de 30 pînă la 40 de tone (tip A). Aparatul urma să fie dotat cu un cap exploziv detaşabil şi transportat în zona de atac de un alt vas. Tipul

[1] Stat-major interarme. Aceste explicaţii ne-au fost date cu bunăvoinţă de către Douglas N. Kendall, conducătorul lui A.G.I.U.

25*B, submarinul miniaturizat cu un echipaj de 2 oameni şi cu un deplasament de 40 de tone, îi urmă. Tipul C, cu acelaşi tonaj, dar eu o torpilă plasată în faţă, sub cocă, avea avantajul de a poseda un motor care trebuia să-i permită, după atac, reîntoarcerea, împreună cu echipajul, la vasul de escortă. Din păcate, raza sa de acţiune era prea redusă: trebuia să se apropie prea mult de obiectiv şi, prin aceasta, să-şi asume prea multe riscuri.

Comandorul Cromwell Varley a fost acela care, în 1930, a determinat un progres al studiilor, propunîrtd un submarin de aproximativ 9 m lungime, cu 2 oameni. în 1940 şi-a modificat planurile, proiectînd o navă de 17 m, echipată cu 3 oameni, adaptindu-i sasul lui Robert Davis. (Sir Davis, pre- şedinte-direetor general al firmei „Siebe, Corman and Co. Ltd.[44], specializat în construcţia de aparate de imersiune submarină şi autor al lui *Deep Diving and Submarine Operations.)* Propunerea a fost primită cu entuziasm de sir Max K. llor- ton, devenit amiralul submarinelor. Or, Cromwell Varley după ce a comandat un submarin în cursul primului război mondial, lucra, în 1940, ca inginer într-o societate civilă şi, în această calitate, se asocie cu colonelul Jefferis. Acest colonel susţinu propunerile lui Varley pe lingă amiralul Max K. Horton. Aşa că amiralul studiase deja chestiunea atacurilor cu oameni-torpilă şi submarine de buzunar atunci cînd Winston Churchill hotărî să-l sesizeze asupra problemei pe generalul Ismay, care i-o transmise lui sir Max K. Horton. Sub impulsul amiralului, primele nave de tipul X au fost deci construite la şantierele civile ale firmei „Varley Marine limited[44]. (După *Above us the waves* de G.E.T. WARRE.N şi JAMES BENSON. - George G, Harrap Când o Ltd.) ’

ANEXA III

CARACTERISTICILE CUIRASATl U I TIRPITZ

Deplasament real : 56 000 de tone. Deplasament nominal : 42 900 de tone. Lungimea maximă : 251 m.

Lungimea pe linia de plutire : 242 m.

3ti8Lăţimea : 36 m.
Pescaj : 10,6 — i 1,3 m.
Artileria:
4 turele duble A.B.C.D., adică 8 tunuri de 38 cm.
6 turele duble, adică 12 tunuri de 15 cm.
8 turele duble A.A., adică 16 tunuri de 10,5 cm.
16 mitraliere cvadruple A.A. de 2 cm.
8 turele duble A.A., adică 16 tunuri de 3,7 cm.
Torpile: 2 tuburi cvadruple de 53,3 cm.
Avioane: 4 bidroavioane tip 196 lansate de catapulte.
Maşini:
3 grupe de turbine de 48 000 de cai-putere fiecare, adică în total 144 000 de cai-putere.
12 cazane cu ţevi de apă de 55 de atmosfere fiecare de 58 kg 475°C.
Viteza maximă: 30,8 noduri.
Viteza de croazieră: 28 noduri.
Raza de acţiune: 9 000 de mile cu 19 noduri.
Combustibil: 8 700 de tone.
Elice: 3.
Instalaţii electrice:
2 grupe turboelectrice.
2 grupe diesel de 2 000 kilowaţi fiecare.
Echipaj:
60 de ofiţeri — 80 de subofiţeri.
500 de sergenţi şi maiştri.
.1 700 de membri ai echipajului — în total 2 350.

ANEXA IV PLANI I Z

Prevederile tratatului de la Versailles lăsau Germaniei o flotă redusă.

în cadrul lor, Germania a construit cele 3 „cuirasate de buzunar^[1]: *Admirai Graf Spee, Deutschland, Admirai Scheer*

[1] Aceste „cuirasate de buzunar“ au constituit o frumoasă realizare a constructorilor germani. în realitate, ele aveau 14 000 de tone şi o viteză de 26 de noduri. (10 000 de tone, 6 tunuri de 280 mm); 6 crucişătoare uşoare: *Emden*, *Kdln*, *Kbnigsberg*, *Karlsrahe*, *Lcipzig*, *Niirnberg* şi 12 torpiloare.

Acordurile directe încheiate cu Anglia au permis o primă abatere de la tratatul de la Versailles. Tratatul de la Londra autoriza Germania să construiască un tonaj egal cu 35% din cel al Marii Britanii pentru navele de suprafaţă şi unul egal pentru submarine.

Marele-amiral Raeder pregăti imediat planul Z, care cuprindea:
6 cuirasate ..... pînă la sfîrşitulanului1944

f4 crucişătoare grele .. pînă la sfîrşitulanului1943
^[4 crucişătoare grele .. pînă la sfîrşitulanului1945
\ 4 crucişătoare uşoare ..pînăla sfîrşitulanului1944
|l3 crucişătoare uşoare., pînă la sfîrşitul anului 1948
J2 portavioane ..... pînă la sfîrşitul anului 1941
^ (2 portavioane ..... pînă la sfîrşitul anului 1947
221 de submarine . . . . livrabile între anii 1943 şi 1947

Programul acesta, bine echilibrat, cuprindea, în afară de contratorpiloare, un mare număr de vase auxiliare.

La începutul anului 1939 flota germană însuma:

3 cuirasate de buzunar *(Admirai Graf Spee*, *Admirai Scheer*, *Deutschland*, care ulterior avea să se numească *Liitzow)* 2 crucişătoare de bătălie *(Scharnhorst* şi *Gneisenau)*

2 cuirasate în curs de terminare *(Bismarck* şi *Tirpitz)*

3 crucişătoare grele *(Hipper*, *Bliicher*, *Prinz Eugen)*

7 crucişătoare *(Emden* etc.)

55 de submarine.

Raeder aprecia că flota nu va fi gata decît în anii 1944— 1945 şi consideraţiile sale concordau cu cele ale lui Hitler, care era convins că un război cu Anglia nu era previzibil înainte de această epocă.

Raeder avea să scrie la 3 septembrie 1939: „Forţele noastre de suprafaţă sînt atît de inferioare forţelor britanice corespunzătoare, încît, chiar operînd în bloc, ele nu pot decît să arate cum se moare cu onoare pentru a pune bazele unei viitoare reînvieri[4].BIBLIOGRAFIE

SUPPLEMENT TO THE LONDON GAZETTE:
Operai ion Source (10 februarie 1948).
The Sinking of the German Battle-cruiser Scharnhorst (5 august 1947).
The attack on St. Nazaire (30 septembrie 1947).
Convoys to North Russia {13 octombrie 1950). *
The Tirpitz, de David WOODWARD (Editura William K i m ber).
The Dam Busters, de Paul BRICKWILL (Editura Pan Books).
La tragedie des cuirasses allemands, Cdt. F.O. BUSCII et II.J. BRENNECKE (Editura ,,Payot[u]).
Mission suie ide, de Frithjof SAELEN (Editura France-Empire).
Sjetlands-Larsen, de Frithjof SAELEN (J.W. Eides Foorlag).
The War al Sea, voi. II şi voi. III (partea 1 şi a 2-a), Captain ROSKILL /7/c/- *Majesty's Stationery Office).*
Schlacktşehiff Tirpitz, de Jochen BRENNECKE (Ver-lagsgesellschaft-Biberach an der Rissj.
Dix ans et vingt joars, de marele-amiral DONITZ (Editura Pion).
The Shetland Bus, de David IIOWARTH (Editura Nel-son).
Le toiirnant du destin (Memorii despre al doilea război mondial. Voi. IV, partea t şi a 2-a), de Winston CIIURCHILL (Editura Pion)/
Triomphe et Tragedie (Memorii despre al doilea război mondial. Voi. VI), de Winston CIIURCHILL (Editura Pion).
Above the waves C.E.T., Warren şi James BENSON (Editura Ilarrap).

MULŢUMIRI

Exprim pe această cale recunoştinţa mea instituţiilor oficiale şi numeroaselor persoane care iri-au ajutat la realizarea acestei lucrări. Datorită lor am putut aduna întreaga documentaţie care mi-a fost necesară şi am putut evita numeroase erori.

Instituţii oficiale

Secţia de istorie a Amiralităţii.
Secţia de istorie a Ministerului Aerului, ller Majesty's Stationery Office.
Serviciul meteorologic.
Directorul lui Imperial War Museum.

Secţia culturală a Ambasadei Franţei la Oslo.
Secţia de istorie a marinei.
Secţia de istorie a armatei aerului.

Anglia

Contraamiralul R.L. Alexander.
D-l J.C. Atkinson.
D l W.R. Brewster.
D-l Paul Brickhill.
D-l Joe Brooks.
D-na Campion-Hali.
D-l A.A. Duîf.
Căpitanul W.R. Fell, R.N.
D l D.M. Furniss.
D-l David Howarth.
Viceamiralul A.R. Ilezlet.
D-l A.R. IIu(tapetîi.
Loco'tenent-coman dorul P. K. Kemp. D-l Douglas N. Kendail.
D-l R.H. Kendail, R.N.
Căpitanul I.S. Mcintosh, R.N. Căpitanul T. I>. Martin, R.N.
D-l W.S. Meeke.
D-l M.H. Meredith.
D-l E.M. Niolsen.
D-l J.P.H. Oakley.
D-l Petei* Philip.
D-na Allliea Place.
Comandorii 1 Codfrey Place. Căpitanul S.VV. Roskill, R.N,
D-l J.B. Tait.
G.E.T. Warren.
D-l J.S. Wilson.
D-l David Woodward.

Franja

Go rn a n d o r u 1 G r i n c o u r t.
Colo n ei 111 G rou s sa r d.
Amicalul Querville.

Germania

D-l Heinz Bernsleiri.
D-l Gerhard Bid 1 ingmaier.
D-l von dem Borne.
D-l Ernst Dohnke.
Marele-amiral K ari Donilz.
D-l Alfred Eiehler.
D-l A. Fassbender.
D-l Roland Hasclie,
D-l Hugo Heydel.
D-l Kurt Knothe.

Amiralul Ilans K. Meyer,D-l Karl Ostermaier.
D-l Hans-Henning von Saliseh. D-l Bernhard Schmi iz.
D-l Walter Sommer.
D-l Paul Steinbichler.

Norvegia

D-l John Ellis.
D-l Kristian Fougner.
D-l Birger Gronn.
D-l Trygve Gundersen.
D-l Herbert Helgesen.
D-l A. Henn ingsen*
D-l Eiwan Hovding,
D-l Leif Larseru D-na Giinvor Molm.
D-l Torstein Raaby.
Colonelul Bjorn A. Rorholt. D-l Frithjof Saelen.

D-l Odd Sorii.ATACURILE DATE ÎMPOTRIVA **TIRPITZ-ULUI** DE AVIAŢIA MARITIMĂ ŞI ROYAL AIR FORCE
IANUARIE 1942—NOIEMBRIE 1944

/

Data	Provenienţa	Avioane folosite	Poziţia *Tirpitz-* ului	Rezultate	Aparate pierdute	Observaţii
28—29 ian. 1942	R.A.F.	9 Hali fax 7 Stirling	Aasfjord (lingă Trondheim)	Nici o lovitură la ţintă	0 1	Atac nocturn cu bombe
9 martie 1942	*Victorious*	12 Albacore	Pe mare în largul insulelor Lofoten	Nici o lovitură ia ţintă	2	♦Atac cu torpile. (Vezi p. 61)
80—31 martie w 1942 —1 VI *W*	R.A.F.	33 Halifax	Faettenfjord (lîngă Trondheim)	Nici o lovitură la ţintă	5 |	Cele mai multe aparate n-au putut a- tinge ţinta din cauza vremii proaste
27—28 apr. 1942	R.A.F.	31 Halifax 12 Lancaster	Faettenfjord (lingă Trondheim)	Nici o lovitură la ţintă	5	Atac nocturn cu bombe (vezi p. 99-100)
28—29 apr. 1942	R.A.F.	23 Halifax 11 Lancaster	Faettenfjord (lîngă Trondheim)	Nici o lovitură la ţintă	2	Atac nocturn cu bombe (vezi p. 100—101)
3 apr. 1944	*Victorious Furious Smrcher Emperor Pursuer Fencer*	40 Barracuda 21 Corsair 20 Hell cat 40 Wildcat	Altafjord j 1	14 lovituri sigure 1 în apropiere 4—1 600 livre 11—500 livre	4	(Vezi p. COI — 307)

Data	Provenienţa	Avioane folosite ţ	Poziţia î *TirpilZ'xAm*	Rezultate	Aparate pierdute	Observaţii
24 apr. 1944	*Victorious Furious Seareher Striker Emperor Pursuh*		Attafjord			Anulat din cauza vremii proaste. (Vezi p. 309j
15 mai 1944	*Vietorious Furious*	27 Barracuda Corsair 4 8 ea fi re 4 Wiidcat	Aitafjord	—	—	Atac anulat din cauza norilor joşi-330 m deasupra coastei. (Vezi p. 309)
28 mai 1944	*VictoHom Furious*		Ai ta f j ord	—		Atac anulat din cauza vremii proaste. (Vezi p. 309)
17 iulie 1944	*For m idăble Furious hbdefatigabie*	44 Barracuda 18 Corsair 12 Firefly 18 lied cat	Aitafjord	Nici o lovitură la ţintă	2	(Vezi p. 309)
22 aug. 1944 dimineaţa	*For miri oble Furious Fndofdtionblc Nabab Trurnpeter*	31 Barracuda Hei)cat 11 JOrei'ly 24 Corsair 8 Seaiire (pfc. atacuri de d* versiune)	Aitafjord	Nici o lovitură la. ţintă	2	Aparatele Barracuda şi Corsair s-au întors din cauza norilor joşi — 300 m deasupra coastei. (Vezi p. 309)

22 aug. 1941 după-a miază	*Indefaii gabie*	(i Hellcat 8 Firefly	Aitafjord	Nici o lovitură la ţintă	0 | (Vezi p. 309) 1	
Data	Provenienţa	Avioane folosite	Poziţia ; *Ţirpitz*-ului	Rezultate	i Aparate j pierdute :	Observaţii
24 aug. 194.4	*Indefqtigable Formidăble Furious*	33 Barracuda 10 Hei leat 24 Gorsair 10 Firefly	Altafjord	2 lovituri (1— 1600 livre) (1— 500 livre)	6	(Vezi p. 309)
29 aug. 1944	*I ndefatigable Formidăble*	26 Barracuda 17 Gorsair 7 Delicat 10 Fireflv 7 Seafire (atacuri de diversiune)	Altafjord	Nici o lovitură la ţintă	2	(Vezi p. 309)
15 sept. 1944	R.A.F.	28 Laneaster	Altafjord	1 lovitură (12 000 livre)	0	Operaţie lansată de pe un aerodrom sovietic. (Vezi p. 320— 321)
29 oct. 1944	R.A.F.	38 Laneaster	Tromso	Nici o lovitură. Una în apropiere	1	(Vezi p. 327)

12 nov. 1944	R.A.F.	32 Laneaster	Tromso	! Probabil 3 lovituri la ţintă şi 2 în apropiere (12 000 livre)	0	*Tir pi Iz* scufundat. (Vezi p. 330—301)

După *The War at Sea* (Captain S. W. Koskillj

Cuprins

Cu vini înainte..... V
Prefaţă..... 1
Cap, I. *Dow ning Street 10*..... 5
Cap. al If-Iea. *La bordul Tirpitz-ului* 11
Cap. al lil-lea. Norvegienii..... 21
Cap. al IV-lea. *Voluntari pentru o operaţie primejdioasă* 39
Cap. al V-Iea. Insulele Lofoten..... 47
Cap. al Vf-lea. La antrenament..... 77
Cap. al Yll-lea. *Primele atacuri aeriene*..... 95
Cap. al VI 11-lea. *„Operaţia lldsselsprung“*..... 112
Cap. al IX-lca. *Preludiu la „Operaţia Title“*..... 122
Cap. al X'lea. „Operaţia Title[u] 139
Cap. al X l-lea. Spre Suedia..... 104
Cap.al XI Mea. *Cuirasatid „Tirpitz“ condamnat de... Uitler* 181
Cap. al XI 11-lea. *Sir Claiui pregăteşte „Operaţia. Source*[u] 198
Cap. al X IV-lea. Traversarea..... 211
Cap. al X V-Iea. Atacul..... 237
Cap. al XVI-lea. înapoi peste mare..... 280
Cap. al XVI Mea. „«Operaţia Tungsten"..... 290
Cap. al XVII Mea. Tallboys..... 310
Cap. al XlX-lea. Tromsd..... 320
Cap. al XX-lea. *Sfîrşilul cuirasatidui „Tirpitz**.....* 333
.Anexe ..... *- 303
Bibliografie 37!*l*[l] Forţele X. — *Nota trad.*